8:56. B.

NAZIONALE
R. BIBLIOTECA
CENTRALE V. E. II
8
56 B
12
ROMA

0
11
34

8.56.B.12

D. RADVLPHI ARDENTIS PICTAVI, DOCTORIS THEOLOGI PERANTIQVI ILLVSTRISSIMI

Aquitaniæ Ducis Gulielmi, Concionatoris diſertiſſ: in Epiſtolas & Euangelia Dominicalia, Homiliæ, Eccleſiaſticis omnibus plurimùm neceſſariæ, & ante annos propè quingentos ab Auctore conſcriptæ, nunc primùm in lucem editæ.

ANTVERPIAE
In ædibus Viduæ & Hæredum Ioannis Stelſij.
M. D. LXXI.
Cum Gratia & Priuilegio.

Regia Maieſtas per-
miſit vt Homiliæ Radulphi Arden-
tij Doctoris Theologi perantiqui,
impunè imprimerentur, perq́; om-
nes regiones ſuas liberè diſtraheren-
tur, veluti patet in literis ab eadem
Maieſtate conceſsis, & ſubſignatis,

Facuvvez.

REVERENDO PATRI IOANNI COQVCIO, ABBATI Morimundi, ac Doctori Theologo Pariſienſi, Claudius Fremy, ſalutem & pacem per Chriſtum exoptat.

COmpertum habes (Abbas prudentiſsime) quantus his noſtris deprauatis temporibus ſcripturientium ſit pruritus, quantaq́ ſcribendi luxuries & affectatio, vt magis de religione noſtra Chriſtiana, eos mereri exiſtimē, qui antiquorū Patrum libros diuino ſpiritu afflatos, carie & vetuſtate conſumptos, tranſſcribūt, repurgant, emungūt, ſuo candori reſtituūt, atque in lucem curant emittendos, quàm iſtos, qui philautiæ ſpiritu rapti, non ſine magna noſtrorum hominum iactura, ſuas futiles, vanas, ac interdum noxias nænias & quæſtiones (quæ lites generant) obtrudunt: quū interim nihil niſi à veteribus prius dictum, verborum tantùm ampulloſa libertate abſque ſententiarū vllo pondere, nobis proponat. Quocirca cùm plurimos veterum libros à blattis & tineis repurgandos ſuſcepiſſem, maximè autem intellexiſſem has doctiſsimi Radulphi Ardentis Homilias ante quingentos annos apud ſuos habitas, non paucorum, eorumq́ doctorum ac piorum hominum calculis comprobari, omnem laborem ac ſtudium in his tranſſcribendis, prçloq́ committendis adhibui. Iis etenim quo pacto iuſtitiæ ſeſe aſſuefacere quis debeat, continetur: Docet quippè noſter Ardens vnicuique ſuum eſſe reddendum: vtpotè Deo religionem, nobis munditiam, parentibus honorem, domeſticis prouidentiam, maioribus obedientiam, minoribus gubernationem, æqualibus ſocietatem, bonis dilectionem, malis correctionem, oppreſsis miſericordiam, omnibus

autem æquitatem. His denique Homiliis inſtrui-
mur quo pacto dilectio proximi ſit conſeruanda.
Quæ (vt noſtri Ardentis verbis vtar) Deum no-
bis reddit propitium, proximos beneuolos efficit,
inimicos reconciliat, diabolum ſuperat, malum
ignorat, aduerſa æquanimiter portat, proſpera ſa-
piẽter temperat, omnia communicat, & nunquam
excidit. Quod mecum reputans, lubenti animo il-
las edendas curaui, vt populus Chriſtianus & Ca-
tholicus in illa vnione, charitate, & dilectione,
quam à parentibus antiquis accepit, permaneat:
tum vt tanti auctoris ſcriptis hæ noſtri ſeculi ſectæ
ac diſſentionis peſtes, quæ indies, magis ac magis
pullulant, radicitus euellantur. Decreui autem
me tibi antiquitatis & pietatis amantiſsimo, illas
credere, vt harum patrocinium ſuſcipias. Quod
ſi egeris, quæ reſtant illius Ardentis opera breui
accipies. Seruet te Deus Opt. Max. Ab-
batum decus, Eccleſiæ ſuæ ſanctæ
multo tempore incolumem.

Vale. Pariſiis
Nonis Maij.
1564.

AVCTO-

AVCTORIS VITA EX EIVSDEM LIBRIS EXCERPTA.

RAdulphus Ardens Pictauus, viculo qui vulgò (Beau-lieu) dicitur, in agro Berchoratũ, quorum Plinius meminit libro 4. *cap.*19. *claris parentibus & perquam nobilibus ortus: ſubinde à pueris libris operam dedit. In quibus (vt erat ingenij ardentis) ita profecit, vt ante triceſimum ſuæ ætatis annum, Doctoris Theologi aſſequeretur gradum, Fuit in docendo in ſcholis promptus, & in declamando ad populum in templis (maximè in Eccleſia cui præfuit) aſſiduus, vnde celebrior factus, à Guilielmo quarto Aquitanorum Duce, in Curiam (vt de ſe ſcribit in Prologono) raptus, has Homilias inter arma deſcripſit, dum intereſſet Principi à conciliis & concionibus. Scripſit ſermone equidem dulci atq; facundo,*

Item grande opus, quod Speculum Ardentis inſcripſit, quatuordecim libris diſtinctum. Habetur Berchorij in bibliotheca Franciſcanorum, nõdum typis excuſum.

*Item epiſtolarum lib.*2.

Item hiſtoriam ſui temporis, nempè Belli

Godefredi de Buillon in Sarracenos, cui aſſecla Ducis Aquitaniæ interfuit.

Scripſit pleraque alia, vt ipſe de ſe teſtatur in ſuo Speculo. Floruit verò circa tempora Philippi primi Francorum Regis, ab Anno Domini 1040. vſque ad 1100.

Dominica Prima
ADVENTVS.

HOra eſt iam nos de ſomno ſurgere, &c. *Rom. 13.* His verbis, fratres chariſſimi, hortatur nos Apoſtolus, vt ad ſecundum filij Dei aduentum pręparemur. Duo quippè ſunt eius aduentus viſibiles: primus præteriit, ſecundus venturus eſt. *Duo Chriſti aduentus.* Primus fuit in humilitate, ſecundus erit in maieſtate. Primus fuit occultus, ſecundus erit apertus. Primus miſericordiæ fuit: ſecundus erit iuſtitiæ. In primo venit iudicandus: in ſecundo veniet iudicaturus. In primo venit vocare peccatores per miſericordiam; in ſecundo veniet reddere vnicuiq; quod meruit per iuſtitiam. Ad hunc ergo vigilanter expectandum exhortatur nos Apoſtolus hoc modo: Primò monet nos ſurgere à ſomno. Secundò ſubdit cauſam quare citò ſurgendum ſit. Tertiò oſtendit quomodo ab iſto ſomno ſurgatur. Monens ergo nos ſurgere, ait: *Hora eſt iam nos de ſomno ſurgere.* In quo fratres, conſiderandum nobis eſt, quis ſit iſte ſomnus, & quæ ſit hora ſurgẽdi. Eſt autẽ ſomnus, triplex; Primus eſt naturæ, ſecundus mortis, tertius peccati. *Somnus triplex, naturæ, mortis, & peccati.* De primo dicit Poëta: *Quod caret alterna requie, durabile non eſt.* De ſecundo dicit Apoſtolus, Nolo vos ignorare, fratres, de dormientibus, vt non contriſtemini, ſicut & cæteri qui ſpem non habent, vocans mortuos dormientes: quoniam Deo non pereunt corpora noſtra moriendo, ſed mutantur in melius: quoniam quantum facilè eſt alicui excitare dormientem, tam facilè, imò facilius eſt Deo excitare defunctum. *Corpora noſtra moriendo, nō pereunt, ſed mutantur in melius.* Vnde ipſe Dominus ait, Lazarus amicus noſter dormit, ſed vado vt à ſomno excitem illum. De tertio legitur, Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & excitabit te Chriſtus. Vocat dormientes & mortuos qui in peccatis mortalibus perſeuerant, & conuenienter, quoniam benè dormit, qui non ſentit quàm malè dormiat. Sicut enim dormiens clauſis oculis, non cauet ne quid ſibi mali inferatur: ita dormiẽs in peccatis, clauſis oculis rationis, non cauet ſibi à gehenna quæ eſt

 paratur.

paratur. Ab hoc ergo peccati ſomno hortatur nos Apoſtolus ſurgere, dicens: *Hora eſt iam nos de ſomno ſurgere.* Porrò hora eſt, alia tẽpeſtiua, alia ſera, alia infructuoſa. Hora tempeſtiua eſt, vt dũ viuimus, dum valemus, dũ peccare poſſumus, peccare ceſſemus: vnde Apoſtolus, Operemur bonum fratres, dum tempus habemus. Hora ſera eſt hora mortis. Vnde Auguſtinus, Age pœnitentiam dum ſanus & ſecurus es: quia pęnitentiã egiſti, cùm peccare potuiſti: ſi verò vis agere pœnitentiã cùm iã peccare nõ potes, peccata te dimiſerunt, nõ tu illa. Non negatur tamen hîc fratres, quin in fine veram poſſit conſequi miſericordiã, qui veram habuerit contritionẽ, cùm ſcriptũ ſit: Pœnitentia quantumcunq; ſera, nõ eſt infructuoſa. Et quacunq; hora peccator ingemuerit, vita viuet. Sed quoniam vix vel rarò in fine datur peccatori vera contritio: Alius enim exigentibus peccatis morte præuenitur: alius ex grauitate infirmitatis amittit memoriã, alius loquelam, alius plus dolet temporalia nimis amata relinquere, quàm peccata cõmiſiſſe, hinc contingit quod rari in fine verè pœniteant. Sed & ſi quis verè pœniteat, tranſeundũ tamen ei eſt per purgatoriũ ignẽ, qui excedit omnẽ, quę hîc ſentiri poſſit, aſperitatem. Hora verò infructuoſa eſt pœnitere poſt mortẽ. Pœnitebunt quidẽ damnati in inferno, & valde pœnitebunt, ſed illa pœnitẽtia nõn erit eis ad remediũ indulgentiæ, ſed ad augmentũ pœnæ. Pœnitentes nanq; plangent & dicent, operari dum licuit, voluntas mihi defuit. Nunc voluntas tribuitur, ſed facultas adimitur. Itaque fratres, dum licet pœniteamus: Et bona operemur dum dies eſt, quia venit nox in qua nemo poteſt operari: Tunc enim tempus erit non ſerendi, ſed metendi.

Hora tempeſtiua.

Hora ſera.

Hora infructuoſa.

Dum licet pœnitendũ

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtẽdit Apoſtolus cauſam quare à ſomno peccati citò ſurgere debeamus: dicẽs: *Nũc enim propior eſt noſtra ſalus, quàm cùm credidimus*, id eſt, quàm cùm ad fidẽ vocati fuimus. Ac ſi dicat: citò fratres, à ſomno peccati ſurgere debemus, quoniã iam inſtat tempus ſalutis noſtrę. Tempus autẽ, fratres, noſtræ ſalutis eſt, vel dies mortis vniuſcuiuſq; in qua anima induitur ſtola incorruptionis: vel dies Iudicij, in qua corpus cũ anima, ſtola gaudebit immortalitatis. Hæc verò dies iam propè

eſt: quoniam, & ſi dies iudicij quibuſdam videtur remotior, tamen vnicuique dies mortis ſuæ inſtat propinquior. Et in quo puncto quis exibit de ſeculo, in eo eſt iudicādus à Domino. Vnde Salomon: Vbicunque lignum ceciderit, ſiue ad auſtrū, ſiue ad aquilonem, ibi erit. Surgamus igitur fratres, ſurgamus de fœce peccatorum noſtrorum dū poſſumus, quoniā iam aderit tempus in quo non poterimus. Nemo confidat de iuuentute ſua, quoniā iuxta Euangelium quoſdam Deus vocat in prima vigilia, id eſt in pueritia: alios in ſecunda vigilia, id eſt in iuuentute: alios in tertia vigilia, id eſt in virili ætate, alios in quarta, id eſt, in ſenectute. Nemo dicat, Cùm ſenex fuero, pœnitentiam agam. Nam quis dedit tibi tantum ſpatium vitæ? Et quotidie pueri moriuntur: & ſi tu viuere non potes, hæc eſt ſenectus tua. Heu quàm multos ſubita mors præuenit. Et reperitur in lecto gelidus, qui modò ſanus erat. Ideò enim fratres Deus nos mortis noſtræ terminum ignorare voluit, vt ſemper timeremus, ſemper mortem expectaremus, & ad eam ſuſcipiendam præparemur. Conuertimini igitur fratres, conuertimini dum licet. Nam differentibus hæc contingunt, quòd aut à morte præueniuntur, aut à cupiditate impediuntur. A morte præueniuntur, qui antequam putarent, ſine teſtamento & ſine emendatione moriuntur: à cupiditate impediuntur, qui conſuetudine cupiditatum impediti, nec in ſenectute corriguntur. Præparemur igitur fratres ad mortem antequam veniat: & vincamus cupiditatem, antequam in cōſuetudinem dureſcat. Vigilemus, quoniā neſcimus diem neq; horam: Quoniam dies Domini ſicut fur, ita in nocte veniet. Aliam cauſam quare ſurgere debemus, ſubdit Apoſtolus, dicens: *Nox præceſsit, dies autem appropinquauit.* Vocat autem fratres, hîc noctem, tenebras ignorantiæ vel peccati, quæ præceſſerunt aduentum Chriſti: diem verò, tempus gratiæ, in quo nuptiæ Chriſti & Eccleſiæ incipiunt celebrari. Vt ergo fratres, tempori gratiæ & nuptiarum concordes & concolores ſimus, à tenebris peccatorum ſurgamus. Vnde & ſubdit: *Abiiciamus ergo opera tenebrarum.* Eſt autem fratres, hæc pars tertia, in qua oſtendit Apoſtolus quomodo à ſomno peccatorum ſit ſurgendum:

Nemo cōfidere debet in ſua iuuentute.

Mat. 25.

hoc autem fit per pœnitentiam, declinando ſcilicet à malo, & faciendo bonum: fugiendo vitia & ſequendo virtutes. Itaque fratres, ſecūdum præceptum Apoſtoli, abiiciamus opera tenebrarum, & induamur arma lucis. Dicūtur autem peccata opera tenebrarū triplici ratione, tum quia qui malè agit, odit lucem naturaliter. Vnde & primus homo poſt peccatū, ſe ſub ficu abſcondit. Tum, quoniam peccata mentem excæcant interius. Vnde Dominus, qui ambulat in tenebris, neſcit quò vadat: Tum quoniam ad exteriores tenebras, id eſt, infernales, pertrahūt. Econtrario, bona dicuntur arma lucis: Arma, quia per ea diabolum repellimus & expugnamus. Lucis, tum quoniam bene operans, nō habet neceſſe ſeſe recondere. Qui, & ſi ob humilitatem quandoq; ſe recondat, ſi in opere reperiatur non habet vnde erubeſcat: tum quoniā mētem illuminat: tum quoniā ad lucem nos ducunt ſempiternam. His itaq;, fratres armis lucis induamur, & ſicut in die honeſtè ambulemus, vt in nuptiis Chriſti, cum nuptiali veſte nos exhibeamus. Quæ verò ſint opera tenebrarum, enumerat Apoſtolus, dicens: *Non in commeſſationibus, & ebrietatibus, non in cubilibus, & impudicitiis, nō in cōtentione & æmulatione.* Eſt autem commeſſatio, ſuperflua frequēs & luxurioſa epulatio, nec in menſura, nec in tēpore, nec in modo, modum obſeruans. Hæc fuit cauſa Sodomitis vt caderent in luxuriam abominationis. Hæc fecit Iſraëlitas manna faſtidire: & malo ſuo carnes poſtulare. Vnde ſcriptum eſt, Adhuc eſcæ eorum erant in ore ipſorum, & ira Dei deſcendit ſuper eos. Ebrietas eſt mentis alienatio, ex potu intemperato proueniens. Hæc virilia Noë nudauit, hæc Lot filiabus miſcuit. Hæc hominem à ſe alienat, officio membrorum priuat, in multa crimina præcipitat. Per cubilia verò hic intelligimus ſomnolentiam & torporem, quæ hominem emolliunt & eneruant, & in vana prauaq; deſideria præcipitant: ſecundum illud Sapientis, In deſideriis eſt omnis otioſus. Nam vbi deſidia, ibi vana deſideria. Sanè cibus & potus & ſomnus ſumendi ſunt cum temperantia, ſicut medicamenta, loco, tempore, modo & menſura: & ſic ſumpta iuuant, aliàs nocent. Per impudicitiam quoque intelligimus hic omnem luxuriam, quæ fit præter legitimum

Peccata dicūtur opera tenebrarū triplici ratione.

Ioan. 12.

Bona dicuntur arma lucis.

Opera tenebrarum.

Cōmeſſatio quid.

Ebrietas quid.

Cubilia.

Impudicitia.

mum complexum, vt fornicationem, adulterium, mœchiam, inceſtum, Sodomiticam luxuriam. Amor etiam vſus propriæ mulieris intemperatus, crimen habet. Hęc autem quæ diximus quatuor vitia corporalia, tripliciter nocent: animã damnant, corpori infirmitates generant, res paternas dilapidant. Contentio verò eſt impugnatio veritatis, per confidentiam clamoris. Verum, vt ait alibi Apoſtolus, ſeruum Dei non oportet litigare. Si tua nihi refert, cede contendenti. Si vero refert, cum ratione age, contentionem fuge. Æmulatio eſt peruerſitas mentis de bono alterius dolentis, & de damno gaudentis. Hæc fratres, tanto nobis fugienda eſt, quanto plus eſt oppoſita charitati, quæ nouit gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Eſt autem quædam æmulatio bona: Æmulari ſcilicet bonum alterius per imitationem. Vnde Apoſtolus, Æmulamini cariſmata meliora. Poſtquam verò Apoſtolus vitia à corpore, ab ore, & à mente iuſſit remouẽda, iubet nos virtutes prædictis vitiis contrarias induere, dicens: *Sed induimini Dominum Ieſum Chriſtum*, id eſt, nouitatem eius eũ ſcilicet imitando. Itaq; fratres, dum licet, cum omni celeritate vitia abiiciamus, & eorum virtutes contrarias induamus, abſtinentiam, ſobrietatẽ, & vigilantiam, caſtimoniã, pacem, charitatem ſectemur: vt his ornati, Chriſto venienti ad nuptias ſecuri obuiemus, vt cum eo in æternum regnare valeamus, ipſo largiente (cuius aduentum hodie celebramus) Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum Patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus, Amen.

Contentio quid.

Æmulatio.

DOMINICA PRIMA ADVENTVS.

Mar. 1.

I*Nitium Euangelii Ieſu Chriſti filii Dei ſicut ſcriptum eſt in Eſaia propheta, & reliqua.* Sicut audiſtis fratres chariſſimi, Marcus Euãgeliſta, Euangeliũ ſuum incipit à præcurſione Ioannis: & quare hoc faciat ſtatim in exordio reddit cauſam, cùm dixit, *Initium Euangelii Ieſu Chriſti, &c.* Facit itaq; tria: Primò dicit præmiſſionem Ioannis eſſe initium Euangelij, Secundò idem probat prophetica auctoritate. Tertiò demonſtrat quomodo Ioannes Chriſto viam præparauit. Inchoans ergo ait: *Initium Euangelii Ieſu Chriſti*, ſubaudis, hoc eſt, quod ſcilicet Ioannes ante Chriſtum præmiſſus eſt. In quo fratres tria conſideranda ſunt. Quid

Quid ſit Euangelium: Et quare dicatur Ieſu Chriſti filij Dei, & quomodo exordium à Ioanne habuerit. Eſt igitur Euangelium bona annunciatio de fide & moribus ad ſalutem. Oſtenditur autem in hac definitione vnde dicatur Euangelium, & de quibus ſit, & ad quem finem ducat. Vnde dicatur, oſtenditur per nominis Etymologiam. Euangelium enim bona annunciatio interpretatur, ab eu, quod eſt bonum, & angelos, quod nuncium dicitur. De quibus ſit oſtenditur, cùm ſubiungitur de fide & moribus. Eſt enim Euangelium de fide trini & vnius Dei, & de myſterio incarnationis filij, & de cæteris articulis fidei, quæ in Symbolo continentur. Eſt & de moribus, id eſt, de doctrina rectè viuendi. Ad quem verò finem nos ducat, declaratur cùm dicitur, ad ſalutem. Per fidem enim veram & bonam vitam ducit nos in ſalutem æternã. Non enim fratres ſufficit fides ſine moribus bonis, nec boni mores ſine fide. Fidem enim habet diabolus, ſed non habet bonos mores. Et Gentilis aliquis vel Iudæus habet bonos mores, ſed non fidem: & ita vterque reprobatur. Sed ſi quis habet fidem & bonos mores, proculdubio ad ſalutem tendit. Et quæ, fratres mei quæ annũciatio poteſt eſſe melior, quã annuntiare illa per quæ perpetua ſalus habetur. Itaq; fratres, ſemper Euangelium & auribus captemus, & corde teneamus, & ore pronũtiemus, & operibus impleamus. Quid enim inſanius quã contempto vitæ verbo aures fabulis ſcurrilibus & detractionibus aperire? Quid inſanius quàm cõtempto Euangelio, bucolica carmina, Comœdias, & cæteras vanitates legere & docere? Talibus quippè veritas dicit, Qui eſt ex Deo, verba Dei audit, propterea vos non auditis, quia ex Deo non eſtis. Et quare Euangelium dicitur Ieſu Chriſti filij Dei? Quia & ſi plures ſint Euangelij ſcriptores, tamen ſolius Chriſti eſt Euangeliũ tanquàm auctoris materiæ & promulgatoris. Ex eo nanq; & de eo, & per eum, habemus Euangeliũ: vnde Paulus Euangeliũ, non ab homine, neq; per hominem, ſed per reuelationem Ieſu Chriſti ſe accepiſſe gloriatur. In quo, fratres, ſuper omnes doctrinas Euangelij prærogatiua demonſtratur quæ non ſolùm ſuà honeſtate & vtilitate ſublimatur, ſed etiam dignitate auctoris, materiæ, & pro-

Euangeliũ quid.

Non ſufficit fides ſine bonis moribus.

Ioan. 8.

Prærogatiua Euangelij.

promulgatoris Ieſu, ſcilicet Chriſti filij Dei, commendatur. Exorſus eſt autem Ioannes Euangelium primus prædicare, quoniam miniſterium Trinitatis & incarnationis præcedētibus obuelatum, apertè prædicauit: dum & agnū tollentem mundi peccata demonſtrauit: Et ſuper ipſum baptizatum, Patrem in voce, in columba Spiritum intellexit. Pœnitentiam quoq;, & cœlorum regnum, antiquis inauditum prædicauit. Pœnitentiam, inquit, agite, appropinquauit enim regnum cœlorum. *Ioan. 1.*

Sequitur pars ſecunda, in qua probat Euangeliſta teſtimonio Prophetæ, præcurſionem Ioannis, initium eſſe Euangelij: iuxta id quod Dominus in Euangelio ait, Lex & Prophetæ vſq; ad Ioannem, quaſi diceret, A Ioanne incipit Euangelium. Hoc ergo eſt quod ait Propheta loquens in perſona Patris ad Filium: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem, id eſt ante præſentiam ſiue notitiam tuam. Sanè angelus, id eſt nuntius, tria facit. Domini aduentum præcedit, non ſuam, ſed Domini auctoritatem gerit. non ſibi, ſed Domino hoſpitium parat, & honorem quærit. Sic Ioannes aduentum Chriſti tanquam præcurſor præceſſit, iuxta quod angelus prædixerat de eo: Ipſe præcedet ante illum in ſpiritu & virtute Eliç. Non ſuam ſed Chriſti auctoritatem prædicauit. Non ſum inquit ego Chriſtus, non ſum ſponſus, ſed amicus ſponſi. Non ſibi ſed Domino viam & hoſpitiū præparauit. Vnde & ſequitur, *Qui præparauit viam tuam ante te.* Præparauit enim Ioannes Chriſto viam prædicādo, baptizando, demōſtrando. Non ſolùm autem Ioannes, ſed etiā quilibet prædicator, & quilibet fidelis, qui verbum vitæ peccatoribus annuntiat, angelus Dei dici poteſt, dum ei viam & hoſpitium in cordibus hominum prçparat. Vnde Malachias, Labia, inquit, Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legē requirent de ore eius: Angelus enim Domini exercituum eſt. Itaq; fratres, nos qui nouimus legem Dei, aliis annūtiare nō ceſſemus, & ei viam ad corda hominū prçparemus, nō noſtrū, ſed eius honorem in omnibus quæramus, vt officio & nomine angelorum digni eſſe mereamur. Ad quod nos hortatur Pſalmiſta, dicēs. Iter facite ei qui aſcēdit ſuper occaſum, Dominus nomē illi. Super occaſum dominus aſcendit, *Præcurſio Ioannis initium Euāgelii.*

cendit, cùm mortem reſurgendo ſuperauit. Huic iter facimus, dum verbum eius aliis annuntiamus. Nam prædicatione perſonante ad aurem, Dominus venit ad mētem. Vnde & ſequitur, *Vox clamantis in deſerto*. Porrò vox habet tria, præcedit verbum, ſignificat verbum, citò tranſit, verbo in corde permanente. Ita fratres, Ioannes fuit vox clamantis. Præcurrit verbum Dei, illud prædicando, & demonſtrando ſignificauit. Citò eius prædicatio & opinio tranſiit, verbo Dei ſemper permanente. Clamabat autem in deſerto Iudeæ, ſcilicet ab omni bono iam deſertæ, in qua non ſata virtutum, ſed ſpinæ vitiorum creſcebant, & monſtra ſcelerum non imago Dei habitabat. Non ſolùm autem Ioannes, ſed & nos fratres, vox clamantis ſumus, ſi in deſerto huius mundi peccatores increpamus, ſi eos comminationē gehennæ terremus, ſi verbum Dei in cordibus eorum, verbo & exemplo ſeminamus. Quid clamabat? *Parate viam Domini, rectas facite ſemitas eius.* Vna eſt via magna, per quam multi vadunt. Semitæ ſunt plures, anguſtæ & compendioſæ. Via igitur eſt Chriſtiana religio, per quam plures ad Deum vadunt, & Deus ad plures venit. Semitæ, ſunt compendioſi & arcti modi viuendi, vt vita eremitica, clauſtralis & recluſa. Vtraq, fratres debent parari, vt quatuor habeant, directionem, æqualitatem, rectitudinem, & planiciem. Directionem finis vt ad Chriſtum ducat, qui eſt finis ad iuſtitiam omni credenti. Niſi enim ad Chriſtum ducat, non eſt via, ſed inuium. Propter hoc ait Propheta, *Rectas facite ſemitas eius*. Aequalitatem, vt ſcilicet non eleuetur per montes ſuperbiæ, nec præcipitetur per valles deſperationis. Propter hoc ſubiungit Propheta: *Omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur*, vt ſcilicet æqualitas inter præſumptionem & deſperationem teneatur. Rectitudinem, vt ſcilicet, nec ad dexteram declinent, nec ad ſiniſtram, ſed medioriter teneant. Ita ſcilicet teneant rectitudinem iuſtitiæ, quod non declinent à dextris ad nimiam laxitatem, nec à ſiniſtris ad crudelitatem. Ita teneant fortitudinem, quod non declinent ad audaciam, nec ad timiditatem. Ita teneant ſapientiam, quòd non declinent ad calliditatem, nec ad ſimplicitatem. Ita teneant temperantiam, quod non

declinent ad nimietatem, nec ad minoritatem. Ita teneant largitatem, quod non declinent ad prodigalitatem, nec ad auaritiam. Ita caſtigent corpus, quod non luxuriet, nec deficiat. Quid plura? Ita teneant virtutes, quod vitia euitent collateralia. Propter hoc ergo ſubiungit Eſaias. *Et erunt praua in directa*, vt ſcilicet torturis ablatis, ſola rectitudo teneatur. Planitiem, vt ſcilicet non habeat paludes voluptatum & libidinum, nec ſcrupulos ſeculariũ ſollicitudinum. Quid enim fratres mei quid ſunt voluptates & libidines, niſi quædã paludes quæ animam maculant & retardant. Et quid ſunt ſollicitudines huius mũdi, niſi quædam offendicula, quæ animam præcipitant vel retardant? Propter hoc ergo ait Propheta, *Et aſpera in vias planas.* Eſa. 4.

Sequitur pars tertia, in qua oſtendit Euangeliſta quomodo ſecundum præfatum Eſaiæ teſtimoniũ, Ioannes Chriſto pręparauerit viam, dicens: *Fuit Ioannes in deſerto prædicans & baptizans baptiſmo pœnitentiæ in remiſſionẽ peccatorum.* Ioannes quippe more boni prædicatoris, non ſolùm verbo, ſed etiam exemplo viam Chriſto præparauit, Et prius in ſe, pòſt in aliis. In ſe viam Chriſto præparauit, vnde ſanctitatem eius exponit Euangeliſta, Fuit inquit Ioannes in deſerto. In aliis, viam Chriſto præparauit, vnde & plures ad eum confluxiſſe referuntur, cùm dicitur: *Et egrediebatur ad eum omnis Iudææ regio, &c.* Pręcucurrit igitur lucerna lucens prædicando ea quæ Chriſtus erat prædicaturus. Chriſtus ſiquidem erat prædicaturus mundo pœnitentiam, baptiſmum, vtramque ſui naturam, moralem doctrinam, ſecundum aduẽtum, gloriam iùſtorum & pœnam reproborum. Omnia hæc præcurſor prænuntiauit. Pœnitentiam namque non ſolum prædicauit, dicens, *Facite fructus dignos pœnitentiæ*, ſed etiam in ſe exẽplo demonſtrauit, in aſperitate loci, veſtitus, & victus. Loci, quia habitauit in deſerto ſolitarius, qui locus eſt conueniens pœnitentibus. Tum ne cohabitatione ſecularium ad priſtina peccata relabantur. Vnde & Dauid, Ecce, inquit, elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine: tum quia fecerunt ſe cohabitatione hominum indignos, quia malo exemplo corruperunt, iuxta quod Cain poſt fratricidium

profu-

profugus fuiſſe narratur. Veſtitus, quia erat veſtitus pilis Cameli, & zona pellicea circa lumbos eius. Pili enim Camelorum & cilicium ſigna ſunt pœnitentiæ, tum propter aſperitatē & punctionem, tū quia ſigna ſunt tunicarū pellicearum, quibus induti primi parentes à paradiſo excluſi ſunt. Zona pellicea ſignum eſt pœnitentiæ, tum propter duritiam & aſperitatem, tum propter reſtrictionis luxuriæ ſignificationem. Victus, quia mel ſylueſtre & locuſtas edebat. Victus enim vilis, crudus & imparatus, decet pœnitentes, qui per ingluuiem ſæpius peccauerunt. Si ergo fratres, Ioannes ab vtero ſanctificatus tanta aſperitate ſe caſtigauit, quid nos miſeri peccatores facere debemus? Baptiſmum quoq; non ſolùm prædicauit, ſed etiam pluribus dedit, non quod peccata dimitteret, ſed quia ad pœnitentiam homines monebat, & ad baptiſmum aſſuefaciebat. Vtramq; naturam Chriſti prædicauit, etiam ipſum demonſtauit: Ecce, inquit, agnus Dei, & qui poſt me venit, ante me factus eſt. Moraliter quoq; inſtruxit, dicens, Qui habet duas tunicas, det non habenti. Et qui habet eſcas, ſimiliter faciat. Secundum verò aduentum prædicauit, dicens. Iam ſecuris ad radicem arboris poſita eſt. Iuſtorum etiam glorificationem, & reproborū damnationem prędicauit, dicens. *Et ventilabrum in manu eius, & purgabit aream ſuā. Grana ponet in horreum ſuū, paleas verò comburet igni inextinguibili.* Per grana fratres ſignificantur boni, quia ſui vnione conficiunt corpus Chriſti, id eſt Eccleſiam. Et quia eis paſcitur & delectatur Deus, & quia digni ſunt reſeruatione. Per paleas exprimuntur mali, quia leues vento vanitatis & ſuperbiæ; quia aridi, ſine rore gratiæ: quia ſunt apti ſoli flammæ. Vtrique tamen ſicut palea & grana de eodem naſcuntur ſemine, ſimul creſcunt, ſimul colligūtur & iactantur, tamen in area, id eſt, in iudicio, ſummi iudicis ventilabro diſcernentur, & ibunt illi in gehennam, iſti in vitam æternam. Quibus merito & præmio nos adunare dignetur Dominus noſter. Amen.

DOMINICA II. ADVENTVS.

Q*Væcunque ſcripta ſunt, ad noſtrā doctrinā ſcripta ſunt, &c.* In hac lectione fratres chariſ. ad tria nos hortatur Apoſtolus; vt ſcilicet habeamus in aduerſis ſpē, in

in fidei confeſſione vnanimitatem, in charitate proximorum ſuſceptionem. Monet igitur nos auctoritate ſacræ ſcripturæ, vt in aduerſis ſpē habeamus, dicens: *Quæcunq; ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt*. Sed dicēs: Quomodo adulteriū Dauid, ſuperbia Saul, effœminatio Salomonis: & cætera mala quæ in ſcriptura legimus, ad noſtrā pertinent doctrinam? Pertinent fratres mei, ſi intentionē ſcribentis cōſideremus. Scribūtur enim in ſacra ſcriptura diuerſa intentione quatuor, Mala, bona, ſupplicia, & pręmia. Mala ſcripta ſunt ad cauendū: bona ad imitandum: ſupplicia ad deterrendū: pręmia ad imitandum: ergo adulterium Dauid & cætera peccata, ſcripta ſunt ad cauendū. Et ſi fortè contigerit nos in illa cadere, non deſperemus, ſed exemplo Dauid ad remediū pœnitētiæ recurramus. Quomodo valent ad noſtrā doctrinā quę ſcripta ſunt? vt per patientiā, inquit, & conſolationem ſcripturarum, id eſt, quæ leguntur in ſcripturis, ſpem habeamus. Similiter potuit dicere, vt per cōminationē ſcripturarū habeamus timorem. Sicut enim ſcriptura ſacra dolentibus promittit ſpem: ita vanè gaudentibus, timorem. Si ergo doles in aduerſis, non deſperes, ſed lege quantam patientiā habuit Iob in aduerſis, & quantā Dominus exhibuit ei conſolationē, & habebis ſpem, vt per ſimilē patientiam, ad ſimilem venias conſolationem. Si gaudes in proſperis, noli præſumere, ſed lege quantā proſperitatem habuit Salomō, & ad quantā inde prolapſus eſt ignominiam, & habebis timorem, ne per ſimilem proſperitatem ad ſimilē venias ignominiā. Sed quia ad fratres afflictos loquebatur Apoſtolus, de ſola patientia & ſpe facit mentionem. Sed quia ſola ſpes non ſufficit ad ſalutem, ſequitur ſecunda pars, in qua optat eis dari à Deo cōſolatore, in fidei cōfeſſione vnanimitatē, dicēs: Deus autem ſolatij det vobis ſapere. Sed quia quidā malè ſapiūt, alij pluſquā oportet ſapiunt: ſubdit: *Secundū Ieſum Chriſtū*. Sed quia iterum quidam hæretici & ſchiſmatici dicentes ſe ſapere ſecundū Ieſum Chriſtum, ſcindunt fidem Chriſti, addit *idipſum*, id eſt vnū idem. Sed quia iterū quidam benè ſapiunt, ſed rudes & errantes erudire contemnunt, ſubdit, *in alterutrum*. Non enim ſufficit nobis, vt nobis benè

Quomodo mala pertinēt ad noſtram doctrinam.

Adulterium Dauid.

In proſperis nō præſumendū.

Nō ſolùm nobis ſapiendum. ſapiamus, niſi & aliis bona benè ſapiamus. Qui enim talentem ſapientiæ abſcōdit, iuxta Euāgelicam parabolam reprobatur. Vnde & ſcriptum eſt, Ne retineas verbum in tempore ſalutis. Et iterum, qui abſcondit frumenta, maledicetur in populis. Itaque fratres, qui benè ſapit, aliis benè ſapiat: qui ſcit corrigere, errantē corrigat: Qui ſcit bene conſulere, inconſulto conſulat. Nam ſi vides errantes & taces, tot animarum reus es, quot potuiſti ab errore liberare. Et ad quid eſt nobis vtile ſapere ſecundem Ieſum Chriſtum, idipſum in alterutrum? *Vt vnanimes*, inquit, *vno ore honorificetis Deum, & patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Sicut fratres, non ſufficit nobis vno ore confiteri Deum, niſi confiteamur ipſum & vno corde. Ita non ſufficit vno corde confiteri eum, niſi confiteamur ipſum & vno ore, maximè quando fides periclitatur. Si enim ſola oris confeſsio ſufficeret, non diceret Dominus per prophetā, Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè eſt à me. Si rurſus ſola confeſsio cordis ſufficeret, ſine oris confeſsione, non diceret Dominus, qui me erubuerit, & meos ſermones, hunc filius hominis erubeſcet cùm venerit in maieſtate ſua. Tam igitur oris quàm mentis neceſſaria eſt cōfeſsio. Sicut Apoſtolus alibi dicit, corde creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſsio fit ad ſalutem: Quia verò confeſsio cordis & oris ſine bona operatione non ſufficit habenti tempus bene operandi, ideò dicitur, quia fides ſine operibus mortua eſt.

Vno ore et vno corde Deum confitendum.

Sequitur pars tertia, in qua ſubdit Apoſtolus charitatis operationem, dicēs: *Propterea*, vt ſcilicet perfectè honoretis Deum, *ſuſcipite inuicem, ſicut & Chriſtus ſuſcepit vos.* Suſcipere eſt deficientem ne cadat ſubtus capere. Monet igitur Apoſtolus fratres chariſsimi, vt fortis, per charitatem ſuſcipiat debilem, ſapiens inſipientem, diues inopem, ſanus infirmum, ſtans cadentem. Cùm enim Deus poſſet omnes facere fortes, ſapientes & diuites, noluit. Sed voluit hos eſſe fortes, illos debiles, hos ſapientes, illos inſipientes, hos diuites, illos pauperes. Si enim omnes eſſent fortes, ſapientes & diuites, alter alterius non indigeret. Rurſus ſi omnes eſſent debiles, inſipientes & pauperes, alter alteri nō ſubueniret. Voluit ergo hos eſſe fortes,

Suſcipere quid.

Quare deus noluit omnes eſſe fortes, ſapientes, et diuites.

fortes, ſapientes, vel diuites, vt animas ſuas ſaluare poſſent, aliis per charitatem ſubueniẽdo. Voluit illos eſſe debiles vel inſipientes, vel inopes, vt animas ſuas ſaluare poſſent, aduerſa per patientiam tolerando. Hinc Dominus ait: Pauperes ſemper habetis vobiſcum, & cùm volueritis, poteſtis eis benefacere. Cum igitur egentes manẽt iuxta abundantes, ſunt eis aut materia bonæ operationis aut reprobationis. Quod autem ſic nos inuicem ſuſcipere debeamus, oſtendit Apoſtolus exemplo Chriſti, qui in ſua perſona ſuſcepit, non ſolùm cauſam noſtrã, ſed etiam naturam noſtrã. Cum enim eſſet ſapiens, imò ipſa ſapientia, ſuſcepit inſipientiam noſtram. Cum eſſet diues omnium, ſuſcepit paupertatem noſtram: hãc viam charitatis oſtendit in ſe, vt per eam ſequeremur ſe: Et hoc in honorem Dei, vt quẽadmodum Chriſtus in omnibus quæſiuit gloriam patris, non ſuam, ita & nos in omnibus Dei gloriam, non noſtram quęramus. Suſcepit autem infirmitatem nõ ſolum circunciſionis, id eſt Iudæorum, ad quã ſecundũ promiſsiones Prophetarũ fuit miſſus: imò etiam gentium, quibus non erat promiſſus. Vnde vtriq; Deum debent honorare & glorificare, Et Iudæi etiam de promiſsionis adimpletione: Et gẽtes de inſperatæ gratiæ collatione. Quod auctoritatibus prophetarũ probat, dicens, *Sicut ſcriptũ eſt*. Propterea ait filius patri. *Confitebor tibi in gentibus, & nomini tuo cantabo*. Et iterum, *Lætamini gẽtes cum plebe eius*, id eſt, gẽtiles cum Iudæis: Et laudate Dominũ omnes gentes, &c. Sicut autẽ Chriſtus non ſolũ propinquos Iudæos, ſed etiam gentiles longinquos ſuſcepit.. Sic & nos fratres nõ ſolũ propinquos nobis vel genere vel amicitia ſuſcipiamus, ſed etiã lõginquos & peregrinos. Non enim propter nos ſolos tradidit Deus nobis bona ſua, ſed propter pauperes. Nec fecit nos Dominos, ſed diſpenſatores, præcipiens nobis vt de ſuis rebus, ſuis filiis indigẽtibus prouideamus. Qui enim res Dei retinẽs, ſinit filios Dei egeſtate perire, quid fratres mei, quid eſt auditurus à ſummo Iudice, niſi illã terribilem vocem: Ite maledicti in ignẽ æternũ? Et quare? Eſuriui enim, & non dediſtis manducare mihi de eſcis meis: Sitiui, & de potu meo non dediſtis mihi potum: Hoſpes eram, & in

hoſpitium meum noluiſtis me ſuſcipere. Nudus eram,& de veſtibus meis non cooperuiſtis me. Hęc igitur fratres, hæc cogitemus, hęc in corde teneamus, & de rebus nobis à Deo commendatis, ipſum in pauperibus paſcamus, veſtiamus, ſuſcipiamus, vt æternam benedictionem ab eo ſuſcipere mereamur, Amen.

DOMINICA II. ADVENTVS.

Luc. 21. *ERunt ſigna in Sole, & Luna, & Stellis, & in terris preſſura gentiũ, præ confuſione ſonitus maris & fluctuũ, &c.* Pius & miſericors Dominus & Redemptor noſter, volẽs electos ſuos in omnibus prouidos eſſe, de ſecundo aduẽtu ſuo, in hac eos præmunit lectione. Qua ratione? triplici. Vt præſcientia eius eſſet eis ad certitudinẽ, ad vigilantiã, ad conſolationem. Ad certitudinem, vt certius expectarent aduentum ſuum, quàm cœli & terræ permanentiam. Vnde poſt ſubdit: Amen dico vobis, non prętęribit generatio hæc, donec omnia fiant, cœlum & terra tranſient, id eſt mutabuntur in alium ſtatũ: verba autem mea non tranſient, quin ſcilicet *omnia* opere cõpleantur. Ad vigilantiam, quoniã leuius nocent ea quæ præuidentur, quàm quę nõ pręuidẽtur. Vnde ipſe ait: Vigilate quia neſcitis diem neq; horam. Ad conſolationem, vt de certitudine aduẽtus ſui, inter miſerias huius ſeculi, ſumerẽt ſibi conſolationẽ. Vnde poſt ſubdit: *Cùm videritis hæc fieri, leuate capita veſtra, quia appropinquauit redẽptio veſtra.* Nam quàm dulcis eſt fratres mei, in terra miſeriæ, recordatio patriæ: Primò igitur ponit Dominus ſigna ſui aduentus prenũtia: Secũdò oſtẽdit quomodo ipſe venturus eſt. Tertiò quid boni in bonis proueniat: Quartò, dicta per ſimilitudinẽ declarat. *Ait ergo: erunt ſigna in Sole & Luna.* Sicut prius Dominus ſigna aduentus prænuntiauit, vt ſuis qui in hoc mundo lugent, eſſent ad conſolationem: ita reprobis qui hîc conſolantur, eſſent ad confuſionem: Vnde ipſe poſt ſubdit. *Areſcentibus hominibus præ timore & expectatione quæ ſuperueniẽt vniuerſo orbi.* Quia enim mali omnibus elementis abuſi ſunt, ab omnibus puniẽtur, vt impleatur quod ſcriptũ eſt: pugnabit pro eo orbis terrarũ contra inſenſatos. Quia enim claritate Solis, & Lunæ, & Stellarum abutebantur, videndo

Signa aduẽtus Chriſti, bonis ad conſolationem reprobis ad cõfuſionẽ.

per ea quid concupiſcerent, & quid mali facerent, vertetur eis Sol in tenebras, & Luna in ſanguinē, & Stellæ cadent de cœlo. Quia verò pace temporali per ſtultam ſecuritatem abutebantur, fiet preſſura gentium. Quia verò tranquillitate maris ad prędandum & rapiendum abutebantur, fiet confuſio maris & fluctuū. Nam vt tradit Hieronymus in Cathalogo 15. ſignorū quę ex Hebræo tranſtulit, prima die aſcēdet mare quadraginta cubitos ſuper altiores montes quaſi murus. Secunda verò tantùm deſcendet, vt vix videri poſſit. Rurſus, quia bonis terræ per ſuperfluitatem abutebantur, fiet eis ſicut idem Euangeliſta ſuperius dicit, terræ motus & fames. Quia aëris ſerenitate per inanem delectationem abutebātur, fient eis terrores de cœlo, & tempeſtates. Quia ſalute corporum, vitioſe viuendo, abutebantur, fient eis peſtilentiæ, id eſt, inæqualitates, & corporum paſſiones. Porrò iſtorum ſignorum quædam fratres, iam cernimus: Nam preſſuræ gentium quotidie fiunt, terræ motus in pleriſq; locis vrbes diruunt. Tempeſtates nos quotidie territant: peſtilentiæ, vrbes hominibus euacuant: Et impletio iſtorum, certos nos facit de impletione cæterorum. Ecce fratres, tot mundi ruinæ, iam finem illius adeſſe denuntiant. Quare ergo illum diligimus? Quare cum cadente cadimus? & cum pereunte perimus? Si domus noſtra ruinam minātur, fugimus, & quæ poſſumus de noſtris ſaluamus. Ecce mundus cadit, vt quid ergo eum deſiderio non relinquimus? Vt quid quę poſſumus, de eius naufragio nō ſaluamus? Saluemus ergo fratres, ſaluemus dū licet nos & noſtra. Nos deſiderio ad cœleſtia trāſeamus, noſtra per manus inopū & afflictorum ad cœleſtes theſauros transferamus. Sequitur; *Areſcentibus hominibus præ timore & expectatione quæ ſuperuenient vniuerſo orbi.* Areſcēt quidā mali, & timebūt inſtāte iam iudicio, ſed fruſtrà, cùm non poterunt emendari. Nos ergo fratres, dum emendari & emundari poſſumus, ab amore mundi areſcamus, futura timeamus, & timentes caueamus. *Nam virtutes*, inquit, *cœlorum mouebuntur.* Quare? Non, quia de ſe timeant, ſed quia de ſeueritate iudicantis perhorreſcent. Fratres, ſi Angeli timebunt, ſi contremiſcent, vt ait Iob, columnæ *Iob.26.*

Signa futuri aduentus Christi quotidie fiunt.

1. Pet. 4. cœli, quid facient peccatores? Si verò, ait Petrus: vix iuſtus ſaluabitur, impius & peccator vbi parebunt?

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtendit Dominus quomodo ad iudicium venturus eſt, dicens. *Et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus cœli, cum poteſtate magna & maieſtate.* Et qui videbunt? Omnes, tam boni quàm mali, vnde & Ioannes, Ecce venit cũ nubibus cœli, & videbit eum omnis oculus. Non enim veniet occultus, humilis, mitis, vt primò, ſed potius apertus, altus, & terribilis, vt ipſe de ſe teſtatur, Sicut fulgur exit ab Oriente, & paret vſque in Occidentem, ſic erit aduentus filii hominis. Quẽ videbunt? *Filium hominis.* Solus enim filius tunc apparebit iudicaturus, qui primò fuit iniuſtè iudicatus. Iuxta illud, videbunt in quem pupugerũt, Iudæi ſcilicet & gentiles, ſed etiã & falſi Chriſtiani, quòd ſine gemitu dicere nequeo, videbunt quem contempſerunt, quem abnegauerunt, quem iurauerũt, & peierauerũt, & quem dedecorauerunt. Gloriam verò diuinitatis non videbunt reprobi, quia ſcriptũ eſt. Tollatur impius ne videat gloriam Dei. Videbunt autem venientem in nubibus, ſicut aſcendit cum nubibus ei miniſtrantibus, eius gloriam ab impiis occultantibus. Cum poteſtate magna veniet: ante quẽ omnes poteſtates, cœleſtiũ, terreſtriũ, & infernorum cõtremiſcent. Cum poteſtate magna veniet, qui ſuo aduentu omnia coneutiet elemẽta, qui cœlum & terram concremabit, & noua faciet omnia, qui conſcientias hominum propalabit, qui ſolo nutu, electos glorificabit, & reprobos in æternum cruciabit. Cum maieſtate quoque magna veniet, ad cuius gloriã ſol obſcurabitur, abſcondita tenebrarum illuminabuntur, omnes electi illuſtrabuntur, & in eius amore inflammabuntur. Hóc fratres, hoc quotidie cogitemus, hoc penſemus, manifeſtemus hîc immunditias conſcientiarũ noſtrarum per confeſsionem ad veniam, ne ibi à Domino manifeſtentur ad confuſionem & pœnã. Hîc nos iudicemus, ne ibi iudicemur. Hîc nos accuſemus, ne ibi accuſemur.

Filiũ hominis ſolum.

Sequitur pars tertia, in qua oſtendit Dominus quid boni tunc electis proueniet, dicens: *His autem fieri incipientibus, leuate capita veſtra, et exhilarate corda veſtra.* Qua-

re? *quia appropinquauit redemptio veſtra.* Ac ſi dicat. Cùm hæc videritis, gaudete, quia cum finitur mundus (cui amici non eſtis) prope eſt ſalus æterna, quam deſiderabatis. Redimet autem tunc nos fratres, redemptor noſter, à tribus miſeriis tam in anima quàm in corpore, ab indigẽtia, ab afflictione, à morte. Redimet ſiquidem dominus animã noſtrã ab indigentia ſapientiæ & virtutis, dans ei totius ſapientię & virtutis abundantiã. Redimet quoq; eam ab afflictione paſsionum, timoris ſcilicet & triſtitiæ, inuidiæ, & cæterarũ, dans ei omnimodam ſecuritatem, iucũditatem & amorem. Redimet etiam eam à morte malarũ cogitationum & peccatorum, dans ei omnimodam mũditiam & puritatem. Corpus quoq; redimet ab indigentia ciborum, veſtimẽtorum, cæterorumq; temporalium, dans ei omnimodã ſufficientiam. Redimet etiam illud ab afflictione morborũ, ſenectutis & grauitatis, dans ei omnifariam incorruptionem & agilitatem. Redimet quoq; illud à morte, dãs ei veram immortalitatẽ. O fratres mei penſate quàm ineffabiliter gaudebunt electi, quando veniet ſpes ſua, deſideriũ ſuum, deus & dominus ſuus: quãdo transferet eos à valle lachrymarum ad altitudinẽ gaudiorum, ab exilio ad patriam, à miſeria ad beatitudinem.

A quibus nos redimet redemptor.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus explanat dicta per ſimilitudinem, *Videte*, inquit, *ficulneam & omnes arbores cum producũt iam ex ſe fructũ, ſcitis quia prope eſt æſtas. Ita & vos cum videritis hæc fieri, ſcitote quia prope eſt Regnũ Dei.* Cõparat autẽ ſigna præcedẽtia aduẽtus Chriſti, arborum fructificationi, æternitatẽ verò, æſtati. Vnde patet, quia fructus mundi ruina eſt. Ad hoc enim pullulat, vt marceſcat: ad hoc ſurgit, vt cadat. Æſtas autem eſt calida, clara, fructuoſa. Æterna quoq; beatitudo, erit calida, calore charitatis. Clara, illuminatione veri ſolis. Fructuoſa, meſſibus æternæ retributionis. Econtra, vita præſens, eſt quaſi hyems, quia eſt frigida, tenebroſa & ſterilis. Frigida, ſine calore charitatis: Tenebroſa, ignorantia, tribulationibus & peccatis. Sterilis, quia hic non metuntur, ſed ſerũtur ſemine bonæ operationis. Mali quoq; qui hic vacant ſomno & otio, ſunt quaſi piger, qui operari non valens propter frigus, mendicat in æſtate, nec datur ei.

Vita præſens quaſi hyems.

Sic mali in futuro non metent, niſi quam in carne ſeminauerunt corruptionem. Boni verò, qui ſpe retributionis æternæ hic laborant, ſunt quaſi bonus agricola qui ſpe meſſium, in hyeme per pluuias, grandines & niues ſeminat. Qui cùm videt ficum, cæteraſque arbores pullulare, gaudet, ſciens quod hyems iam tranſiit, & æſtas meſſium venit. Nos quoque fratres, in ſpe cœleſtium gaudiorum per lachrymas peccatorum, & patientiam tribulationum ſeminemus in ſpiritu, vt in reſurrectione metamus de ſpiritu vitam æternam, vt mereamur adunari eis quibus di-

Pſal.125. citur: Qui ſeminant in lachrymis, in exultatione metent. Euntes ibant, id eſt, de virtute in virtutem proficiebant, & flebant, tum de recordatione peccatorum, tum de deſiderio cœleſtium gaudiorum: mittentes, id eſt, præmittentes ſemita ſua. Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos ſuos. Quod ipſe preſtare dignetur, qui viuit & regnat Deus in æternum, Amen.

DOMINICA III. ADVENTUS.

1.Cor.4. *Sic nos exiſtimet homo vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores miniſteriorũ Dei, &c.* Hæc ſcribit fratres chariſſimi Apoſtolus ad Corinthios, in quibus non ſolùm eos inſtruit, ſed etiam nos: Sunt autem huius lectionis quatuor partes. In prima parte arguit Corinthios de falſa opinione ſacramentorum. Putabant enim ſacramenta data à ſanctioribus eſſe ſanctiora, & à minus ſanctis data, eſſe minus ſancta. Vnde & dicebant: Ego ſum Pauli, ego ſum

1.Cor.1. Cephæ, ego Apollo, ego Chriſti baptiſmo baptizatus. Putantes quod baptizatus à meliori, melius eſſet baptizatus. Vnde & ſcrutabantur curioſius vitã miniſtrorum. Iſtis ſunt ſimiles hodie quidam in Eccleſia, qui Miſſas à cõcubinariis, vel minus honeſtis ſacerdotibus nolunt audire, vel alia Sacramenta ſumere. Sed tam hi quàm illi tripliciter peccabant. Tum quia, quod Dei ſolius eſt, hominibus attribuant: tum quia, de meritis iudicabant, tum quia in hominibus gloriabantur, cùm ſcriptum ſit. Qui gloriatur, in Domino glorietur. Contra hos ergo loquẽs Apoſtolus dixerat ſuperius: neq; qui plantat, neq; qui rigat aliquid eſt, ſed qui incremẽtum dat Deus, id eſt, ſicut

1.Cor.3. plantans & rigans non ſunt aliquid, quantũ ad poteſtatẽ

Tripliciter peccãt qui ſacramenta à malis miniſtris accipere nolunt.

viuifi-

viuificandi & augmentandi arborem, ſed ſolus Deus: Ita nec qui prędicat, nec qui baptizat, ſunt aliquid, quantum ad efficaciam ſacramentorum, ſed ſolus Deus, qui intus inuiſibiliter operatur. Vnde & à ſpiritu ſancto dictū eſt Ioanni: ſuper quem videris ſpiritum deſcendentem & manentem ſuper eum, hic eſt qui baptizat, id eſt, hic & non alius habet auctoritatē baptizandi. Itaq; qualiſcunq; ſit miniſter, ſacramenta eadē ſunt, nec à meliori meliora, nec à minus bonis, minus bona dātur. Hinc ergo ait Apoſtolus: Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Sacramentorum Chriſti, nō auctores. Nos enim tantū pueros immergimus fonte, & Deus baptizat. Nos tantū manus eleuamus, & Deus benedicit. Nos tantum verba ſacra proferimus, & Deus conſecrat. Nos ſatisfactionē imponimus, & Deus abſoluit. Sumus etiam diſpēſatores miniſteriorum Dei, diſcernentes ſcilicet, quis ſit ligandus, & quis ſoluendus. Quis baptizandus & quis non, quis ordinandus ſit ſacerdos, & quis diaconus. Quāuis verò merita miniſtrorum nihil operentur ad efficaciā ſacramentorum, tamen quia plus proficit exēplo fidelis in populo, quàm infidelis, hic, id eſt, in hac vita quæritur vt quis inueniatur fidelis inter diſpēſatores. Sequitur pars ſecūda in qua oſtēdit Apoſt. exemplo ſui, ſana cōſcientia iudiciū hominū eſſe parui pendendū. Quare? Quia iudiciū hominū fallitur & fallit. Fallitur, quia ſæpè bonū iudicat eſſe malū, & malū bonū. Fallit, quia cū indignus à populo laudatur, ſępè ob hoc interius gloriatur. Et ad hoc inducitur vt plus aliis de ſe credat quàm ſibi, cū ſcriptū ſit. Plus aliis de te quàm tu tibi credere noli. Ait ergo Apoſt. *Mihi autem pro minimo eſt, vt à vobis iudicer, aut ab humano die.* Non tamē ait *pro nihilo*. Quia quāuis fama & iudicium plebis de nobis ſit vilipendendū nobis pro nobis: tamē propter profectū proximorū nō eſt omnino negligendū. Sicut enim mūda cōſcientia neceſſaria eſt ante Deum, ita mūda fama ante proximū. Vel parū enim vel nihil valet bona prædicatio, ſine bono exemplo. Nam cuius vita deſpicitur, reſtat vt eius prędicatio cōtemnatur? Vnde Dominus, Sic luceant opera veſtra bona corā hominibus, vt glorificēt pātrē veſtrum qui in cœlis eſt. Hinc etiā dicitur, Crudelis eſt qui

Ioan. 1.

Sacerdotes ſunt diſpenſatores miniſteriorū Dei.

1. Cor. 4.

Iudiciū hominū fallitur et fallit

Mat. 5.

famam negligit. Itaq; fama propter nos eſt negligenda, ſed tamen propter profectum populi eſt quærenda. *Sed neque*, inquit, *ego qui melius me noui quàm vos, meipſum iudico*, id eſt, me eſſe bonum non affirmo. Ecce fratres, ipſe vas electionis Paulus nō audet affirmare ſe eſſe bonū. Quis ergo noſtrū peccatorum præſumere audebit ſe eſſe bonū vel religioſum? *Qui autem*, inquit, *me iudicat*, id eſt opera mea, & cogitationes ſolus inuiſibiliter diſcernit, *Dominus eſt*. Nihil, inquit, *mihi conſcius ſum*, id eſt cōſcientia mea nō me remordet, *ſed non ideò iuſtificatus ſum*. Nā delicta quis intelligit. Et qui gloriatur, in Domino glorietur ſe mundum habere cor. Sequitur pars tertia, in qua nos prohibet Apoſtolus iudicare. Tria ſunt fratres mei, de quibus nec debemus nec poſſumus iudicare: De dubio ſcilicet facto, de dubia intentione, de dubio fine. Dubiū factū eſt, quando non verè ſcimus an quis fecerit aliquod factū. Dubia intentio eſt, quando ſcimus eſſe factum, ſed qua intentione factum ſit, neſcimus: vt quando videmus aliquem loqui cum vxore alterius. Dubius finis eſt, vt quando ſcimus eſſe factum, & mala intentione factum eſſe, ſed tamen ignoramus, an ſit inde aliquis damnandus, vel veniā per pœnitētiam conſequuturus: in quibus omnibus temerarium iudicium cauere debemus: Et ſi etiam hanc in peiorem partem magis declinare videantur, tamen nos in melius æſtimationem noſtram vertere debemus. Vnde apoſtolus, tu quis es qui iudicas alienum ſeruum, ſuo Domino ſtat, aut cadit. Stabit autem, potens eſt enim Deus ſtatuere illum. Si vides presbiterum loqui cum vxore alicuius, dic enim illi manu leuata benedicere. Sunt autem quædam aperta & manifeſta, de quibus nobis iudicare permittitur. Vnde Apoſtolus, ſic non eſt inter vos qui iudicet inter fratrē & fratrem. Itaq; fratres, nō aliena corda, vel intentiones quæ ignoramus, iudicemus, ſed noſtras. Scriptum eſt enim, Nolite iudicare, & non iudicabimini. Nolite condemnare, & non condemnabimini. Et ſi noſmetipſos iudicaremus, non vtique iudicaremur. Ait ergo, *Nolite ante tempus iudicare*. Ante tempus iudicat, qui antequam ſit de re certus iudicat. Dū autē ſumus in hac vita, aliorum cogitationes

Pſal. 18.
1. Cor. 1.
Iudicare non debemus.
Dubium factum
Dubia intentio.
Dubius finis.
Rom. 14.
Rom. 14.
Matt. 7.
Luc. 6.

opera,

opera, & finis operum, occulta ſunt nobis, & ideò de eis iudicare peccatum eſt.

Sequitur pars quarta, in qua oſtendit Apoſtolus quando ſecurè de nobis vel de aliis iudicare poterimus. *Nolite*, inquit, *iudicare, quoadusq; veniat Dominus*. In quo fratres, innuit quod tunc Deo omnia occulta nobis reuelāte iudicabimus, ſi ſcilicet fuerimus de perfectis. Quatuor enim ordines erunt in iudicio. Alij enim iudicabunt, & non iudicabuntur, vt perfecti. Alij iudicabuntur & ſaluabuntur, vt mediocriter boni. Alij iudicabuntur & damnabuntur, vt falſi Chriſtiani. Alij non iudicabūtur & damnabuntur, vt infideles. Vnde Ioannes, Qui non credit, inquit, iam iudicatus eſt. *Illuminabit autem tunc Dominus abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium*, id eſt, occulta facta, & etiam cogitationes occultas propalabit, tam bonorū quàm malorum. Tunc fratres, patebunt occulta adulteria, occultæ turpitudines, & ignominiæ, quæ fiunt in tenebris & in cubilibus. Tunc etiam patebunt occulta turpium voluntatum, quamuis non venerint ad effectum. Penſate ergo fratres, penſate, quantus pudor, quanta turpitudo & confuſio tunc tenebit reprobos, cùm omnes turpitudines & abominationes ſuas in conſpectu tremendi Iudicis, & Angelorum, & omnium ſanctorū viderint reuelari. Ne igitur fratres, illo tam magno & æterno pudore erubeſcatis, erubeſcite nūc, & pœnitemini, & quæ dicitis in cordibus & in cubilibus veſtris compungimini. Tunc etiam è contra omnia bona opera ſanctorum, quæ pro humilitate clam faciebant, & etiam omnes eorū bonæ voluntates patebunt ad laudem & gloriam eorum. Vnde & ſubditur: *Et tunc laus erit vnicuique electorū à Deo*. Quæ enim maior laus, maior honor & gloria poterit eſſe, quàm quando ſerui vocabuntur & fient filij: quando terreni fient cœleſtes, quādo homines fient dij, quando benedicentur, & honorabuntur, & glorificabūtur à diuina maieſtate. Nos interim fratres, turpitudines noſtras, lachrymis, cōfeſſionibus, orationibus, eleemoſynis tergamus. Quoniam qui hoc faciūt &, ſi non ſint de perfectis qui iudicabunt, tamen erūt beati, quoniā beati quorū remiſſæ ſunt iniquitates & quorum tecta

Quatuor ordines in iudicio.

Ioan. 3.

Pſal. 4.

tecta ſunt peccata. Tecta dico, ne videãtur vel ad pœnam vel ad pudorem. De quorum numero nos faciat Deus & Dominus noſter qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, Amen.

DOMINICA III. ADVENTVS.

Matt. 11. *CVm audiſſet Ioannes in vinculis opera Chriſti, mittẽs duos ex diſcipulis ſuis ait illi, &c. reliq.* Audiſtis fratres chariſſimi, ex Euangelica lectione, quod Chriſtus ſuo incarcerato præcurſore, diuinitatis ſuæ potentiã cœpit clarius demonſtrare. Diſponens quippè ordinatè vniuerſa, noluit antè manifeſtius prædicare, quàm præcurſor ſuæ præcurſionis officium conſummaſſet vt ſcilicet quemadmodum Ioannes eum præcurrerat naſcendo, prędicando & baptizando: ita eum præcurreret & moriendo. Tendente igitur Lucifero, id eſt, Ioanne ad occaſum, cœpit verus Sol iuſtitiæ, Chriſtus, ſui ſplẽdoris radios paulatim demonſtrare, hoc eſt, ergo quod hic dicitur: *Cùm audiſſet Ioannes, &c.* Sunt autẽ tres partes huius lectionis: Prima continet Ioannis interrogationẽ, ſecunda Chriſti reſponſionem, tertia Ioannis commẽdationem. Oſtendit igitur Euangeliſta, quando, vnde, per quos, & quid Ioãnes Dominũ interrogauerit: quando? *Cùm audiſſet opera Chriſti.*

A quo Ioannes audiuit opera Chriſti. Si credis à quo audiſſet, credendum eſt quòd à ſpiritu reuelante, Et quod etiam à diſcipulis ſuis, quos frequenter ad Ieſum mittebat, vt ſibi tam facta, quàm dicta eius reportarent. Vnde? de carcere vbi erat in vinculis. In quo nobis fratres, imitandũ proponit exemplũ vt ſi in vinculis, ſi in infirmitate, ſi in aliquo impedimẽto detenti quandoq; fuerimus, familiares noſtros pro nobis ad Eccleſiã mittamus, qui bona ibi dicta vel facta nobis manifeſtẽt. Per quos? per diſcipulos ſuos, qui etiam ei in vinculis aſſiſtebant, & magiſtrum ſuum in aduerſis non dereliquerunt, ſed vſq; ad paſſionem & ſepulturam ei diligẽter miniſtrauerunt. Hinc diſcamus & nos fratres, magiſtris & amicis noſtris in omni aduerſitate conſtantiam exhibere fidelitatis. Sicut enim rogus aurum, curſus equum, ita aduerſitas probat amicum.

Eccle. 12. Vnde Sapiens: Non agnoſcitur, inquit, in bonis amicus, & non abſconditur in malis inimicus.

Prou. 25. Et Salomon: Dens putridus, amicus deficiens in

via.

via. Quid interrogauit? *Tu es*, inquit, *qui venturus es, an alium expectamus?* Quæ erit autem hoc Ioãnes, non propter ſe, qui eum eſſe Redemptorē mundi prædicando, baptizando, demõſtrando, teſtatus fuerat, ſed propter diſcipulos, ne alium à ſe prædicatum æſtimarent, ſed certitudinem acciperent fidei, tum ex miraculis, tum ex reſponſione Chriſti. Vnde & ad hoc quærendum non prius ſuos diſcipulos miſit, quàm Chriſtus miracula facere incœpit. Quam cauſam innuit ipſe Euangeliſta cùm ait, *Cùm audiſſet Ioannes in vinculis opera Chriſti, mittēs duos ex diſcipulis ſuis, &c.* Ac ſi diceret, ideò diſcipulos ſuos miſit ad Ieſum, quia cùm apertè facere miracula audiuit, vt hoc aduerbium (*cùm*) non tam temporale quàm cauſale accipiatur. Sequitur pars ſecunda, quæ Chriſti cõtinet reſponſionem, *Euntes*, inquit, *renunciate Ioanni quæ audiſtis & vidiſtis.* Ac ſi diceret, Ceſſent verba, loquantur opera. Fecit enim in conſpectu nuntiorũ Ioannis multas virtutes. Vnde dixit: *Quæ vidiſtis* ſcilicet per vos, *& audiſtis* per alios. Et quæ? *Cæci vident, claudi ambulãt, leproſi mundantur, ſurdi audiunt, mortui reſurgunt, pauperes euangelizantur*, id eſt, viſitantur. *Et beatus eſt qui non fuerit ſcandalizatus in me* Eſt autem hæc reſponſio conueniens, quãuis non videatur præcedēti ſatisfaciens interrogationi. Quærebatur enim vtrum redemptio mundi eſſet facienda per eum. Ipſe verò reſpondet potentiã diuinitatis & patientiam humanitatis, per quas redemptio facta eſt. Niſi enim homo eſſet, pati pro mundo nõ poſſet: & niſi Deus eſſet, mortem ſuperare non poſſet. Eſt ergo ac ſi diceret, redimere mundum iam incœpi. Nam cùm operer vt Deus, ſcandalizor & patior vt homo. Credimus autem fratres, Dominum opera, quæ hic enumerãtur, tam corporaliter quàm ſpiritualiter egiſſe. Reddebat quippè cæcis illuminationem tam cordis quàm corporis: Claudis rectitudinem, tam cordis quàm corporis. Leproſis mundationē, tam cordis quàm corporis. Mortuis reſurrectionem, tam cordis quàm corporis. Pauperibus viſitationē, tam cordis quàm corporis. Et cum tot ſignis atteſtaretur diuinitatē, rarus erat qui non ſcandalizaretur in eius humanitate. Alij enim ei detrahebant, alij inſidias ponebant: Et fermè

omnes

omnes de eius diuinitate dubitabāt. Et quid mirum fratres, ſi in Chriſto adhuc mortali multi ſcandalizarentur, cum in eo iam in cœlo regnante, multi, vnde dolendum eſt, etiam hodie ſcandalizentur? Nam vt taceam de infidelibus, etiam quidam ſolo nomine Chriſtiani eum contemnunt, eius ſanctum nomen peierant: factis eum impugnant, verba Euangelij pro vanitate habent, nec ipſam reſurrectionem futuram putant.

Quando Chriſtiani Deū contemnunt.

Sequitur pars tertia, in qua dominus Ioannē commēdat: Vnde & ſubditur: *Illis autē abeūtibus, cœpit Ieſus dicere ad turbas de Ioanne.* Noluit quippè Dominus Ioannē coram diſcipulis ſuis cōmendare, ne eius commendatio adulationē redolere videretur. In quo fratres dat nobis exemplum, ne amicum noſtrum in ſua vel ſuorū familiarium præſentia laudemus, ne hoc gratia videamur facere aſſentandi, ne illi occaſionē demus gloriandi. Cæterùm ne turbæ Ioannē nullius virtutis eſſe, eo quod nulla miracula faceret, æſtimarēt: ipſe qui eum elegerat, nouerat, eum commendat. Commēdat eum in quatuor. In fortitudine, in ſeueritate, in prophetandi excellentia, in præcurſionis gratia. In fortitudine eum commēdat, cum dicit: *Quid exiſtis in deſertū videre? Arundinē vento agitatam?* ac ſi diceret: Non, ſed potius virum fortē. Sane arūdo naſcitur in palude, quæ exterius eſt formoſa, interius vacua & omni vento agitatur. Tales ſunt homines huius mundi, qui in craſsitudine & voluptate nutrierunt animas ſuas, qui exterius ſunt per hypocriſim & gloriā nitidi, interius autem à virtute vacui, proſperis eleuantur, & aduerſis deprimuntur: Laudibus efferuntur, minis, & conuitiis humiliātur: in quibus diabolus requieſcit. Vnde Iob, ſub vmbra, inquit, dormit in ſecreto calami: quia videlicet mētes tenebroſas, ſimulatrices & fluxas diligit. Ioannes verò arundo non erat, qui in abſtinentiæ duritia creſcebat: exterius hiſpidus & neglectus: interius virtute plenus, non elatus blanditiis, nec deiectus aduerſis. Diſcamus & nos fratres, inter varietates huius mūdi, fortes & conſtātes eſſe. Non diligamus diuitias huius mundi, & ſic non ſuperbiemus de earum poſſeſsione, nec dolebimus de earum amiſsione. Non diligamus gloriā hu-

Chriſtus Ioannem non commēdat coram diſcipulis ſuis.

Iob. 40.

Quomodo Ioannes arundo nō erat.

ius

ius mundi, & ſic nec laus humana nos inflabit, nec infa-
mia mœſtificabit. Nõ pręſentẽ vitam, ſed futuram diliga-
mus, & ſic voluptas corporis nos nõ illaqueabit nõ pœ-
na vel dolor terrebit. In ſeueritate eum commendat cum
dicit, *Hominem mollibus veſtitũ.* Ac ſi diceret. Non Lipto
te eſt, quia minus dicit & plus ſignificat Ioannes quippe
in nullo mollitiẽ ſequutus eſt, ſed durus fuit in victu, in
veſtitu, in facto, in verbo. Victus eius locuſtæ, & mel ſil-
ueſtre. Veſtitus, pili cameli, zonaque pellicea facta. con-
temptus mundi, deſiderium cœli. Dicta, nõ palpatio, ſed
dura correctio vitiorum. O genimina, inquit, viperarum *Mat.3.*
quis docebit vos fugere à ventura ira? Iam ſecuris ad ra-
dicem arboris poſita eſt. Sequitur, *Ecce qui mollibus ve-
ſtiuntur, in domibus Regũ ſunt.* Ac ſi diceret. Nõ in deſer-
to vt Ioannes, ſed in domibus Regũ inueniũtur, qui mol-
libus gaudẽt. Qui ſcilicet mollibus veſtiuntur, molliter
epulantur, molliter operãtur, molliter loquuntur. Nemo
igitur fratres, putet in fluxu & ſtudio veſtium non deeſſe
peccatum. Niſi enim in hoc peccatum eſſet, Dominus in
ſuo præcurſore veſtium vilitatem non laudaret, nec de
fluxu veſtium diuitẽ purpuratũ reprehẽderet, nec Petrus
mulieres à veſte precioſa reuocaret. Quinque præcipuè *Quintu-*
modis, fratres, in veſtibus peccamus. Primò in nimio *pliciter in*
ſumptu, vt cum tanto comparamus vnam veſtem nobis, *veſtibus*
quanto plures pauperes poſſent veſtiri. Secundò in glo- *peccamus.*
ria, quando ſcilicet in ſpecioſis, precioſiſque veſtibus de-
lectamur. Tertiò in contemptu proximorum, quãdo ſci-
licet conſiderantes veſtium noſtrarum pulchritudinem,
& proximorum vilitatem, nos miramur, & proximos aſ-
pernamur. Quartò in ſuperfluitate, vt quando plura mu-
tatoria veſtiũ habemus otioſa, quæ melius pauperes ve-
ſtirent, quàm tineas paſcerent, cum ſcriptum ſit: Qui ha- *Luc.3.*
bet duas tunicas, det non habenti; id eſt, qui habet ve-
ſtem ſufficientem, det ſuperfluam. Quinto in mõdo, vt
cum ſcilicet facimus noſtras veſtes, vel gerimus, quo non
deberemus. Et cùm hæc dicimus, non damnamus veſtes,
ſed vitium veſtibus abutentium. Scio enim ſub purpura
plures Deo placuiſſe: & econtra, plures ſub ſacco Deo di-
ſplicuiſſe. Sunt enim qui in purpura non effeminantur, &
ſunt

ſunt qui ſe veſtitos ſacco, vel dolent vel gloriantur. Magnus verò eſt quem ſaccus nõ deiicit, & quẽ purpura non extollit. Talis erat Dauid, talis Ioãnes Baptiſta, quoniam nec ille ſub purpura, nec iſte ſub cilicio erat arũdo ventis agitata. Vos autẽ fratres qui imperfecti eſtis, vnuſquiſq; in gradu ſuo mediocritatẽ tenete, ſecundũ homines ordinis & gradus veſtri vos induite, ne ſitis nitidiores eis, ne fortè inde præ vobis eos contemnatis: ne ſordidiores eis, ne fortè præ eis vos ſordidiores doleatis. Ne hinc vel inde vos agitet ventus gloriæ vel pudoris. Sub veſte mediocri ſaccum latenter veſtite, maximè in diebus ieiuniorum, vt tantò ſit magis gratum Deo, quantò magis occultũ. Veſtem verò vobis non neceſſariã nudo præbete. Et ſi non vultis dare nouam, date vel veterẽ meliuſculã, vt ſi quid in noua veſte deliquiſtis, in vetere redimatis. Molitiem quoq; fratres, ciborum euitate, quoniam lautorum ciborum cõſuetudo luxuriã generat, corpus mollificat, cibos viliores faſtidire facit, patrimonia conſumit, ſollicitudinẽ immittit. Minus eſt ſollicitus qui minoribus eſt cõtentus. Sicut enim Mars duro milite gaudet, qui fortiter ſuſtineat calores, algores, & labores: ita Dominus duros amat milites, effœminatos cõtemnit & molles. Inde eſt quòd S. Patres, ſicut in vitis Patrum legimus, balnea, vnguẽtata, huiuſq; modi mollia deuitabãt, ne corporis ſui duriciẽ emollirent. Mollia etiam fratres, opera fugite, quæ faciunt qui carni ſeruiunt, qui ædificant lignũ, fœnum, ſtipulam igne concremandam. Mollia quoq; verba, id eſt, adulationes, cauete, quæ quantum fugienda ſint, oſtendit Propheta, Væ, inquit, eis qui ſub cubito puluinar ponunt. Puluinar quoque ſub cubito ponit, qui cadentem à rectitudine animam blandè per adulationẽ ſuſcipit. Et Pſalmiſta, Quoniam, inquit, laudatur peccator in deſideriis animæ ſuæ, & iniquus benedicitur.

Mediocritas tenẽda in habitibus.

Mollities ciborum euitanda.

Mollia opera fugienda.

Pſal. 9.

In Prophetiæ excellentiã Ioannem commendat, cùm ſubdit. *Sed quid exiſtis videre? Prophetam? Etiam dico vobis, & pluſquã Prophetam.* Officiũ Prophetæ, fratres chariſſimi, eſt ventura prædicare. Ioãnes verò Chriſtum non ſolùm prædixit, vt, venit fortior me, poſt me: ſed etiam oſtendit, Ecce, inquit, agnus Dei. Nos quoque fratres,

quaſi

quaſi Prophetæ ſumus, ſi ſecundum Chriſti aduentum ad iudicium, verbis & factis prædicamus, ſi impiis comminamur, ſi electis promittimus gloriam ſempiternam.

In præcurſionis quoque gratia eum commendat cùm dicit, *Hic eſt de quo ſcriptū eſt*, per Malachiā Prophetam: *Ecce ego*, inquit Pater ad filium, *mitto Angelū meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te*. Verè fratres, verè hic Ioānes magnus & admirabilis eſt, quem longè antequam conciperetur, Prophetā, imò Dominus per Prophetam, vnigenito ſuo nuntiū pollicetur, & præcurſorem. Nec ſolùm Ioannes nomine Angeli & præcurſoris dignus eſt, ſed & tam nos, quàm vos fratres, Angeli, & præcurſores Chriſti merebimur appellari, ſi verbo & exemplo eum annuntiemus, ſi tam ad noſtra quàm ad aliorū corda per correctionē & emendationem ei viam præparemus. Ipſo largiente, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus, Amen.

DOMINICA IIII. ADVENTVS.

GAudete in Domino ſemper. iterum dico gaudete, &c. *Philip. 4.* Quatuor facit Apoſtolus, fratres chariſſimi, in hac lectione. Primò monet nos in Domino gaudere. Secūdò modeſtos eſſe. Tertiò ſine ſolicitudine orare. Quartò rogat nos cuſtodiri in pace. Ait ergo, *Gaudete in Domino*. Si vna re fratres, omnis homo gauderet, nunquam Apoſtolus cū determinatione, gaudete in Domino, dixiſſet. *Gaudium triplex.* Eſt enim gaudiū triplex, malignū, vanū, & bonum. Quidam enim gaudent de malo, de quibus dicitur: Lætantur *Prouer. 2.* cùm malè fecerint, & exultāt in rebus peſſimis. His adeò placet malū, quod etiā ſine ſua vtilitate gaudeāt in eorū dolore. Alij verò gaudēt de vario, id eſt, de vana & mūdana proſperitate, de quibus Salomō, Riſum deputaui errorem, & gaudeo dixi, quid fruſtrà deciperis? *Eccle. 2.* Illa duo gaudia fratres mei, mala ſunt. Et de ambobus intelligitur illud Salomonis: Riſus dolore miſcebitur, & extrema gaudij, luctus occupat. Et illud Euangelij, Væ vobis qui ridetis, quia lugebitis. *Luc. 6.* Et alibi, Væ vobis diuitibus, qui habetis hic conſolationem veſtram. Alij gaudent de bono, illi ſcilicet qui in Domino gaudent. Vnde Apoſtolus alibi, *1. Cor. 1.* Qui gloriatur, in Domino glorietur. Et hîc, Gaudete, in-

quit, in Domino. Sed quare duplicauit, *Iterum dico, gaudete.* Quia gaudium, eſt in ſpe, vel in vſu rei amatæ, dilectio. Hinc enim fratres, tantùm in ſpe cœleſtium gaudiorum gaudemus, non in re, tamen pluſquam in ſpe gaudemus, quoniam & ſi non habemus hîc rem, habemus tamen arrã, quam Apoſtolus primitias ſpiritus vocat, virtutes videlicet, & dona ſpiritus ſancti. Monet igitur Apoſtolus, vt gaudeamus in vſu virtutum, & in ſpe præmiorum. . Gaudeamus in vſu bonitatis, & in ſpe beatitudinis. Gaudeamus in vſu mundæ conſcientiæ, & in ſpe beatæ vitæ. Primum fratres, gaudium eſt magnum, ſed ſecundum eſt maximum. Quid enim hîc lætius, quid iucundius, quid delectabilius haberi poteſt, quàm inter mundos mundè, & inter ebrios viuere ſobriè: quàm omnia mundana ſub pedibus habere, non aduerſis frangi, proſperis non emolliri, ſolum Deum timere, mundam conſcientiam habere, ſecurè viuere, mortem non timere, ſed etiã cœleſtia gaudia optare, & cum certitudine expectare? Per hoc quippe, fratres, diuina dulcedo, non ſolùm expectatur, ſed & prædoratur & prægustatur. Hoc prægustauerat Propheta, qui admirans & gaudens dicebat, Quàm bonus Iſrael Deus, his qui recto ſunt corde: Ad quod deguſtandum nos etiam hortatur, dicens: Guſtate & videte, quoniam ſuauis eſt Dominus. Hoc fratres, hoc eſt gaudium in Spiritu ſancto. Hoc eſt verum gaudium, verum ſabbatum mentis. De quo etiam Salomon: Secura mens, inquit, iuge cõuiuium. Hoc fratres, gaudiũ non miſcebitur dolore, ſed ad ſummum & ſempiternum nos ducet gaudium, videlicet ad gaudium ſine mœrore, ſine fine, ſine metu, ſine defectu: Ad gaudium in viſione Dei, in quam deſiderant Angeli proſpicere. Quoniam autem magna gaudia ſolent hominem hîc reſoluere, & improuidum facere, addit Apoſtolus. *Modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus.* Eſt autem fratres hæc pars ſecunda, in qua monet in omnibus nos modeſtos eſſe, ac ſi diceret, Gaudete fratres, ſed modeſtè: pſallite Domino, ſed ſapienter. Porrò modeſtia eſt virtus inter nimis & minus, tenẽs mediócritatem. Hæc virtus, cæterarũ omniũ virtutũ condimentũ eſt. Impetus enim eſt, nõ ratio, quidquid

In quibus gaudendũ

Pſal. 33.

Modeſtia quid.

ſit ſine moderantiæ freno. Sanè modeſtia tria, facit enim hominem ſuæ mentis habere dominium: reddit eum hominibus gratum: facit ei Dominum propinquum. Quod faciat hominem habere ſui dominiũ, innuit cùm adiungit, *veſtra*: Quaſi diceret, Modeſtia faciat vos veſtros, iuxta quod Philoſophus ait, Vis habere magnũ imperium? Dabo tibi magnũ imperium, Impera tibi. Vis multos regere? rege teipſum. Multos enim reges, ſi te ratio rexerit, hinc Salomon ait: Melior eſt patiens viro forti, & qui dominatur animo ſuo, expugnatore vrbium. Quod reddat hominem hominibus gratum & famoſum, oſtendit cùm ait: *Nota ſit omnibus hominibus*, ac ſi dicat, Tanta ſit modeſtia veſtra, quod ſui admiratione & exemplo, homines ad ſe attrahat. Quod faciat Dominum homini propinquum oſtendit, cùm ſubdit, *Dominus propè eſt*. Eſt quippè Dominus modeſtis propè. Propè ſimilitudine, propè dilectione, propè remuneratione. Quoniã quos per modeſtiam ſui ſimiles ſpectat, diligit, & remunerat. Hæc virtus fratres Moſen & Dauid, Deo gratos & hominibus effecit: quorũ alter legitur pro inimicis ſuis oraſſe, alter verò inimico, ſuũ ſanguinẽ quærẽti peperciſſe. Diſcamus & nos fratres, modeſtiã in omnibus tenere, motus cordis noſtri refrenare: nobiſmetipſis dominari, aliorũ diſſonantias moderari, Deo, qui ſine motu omnia facit, aſſimilari, vt ab eo mereamur diligi & remunerari, iuxta quod ipſe promiſit, Beati, inquit, mites, quoniã ipſi poſſidebũt terram. Sequitur pars tertia, in qua monet nos Apoſtolus ſine ſollicitudine orare, dicens: *Nihil ſolliciti ſitis, ſed in omni oratione, &c.* Et cõuenienter fratres, dum hortatur nos ad orandum præmiſit, *Nihil ſolliciti ſitis*. Nihil enim plus impedit orantẽ quàm ſollicitudo. Si enim fratres, nullus ita liber eſt à curis ſecularibus: & orationi deuotus, qui in oratione quãdoq; inſultus dæmoniorũ, & fantaſmata cogitationum vanarum non ſentiat. Quid fratres mei, quid putatis de illis, quorum tota mens & deſiderium verſatur in temporalium ſollicitudine? Hi nimirum ſi quandoq; orare cœperint, ſtatim reuolat mens ad cõſueta, quoniã vbi eſt theſaurus ſuus, ibi eſt & cor ſuũ. Proinde fratres, purgãdus eſt prius animus ab amore &

Modeſtia tria facit.

Prouer. 16.

Modeſtiã in omnibus tenenda.

Sollicitudo impedit orantem.

ſollicitudine temporalium, & in Deo totus figendus, vt liberè poſſit ad orandum Deum vacare. Sed etſi quandoque nos orationi incumbentes, pulſauerint ſuggeſtiones dæmonũ & nebulæ vanarum cogitationum, cauendũ eſt ſummoperè fratres, ne immorentur, ne fortè iuxta Salomonẽ, muſcæ morientes perdant ſuauitatẽ vnguenti, ſed ſtatim in noſmetipſos indignãtes, vanas quãtotius meditationes à nobis repellamus, & ad ipſum redeamus. Scriptũ eſt enim, Deſcenderunt volucres cœli, & abigebat eas Abrahã. Quid enim per ſacrificia, niſi orationes? Et quid per volucres, niſi vanæ cogitationes deſignantur. Sed deuotus orator, cùm vanæ cogitationes ſuper orationem ſuam deſcendũt, exemplo Abrahæ, eas protinus expellit.

Gen.15.

Sed in omni oratione, inquit, *& obſecratione, cum gratiarum actione; petitiones veſtræ innoteſcant apud Deum.* Oratio fratres, tantùm fit pro bonis adipiſcendis: Obſecratio pro malis remouẽdis. *Hæc*, inquit, *innoteſcãt apud Deum*, id eſt, talia taliter & tali intẽtione petantur, vt digna ſint quæ Deus noſcat & audiat. Petamus igitur fratres à Domino non opes, non honores, nõ vitam in hoc ſæculo longã, quæ qui petunt, non exaudiũtur, vt ait Iacobus, eò quòd indignè petant. Sed Domino docente, petamus primũ regnum Dei & iuſtitiam eius. Petamus & qualiter debemus, corde ſcilicet & opere, & cum fiducia. Vnde Iacobus: Si quis, inquit, indiget ſapiẽtia, poſtulet à Domino, qui dat omni affluẽter, & non improperat: poſtulet autẽ in fide nihil hæſitãs, quoniã qui hæſitat, ſimilis eſt fluctui maris, qui à vento mouetur & circunfertur. Petamus quoq; fratres, ea intẽtione qua debemus, id eſt, petamus omnia propter Deũ, & ipſum Deũ non propter aliud, ſed propter ſeipſum petamus & diligamus. Ipſe enim eis qui nõ ſimplici intẽtione eum quærebant, fertur reſpondiſſe, Amen dico vobis, quæritis me, quia comediſtis de panibus. Operamini non cibum qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam. Ac ſi diceret, nõ propter panem temporalem me debetis quærere, ſed propter meipſum, qui ſum verus panis, ſatians in æternum.

Petendũ in fide.
Iacob.1.
Ioan.6.

Sequitur pars quarta, in qua Apoſtolus orat nos cuſtodiri in pace, & à pace, dicens: *Et pax Dei quæ exuperat om-*

omnem ſenſum, cuſtodiat corda veſtra, & intelligentias veſtras. Dicit autẽ pax Dei, id eſt, Deus, qui eſt pax, & Chriſtus, qui eſt pax noſtra, qui fecit vtraq; vnum. Vel Spiritus ſanctus, qui eſt concordia patris & filij. Hæc pax exuperat omnem ſenſum, non ſolùm in ſe, ſed & in creaturis. Si enim pax Dei in creaturis exuperat omnẽ ſenſum, quãtò magis in ſe exuperat omnem ſenſum? Quis enim ſenſus fratres chariſſimi, comprehendere poteſt, quomodo quatuor elementa cùm ſint adinuicem cõtraria, in vnam connectentur concordiam? Quis comprehendere poteſt, quomodo contrarij humores in homine, in vnam pacificentur ſanitatem? Quis comprehẽdere poteſt quomodo cõtrarij ſoni in cithara in vnã cõueniant conſonantiam? Et vt de cœleſtibus creaturis loquar, quis ſenſus comprehendere poteſt quomodo ſuperni ſpiritus & Sancti, cùm ſint in gradu & in merito diſpares, & in gloria, in vnius gaudij, voluntatis, & amoris conſonent vnitatem? Et ſi illa fratres chariſſimi, pax Dei in creaturis omnẽ ſenſum exuperat, quantò magis in ſeipſà omnem ſenſum & omnem intelligentiam exuperat? Quæ enim intelligẽtia inueſtigare poterit pacẽ & concordiã Trinitatis, quo modo ſcilicet cùm ſint tres in perſonis, in vnam vniantur eſſentiam, voluntatem, & maieſtatem. Hæc igitur pax Dei, inquit Apoſtolus, *quæ exuperat omnem ſenſum, cuſtodiat corda veſtra*, vt ſcilicet benè velint: *& intelligentias veſtras*, vt ritè intelligant.

Oremus & nos fratres, vt pax Dei, quæ exuperat omnem ſenſum, cuſtodiat corda noſtra, vt pacem erga eum habeamus ei obediendo: pacem erga nos, noxia cauẽdo: pacem erga proximos noſtros, eos diligendo. Quam pacem nobis largiri dignetur pax noſtra Deus & Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus, Amen.

DOMINICA IIII. ADVENTVS.

MIſerunt Iudæi ab Hieroſolymis Sacerdotes & Leuitas, ad Ioannem, vt interrogarent eum, Tu quis es? &c. Hæc lectio fratres chariſſimi, continet alternatim Iudæorũ interrogationes, Ioannisq; præcurſoris reſponſiones. Nouerant ſiquidem Iudæi ex libro Danielis, ad- *Ioan. 1.*

uentum Chriſti iam inſtare. Videbant quoque Ioannem Baptiſtam ab Angelo prænuntiatum, miraculoſè natum, ſanctiſſimè conuerſatum, pœnitentiam prædicantem & baptizantem. Et ideò eum eſſe Chriſtum ſuſpicati ſunt. Hac igitur de cauſa, legis doctores ad interrogandũ eum, legant. Et eum, an ipſe ſit Chriſtus, interrogant. In quo patet Iudæorum curioſitas ſimul & duritia, quoniam curioſi erant ad interrogandum, & duri ad credendum. Sed quare interrogabant, qui credere nolebant: vel qui credere nolebant, cur interrogabant? Ioannes enim eos à ſe remouet, & ad Chriſtum mittit, & ei non acquieſcunt. Et puto quòd ſi Ioannes ſe eſſe Chriſtum diceret, non crederent, ſed quod Chriſto dixerunt, dicturi erant, tu de teipſo teſtimonium perhibes: teſtimonium tuum non eſt verum. Similiter enim interrogabant Chriſtum, Si tu es Chriſtus, dic nobis palàm. Quibus ipſe dicebat: loquor vobis, & non creditis. Tales ſunt hodie multi, vnde dolendum eſt, qui à ſanctis Eccleſiæ doctoribus, curioſè multa inquirunt, ſed ad acquieſcendum duri ſunt. Nos quoque doctores fratres, quod ſine gemitu dicere nequeo, Scribis & Phariſæis ſimiles videmur, qui ad perſcrutandum ſcripturas curioſi ſumus, ad operandum verò duri & tardi. Sed quę nobis fratres, inde eſt vtilitas? niſi quod Dominus nobis cõminatur, quòd ſeruus ſciens voluntatem Domini, & non faciens, plagis vapulabit multis? Econtrariò verò fratres, chariſſimi, reſponſio Ioannis magnum dat nobis fidei & humilitatis documẽtum: fidei, cùm in quo nobis credendum & ſperandum ſit, Dominum noſtrum Ieſum, qui ſolus verè baptizat, proponit. Cuius & ſe vocem eſſe commemorat & præconem. Humilitatis, cùm humiliter de ſe in omnibus ſentit & reſpondet. In quo fratres, ſollicitè penſare debemus, quomodo ſancti, cùm tanta radiant virtutum excellentia, de ſola humilitate gloriantur. Sciunt quippè quòd ædificatio virtutum ſine humilitate ruina eſt. Sicut enim ſuperbia eſt ruina omnium virtutum, ita & humilitas eſt earum fundamẽtum. Superbia primũ Angelum & primum hominem, ab alto præcipitauit in imum. Humilitas quoſlibet infirmos reuocat ad cœlum. Sæpè tantum

Iudæorum curioſitas & duritia.

Dicit ſe doctorem.

Luc. 12.

tum bonum eſt humilitas, quod melior eſt quilibet peccator cum humilitate, quam quilibet iuſtus cum arrogantia. Nam humilitas corrigit peccatorem, ſuperbia verò damnat iuſtum. Hinc eſt quòd redemptor noſter exemplo & verbo propoſuit nobis viā humilitatis, per quam ad cœlum aſcenderemus, qui per ſuperbiam lapſi eramus Diſcite, inquit, a me, quia mitis ſum & humilis corde. *Matt.11.* A quo beata mater & virgo edocta, virginitatem cæteraſque virtutes, quibus incomparabiliter præfulgebat, diſsimulat: & hanc ſolam confitetur. Quia reſpexit, inquit, humilitatem ancillæ ſuæ. *Luc.1.* Dauid quoque, vir ſecundum cor Domini, cum ab vxore deſpiceretur, eo quod coram arca Domini ſaltaſſet, ait, Ludam, & humilior fiam, *2.Reg.6.* pluſquā factus ſum, & ero humilis in oculis meis. Et doctor gentium, qui vſque ad tertium cœlum raptus fuerat, Ego ſum, inquit, minimus Apoſtolorum, qui non ſum *1.Cor.15.* dignus vocari Apoſtolus. Ecce fratres vetus & nouum Teſtamētum percurrendo, inuenietis omnes Sanctos in virtute humilitatis ſuum poſuiſſe fundamentum. Hinc eſt quod Ioannes iſte, quo nemo, teſte Domino, inter natos mulierum maior ſurrexit: ſolam & omnem in ſe cōfitetur humilitatem. *Matt.11.* Quod melius intelligetis, ſi quid ſit humilitas, & quot eius partes cognoſcatis. Eſt autem humilitas virtus, qua homo veriſsima ſui cognitione, ſibi-ipſi vileſcit. *Humilitas quid.* Multi quidem miſeri & deſperantes, ſibimet vileſcunt, & hoc non eſt ex virtute, quia non ex vera ſui cognitiōe, ſed ex aduerſitate. Sed omnis homo etiam in proſperitate, ſi bene cognoſcat ſe, intelligit, quod nihil, niſi malum, habet in ſe. *Malum à nobis.* Si quid autem boni habet, à Deo habet. Vnde Apoſtolus, Quid habes quod non accepiſti? *Bonum à Deo.* Et ſi accepiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis? Ergo fratres nihil habemus ex nobis vnde ſuperbiamus, ſed vnde humiliemur. *1.Cor.4.* Sunt autē humilitatis quatuor gradus. *Humilitatis quatuor gradus.* Primus eſt, vt quis ſibi quod non eſt, non attribuat. Secundus, vt quod habet non à ſe, ſed à Deo ſe habere credat. Tertius eſt, vt quis admirādo aliorum bona, ſua nulla vel modicum æſtimet. Quartus, vt bonū quod habet non meritis ſuis, ſed gratiæ Dei attribuat. Itaque fratres, beatus Ioānes, veriſsima ſui cognitione ſibimet vileſcēs,

primum humilitatis gradum ſe habere demonſtrat: cùm quòd putabatur, ſe Chriſtum eſſe negat. Maluit enim de ſe ſibi credere quàm alij. Maluit ſolidè ſubſidere in ſe, quàm humana opinione rapi ſuper ſe. Negat etiam ſe eſſe Eliam corpore, quamuis iuxta verbum Domini, Elias eſſet ſimili præcurſione. Sicut enim ille futurus eſt præcurſor Iudicis, ita iſte fuit Redemptoris præcurſor. Negat enim ſe Prophetam eſſe, quia non venturum prędicabat, ſed iam veniſſe oſtendebat. Vel certè ſicut ad bonitatem Dei, nullus eſt bonus, ita ad præſentiam Dei, nullus eſt Propheta, qui ſolus omnia nouit antequam fiant. Ergo fratres, qua fronte audet aliquis in hoc ſęculo ſibi aliquid iuſtitiæ vel bonitatis arrogare, cùm ipſe filius Dei dicat, Quid me dicis bonum? Nemo bonus niſi ſolus Deus? Et cùm Ioannes pluſquā Propheta, dicat nō ſum Propheta? Nemo igitur fratres, bonū ſibi attribuat, quod nō habet: nemo melior vel ſanctior quàm ſit, dici velit. Nam iuxta Poëtā: *Quem falſus honor iuuat, & mēdax infamia terret?* niſi mendoſum & mendacem. Si ergo cùm ſanctus non ſis, ſanctus prædicaris, non inde gaudeas, ſed erubeſce & plange, quia non es quod diceris, & vt id valeas, labora cum omni intentione.

Quare Ioannes negat ſe prophetā

Mat. 19.

Nemo ſibi attribuat quod nō habet.

Poſtquam autem Ioannes remouit à ſe quod non erat, oſtendit cum hilaritate quod erat. Nam inquiſitus quis erat, ait: *Ego vox clamātis in deſerto* Non autem ait, Ego ſum homo, vel ego ſum filius Zachariæ. Nihil impedit enim quod erat ex natura, ad id quod erat ex gratia, ſed ait: *Ego vox clamantis*. Vox quippè, non eſt, nec ſignat aliquid ex ſe, ſed ex loquente. Eſt ergo, ac ſi diceret: Ego nec ſum, nec loquor aliquid ex me, ſed ex Deo in me loquēte: Ego ſum tantū organū loquentis in me Dei. Ego tamen ſum præco verbi, proferēs ea quæ dicūtur per me, ſed nō ex me. Ecce fratres, ſecūda ſpecies humilitatis, qua oſtēditur, quòd id quod eſt, nō à ſe, ſed à Deo eſt. In quo benè conſonat illi verbo, quod prædicauit qui de ſe teſtatur, Mea, inquit, doctrina non eſt mea, ſed eius qui miſit me patris. Vnde idem ait diſcipulis ſuis: Non enim eſtis vos qui loquimini, ſed ſpiritus patris veſtri qui loquitur in vobis. Et per Prophetam, Annuntiabūt, inquit, ex me,

Ioan. 7.

Mat. 10.

Et

Et Petrus: Si quis loquatur, quaſi ſermones Dei. Quantum ergo fratres mei inſaniunt, qui putant ſe aliquid eſſe vel poſſe ex ſe: Qui dicunt labia noſtra à nobis ſunt, quis noſter Dominus eſt? Filius Dei dicit, Mea doctrina non eſt mea, Et tu ſuperbe cinis, dicis doctrinā eſſe tuā? Itaq; fratres, ſi quid boni dicimus vel facimus, nō nobis, ſed nomini Domini demus gloriam, qui ait, ſine me nihil poteſtis facere. Non ſolùm autem Ioānes, ſed & quilibet, ſiue clericus, ſiue laicus, qui verbum vitæ annuntiat in deſerto huius mūdi, vox clamantis in deſerto poteſt dici. Itaq; & nos fratres quantum poſſumus, verbo & exemplo clamemus cum Ioanne, dirigite viā Domini. *Quid ergo inquiūt, baptizas ſi tu nō es Chriſtus, neque Elias, neque Propheta?* Quod ex ſola inuidia eos dixiſſe, Euangeliſta innuit, dicēs: *Et qui miſſi fuerūt, erant ex Phariſæis*, qui doctrinā neſciunt quærere, ſed inuidere. Sed ſanctus quiſq;, & cum peruerſa intentione requiritur, & à bonitate ſua non mouetur nec mutatur. Vnde Ioannes ad verba inuidiæ, verba reſpondet vitæ. Ego, inquit, *baptizo in aqua*. i. ſola corpora, non animas lauo. Sed dicis, quare ergo baptizabat? Triplici de cauſa. Prima vt ſicut naſcēdo & prædicando, ita & Chriſtum præcurret baptizando. Secunda vt populum ad baptiſmū aſſuefaceret. Tertia vt populum ad pœnitentiā inuitaret, *Ego*, inquit, *baptizo in aqua: medius autem veſtrū ſtat quem vos neſcitis*: qui ſubaudis baptizat in Spiritu ſancto. Ecce tertia ſpecies humilitatis, qua Ioannes miniſterium ſuū humiliat, & Chriſti auctoritatē commendat. Sic enim fratres mei, ſic ſemper conſueuerunt Sancti, nō ſolum Chriſti, ſed & aliorū ſanctorum virtutes admirari, & ſuam imperfectionē conſiderare, vt ſic diſcāt alios ſibi præferre & ſe humiliare. Hinc eſt quod Princeps Apoſtolorū Petrus, non illam tantam virtutem, qua, ſola vmbra ſanabat infirmos, non principatū ſuum conſiderat, ſed ſapientiam Pauli admiratur: Sicut, inquit, chariſsimus frater noſter Paulus, ſecundū ſapientiam à Deo ſibi datā docet. Vt quid hoc? Vt ita Pauli ſibi præferat excellentiam, & ſe humiliet, ſuam attendens imperfectionem. Econtra verò ſuperbi ſua bona in corde ſuo ſemper conſiderant & extollunt, aliorum imperfe-

1. Pet. 4.
Pſal. 11.
Ioan. 15.
Mar. 1.
2. Pet. 3.

perfectionem ſemper increpant, vt ita ſe ſemper aliis præferant, & alios præ ſe vilipendant. De quibus Propheta:
Eſa. 5. Væ vobis qui ſapiẽtes eſtis in oculis veſtris, & coram vo-
Rom. 12. biſmetipſis prudentes. Et Paulus, nolite, inquit, eſſe prudentes apud voſmetipſos. Hinc ſuperbienti Sauli Domi-
1. Reg. 15. nus dicit, Cùm eſſes paruulus in oculis tuis, caput in tribubus Iſrael factus es. Quaſi diceret: Cùm te paruum conſpiceres, ego te præ cęteris magnum feci. Nunc verò, quia tu te magnum conſpicis, à me paruulus æſtimaris. Nos itaque fratres ſi qua bona habemus, ea quodammodo in animo noſtro attenuantes parua eſſe æſtimemus: noſtra verò mala in oculis noſtris multiplicemus, vt ſci-
Mala proximorum diſſimulanda. licet ſemper nobis humiles ſimus. Ecõtra verò mala proximorum, maximè qui nobis commiſsi non ſunt, vel diſſimulemus, vel attenuemus: Eorum autem bona ſemper admirantes, imitari ſatagamus. Vt ita ſemper eos nobis proponamus. Sequitur: *Qui poſt me venit ante me factus eſt.* Ac ſi diceret: Qui poſt me venit, naſcens in humanitate, mihi præpoſitus eſt maieſtate. *Cuius non ſum dignus ſoluere corrigiam calceamenti eius.* Ecce ſpecies quarta humilitatis. Nihil enim meritis ſuis attribuit, qui ad ſoluendum calceamentum ſe indignum dicit: Sed fratres mei, ſi ad ſoluendum calceamentum Ioannes non fuit dignus, quomodo ad officium prædicandi, vel baptizandi Chriſtum, dignus fuit? Nunquid fratres mei, vel Chriſtus dicendus eſt, non dignum elegiſſe? vel Ioannes humilitatis cauſa, mentitus fuiſſe? Sed abſit, vt Chriſtus nõ dignũ elegerit, qui falli non poteſt, vel Ioannes mentitus ſit, qui veritatis pręco eſt. Quomodo ergo dignus & non dignus? Dignus erat fratres, ex Dei dignatiõe & electione: nõ dignus ex ſe, dignus ex gratia, nõ dignus ex vi propria. Erubeſcat igitur præſumptio & ſuperbia noſtra. Ioãnes quo inter natos mulierum non ſurrexit maior, dicit ſe non dignum calceamento ſoluendo, & tu dicis te dignum Sacerdotio, dignum Pontificio? Ioannes lucerna ardens & lucens, dicit ſe nõ dignum calceamentum ſoluere. Et tu carbo fumigans dignum te dicis corpus Chriſti tractare, myſterium incarnationis, quæ per calceamentum ſignificatur, inueſtigare vel pręḋicare. Quid ergo dicemus

cemus fratres, niſi vel quantumcunq; bonum fecerimus, ſemper nos indignos dicamus. Nec hoc dicamus ſolo ore, quaſi mentiendo ex humilitate, ſed mēte credamus, ore confiteamur. Iuxta quod ipſa veritas admonet dicens, Cùm omnia feceritis quæ præcepta ſunt vobis, dicite ſerui inutiles ſumus, quod debuimus facere non fecimus. Quam humilitatem det nobis tenere ille qui propter nos humilis & pauper factus eſt, Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui viuit & regnat, &c. Amen. *Luc. 17.*

IN NATALI DOMINI, LECTIO Eſaiæ Prophetæ ad Miſſam de nocte.

P*Opulus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnā, &c.* Hodie dilectiſsimi, temporalem ſaluatoris noſtri celebramus natiuitatem. In qua tanto maiore mentis exultatione ſolemnizare debemus, quanto maiorū hodie ſuſcepimus materiam gaudiorum. Hodie quippè humani generis calamitas, reducta eſt de ſeruitute ad libertatem, de miſeria ad fœlicitatem, de morte ad vitam, de tenebris ad lucem. Hodie ſiquidem omnipotens & miſericors Deus, quam ab æterno præordinauerat, Patriarchis promiſerat, in lege figurauerat, per Prophetas prædixerat, humano generi iam de ſalute deſperanti, diu præſtolatam & prædeſideratā perſoluit promiſsionem. Hodie aduenit deſideratus cunctis gentibus. Hodie veritas de terra orta eſt, & iuſtitia de cœlo proſpexit. Hodie fratres, populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, vt modò in prophetia legimus. Hodie cœlis rorantibus deſuper, & nubibus pluentibus iuſtitiam, aperta eſt terra & germinauit ſaluatorem. Porrò huius lectionis quinque ſunt partes. Primò enim oſtendit Propheta, populo in tenebris ambulanti, lucem exortam fuiſſe ſcilicet Chriſtum. Secundò oſtendit eius dignationem. Tertiò eius exaltationem. Quartò ponit ſacramenta nominum eius: Quintò magnitudinē & perpetuitatem regni eius. Ait ergo Propheta: *Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnā.* Sanè fratres chariſsimi, ante aduentum Chriſti, ob primi parētis præuaricationem, vniuerſa eius poſteritas in tenebris ambulabat. In quibus? In tenebris ignorātiæ, peccatorum & miſeriæ. In tenebris ignorantiæ, *Eſa. 9.* *Eſai. 45.*

tiæ, dum homo per eſum pomi vetiti, voluit eſſe ſciens bonū & malum, & cecidit in ignoraniiā. Vnde Moyſes:
Deut.32. immolauerunt dæmoniis & non Deo: diis quos ignorabāt. Et Dauid: errauerunt, inquit, in ſolitudine, viam ciui
Pſal.106. tatis habitaculi non inuenerunt. In tenebris peccatorum
Pſal.50. ambulant, quia omnes de maſſa præuaricatrice, per concupiſcentiam, deſcendētes, in peccatis concepti, cum pec-
Rom.5. cato nati ſunt. Vnde Apoſtolus, regnauit, inquit, mors in mundū ab Adam vſq; ad Moyſen. Sed ſi per legem mors peccati fuit cognita, non tamen fuit ablata, ſed aucta. Et
Pſal.13. Dauid, omnes inquit, declinauerunt, ſimul inutiles facti
Pſal.52. ſunt. Vnde & legitur, Nemo mundus à ſorde, nec & in-
Iob. fans cuius vita eſt vnius diei ſuper terrā. In tenebris miſeriæ ambulabat populus, quoniā quantumcunq; iuſtus, miſer erat in hac vita, miſerior in morte, miſerrimus poſt
4. Reg.20 mortem. De qua miſeria Ezechias, Ego, inquit, in dimi-
Eſa.38. dio dierum meorum vadā ad portas inferi. Heu fratres, heu in quantis tenebris ante aduentum Chriſti humanū
Ambulare genus ambulabat, imò errabat. Ambulare enim in tene-
eſt in tenebris bris, non eſt ambulare, ſed errare: Quoniam, ſicut ait Do-
errare minus, qui ambulat in tenebris, neſcit quò vadat.

Ioan.12. Cùm autem ſol iuſtitiæ Chriſtus oriens ex alto, viſitauit mundū, vidit lucem magnam. Notate fratres, notate, vidit lucem magnam. Non ipſe ſibi accendit, non pretio emit, non meritis ſuis acquiſiuit, ſed gratis ſibi oblatam vidit. Sed quomodo hanc videre potuit, qui cæcus natus erat? Nullatenus potuiſſet niſi illuminatus fuiſſet. Vt
Ioan.8. ergo lucem ſibi oblatam videre poſſet, illuminauit eum prius Chriſtus in mente, collirio, ex puto & terra, id eſt, ex diuinitate & humanitate facto. Sic itaque fratres vidit lu-
Ioan.1. cem magnam. Quam? lucem veram quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. A luce illuminatus, vidit lucem ipſam: vidit ipſum illuminatorem. Nec ſolùm chariſſimi, qui tunc in carne erant, viderunt hanc lucem, ſed & habitantibus ſiue ſedentibus in regione vmbræ mortis, lux orta eſt eis, hoc eſt Patriarchis & Prophetis, cæterisq; ſanctis, qui carne ſoluti præſtolabantur aduentū mediatoris quaſi exules, habitantes non quidē in morte, ſed in vmbra, id eſt, in ſimilitudine mortis,

tis, carentes viſione Dei. De quibus Dauid, exortum eſt, inquit, in tenebris lumen rectis corde, miſericors & miſerator Dominus. Et alibi, Lux orta eſt iuſto, & rectis corde lætitia. Itaque fratres, lux vera Chriſtus veniens in hunc mundum, & tenebras ignorantiæ fugauit, veritatem prędicando, & tenebras peccatorum ſoluit, ſuo ſanguine expiando, & tenebras miſerię terminauit, æternam beatitudinem conferendo. Vt autem Chriſtus mũdi tenebras à ſe demõſtraret illuminãdas, natus Chriſtus mediã nocte, ipſam noctẽ ſplendoribus & laudibus angelorũ illuſtrauit, & noui ſyderis claritate. Et ideo quam modo explanamus, lectio legitur ad Miſſam in nocte. *Pſal. 111.* *Pſal. 96.* *Pſal. 1.*

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtẽditur dignatio Chriſti, cum dicitur: *Paruulus enim natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis.* Niſi enim intuens paruus fieret, non nos illuminaret.

Niſi enim ſplendorẽ ſuum inacceſsibilem nube carnis obuelaret, infirmitas aciei noſtrę eũ ſpeculari non poſſet. Factus eſt igitur ex immenſo paruulus. Paruulus corpore, paruulus humilitate, paruulus reputatione. Primò, paruulus corpore, quia modò natus de virgine, in anguſto pręſepio collocatus eſt. Paruulus humilitate, quia humiliauit ſemetipſum, & pauperes elegit parẽtes, paupertatem elegit omnibus & prædicauit: Diſcite à me, inquit, quia mitis ſum & humilis corde. Paruulus reputatione: quia dici voluit filius fabri, iuxta quod ipſe dixerat per Prophetã, Ego ſum vermis & non homo, opprobriũ hominũ & abiectio plebis. In omnibus exemplũ humilitatis nobis demonſtrauit, vt oſtenderet per quam viam ad cœlum aſcẽdere poſſemus, qui per ſuperbiã lapſi eramus. Iſte igitur paruulus natus eſt nobis ex matre, & filius Dei datus eſt nobis à Patre. Non ſibi quidẽ natus eſt qui nullius indigebat, ſed nobis natus eſt, & datus, qui multũ indigebamus. Nobis natus eſt, vt ſuam dilectionem in nos commendaret, quia, vt ait Apoſtolus, iſte prior dilexit nos. Nobis natus eſt & datus, vt nobis iter vitæ demonſtraret, vt ſcilicet ſequamur veſtigia eius. Nobis natus & datus eſt, vt nos à morte redimeret: quoniam ipſe poſuit animam ſuam pro ouibus ſuis. Sed quid prouenit ex hac *Mat. 11.* *Pſal. 21.* *1. Ioan. 4.*

dile-

dilectione, ex hac humilitate, ex hac patiētia? Hoc quod ſequitur, *Et factus eſt principatus ſuper humerum eius.*

Eſt autem hæc pars tertia, in qua poſt humiliationem Chriſti, exaltatio Chriſti prædicatur. Vocatur autem hic fratres, principatus Chriſti, tranſumpto nomine conſequentis ad antecedens: quoniam per crucem, quam ſuper humerum ſuum tulit, omnis poteſtas in cœlo & in terra, ei data fuit: Et hoc eſt quod ait Apoſtolus: humiliauit ſemetipſum factus obediēs patri vſq; ad mortem: mortem autem crucis: Propter quod & Deus exaltauit illū, & donauit illi nomē quod eſt ſuper omne nomen, &c. Hic eſt & illud paruum granū ſinapis, quod minimum omnium ſeminum, iactum excreuit in magnā arborem. Hic eſt ille paruus lapis, qui iuxta Danielem. exciſus de monte ſine manibus, excreuit & occupauit totum orbem.

Philip. 2.

Sequitur pars quarta, in qua exprimuntur ſex nomina Chriſti, cum ſubditur. *Et vocabitur nomen eius admirabilis, Conſiliarius, Deus, fortis, pater futuri ſeculi, princeps pacis.* Admirabilis, noua inaudita miracula faciendo: Cōſiliarius, prædicatione, paſſione, ereptione, miſeris conſulendo. Deus, corpus ſuum & aliorum à mortuis ſuſcitando. Fortis, fortem ligando, vaſa eius diripiendo, & cœlū eis aperiēdo. *Pater futuri ſeculi.* Id eſt Chriſtianorum, eos fouendo, defendendo, Patrem, pro eis interpellando. *Princeps pacis*, iuſtos coronando, & prauos damnando. Tunc quippe ſancti omnimodā pacem habebunt cū omnibus, & ab omnibus. Cum omnibus, cum Deo, cū Angelis, cum proximo, cum corpore & anima. Cum Deo, idem volendo: Cum Angelis, eis in puritate conſentiendo: Cum corpore & anima, in bonum concordādo. Cum proximo, eum ſincerè diligendo. Ab omnibus, à diabolo, & à membris eius, nihil timendo.

Quomodo ſancti cū omnibus pacem habebunt.

Sequitur pars quinta, in qua multiplicatio & perpetuitas Regni Chriſti demonſtratur, cùm ſubditur: *Multiplicabitur eius imperium,* Qui enim nunc ſolis bonis imperare videtur, & non malis: in futuro ſine contradictione imperabit vtriſque, hos glorificando: illos in æternum puniendo. Nunc in cœlo tantū regnare videtur, & non in inferno: in futuro apparebit eum regnare vbiq;. *Et regni*

eius non erit finis, nec temporis, nec loci, nec præmiorum, nec pœnarum. Itaque fratres, ſi volumus eſſe hęredes regni Chriſti, ſimus primò hæredes charitatis ſuæ humilitatis & patientiæ: per has enim virtutes veniemus ad illud præmium. Nō timeamus quælibet vilia & aſpera pro eo, qui tantus & talis, tot abiecta & aſpera paſſus eſt pro nobis. Diligamus eum pluſquam nos qui tātillus factus eſt propter nos. Eius ſanctum nomē, eius ſancta verba & exempla, toto deſiderio diligamus & imitemur. Eius natalitia in gaudio celebremus: in gaudio non temporali, ſed ſpirituali, non in ebrietate, ſed in ſobrietate, non in commeſſationibus, ſed in communitatibus. Si nouis & ſplendidis hodie veſtibus veſtimur, non ſit ad iactantiam, ſed ad eius, cuius natale celebramus, honorem: ita fratres vt nudus, &, ſi non nouam, ſaltem vel veterem accipiat veſtem. Si quoque largius, ſi ſplendidius hodie cibaria procuramus, non fiat vt inde largius ſumamus, ſed vt inde largius, pupillis, viduis, hoſpitibus, & pauperibus diuidamus. Vt participes fiant nobiſcū in omnibus bonis temporalibus, qui participes futuri ſunt in cœleſtibus. Ipſo largiēte qui pro nobis hodie de virgine naſci voluit. Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus, Amen.

Quomodo hæredes regni Chriſti erimus.

Rom. 13.

IN NATALI DOMINI.

Apparuit gratia Dei & Saluatoris noſtri omnibus hominibus, &c.* Hodie fratres chariſsimi, temporalem Chriſti celebramus natiuitatem, in qua communiter & multipliciter, nobis eſt gaudendum. Communis quidem eſt, quoniam Chriſtus ſicut communem ſuſcepit naturam, ita communem operatus eſt redemptionem. Multiplex verò eſt, quoniam eius natiuitas multiplicem nobis operata eſt vtilitatem. Vtrumque oſtendit in prelibata lectione Apoſtolus, methonomica vtens locutione, hoc modo: *Apparuit gratia*, id eſt, Deus per gratiā, *omnibus hominibus, erudiens nos &c.* Oſtendit autem hic, quis & quantus apparuit, quomodo & quibus & ob quas vtilitates noſtras. Quis & quantus? Deus Dei filius. Sed quomodo inuiſibilis apparere potuit, cū ſcriptum ſit, Deum nemo vidit vnquam. Verum quippe eſt fratres quod Dei

Tit. 2.

claritas

Ioan.1. claritas immenſa, nec carnali, nec ſpirituali oculo prout eſt, videri poteſt. Re verà enim ille ſplendor, & illa gloria, ſuperexcellit vniuerſam contemplationem, non ſolùm hominũ, ſed etiam archangelorũ. Sed cum immenſa Dei miſericordia, humanæ tenebras cęcitatis ſplẽdore ſuo vellet illuſtrare, carnis velamine ſuum velauit fulgorẽ, vt ſic infirmitas humanæ cõtemplationis, quoquomodo eum valeret intueri. Sanè ſol temporalis, de illo æterno ſole nos inſtruit. Si eius fulgorem inſpicere contendimus, excæcamur, ſed latentem ſub nube melius poſſumus eum videre. Quomodo apparuit? gratis. Non enim ideo nobis apparuit quod ipſe indigeret, vel quod nos meriti eſſemus, ſed tantum ob gratiam ſuam nobis immeritis apparuit. Vnde idem Apoſtolus alibi: Non ex

Tit.3. operibus inquit iuſtitiæ quæ fecimus nos, ſed ſecundùm ſuam miſericordiam ſaluos nos fecit. Eſt quidem fratres magna gratia, illi, qui nec bona, nec mala nobis intulit, miſereri. Sed maior eſt & illi, qui immeritis nobis mala intulit, miſereri. Maxima verò eſt, & illi, qui nobis bene

Ioan.4. meritis mala intulit, pro bonis miſereri. Hoc fecit Dominus. Vnde Apoſtolus, Non quia inquit nos dilexerimus

Rom.5. eum, ſed quia ipſe prior dilexit nos. Et alibi: Cùm inimici eſſemus, reconciliati ſumus ſanguine ipſius. Nos ergo fratres Chriſtum imitari ſatagamus, Chriſtum imitamur, ſi inimicos noſtros nobis per beneficia recõciliamus. Quibus apparuit? *omnibus hominibus*, ſubintelligendum eſt ſeſe offerens. Quamuis enim Dei gratia non ab omnibus agnita ſit, tamen Deus quantum in eo eſt, eam nobis obtulit: quemadmodum ſol, quantum in eo eſt, omnibus lucet, nec aliquis poteſt ſe ſubtrahere ne luceat ſibi. Itaque fratres, cùm gratia Dei ſe nobis omnibus offerat, nõ nos ei ſubtrahamus, ſed potius ei toto deſiderio occurramus. Tẽpore, & cæteris Dei donis nobis ad bene agendum præſtitis, non abutamur, nõ otioſe prætereamus, nõ negligenter vtamur: quoniam iuxta Euãgelium, abſcondens talentum iuſtè ſpoliatur: Et ficulnea occupans terram ſuccinditur. Et iuxta Hieremiam, maledictus eſt qui facit opus Dei negligenter. Ob quas vtilitates apparuit

Mat.25. Chriſtus? Ob quatuor.

Prima

Prima quidem eſt fratres, vt exemplo & verbo quomodo viuendum, & quò feſtinandum nobis ſit, demonſtraret. Hanc ponit Apoſtolus cùm dicit: *Erudiens nos, vt abnegantes impietatem*, id eſt, infidelitatem, *& ſecularia deſideria*, id eſt, omnia vitia, *viuamus ſobriè* in nos, *& iuſtè* in proximum, *piè* in Deum; *expectantes* ſecurè *beatam ſpem & aduentum Domini*. Ordo prepoſterus, aduentum Dei ſecundum, ſcilicet ad iudicium: Et beatam ſpem, id eſt, ſpem beatitudinis. Secunda verò cauſa vtilitas noſtra eſt, qua Chriſtus apparuit, vt charitatem quam erga nos habebat, naſcendo, patiendo, moriendo pro nobis demonſtraret, iuxta quod ipſe ait, Maiorem dilectionem & charitatem nemo habet, vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Hanc cauſam ponit Apoſtolus cùm dicit: *Qui dedit ſemetipſum pro nobis*. Tertia cauſa eſt, vtilitas noſtra, vt de prima præuaricatione ſatisfaceret: illa autem præuaricatio fuit ſuperbia tanta, vt ſe eleuaret mente homo vſque ad æqualitatem Dei. Cùm verò contraria contrariis curentur, oportuit vt ad ſatisfactionem illius ſuperbiæ aliquis homo humiliaretur, ab altitudine diuinitatis vſque ad humilitatem hominis. Hoc autem nemo potuit facere niſi eſſet Deus & homo. Propterea Deus factus eſt homo. Hanc cauſam innuit Apoſtolus, cùm dicit, oblatione, Deo ad reconciliandũ ſcilicet hominem. Quarta cauſa & vtilitas noſtra, quare Chriſtus apparuit, eſt redemptio, & emundatio, & ſatisfactio generis humani. Redemptio à poteſtate diaboli per ſanguinem Chriſti. Emundatio à delictis per baptiſmum. Satisfactio per virtutem & opera virtutum. Hanc innuit Apoſtolus cum dicit hoſtiam, ad deuincendum ſcilicet hoſtem, vt emundaret ſibi populum acceptabilem, ſectatorem bonorum operum. In prima igitur cauſa fratres, Chriſtus oſtendit ſe eſſe verum magiſtrum, verbo & exemplo nos erudiendo. In ſecunda oſtendit ſe eſſe verum amicum ſemetipſum pro nobis tradendo. In tertia oſtendit ſe eſſe ſummum Pontificem, oblatione proprij ſanguinis nos Patri reconciliando, ſecundum illud, Et in tempore iracundiæ factus eſt, reconciliatio. In quarta oſtendit ſe eſſe redemptorem, purificatorem, & ſanctificatorem noſtrum, nos à poteſta-

Matt. 21.
Hier. 18.
Ioan. 15.
Contraria contrariis curantur.
Eccle. 44.

te diaboli liberando, à vitiis purificando, & virtutibus ſanctificando. Nos itaq; fratres, recognoſcamus Dominũ noſtrũ Ieſum Chriſtum eſſe verũ & ſummum magiſtrũ, eius exemplum & doctrinã imitantes & ſequentes. Recognoſcamus eum verum & ſummum amicum noſtrum eſſe, ei vicem prout poſſumus, reddentes, & animas noſtras pro eo ponentes. Recognoſcamus eum verũ & ſummum eſſe Pontificem, noſmet ei puros offerentes. Recognoſcamus eum verum redemptorem, purificatorem, & ſanctificatorem noſtrum eſſe, hos tanquam ſuos emptos, mundatos & ſanctificatos ei exhibendo: vt venientem eum iudicem ſecuri videre mereamur Dominũ noſtrum Ieſum Chriſtum, Qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus. Amen.

IN NATALI DOMINI.

Luc. 2. E*xiit, edictũ à Cæſare Auguſto, vt deſcriberetur vniuerſus orbis, &c reliqua.* In hac ſancti Euãgelii lectione, fratres chariſsimi, exponit nobis Lucas manifeſtè cauſas ſolemnitatis hodiernæ. Exponit enim hic ſex res nobis, videlicet quo tẽpore natus ſit Chriſtus, quo loco, ex quibus, quo cultu nutritus, quibus, & per quæ indicia ſit reuelatus. Porrò quo tẽpore natus ſit Chriſtus oſtẽditur, cum ait: *Exiit edictũ, &c.* Cùm Auguſtus Cæſar, monarchiã penè totius mũdi in tanta pace poſsideret, vt vniuerſum mundũ vna deſcriptione cõcluderet, naſci voluit fratres chariſsimi, Chriſtus: vt etiã ad literã tũc completa viſa ſit illa prophetia, Conflabũt gladios ſuos in vomeres, & lanceas ſuas in falces, &c. Non leuabit gens cõtra gentem, &c. Quantũ ad literam. In tali tempore naſci voluit Chriſtus, vt ſe Principẽ pacis & monarchã cœli & terræ, & ſuos in libro vitæ deſcripturũ, demonſtraret. Moraliter verò fratres, ſub ſeruitute tributi voluit Dominus naſci, vt nobis in ſe voluntarię humilitatis & mutuæ ſubiectionis præberet exemplũ. Si enim ipſe, cùm ſit Rex Regum, & Dominus dominantiũ, propter nos venit in hũc mundum, nõ dominari, ſed ſubdi: nõ miniſtrari, ſed miniſtrare: quid nos miſeri ſerui, quid facere debem' propter eũ? Propter eum dicam, an propter nos? Sed melius dicam & propter eum, & propter nos. Nam & propter Chriſtũ lucrandum,

Eſa. 2.

crandum, & propter nos ſaluandos nos humiliare debemus. Si ergo Deus propter hominẽ ſe ſubdit homini, homo qua ratione ſubdi homini refugit? Itaq; fratres, cùm ſponte nos humiliamus, cũ ſeruimus proximo & miniſtramus, Chriſtum imitamur. Quãdo verò dominari hominibus, ſeruiri & miniſtrari cupimus, nõ ipſum in hoc, ſed Satanæ ſuperbiã imitamur. Quomodo ergo fratres humilitatẽ & ſubiectionẽ Chriſti ſequuntur Epiſcopi, Sacerdotes & Monachi, qui contendunt de dominatione, qui non ſolũ perſonas, ſed & Eccleſias ſuæ ditioni geſtiũt ſubiugare? Nos ergo fratres, ſecuriorẽ & firmiorem viam Chriſti ſequamur. humilitatẽ & ſubiectionẽ. Iuxta quod Apoſtolus ait, Si ſeruus es, non ſit tibi curæ: ſed ſi potes liber fieri, magis vtere. Myſticè autẽ, Auguſto Cæſare, ſuperbo diabolo, penè iam ſuper vniuerſum mundũ tyrannidem exercente, & ad ſuum ſeruitiũ trãſcribente, natus eſt Chriſtus. *Hæc deſcriptio*, inquit, *prima facta eſt à præſide Syriæ, Cirino*, id eſt, à primo apoſtata, Angelos ſibi ſu per alios per ſuperbiam dominationem vſurpante. Cirinus autẽ, dominans ſiue Dominus interpretatur. *Et ibãt ſinguli, vt profiterẽtur in ſuã ciuitatẽ.* Ciuitas fratres, auarorum, auaritia eſt. Ciuitas luxurioſorũ, luxuria eſt. Ciuitas guloſorũ, guloſitas eſt. Et auari ibant & conueniebant per conſenſum in vitiũ auaritiæ, vt ſi non ore, tamẽ opere, ſe ſeruos diaboli profiterentur. Luxurioſi quoq; ibant & conueniebant propter conſenſum in vrbem luxuriæ, vt & ſi non ore, tamen opere ſe ſeruos diaboli profiterẽtur: & ſimiliter cæteri vitioſi. Adeò autem fratres, hic diaboli ſeruitus, ante aduẽtum Chriſti inualuerat, quod & mater Chriſti, & ſponſus eius, id eſt, Synagoga & Sacerdotium, irent in Bethleem, id eſt, in amorem terreni, non cœleſtis panis: per hoc diabolo profeſsionem faciẽtes. Hanc autem in qua tũc mundus erat miſeriam, etiam hyems, & nox in qua Chriſtus natus eſt, deſignat. Cum igitur in tanta ſeruitute eſſet totus mundus, natus eſt. Chriſtus, factus adiutor in oportunitatibus, in tribulatione. Sed & hodie fratres, quod ſine gemitu dicere nequeo, multi falſi Chriſtiani poſtquàm à ſeruitute diaboli per Chriſtum ſunt emancipati, rurſus peccando in dia-

Quomodo imitari debeamus Chriſtum.

1. Cor. 7.

Peccatorũ ciuitates.

Pſal.

Ioan.8. boli redeunt ſeruitutem. Qui enim diaboli opera facit, quid aliud quam diabolo facit profeſsionem? Qui enim peccatum facit, ſeruus eſt peccati: Et qui facit opera diaboli, ſeruus eſt diaboli. Quo autē loco Chriſtus natus ſit, oſtēditur cū dicitur: *in ciuitate Dauid*, quæ vocatur Bethleem: Efrata nequaquā minima es in principibus Iuda, ex te enim exiet dux qui regat populū meum Iſrael. Bene

Bethleem dicitur domus panis. autem in Bethleem quę domus dicitur panis, naſcitur qui verus panis eſt, ſuos externa ſatietate refecturus. Bene etiam non in parentum domo, ſed in via naſcitur, vt in hoc oſtenderet quia per humanitatē, quam aſſumpſerat, quaſi in alieno naſcebatur. Alieno dico, non quantū ad poteſtatē, ſed quantū ad naturam. In quo & fratres nobis innuitur, quod non ſolū ipſe, ſed & nos omnes homines cum in hunc mundū naſcimur, non in noſtrā patriam, ſed in viam, peregrinationem, & exilium venimus. Vnde &

Pſal.38. Dauid licet Rex diues: Aduena, inquit, ego ſum & peregrinus ſicut omnes patres mei. Hinc eſt fratres, quod quādo infans naſcitur, flere poteſt, ridere nō poteſt. Plorat & ipſe Chriſtus. Sed quod cæteri infantes plorant, neceſsitatis eſt: quod Chriſtus plorat, dignationis. Cęteri infantes plorāt, quia patiuntur: Chriſtus, quia compatitur. Si ergo fratres, Chriſt⁹ plorat propter nos, quare ipſi propter noſmetipſos non ploramus? Et ſi infantes ex infirmitate naturæ ploramus, quare adulti cùm miſeriām noſtrā intelligimus, nō magis ploramus? Pēſemus ergo fratres, quanta ſit miſeria humana, ob cuius medicinā Chriſtum neceſſe fuerit plorare, & à tanto tantū nobis exhibitam medicinā non ſpernamus, ſed tanta deuotione veneremur, diligamus, & imitemur. Ex quibus verò Chriſtus natus ſit, oſtēditur, cum ſubditur. *Eo quod eſſent de domo & familia Dauid.* Ioſeph, ſcilicet & Maria. Vnuſquiſque enim ſecundū legem de tribu ſua ducebat vxorē. Natus eſt igitur Chriſtus, fratres, ex matre nobili, ſed paupere: virgine, ſed deſpōſata. Quod verò de matre nobili natus eſt, eſt myſterij: Quod de paupere, eſt humilitatis. Quod de virgine, eſt munditiæ. Quod de deſponſata, eſt ſacramenti. De matre nobili natus eſt, quæ non ſolum ex regia ſtirpe trahebat originem, ſed etiam ex Sacerdotali, vnde &

de & Elizabeth cognata Mariæ fuiſſe cõmemoratur. Porro ex Regia & Sacerdotali tribu naſci voluit Chriſtus, quia eſt Rex Regum, & Sacerdos ſecundũ ordinem Melchiſedech erat futurus. De matre paupere, quia nec & in ſua purificatione agnũ offerre potuit, natus eſt, vt nobis voluntariæ humilitatis & paupertatis exemplũ donaret. De matre ſemper virgine natus eſt, vt ſe munditiam diligere, & in mundis cordibus habitare demonſtraret. Deſponſata verò matre naſci voluit, vt Sacramentum incarnationis ſuæ diabolo occultaret. Mater Chriſti fratres chariſsimi, quæ in nobilitate non ſe extulit, ſed paupertatem & humilitatem dilexit, eos redarguit, qui de nobilitate ſuperbiunt, & humilitatẽ oderunt atque paupertatẽ. In hoc verò quod in paupertate, à naturali nobilitate degenerare paruipendunt. Rurſus in hoc fratres, quod virginali caſtitate coniugium decorauit, dat matronis exemplũ in coniugio caſtitatem conſeruandi. Quæ ſi penitus etiam à licito complexu cõtinent, profectò caſtitatẽ beatæ virginis imitantur. Sed & ſi quandoq; debitũ viro reddunt, non ſine merito caſtitatis, dum fidem thori ſeruant intemeratã. In hoc quoq; quod beata virgo ſub coniugio virginitatẽ celauit, dat omnibus exemplũ, caſtitatem, cæteraſq; virtutes celandi. Nam flores virtutum corã Deo, tanto plus vernant & flagrant, quanto fauoris popularis eos non exurit. Similiter & Ioſeph fratres chariſsimi, qui ex omnibus viris mũdi electus eſt, vt eſſet virginis ſponſus cœleſtiũ ſecretorũ conſcius, familiaris Angelis, nutritius Chriſti, viris proponitur in exemplũ iuſtitiæ & fidei, humilitatis & caſtitatis, qui & ipſe quoq; coniugiũ caſtitate ornauit, & caſtitatẽ ſub cõiugio celauit. Quo autem cultu educatus ſit Chriſtus, oſtendit, cùm dicitur. *Et pannis eum inuoluit, & reclinauit in præſepio, quia non erat ei locus in diuerſorio.* Fuerũt igitur indumentũ Chriſti, panni viles: lectus, arctum præſepe: cibus, lac virginale. Lac enim de carne corruptã elicitum, eum manducaſſe non credo. Vnde & legimus, ipſum Regem Angelorũ, ſola virgo lactabat, vbere de cœlo pleno. In hoc cultu fratres chariſsimi, quatuor inuenimus, primò admirationem, in hoc quod ille qui lucem habitat inacceſsibilem, & qui cœlum

Luc. 1.

Exemplũ matris Chriſti in quibus nos doceat.

Laudes Ioſeph.

ſandum eſt fratres chariſsimi, quod dicitur, *ſuper gregem ſuum*. Nō enim ſufficit paſtoribus ſi ſint in ſcientia & vita ſicut populus: vnde & in opprobriū dicitur eis: & erit ſicut populus, ſic Sacerdos. Et ſicut præeminet paſtor gradu, ſic ſapientia & vita debet eminere. Vnde & dicitur: Super montem excelſum aſcende tu qui euangelizas Sion. Hinc eſt quod Sacerdos accipiebat armum ſeparatum, quia actio paſtoris non ſolùm debet eſſe fortis, ſed & ſingularis. Cuſtodiunt vigilias noctis ſuper gregem ſuum, qui populum ſibi commiſſum in adoleſcentia, in virili ætate, in ſenectute, in decrepita ętate, informare cōtendunt. Et quos in adoleſcentia nequierūt, ſaltem vel in virili ætate, vel in ſenio, vel in decrepita ætate, corrigere concupiſcunt. Sed quomodo, fratres, hîc dicitur, vigilias noctis cuſtodiētes ſuper gregem ſuum, cum in manu hominis non ſit cuſtodire vel ſe, vel alium, præſertim cum ſcriptum ſit: Niſi Dominus cuſtodierit ciuitatem, fruſtra vigilat qui cuſtodit eam. Neque enim poteſt paſtor tacere ſolus, ſed ſocius, nec ad Dominum ire ſolus, ſed ſocius. Verùm vtique eſt fratres mei quod in manu paſtoris, non eſt gregem cuſtodire: ſed tamen ei ex neceſsitate officij inditum eſt, quoad poteſt, ad cuſtodiendum vigilare. Nam ſi aliquis veſtrum committat centum oues opilioni ſuo, & ille deuoratis & perditis cunctis ouibus, ſolus ad Dominum reuertatur, quid ei dicturus eſt Dominus ſuus? Nónne incarcerabit vel turpiter fugabit eū? Quid ergo fratres, quid dicturus eſt Deus illi pigro Paſtori, qui nullam animarum ſibi commiſſarum ad ipſum reducit? Nónne illum tanquam multarum animarum homicidam acrius cæteris damnabit? Vtique. Nam durius iudicium his qui præſunt, fiet. Per quæ iudicia voluit Chriſtus reuelari oſtenditur, cùm dicitur: *Et ecce Angelus Domini ſtetit iuxta illos, & claritas eius circumfulcit illos*. Bene fratres, Angelus nuntians natiuitatem Chriſti ſtetiſſe legitur. Stare enim pugnantium eſt. Et ille natiuitatem eius nuntiabat, qui aereas poteſtates debellare veniebat. Ille verò Angelus, qui eius reſurrectionem nuntiauit, ſuper lapidem reuolutum ſedit, quia profectò illum nūtiabat, quia iam victor ſedebat. Bene

Eccle. 24.

& Angelus natiuitatis nuntius ſtetiſſe iuxta paſtores memoratur: quia videlicet Chriſtum propè & propitiū fieri hominibus per carnem & miſericordiam denuntiabat.
Pſal. 84. Iuxta illud, Propè timentes eum ſalutare ipſius. Bene quoque Angelus cum luce in Chriſti natiuitate, quod in toto veteri teſtamento non legitur, apparuit: quoniam iuxta Prophetam, Tunc exortum eſt in tenebris lumen rectis corde: miſericors & miſerator Dominus. *Et timuerunt*, inquit, *timore magno* Quià humana infirmitas concutitur, vbi diuina ſublimitas manifeſtatur. Sed quia digni erant conſolatione, dixit eis Angelus: *Nolite timere.* Sicut enim diaboli & diabolicorum hominum eſt, hominem ad tremorem & deſperationem commonere: ita bonorū Angelorūm & hominū eſt, homini conſolationem & ſpem præbere. Quare autem paſtoribus non timendum, ſed gaudendū eſſe, oſtēdit Angelus cùm ſubdit: *Ecce nuntio vobis gaudium magnum, quod erit omni populo*, ſubaudis, electorum. Gaudium magnum & commune fratres, nuntiat Angelus paſtoribus: quia quoddam gaudium eſt quod non eſt magnū ſed paruū, vel potius nullum: vt gaudiū quod habetur de aliqua re tranſitoria, de
Luc. 6. quo dicitur, væ vobis qui ridetis. Sed gaudium iſtud erat magnū, quia de ſalute noſtra. Rurſus erat cōmune, quia omni populo credenti erat communicandū. Ideò enim factus eſt Deus homo, vt homines deos faceret, & gaudiū quod habebat ſolus, cōmunicaret pluribus. Hoc fratres contra illos qui ſoli ſibi viuere volunt, & bonū quod habent, cæteris cōmunicare nolunt: Et ideò cōmuni ſanctorum bono, iuſtè priuātur. Quod autē illud gaudiū ſit, exponit Angelus cū ſubdit: *Quia natus eſt hodie vobis ſaluator, qui eſt Chriſtus Dominus in ciuitate Dauid.* Tribus nominibus, fratres, vocat angelus puerū, Saluatorē, Chriſtum, & Dominū. Chriſtum, quia vnctus eſt plenitudine omniū gratiarum, de quo omnes accepimus. Saluatorē, quia ſaluat & glorificat electos. Dominū, quia dānat reprobos. Sed quare fratres ait, *bodie*, cum in nocte natus ſit Chriſtus? Quia eam noctē, ſacramēto natiuitatis ſuę ſplē-
Pſal 138. didā Chriſtus reddidit, & ſolennē, iuxta quod ſcriptū eſt, Et nox ſicut dies illuminabitur, Et nox illuminatio mea

Tribus nominibus vocat angelus puerū Ieſum.

in deliciis meis, In ciuitate Dauid. Ideò dicitur, vt oſtẽdatur verè Chriſtus eſſe, qui in Bethleẽ ſecundũ Prophetas erat naſciturus. Sed quia Iudæi ſigna petũt, ſubdit Angelus: *Et hoc vobis ſignũ, inuenietis infantẽ pannis inuolutũ, et poſitũ in præſepio.* Ac ſi diceret, Ex hoc poteſtis probare quod dico, cũ cognoueritis eſſe vera & abſentia quę nuntio, & futura quę prędico, vt cũ me veracẽ in his cognoueritis, in cæteris quoq; me veracẽ eſſe non dubitetis. Signũ vero angelus in humilitate & paupertate Chriſti poſuit, vt demõſtraret nobis per quę ſaluaremur, & quæ imitari debemus. Cæterũ, ne atteſtatio vnius Angeli inſufficiens videretur, nõ duorũ tantũ ſubiungitur vel triũ teſtimoniũ, ſed etiã multorũ, cùm dicitur: *Et facta eſt cũ Angelo,* cõcors ſcilicet, in teſtimoniũ, *multitudo militiæ cœleſtis laudantiũ Deũ, & dicentiũ: Gloria in altiſsimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ volũtatis.* Ac ſi diceret, Ex natiuitate Chriſti, Deus ab altiſſimis virtutibus glorificatur & benedicitur, eò quòd ruina angelica ex reparatione hominis ſuppletur. Et pax & recõciliatio cum Deo hominibus bonæ volũtatis præbetur. Non autẽ ait hominibus bonæ operationis, quia bona operatio ſine bona voluntatę non ſufficit. Bona verò volũtas ſine bona operatione, ſi facultas deeſt, ſufficere poteſt. Itaq; fratres mei, ſi multũ laborare, ſi multũ largiri, ſi multũ ieiunare nõ poteſtis, ſaltem habeatis bonã voluntatẽ, quæ ſi prompta fuerit, proculdubio pro facto reputabitur. Nõ enim pẽſat Deus quantũ quis offerat, ſed ex quanto. Reliquerunt, quippè Petrus & Andręas nauem & retia, & omnia reliquiſſe iudicantur. *Mat. 4.* Obtulit vidua minuta duo, & diuitibus multũ offerentibus præfertur. *Luc. 21.* Offeramus & nos fratres, quod poſſimus, & ſi non habemus facultatem, ſaltem offeramus bonam voluntatem, quoniam natiuitas Chriſti dat pacem hominibus bonę voluntatis, quam ipſe nobis largiatur, qui hodierna die pro nobis de virgine naſci dignatus eſt, Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui cum Patre & Spirituſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

IN NATALI DOMINI.

I*N principio erat verbum, & reliqua.* Meritò fratres chariſſimi, Iõãnes Apoſtolus & Euãgeliſta, Boanerges, id eſt, *Ioan. 1.* *Luc. 21.*

eſt,filius tonitrui nuncupatur: tum quia in monte cum Iacobo fratre ſuo,& Petro,audiuit vocem patris,ſuper fi-
Mat.17. lium intonantē, Hic eſt filius meus dilectus in quo mihi cōplacui: tum quia de coæternitate eiuſdē verbi cum patre,ſic altè meruit intonare. Filius igitur tonitrui eſt,qui hìc loquitur,& tonitruum eſt quod loquitur.Nam altiſſimè,obſcuriſſimè,cęlitus,imò ſuper cęlitus loquitur.Vniuerſum quippe intellectū non ſolùm humanū,ſed & angelicū ſuperexcellit quod loquitur.Vnde nō immeritò in figura quatuor animaliũm Aquilæ volanti altiuolo videlicet & altitudo prę cęteris volatili cōparatur.Cæteri quippè Euangeliſtę,qui temporalem Chriſti natiuitatē,& temporalia eius geſta quæ geſſit in homine,ſufficienter exponunt,& de diuinitate eius pauca dixerunt,quaſi animalia greſſibilia cum Domino in terra ambulant: Hic autē pauca de temporalibus eius geſtis ediſſerens, ſed diuinitatis eius potentiam ſublimius cōtemplans, cum Domino ad cœlum volat.Et talia tali congruebant: quia namq; altus erat vita, altus factus eſt intelligentia, altus & doctrina. Altus ſiquidem erat vita, quoniā virgo eſt electus à Domino: quoniam præ cæteris dilectus eſt à Domino,quo-
Ioan.vlt. niam ſupra pectus Domini recumbēs altius hauſit: quo-
Ioan.14. niam virginem matrem ei virgini cōmendauit, quoniam familiarius & profundius cæteris,ſua ſecreta ei reuelauit. Igitur ſicut altiſſimè volauit penna virtutis, ſic altiſſimè vidit oculo contemplationis, ſic altiſſimè intonuit verbo prædicationis. Nec duntaxat cæteros Euangeliſtas, verùm etiam ſeipſum ſupergreditur & ſuperuolat. Iuxta
Ezech.1. quod ab Ezechiele dictum eſt: Facies,inquit,Aquilæ deſuper ipſorum quatuor. Cùm enim aquilam,non ſolùm tribus, ſed & quatuor deſcribat ſupereſſe, cùm procul-dubiò non ſolùm cęteros Euangeliſtas,ſed & ſeipſum deſignat ſuperuolare.Enimuerò cùm loquēs de æterna verbi natiuitate,Ioannes intellectum ſuperuolet vniuerſum, ſuum etiam intellectū ſuperuolat: quia ſancti ſpiritus gratia illuſtratus pluſquam homo & videt & reſonat. Huic
1.Cor.2. atteſtatur & illud Apoſtoli Pauli: Nec oculus,inquit,vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit quæ præparat Deus diligentibus ſe. Nobis autem Deus reuelauit,

lauit,per ſpiritum ſuum. Acſi apertè dicat, quod ſpiritu ſancto illuſtrati ſuper humanum intellectū contemplantur iam pluſquam ſpeculantur. Hic & ipſe Dominus cùm interrogaſſet diſcipulos ſuos,dicens: Quē dicunt eſſe homines filium hominis? Et illi humanas opiniones retuliſſent,ait; Vos autem quem me eſſe dicitis? Acſi dicat, illa dicunt homines tantū humana ſapientes: vos autem, qui per gratiam ſancti ſpiritus pluſquam homines videtis,quem me eſſe dicitis? Sic igitur noſter ſpiritualis aquila, creaturam ſuperuolans vniuerſam, primùm intonat Chriſtum ante tempora Deo patri conſubſtantialem eſſe. Secundò per eum omnia facta eſſe. Tertiò, per eundem hominis ruinam reſtauratam eſſe. Primùm igitur Chriſtū ante omnia tempora, Deo patri cōſubſtantialem eſſe, intonat,dicēs: *In principio erat verbū.* In quibus verbis,& veritas inſinuatur,& hæretica falſitas iugulatur, & iſtius Euangeliſtæ ſuperexcellentia demonſtratur. Et in his quidem verbis veritas inſinuatur nobis,ſi tamē ipſorū tranſſumptio verborum, ſpiritu reuelante, nobis vigilāter aduertatur. In rebus quippè temporalibus per cognitionem rerum,venimus ad cognitionem ipſorum vocabulorum. In diuinis verò neceſſe eſt nos per cognitionem vocabulorum, peruenire ad quantulamcunq; intelligentiam rerum. Si enim de incognitis rebus per incognita nomina nobis ſermo fieret,nulla nobis eruditio proueniret. Inde neceſſe fuit Theologis,cognita rerum cognitarum,ex aliqua ſimilitudinis proportione, vocabula mutuare, & ſic per cognita vocabula,aliquantulam incognitæ rei cognitionem nobis intimare. Cùm igitur hæc omnia filius,verbum,ſplendor, ſpeculum, & huiuſmodi,ad Theologiam transferantur,nemo putet ea inuentionis ſuæ ibi tenere ſignificationem, ſed cauſam tranſſumptionis ſapienter inueſtiget: nec ipſa tranſſumptione abſolutam ſimilitudinem vel proportionē eſſe exiſtimet: quoniam comparatio creaturarum ad Creatorem,nulla eſt. Sed Theologus qualibus potuit indiciis, de re ineffabili nobis effatus eſt. Logos igitur Græcum, pro quo nos habemus verbum,triplicem gerit ſignificationem. Significat enim rationem,ſignificat & verbum corde conceptum,ſignificat

Mat. 16.

Logos quid ſignificat.

&

&verbum prolatum. Porrò logos ſiue verbum à qualibet iſtarum acceptionum, ſatis conuenienter tranſſumitur ad filium Dei ſignificandū. Dicitur quippe filius Dei logos, ſiue ratio patris, ea proportione, quoniam ſicut ratio eſt ipſi homini coæua, ſic & ſuo modo filius Dei, eſt Deo patri coæternus. Et ſicut homo per rationem & ſapientiam ſuam prudenter operatur, ita Deus pater per filiū ſuum ſapienter operatur vniuerſa. Vnde & ei, per ſapientiam dicitur, omnia in ſapientia feciſti. Rurſus & à verbo mente concepto non incongruè tranſſumitur ad filium Dei deſignandum, quoniam ſicut verbum mente conceptum ex mente oritur, & cum mente manet, ſic & ſuo modo filius Dei ex Deo patre oritur, & cum eo manet ſemper. Vnde ei per Pſalmiſtam dicitur: In æternum Domine verbum tuū permanet in cœlo. Rurſus & à verbo prolato, & proportione, tranſſumptio fit ad filium Dei: quoniā ſicut homo ex ore ſuo profert verbum, & per illud ſuam aliis manifeſtat voluntatem, & per mandatū verbi ſui operatur: ſic & ſuo modo Deus pater, ex ſubſtantia ſui genuit Deū filium, ipſo filio ſic teſtificante: Ego ſapiētia ex ore patris prodij primogenita ante omnem creaturā: & per ipſum pater operatur, ſicut teſtatur Pſalmiſta, dicēs: Verbo Domini cœli firmati ſunt. Et per eundem filium pater hominibus ſuam manifeſtat voluntatem, ipſo filio ſic teſtante, Manifeſtaui nomen tuū hominibus. *Sum* quoq; verbum ſubſtantiuum ſignificat ſubſtantiam ſimplicem & ſolitariam. Diuina quoq; eſſentia eſt ſubſtantia ſimplex & ſolitaria. Et ſubſtantia quidem eſt, quoniam res eſt per ſe exiſtens, vtpotè quæ nullo alio indiget, cuncta verò alia ea indigent ad ſui exiſtētiam. Simplex verò eſt ſine partibus, & ſine omni formarum concretione. Solitaria, & eſt ſine omni formarū adiectione. Licèt enim Deus dicatur vnus, verus, ſapiens, iuſtus & pius, tamen omnia hæc in Deo nō ſunt plura, ſed vnum hoc. Hinc eſt quod hoc verbum *Sum*, magis propriè cæteris verbis de Deo prædicatur, & maximè in præſenti tempore. Vnde ipſe Deus ad Moſen: Ego ſum, qui ſum. Sic dices filiis Iſraël: qui eſt, miſit me ad vos. Ac ſi apertè dicat: Ego ſolus verè ſum. Cætera quippè omnia ad comparationem diuinę æternitatis non ſunt,

Pſal. 103. *Pſal. 118.* *Eccle. 24.* *Pſal. 32.* *Ioan. 17.* *Sum ſignificat ſubſtantiā ſimplicem & ſolitariam.* *Exod. 3.*

ſunt, quoniã generationi & corruptioni, augmento & diminutioni, alterationi, & locorũ mutationi ſubiecta ſunt, & ſecundũ temporũ mutationẽ, accedunt & recedunt. Solus verò Deus verè eſt, quoniã æternus, quoniã immutabilis, quoniã ſemper præſens eſt. Aeternus, ſine principio & fine. Immutabilis, ſine omni motuum varietate. Semper præſens, ſine temporis acceſſione vel receſſione. Igitur, ſi ad præſentiam æternitatis diuinę reſpiciamus, ſemper ſpecialiter eſt, & nunquam fuit vel erit inuenimus. Cæterùm quando Deum, nulli tempori defore, & omnia tranſcẽdere tempora, ſignificare volumus, quoniam temporales ſumus, & ſine temporalibus verbis loqui nõ poſſumus extra proprietatem, præterito & futuro verbo ad loquendum de Deo abutimur. Vnde Ioannes: Qui erat, & qui eſt, & qui erat venturus. Similiter & hîc dicit: *In principio erat Verbum*. Vigilanter autem non ait, fuit vel fuerat, ſed ait erat, fuit quippè præteritionem perfectam: fuerat, pluſquam perfectam oſtendit, & ideò minus Deo congruit. Erat verò, quia præteritionem nondum perfectam deſignat, & præſenti tempori magis cõiunctum eſt, ſignificantius poſitum eſt. Hoc autem verbũ erat in principio ſiue temporis, ſiue creaturarum: tempus enim & creatura ſunt coëua. Eſt ergo acſi dicat, in principio temporis non incepit eſſe verbũ, quoniã ante principiũ temporis erat verbum. Quod autem ſic intellexerit Euangeliſta, probatur ex hoc quod per idem verbum, facta confirmat vniuerſa. Si enim & tẽpus, & creaturæ omnes per verbum factæ ſunt, patet proculdubio quoniam auctor præceſſit omnia ipſa quæ fecit. Vnde & in ſequentibus ſic orat ad patrem: Clarifica me Pater, apud temetipſum, claritate quam habui priuſquam mundus fieret. Itaq; quòd præceſſit omne tempus, æternum eſt. Et quod fecit omnem creaturam, creator eſt. Poteſt etiam dici, quoniã verbum erat in principio, id eſt, in patre. Erat igitur verbum in patre, principiũ in principio. Filius quippè ſe eſſe principium teſtatur, quando quęrentibus Iudæis, Tu quis es? Reſpondit, Principium qui & loquor vobis. Sed pater eſt principium ſine principio. Filius verò ſicut eſt Deus ex Deo, ita eſt principium de principio: nec tamen duo principia,

Solus deus verè eſt.

Apoc. I.

Erat, præteritionem nondum perfectã deſignat.

Ioan. 17.

Ioan. 8.

Pſal.109. cipia, ſed vnum principium. Vnde ipſe pater ad filium loquitur. Tecum principium, ſubaudis eſt mihi. Cęterùm pater dicitur principium triplici ratione. Eſt enim principium filij per generationem. Eſt principium ſpiritus ſancti per ſpirationem. Eſt & principium creaturarum per creationem. Filius verò duplici ratione dicitur principiũ. Eſt enim principium cum patre ſpiritus ſancti per ſpirationem. Eſt & principium creaturarum per creationem. Spiritus verò ſanctus vno tantummodo dicitur principium, quoniam eſt vnum principium cum patre & filio, creaturarum per creationem. Sed quomodo verbum erat in principio, id eſt, in patre? vt ſimile in ſimili. Qualis enim pater, talis filius. Si enim de duobus valde ſimilibus dicitur per expreſſam ſimilitudinem, quoniam alter eſt in altero, qui videt vnum, videt & reliquum: quantò magis de Deo patre & eius filio, quorũ eſſentia non tantum ſimilis, ſed & vna, eadem eſt. Vnde cùm Philippus

Ioan.14. dixiſſet Domino: Domine, oſtende nobis patrem, & ſufficit nobis: audiuit ab eo, Philippe, qui videt me, videt & patrem. Non credis quia ego in patre, & pater in me eſt? *Et verbum*, inquit, *erat apud Deum*. Sanè hæc præpoſitio, *Apud*, nõ localem, ſed perſonalẽ deſignat diſtinctionem. Nihil enim propriè apud ſe eſſe, vel ſecum eſſe, dicitur, niſi fortè per figuram dicatur, quod ille apud ſe eſt qui per mentis alienationem extra ſe non eſt. Itaq; in principio erat verbum apud Deum, tanquam alius, apud alium. *Et Deus erat verbum*. Deus ex parte prædicati debet intelligi: Et de filio Dei non quis, ſed quid eſſet hic demonſtratur. *Hoc erat apud Deum*. Quoniam cum in tribus clauſulis poſuerat Euãgeliſta hoc appellatiuum nomen, *verbum*, vt æquiuocationis & inuocationis excluderet calumniam, de eadem verbi perſona per demonſtratiuum pronomen, ſe demonſtrat texere narrationem. Verùm apud Græcos non hoc, ſed hic ponitur, quoniam logos eſt maſculini generis. Propterea ad vtrumlibet, ſiue ad logos, ſiue ad Theos referri poteſt, ſed tamen ſenſus idem eſt. Conſideremus igitur fratres, quoniã quinq; dicit hic Euangeliſta de verbo, videlicet quando erat, vbi erat, quid erat, apud quem erat, quid faciebat. Quando erat?

In prin-

In principio erat verbum. vbi erat? Et verbum erat apud Deum. Quid erat? Deus erat verbum. Apud quem erat? Deus enim erat apud Deum. Quid faciebat? omnia per ipſum facta ſunt. In primo demonſtrat verbi cum patre coęternitatem: in ſecundo, perſonalem diſtinctionem: in tertio eius diuinitatē: in quarto eiuſdem cum patre identitatem, pariter & diſtinctionem: in quinto, operandi auctoritatem. Et idem quoq; verbum ſuggillat hæreticam falſitatem. Fuerunt namq; hæretici qui dicerent: Si filius Dei natus eſt, ergo non ſemper fuit. Hos in principio redarguit, dicens: *In principio erat Verbum.* Fuerunt rurſus hæretici qui dicerent: Idem Deus aliquando eſt pater, aliquando filius, aliquando ſpiritus ſanctus. Hos quoq; confutat, cùm ſubiungit, *& Verbum erat apud Deum.* Fuerunt rurſus hæretici qui & ſi dicerēt filium Dei & ſemper alium à patre fuiſſe, tamen Deum eſſe negabant. Hos & ſuggillat, cùm ſubditur: *Et Deus erat Verbum.* Fuerunt namq; hæretici, qui, & ſi Chriſtū concedunt eſſe Deum, tamen non naturalem, ſed adoptiuum & temporalē eſſe Deum contendebant. Hos nihilominus damnat cùm addit: *hoc erat in principio apud Deum.* Fuerunt etiam hæretici qui viſibilia omnia à diabolo facta, ſola verò facta inuiſibilia à Dei verbo contenderent. Eiſdem etiam verbis, excellentia huius Euangeliſtæ demonſtratur. Alij ſiquidem Euangeliſtæ Chriſtum in tempore natum deſcribūt: Ioannes verò eundem in principio fuiſſe teſtatur, dicens: *In principio erat Verbum.* Alij eum commemorant inter homines ſubitò apparuiſſe. Ioannes verò eundem apud Deum ſemper fuiſſe declarat, dicēs: *Et Verbum erat apud Deum.* Alij eum verum hominē: Ioannes verò verum eſſe Deum affirmat, dicēs: *Et Deus erat Verbum.* Alij eum hominem apud homines conuerſatū temporaliter. Ioannes verò apud Deum manentem æternaliter oſtendit, dicens: *Hoc erat in principio apud Deum* Alij magnalia quę in homine geſſit, perhibent: Ioānes verò quod omnis creatura viſibilis & inuiſibilis per eum facta ſit, oſtendit, dicens: *Omnia per ipſum facta ſunt.* Eſt autem hæc pars ſecunda, in qua de Dei verbo, tria dicit Euāgeliſta, ſcilicet per illud factū eſſe omne bonū & nullum malum. Et quod factum eſt

Hæreticorū peruerſitas refellitur à diuo Ioanne.

Omne bonū à Deo. eſt in tempore, in verbo ſemper fuiſſe. Porrò per ipſum omne bonū factū eſſe dicit, cùm dicit: *Omnia per ipſum facta ſunt.* Sanè cùm omnia dicit, nihil excipit, ſed omnem creaturā cōprehendit, tam viſibilem, quàm inuiſibilē, tam ſubiecta formarū, quam formas ſubiectorū, tam ſingula generū, quàm genera ſingulorum, tam operationes generum, quàm genera operationum. Operatus eſt enim omnia ab æterno in præſentia. Vnde & de eo legitur: Qui fecit quę futura ſunt, & in cōtinenti. *Quod factum eſt in ipſo vita erat.* Operatus eſt in principio, creādo omnia corpora in materia. Vnde legitur: Qui viuit in æternū, creauit omnia ſimul. Operatus eſt per ſex dies, diſtinguēdo & formando de elemētis nouas rerū ſpecies. A quarū nouitate legitur in die ſabbati quieuiſſe, operatur & adhuc omnia gubernando & ſimilia de ſimilibus propagādo, & nouas animas procreando. Vnde ipſe dicit: Pater meus vſq; modò operatur, & ego operor. Operatur quoq; per miniſterium artificū. Vnde legitur: Niſi Dominus ædificauerit domū, in vanū laborauerūt qui ædificant eam. Operatus eſt & in plenitudine temporū ſalutem noſtram. Operatus eſt, & adhuc operatur quotidie opera miraculorum, opera virtutum, opera miſericordiæ, & opera iuſtitiæ. Cæterùm quædam iſtorum operatur tantùm per ſe, quædam per miniſterium ſubſeruientis naturæ, quædam per miniſterium rationalis creaturæ, cùm tamen ipſe ſolus ſit auctor vniuerſorum. Quod apertè confutat illos, qui vel ex viribus, vel ex ingenio, vel ex induſtria ſua, aliquid boni opinantur ſe poſſe, vel velle, vel operari. Vnde & Apoſtolus: Deus, inquit, eſt qui operatur in nobis & velle & perficere. Et alibi, Non, inquit, ego ſolus, ſed gratia Dei mecum. Et Marcus: Illi autem profecti prædicauerunt vbique, Domino cooperante, & ſermonem confirmante, ſequentibus ſignis. Verùm quando audis, gratia Dei mecū, vel Domino cooperante, caue ne intelligas hanc propoſitionem, *cum vel con*, ibi numerū cōſignificare (nō enim proprietas & improprietas in numerum ſurgunt) ſed potius miniſterium ſiue inſtrumētum habent ibi deſignare. Non enim nos & Dominus cooperamur, ſed potius ipſe cum nobis, quaſi cum miniſtris, vel quaſi cū quibuſdam in-

[Marginal notes: *Eccle.18.* — *Ioan.5.* — *Pſal.12.* — *Quotidie operatur Chriſtus.* — *Philip.2.* — *2.Cor.15.* — *Mar.vlt.*]

inſtumẽtis operatur. Et hęc omnia diximus pro eo quod ſcriptũ ſit, *omnia*. Cùm verò ſubiungitur per ipſum, caue ne per hanc præpoſitionẽ, *per*, miniſterium intelligas, ſed potius intelligas auctoritatẽ. Nõ enim pater per filiũ, tanquã per miniſtrũ, operatur, præſertim cùm eiuſdẽ auctoritatis & poteſtatis ſit filius, cuius eſt & pater. Sed pater dicitur operari per filiũ, nõ filius per patrem: quoniã auctoritatẽ operandi, quã habet filius, habet à patre, nõ pater à filio. Sic igitur demonſtrato, quod omnia bona facta ſunt per verbum, conſequenter oſtenditur, quod nullum malum factũ eſt per ipſum, cùm ſubditur. *Et ſine ipſo factum eſt nihil*, id eſt, peccatum vel vitium. Hoc eſt quod dicit Iacobus in epiſtola Canonica: Omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens à patre luminum: apud quem non eſt transmutatio nec viciſſitudinis obumbratio: Acſi apertè dicat: Ita Deus confert bona, quod non infert mala. Ita mutat homines à malo in bonũ, quod non trãſmutat eos de bono in malum. Ita illuminat homines luce virtutum, quod non viciſſim obumbrat eos tenebris vitiorum. Quod enim legitur Deus excæcare iniquos, vel indurare. Hoc facit vtique non tenebris vitiorum infundendo, ſed lumen gratiæ ſuæ ſubtrahendo. Veruntamen animaduertendũ eſt, quoniam hoc nomen malũ in ſacra ſcriptura, triplicẽ gerit acceptionẽ. Quãdoq; namq; malũ nuncupatur pœna, tribulatio, anxietas, vel flagellum: quæ quoniam a ſummo Iudice iuſto iudicio immittũtur, proculdubiò à Deo ſunt: vnde legitur, Non eſt malũ in ciuitate quod non fecerit Dominus. Iuxta quod ipſe per Eſaiã dicit, Ego ſum Deus, & non alter, formans lucem, & creans tenebras, faciens pacem, & creans malũ. Quandoq; verò dicitur malum, mala res, vtputa malus homo, vel actio mala. Quæ quidem inquantum eſt à Deo auctore, bona eſt. Quandoq; etiam dicitur malum, malitia, vel iniuſtitia, & quodlibet peccatum: quod quoniam eſt priuatio iuſtitiæ, nihil eſt, & ideò à Deo non eſt. Quando ergo legimus quod peccatũ, quod vitium, quod idolum nihil eſt, diſtinctionẽ opus eſt. Si enim de nominis appellato ſermo texitur, falſa eſt loquutio. Quoniam illud quod eſt peccatum, vel

Iacob. 1.

Deus ita cõfert bona, quod nõ infert mala.

Quomodo Deus dicitur excæcare iniquos.

Malũ in ſcriptura tripliciter accipitur.

Amos. 3.

Eſai. 45.

Quomodo peccatum nihil eſt.

idolum, nonnihil eſt. Homicidium quippè actus crudelis & immanis, & idolū corpus eſt. Si verò de nominis qualitate ſermo proponatur, proculdubiò verus eſt ſermo. Illud quippè vnde idolum nomen accipit, nihil eſt, quoniam conformis deitas; quam falſa hominum opinio ei attribuit, nihil prorſus eſt. Similiter & illud vnde homicidium cognominatur, nihil eſt, quoniam nō naturæ, ſed potius iuſtitiæ, debitiq; finis priuatio eſt. Et cùm ſubtilius rem inquiramus, nullus actus quantūcunq; peruerſus ſit, à debito fine fruſtratur. Et ſi enim praua intentio agētis, quantum in ſe eſt, actum peruertit, tamen ſummus Auctor opus ſuum ad debitum finem; id eſt, ad iuſtitiæ vel miſericordiæ ſuæ laudem ſemper dirigit. Et tamen inde prauus miniſter iuſtè damnatur; quoniam actum quantumcunq; in ſe eſt, à debito fine priuauit. Quemadmodū ille qui Regem voluit prodere, damnatur: non quia prodidit, ſed quia quantum in eo eſt, fecit. Poſtquam autem dixit Euangeliſta per verbū facta eſſe vniuerſa, ne cui videretur ſecundū rerū acceſſionem & mutabilitatē, accedentem quoq; & mutabilem fuiſſe in Deo voluntatem & diſpoſitionem, per quam ſubitò aliquid voluiſſet, oſtēdit ea quæ facta ſunt in tempore, in & eſſe diuina per præſentiam & diſpoſitionē ſemper fuiſſe mente, cùm ſubiungit, *Quod factum eſt in ipſo, vita erat*, hoc eſt quod alibi legitur, qui fecit quæ futura ſunt. Hinc & Pſalmiſta, Populo, inquit, qui naſcetur, quē fecit Dominus. Quicquid enim Deus tēporaliter facturus erat, præuidit ab æterno, quid, quantum, quale, vbi, & quando, illud facturus erat. Si enim architectus temporalis arcam facturus, prius habet eam in mente per præuidentiam, & poſteà ad exemplar mentis ſuæ fabricat & figurat illam: Et arca quidem materialis perit: Arca verò mentalis conſiſtit: ita quod ad exemplar eius alia & alia fieri poſſit: quantò magis exemplar diuinæ mentis immutabiliter manet: licèt res ad illud factæ temporaliter accedant & recedant.

Nullus à debito fine fruſtratur.

Sequitur pars tertia, in qua incipit Euangeliſta demonſtrare, hominū ruinam per verbum Dei eſſe reparatam. Et hoc modo: primò demonſtrat, quòd Dei verbū, quod dedit cæteris rebus eſſe vel viuere, homini etiā cognitio-

nem ſui creatoris dedit. Secundo quod homo vitio ſuo illam amiſit. Tertiò, quomodo per verbum Dei illam recuperauit. Primum igitur oſtendit, quòd Dei verbum, quod cęteris rebus dedit eſſentiam vel vitam, hominibus etiam dedit ſui cognitionem, cùm ſubditur: *Et vita erat lux hominum*. Ac ſi apertè dicat, Verbum quod erat per methonimiam, quibuſdam rebus eſſentia, quibuſdam etiam vita erat, hominibus eſſentia, & vita, & lux. Non enim inſenſatis rebus, nō brutis animalibus, ſed ſoli creaturæ rationali dedit Deus ſuī cognitionē. Porrò tripliciter illuminat Deus hominem, rationis diſcretione, fidei, cæterarumque gratiarum illuſtratione, & ſui ipſius reuelatione. Primùm facit hominem creans: ſecundum illum recreans: Tertiùm illum glorificans. Primùm eſt homini natura. Secundū gratia. Tertiū merces æterna. Vnde & legitur illum plaſmaſſe ad imaginē & ſimilitudinem ſuam. Ad imaginem, in ratione: ad ſimilitudinem in bonitate: vt videlicet quemadmodū Deus eſt rationalis & bonus ſic, ſed ſuo modo, homo eſſet rationabilis & bonus: & ratione quidem ſciret diſcerniere verum à falſo, bonum à malo, & maius bonū à minus bono: Et ita ſuper omnia reperiret & cognoſceret verū & ſummū bonū: Bonitate verò imitaretur & coleret ipſum. Vnde cùm Pſalmiſta quæſtionem poſuiſſet quorundam dicentium, quis oſtendet nobis bona? Statim quis bona nobis oſtenderit, oſtendit, cùm ſubiungit: Signatū eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine. Vultus quippè Dei, ſilius eſt: per quem Deus cognoſcitur, cuius lumē dicitur gratia virtutū eius, quarum radio nos ſignat & inſignit: & hoc ſuper nos: id eſt in ſuperiori parte rationis, in qua ſola relucet imago Dei, tanquam exemplar in ſpeculo & forma ſigilli ceris impreſſis. Hæc enim originaliter ſummum ſapit, amat, & quærit bonum, & naturaliter ad ſuum ſemper reuolat & tendit exemplar & principium. Sicut Pſalmiſta teſtatur ad ipſum loquens, tibi dixit cor meum: exquiſiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram. Et quantò magis imago diuina in nobis à vitiis purificatur, & virtutibus Deo aſſimilatur: tantò magis eum cognoſcit, ardet, & quærit. Cæterùm dum à carnali inhabitatione mens

Tripliciter Deus illuminat hominem.

Gen. 1.

Pſal. 4.

Pſal. 26.

aggrauatur, nequit, vſquequaque ſordes vitiorum à ſe declinare, nec omnes Chriſti virtutes æmulari, nec ipſas, quas habet, ad vnguem perfectas obtinere. Propterea
1.Cor.13. non poteſt hîc ſummū bonum ſpeculari, niſi, vt ait Apoſtolus, per ſpeculum & in ænigmate. Ex parte enim hîc cognoſcimus,& ex parte prophetamus. Cùm autem depoſita mortalitate venerit quod perfectum eſt, remota omni nube videbimus eum facie ad faciem atque ſicuti eſt. Qui verò diuinam in ſe imaginem negligunt purificare, patientes eam paulatim vitiis obſcurari, non ſolùm diuinam amittũt ſimilitudinem, ſed etiam ipſa in eis imago diminuitur & obnubilatur, vt Dei, cœlique ad quæ creati ſunt, obliti, more pecudū ad terram totis deſideriis
Pſal.48. incuruantur, iuxta illud Pſalmiſtę. Homo cùm in honore eſſet, non intellexit: cōparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. Cæterū & ſi diuina in nobis imagò per ſordes vitiorū violetur, & obfuſcetur, nequaquam tamen vſquequaq; ſuffocatur & deſtruitur, ſed in quãtocunq; peccatore ſemper viuit ſcintilla rationis, quæ conſcientiam accuſat, malum reprobat, bonumq; cōmendat.
Luc.10. Vnde in Euãgelio Lucæ, ille qui incidit in latrones, cùm legatur & ſpoliatus & vulneratus, nequaquã tamen dicitur interfectus, ſed ſemiuiuus derelictus. Et hoc eſt quod hîc Euangeliſta ſubiungit, *Et lux in tenebris lucet*. Ac ſi apertè dicat, licèt homines vitio ſuo tenebroſos ſe faciãt, & quantum in eis eſt, lucem diuinam à ſe expellant, tamen lux diuina in mente eorum, tanquam in ſpeculo ſuo reſultat, quę eos accuſat & damnat. Nec ſolùm in mente, ſed etiam in elementis, cæteriſq; creaturis relucet imago creatoris: quoniam perpetuitas, pulchritudo, bonitas, ſapientia, creaturæ perpetuitatem, pulchritudinem, bonitatem & ſapientiam comprobant creatoris. *Et tenebræ*, inquit, *eam non comprehenderunt*: id eſt, non intellexerunt, non quia non potuerunt, ſed quia noluerunt. Noluerunt enim intelligere, vbi benè agerent, vel certè tenebroſi homines quantiſcunq; vitiis ſe inuoluerent, diuinam mẽtis ſuæ imaginem penitus comprehendere, id eſt, extinguere nequiuerunt: hæc enim eos in inferno poſitos accuſabit, & vermis malæ cōſcientię ſemper eos cruciabit. Sequitur,
Fuit

Fuit homo miſſus à Deo. Hic incipit Euangeliſta tractare de humani generis redemptione, ſiue reparatione: contra illos qui dicebant humanam naturam, ſic in prothoplauſto deprauatam, quod irreparabilis deperiret. Agit autem hoc modo: primò demonſtrat quod humana redemptio prænuntiata ſit: ſecundò per quem facta ſit: tertiò, quod non ab omnibus ſuſcepta ſit: quartò, quid boni eam ſuſcipientibus cōtulerit: quintò, quomodo facta ſit: ſextò, quorum atteſtationibus approbata ſit. Cùm autem ab exordio mundi primùm à Patriarchis, deinde & à Prophetis præfigurata fuerit, tamen Euangeliſta breuitatis cauſa, ea prætermittit, quæ conuenientia ſuis in locis occurrerint poſitura: & à propinquiori prænuntiatione incipit præcurſoris, qui tanquam lucifer propinquum ſolem, & tanquam aurora propinquum diem præcucurrit. Hunc igitur talem fuiſſe deſcribit, qualem præcurſorem redemptoris eſſe conuenit, & cui meritò credendum ſit. Commendat autem eum à natura, à dignitate, à nomine & ab officio. Porrò à natura eum commendat, cùm dicit, *Fuit homo miſſus à Deo.* Hoc eſt rationabilis, & illuſtratus imagine & ſimilitudine ſui creatoris. Hoc enim nomen, homo, quandoque ponitur in plenitudine ſuæ ſignificationis, vt quando dicitur, Homo eſt animal rationale & mortale. Quandoque verò in parte plenitudinis, & tunc aut ponitur pro ſuperiori, vt cùm dicitur, Deus creauit hominem ad imaginem & ſimilitudinem ſuam: aut pro inferiori, vt quādo dicitur, Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miſeriis. A dignitate eum commendat, cùm dicit: *Miſſus à Deo.* Apoſtolus Grçcè, miſſus Latinè dicitur. Fuit igitur maximus, qui nō ſolùm Apoſtolus, ſed etiā à Deo ante Apoſtolos miſſus, Apoſtolorum Apoſtolus eſt factus. A nomine eum commendat, cùm ſubdit, *Cui nomen erat Ioannes.* Enimuerò, Ioannes gratia interpretatur. Et benè à gratia nomen habebat, qui gratia refertus erat, gratiamque prædicare veniebat. lex enim & Prophetæ vſq; ad Ioannem. Ab officio eum commendat, cùm ſubiungit: *Hic venit in teſtimonium, vt teſtimonium perhiberet de lumine* Non enim caſualiter, non incidenter, de lumine teſtimoniū perhibuit,

Gen. 1. *Iob. 14.* *Luc. 16.*

ſed ſpecialiter ad hoc & principaliter miſſus eſt, ad hoc venit, ad hoc ſollicitus fuit. *Vt omnes*, inquit, *crederent per illum:* Quaſi ille dicat, quantum in ſe fuit, fecit, vt omnes crederent: Et ſi quis non credidit, in eo non remāſit. Sanè hæc quatuor quæ hic cōmendantur in Ioāne, in quolibet requirenda ſunt prædicatore, videlicet vt ſit non brutus, ſed rationabilis & ingenioſus: vt nō ſe ingerat, ſed à Deo ſit miſſus: vt ſit gratioſus & gratus: vt veniat non opes, non gloriam quærere, non voluptatem, non honorem, ſed teſtimonium perhibere de lumine. Quomodo? operando, viuendo, docendo, vt omnes, quantum in eo eſt, credant per illum, nulluſque in eis pereat ſomnolentia.

Quatuor in prædicatore requiruntur.

Cæterùm Ioannes, & ſi tantis radiaret radiis titulorum, tamen non erat ille lux, ſubaudi ex ſe lucens, ſed potius lucerna à vera luce ad hoc illuminata, vt teſtimonium perhiberet de lumine: hoc eſt, nō erat Chriſtus, ſed Chriſti præcurſor & præco. Per quem autem humana redemptio facta ſit, demonſtrat, cùm ſubdit: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Sanè Chriſtus & erat, & eſt lux vera, quoniā non aliundè, ſed ex ſe eſt lucens: & ex ſe, eſt alios illuminans. Vera lux eſt, & veritate in ſe lucendi, & veritate ex ſe alios illuminandi. In ſe quippe lucet, & luce ſummæ bonitatis, & bonitate ſummæ lucis. Alios verò illuminat, & veritate lucis, & luce veritatis: vera luce fidei, ſpei, & charitatis, & fide, & ſpe, & charitate veræ lucis. In ſe lucet ſubſtantialiter, æternaliter, inde mutabiliter. Alios illuminat ſpiritualiter, vniuerſaliter, potentialiter. Spiritualiter, quoniam non bruta animalia, ſed ſolam ſpiritualem, rationalemque creaturam, luce ſuæ cognitionis illuſtrat, vnde & dicit, *illuminat hominem.* Vniuerſaliter, quoniam ad modum Solis, quantum in eo eſt, vniuerſos (niſi quis ſe ſubtrahat radiis eius) illuminat. Vnde & adiungit, *omnem.* Potentialiter, quem & quemlibet, quantumcunque peccatis tenebroſum, quantum in eo conſtat, potenter purgat & clarificat. Vnde & ſubiungitur: *Venientem in hunc mundum*, id eſt, cadentem in noctem huius mundi, tenebris peccatorum, ignorantiæ, miſeriæq; pariter excæcati. Quòd verò lux vera, non ab omnibus ſuſcepta ſit, ſubſequenter

quenter oſtendit, cùm ſubdit: *in mundo erat, & mundus per ipſum factus eſt, & mundus eum non cognouit. In propria venit, & ſui eum non receperũt.* In quibus verbis, & diuinã Chriſti naturã, per quam in omnibus creaturis infuſus & præſens eſt: & humanam, per quam acceſſit ad nos, cõprehendit. In mundo erat, & in mundum venit. In mundo erat per diuinitatem, & in mundum venit per humanitatem. Manere ſiquidem eſt diuinitatis: venire verò vel abire, humanitatis. Eſt ergo ac ſi dicatur: Licèt verbũ Dei eſſet præſens in mundo per diuinitatis eſſentiam: & appareret in creatura ſua per facturam, gubernationem, & conſeruationem: tamen mundus, id eſt, mundani eum non cognouerunt. Propterea per aſſumptam humanitatem viſibilis venit, vt vel ſic cognoſceretur: Et cùm ſui, id eſt, homines, & ſpecialiter Iudæi, peculiariter ſui, non dico eum non cognouerunt, ſed non receperunt. Quid verò boni ſuſcipientibus ſe verbum Dei contulerit, oſtendit cùm ſubdit: *Quotquot autem receperunt eum*, ſubaudi per fidẽ ex charitate operantẽ, quod poſteà determinat, cùm ſubiungit, *his qui credunt in nomine eius, dedit poteſtatem filios Dei fieri.* Sed nunquid mali hanc non habent poteſtatem? minimè. Licèt enim habeant liberum arbitrium ex ſe ad malum, tamẽ ſoli boni habent arbitriũ ex gratia liberatũ ad bonum, vt poſſint eſſe filij Dei, & habere per adoptionem, quod vnigenitus Dei habet per naturam quinquepartitam, ſcilicet filij proprietatem. Quam? Natiuitatem, amorem, imitationem, ſimilitudinem, hæreditatem. Natiuitatem, vt videlicet ex Deo per ſpiritum ſanctum, & aquam, in filios renaſcamur: Amorem, vt Deus paternè nos diligat, & nos eum filialiter diligamus: Imitationem, vt nos eum pro modulo noſtro, moribus & virtutibus imitemur: Similitudinem, vt in futura glorificatione ſimiles ei efficiamur: Hæreditatem, vt æternæ beatitudinis hæreditatem ſortiamur. O mira filij Dei dignatio, mira charitas, mira communitas: Mira dignatio, quòd tantus, tantillos in fratres elegit. Mira charitas, quòd pro noſtra ſublimatione tantũ ſe humiliauit. Mira communitas, quòd nos indignos ſeruos, regni ſui cohæredes conſtituit. Quomodo fiunt homines filij Dei?

Manere diuinitatis eſt, abire humanitatis.

Gal. 6.

Quomodo fuit homines filij Dei. *Non ex ſanguinibus*, id eſt, non ex ſeminibus parentum, *neque ex voluntate carnis*, id eſt, mulieris, *neque ex voluntate viri.* Hoc eſt, nō voluptuoſa voluntate cōcubitus, ex qua naſcuntur filij Adæ: *Sed ex Deo nati ſunt*, per baptiſmum eos regenerante. Quomodo autē redemptio facta ſit, oſtendit cum ſubdit; *Et verbum caro factum eſt.* Sinecdochicè carnem poſuit pro homine. Sed nunquid Deus omnipotens alio modo nos redimere non potuit? Vtiq;. Sed modus hic magis erat conueniens, magis nos inflammans, magis nos informans, magis nobis Deum manifeſtans, magis nos ad ſpem dirigens: magis erat cōueniens, quod ſicut homo per inobedientiā peccauerat, ita homo per obedientiam ſatisfaceret. Magis nos inflammans ad Deum amandum erat, quod ipſe tantū nos dilexit, & tanta paſſus eſt pro nobis. Magis nos informans ad humilitatem, ad patiētiam, & charitatē erat, quod ipſe huiuſcemodi ſe dedit, prius exemplū & magiſtrum. Magis Deum nobis manifeſtans erat, cùm ſub forma apparuit humana, qui incomprehenſibilis erat in diuina. Magis nos ad ſpem dirigēs erat, quod ſcilicet nō dubitaremus nos poſſe filios Dei fieri, cùm propter hoc filius Dei, factus ſit filius hominis. *Et habitauit in nobis*, per habitum, per latitationem, per conuerſationem. Per habitū, quoniam noſtræ humanitatis habitum humanitus habuit. Vnde Apoſtolus, Habitu inuentus vt homo. Per latitationem, quoniam diuinitatem ſuam ſub nube carnis ſic velauit, quod fidelibus appareret, infidelibus lateret. Vnde Apoſtolus, Si Regem gloriæ cognouiſſent, nunquam eum crucifixiſſent. Per conuerſationem, quoniam ſicut Propheta prædixerat: Poſt hæc in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt. Quorum verò atteſtationibus redemptio noſtra atteſtata ſit, conſequenter oſtendit, inducens primò ſuam, cæterorumq; Apoſtolorū auctoritatem, cùm ſubiungit: *Et vidimus gloriam eius.* Vidimus oculis carnis, vidimus oculis mētis. Oculis quidē carnis vidimus eius humanitatem; Operibus & doctrinam glorioſam. In qua videlicet docuit & miracula fecit, in qua transfiguratus eſt, in qua à mortuis reſurrexit, & cœlos aſcendit. Et ſic per glorioſam eius humanitatē, vidimus ſpiritualibus oculis

Philip.2.
1.Cor.2.
Baruch.3.

interiorem diuinitatis eius maieſtatem & gloriam. *Gloriam* quoq; *vnigeniti à Patre.* Gloriam nō quaſi miniſtri, ſed quaſi auctoris, non quaſi cuiuſlibet ſancti, ſed quaſi ipſius Dei, non quaſi adoptiui, ſed quaſi naturalis & vnigeniti filij Dei. Nō enim hoc aduerbium, *quaſi*, ſignificat hic ſolam ſimilitudinem, ſed magis veritatis expreſsionē. Vidimus etiam eum plenum gratiæ & veritatis. Plenū gratiæ, plenū veritatis. Plenum veritate gratiæ, & gratia veritatis. Plenum gratiæ, quoniam cùm cæteri ad menſurã, ipſe plenitudinem omnium ſpiritualiū virtutum & donorum habuit vniuerſaliter. Plenū veritatis, id eſt diuinitatis, quoniam in eo complacuit omnem plenitudinē diuinitatis inhabitare corporaliter: Plenum veritate gratiæ, quoniam, gratuitæ promiſsiones patriarchis olim factæ, & figuræ Legis & Prophetarum, in eo ſunt impletæ veraciter, plenum gratia veritatis, quoniam diuinitas, quæ erat eius vera natura, facta eſt ei homini gratia ſpecialiter. Hanc fidē, fratres chariſsimi, firmiter teneamus, operibus exerceamus, Chriſtum, qui tantum nos dilexit, toto corde diligentes, eius voluntariam humilitatem, paupertatem, ſubiectionem, obedientiam, patientiam, charitatem, miſericordiam, quoad poſſumus, imitantes, quatenus filij Dei & coheredes Chriſti eſſe mereamur, ipſo preſtante, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus. Amen.

DOMINICA PRIMA POST Natale Domini.

Q*Vanto tempore hæres paruulus eſt, nihil differt à ſeruo, cùm ſit Dominus omnium, ſed ſub tutoribus & actoribus eſt, vſque ad præfinitū tempus à patre.* Gal. 4.
Quoniam Apoſtolus, fratres chariſsimi, debitor erat omnibus hominibus, ſapientibus & inſipientibus: ideò de diuinis loquens, humanis & conſuetis vtitur verbis, vt per cognita, incognita melius intelligere valeamus. Vnde idem alibi dicit: Humanum dico, propter infirmitatem Rom. 6.
carnis veſtræ. Comparat igitur in capitulo præmiſſo, hæredi mundi, hæredem cœli, ſiue adoptiuum, ſiue naturalem. Nos ergo fratres, primò de hærede temporali: ſecundò de hærede cœli naturali: tertiò de hærede cœli adopti-

tuo per ordinem videamus. Scitis, fratres mei, igitur, quod in domo temporalis patrisfamiliâs ſunt liberi, & ſunt ſerui, ſed diuerſo modo. Nã pater diligit filium tanquam hæredem: & tamen dũ paruulus eſt, eum educat in paupertate, in ſubiectione, in diſciplina. In paupertate, nullius rei poteſtatem ei relinquens. In ſubiectione, eum ſub pędagogo conſtituens. In diſciplina, eum magiſtrali virgæ ſubdens. Et in his omnibus habet pater in filium magnum affectum dilectionis. Quoniam pater filium, quem plus diligit, corripit: filius quoque patrem diligit, & ei ex amore obedit. Seruum autem paterfamiliâs non diligit ad hoc vt hæredem conſtituat eum, ſed eius vtitur ſeruitio pro ſua voluntate, & hæredis vtilitate. Res tamẽ ſuas & hæredis, ſerui procurationi committit, ipſum etiã hæredem cuſtodiendum & corrigẽdum ei ſubmittit. Sic itaque fratres, dum hæres eſt paruulus, nihil differt à ſeruo, imò & plerunque ipſi ſubditur, & ab eo corripitur, cum tamen iure hæreditario ſit Dominus omniũ, ſed ſub tutoribus & actoribus, id eſt, ſub pędagogis & doctoribus eſt, vſque ad præfinitum tempus à patre. Cum enim fuerit adultus, Dominus à patre conſtituitur, & ſeruis, qui ei dominati fuerãt, dominatur. Cœleſtis quoque pater, fratres chariſsimi, habuit & habet filium hæredem, naturalem & coomnipotentẽ, coæternum & conſubſtãtialem. Qui in hoc, fratres, differt à temporali hærede, quoniam temporalis hęres vix vel nunquã ſibi facit cohęredes, imò potius gaudet, quod ſit vnicus & ſolus hæreditatem habiturus. At filius Dei, cuius benignitas ignorat inuidiam, angelum & hominem ſibi adoptauit in hęreditatem. Verùm quoniam homo deceptus à diabolo, ab æterna hæreditate erat exhæredatus, placuit filio Dei, vt cohęredem ſuum per fraudẽ exhæredatum, per miſericordiam hæredaret. Quia verò conueniens erat, vt qui per ſuperbiam ceciderat, per humilitatem erigeretur, humiliauit ſe filius Dei, & factus eſt in forma ſerui paruulus, ita vt nihil à ſeruo differret, cùm eſſet Dominus omniũ, ſed ſub tutoribus & actoribus fuit vſq; ad præfinitum tempus à patre. Quare hoc? vt ita nos redimeret, vt ita nobis ſuam in nos charitatem oſtenderet: vt ita viam humilitatis, per quam

quam hæredaremur, nobis demonſtraret. Fuit igitur hic in mundo, in paupertate, in ſubiectione, in patientia. In paupertate, quia de paupercula virgine natus, pannis vilibus obuolutus, in præſepio poſitus, nihil in hoc mundo poſſedit. Vnde ipſe ait: Vulpes foueas habent, & volucres *Mat. 8.* cœli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput ſuũ *Luc. 9.* reclinet. In ſubiectione, quoniam ſubditus fuit Mariæ & *Luc. 2.* Ioſeph ſeruis ſuis, vt Lucas teſtatur. Tributum Cæſari red- *Mat. 17.* didit, Apoſtolorum pedes lauit: & vt ipſe teſtatur, nõ mi- *Ioan. 13.* niſtrari, ſed miniſtrare venit. Cùm vellent eum conſtitue- *Mat. 20.* re Regem, receſsit, qui tamen ad paſsionem volens ſe ob- *Ioan. 6.* tulit. In patientia, quia eſuriuit, ſitiuit, contumelias, vincula, flagella, ſputa, crucem ſuſtinuit, & quod eſt grauius, à ſeruis ſuis, pro quibus etiam orauit: Cùm autem tempus definitum à patre, id eſt, reſurrectio aduenit, data eſt ei omnis poteſtas in cœlo & in terra, etiam ſuper ſeruos ſuos & inimicos. Vnde pater ad eum ait: Sede à dextris *Mar. vlt.* meis, donec ponam inimicos tuos ſcabellũ pedum tuo- *Pſal. 109.* rum. Et alibi, Poſtula à me, & dabo tibi gentes hæredita- *Pſal. 2.* tem tuam, &c. Nos etiam fratres, ſi adoptiui hæredes Dei *Gala 4.* eſſe volumus, viam naturalis hæredis, non iniquorum ſeruorum, ſequamur. Serui quippè ſunt filij ancillæ, qui *Gene. 21.* non hæredes cum filiis liberæ: qui non ad hæreditatem, ſed ad perditionem deputati ſunt: qui ſicut Iſrael, Iſaac, ita filios liberæ perſequuntur. Poſſeſsione rerum, dominatione poteſtatum, correctione minorum à Deo ſibi in vtilitate electorum commiſsis abutuntur: tamen in hoc velint nolint, Deo & electis eius, hæredibus ſuis famulantur, qui de malis eorum nouit benefacere. Nos verò fratres, ſi filij Dei, ſi hæredes Dei, & cohæredes Chriſti eſſe volumus, ſequamur veſtigia eius: ſimus tanquam hæres paruulus in hoc ſeculo, non timeamus, imò amplectamur paupertatem: & iuxta eundem Apoſtolum, victum & veſtitum habentes, his contenti ſimus. *1. Tim. 6.* Quoniam, vt ait Apoſtolus, qui volunt diuites fieri in hoc ſeculo, incidunt in laqueum & in temptationem diaboli. Non timeamus, ſed amemus ſubiectionem, & iuxta Apoſtolum Petrum, ſubditi ſimus Dominis, non *1. Pet. 2.* tantùm bonis & modeſtis, ſed etiam diſcolis. Hæc eſt

enim

enim gratia. Habeant filij ancillæ honores & pręlationes, per ſimoniam, per ambitionem, per fas nefaſque, qui exteriores erunt hæreditatis æternæ: quoniam iuxta Salomonem, hęreditas ad quam feſtinatur in principio, in nouiſsimo benedictione carebit. Nos verò humiliemus in conſpectu Domini, vt nos exaltet in tempore viſitationis. Non timeamus, ſed amemus diſciplinam, quia vt Sapiens ait, Beatus eſt vir, qui corripitur à Domino. Auferant nobis res, proferant vitia, inferant ſupplicia filij ancillæ, quoniam cadent, cùm dominati fuerint pauperum, & dominabuntur eorum iuſti in matutino. Interim ergo dicamus Domino, Hic vre, hic ſeca, ne in æternum perdas: Quoniam beatus qui ſuffert tentationem, quoniam cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitę, quam repromiſit Deus diligentibus ſe. In his autem omnibus, fratres, teneamus firmiter dilectionem Dei & proximi. Ita habeamus vitia hominũ odio, quod eorum naturã diligamus, pro inimicis noſtris oremus, & eos obſequiis vincere ſatagamus, ſi quo modo vaſa captiuitatis eripere, & Deo lucrari valeamus. Vnde etiam duplicem coronam nobis acquiramus. Hæc namque, chariſsimi, facientes, cùm venerit tempus præfinitum à patre, accipiemus prædeſideratam hæreditatem in cœlo: Quia iuxta Prophetam, cùm dederit dilectis ſuis ſomnum, ecce hæreditas Domini, in qua cum ſuis cohæredibus faciat nos gaudere Ieſus Dominus noſter, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat in æternum. Amen.

Prou. 10.

DOMINICA INFRA OCT. NAT. DOM.

Luc. 2.

Erat *Ioſeph pater Ieſu & Maria mater eius, mirantes ſuper his quæ dicebantur de illo, &c.* Quadripartita eſt hæc lectio fratres chariſsimi. Primò enim inducuntur Ioſeph & beata virgo mirantes ſuper his quæ dicebantur de Ieſu. Secundò inducitur Simeon eis benedicẽs, & de puero prophetizans. Tertiò quoq; inducitur Anna propheteſſa, Chriſto ferens teſtimonium. Quartò verò ſubiungitur eorum regreſſus, & pueri profectus. Primo igitur Ioſeph & Maria inducuntur, mirãtes ſuper his quæ dicebantur de illo. Sed fortaſsis fratres, mouet vos, cur Euangeliſta Ioſeph patrem Chriſti appellet, cùm ipſe eundem

non ex virili ſemine, ſed ex Spiritu ſancto conceptum eſ-
ſe ſuperius conſtruxerit. Sed pluribus modis patrem ap-
pellare conſueuimus. Nã æquiuocè pater eſt carnalis, ſpi-
ritualis, & longæuus, prædeceſſor benefactorũ. Quia igi-
tur Ioſeph faber, nutritius, & amator erat Ieſu, & ſponſus
matris eius; voluit eum dici patrem ſuum, & hoc ad my-
ſterium, quoniã ipſe verè erat filius fabri, eius ſcilicet, qui
fabricatus eſt auroram & ſolem. Ad exemplum, vt nullus
quantuſcunque; viliorem ſe dici erubeſceret. Hoc planè
cõtra illos qui patres ſuos decrepitos, debiles & viles erũ-
beſcunt. Similes muli, qui, vt fabula narrat inquiſitus quis
eſſet pater eius, tacens vilem patrẽm, equum generoſum
auunculum ſuũ eſſe profeſſus eſt. Erubeſce igitur ſuper-
be vermis. Deus ſe dici voluit filium fabri, & tu tui patris
vilitatem erubeſcis? *Erant, inquit, mirãtes, ſuper his quæ
de illo dicebantur.* A quibus dicebantur? Ab Angelis, à Pa-
ſtoribus, à Magis, à Simeone, à cæteris Prophetis, Zacha-
ria, Elizabeth, Anna. Et quæ dicebantur de illo: quod ille
tantillus puerulus ab Angelo ſaluator vocabatur, ab An-
gelico choro glorificabatur, à Paſtoribus adorabatur, à
Stella demonſtrabatur, à Magis, myſticis muneribus ve-
nerabatur, à Simeone lumẽ Gentiũ & gloria plebis Iſraël
dicebatur. Nec tam mirabantur diuinitatis altitudinem,
quàm eius dignationẽ. Mirabantur quippe in excelſo hu-
militatem: in maieſtate dignationẽ: in gloria, vilitatem:
in cœleſtibus diuitiis, paupertatem. Has ſanè virtutes mi-
rabantur, ęmulabantur, imitabantur. Audi quomodo ma
ter ęmulatur humilitatem filij. Oblita quippè ſe eſſe vir- *Luc. 2*
ginem, & matrem Dei, & reginam cœli, ait: Ecce ancilla
Domini: Et quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ. Nos
itaque, fratres, non miremur falſas diuitias, honores, &
glorioſas huius miſeri ſeculi, quę amatores ſuos decipiũt.
Nam iuxta Poëtam, Terreni nil admirari, res eſt, quæ pe-
nè ſola poteſt facere & conſeruare beatum. Iſte quoque
ſpernentes, admiremur, ęmulemur in Chriſto & in matre
eius humilitatem, dignationẽ, vilitatem, & voluntariam
paupertatem, ceteraſq; virtutes, per quas homines, ſimi-
les Deo & filij Dei efficiuntur. Sequitur pars ſecunda, in
qua Simeon inducitur benedicens illis, Mariæ ſcilicet &
Ioſeph,

Ioſeph,& prophetizans de puero,cùm dicitur: *Et benedixit illis Simeon.* Putò chariſsimi, quod benedicens, matri hęc vel ſimilia dicebat. Beata es incomparabiliter, quę ſine exemplo credidiſti, côcepiſti, peperiſti, portaſti, lactaſti, iſtum tuũ filium, tuum patrem, tuum creatore, tuum Deum. Tu quoque Ioſeph beatus es, qui inter omnes huius mundi homines electus es, vt Chriſtum nutrires, foueres, baiulares lumen gentium, gloriam populorum. Sic benedictio boni filij fratres mei, redundat in parentes, nutritoreſque ſuos: iuxta illud Salomonis, Gaudium

Prou. 10. parentum, filius ſapiens. Vos itaq; patres & matresfamiliâs, vigilate in bona nutritura, eruditiône, & in formatione filiorum, vt propter bonam filiorum indolem, mereamini & vos benedici. Sicut enim filius indiſciplina-

Eccle. 22. tus, vertitur parentibus in maledictionem, ſic bene diſciplinatus in benedictionẽ. Deniq; prophetizans Simeon, ait ad Mariam matrem eius. Ecce fratres, beata virgo, licet & mater, fontem omnium ſcientiarum & gratiarum pareret & nutriret: tamen quædam minus nouerat quę à prophetis edocerẽtur. In quo profectò patet nullũ quantumcunque ſanctum, in via poſſe conſequi omnium plenitudinem gratiarum. Ad reprimẽdam ergo mortalium ſuperbiam, noluit Dominus aliquẽ habere omnem gratiam, vt ſic alter altero indigeret, & quod in ſe non haberet, in altero miraretur. Sed & in hoc quod Regina cœli, à vilioribus perſonis non refugit edoceri, confugerat quorundam ſuperbiam, qui à minoribus perſonis doceri erubeſcunt, cum ſępe in vili teſta optimum vinum con-

2. Cor. 4. tineatur, & aureo vaſe, prauũ. Vnde Apoſtolus. Habemus autem theſaurũ iſtum in vaſis fictilibus. Et alibĩ, Si quid reuelatum fuerit minori, taceat maior. Et Philoſophus. Non te moueat dicentis auctoritas, nec quis, ſed quid dicat, intendito: *Ecce, inquit, poſitus eſt hic in ruinã, & in reſurrectionem multorum in Iſrael* In ruinam, ſcilicet incredulorum, & in reſurrectionem credentium. In ruinam ſuperborum, & in reſurrectionem humilium. Vnde

Ioan. 9. ipſe Dominus ait, In iudicium ego veni in mundum, vt qui non vident, videant. Et qui vident, cæci fiant. Et Apo-

1. Cor. 1. ſtolus. Nos prædicamus, inquit, Ieſum crucifixum, Iudæis

dæis quidem ſcandalum, Gentibus autem ſtultitiam. Ipſis verò vocatis Iudæis & Græcis, Chriſtum Dei virtutē, & Dei ſapientiam. Nec ſolum Chriſtus, fratres, ſed etiam quilibet rectè viuens, & rectè docens in populo, poſitus eſt incorrigibilibus in ruinam: reſipiſcentibus verò in reſurrectionē. Vnde Apoſtolus, Chriſti bonus odor ſumus, alijs odor vitæ in vitam, aliis odor mortis in mortem. *Et in ſignum*, inquit, *cui contradicetur*, id eſt, in exemplum & doctrinam cui contradicetur ab incredulis & peruerſis, qui Chriſti doctrinæ & exemplis, vel verbis, vel factis cōtradicent: Vnde & ſubdit, *Et tuam ipſius*, inquit, *animam pertranſibit gladius*, id eſt dolor habitus de paſsione eius tua viſcera transfodiet. Cùm igitur vehemens compaſsio ſit martyrium, patet, quia beata virgo à corona martyrij non eſt extranea, imò pluſquam martyr dici poteſt, quæ in anima (quæ immortalis eſt) paſſa eſt. Hinc, fratres, diſcamus & nos compati paſsionibus, afflictionibus, neceſsitatibus ſanctorum, pupillorum & viduarum: quoniam qui eis propter Deum compatitur, à corona eorum non erunt alieni, teſtante Domino, quoniam qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet. *Vt reuelentur*, inquit, *ex multis cordibus cogitationes eorum*, id eſt prophetiæ, quæ erant occultæ, tanquam cogitationes in corde, reuelentur in puero eſſe impletæ. Vel certè corda hominum per exteriora opera aperiantur, an ſint erga Chriſtum deuota an non. Sequitur pars tertia, in qua inducitur Anna Chriſto teſtimonium ferens, vt in ore duorum vel trium teſtium, ſtet omne verbum. Commendat autem eam Euangeliſta, & à ſancta progenie, & à coniugali ſanctimonia, quia ſcilicet ſeptem annis vixerat à virginitate cum viro ſuo: & à viduali caſtimonia, & ab obſequio diuino: Et quia erat intenta ieiunijs & obſecrationibus. vt talis demonſtretur, quæ digna ſit ſpiritu prophetiæ illuſtrari, & de Chriſto vaticinari. imò etiam eum in carne agnoſcere, & cæteris prædicare. Hanc imitentur patres & matres familiàs, vt ſanctè cum coniugibus à virginitate conuerſantur. Hanc imitantur vidui, viduæque eorum, vt obliuiſcentes, quæ ſunt mundi, ſoli Deo vacent, ieiuniis & obſecra-

2. Cor. 2.

Mat. 10.

Mar. 9.

Anna prophetiſſa commendatur ab Euangeliſta.

obſecrationibus, & bonis operibus intendant, vt à ſpiritu mereantur illuminari, & Chriſtum verbo & exemplo prædicare & contemplari. Et hæc inquit, ipſa hora ſuperueniens, quia ſcilicet eodem ſpiritu, quo Simeō adducta, cōfitebatur Domino; & confeſsione fidei, & actione laudis, & verbo prædicationis. Vnde & ſubditur. *Et loquebatur omnibus de eo, qui expectabant redemptionem Iſrael.* Cæteris autem non, quia non ſunt margaritæ ante porcos proiiciendæ, nec ſanctum dādum eſt canibus. Sequitur pars quarta, cùm dicitur: *Et poſtquam perfecerūt omnia ſecundum legem Moyſi, reuerſi ſunt in ciuitatem ſuam Nazareth.* In quo fratres, proponūnt nobis exemplū, vt ab Eccleſia non diſcedamus, donec vota & oblationes & orationes noſtras, iuxta quod lex præcipit, perfecerimus. Quod contra illos eſt, qui antequam debita vota & oblationes perſoluant Deo, antequàm miniſteria diuina expleantur, ab Eccleſia redeunt, morari in Eccleſia damnum temporis æſtimantes. *Puer autem creſcebat & confortabatur plenus ſapientia, & gratia Dei erat in illo.* Fratres mei, quòd Chriſtus filius Dei creſcebat, & cōfortabatur, carnis erat. Dignatus eſt quippe momēta ætatum noſtrarum ſubire, vt immutabilitatem ſuę ęternitatis nobis donaret. Sapientia verò plenus erat, qui etiam ipſa ſapientia & eſt & erat. In qua nos primò creauit, & poſt recreare venit. Gratia verò Dei erat in illo, non ad menſuram, ſed ad omnem plenitudinem. Omnem enim gratiam in poteſtate habuit, ad diſtribuendum ſingulis, vt Deus, & omnem gratiam, quam voluit habuit, vt homo in vſu. Nos itaq; ipſum fletibus exoremus, quatenus de plenitudine ſapiētiæ & gratiæ ſuæ nos ditet, vt de ſuo ipſum credere, diligere, & venerari valeamus. Qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus in æternum. Amen.

Matth. 7.

Ab Eccleſia quando diſcedendum.

IN CIRCVNCISIONE DOMINI.

Luc. 2.

POſtquam impleti ſunt dies octo, vt circūcideretur puer, vocatum eſt nomen eius Ieſus. Hodierna dies, fratres chariſsimi, duplici decoratur dignitate: Et quia eſt octaua à Chriſti natiuitate, & quia eſt cōſecrata ipſius Circunciſione. Tanta quippe claritas Dominicę natiuitatis fuit, vt omnes ſeptem dies ſequentes ab ea reddantur ſolennes.

Inſuper

Inſuper & eiuſdem circunciſio, noſtrorum geminat materiam gaudiorum. Sunt autē fratres chariſsimi, tres circunciſiones: Prima eſt carnalis, ſecunda ſpiritualis, tertia cœleſtis. Prima eſt legis, ſecunda gratiæ, tertia gloriæ. Prima eſt bona ſuo tempore, ſecunda melior & in omni tempore, tertia optima, & in perpetuitate. Prima eſt Sacramentum ſacræ rei: ſecūda ſacra res & Sacramētum: tertia res Sacramenti: Dicamus de ſingulis per ordinem. Erat igitur circunciſio carnis, circunciſio ſuperfluæ pellis, à virili membro facta octaua die, & lapideo cultro. Videamus igitur, fratres, primò, qua de cauſa fuerit inſtituta. Secundò, quare fiebat in octaua, & in virili mēbro, & lapideo cultro. Tertiò, quid vtilitatis cōferebat. Quartò, quare tunc nomē nouum imponebatur. Quintò, quare Chriſtus voluit circuncidi. Fuit igitur, fratres, iuſſa circunciſio ob tres cauſas, vt eſſet in ſignum, magnæ fidei Abrahæ: Et vt per obedientiam homo circuncidendo mereretur, ſicut per inobedientiam primus homo demeruerat: Et vt per circunciſionis caracterem populus Dei à cæteris diſcerneretur. Fiebat verò octaua die, quia corruptionis circunciſionem ſignificabat, quæ facta eſt octaua die, id eſt, in reſurrectione in Chriſto perſonaliter. Et fiet in octaua, id eſt, in reſurrectione, in omnibus generaliter. Fiebat & in virili membro, per quod genus humanum in concupiſcentia propagatur: quia erat remedium contra originale peccatum, quod per carnalem concupiſcentiam traducitur. Fiebat etiam lapideo cultro, quia omnis circunciſio, ſiue peccati, ſiue corruptionis, per Chriſtum in petra ſignificatum facienda eſt. Quia non eſt aliud nomen datum hominibus, in quo oporteat nos ſaluari. Vtilitatem verò conferebat tempore ſuo circunciſio, eandem quam nunc confert Baptiſmus. Vnde Beda: Idem ſalutiferæ curationis remedium conferebat tempore ſuo Circunciſio, quod Baptiſmus tempore reuelatæ gratiæ conferre conſueuit, excepto quod ianuam paradiſi non aperiebat, quia nondum hoſtia ſanguinis Chriſti data erat. Nouum verò nomen in circunciſione dabatur, quia quando aliquis circuncidebatur, tunc primò fidelis, & de numero fidelium vocabatur, ſicut nunc fit in

Quare iuſſa circunciſio.

Apoc. 4.

Beda.

baptiſmo. Chriſtus etiam licèt non indigeret, circuncidi voluit, ob tres cauſas, vt legis Sacramenta ſacra eſſe demonſtraret, vt exemplum humilitatis & obedientiæ nobis in ſe demonſtraret, & vt ſe non ſoluere legem, ſed adimplere demonſtraret. Vocatum etiam nunc nomen eius Ieſus, non autem impoſitum. Hoc enim nomē Deo prouidente à Patriarchis, vt in Ioſue, & Ieſu magno Sacerdote, eſt figuratum, à Prophetis prędictum, ab Angelo prænuntiatum. Et cum cæteris datū ſit, tantum nuncupatione, ſoli Chriſto conuenit ſubſtantiuè. Circunciſio vero moralis ſiue ſpiritualis fit, quando circuncidimus à nobis omnia vitia & omnia ſuperflua. vitia à nobis circuncidimus, cùm guloſitatem, luxuriam, cupiditatē, auaritiā, iram, inuidiā, triſtitiam, accidiā, cenodoxiam, ſuperbiam, mendacium, cæteraq; vitia amputamus. Superflua à nobis circuncidimus, quando reſecamus à nobis ſuperfluitatem curarum, diuitiarum, deliciarum, poſſeſsionum, veſtimentorum, laborum, viarum, ſolis contenti neceſſariis. Hanc igitur vitiorum & ſuperfluitatem circunciſionem, ſignificat etiam reſecatio capillorum, barbæ & vnguium & longiorum decurtatio veſtimentorum. Per capillos quippe ſiue per barbam, quæ de noſtra carne naſcuntur, & tamen abſciſa nōn ſentiuntur: curæ neceſſariorum ſignificantur, quæ non omnino poſſunt reſecari, ſed ſola ſuperfluitas debet circuncidi, ne ſcilicet viſum contemplationis, ne auditum verbi Dei, ne fructum orationis in nobis impediant. Vnde etiam Dominus præcipit Leuitis vt crines carnis radant. Vnguium, etiam manuum & pedum ſuperfluitas circuncidi debet, id eſt ſuperfluitas operum & itinerum. Hanc etiam pręcepit Dominus, quod ſi Iſraelita in bello, cepiſſet virginem puellam, & vellet eam habere vxorem, faceret ei caluitium, vngues præſecaret, pilos auferret, & ſic in eius complexus tranſiret. Iſraelita puella virginem capit, quando prædicator per bellum prædicationis animam fructu ſterilem, à poteſtate diaboli tollit. Hanc ſi velit Deo fœcundare, neceſſe eſt vt non ſolùm infidelitate & cæteris vitiis eam ſpoliet, ſed etiam à ſuperfluitate curarum, operum, & itinerum ſecularium circuncidat. Superfluitas etiam veſtis longioris ſubcurtanda,

Circunciſio ſpiritualis.

tanda, & zona reſtringenda eſt, id eſt, ſuperfluitas diuitiarum & rerum ſecularium circuncidenda & breuianda eſt, ne curſum noſtrum retardent. Vnde Apoſtolus: Omnis qui in agone contendit, ab omnibus ſe abſtinet. Fit etiam hæc circuncíſio in octaua, id eſt, in ſpe reſurrectionis, tam à morte animæ, quã à morte corporis. Fit etiam petrino cultro, id eſt operante Chriſto, iuxta illud: Beatus qui tenebit & allidet paruulos ſuos ad petram, id eſt Chriſtum: hoc eſt eius amore & auxilio eos extinguet. Tunc etiã nomen nouum datur; quia ex tũc inter ſanctos numero & merito nominatur, iuxta illud: Et ſcribam ſuper illud nomen meũ nouũ. Circuncíſio verò cœleſtis fiet in octaua, id eſt, in generali reſurrectione, tam in anima quã in corpore. Ab anima quippè circuncidũtur vitia, defectus, perturbationes. Vitia, id eſt, peccata, malæ ſcilicet cogitationes, & mala opera. Defectus, vt ignorantia, obliuio, hebetudo, & huiuſmodi. Perturbationes, vt timor, triſtitia, & huiuſmodi. A corpore circuncidũtur vitia, neceſsitas, defectus, corruptio. Vitia vt turpitudinis: nam tũc nimietates reſecabũtur, & minoritates ſupplebũtur. Neceſsitas, vt comedendi, bibẽdi, veſtiẽdi, dormiendi. Defectus, vt morbi ſenectutis. Corruptio, vt mortis. Hæc omnia tunc auferentur à Chriſto, qui eſt vera petra, ſanctos ſuos glorificãte. Tunc dabitur eis nomen nouum, quod os Domini nominabit. vt ſcilicet tunc vocentur, non ſolùm filij, amici, hæredesq́; Dei, imò etiã dij: Iuxta illud: Ego dixi dij eſtis, & filij excelſi omnes. Itaque fratres chariſsimi, prima iſtarum circuncíſionum, ſignificat ſecundam & tertiam, nec valet ſine illis. Iſtæ verò duæ ſine illa, multum valent. Primam ſine ſecunda & tertia faciunt nunc Iudæi, & ideò nõ tantùm non prodeſt eis, imò etiam nocet: & iuxta Apoſtolum, Circuncíſio talis præputium facta eſt. Secundam verò faciunt nũc veri Chriſtiani ſine prima, & tertiam expectãt. Nos ergo fratres chariſsimi, tũc verè Chriſti circuncíſionẽ celebramus, cùm vitia, & peccata, & ſuperfluitates neceſſariorum in nobis reſecamus. Circuncidamus itaq́; corda & ſenſus noſtros. Corda, ne noxia vel vana meditentur: Senſus, ne noxiis vel vanis occupentur. Circuncidamus oculos, ne videant vanitatem: Aures, ne audiant

1. Cor. 9. *Pſal. 136.* *Eſa. 62.* *Pſal. 81.* *Rom. 2.* *Corda noſtra & ſenſus circuncidenda.*

deteriora vel noxia verba. Odoratum, ne luxurioſos odores affectet. Guſtum, ne delicijs, vel lenociniis capiatur. Linguã, ne noxia vel vana verba loquatur. Sic ſic, fratres chariſsimi, facientes, per iſtam circuncisionẽ ſpiritualem, veniemus ad illam veram & æternam circũciſionem. Vbi erit omne bonũ ſine malo, verum ſine falſo, ſatietas ſine faſtidio: regnum ſine termino, gaudium ſine mœrore, feſtum ſine interpoſitione, dies ſine nocte, vita ſine morte. Ad quam Circunciſionem perducat nos qui hodie propter nos circuncidi voluit Deus & Dominus noſter Ieſus Chriſtus, Amen.

IN EPIPHANIA DOMINI.

Eſa. 60. S*Vrge illuminare Hieruſalem, quia venit lumẽ tuũ, &c.* Hęc loquitur, fratres chariſsimi Propheta, imò Dominus per Prophetam, ad primitiuam ex Iudæis Eccleſiam, vel ad vnamquamq́; animã. De vtraque enim poteſt hæc locutio interpretari. Primò igitur hortatur Hieruſalem, vt ſurgat & illuminetur. Secundò ſubdit cauſam, quare ſurgere & illuminari debeat. Tertiò oſtendit quę mala ſequantur eum, qui ſurgere contemnit. Quartò ponit bona quæ ſequuntur ſurgentẽ. Exhortans igitur Propheta Hieruſalem, ſiue quamlibet animã, ait: *Surge illuminare Hieruſalem.* Sed quomodo, fratres, dicit Dominus animæ vt ſurgat & illuminetur? In manu enim Dei eſt, non in noſtra, vt vel ſurgamus, vel illuminemur. Homo enim talis eſt creatus, vt ſtare & cadere per ſe poteſt, ſurgere autẽ per ſe non poteſt. Et per ſe quidem cecidit, ſurgere verò per ſe non potuit: Similis Elephanti qui inflexibilis eſt, & rigidæ naturæ: & proſtratus, ſurgere non poteſt per ſe. Huic venator inſidiãs, notat arborem cui ſe apodiat, cùm requieſcit, & illam latenter penè totam ſubſecat. Veniens igitur elephas ad ſolitam arborem incumbit, & cum arbore ruente ruit, & non valens ſurgere, barrit: ad cuius vocem veniunt cæteri elephantes, qui cùm eum ſurgere non poſsint, omnes ſimul barriunt, vſquequo veniat aliquis paruus elephas, qui cum ſua promuſcido, proſtratum ſubleuat Elephantem. Myſticè fratres chariſsimi, elephas iſte eſt homo, qui rigidæ naturæ eſt, talis creatus, vt magis ſit aptus ſtare quàm ſurgere. Hunc malignus venator,

nator, per fraudem arboris vetito præcipitauit, qui per ſe nequiens ſurgere, longo tempore terræ adhærens, fleuit, & auxilium inuocauit. Cui per compaſsionem appropiauerunt Patriarchæ & Prophetæ; ſed eum ſubleuare non potuerunt, ſed ſimul fleuerunt, & auxilium inuocauerũt, quouſque paruulus de progenie eorum natus adueniens Chriſtus, ſua prædicatione & gratia eum releuauit, Sicut igitur homo per ſe cecidit, ſed per ſe ſurgere non potuit. Ita per ſe excæcatus eſt; ſed per ſe illuminari non potuit. Hic eſt enim ille in Euangelio cæcus à natiuitate, cuius oculis Dominus lutum ex terra & ſaliua factum ſuperimpoſuit, & lauatum illuminauit. Oſtendens quod ipſe qui hominem de limo videntem creauerat: ipſe de eadem materia ei oculos recreauerat. Saliua enim, quæ ſalſa & condita eſt, & à capite defluit, Sapientiam veram, quæ à patre deſcendit, ſignificat: ex ſe & ex terra, id eſt ex diuinitate & humanitate, cataplaſma & collirium fecit, quo homo cæcatus, per baptiſmum viſum mentis recuperauit. Sic ergo anima, nec per ſe ſurgere, nec illuminari poteſt. Dicat ergo Deo: Domine quid eſt hoc, quod me ſurgere & illuminari iubes? Ex me, nec hoc, nec illud poſſum. Tu ſolus es qui hoc & cætera potes. Ergo ſi vis vt ſurgam, da mihi manum. Si vis vt illuminer, da mihi lumen. Ioan. 9.

Sequitur igitur pars ſecunda, in qua oſtendens Dominus quare ſurgere debeat, ait: *Quia venit lumen tuum.* Ac ſi dicat: Ecce porrigitur à me tibi manus, vt ſurgas: Venit lumen, vt videas, quod ſi recipis, facis lumen tuum: ſi non recipis, erit quidem ſemper lumen, ſed non tuum, imò à te alienum. Venit tibi, quia tu per te ad eam venire non poteras. Quod verò ſit hoc lumen oſtendit, ſubdens: *Et gloria Domini ſuper te orta eſt*, id eſt Dominus glorioſus. Ortus eſt non tantũ carnaliter ex beata virgine, imò etiam ſpiritualiter per fidem in mente. Et hoc, *Super te*, quia à ſummo cœlo egreſsio eius. Et in ſuperiore tui parte, id eſt in ratione, ortus eſt per fidem, ſecundum illud: Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine. Niſi ergo ſurgas & illumineris, nullam habebis excuſationem, cùm iam lumen tuum venerit, & iam gloria Domini ſuper te orta ſit. Hoc fratres, contra nos eſt, qui Pſal. 4.

in tempore gratiæ ſumus, quibus Chriſtus lumen & gloria Domini per fidem ortus eſt, & gratia Dei parata eſt, ſed noſmetipſos ſubtrahimus. Et gratia Dei quæ nobis oblata eſt, à nobis contemnitur, dum à peccatorum noſtrorum tenebris ſurgere non curamus. Vnde hoc quod Dominus ait Iudæis, nobis nunc dici poteſt: Si non veniſſem & non loquutus eis fuiſſem, peccatū non haberēt. Nunc ergo excuſationem non habent de peccato ſuo. Hic nos monet Apoſtolus Paulus, Contemplantes, inquit, ne quis deſit gratiæ Dei. Non autem ait ne quibus deſit, ſed ne quis deſit gratiæ Dei. Oſtendens quod cum gratia Dei, ad modum ſolis, omnibus præſtò ſit, nobis tamen negligentia noſtra ſe ſubtrahit, dum ſenſus noſtros, dum tēpus vitæ noſtræ, dum res temporales ad bene merendum nobis collatas à Deo, vel inutiliter cōſumimus vel etiam abutimur.

Ioan. 15.

Heb. 12.

Sequitur pars tertia, in qua oſtenditur quæ mala ſequantur ſurgere contemnentem, cum ſubditur: *Quia ecce tenebræ operient terram, & caligo populos.* Quaſi diceret: Surge citò & illuminare, quoniam niſi citò ſurrexeris, tenebris operieris. Qui opertus eſt tenebris, fratres mei, non videt, nec videtur. Porrò, qui vel ex ignorantia, vel ex fragilitate in peccato iacet, & ſi ipſe mundo oculo Deum nō videat, tamē nunquā à Deo per miſericordiā videtur. Cæterū qui ex contēptu & contumacia à peccato ſuo ſurgere contemnit, exigente prauitate ſua, intantum excæcatur, vt nec ipſe Deum videat, nec à Deo per miſericordiam videatur. Sunt autem hæ tenebræ, quæ terram, id eſt amatores terrenorum operiunt, mentis cæcitas ex diuturna conſuetudine peccati nata: ob quam meritò mittetur reus in tenebras exteriores. Sed & ſi in amatoribus terrenorum, aliqua rationis ſcintillula adhuc remanſerit caligo ignorantiæ & infidelitatis, paulatim illam excæcabit, vt iam non ſolùm Deum contemnant, ſed etiam eum eſſe non credant. Notate fratres, notate, quæ dico. Primò enim homo ex ignorantia vel ex fragilitate peccat, qui ſi ſurgere & corrigi contempſerit, peccata peccatis accumulando, tandem in mentis cæcitatem cadit: Deinde caligo infidelitatis eum operit, vt Deū eſſe iam dubitet,

bitet,& reſurrectionem ſiue extremum iudiciū, futurum non credat. Hæc fratres mei, aſſiduè penſate, & de peccatis veſtris ſurgere feſtinate, ne contemnentes, vel tenebræ peccatorum, vel caligo infidelitatis operiat.

Sequitur pars quarta in qua oſtenditur, quæ bona ſequantur ſurgentem cum ſubditur: *Super te autem orietur Dominus, &c.* Diſtinguuntur autem hic quatuor bona. Primum eſt quod ſuper te orietur Dominus. Tunc dicitur Deus oriri in nobis, cùm amor eius oritur in nobis. Et econtra Deus tunc moritur in nobis, cùm amor eius moritur in nobis. Ergo fratres, magis ac magis Deum diligamus, vt ipſe magis ac magis oriatur in nobis. Semper eum diligamus, vt ſemper eū viuum in nobis habeamus. Secundum eſt, *quod gloria eius in te videbitur.* Porrò gloria Dei in nobis videtur, cum in his quę Deus operatur in nobis, glorioſus demonſtratur. In nullo autem Deus plus apparet potens & glorioſus, atq; admirabilis quàm in hoc quòd facit de iniuſto iuſtum, de carnali ſpiritualem, de dæmoniaco diuinum, hoc eſt enim ſpoliare infernum. Et hæc gloria Dei, fratres chariſsimi, in nobis videtur, quando per exteriorum operum noſtrorum ſanctitatem, nos intus à Deo eſſe illuminatos demonſtrat. Tertium eſt, *Quod ambulabunt gentes in lumine tuo: & Reges in ſplendore ortus tui.* Sancta enim vita iuſti, eſt quaſi lux in tenebris huius mundi. Quando ergo exēpla Sāctorum ſequimur, quid aliud quàm in lumine eorum ambulamus? Et quando bonam conuerſionem, & conuerſationem aliorum nos bene regendo imitamur, quid aliud quàm Reges in ſplendore ortus eorum gradientes efficimur? Ad quam quiſque fidelis ſequatur viam vitæ: Vnde Dominus, Vos eſtis, inquit, lux mundi. Sicut enim ſtella præuia, duxit tres Reges hodie rectam viam vſque ad Chriſtum: ita Sanctorum vita, quę eſt in hoc mundo, quaſi ſtella nos Regit, & aliorum Reges facit, vt ſequentes eā, ad Chriſtum perueniamus. Et quid boni ex imitatione tui exempli prouueniet, quod multi ad ſequendum te & imitandum congregabuntur? Vnde ſequitur, *leua in circuitu oculos tuos & vide, Omnes iſti congregati,* in vnā fide & charitate, *venerunt tibi, filij tui,* per imitationem, *de longè,*

Quomodo Deus dicitur oriri in nobis.

In quo Deus maximè potens eſt & glorioſus.

Mat. 5.

de longè, id eſt, de remotiſſima vita ad te *venient. Et filiæ tuæ*, id eſt, imperfectiores, *lac ſugēt*, id eſt, doctrinā ſuam. Quartū eſt quod tunc omnis Eccleſia videbit impletum quod tibi prædixi, *& affiues*, ſubitis filiis. *Et cor tuum* mirabitur multitudinem, *& dilatabitur*, præ gaudio, *quando conuerſa fuerit ad te multitudo maris*, per fidem, id eſt, mundi, *fortitudo gentium*; id eſt, Reges & Principes venerunt tibi. *Inundatio*, id eſt, abundantia, *camelorum*, id eſt, diuitum huius mundi, qui ſunt gibboſi, peccatis & diuitiis onerati. *Operiet te*, muneribus, *Dromedarij Madian, et Effa*. Dromedarius velox interpretatur: Madian, iniquitas: Effa reſolutus. Per Dromedarios ergo Madian & Effa, ſignificatur conuerſio velocium ingenio, qui ab iniquitate reſoluti ad Eccleſiam reuertuntur. Et non ſolùm ipſi, ſed etiam *omnes*, id eſt, omnium hominum genera, *de Saba*, id eſt, de captiuitate, *venient* ad fidem: *Aurum & thus deferentes*, id eſt, munditiam & orationem, *& laudem Domini*, id eſt, opera filij in quibus laudatur pater, *annuntiantes* & aliis prædicantes. Hæc fratres mei, non ſolùm ſpiritualiter, ſed etiā hiſtorialiter hodie impleta ſunt. Nam tres Reges in ſplendore ortus Domini venientes, aurum & thus Domino obtulerunt. Per aurum eum Regem, & per thus, verum Deum proteſtantes. Et per adiunctam mirrham mortalem ſignātes. Quos nos quoq;, fratres, imitantes, eum verum Regem, verum Deum, verum hominem confiteamur: & ei moraliter munditiam mentis, deuotionem orationis, mortificationem carnis noſtræ offeramus, quatenus ab eo recipi, & æterna benedictione benedici mereamur, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus, Amen.

IN DIE EPIPHANIAE.

Mat. 8. CVM *natus eſſet Ieſus in Bethleem Iudæ in diebus Herodis Regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Hieroſolymam, dicentes, &c.* Lectio ſancti Euangelij, quam modò audiſtis fratres chariſſimi, exponit nobis hiſtoriā hodiernæ ſolennitatis. Porrò huius lectionis partes ſunt quinq;. In prima oſtendit nobis aduentū Magorū in Hieruſalem, cùm dicitur: *Cùm natus eſſet Ieſus, &c.* Oſtenditur autem hic qui, & quando, & vnde, & quò venerūt. Qui? Magi. Non

Non autem dicti ſunt hi Magi quaſi malefici, ſed quaſi ſapientes. Nam quos nos Philoſophos, Chaldæi appellant Magos. Quando venerunt? *Cum natus eſſet Ieſus in diebus Herodis Regis*. In quo & illud, fratres, nobis inſinuatur, quod quando Herodes, id eſt, diabolus, in hoc mundo regnabat, Chriſtus natus eſt. Poſſidebat quippè fortis armatus atrium ſuum in pace, ſed fortior eo ſuperueniēs Chriſtus, cœpit paulatim vaſa eius diripere. Ita vt ipſa nocte, qua natus eſt, ad ſe traxerit paſtores. Tertiadecima verò die, id eſt, hodie, ad ſe adduxerit tres Reges: illos, primitias Iudæorum: iſtos primitias Gentium: illos de propè quaſi proximos Deo per culturam: iſtos de longinquo quaſi remotos à Deo per idololatriam: illos tanquam rationales vocauit per rationalem creaturā: iſtos tanquam irrationales vocauit per irrationalem creaturam, id eſt, per ſtellam. Vnde venerunt? *ab Oriente*. Sed quomodo fratres, Chriſtum modò natum in tam remotis regionibus ſcire potuerunt? Illi qui propè erant, ignorabant: Et illi qui tam remoti erant, quomodo ſciebant? Quis eis indicauit? Stella. Et ſtellam hoc ſignificare quis eis ſignificauit? Non caro & ſanguis, ſed pater cœleſtis. Non humana ratio, ſed ſpiritus cœleſtis inſpiratio. Sed quomodo de longinquo tam citò venerunt? Potuit eſſe, fratres, ante ortum Chriſti ſtellam per aliquot dies apparuiſſe eis, & eos tūc iter cœpiſſe. Vel ſi in primo ortu Chriſti apparuit, eos Domino ducēte, in curſoribus Dromedariis longum iter citò peruolaſſe. Quò venerunt? *Hieroſolymam*: Vt regali ciuitate regalem quærerent hæredem, Domino ſic ordinante, vt iidem audirent legem ſtellæ conſonante in Chriſti teſtimonium, vt ita in ore duorum vel trium teſtium ſtaret omne verbum.

Sequitur pars ſecunda continens inquiſitionem Magorum dicentium: *Vbi eſt qui natus eſt Rex Iudæorū?* Quid hoc fratres? Gentiles erant. Et quare Regibus Gentium ſpretis, Regem quærebant Iudæorum? Vel ſi Regem Iudæorum quærebant, quare Herodem, filioſque eius contemnebāt? Non hoc fratres, non hoc intuitu humanæ rationis, ſed diſpoſitione diuinitatis geſtum eſt. Spernitur Archelaus filius Regis, & quæritur filius pauperculæ mu-

lieris. Spernitur Archelaus in Palatio, & quæritur Chriſtus in diuerſorio. Spernitur Archelaus in regio lecto, & quæritur Chriſtus in præſepio. Spernitur Archelaus inuolutus ſericis, & quæritur Chriſtus inuolutus vilibus pannis. Perſonas accipere neſciunt, qui illum, qui perſonas non accepit, quærunt. Nos quoque fratres chariſſimi, ſi Chriſtum, qui non accipit perſonas, quærimus, perſonas non accipiamus. Non honoremus potentem ob ſuam potentiam, nec contemnamus pauperem ob ſuam paupertatem. Scriptum quippè eſt, Non confundas vultum pauperis, nec honores vultum potentis. Et alibi, Vſquequo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorum ſumitis, ac ſi dicat: In hoc iniquitatem iudicatis, quod facies peccatorum accipiendo honoratis. Nos ergo in ſuſceptione hominum, non penſemus conditionẽ, ſed naturam: non potentiam, ſed virtutem: non quantum habent, ſed quantum valent. Quomodo autem ſciunt Regem Iudæorum eſſe natum, oſtendunt Magi, cùm ſubdunt: *Vidimus enim ſtellam eius in Oriente, & venimus adorare eum.* Nos poſiti in Oriente, vidimus ſtellam eius, quæ nos antecedẽs ad eum adduxit. Stellam, inquiunt, eius, hoc eſt, opus eius, miniſtram eius, ſignificatiuam eius. Cauete, fratres, cauete, ab eis qui mentiuntur, quod quando quiſque naſcitur, ſtella ſua ſecum naſcitur, quæ fatum eius conſtituitur, ſumentes in erroris ſui argumẽtum, quod hic dicitur, *ſtella eius.* Sed cùm hic legamus quod non puer ad ſtellam, ſed ſtella ad puerum cucurrit: (ſi dici debeat) non ſtella fatum pueri, ſed fatum ſtellæ puer fuit. Sed abſit à fidelium cordibus, quod eſſe aliquid fatum dicant. Vitam enim hominum ſolus qui creat, adminiſtrat. Cauete fratres, nihilominus ab eis qui vnam horam dicunt fortunatã, aliam infortunatã: vnam diem bonam, aliam malã, putantes à die vel ab hora, in quã aliquid fit, cauſam cõtrahere euentus ſui. Quod falſum eſſe inde probatur, quoniam eadem hora Iacob & Eſau concepti & nati ſunt: & tamen vnus probus, alter reprobus fuit. Multi quoq; eadem hora concipiuntur, & tamen eorum alij diuites, alij pauperes, alij ſubtiles, alij hebetes, alij boni, alij mali ſunt. Multi & eadem hora vel iter, vel pugnam, vel cauſam incipiunt, &

Leui. 19. *Pſal. 81.* *Fatũ nullum inter Chriſtianos.* *Gen. 25.* *Rom. 9.*

tamen his ſuccedit benè, & illis malè. Contrà autem co loquitur Apoſtolus. Dies, inquit, obſeruatis & menſes, & tempora, & annos. Timeo ne fortè ſine cauſa laborauerim in vobis. *Galat. 4.* Cauete etiam ab illis fratres, qui diuinationibus, obuiationibus & auguriis intendunt, cùm lex iſta prohibeat, dicens: Non auſpicemini, neq; auguriis intendatis. Cauete quoq; ab illis qui dicunt quoſdā oculis vrentibus, alios faſcinare; faſcinū enim nihil eſt. Sed quodam homine alium vidente, diabolus viſo nocere ſolet, vt ſic noceat, & illi, quem reddit infamem, & iſti, quē facit detractorem. Quos omnes increpat Pſalmiſta, dicens: Filij hominū vſquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatē & quæritis mendacium. *Pſal. 4.* Et alibi: Beatus eſt, inquit, cuius eſt nomen Domini ſpes eius, & non reſpexit in vanitates & inſanias falſas. *Pſal. 39.* Sequitur pars tertia, quæ perturbationem & fraudulentam Herodis inquiſitionē oſtendit, cùm ſubditur: *Audiens autē Herodes Rex, turbatus eſt, & omnis Hieroſolyma cum illo.* Turbatus eſt Herodes timēs ſucceſſorem: Turbati ſunt ſui propter eius fauorem. Turbati ſunt alij propter eius rumoris nouitatem. Inquiſiti autem ab Herode Magiſtri legis, teſtimoniū de loco natiuitatis Chriſti proferūt, vt eis fieret in teſtimoniū damnationis, & nobis in adiutorium fidei. Et qui per hos fratres mei, niſi praui doctores deſignantur, qui dicunt, & non faciūt, & aliis proſunt, & ſibi obſunt, qui ſunt tanquā æs ſonans & cimbalū tinniēs, quod alios citat & ſeipſum cōquaſſat. *1. Cor. 13.* Qui ſunt tanquā candela, quæ alios illuminat, & ſeipſam annihilat. Herodes verò, qui locum & tempus Chriſti nati diligēter inquirēs, malitiā cordis colore depingit humilitatis, quid fratres mei, qui niſi hypocritas deſignat, qui verba veritatis inquirunt & laudant, & tamen Chriſtum in ſuis pauperibus corde, & quando poſſunt opere, perſequi non ceſſant.

Sequitur pars quarta, quę per ductionem Magorū per ſtellam ad Chriſtū demonſtratur, cùm ſubditur: *Qui cum audiſſent Regem, abierunt. Et ecce ſtella, &c.* Stella fratres, iſta quæ Magos præceſſit, & ad Chriſtum perduxit, quid aliud ſignificat quàm gratiam Dei, quæ nos, vt ad Chriſtum perueniamus, præcedit & ducit. *Stella gratiā Dei ſignificat.* Sicut enim iſti nec

viam

viam inſperent, nec perficerent, niſi à Deo ducti per ſtellam: ita nos nec benè velle, nec bonam voluntatem perficere valemus, niſi pręueniente Dei gratia & ſubſequente. Vnde Apoſtolus: Non eſt volentis, inquit, velle, neque currentis currere, ſed miſerentis Dei. Porrò ſicut ſtella Magos ad Herodem declinantes deſeruit, & recedentes reilluminat: ita fratres, quando ad malum declinamus, gratia Dei nõ deſerit nos, imò nos deſerimus eam. Quando verò à malo recedimus per pœnitentiam, gratia Dei, nos reilluminat. Stella antecedebat Magos, donec veniẽs, ſtaret ſupra vbi erat puer: & gratia Dei antecedit nos, vſquequo veniamus ad Chriſtum, qui eſt finis ad iuſtitiam omni credenti, vltra quam non eſt procedendum: quia non eſt aliud nomen in cœlo, neque in terra, in quo oporteat nos ſaluari. *Videntes autem eam Magi, gauiſi ſunt gaudio magno*. Nos quoque, fratres, cùm viderimus gratiam Dei perduxiſſe nos vſq; ad videndum Deum Deorum in Sion, gaudebimus gaudio magno & ineffabili, & gaudium illud nemo tollet à nobis. Et intrantes domum æternæ beatitudinis, inueniemus puerum cum Maria matre eius, id eſt, hominem cùm diuinitate contemplantes, adorantes, & benedicentes in ſecula.

Rom. 9.

Rom. 10.

Act. 4.

Ioan. 16.

Sequitur pars quinta, in qua adoratio & oblatio Magorum oſtenditur, cùm ſubditur, *Et procidentes adorauerunt eum; & apertis theſauris ſuis obtulerunt ei munera, &c.* Quatuor faciunt, procidunt, adorant, theſauros aperiunt, offerunt. In quo, quid, & quo ordine facere debeamus, oſtendunt. Itaque fratres, ante maieſtatem Dei procidamus, id eſt, noſtram ſuperbiam humiliantes, nos peccatores infirmos & indignos confiteamur. Adoremus, id eſt, Deum auctorem & Dominum noſtrum recognoſcamus. Theſauros cordis noſtri per confeſſionem aperiamus, mala noſtra nobis adſcribentes. Et ſi quid boni vel pretij habeamus in nobis, Deo attribuentes & offerentes. Porrò trino dono trinum confitẽtes, aurum offerunt Regi, thus Deo: mirrham, quia corpora defuncta condiuntur mortalia. Nos quoq; fratres mei, eandem offerendam ei offeramus. Et eum verum Regem, verũ Deum, verum hominem corde credamus, & ore confiteamur, atq; operibus

Procidere.

Adorare.

Theſauros aperire.

tribus comprobemus. Moraliter etiam fratres, aurum ei offerimus, ſi ei cor noſtrum mundum & purum ſanctificamus. Thus ei offerimus, ſi puræ orationis odore, eum delectamus. Vnde Pſalmiſta: Dirigatur, inquit, oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo. Mirrham ei offerimus, quando hoc mortale corpus a luxuriæ putredine, per condimentum continentiæ cuſtodimus. Quid enim aliud eſt per luxuriæ fœtorem corpus defluere, quàm ipſum putreſcere. Hinc de quibuſdam per Prophetam dicitur: Putruerunt vt iumēta in ſtercore. Ne ergo per luxuriam putreſcat corpus, illud mirrha abſtinentiæ condiamus. *Pſal.140.* *Ioël.1.*

Sequitur pars ſexta, in qua oſtenditur Magos in ſomnis monitos, per aliam viam rediiſſe in regionem ſuam. Nos quoq; fratres, horum exemplo, cognito Ieſu, ad cœleſtem patriam, non per viam qua deſcendimus, ſed per aliam reuertamur, à regione enim noſtra ſuperbiendo, viſibilia ſequendo, cibum vetitū guſtādo, peccata noſtra excuſando, diſceſſimus: Et ad eam neceſſe eſt, vt nos humiliādo, obediendo, viſibilia cōtemnendo, appetitū carnis refrenando, peccata noſtra accuſando, redeamus. A Paradiſi gaudiis per delectamenta diſceſſimus: ad hæc per lamenta oportet vt reuocemur. Scriptum quippè eſt: Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur. Væ vobis qui ridetis, quia lugebitis. Hinc Salomon ait: Riſus dolore miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Abluamus igitur gemitibus & lachrymis culparum noſtrarum maculas, quoniam, vt ait Pſalmiſta, Sacrificiū Deo ſpiritus contribulatus, vt ita per aliam viam in noſtrā reuertamur regionem, ipſo ducente, qui Magos de longinquo hodie ad ſe adduxit, Domino noſtro Ieſu Chriſto, Amen. *Mat.5.* *Luc.6.* *Pro.14.* *Pſal.50.*

DOMINICA PRIMA POST Epiphaniam Domini.

OBſecro vos per miſericordiam Dei, vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiā viuentem, &c. In hac lectione fratres chariſſimi, inſtruit nos Apoſtolus quomodo viuere debeamus; docens quid debeamus nobis, quid Deo, & quid proximis. Debemus enim nobis caſtigationem, Deo obedientiam, proximis compaſſionem. Et in his tribus perfectio Chriſtianitatis conſiſtit. Hortans igitur nos Apoſtolus *Rom.12.* *Quid nobis et Deo debeamus.*

ſtolus primò ad noſtri caſtigationem, obſecrat nos per miſericordiam Dei, id eſt, per Deum miſericordem, nos adiurat: vt ſi eius volumus conſequi miſericordiā, exhibeamus corpora noſtra hoſtiam viuentem, ſanctam, Deo placentem. Hoſtia, fratres mei, in lege veteri ſacerdoti offerebatur, pôſt mactabatur, pelle ſpoliabatur, abluebatur aqua, per membra ſecabatur, igne cremabatur in odorem ſuauitatis. Quod ergo in lege fiebat carnaliter, Apoſtolus nos præcepit facere ſpiritualiter. Præcepit enim nos non corpus noſtrum, ſed vitia corporis noſtri immolare, vt ſci licet corpus noſtrum moriatur peccato, & viuat Deo: iuxta quod idem Apoſtolus alibi dicit: Mortificate membra veſtra, quæ ſunt ſuper terram, quæ ſunt fornicatio, auaritia, immunditia, &c. vt iuxta eundem Apoſtolum, deſtruatur corpus peccati. Hoſtiæ igitur membra vincimus, quando membra noſtra ne amplius peccent, per propoſitum pœnitentiæ ligamus. Hoſtiam vinctam ſacerdoti offerimus, quando cum propoſito ceſſandi à peccato, per confeſſionem nos Sacerdoti præſentamus. Hoſtia mactatur, quando cultello compunctionis peccatum mortificatur. Excoriatur, quando remoto excuſationis velamine, peccatum per confeſſionem denudatur. Aqua abluitur, quando lachrymis ſordes peccatorum lauantur. Per membra ſecatur, quando partes peccatorum per diſcretionem ſecernuntur. Igne hoſtia crematur in odorem ſuauitatis, quando igne Sancti Spiritus omne peccatum conſumitur, vt inde Deus & proximus delectetur: ſecundum illud Sacrificiū Deo ſpiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non deſpicies. Et illud: Gaudium eſt Angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente. Non autem ſufficit, fratres, ita corpora noſtra exhibere hoſtiam per peccatorum mortificationem, niſi exhibeamus eam viuentem, vt ſcilicet ita moriamur peccato, quod viuamus Deo. Secūdum illud Apoſtoli; Quemadmodum exhibuiſtis membra veſtra ſeruire iniquitati ad iniquitatem, ita exhibeatis ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem. Et illud Pſalmiſtæ: Declina à malo & fac bonum. Quia verò quidam exhibent hoſtiam viuentem, ſed non perſeuerantem, addit: *ſanctam*, id eſt, perſeuerantem

Exhibere corpora noſtra hoſtiā viuentem quid.

Coloſ. 3.

Rom. 6.

Pſal. 50.

Luc. 15.

Rom. 6.

Pſal. 36.

tem & firmam. Vnde & in lege caput cum cauda offerebatur. Quia rurſus etiam quidam perſeuerant, ſed tamen per admixtionem inanis gloriæ vel temporis diſplicent, ſubiungit: *Deo placentem*, per rectam intentionem. Vnde ſcriptum eſt: Neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextera tua. *Mat.6.* Quia rurſus quidā indiſcretè vel nimis attenuant, vel minus nutriunt corpus ſuum, ait, *Rationabile obſequium veſtrum*. Quod eſt enim in ſe laudabile de nimietate fit culpabile. Quia rurſus quidā dum vident hîc malos florere, & quod filij eorum ſunt ſicut nouella plantationis in iuuentute ſua, filiæ eorum compoſitæ, circumornatæ vt ſimilitudo templi. Promptuaria eorum plena, eructantia ex *Pſal.143.* hoc in illud. Oues eorum fœtoſæ, abundantes in egreſſibus ſuis. Boues eorū craſſæ. Non eſt ruina maceriæ, neque tranſitus, neque clamor in plateis eorum. Et quod beatum dixerūt populum cui hæc ſunt. E contrario vident hîc bonos affligi, penè mouentur pedes eorum à via recta. Iuxta illud, Mei autem penè moti ſunt pedes, penè effuſi ſunt *Pſal.72.* greſſus mei, quia zelaui ſuper iniquos pacem peccatorum *Pſal.36.* videns. adiungit, *Et nolite conformari huic ſeculo*, id eſt, *Non imitandi quibus omnia proſpera.* per emulationem imitari. Vnde Dauid: Noli emulari in eo qui proſperatur in via ſua. Sed à deformatione quę fuit facta per peccati vetuſtatem, *reformamini in nouitate ſenſus veſtri*, vt ſenſus videlicet veſtri emulentur, & imitentur, non veterem ſed nouum hominem.

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtenditur, quid Deo debeamus, cùm ſubditur: *Vt probetis quæ ſit voluntas Dei*, acſi diceret: Exhibete corpora veſtra hoſtiam viuētem, & reformamini in nouitate ſenſus veſtri: *Vt ita probetis*, id eſt faciendo cognoſcatis, *quæ ſit voluntas Dei bona & beneplacens & perfecta*. Cùm vna ſit ſemper Dei voluntas in ſe, tamē multa ſunt eius ſigna in operibus: promiſſiones, prohibitiones, mandata, conſilia. Permittit enim minora mala, prohibet maiora, præcipit bona, conſulit perfecta. Hæc ſigna diuinæ voluntatis conſiderans Pſalmiſta, dicit: Magna opera Domini, exquiſita in omnes voluntates eius. Declinare à malo, eſt bona Dei volun- *Pſal.110.* tas. Facere bonum, eſt voluntas Dei benè placens. Contemnere omnia propter Deum, & dare pauperibus, eſt volun-

voluntas Dei perfecta, id eſt, perfectio quam Deus nobis conſulit. Nos ergo, fratres, in omnibus debemus voluntatem Dei quærere, & illud quod plus ei placere cognoſcimus, plus appetere. Si enim mundani homines, vt Regis mortalis mereantur habere gratiam, eius voluntatẽ etiam malam facere feſtinant. Nonne fratres mei, multò magis debemus facere voluntatem Dei ſemper bonam, & nobis vtilem, vt eius gratiam mereamur indeficientem?

Sequitur pars tertia in qua oſtendit Apoſtolus quid proximis debeamus, cùm dicit: *Dico enim*, id eſt iubeo, *per gratiam quæ data eſt mihi*, id eſt, per auctoritatẽ mihi datam gratis, *non ſapere pluſquam oportet ſapere*. Pluſquam oportet ſapere ſapit, qui ſuperbè ſapit, vt qui in cibo, vel potu, vel huiuſmodi communibus, infirmis ſcandalũ ponit, vt qui vtilitatem proximorum quærere contemnit, dicens non alienas animas, ſed ſolam ſuam animã ſibi commiſſam, vt qui præſumens de conſcientia ſua, malè de ſe opinari permittit, & in his multũ à quibusdam precatur. Propterea præcipit Apoſtolus ſapere ad ſobrietatem, vt vnuſquiſq; nõ ſuã ſolã vtilitatẽ, ſed etiã proximorũ quærat. Et ſicut Deus vnicuiq; diuiſit gratiã ſuã, ita eã nõ ſibi, ſed proximis adminiſtret. Noluit enim Deus omnes gratias omnibus dare, ſed ſingulas ſingulis, vt nullus ſuperbiret, vel alium cõtemneret, & vidẽs ſe egere gratiis aliorum, aliã quam haberet, aliis ſubminiſtraret. Sicut enim officiũ habet aliud pes, aliud manus, aliud oculus, &c. & tamen pes non ſe ſolũ portat, ſed & alia membra: Et manus non ſibi ſoli laborat, ſed & aliis membris; Et oculus nõ ſibi ſoli videt, ſed & aliis membris. Ita Deus ordinauit in Eccleſia, vt alius ſit pes portando alios labore ſuo, vt agricolæ: alius ſit manus defendendo alios, vt Principes: alius ſit oculus, aliis per ſapientiam prouidendo & conſulendo, vt ſapientes. Ita fratres chariſſimi, vnuſquiſque gratiam quam à Deo accepit, ſtudeat aliis communicare, ne forte talentum commiſſum abſcondens, illo iuſtè priuetur & damnetur. Qui habet diuitias, inde pauperibus ſubueniat. Qui habet poteſtatẽ, inde imbecilles defendat. Qui habet ſapientiam, alios corrigat & inſtruat. Qui habet eloquentiam, viduarum & orphanorum patronum ſe fa-

ſe faciat. Qui habet artem viuendi, inde aliis valeat, vt de gratia ſibi commiſſa, vnuſquiſq; Deo acquirat lucrum & ſibi præmium. Quod ipſe præſtare dignetur, qui viuit & regnat Deus in æternum, Amen.

DOMINICA I. POST EPIPHAniam Domini.

Cvm factus eſſet Ieſus annorum duodecim, aſcendentibus illis Hieroſolymam ſecundum conſuetudinem diei feſti, conſummatisq; diebus cùm redirent, remanſit puer Ieſus in Hieruſalem, & reliq Huius Euãgelicę lectionis, fratres chariſſimi, pàrtes ſunt quinq;. Primò enim oſtenditur Ieſus cum parentibus ſuis ſecundum conſuetudinem diei feſti Hieruſalem aſcendiſſe. Præceperat quippè Dominus in lege quòd quiſq; ter in anno corã eo appareret & non vacuus. Conueniebant igitur etiam è remotis partibus, ad tres præcipuè ſolennitates, Paſcha ſcilicet, Pentecoſten, & Scénophegiam, quod octo diebus protelabantur: prælotisque corporibus, dealbatisque veſtimentis, celebrarent in gaudio ſolennitates cum hoſtiis & muneribus. Ex hac igitur conſuetudine, aſcenderunt beata Virgo & Ioſeph cum puero Hieruſalem, dantes nobis exemplum celebrandi ſolennitates cum deuotione. Nam ſi Dominus noſter Ieſus Chriſtus, cùm nõ indigeret, ſolennitates celebrauit, quid nos miſeri peccatores, qui maximè indigemus, quid facere debemus? Cùm igitur fratres mei ſolennitates Domini, eiusque Sanctorum adueniunt, celebremus eas cum ſumma deuotione, loti plus mentibus, quàm corporibus: ornati plus virtutibus, quàm veſtibus, ne ſimus vacui coram Domino. Vacuus certè coram Deo eſt, non qui non habet in manu pecuniam, ſed quì non habet in animo deuotionem. Non eſt enim manus vacua munere, ſi arca cordis eſt repleta bona voluntate. Sed & in hoc quòd beata Virgo & Ioſeph, puerum Ieſum quotannis ad ſolennitates ducant Hieruſalem, præſtant vobis patres & matresfamilias exemplum, vt filios veſtros poſtquam intelligere cœperunt, ad Eccleſiam ducatis, & eos Deum timere, ſupplicare & orare doceatis: illã enim vitam firmius tenemus, quam ab infantia ſectari conſueuimus. Sequitur pars ſecunda in qua oſtenditur puer

Luc. 2.

Solemnitates celebrãda.

Ieſus in Hieruſalem remanſiſſe,& à matre & Ioſeph quæſitus fuiſſe, cùm ſubditur: *Remanſit puer Ieſus in Hieruſalem, & non cognouerunt parentes eius.* Et quomodo fratres mei, filius Dei qui cùm tanta diligentia à parentibus nutriebatur, potuit obliuiſci? Quia mos erat Iudæorum, vt ad feſtum euntes ſiue redeuntes, ſeorſum viri, ſeorſum mulieres incederent: ſed & in ipſo templo atrium mulierum, ab atrio virorum prorſus erat ſequeſtratum. Pueri verò teneriores cum vtroque parente indifferenter ibant. Putabat igitur beata Virgo quod puer eſſet cum Ioſeph, & Ioſeph putabat quod cum matre eſſet, & ita vt ei placuit, relictus eſt. Porrò fratres, conſuetudo hæc Iudæorum optima erat, & nobis imitanda. Vt cùm ſumus in Eccleſia, à mulieribus ſequeſtrati maneamus. Nihil enim plus remouet ab oratione animum noſtrum, quàm inſpectio mulierum. Si enim fratres, etiam cùm ſolitarij oramus, vana cogitatio nos infeſtat, quid fit cùm vir aſpicit vxorem ſuam, ſtultus ſtultam, peccator peccatricem? Nónne plus auget culpam, quàm impetret veniam? fiant itaq; fratres, in Eccleſia tres diſtinctæ manſiones. In prima parte, id eſt, in choro, oret Epiſcopus ſiue Sacerdos cum clericis: In ſecũda, Rex vel Dominus villæ, cum ſubditis ſuis: In tertia, Domina cum mulieribus ſuis. Legimus enim in Eccleſiaſtica hiſtoria, quod cùm Theodoſius Imperator vellet apud Mediolanum in chorum clericorum introire, prohibuit eum beatus Ambroſius: Diſtinctio, inquit, debet eſſe inter clericos & laicos. Ego cum clericis meis in choro debeo pſallere, tu verò cum laicis tuis extra orare. Veniens autem Imperator Conſtantinopolim, manſit extra chorum. Cui cùm Epiſcopus diceret, quare ſolito more nõ intraret in chorum, reſpondit: Vnum ſolum Epiſcopum in mũdum inueni, qui quæ differentia ſit inter laicos & clericos me docuit.

In Eccleſia tres diſtinctæ manſiones.

Sequitur pars tertia, in qua oſtenditur Ieſus poſt triduum in templo repertus, ſedens in medio Doctorũ, audiens eos & interrogans. Porrò quòd Ieſus quæritur, & poſt triduum reperitur, ſignificat quod ante legem, & ſub lege quæſitus fuit, ſed tantùm in tempore gratiæ repertus eſt. Quòd verò in templo in medio Doctorũ ſedet, au-

audit & interrogat, dat exemplum pueris & adoleſcentibus, vt Eccleſiam frequentent, Doctores audiant, & eos de doctrina animæ interrogent. Hoc etiam notandum eſt fratres mei, quòd Redēptor noſter legitur cùm eſſet duodennis tantùm, audiſſe & interrogaſſe, nec vſq; in trigeſimo anno publicè docuiſſe. Ezechiëli quoq; in trigeſimo anno aperti ſunt cœli, & vidit viſiones Dei. Canones etiā prohibent, ne aliquis niſi tricenarius ad Sacerdotiū accedere præſumat. Hinc itaq; confunduntur qui ante præſcriptam ætatem, vel ad Sacerdotium, vel ad officium prædicationis audent aſpirare. Sapientia Dei patris noluit ante triginta annos, publicè prędicare. Et tu ſtulte, ſuperbe, antequā noueris eſſe diſcipulus, cupis magiſter eſſe? Quod verò mirabantur omnes ſuper prudētia & reſponſis eius, ſignum erat diuinæ ſapientiæ, quæ quodammodo eos docebat, dum prudenter eos interrogabat.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus oſtendit, quid patri cœleſti, & quid matri carnali debeamus. Nam cùm beata Virgo conquèreretur: *fili quid feciſti nobis ſic? Ego & pater tuus dolentes quærebamus te. Reſpondit: Et quid eſt quòd me quærebatis? neſciebatis, quia in his quæ patris mei ſunt, oportet me eſſe?* Non autē in hoc quod eū quaſi filiū quærūt, vituperat, ſed quis ſibi verus pater ſit, inſinuat: in quo fratres, nos docet, pręceptū Dei patris & matris Eccleſiæ, pręcepto carnalis patris & matris pręponere. Sicut idē alibi dicit: Qui amat patrē aut matrē plus quàm me, non eſt me dignus. *Mat. 10.* Quando tamen pręceptū terreni patris vel matris, non obuiat præcepto Dei, debemus ei humiliter obedire. Vnde Dominus Ieſus, cùm quaſi increpando matri ſuæ, & Ioſeph priùs reſpondiſſet, mox tamen in humilitate eis paret. Sequitur enim quod *deſcēdit cū illis, & venit Nazareth, et erat ſubditus illis.* Erubeſce ſuperbe cinis, erubeſce. Deus ſe ſubdit homini, & tu homo dedignaris ſubdi homini. O homo, Deus ſe ſubdit tibi, cauſa ſalutis tuæ non ſuæ: & tu dedignaris ſubdi Deo, vel homini, cauſa ſalutis tuæ non ſuæ: hinc fratres, hinc diſcamus ſubdi Deo, ſubdi parentibus, & etiam cuilibet perſonæ propter Deū, quotiēs enim alij ſubdi cōtemnimus, exēplo & pręcepto Chriſti contraimus, & diaboli ſuperbiā imitamur. *Cuilibet obediendū propter Deū.*

Diſcamus præcipuè ſubdi parentibus,& eis nutrituræ noſtræ viciſſitudinem reddere. Qui enim honorat propter Deum patrem vel matrē,non erit inhonorus ante Deum.

Sequitur pars quinta,in qua diligentia & prudentia beatæ virginis oſtenditur,cùm ſubditur: *Maria autem conſeruabat omnia verba hæc conferens in corde ſuo.* Non minus enim caſtitate oris,quàm corporis imitabilis,omnia,quæ de Domino,vel à Domino facta, dictáve cognoſcebat,ſiue intelligeret, ſub ſilentio in memoria recondebat: vt quando tempus adeſſet, vniuerſa,prout geſta,dictáve fuerant,quærentibus & ſcribentibus explicaret. Cuius exemplum pro modulo noſtro fratres chariſſimi ſequamur, habentes labia circunciſa, modeſtamq; taciturnitatem, omniumq; bonorum in cordis noſtri armariolo conſeruantiam. Sequitur pars ſexta in qua oſtenditur profectus pueri Ieſu,cùm ſubditur: *Puer autē proficiebat ſapientia & ætate,& gratia apud Deū & homines.* Quòd ætate ſecundùm naturam humanitatis proficiebat,apparet. Sed quomodo fratres mei,qui ab æterno ſapiētia plenus erat, imò ipſa ſapientia erat, ſapientia & gratia proficiebat? Proficiebat quidem non ſibi, ſed aliis ſapientia & gratia, dum eas paulatim hominibus declarabat. Vnde Deus pater glorificabatur,& homines mirabantur. Vtinam fratres mei,proficiat & in nobis,vt ipſam ſapientiam,& gratiam ſuam,nobis clemēter donet,quatenus virtutibus & bonis operibus mereamur abundare: & ipſum de bonis donis ſuis in æternum benedicere: ipſo largiēte qui cum Patre & Spirituſancto viuit & regnat Deus, Amen.

DOMINICA SECVNDA POST Epiphaniam Domini.

Rom.12. HAbentes donationes ſecundùm gratiam quæ data eſt nobis, differentes, &c. Omniſciens & præuidens Dominus Deus,noluit, omnes gratias alicui dare, ne ſuperbiret,ſicut Angelus,qui præ largitate gratiarum,ſuperbiuit: Nec voluit alicui nullā dare,ne ſicut deſpectus deſperaret: ſicut Iudas,qui videns ſe propter peccatū omni gratia nudatū,deſperauit. Sed voluit dare vnam vni,alteram alteri, vt quiſque de habita mereri poſſet, de non habita humiliaretur,& habentem ſibi præferret: & vt de propria gra-

gratia miniſtraret aliis, ſicut volebat alium de ſuis gratiis miniſtrare ſibi: vt more membrorum humanorum ſibi inuicem ſubſeruirent, & pro communi ſalute communiter laborarent. Hoc eſt ergo quod Apoſtolus ait: *Habentes donationes differentes, ſecundum gratiam quæ data eſt nobis*, id eſt, habentes dona diuerſa ſecundum hoc quod Dominus vnicuiq; noſtrũ gratis dedit. Et ſubdiuidit gratias: *Siue prophetiam habentes*, habeamus eam, *ſecundum rationem fidei*. Prophetiam verò vocat occultorum notitiam, & ſcripturarum interpretationem, quam gratiam, ſi quis habet, habeat eam ſecundum intentionem fidei, vt à fidei veritate ſcripturas non diſtorqueat, ſicut Arrianus, Sabellianus, & cæteri hæretici. Hoc contra illos eſt, qui ſcripturas non exponunt, ſed apponunt: qui non referũt, ſed afferunt: qui voluntatem ſuam non explicant ſcripturæ, ſed ſcripturam applicant voluntati ſuæ. Sed quid eſt fratres, quod ait, *ſecundum rationem fidei*, cùm fides in multis contra rationem, vel ſupra rationem habeatur. Et fides non habeat meritum, cui humana ratio præbet experimentum. Cùm enim dicitur quod immortalis mortuus eſt. Et quod virgo concepit & peperit, contra rationem eſſe videtur: ſed & de ratione eſt fratres chariſſimi, vt qui rationem & naturam condidit humanã, ſuper eam ſit, & ab ea capi non poſſit. *Siue miniſterium in miniſtrando*: id eſt, qui habet gratiam miniſterij, vt ſacerdotij, vel diaconatus, vel cæterorum, habeat eam in vſu miniſtrandi, vt ſcilicet in miniſterio non ſit piger vel negligens, ſed ſollicitè, deuotè & gnauiter miniſtret: quia, vt ait Hieremias, maledictus qui facit opus Dei fraudulenter. Hoc fratres, cõtra illos eſt qui malunt præeſſe, quàm prodeſſe, qui ſunt ſolliciti ad congregandum argentum, ſpernentes damnum animarum, quos plus tangit perditio aſinæ quàm animæ. *Siue qui docet in doctrina*, id eſt, qui habet officium docendi, doceat in doctrina, id eſt, ad doctrinam auditorum, & hoc contra illos eſt, qui docent ad gloriam vel ad lucrum. *Qui exhortatur in exhortando*, id eſt, qui habet gratiam exhortandi, ſit ſollicitus in exhortando, ne de abſcondito talento damnetur. Hoc fratres, contra illos eſt qui gratiam habentes loquendi ad populum, ex

Scripturarum interpretatio quomodo habenda.

Hier. 48.

negligētia ſilent. *Qui tribuit*, tribuat *in ſimplicitate*, id eſt, ſimpliciter propter Deum, non propter gloriam, vel mer-
Mat. 6. cedem temporalem, vt neſciat ſiniſtra quid faciat dextera, id eſt, rei propter Deum factæ, non ſe admiſceat, nec in principio, nec in medio, nec in fine, intentio temporalis. *Qui præeſt, præſit in ſollicitudine*, quia maledictus Prælatus negligens, vt Heli, cuius negligentia, cauſa eius perditionis & ſui, & filiorum. Maledictus enim Paſtor dormitans, qui commiſſas oues ſinit à lupis deuorari, & vacuus redit. *Qui miſeretur, miſereatur in hilaritate*, hilarem enim
2. Cor. 9. datorem diligit Deus. Non enim penſat Deus quanta ſit eleemoſyna, ſed ex quāta deuotione fiat. Parua enim eleemoſyna, ſi lætè, ſi citò, ſi deuotè detur, vincit magnā eleemoſynam, obſcurè, tardè & tepidè datam. *Dilectio ſine ſimulatione*. Simulata enim dilectio, non eſt dilectio, ſed deceptio. Qui enim fingit ſe aliquem diligere, ad hoc fingit vt eum melius poſſit decipere. Hoc contra illos eſt qui blandis ſalutationibus, & inuitationibus, falſis promiſſis & obſequiis ſe fingunt amicos illorum, quos in hoc mun
1. Ioan. 3. do florere vident. Contra quos Ioannes ait, Filij, inquit, non diligamus verbo neq; lingua, ſed opere & veritate. *Odientes malum, adhærentes bono*. Hoc eſt, omne malum naturaliter odientes, & omne bonum naturaliter diligentes. Hæc virtus dicitur benignitas: huic fratres, contraria eſt malignitas, quæ de malo gaudet, & de bono dolet. *Charitatem fraternitatis inuicem diligentes*. Hoc contra illos eſt, qui cum fratribus viuunt tanquam cum extraneis nullum ſignum dilectionis & familiaritatis eis exhibentes. Hos vocat Apoſtolus ſine affectione, ſine fœdere. *Honore inuicem præuenientes*. Concedentes ſcilicet aliis priorem locum, priorem honorem, primum ordinem fandi, ſeden-
Luc. 14. di, bibendi, & huiuſmodi: ſecundùm illud: Cùm inuitatus fueris ad nuptias, recumbe in nouiſſimo loco. Sicut enim ſuperbi ſemper amant ſibi deferri, ita humiles ſemper amant aliis deferre. *Sollicitudine non pigri*, in ſpiritualibus ſcilicet ſtudiis: in temporalibus enim negotiis ſolli-
Mat. 6. citudo prohibetur. Vnde Dominus: Nolite ſolliciti eſſe, dicentes quid manducetis, aut quid bibetis? *Spiritu feruentes*: quoniam Deus nauſeat & vomit. vnde ait, Tu neque frigi-

frigidus neq; calidus es, vtinam frigidus aut calidus eſſes. *Apoc.3.*
Sed quia neque frigidus, neque calidus es, incipam te euomere de ore meo. *Domino ſeruientes*, non mūdo, non carni, non diabolo. *Spe gaudentes*, etiam inter aduerſa & triſtitias huius mūdi. Inter aduerſa ſpe gaudere ſpiritualium eſt virorum, vbi mundani homines turbantur & deſperāt. *In tribulationibus patientes*, id eſt, tribulationes æquanimiter patientes, & inferētibus cōpatientes. Hoc cōtra illos eſt, qui laceſſiti, ſtatim reddunt malū pro malo, maledictū pro maledicto. *Orationi inſtantes*: & ſi ſemper non orādo, tamen ſemper benè operando, & benè viuēdo. Benè enim inſtat orationi, qui ſemper dum viuit, facit orationē ſuam dignam exaudiri. *Neceſſitatibus ſanctorū cōmunicantes*, id eſt, rem veſtram, vel ſi non habetis, compaſſionem. Hoc contra illos eſt, qui quaſi homines non ſint, hominibus compati neſciunt. *Hoſpitalitatem ſectantes*, id eſt, non vos ſectemini propter hoſpitalitatem dandam, imò vos ſitis ſectantes & offerentes eam, ſicut Abraham & Loth leguntur feciſſe. *Benedicite ore perſequētibus vos. Benedicite* etiā corde, *& nolite maledicere*. Hoc cōtra illos eſt qui & ſi ore benedicant perſequutoribus, tamen corde maledicunt. Gaudere etiam ſtudeamus cum gaudentibus, ſubaudis in Deo: nām cum gaudentibus in ſeculo, non eſt gaudendum. *Flete cum flentibus*, eis videlicet compatiendo. Hoc facimus, cùm bona & damna proximorum, noſtra propter charitatem putamus. *Id ipſum*, id eſt, vnum idem *ſapientes inuicem*: id eſt, non diuidentes vos per ſciſmata & hæreſes, ſed per eandem fidem & ſpem & charitatem, idem ſapientes. *Non alta ſapientes de vobis*, id eſt, non ſuperbè, vt ſcilicet vos ſuper vos ſuperba æſtimatione non eleuetis, ſed ſapientes humiliter de vobis, id eſt, infra veſtram imperfectionem vos cohibentes, & humilibus conſentientes. Hoc ideò dicit, quia ſuperbi ſuperbis non poſſunt conſentire, nec cum eis pacificè viuere. Humiles autem ſemper humilibus conſentiunt, & cum eis pacificè viuunt. Has & cæteras virtutes largiatur nobis obtinere largitor gratiarum Deus, & Dominus noſter, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

DOMINICA SECVNDA
poſt Epiphaniam.

N*Vptiæ factæ ſunt in Chana Galileæ, & erat mater Ieſu ibi, & reliq.* Fratres chariſſimi, tempus nunc redit nuptiarum, & de nuptiarum honeſtate loquitur Euangelium. Non enim damnabiles ſunt nuptiæ, vt quidā hæ-
Heb.13. retici prædicauerūt, ſed vt ait Apoſtolus, honorabile connubiū in omnibus, & thorus immaculatus. Quātæ enim honeſtatis ſit coniugiū, oſtendit eius inſtitutor, tempus, locus, diffinitio, & bona eius, meritū perſonarū, & ipſius Domini præſentia. Quis enim conſtituit coniugiū? Dominus Deus, qui nihil niſi bonū inſtituit. Et quādo? ante peccatū. Bonum [illegible]r eſt, & fuit, quod ante peccatū fuit. Vbi? in Paradiſ[illegible]i Dominus de latere viri dormientis ſumptā coſtam, operatus eſt in mulierē, quam viro cōiunxit. Vnde & dixit, hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de
Pſal 8. carne mea. Propter hoc relinquet homo patrē & matrem,
Mat.19. & adhærebit vxori eius, & erunt duo in carne vna. Non
Ephe.5. formauit autem Dominus mulierē de capite viri, ne inde
1.Cor.6. ſuper virū ſuperbiret, nec de pedibus, ne vir eam deſpice-
Quid eſt coniugiū. ret, ſed de latere, vt tanquā ſociā diligeret. Quid eſt coniugium? Legitima cōiunctio maris & fœminæ, indiuiduam vitæ conſuetudinē retinens. Si igitur coniugiū legitimum
Bona cō iugij. eſt, vtiq; bonū eſt. Quæ ſunt bona coniugij? Tria: fides ſcilicet, ſacramentū, & proles. Coniuges enim debent eſſe fideles, non ſolū Deo & proximo, ſed etiam ſibi inuicē, vt ſicut adinuicē promittūt, vnio ſit animorū, & corporum,
Sacramentū. & rerum. Sacramentū eſt, quoniā eſt ſacræ rei ſignū. Sicut enim mulier de latere viri eſt formata & ei coniuncta: ita Chriſtus per ſanguinem & aquā de latere ſuo fluentē, formatā Eccleſiā ſibi ſponſam coniunxit, quæ ſibi filios ſpiri-
Proles. tuales per baptiſmū gignit. Proles eſt etiā fructus cōiugij, propter quam coniuges debent coniungi. Meritū etiā perſonarū cōmendat coniugiū: quoniā niſi bonū eſſet, Abraham, Iſaac, & Iacob, & cæteri ſancti, coniuges non duxiſſent. Vnde legitur quod non minoris meriti fuit coniugium Abrahæ tempore ſuo, quàm cœlibatus Ioannis tempore ſuo. Præſentia etiam Chriſti nuptias commendat,

qui vt præſens Euangeliũ teſtatur, ſua præſentia nuptias honorauit, & miraculo decorauit. Oſtendũtur igitur fratres chariſsimi, in hac lectione quinque: qua intentione ſint nuptiæ celebrandæ: qui ſint vocandi, quid debeat deficere, quid debeat adeſſe, & quid mutari. Qua intentione ſint celebrandæ, oſtenditur cũ ſubditur. *Nuptiæ factæ ſunt in Chana Galilææ.* Chana enim eſt zelus, Galilæa interpretur tranſmigratio. Hoc enim zelo vxorem ducere debemus, nõ vt cum ea maneamus in luxuria, ſed vt cum ea euitemus luxuriam, & tranſmigremus ad caſtitatem: Fugiamus vitia, & trãſmigremus ad virtutes: ſpernamus terrena, & tranſmigremus ad cœleſtia. vnde Apoſtolus, Propter fornicationẽ, ſubaudi, euitãdã, habeat vnuſquiſque vxorem ſuã. Habent enim nuptiæ caſtitatẽ ſuam. Peccant igitur fratres mei, qui non recta intentione, ſed propter libidinem, propter pulchritudinem, propter pecuniam vxorem ducunt. Qui ſint vocandi, oſtenditur, cùm ſubditur: *Vocatus eſt autem Ieſus & Diſcipuli eius ad nuptias.* Non ergo vocãdus eſt ad nuptias diabolus per carnem & magicam artem, non mimi & mimæ inimici honeſtatis & pudicitiæ, nõ turpes & infames perſonæ, ſed Chriſtus cum matre & diſcipulis ſuis. Chriſtus verò tripliciter ad nuptias vocatur, per orationem, per munditiam, per pauperum ſuſceptionem. Oratione quippè debemus Chriſtum cum matre & ſanctis ſuis vocare, non ſolùm ad nuptias, ſed etiã ad omnia opera noſtra, vt ipſe actiones noſtras aſpirando præueniat, & adiuuando proſequatur. Vnde ſapiẽs ait: In omnibus cogita Deum, & ipſe diriget greſſus tuos. Malè enim fit, quicquid ſine Deo fit. Orandus eſt igitur Dominus, vt ipſe cuſtodiat introitum & exitum noſtrum, ex hoc nunc & vſq; in ſeculum. Per munditiam vocãdus eſt Deus, quoniam per immunditiam fugit, & in corde mundo requieſcit. Si igitur in ſanctitate & munditia nuptias celebratis, Deus proculdubio præſens erit. Sicut ipſe teſtatur: Vbicunque, inquit, duo vel tres congregati ſunt in nomine meo, ego ſum in medio eorum. Acceſſuri igitur ſponſus & ſponſa ad Sacramentum nuptiarum, debent de præteritis pœnitere exceſsibus, & peccata ſua confiteri. Non enim poteſt nouam

Præſentia Chriſti nuptias commendat.

Quo zelo vxorẽ ducere debeamus.

1. Cor. 7.

Qui non vocandi ad nuptias.

Chriſtus ad nuptias tripliciter vocatur.

Prou. 3.

Math. 18.

 uam

nam vitam inchoare,qui veterem nō deponit hominem. Nec poteſt recipere benedictionem, qui in corde ſuo reſeruat iniquitatem. Percepta igitur benedictione nuptiali, non ſtatim debent ſeſe cognoſcere, ſed dare honorem Sacramento, & prima nocte cum luminaribus in Ecclesia vigilare & orationi vacare. Legimus enim quòd Sara filia Raguelis ſeptem ſponſis nupſit, qui mox in prima nocte volentes intemperanter ad eam accedere,à diabolo ſuffocabantur. Quod timens Tobias,cū nollet eam ducere,Raphaël Angelus ei dixit: Noli timere, ſuper petulantes,& Deum non timentes, poteſtatem habent dæmonia. Tu autem cùm acceperis eám,tribus diebus continebis ab ea, & per noctes vacabitis orationibus. Prima nocte incenſo iecore piſcis, precibus veſtris fugabitur dæmonium. Secunda nocte orabitis, vt in ſocietate Patriarcharum admittamini. Tertia, benedictionem conſequamini,vt filij ex vobis procreentur incolumes. Quarta,accipies eā in timore Dei,amore filiorum magis quàm libidine ductus, vt in filiis benedictionem conſequaris. Per pauperum etiam ſuſceptionem, vocandus eſt ad nuptias Chriſtus, quoniam in pauperibus ſuſcipitur Chriſtus,vt ipſe teſtatur: Qui recipit vnum de puſillis his in nomine meo, me ſuſcipit. Vnde & in iudicio dicturus eſt:Quod vni ex minimis meis feciſtis,mihi feciſtis. Cùm itaque nuptias celebratis, facite quod veritas dicit. Cùm facis conuiuium, noli vocare diuites, ſed voca pauperes, qui non habent vnde retribuant, & pater cœleſtis reddet tibi. Quid debet in nuptiis deficere? vinum, id eſt,ebrietas,luxuria,rixa,tumultus,& omnis intemperantia. Vnde Salomon: Luxurioſa res eſt vinū, & tumultuoſa ebrietas. Et Apoſtolos: Nolite,inquit,inebriari vino,in quo eſt luxuria. Et alibi: Vinum & mulieres apoſtatare faciunt ſapientes. Quæ in nuptiis adeſſe debent? Sex hydriæ, id eſt, ſex miſericordiæ,quas Dominus in Euāgelio enumerat. Prima eſt, dare cibum eſurienti, ſecunda dare potum ſitienti, tertia veſtire nudum, quarta ſuſcipere hoſpitem, quinta, viſitare infirmum, ſexta redimere vel conſolari captiuum. Et hæc ſunt lapideæ, quia contra aduerſa fortes ſunt, & poſitæ ſecundum purificationem Iudæorum.

Tob.9. & 7. *Mar.9.* *Mat.25.* *Luc.14.* *Prou.20.* *Ephe.5.* *Eccle.39.*

Sicut

Sicut enim Iudæi propter quoslibet exceſſus ſe quotidie lauabant: ita coniuges, quæ frequentur excedunt, vel in amore coniugum, vel filiorum, vel in cura rei familiaris, ſe debent quotidie per opera miſericordiæ lauare. Iuxta illud, date eleemoſynam, & omnia munda ſunt vobis. Sex hydrias Dominus impleri iubet in nuptiis, quia ſex opera miſericordiæ iubet nubentes adimplere, & per ea quotidianos exceſſus lauare. Eo autem præcipiente, illæ vſque ad ſummum implentur: quia eo iubente & auxiliante, opera ſex miſericordiarum, à piis coniugibus abundanter, & vſque in finem implentur. Quid debet in nuptiis mutari? aqua in vinum. Aqua hydriarum fratres mei, in vinum mutatur, quando operante Dei gratia, ſic ſunt coniuges purificati & virtutibus perfecti, vt aquæ miſericordiarum iam non habeant timorem culpæ abluendæ, ſed feruorem charitatis diuinæ. De quo Propheta: Et calix meus inebrians quam præclarus eſt. Benè fratres mei, aqua mutatur in vinum, quando, qui prius erant frigidi, fiunt calidi: qui erant carnales, fiunt ſpirituales: qui erant ſeculares, fiunt religioſi. Beati ſanè qui tales in coniugio viuunt, qui propter amorē coniugum & filiorum, & propter curam familiaris rei, non retardātur ab amore Dei. Beati quidem coniuges Dei huiuſmodi, ſed beatiores virgines vel viduæ, quæ temporalibus nuptiis ſpretis, ſuperno adhærent ſponſo. Beatiores re vera qui liberiores & deuotiores: quia quantò minus hìc delectantur, tantò magis cœleſtia quærunt. Vt enim ait Apoſtolus: Tempus breue eſt, & præterit figura huius mundi. Reliquum eſt, vt qui ſunt nubentes, ſint tāquam non nubentes: & qui vtuntur mundo, tanquā non vtentes ſint. Et qui gaudent, tanquam non gaudentes. Propterea omnes ſiue cōiugati, ſiue vidui, ſiue virgines, non quæ ſuper terram, ſed quæ ſurſum ſunt, ſapiamus & quæramus, vbi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens, cum quo viuit & regnat in æternum. Amen.

Luc. 11. *Pſal. 22.* *1. Cor. 7.*

DOMINICA TERTIA
poſt Epiphaniam.

NOlite prudētes eſſe apud voſmetipſos, etc. Tripartita eſt hæc lectio, fratres mei. Nam primò nos monet Apoſtolus *Rom. 12.*

ſtolus ne ſimus prudentes apud nos, ſed apud Deum. Secundò hortatur nos ad obſeruandum pacem. Tertiò monet nos ne reddamus malũ pro malo, ſed potius bonum pro malo. Monens igitur nos primò ne ſimus prudentes apud nos, ait: *Nolite prudẽtes eſſe apud voſmetipſos*. Sicut autẽ ex ſcripturis ſacris colligimus, fratres chariſsimi, quidam ſunt prudẽtes apud Deũ, & boni ſunt: quidam ſunt prudentes apud ſeculum, & mali ſunt: quidam ſunt prudentes apud ſemetipſos, & ſuperbi ſunt. Prudentes apud

Mat. 13. Deũ ſunt, qui omnia vana propter ipſum contemnũt. De quibus dicitur: Simile eſt Regnũ cœlorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas. Inuenta autem vna precioſa margarita, dedit omnia ſua, & comparauit eam. Prudentes autem apud ſeculum ſunt, qui neſcientes vel ſpernentes cœleſtia, ſolum mundum diligunt, de quibus

Rom. 8. dicitur: Carnalis homo non ſapit ea quæ ſunt Dei. Et il-

1. Cor. 3. lud: Sapientia huius mundi, ſtultitia eſt apud Deum. Prudentes apud ſemetipſos ſunt, qui cæteros quaſi ſtultos

Eſa. 5. ſpernentes, ſe ſolos putant ſapientes, De quibus per Prophetã dicitur: Væ qui prudentes eſtis apud voſmetipſos, & coram voſmetipſis prudentes. De quibus etiam hîc dicitur: *Nolite prudentes eſſe apud voſmetipſos*. Et quia ſuperbi impatientes ſunt, aliorum iniurias ferre non poſſunt: addit. *Nulli malum pro malo reddentes*. Sed potius eſtote ſapientes apud Deum. *Prouidentes bona, non tantum coram Deo, ſed etiam coram hominibus*. Coram Deo & hominibus bona prouidet, qui ita quærit amare Deũ, quod non contemnit amare proximũ: qui ita quærit placere Deo, quod etiam quærit prodeſſe proximo: qui ita prouidet ſe coram Deo bonam conſciẽtiam habere, quod etiam prouidet, per bonorum operum opinionem proximo exemplum præbere. Vnde Dominus, Sic, inquit, lu-

Mat. 5. ceant opera veſtra bona, coram hominibus, vt glorificent patrem veſtrum qui in cœlis eſt. Et alibi, Crudelis eſt qui famam negligit. Qui verò proximis prodeſſe contemnit, qui bonum exemplũ eis præbere ſpernit, & ſi coram Deo habet bonam conſcientiam, tamen non prouidet bonum coram hominibus. Vnde Greg. Qui humanam laudẽ calcare iam ſufficit, pœnaliter peccat, ſi bonum quod agit, occultat.

occultat. Ergo multò magis fratres mei peccat, qui & ſi interius rectè viuit, tamen coram populo de ſe malè opinari permittit, quàm qui coram fratribus ſcandalum ponit: cùm propter vitandum ſcandalum, etiam quædã minora bona ſint dimittenda. De huiuſmodi Dominus dicit: Qui ſcandalizauerit vnum ex puſillis his qui in me credunt, expedit ei vt mola aſinaria ſuſpẽdatur in collo eius, & ſubmergatur in profundũ maris. Qui enim huiuſmodi eſt, tot reus eſt animarum, quot pereunt propter malum exemplum ſuum. *Mat. 18.*

Sequitur pars ſecunda, in qua nos monet Apoſtolus ad pacem dicens: *Si fieri poteſt, quod ex vobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habentes.* Hic tria conſideranda ſunt vobis, fratres mei, quæ ſit pax, & inter quos eſſe poſſit, & cum quibus, & quomodo habenda ſit. Eſt igitur pax quietus rerum ſtatus, cunctus ſibi ordinatè concordantibus, vel ſaltem aliis ordinatè cedentibus. Pax vera alia eſt perfecta, alia imperfecta. Perfecta pax erit in alia æterna patria, vbi erit omnimoda conſonantia: vbi electi ita erũt Deo coniũcti, vt à voluntate eius diſſonare non poſsint. Hæc eſt pax Dei quę exuperat omnem ſenſum. Quantum ad illam pacem dictũ eſt, quod pax eſt quietus rerum ſtatus cunctis adinuicem ordinatè concordantibus. Pax verò imperfecta nunc eſt, quoniam tanta eſt in mundo varietas, quod vix etiam aliquis perfectus ſemper poſsit ſibi concors eſſe, necdum plures omnino ſibi ſint concordes. Sed tunc dicimus hic pacem eſſe inter aliquos, quando, & ſi non omnino concordant, tamen alij aliis acquieſcunt & cedunt, & hoc ordinatè, vt ſcilicet minus bene volentes, meliùs volentibus cedant. *Pax quid* *Pax duplex.* *Philip. 4.*

Quantum igitur ad hanc pacem dictum eſt, vel ſaltem aliis ordinatè cedentibus, Pax vera inter malos eſſe non poteſt, quia malus à ſeipſo diſsidet, & alter ab altero, cùm vitia vitiis contraria ſint. Hinc eſt enim auarus, ille prodigus: hic crudelis, ille remiſſus: hic timidus, ille temerarius. Hinc dicitur, non eſt pax impiis, dicit Dominus. Et in Euangelio, Omne regnum in ſeipſum diuiſum deſolabitur. Et cùm mali ita inuicem diſsideant, tamen in perſequutione bonorum conueniunt; vt Herodes & Pilatus *Pax inter malos eſſe non poteſt.* *Eſa 57.* *Luc. 11.* *Mali in perſecutione bonorũ conueniũt.*

latus in mortem Ieſu: vt Phariſæi & Saducæi in perſecutione Pauli. Eſt autem hæc pax mala, & iuſtis inimica. Inter bonos pax vera eſt, & quantò meliores ſunt, tantò inter eos maior conſonantia eſt. Virtutes enim à ſe disſidere nō poſſunt. Hinc eſt quod in æterna patria, vbi erit omnimoda virtutum conſonãtia, pax erit tranquilliſſima. Nūc verò, quia hîc non ſunt virtutes omnino temperatæ, hîc nec eſt pax perfecta. Inter bonos autem & malos pax eſſe non poteſt: quia hi iuſti, ille iniuſti: hi pij, illi crudeles: hi caſti, illi incœſti: hi patientes, illi impatientes. Nec poteſt eſſe vera concordia inter quos eſt tanta disſidentia. Hoc ſentiens Apoſtolus ait: *Si fieri poteſt cum omnibus hominibus pacem habentes*, quaſi diceret: hîc nō poteſt fieri, quia & ſi vos haberetis pacem cum malis, illi non haberent vobiſcum. Propter hoc ſubiungit: *Quod ex vobis eſt* Tunc fratres chariſsimi, cum omnibus hominibus quantum ex nobis eſt, pacem habemus: quando nulli facimus, vnde debeat eſſe nobis inimicus: quando omnium bona volumus & quærimus: quando pro Chriſto eis lucrandis, à perfectione noſtra non relaxamus. Cum quibus debemus habere pacem? cum Deo, cum anima noſtra, cum proximis noſtris, tam amicis quàm inimicis. Habeamus igitur pacem cum Deo, ei obediendo, & eius volũtati quantum poſſumus concordando. Habeamus pacem nobiſcū, animales motus & ſenſus ſpiritui ſubdendo: Habeamus pacem cum amicis, illos Deo amicando. Habeamus pacem cum amicis, illos Deo reconciliando. Ad hoc enim debemus familiaritatem malorum, & amorem inimicorum captare, vt eos bono verbo & exemplo, & conuerſatione, poſsimus Deo lucrifacere. Hinc præcepit Paulus fideli, vt habitet cum infideli, ſecum habitare conſentienti. Et ſi nō cōſentit, diſcedat. Melius eſt enim quemque ſolum ſaluare animam ſuam, quàm cum alio perire. Inde Dominus, Non veni, inquit, pacem mittere in terram, ſed gladium. Veni enim ſeparare filium à patre, &c. cum diabolo verò & cum vitiis, non pacem, ſed bellum ſemper habeamus, diabolo reſiſtendo, & vitia de nobis & aliis eradicando. Nec debemus vitiis & peccatis noſtris indulgere, ſed plus perſequi in nobis quàm in aliis: & inimicam carnem noſtram

Cum quibus pacem habere debemus.

Mat. 10.

ſtram domare, vt ſpiritui,& ſi non concordet,ſaltem cedat.Quantum ſit autem appetēda vera pax oſtendit Dominus Beati,inquit,pacifici,quoniam filij Dei vocabuntur. Et Propheta: Et factus eſt in pace locus eius, id eſt, tranquillo animo & tranquilla congregatione: ipſe enim facit ſolus vnanimes habitare in domo. *Mat.18.* *Pſal.75.*

Sequjtur pars tertia, in qua monet nos Apoſtolus non reddere malum pro malo, ſed potius bonum pro malo, cùm ſubdit: *Non voſmetipſos defendētes chariſsimi*, id eſt vindicantes: repellere enim iniuriam ſine alterius læſione licet. Sunt autem, fratres mei, quatuor retributiones, reddere malū pro malo, quod mediocriter malorū eſt. Reddere malum pro bono, quod maligniſsimorum eſt. Reddere bonum pro bono, quod mediocriter bonorum eſt. Reddere bonum pro malo, quod ſummæ bonitatis eſt. Quando verò Deus iudex infert pœnā pro peccato, non reddit malū pro malo, ſed potius iuſtū pro iniuſto. Monet igitur Apoſtolus nos, vt nō reddamus malū pro malo: *Sed date*, inquit, *locum iræ*, id eſt vindictæ diuinæ. Qui enim nō dat locum vindictæ Dei, tripliciter peccat. Tum quia præſumit quod ſuum non eſt: tum quia tēpus iudicij præuenit: tum quia de verbere, de quo melior eſſe deberet, deterior eſt. *Scriptū eſt enim: Mihi vindictam*, ſubaudis reſeruate, *& ego retribuam*. Et non tantummodo non reddas malum pro malo, imò etiā reddas bonum pro malo. Et hoc eſt quod ait: *Sed ſi eſurierit inimicus tuus*, vel corporaliter vel ſpiritualiter, *ciba illum: Si ſitit, potum da illi. Hoc enim faciens, congeres carbones ignis ſuper caput eius.* id eſt ardorem charitatis in mēte eius, vt cōuertatur & tibi reconcilietur. Vel ſi noluerit, cōgeres carbones æterni ſupplicij in caput eius. Eò enim quod nec per beneficia mitigari noluerit, plus in inferno cruciabitur. *Noli vinci à malo.* A malo vincitur, qui malum pro malo reddere conatur: à malo vincitur, qui de illata iniuria deterioratur: à malo vincitur, qui malignorum proſperitati emulatur. *Sed vince*, inquit, *in bono malum.* Tunc vincis in bono malum, quando illatam iniuriam per patientiam ſuperas: quando inimicum per beneficia tibi reconcilias: quando malos bono exemplo ad meliora inuitas. *Quatuor retributiones.* *Qui nō dat locum vindictæ tripliciter peccat.* *Quis à malo vincitur.*

Quod

Quod nobis fratres mei, & vobis adimplere concedat, qui pro inimicis ſuis orauit,& animam ſuam poſuit, Dominus noſter Ieſus Chriſtus, Amen.

DOMINICA TERTIA
poſt Epiphaniam.

Mat. 8. DEſcendēte Ieſu de mōte, ſequutæ ſunt eum turbæ multæ, & reliq. Duobus capitulis diſtinguitur hęc lectio, fratres chariſsimi. In primo, quatuor oſtenduntur. Primò oſtenditur Ieſum de monte deſcendentem, turbas multas ſequutas fuiſſe. Secundò acceſſus leproſi ad Ieſum. Tertiò curatio eius. Quartò præcipitur ei nę cui dicat, ſed Sacerdotibus ſe oſtendat. Ait igitur: *Deſcendente Ieſu de monte, ſequutæ ſunt eum turbæ multæ*. Quid eſt fratres mei, quod Ieſum deſcendentem de monte, ſequutæ ſunt eum turbæ multæ? niſi quia Ieſum deſcendentem de cœlo, multi populi, multæq; ſunt nationes ſequutæ? Si enim in cœlo ſemper maneret, nullus eum ſequeretur, nullus eum cognoſceret, nullus amaret. Quomodo namq; tardus ſequeretur incomprehenſibilem? quomodo hebes cognoſceret inuiſibilē? quomodo frigidus amaret incognoſcibilem? Quia ergo homo ad Deum aſcendere non poterat, pius & miſericors Deus ad hominem deſcendit: deſcendit autem in forma hominis ſe exinaniendo: deſcendit noſtræ miſeriæ compatiendo: deſcendit infirmitates
Eſa 53. noſtras in ſe ſuſcipiendo: Vnde Propheta: Verè languo-
Hebr. 4. res noſtros ipſe tulit. Et Apoſtolus, Non habemus Pontificem qui non poſsit compati infirmitatibus noſtris, per omnia autem tentatum pro ſimilitudine abſque peccato. Qui enim, fratres chariſsimi, conſueuit pati, melius ſcit compati. Vnde Dido in Poëta, *Non ignara mali miſeris ſuccurrere diſco*. Quia igitur pius & miſericors Dominus deſcendit & condeſcendit infirmitatibus omnium, *ſequutæ ſunt eum turbæ multæ*. Quæ? Rudes, egeni, peccatores & infirmi. Quaré? quia rudes erudiebat, egenos paſcebat, peccatores abſoluebat, infirmos curabat. Non enim obiurgabat, non irridebat rudes, nec eis altiora ſecreta, vt quidam ſuperbi magiſtri ſolent, intonabat: ſed eorū compatiens ſimplicitati, ſimplicibus verbis erudiebat eos: Et diſcipulos perfectiores, in perfectiori doctrina in monti-

bus

bus edocebat. Quem nos ſequentes chariſsimi, diſcamus ſecundū capacitatem ſingulorū, doctrinam Dominicam diſpenſare. Vnde Apoſtolus: Sapientiam, inquit, loquimur inter perfectos. Vobis autem lac potum dedi, non eſcam. Prima enim (iuxta Philoſophum) pars ſapientiæ eſt, æſtimare perſonam cui loquaris. Rurſus non abhorrebat, non ſubſannabat egenos, ſicut quidam diuites ſuperbi ſolent: ſed potius condeſcendens eis, euangelizabat & fouebat eos: de quibus ipſe ait: Nolite prohibere paruulos venire ad me, talium eſt enim Regnū cœlorum. Nos quoque fratres eius exemplo diſcamus condeſcendere & compati pauperibus, ſecundum illud Sapientis: Fili non auertas oculos tuos à paupere. Et alibi: Congregationi pauperum affabilem te facito. Rurſus nō abhorrebat, nō exufflabat peccatores, ſicut quidā ſuperbi iuſti ſolent: De quibus Salomon dicit: Eſt iuſtus qui perit in iuſtitia ſua. Et ſicut ſuperbus Phariſæus de Chriſto ſuſcipienti Magdalenam ait: Hic ſi eſſet Propheta, ſciret vtique, quæ & qualis eſt mulier, quæ tangit eum, quia peccatrix eſt: Sed potius eis compatiens, veniam per miſericordiā donabat, vt mulieri in adulterio deprehenſæ, cui ait: Vade & amplius noli peccare. Nos quoq; fratres non prætereamus, nec ad deſperationem moueamus peccatores, ſed ſicut Samaritanus vinum oleo, & increpationi lenitatem admiſcentes, timentes ſimul & ſperantes ad ſalutem trahamus: Iuxta illud Apoſtoli: Si præoccupatus, inquit, fuerit homo in aliquo delicto, vos qui ſpiritales eſtis, inſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis, conſiderans teipſum, ne & tu tenteris. Rurſus infirmos non abhorrebat, ſicut quidam crudeles ſolent, qui infirmorum halitum, lectum, & contactum abhorrent? Sed potius eis cōpatiens, palpabat eos, & curabat, ſicut in hac lectione demonſtratur: Hinc diſcamus & nos fratres mei, compati infirmis, aſsiduè miniſtrare, vt mereamur ab ipſo audire, infirmus fui, & viſitaſtis me. Cùm autem hæc compaſsio cuilibet ſit neceſſaria, maximè neceſſaria eſt Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, & Patribus familiâs. Niſi enim condeſcendant ſibi ſubditis, illi non diligunt, nec ſequuntur eos. Vide enim nonnullos Abbates & Priores,

1. Cor. 2. *1. Cor. 3.* *Mat. 19.* *Eccle. 4.* *Eccle. 7.* *Luc. 7.* *Mat. 8.* *Gal. 6.* *Onera fratrum portanda.* *Mat. 25.*

qui quamuis in ſe eſſent ſatis Religioſi, tamen quia infirmitati ſingulorũ neſciebant condeſcẽdere, ſed parcitatem & auſteritatẽ ſuam eis indiſcretẽ diſponebãt, gregẽ ſuum diſsipaſſe & fugaſſe. Nõ enim ſic eſt faciẽdũ charisſimi:
1.Cor.7. Non enim omnia poſſumus omnes, & habemus donum à Deo: alius quidem ſic, alius verò ſic. Propterea prælatus omnium infirmitati condeſcendat: fiat infirmis infirmus: gaudeat cum gaudentibus, fleat cum flentibus: ſit omnia
2.Cor.11. omnibus, ſicut Apoſtolus ait: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non vror?

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtenditur acceſſus Leproſi ad Ieſum, cùm ſubditur: *Et ecce leproſus veniens adorabat eum, dicẽs.* Quia enim nouerat Ieſum omniũ infirmitatibus condeſcendere, inde auſus eſt ad eum accedere. Acceſsit ad eũ, ſicut pede, ita humilitate & fide. Humulitate ad eum acceſsit, quãdo eum ſola voluntate omnia poſſe credidit, & confeſſus eſt dicens: *Domine, ſi vis, potes me mundare.* Ac ſi diceret: Domine ſum quidẽ vilis & indignus quem tu tangas & ſanes, ſed tu non ex meritis meis, ſed ex ſola tua volũtate & gratia, potes me mũdare. Huius leproſi exemplo, nos quoq; fratres mei, qui lepra turpiũ criminũ reſperſi ſumus, humiliemus nos in conſpectu Dei, & dicamus: Nos quidẽ indigni ſumus, ſed tu ſolus ex tua voluntate & gratia nos potes curare.

Sequitur pars tertia, in qua curatur leproſus cùm ei à Domino dicitur: *Volo, mundare.* Vbi fratres mei ineffabilia diuinæ miſericordiæ viſcera pẽſanda ſunt, qui leproſum, quem homines abhorrebant, venientem expectat, adorantem ſuſtinet, loquẽtem audit, quod poſtulat, imò pluſquam poſtulet, facit. Cùm enim leproſus dixiſſet: *Domine, ſi vis, potes me mundare.* Dominus nõ tantũ voluit & mundauit ſed etiam tetigit. Quamobrem? Ob humilitatis compaſſionem, ob legis intelligentiam, ob myſterij ſignificationem: ob humilitatis compaſſionem, vt infirmos non abhorrere, ſed compati eis nos doceret: ob legis intelligentiam, vt per lepræ & mortui contactum in lege prohibitum, non ipſum leproſum & mortuum, ſed mortalis peccati conſenſum, per illam ſignificatum, fugiendum eſſe demõſtraret. O myſterij ſignificationem, vt malorum

lorum peccatorum lepram, indigere opere ſatisfactionis ſignificaret. Veniales autem culpæ, ſine operis ſatisfactione, ſæpè dimittuntur. At lepra maioris criminis indiget manu ſatisfactionis.

Sequitur pars quarta, cùm dicitur: *Vide nemini dixeris, ſed vade oſtende te ſacerdoti, & offer munus quod præcepit Moyſes in teſtimonium illis.* In hoc autem fratres chariſſimi, quòd præcepit Dominus curato leproſo, hoc miraculum ſilere, inſtruit nos, vt in bonis quæ facimus, non hominum, ſed ſolius Dei laudes quæramus. In hoc verò quod ille miraculum publicat, demonſtratur, quòd Dominus ſanctorũ virtutes non vult latere, ſed eis inuitis ad vtilitatem aliorum manifeſtat: iuxta quod ipſe ait, Nemo accendit lucernam, & in abſcõdito ponit, ſed ſuper candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo ſunt. Præcipit verò eum oſtendere ſe ſacerdoti, vt nemo de ſua pœnitentia confidat, ſed ad arbitrium ſacerdotis ſatisfaciat. Et propter inobedientiam & contemptum lepram criminis redituram timeat, niſi ſacerdoti per confeſſionem ſe oſtendat. Præcipit etiam offerre munus, vt legem ſe non ſoluere oſtendat, vt mundatum à peccato Deo agere grates edoceat, vt oblationes ſacerdotibus faciendas demonſtret, vt eis in teſtimoniũ fiat, vel fidei ſi credant, vel damnationis ſi non credant. *Cùm autem intraſſet Capharnaũ, &c.* In hoc ſecũdo capitulo fratres chariſſimi, primò conſiderandæ ſunt virtutes huius Centurionis, deinde circa eum opera Chriſti. Fuit enim hic Centurio, quatuor magnis virtutibus inſignis & nobis imitabilis. Habuit quippè miſericordiam, fidem, humilitatem & ſapientiam. Miſericordiam, qua infirmitati ſui ſerui compatitur, dum per ſeniores Iudæorum, vt alius Euangeliſta teſtatur, Dominum rogat: & vt Dominum magis ad miſericordiam commoueat, dolorem ſerui miſerabiliter exaggerat. In tribus enim eum miſerabilem demonſtrat: quòd iacet, quòd Paralyticus, quòd malè torquetur. Sicut enim iacere eſt requies ſano, ita eſt tormentum infirmo. Paralyticus, id eſt officio membrorum diſſolutus. Paralyſis enim diſſolutio interpretatur. Et quia ſic poſſent arida membra eſſe quòd ea non dolerent, ait: *Et malè torquetur.* Huius

In bonis quæ facimus Dei laudes quærẽdæ.

Lucæ.11.

Pietas habenda in ſeruos. exemplo fratres chariſsimi, diſcamus pietatem habere in ſeruos noſtros, non eos ſpernere, non eos durè tractare, non infirmos ſtatim expellere, ſicut quidam ſuperbi ſolent, ſed diligamus eos tanquã homines & fratres, neceſſaria eis adminiſtremus, meritum reddamus, infirmis cõdeſcendamus: ſufficiat nobis, quod Deo ſufficit, ſi ab eis colimur & amamur. Cogitemus etiam nos & eos habere vnum Dominũ Deum. Et ſi cogitamus eos ſeruos hominum, cogitemus ne fortè nos, quod grauius eſt, ſimus ſerui peccatorum. Ne contemnamus quod non contempſit Iob, ſubire cum ſeruo noſtro & ancilla noſtra iudicium. Fidem fratres, habuit Centurio, qui Chriſtum potentem dare ſolo verbo ſanitatem credidit: credens etiam quod ſicut ipſe ſuis militibus imperabat, & per eos voluntatem ſuam implebat: ita Dominus poterat angelis imperare, & per eos, quod vellet, facere: Dicere ægritudini vt recedat, & recederet: & ſanitati vt veniat, & veniret. Et quia ſic credidit, à Domino meruit laudari, & quod poſtulauerat, impetrare. Diſcamus & nos fratres chariſsimi, habere fidei feruorem, quoniã ipſe Dominus ait: Omnia poſsibilià ſunt credenti. Humilitatem magnam habuit, quoniàm indignum ſe reputauit, quòd ad eũ accederet, quòd per ſe eum rogaret, quòd in ſuam domum Dominus intraret. Cùm enim Gentilis eſſet, non per ſe, ſed per ſeniores Dominum rogauerat. Hoc exemplo diſcamus & nos fratres, de nobis humiliter ſentire: in omnibus nos indignos iudicare, non eſſe dignos qui ore noſtro polluto eum rogemus, ſed per interceſsionem Sanctorum eum ad noſtri miſericordiam inclinemus: Corpus & ſanguinem ſuum, in fœdum hoſpitium corporis noſtri reformidemus ſuſcipere, non ideò quòd in fœditate manere velimus, ſed vt magis mundi & digni eſſe deſudemus. Ecce fratres & iſte Centurio & Zachæus Dominum honorauerunt, ſed diuerſo modo. Zachæus eum lætè ſuſcipiendo, iſte ſe indignum reputando. Zachæum imitatur, qui Euchariſtiam frequenter & lætè ſuſcipit. Centurionem verò imitantur, qui ſe indignos reputandò Euchariſtiam ſuſcipere metuunt & ſe retrahunt: Hinc Auguſtinus. Cotidianas, inquit miſſas celebrare, nec laudo nec vitupero, id eſt

Mar. 9.

id eſt nec laudo indignis, nec vitupero dignis. Sapientiam magnam verò habuit, quia quem per humanitatem in vno loco videbat eſſe, intelligebat nulli locorum per diuinitatem deeſſe. Huius exemplo credamus fratres chariſſimi, Chriſtum ita per humanitatem eſſe in cœlis, quod per diuinitatem adeſt omnibus locis. Cõſideremus econtrario fratres chariſsimi in Chriſto quatuor, dignationem fidei, Centurionis commendationem, Prophetiam de electione Gentium, & reprobatione Iudæorum: petitionis exauditionem. Magna dignatio Chriſti fuit, quando reſpondit: *Ego veniam & curabo eum.* Ad ſeruum fratres mei, non vocatus ſe iturum promittit: Ad filium verò reguli rogatus ire noluit. Vt quid hoc? Niſi vt noſtram peruerſitatem retundat, qui diuites honoramus & pauperes contemnimus. In honore hominum diuitias, non naturam: potentiam, non Dei imaginem attendentes. Euitemus ergo fratres, perſonarum acceptionem: & diſcamus honorare in hominibus naturam, non fortunam: virtutem, non poteſtatem. Fidem verò Centurionis laudat Dominus, quando admirans ſequentibus ſe dixit: *Non inueni tantam fidem in Iſrael.* Non autem in ſe miratur qui ei fidem illam dederat, ſed eum in fide mirandum & imitandum demonſtrat, qui ſine lege & prophetia credit, cùm Iſrael per legem & Prophetas edoctus credere nolit. *Non inueni tantã fidem in Iſrael,* id eſt, in eis quibus tũc prædicabat. Inuenerat enim prius in Patriarchis, Prophetis, & Apoſtolis. Prophetabat autem de electione Gentium, & de reprobatione Iudæorum, cùm ſubiungit. *Dico autem vobis, quod multi venient ab Oriente & Occidente, & recumbent cum Abraham, Iſaac, & Iacob: Filij autem Regni eiicientur in tenebras exteriores.* Ecce fratres chariſsimi, hæc Prophetia hodie completa eſt. Nam electi ex Gẽtibus ex toto orbe cùm moriuntur, aſcendunt in cœlum, & glorificantur cum Patriarchis, quorum mores & fidem ſequuti ſunt. Iudæi verò in quibus Deus primò regnauit, & quibus promiſsio Regni facta fuerat, cum moriuntur, mittuntur in tenebras exteriores, qui hic ſpontè incurrerunt tenebras interiores: *ibi erit fletus & ſtridor dentium.* Per fletum oculorum & ſtridorem dentium, indicatur

Honoranda in hominibus natura.

corporum vera reſurrectio futura. Dentes ſtrident, qui hic de edacitate gaudebant. Oculi flent, qui illicita cupiebant. Lingua ardet, quæ detrahebat: & ſimiliter cætera membra, ſecundum varietatem vitiorum incurrent varietatem pœnarum. Petitionem verò Centurionis perficit Chriſtus, cùm dicit: *Vade, & ſicut credidiſti, fiat tibi*. Fratres mei, magnum eſt meritum fidei, dum propter quod credidit Deum omnia poſſe, indicat eum meruiſſe, & pro mẽſura fidei facit ei. Vnde & ſubditur: *Et ſanatus eſt puer in illa hora*. Probatur fides Domini, dum ſequitur ſanitas ſerui. In quo fratres, conſiderandum eſt quantum valeat vnicuique fides propria, cùm tantùm valeat aliena. Imitemur ergo virtutes iſtius Centurionis, & miſericordiam, fidem, humilitatem, per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui cum patre & ſpirituſancto viuit & regnat Deus in æternum, Amen.

DOMINICA QVARTA post Epiphaniam.

Rom. 13. *Nemini quicquam debeatis, niſi vt inuicem diligatis, & reliqua*. In hac lectione, fratres chariſſimi, tria facit Apoſtolus: Primò nos hortatur ad iuſtitiam: ſecundò ad dilectionem: tertiò, probat dilectionem eſſe legis impletionem. Exhortans igitur nos ad tenendam iuſtitiam, ait: *Nemini quicquam debeatis*. Eſt enim iuſtitiæ proprium, fratres mei, nemini quicquam debere, ſed vnicuiq; quod ſuũ eſt, reddere: vt ſcilicet reddamus ſicut ipſe Apoſtolus ait ſuperiùs, Cui honorẽ, honorẽ: cui tributũ, tributum: cui vectigal, vectigal. Hæc autẽ iuſtitia eſt cõſeruatrix pacis, & ſocietatis humanæ. Sicut ecõntrariò iniuſtitia non reddendi alicui ſua, eſt diſſipatrix pacis & cõcordiæ: vnde enim fratres mei, lis & diſcordia, vnde ſeditiones & cędes, niſi ex hoc quod vnus non facit alij quod debet. Propter hoc fratres, voluit Dominus in hoc mundo ordinari Iudices & Poteſtates, vt vnuſquiſq;, ſi nollet, cogeretur reddere alicui quod deberet. Qui autẽ per ſe iuſtus eſt, & ſpontè reddit vnicuique ſua, Iudice non indiget, & Poteſtatẽ non timet. Vnde Apoſtolus: Vis non timere Poteſtatem? Bonũ fac, & habebis laudem ex illa. Si verò peccas, timę: non enim ſine cauſa gladium portat. Vos igitur fratres, vt me-

Iuſtitiæ propriũ.

Iuſtitia cõſeruatrix pacis.

Rom. 13.

mereamini ab æterno & ſummo Iudice laudem, ſpontaneam iuſtitiã tenere: Reddite ſua vnicuique. Reddite Deo quam ei debetis religionẽ: Eccleſię cultum, vobiſmetipſis munditiam. Maioribus reuerẽtiam, minoribus dignationem, æqualibus ſocietatem, parẽtibus honorem, filiis diſciplinam, familiaribus prouidentiam, indigentibus pietatem, amicis dilectionem, inimicis patientiam, omnibus æquitatem. Sic enim iuſtè apud Deum & homines viuetis, nemini quicquam debentes. *Quopacto iuſtè viuendum.*

Sequitur pars ſecunda, in qua hortatur nos ad dilectionem, ſicut ſubiungit: *Niſi vt inuicem diligatis*: ac ſi diceret, Reddite vnicuique ſua, vt nulli aliquid debeatis, niſi ſolam dilectionem. Hoc ideò fratres mei, dicit Apoſtolus, quia cùm cætera reddita non debeantur, dilectio ſemper redditur & ſemper debetur. Sic enim neceſſarium bonum eſt, quod in omni tempore ſit neceſſarium eam habere, & ad omnes in omnibus. In omni tempore, quia ſicut animal ſine anhelitu nec dormiens, nec vigilans, viuere poteſt, & eo intercepto, moritur. Sic anima ſine amore Dei & proximi, viuere non poteſt, & ea amiſſa moritur. Semper ergo fratres, diligere debemus, & ſi non ſemper opera dilectionis habere valemus: ad omnes quoque dilectionem habere debemus, ad Deum, ad nos, ad proximos, tam amicos quàm inimicos. Et ſi ad aliquẽ dilectionem non obſeruamus, fruſtrà eam ad alios obſeruamus: In omnibus etiam operibus eam habere debemus, quia ſicut opus ſine intentione Deo placere non poteſt, ita nec ſine dilectione. Bonum quidem eſt opus fratres chariſſimi, dare eleemoſynam, honorare parentes, diligere filios, frequentare Eccleſiam, credere Deum, prædicare Euangelium: & tamẽ nullum horum ſine dilectione Dei & proximi valere poteſt. Vnde Apoſtolus, Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus ſum velut æs ſonans, aut cymbalum tinniens. Et ſi habuero omnem fidem & omnem ſcientiam: & ſi diſtribuero facultates meas in cibos pauperum, & ſi tradidero corpus meum ita vt ardeam, nihil mihi prodeſt. Et econtrariò, fratres, vera dilectiò cum modico opere, vel etiam ſine opere non habenti facultatem, ſufficit *Dilectio neceſſariũ bonum.* *Semper diligendũ.* *1. Cor. 13.*

ad vitam æternam. Non enim penſat Deus quantum, ſed ex quanta dilectione tribuatur. Hinc eſt quod vidua offerens duo minuta, præfertur diuitibus qui magna dona contulerant.

Luc.21.

Sequitur pars tertia, in qua probat Apoſtolus, quod vera dilectio eſt legis impletio, cùm ſubditur: *Qui enim diligit proximum, legem impleuit.* Quod vt fratres melius intelligamus, videamus quid ſit dilectio. Et quomodo dilectio Dei & proximi connexæ ſint, & quomodo per dilectionem Dei lex impleatur. Eſt ergo charitas dilectio, qua diligimus Deum propter ſe, & proximum propter Deum. Vna eſt ergo dilectio, ſed duo mandata. Vnus eſt enim Deus, ſcilicet quem diligimus, vel in ſeipſo, vel in proximo. Qui enim in proximo aliud quàm Deũ, vel ob aliud quàm propter Deũ eum diligit, nõ verè eũ diligit. Diligamus ergo proximũ, quia bonus eſt vel eſſe poteſt, quia opus Dei eſt, quia Deus iubet eũ diligi. Sunt autẽ dilectio Dei & proximi ſic cõiunctæ, quod Deus nõ poteſt verè diligi ſine proximo, nec proximus ſine Deo. Vnde Ioannes: Qui non diligit proximum ſuum quem videt, Deum quem non videt quomodo diligere poteſt? Qui verò Deum non diligit, nec ſe nec alium verè diligit. Cũ ergo dicit Apoſtolus dilectionem proximi, intellige ſimul dilectionem Dei, cùm altera ſine altera vera eſſe non poſſit. Per dilectionem ergo Dei & proximi, lex impletur, id eſt decem mandata legis, quorum prima quatuor pertinent ad Deum: reliqua ſex ad proximum. Primum eſt: Audi Iſrael, vnus eſt Deus tuus. Si vnus eſt, fratres, ergo mentitur inſipiens qui dixit in corde ſuo, non eſt Deus. Si vnus eſt, mentitur Gentilis qui dicit plures eſſe. Si vnus eſt, ſemper mentitur hæreticus, qui eum variabilem aſſerit: eſt enim vnus ſolus, indiuiſus, inuariabilis. Secundum eſt: Non facies tibi ſculptile, id eſt nec opinione, nec amore, aliquid Deo præferes. Tertium eſt, nõ accipies nomẽ Dei tui in vanum, id eſt in contemptum. Quod facit qui ad teſtimonium vanitatis vel falſitatis, vel fraudis, illud inducit. Quartum eſt: Memento ſanctificari diem Sabbathi. Hoc Iudæus obſeruauit legaliter, nunc verò nos ſpiritualiter obſeruamus, cum per totum

Charitas quid.

Quomodo diligendus proximus.

Dilectio Dei & proximi cõiunctæ.

1. Ioan.4.

Exod.20.

Deut.5.

ſabbatum huius vitæ, à ſeruili opere, id eſt, peccato, feriamur, vt in futuro ab omni labore ſabbatizemus. Quintū eſt, Honora patrem tuum & matrem tuam, quod de honore tam deferendi, quàm beneficiendi intelligēdum eſt. Sextum eſt, Non occides: nec voluntate, vt qui odit fratrem ſuum: nec opere, vt vir ſanguinum: nec mala doctrina, vt hæreticus: nec malo exemplo, vt prædicator malè viuens: nec ſubtractione temporalium bonorum, vt auarus: nec ſubtractione prædicationis, vt prædicator occultans talentum. Septimum eſt, Non mœchaberis, nec ſpiritu per idololatriam: nec corpore per fornicationem, adulterium, mœchiam, inceſtū, Sodomiticam libidinem, & immunditiam. Octauum eſt, Non furtum facies: in quo damnantur latrocinium, rapina, vſura & dolus. Nonum eſt, Non falſum teſtimonium dices: in quo prohibetur omne mendacium, periurium, detractio, ſuſurratio, adulatio. Decimū eſt, Non concupiſces, id eſt, concupiſcentiam refrenabis: & ſi moueatur, non conſenties, nec adimplebis. Hæc ſunt fratres chariſſimi, decem mandata quæ per dilectionē adimplētur: quia qui verè Deum diligit, omnibus mandatis eius obedit: Et qui proximum diligit, non eum occidit, non eius vxorem mœchatus eſt, non eius res furatur, non ei mentitur, nec cætera mandata, quę de proximo ſunt, tranſgreditur. Sine verò dilectione vera, impleri non poſſunt. Nam ſiue honores patrem, ſiue non occidas, ſiue nō mœcheris, ſiue quod aliud mandatum facias, ſi ſine charitate facis, nihil præmij mereris. Charitas enim eſt latum mandatum Domini, in quo tota lex conſummatur. De quo Propheta, Omnis conſummationis vidi finem, latum mandatū tuum nimis. Eſt autem charitas latum mandatum, quia extenditur ab amicis vſq; ad inimicos, & quia etiam dilatat nos ad currēdum, & ad implendum legem Dei. Cùm etiam via Dei inſipientibus ſit grauis & ardua, tamen quia amanti nihil eſt difficile, ei ſit facilis & lata: iuxta illud, Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilataſti cor meū. Vos itaq; fratres, ſi totam legem, ſi totum Euangelium ſcire non poteſtis, ſaltem tenete charitatem. Quia ille tenet, & quod patet, & quod latet in diuinis ſermonibus, qui charitatē tenet in moribus.

Pſal. 118. *Charitas latū mandatum.* *Pſal. 118.*

Dilectio quid doceat. Dilectio enim vos docebit reddere quod debetis Deo, quod proximo, quod amico, quod inimico. Et ſi in aliquo minus ſapitis, illud charitas excuſabit, & quicquid facitis, Deo placere faciet: ipſo largiente, qui viuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum.

DOMINICA IIII. POST EPIphaniam Domini.

Mat. 8. ASCENDENTE *Ieſu in nauiculã, ſequuti ſunt eum diſcipuli eius, & reliq.* Hæc lectio fratres chariſſimi, iuxta literam inſtruit nos de fide mediatoris Dei & hominum Ieſu Chriſti. Oſtendit eam in eo veram diuinitatem & humanitatem eſſe. Quod enim vehiculo nauis cum cæteris hominibus vehitur, & quod dormit, humanitatis eſt. Quòd verò tempeſtatem ſedet, & mari imperat, diuinitatis eſt. *Mare præſens ſeculũ notat.* Iuxta verò myſticum ſenſum, Mare præſens ſeculum eſt, quoniam ad modum maris fœtet & tumet, falſum & inſtabile eſt: fœtet per luxuriam, tumet per ſuperbiam. Salſum eſt per amaritudinem, inſtabile eſt per vanitatẽ. Et ſicut in mari maiores piſces glutiũt minores, ſic in hoc ſeculo fortiores deuorant debiliores. *Nauis eccleſiam ſignat.* Nauis eſt Eccleſia, in qua tranſnatamus tempeſtates huius ſeculi, ac tendimus ad portum patriæ cœleſtis: in qua quiſquis non eſt, non perueniet ad portũ ſalutis, ſed demergetur in abyſſum. In hac Chriſtum ſequentes nauigant & tranſeunt, *Mat. 18.* & Chriſtus cum eis, quia ipſe ait: Vbicunque duo vel *Mat. 18.* tres congregati ſunt in nomine meo, ego ſum in medio eorum. Et alibi: Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſq; ad conſummationem ſeculi. Motus magnus maris, tribulatio & perſequutio eſt huius mũdi. Ventus contratrius, malignus ſpiritus eſt. Sicut enim ſpiritus ſanctus ducit nauem Eccleſiæ ad portum ſalutis: ita malignus ſpiritus conatur eam præcipitare in naufragium perditionis. Nauicula operitur fluctibus, quando Eccleſia in perſequutionibus & tempeſtatibus penè periclitatur. Oſtenduntur ergo hîc nobis quinq;. Primò oſtenditur quod etiam illi qui ſunt cum Chriſto, penè periclitantur. Secundò oſtenditur quare hoc fiat. Tertiò, quomodo ſit Dominus excitandus. Quartò quomodo Deus ſuos increpet & liberet. Quintò quomodo liberatori ſint gratię referẽdæ.

Oſten-

Oſtenditur igitur quod Eccleſia in qua Chriſtus eſt cum fidelibus ſuis, penè periclitatur, cùm dicitur, quod *Nauicula operiebatur fluctibus*. Vult enim fratres mei, Chriſtus quod ſui per tribulationes tranſeāt per quas ipſe tranſiit. Vnde ipſe ait: Qui mihi miniſtrat, me ſequatur. Et Apoſtolus: Omnes qui piè volūt viuere in Chriſto, perſequutiones patiētur. Et hoc fratres mei, contra illos eſt qui per mollitiem, & per proſperitatem huius ſeculi volunt tendere ad præmiū regni, cùm duri & laborioſi milites, non molles & effœminati, coronantur. Secundò verò ſubditur cauſa, quare tribulationes ſanctis eueniant, cùm ſubditur: *Ipſe verò dormiebat*. Ideò Eccleſia patitur, quia Chriſtus dormit. Sed quomodo fratres, dormit, cùm de eo ſcriptū ſit, Non dormitat, neq; dormiet qui cuſtodit Iſraël. Fratres, dormitio Chriſti, diſſimulatio eſt auxilij. Tunc Chriſtus in Eccleſia vigilat, cùm eam liberat: tunc dicitur dormire, quando differt liberare. Vnde Propheta in tribulatione poſitus, ad eum clamat: Exurge, quare obdormis Domine, exurge & ne repellas in finem. Et quare fratres, Chriſtus Eccleſiam ſuam differt liberare? Quia nouit tribulationem ei vtilem eſſe. Reddit enim tribulatio iuſtum emendatiorem, humiliorem, clariorem, cautiorem, fortiorem, terreſtrium contemptorē, & cœleſtiū deſideratorem. Emendatiorē reddit, quia peccatorū maculas abluit. Vnde Dominus per Prophetam: Excoquam ad purū ſcoriam tuam: Quod apparet in Maria ſorore Moſi, quę quia peccauerat murmurando in fratrem, punita, & abluta eſt per lepre paſſionem. Humiliorem reddit, quia cum per proſperitatem ſuperbire non ſinit Sicut enim proſperitas ſolet eſſe cauſa elationis, ita aduerſitas humilitatis. Vnde Paulus: Ne, inquit, magnitudo reuelationū extollat me, datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ, angelus Satanæ qui me colaphizet. Clariorem reddit, quoniam quantò plus iuſtus impugnatur, clarior efficitur: quod apparet in Iob & in Sanctis Martyribus Cautiorē reddit, quoniā quantò plus infeſtatur, vigilantior efficitur: Sicut enim proſperitas parit ſecuritatē, ſecuritas contemptum, ita aduerſitas generat timorē: timor vigilantiam. Vnde Petrus, Vigilate, inquit, in orationibus, quia aduerſarius veſter diabolus

Ioan.12. *2.Tim.3.* *Dormitio Chriſti, diſſimulatio auxilij.* *Pſal.43.* *Eſa.1.* *2.Cor.12.* *1.Pet.4.*

tan-

tanquam leo rugiens, circuit quærens quem deuoret. Fortiorem reddit: quia quantò plus oppugnatur, ad reſiſtendũ exercitatior & durior efficitur. Non enim Athleta poteſt ad certamen magnos ſpiritus afferre, qui nunquã ſugillatus, nunquam percuſſus eſt. Et fortior eſt arbor quæ agitatur à ventis in mõte, quàm quæ creſcit in aprica valle. Sic fortior eſt qui in aduerſitate nutritus eſt, quàm qui in proſperitate. Vaſa enim figuli probat fornax, & iuſtos tribulatio. Terreſtriũ contemptorẽ & cœleſtiũ appetitorem reddit: quia qui nõ habet in terrenis quo delectetur,
Pſal. 118. facilius ad amorẽ cœleſtiũ inflãmatur. Hinc eſt quod Propheta ſciens tribulationẽ iuſtis eſſe tam vtilẽ clamat: Domine, ne derelinquas me vſquequaq;. Aliquo modo ſe derelinqui ſibi vtile eſſe videbatur, qui ne vſquequaq; de-
Pſal. 59. relinqueretur, rogabat. Idem: Da mihi, inquit, auxiliũ de tribulatione. Non ait, à tribulatione, quia non rogat à ſe tribulationẽ auferri, ſed de tribulatione auxiliũ prouenire ſibi. Hoc præuidens Dominus quaſi dormitat, dum eos liberare prolongat. Tertiò oſtẽditur quomodo Dominus ſit ſuſcitandus, cùm ſubditur: *Et acceſſerunt, & ſuſcitauerunt eum, dicentes: Domine, ſalua nos, perimus.* Nos quoq; fratres, cùm tentamur & tribulamur, accedamus ad Chriſtum, fide per dilectionẽ operãte, ſuſcitemus eum clamore precũ. De ſapiẽtia, de viribus, de diuitiis noſtris, de auxilio hominũ nõ cõfidamus, quoniã ſcriptũ eſt: Qui con-
Prou. 11. fidit in diuitiis ſuis, corruet. Et maledictus qui confidit in
Hiere. 17. homine, ſed de ſolo Deo, qui nõ derelinquit ſperantes in
Pſal. 124. ſe: quoniã qui cõfidunt in Domino, ſunt ſicut mõs Sion. Clamemus igitur ad eum ſuſpiriis, gemitibus, lachrymis, & precibus eum ad miſerendũ excitemus. Dicamus, Perimus in nobis: ſed tu qui ſolus potes, ſalua nos. Si enim fratres, hęc quatuor habuerimus, fidem veram, precem mundam, diffidentiã de nobis, in eo ſolo ſalutis fi-
Hiere. 29. duciam: ipſe qui dixit, Clamabitis, & ego exaudiam vos,
1. Cor. 10. exaudiet. Quoniam vt ait Apoſtolus, Fidelis eſt Deus, qui non patietur vos tentari ſupra id quod poteſtis, ſed faciet cum tentatione prouentum, vt poſſitis ſuſtinere: & erit adiutor in oportunitatibus in tribulatione. Vnde ſubditur: *Quid timidi eſtis modicæ fidei?* Eſt autem hæc pars

quar-

quarta, in qua oſtẽditur quomodo Deus filios ſuos de modicitate fidei & timore increpat, & eos liberat. Fortè fratres mei, ſæpè nos maioribus & longioribus tribulationibus Deus nos probaret, vt magis mereremur, ſed quia ex modicitate fidei timemus, eũ quaſi ante tẽpus ſurgere cogimus, & nos liberare. Quod benè fratres oſtenditur per Petrum ambulantẽ ſuper aquas, qui certè iturus eſſet ad Ieſum, niſi timeret & dubitaret. Sed quia ventũ validũ veniẽtem timuit, cœpit mergi. Et ita quodammodo coëgit Dominũ ſibi ante tempus extẽdere manum. Super aquas enim ad Ieſum ambulamus, quando tribulationes & tentationes huius mundi contemnentes & calcantes, ad eum feſtinamus: Ad quẽ, ſi perſeueraremus, cum maiori corona venturi eramus. Sed ſi ad validam tribulationem dubitamus & timemus, incipimus mergi, & Ieſum manum auxilij nobis ante tempus porrigere concitamus. Propter hoc fratres mei, nos Deus increpat, & de modicitate fidei & de timore ex ea proueniente. Minùs enim fidei, & nimium timoris inordinati habet, qui Domino pręſente timet: qui timet quòd Deus ſperantes in ſe deſerat: qui obliuiſcitur, quòd non obliuiſcitur miſereri Deus. Quia tamen & ſi nos minus Deo fideles ſumus, Deus tamẽ ſemper fidelis nobis erit. Surgit qui dormire ſe ſimulat, imperat ventis & mari, id eſt, malignis ſpiritibus & tribulationi, & fit tranquillitas magna in mente, in vita, in conuerſatione. Itaq; fratres mei, quia diabolus & omnis tribulatio, & omnis pax in manu Dei eſt, non oportet nos timere diabolum vel mundũ, niſi ſolum Deum, quia iuxta Sapientẽ: Qui timet Deum, omnia timẽt eum. Et qui non timet Deum, timet omnia. Quintò oſtenditur quomodo Chriſto liberatori ſint gratiæ referendæ, cùm ſubditur: *Porrò homines mirati ſunt, dicẽtes: Quis eſt hic? quia ventus & mare obediunt ei?* Qui liberatus non agit gratias liberatori, mereretur de cętero non liberari. Hinc Hebræi poſt liberationem, Deo canticum cantabant: Vt Moſes poſt ſubmerſionem Pharaonis: Delbora poſt occiſionem Siſaræ: Iudith poſt interfectionẽ Holofernis. Hinc dicunt Ezechiam infirmitatẽ incurriſſe, quia de increbili victoria, Deo gratias non egerat. Nouem quoq; leproſi à Do-

Mat. 14.

Super aquas ad Ieſum ambulare quid.

Exo. 15.

Iudith. 13.

Luc. 17.

à Domino curati reprobantur, quia ad agendum gratias non redierunt. Nos ergo Chriſto liberatori noſtro, non ſimus ingrati, ſed eius potentiam & benignitatem admirantes, laudantes & benedicentes dicamus, quis, quantus, quam glorioſus, quàm admirabilis eſt hic, quia ſpiritus maligni & tribulationes obediunt ei. Et ita poſt naufragium carmen pſalmodiarum cantantes, gratias agamus Chriſto liberatori noſtro, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus, Amen.

DOMINICA IN SEPTVAGESIMA.

1. Cor. 9. *Neſcitis quod hi qui in ſtadio currunt, omnes quidem currunt, ſed vnus accipit brauium, &c.* Stadium eſt

Stadium quid. ſpatium vitæ præſentis: Brauium eſt præmiũ æternæ bea-

Brauium quid. titudinis. Via, fides. Chriſtus dux. Vnde ipſe ait, Qui ſequitur me, non ambulat in tenebris, ſed habebit lumẽ vi-

Ioan. 8. tæ. Ipſe enim vobis reliquit exemplum, vt ſequamini ve-

1. Pet. 2. ſtigia eius. Qui enim cum eo vult manere, debet ſicut ille ambulauit & ipſe ambulare. Incitamenta verò eundi hanc viam, ſũt ſpes, & amor cœleſtis brauij. Itaq; fratres chariſſimi, per ſtadium vitæ præſentis omnes currimus, quia ſine intermiſſione omnes ad mortem feſtinamus. Sed tamen non omnes ad cœleſtis vitæ brauium tendimus: quidam etiam non eſſe alteram vitam putant: Omnes igitur qui fidem non habent, vt Iudæus, Gentilis, & ſolo nomine Chriſtianus, qui de illa vita dubitant, extra viam ſunt. Quòd ſi aliquando aliqua bona opera ex naturali pietate faciunt, non plus eis valet quàm celerrimus curſus extra viam: Non enim vadunt, ſed errant. Illorum verò qui in via fidei ſunt, alij currunt velociter, alij tardè alij retrogradè. Velociter currunt, qui abiectis omnibus impedimentis cum toto deſiderio ad cœleſtia tendunt.

1. Cor. 9. Vnde & à Paulo dicitur, Omnis qui in agone conten-

2. Tim. 2. dit, ab omnibus ſe abſtinet. Et alibi: Nemo militans Deo, implicat ſe negotiis ſecularibus. Quid enim ſunt diuitiæ, honores, gloria, voluptates, & cætera ſecularia negotia, niſi quædam animæ impedimenta? Hæc impedimenta monebat abiicere redemptor noſter, cùm dicebat:

Mat. 19. Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni, & ſequere me. Hæc fecerunt ſancti

Apo-

Apoſtoli & Euangeliſtæ, Martyres, & Eremitæ, qui omnia relinquentes & erogantes pauperibus, nudi nudum Chriſtũ ſunt ſequuti. Qui benè ſignificantur per Ioſeph cuius cùm impudica mulier per laſciuiam pallium teneret, & eum turpiter agere cogere vellet, relinquẽs pallium fugit. Benè quoque deſignantur per diſcipulum, qui in Chriſti paſſione tentus, reiecta ſyndone nudus euaſit. Qui enim propter euitandam luxuriam & malitiã mũdi, omnia deſerit, quaſi reiecto pallio vel ſyndone, nudus fugit. Iſti fratres mei, quia velocius currunt, cùm ad finem ſtadij, id eſt, ad mortem perueniunt, ſtatim accipiunt, non ſolùm brauium, ſed etiam poteſtatem cæteros iudicandi. Sic enim promiſit eis Dominus, dicens: Vos qui reliquiſtis omnia, & ſequuti eſtis me, centuplum accipietis, & vitam æternam poſſidebitis. Et ſedebitis ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſraël. Tardè verò currunt illi, quos cura vxorum, filiorum, familiariũ & mundanorum negotiorum, ab appetitu paternæ patriæ retardat, nec tamen eos omninò retardat. Tendunt quippè mente, prece & opere ad cœleſte brauium, ſed propter curas & affectus carnales, tardiuſculi ſunt. Ita enim quærunt ea quæ ſunt Dei, vt etiam neceſſe ſit, eos quærere ea quę ſunt ſeculi: & vt ait Apoſtolus, diuiſi ſunt, cùm amorem cœleſtium, temporalibus præponunt. Quos benè fratres mei, illæ vaccæ ſignificant, quæ de terra Philiſtinorum arcam Domini ad terram Iſraël portauerunt. Quæ fœtę fuiſſe memorantur, quare vitulos domi recluſerunt: Scriptum eſt enim, Ibant in directum vaccæ per viã quæ ducit Betſamis. Vno itinere gradiebantur, pergentes & mugientes, nec declinabant ad dexterã, nec ad ſiniſtram. Quid fratres mei, quid vaccæ iſtæ ſignificant, niſi fideles, qui arcam mandatorum Dei ſemper portant? Qui quanuis carnalibus affectibus reuocentur & retardentur, tamen à recto itinere Betſamis, id eſt, domus Solis, non declinant. Vos igitur matres & patresfamiliâs, ſi ad habitationem veri Solis tẽditis, propter affectus carnales à recto itinere non declinetis. Sed ſicut vaccæ pergunt & gemunt, ſic & vos ita compatiamini proximis, vt tamẽ propter hoc à via recta nõ exorbitetis. Porrò iſti qui propter

Mat.19.

Luc.22.

1.Reg.6.

curas & carnales affectus à via Dei aliquantulum retardantur, quando ad metam ſtadij, id eſt ad mortē veniunt, plerunq; non ſtatim brauium accipiunt, ſed de maculis, quas ex curis & affectibus carnalibus contraxerunt, in igne Purgatorio purgantur, & ſic tandem brauium conſequuntur. *Purgatorium.* Retrogradè autem currunt, qui & ſi in via Dei ſunt per fidem, tamen ad mundana deſideria redeunt per concupiſcentiam. Hi ſunt qui affectus vxorum, liberorum, diuitiarum, honorum, & voluptatum, Deo præponunt, nec quæ Dei, ſed quę mundi ſunt, toto deſiderio requirunt. & iuxta Apoſtolum, Confitētur ſe noſſe Deum; factis autem negant. Qui benè ſignificantur per filios Iſraël, quos cùm Dominus de ſeruitute Pharaonis per tranſitum maris rubri eduxiſſet, & eos per deſertū ſuſtentans manna, ad terram promiſſionis duceret, faſtidientes manna, & terram promiſſionis obliuioni dantes, reuertebantur in Aegyptum corde, dicētes: Reuertamur ad Aegyptum, ad ollas carnium, ad pepones & allia. Nónne id ipſum faciunt hodie illi falſi Chriſtiani, qui poſtquam per Chriſtum à ſeruitute diaboli, & amore mundi liberati, per baptiſmum ei abrenuntiauerunt, & pane cœli ſuſtentati: per religioſæ vitæ deſertum ad cœleſtem patriam feſtinare cœperunt, rurſus deſiderio redeunt ad amorem & ſeruitutem diaboli. Quid enim per ollas carnium, niſi fortis conſuetudo ingluuiei? Quid per pepones, niſi dulcedo ſecularis? Et quid per allia, quæ calēt & fœtent, niſi luxuria denotatur? Quid verò eſt fratres chariſſimi, quod ex olla carnium fumus, & ex peponibus & alliis fœtedo, & fletus oculorum procreatur, niſi quod ingluuies, dulcedo, & luxuria ſecularis, ſuos amatores ad gehennæ fletus trahunt, & etiam hìc cæcitatē mentis & triſtitiam patiuntur? Tunc enim, vt Dominus ait, amatores talium mittentur in tenebras exteriores, vbi erit fletus & ſtridor dentium: & iuxta Salomonem, Riſus dolore miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupabit. Itaq; fratres chariſſimi, poſt abrenuntiationem in baptiſmo factam, non item redeatis ad ſeruitutē diaboli, & ad amorē ſęculi: quia nemo mittēs manū ad aratrū, & reſpiciēs retro, aptus eſt regno Dei. Sed obliuiſcentes ea quę retro ſunt, ad anteriora vos-

Exo. 14. & 16. *Num. 11.* *Falſi Chriſtiani.* *Mat. 8.* *Prou. 14.* *Luc. 6.*

extendite. Militia eſt vita hominis ſuper terram,& non coronabitur,niſi qui legitimè certauerit.Ecce omnes quidem currunt, ſed vnus ille ſcilicet ſolus, qui bene curret, accipiet brauium.*Sic ergo currite,vt comprehendatis*.Et ſi illi qui ad temporale brauium ſic ſe expediunt, vt corruptibilem coronam accipiant,quid nos fratres,quid facere debemus,qui ad incorruptam feſtinamus? Ergo fratres, ſi non curritis ita expeditè, vt contemplatiui, & illi qui omnia propter Deum dereliquerunt, ſaltem currite cum aliis qui poſſident tanquam non poſſidentes,qui nubunt tanquam non nubentes, qui gaudent tanquam non gaudentes: qui per temporalia ſciunt emere cœleſtia. Quia ſi tardiuſculi eſtis, orate Dominum qui exultauit vt gigas ad currendam viam,& dicite ei : Trahe me poſt te,curremus in odore vnguentorum tuorum. Quod ipſe facere dignetur, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus in æternum, Amen. Iob 7. 2.Tim.3.

DOMINICA IN SEPTVAGESIMA.

Simile eſt regnū cœlorum homini patrifamiliàs, qui exiit primò mane cōducere operarios in Vineam ſuam, & reliqua. Mat.10. In hac parabola fratres chariſſimi,oſtendit Dominus quantam curam,quantam,vt ita dixerim,ſollicitudinem,ipſe habet ſuper genus humanum.In quo confutantur illi,qui dicunt Deum res humanas non curare.Oſtendit hic quippè Dominus,quod ſicut aliquis paterfamiliàs ſollicite prouidet vineæ, ne nimis indureſcat,ne inherbetur,ne amittat tempus putationis & reputationis ſuæ.Ita ipſe eſt à principio, vt ita loquar, curioſus ſuper Eccleſiam ſuã,ne nimis indureſcat,ne vitiis occupetur,ne amittat curam prædicationis & commonitionis. Pater igitur familiàs, Deus intelligitur: Vinea, Eccleſia: Operarij, prædicatores, ſiue quilibet fideles, qui ſua vel aliorũ corda colunt, vt Deo fructificare poſſint. Horæ, ætates diuerſæ.Mane enim eſt quaſi pueritia: hora tertia,iuuẽtus: ſexta,virilis ætas: nona,ſenectus: vndecima hora,decrepita ætas: Denarius,præmium beatitudinis. Conuentio fit ex denario diurno,quando promiſſio fit benè laborantibus de beatitudinis pręmio. Sunt autem fratres mei, huius lectionis partes quinq;. Primò enim fit miſſio ope-

rariorum in vineam: ſecundò fit in ſero remuneratio: tertiò fit à primis murmuratio: quartò fit à patrefamiliàs eis reſponſio: quintò ponitur concluſio: Igitur miſſio operariorum primò fit, cùm dicitur: *Conuentione autem facta ex denario diurno, miſit eos in vineam ſuam.* In quo fratres mei, penſandũ eſt quod illis qui manè mittuntur, fit ex denario diurno. Iilis verò qui mittuntur hora tertia vel ſexta, vel nona, nõ promittitur denarius, ſed tantũ eis dicitur: *Quod iuſtum fuerit, dabo vobis.* Illis autẽ qui vndecima hora mittũtur, nihil promittitur, ſed increpãtur, & in vineã mittuntur, cùm eis dicitur: *Vt quid ſtatis tota die otioſi? Ite & vos in vineã meam.* Et quare hoc fratres mei? quia illi qui tota vita ſua in opere Dei deſudãt, iuxta humanæ rationis iudiciũ, integræ beatitudinis denarium promeruiſſe videntur. Qui vero partẽ vitæ ſuæ, in otio & vitio expẽdunt, & partem in Dei ſeruitio, non vſquequaque integrũ beatitudinis denarium videntur promeruiſſe. Qui autem in finem benè operari incipiunt, vel nihil promeruiſſe videntur vel parum. Et revera fratres, ſi quis totam vitam ſuam in bono conſumat, dignior eſt eo qui in media vita, vel in fine benè operari inchoat: ſi fuerint ambo in eodem gradu charitatis & laboris. Sed ſæpè fratres, contingit, vt qui tardius exierunt, priores velociori curſu præueniant. Quia, ſicut Hieronymus ait, ſubitus feruor, longum vincit teporem. Priores quippè ſæpè ex longo labore laceſcunt, & ex ſecuritate ſpei tepeſcunt: & ex meritorum magnitudine ſe tardioribus præponunt. Cùm econtrà poſteriores multotiens ex ſera conuerſione fiant velociores, & ex timore fiant feruentiores, & ex breui operatione ſibi vileſcant, & omnes ſibi pręponãt: & ideò
Luc.18. ſicut Publicanus deſcendunt iuſtificati ab illis.

Sequitur pars ſecunda, in qua fit remuneratio, cùm ſubditur: *Cùm ſerò autem factũ eſſet, dixit Dominus vineæ ſuo procuratori: Voca operarios, & redde illis mercedem ſuam: incipiens à nouiſſimis vſq; ad primos, &c.* Per ſerò fratres chariſſimi, finis mundi ſignificatur: quando ſcilicet finitis laboribus, Deus pater præcipit vineæ procuratori & redemptori, Domino ſcilicet noſtro Ieſu Chriſto, vt vocet operarios ad iudiciũ, & reddat illis mercedẽ ſuam. Quid

eſt

eſt hoc quod ait, *Incipiens à nouiſsimis vſque ad primos*, præſertim cùm iudicium & retributio ſit perficienda, non vni poſt alium, ſed potius, vt ait Apoſtolus, in ictu oculi? Prioritas & poſterioritas iſta, fratres, non ad tempus, ſed ad præmium referenda eſt. Omnes enim electi in eodem tempore, ſed non eadem præmij menſura remunerandi ſunt. Vnde Dominus: In domo, inquit, patris mei mãſiones multę ſunt. Et Apoſtolus: Stella differt à ſtella in claritate. Alia eſt enim claritas Solis, altera claritas Lunæ, &c. Quamuis igitur electi ſingulos accipiant denarios, tamen hic accipiet clarum, ille clariorem, iſſe clariſſimum. Redditio enim denarij, in quo imago & nomẽ Regis erat inſculptum, nihil aliud eſt quàm reformatio in nobis imaginis & ſimilitudinis Dei, quæ per peccata erant in nobis deformatæ. Sicut verò vnus denarius habet expreſſiorem in ſe imaginem & literaturam quàm alius: ita ſanctior habebit in ſe expreſſiorem imaginem & ſimilitudinem Dei quàm minus ſanctus. Ergo remuneratio incipit à nouiſſimis vſque ad primos, quando nouiſſimi magis feruentes, primus minus feruentibus à Deo in menſura retributionis præponuntur.

Ioan. 4.
1. Cor. 15.

Sequitur pars tertia, in qua primi arbitrãtes quod plus eſſent accepturi murmurant aduerſus patremfamiliâs dicentes: *Hi nouiſsimi vna hora fecerũt, & pares illos nobis feciſti, qui portauimus pondus diei & æſtus*. Hæc murmuratio fratres mei, ad ſtatum vitæ præſentis referenda eſt. In cœleſtem enim patriam nullus murmurãs intrabit, nec intrãs murmurare poterit. Sed in præſenti vita multi ſunt qui in opere Dei, longo tempore ſibi videntur laboraſſe: qui ſi aliquos tardius incipientes ſcirent, ſibi præponi vel æquari, murmurarent, & dicerent: Hi nouiſſimi vna hora fecerunt, & pares illos nobis feciſti, qui portauimus pondus diei & æſtus, quaſi qui in opere Dei longitudinẽ temporis & ardorem carnis ſuſtinuimus. Peccata autem quatuor modis incurrunt, tum quia iudicium Dei reprehendunt: tum quia fratres ſuos deſpiciendo nouiſſimos vocant, tum quia ſe de operibus iactant, tum quia fratres ſuos ſibi æquari per inuidiam dolent.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus ei qui tam per-

uerſe loquitur vel meditatur, reſpondet per ſpiritum, vel per ſcripturam,dicens: *Amice,non facio tibi iniuriam.* Primò igitur oſtendit iudicium ſuum rectū eſſe, cùm ſubdit, *Nonne ex denario diurno cōueniſti mecum?* Nemo fratres, ex his verbis putet Deum quaſi ex conuentione aſtrictum eſſe ad reddendū promiſſum. Sicut enim Deus eſt liber ad promittendū, ita eſt liber ad reddendum, præſertim cùm tam merita quàm pręmia ſint gratia ſua. Nihil enim aliud quàm gratiā ſuam coronat in nobis Deus, qui ſi vellet in nobis agere diſtrictè, non iuſtificaretur in conſpectu eius omnis viuens. Vnde Apoſtolus qui plus omnibus laborauit,dicit: Exiſtimo quòd non ſunt condignę paſſiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Ergo hæc conuentio nihil aliud eſt, quàm voluntaria Dei promiſſio. Deindè reprehendit eos Dominus de contemptu fratrum,& de iactantia operū,dum eis æquat nouiſſimos,dicēs: Volo autem huic, ſecundum opinionem tuam nouiſſimo, dare, ſicut & tibi in oculis tuis magno. An non licet mihi Domino facere miſericordiam cui voluero? Poſteà eos reprehēdit, quia fratres ſibi æquari,per inuidiam dolent,cùm dicit: *An oculus tuus nequam eſt, quia ego bonus ſum?* Ecce fratres,quàm ſubtiliter deſcribit malum inuidiæ,quæ tam dolet, quàm ipſi parū accipiat, quàm quod alius aliquid accipiat. Nec tam deſiderat ſe plus accipere,quàm alios nihil accipere, & de alterius bono tabeſcit. Hanc fratres,inuidiam omni intentione deuitate,cum qua ad cœlum nullus poteſt aſcēdere. Nam inuidus qui flet cum gaudētibus, & gaudet cum flentibus, quàm remotus eſt à charitate quæ dicit: Flete cum flentibus,& gaudete cum gaudentibus.

Gratiam ſuā in nobis coronat Deus.
Rom. 8.
Inuidiæ malum.

Sequitur pars quinta, in qua Dominus concludit & adaptat ſimilitudinē,dicens: *Sic erūt nouiſsimi primi, & primi nouiſsimi.* Non eſt enim fratres,hæc propoſitio vniuerſalis,ſed indefinita: Quoniam nec omnes nouiſſimi erūt primi,nec omnes primi nouiſſimi: Sed quidam qui videntur apud ſe, vel apud homines eſſe nouiſſimi,erunt apud Deū primi: Et quidā,qui vidētur apud ſe vel apud homines eſſe primi,erūt apud Deum in ordine iuſtorū nouiſſimi,vel etiam reprobati. Quare? Quia *multi ſunt vocati,*

pauci

pauci verò electi. Ecce fratres, omnes ad vitam vocati ſumus, Eccleſię parietes replemus, ſolus Deus tamen nouit qui ſunt eius. Alij enim per exteriorem operationē nobis videntur eſſe electi, ſed tamē a Deo interiora conſpiciente reprobantur, vt Phariſæus. Alij per exteriora mala nobis putantur eſſe reprobi, ſed tamen per humilitatem & pœnitentiam interiorem, Deo ſunt accepti, vt Publicanus. Alij benè incipiunt, ſed finis eorū tepeſcit & deficit, vt Iudas. Alij malè incipiunt, ſed in finem conuerſi à Deo recipiuntur, vt latro: qui penè in eadem hora & pœnituit & exalauit. Nemo itaq; fratres, de operibus ſuis bonis præſumat. Nemo alium propter exteriora mala iudicet vel condemnet. Nemo in longanimitate bonæ vitæ confidat. Nemo verò pœnitentem deſpiciat. Sed qui benè vixit, timeat ne cadat, ne tepeſcat, ne propter præſumptionē corruat, ne propter contemptum fratris tardioris, diſpliceat. Qui verò huc vſque malè vixit, audiat quod hîc dicitur; *Quid hîc ſtatis tota die otioſi?* Timeat ergo talis ne morte præueniatur, nec tamen deſperet, ſed de immenſa miſericordia confidens, feſtinet, ploret, ſatagat, vt quod amiſit in tepore, recuperet in feruore. Nemo dicat in vndecima hora, id eſt, in ſenectute incipiam laborare, & tantundem præmij recipiam, quantū primi. Nemo hoc dicat, fratres, quia nemo de veſpertina, necdum de præſenti hora certus eſt, quia nec vita, neç conuerſio in manu hominis eſt. Hora in qua quis moritur, eſt ſenectus ſua. Omnes igitur in vinea Dei laborare feſtinemus. Duritiam cordium timore de recordatione peccatorū noſtrorum & conſideratione gehennæ nato, quaſi ligone commoueamus, ſarmenta vitiorum, ſarpa correctionis à nobis & ab aliis auferamus. Caueamus ne ventus Aquilonis, flores virtutum in nobis, ne feruor perſequutionis fructus iam maturos in nobis ardeat: ſed ſemper ſolliciti de animabus noſtris, nunquam nos dignos, nunquā nos ſecuros æſtimemus, quouſq; prēmia percipiamus repromiſſa, quod nobis concedat pater & filius & ſpiritus ſanctus, Amen.

Luc.18. *Iudas.* *Latro.* *Non præſumendū de bonis operibus.* *1.Cor.10.*

DOMINICA IN SEXAGESIMA.

Libenter ſuffertis inſipientes, cùm ſitis ipſi ſapiētes, &c. Bipertita eſt hæc lectio fratres chariſſimi. Primò enim *2.Cor.11.*

reprehendit Corinthios, quibus hæc ſcribit, de hoc quod pſeudoprædicatores recipiebant. Secundò ſe comparat & præfert illis prædicatoribus. Reprehendens ergo Corinthios de ſuſceptione falſorum prædicatorum, ait: *Libenter ſuffertis inſipientes, cum ſitis ipſi ſapientes.* Ideò enim inſipiens eſt inſipiens, quia putat ſe eſſe ſapientem: & ideò non alienum, ſed ſuum vult ſemper facere conſilium. Primus enim acceſſus eſt ad ſapientiam, intelligere ſe inſipientem eſſe, & ſaniori conſilio acquieſcere. Porrò ſapientiores, inſipientes ſufferre & recipere hoc intuitu debent, vt eos corrigant & doceant, vt non erroribus eorum conſentiant, vt faciebant Corinthij, qui falſos prædicatores, legem tenendam eſſe cum Euangelio, & alios errores prædicantes, ſuſcipiebãt, & eorum erroribus acquieſcebant. Quorum, vnde dolendum eſt, ſunt etiam hodie ſimiles in Eccleſia, qui quoſdam girouagos & falſos prædicatores, libentius quàm proprios prædicatores recipiunt, audientes libentius adulantes, quàm corripientes: loquentes placita, quàm loquentes vera. Et iuxta quod Salomon ait: Furtiuæ eis aquæ dulciores ſunt: ſed ſecundum Euangelium, veræ oues proprij paſtoris vocem cognoſcunt & ſequuntur, alienum autem non ſequuntur: quia non nouerunt vocem alienorum. Sunt autem fratres mei, quatuor ſpecies prædicatorum: Alij autẽ mala prædicant, & malè viuunt: & hæretici ſunt, qui nec audiendi, nec imitandi ſunt, ſed prohibendi. Alij malè prædicant per ignorantiam, & in cæteris benè viuunt, & inſipientes ſunt. Qui & ſi in moribus imitandi ſunt, tamen audiendi non ſunt. Alij bona prædicant & benè viuunt, & veri prædicatores ſunt, qui & audiendi & imitandi ſunt. Alij bona prædicant & malè viuunt, qui audiendi ſunt, ſed non imitandi, de quibus dicitur: Quæcunq; dixerint vobis ſeruate & facite, ſecundum verò opera eorum nolite facere. Tanta quippè eſt authoritas veræ doctrinæ, quod per quemcunque peruerſum, & quocunque fine prædicetur, audienda eſt. Vnde Apoſtolus: Siue per veritatem, ſiue per occaſionem Chriſtus prædicetur, gaudeo: & contrà, à quocunque honeſto, & quocunque fine praua doctrina prædicetur,

Primus acceſſus ad ſapientiam.

Prou. 9.

Ioan. 10.

Quatuor ſpecies prædicatorum.

Mat. 23.

Philip. 1.

cetur, audienda non eſt. Vnde Apoſtolus; Et ſi Angelus de cœlo aliud vobis prædicauerit, anathema ſit. *Gal. 1.* Quos autem inſipientes ſuſtinent Corinthij, exponit Apoſtolus, cùm ſubdit: *Suſtinetis enim ſi quis vobis in ſeruitutem redigit.* Quibus ſunt etiam hodie ſimiles, qui ſimplices à libertate virtutum, in ſeruitutem voluptatum & carnalium illecebrarum redigunt, dicentes cuncta ad vſum hominum fuiſſe creata. Quibus, fratres mei, nolite conſentire, quoniam qui intemperanter ſequuntur licita, cadunt in illicita: Et ille ſolus in illicita non cadit, qui à licitis cautè ſe reſtringit. *In ſeruitutē redigere quid.* *Suſtinetis*, inquit, *ſi quis accipit* veſtra, *ſi quis deuoret* cibos veſtros: *ſi quis extollitur* de ſanctitate, vel nobilitate: *ſi quis in faciem vos cædit, quod dico ſecundum ignobilitatem.* Quia namque tanquam facie, ita nobilitate homo cognoſcitur rectè, in faciem cædi, eſt per ignobilitatem contemni. Multi quoque ſunt hodie fratres mei, quibus & ſi falſi prædicatores prædicant non vera, ſed grata & placita, ſuſtinent eos ſua deuorantes, & de ſanctitate ſe gloriantes, & cæteros negligentes.

Sequitur pars ſecunda, in qua Apoſtolus ſe comparat & præfert pſeudoprædicatoribus, cùm ſubdit: ſubaudis, *In quo quis audet*? ſe commendare. *Et ego.* Sed quomodo fratres mei, hîc ſeipſum commendat Apoſtolus, cùm idem alibi dicat: Non enim qui ſeipſum commendat ille probatus eſt, ſed quem Deus commendat. Et Salomon, Laudet, inquit, te alienus, & non os tuum. Et reuera, fratres, ſi quis ad iactantiam ſeipſum laudat, non venialiter peccat. Nō enim laudabilis eſt, qui ſeipſum laudat. Sed Sancti cùm ſua bona numerant, non ob iactantiam hoc faciunt, ſed ob neceſſitatem. Tres enim cauſas inuenimus quibus Sancti ſua bona enumerare coguntur. Quando enim premuntur vehementi aduerſitate, ad augmentum ſpei & ſolatij ſua bona coguntur enumerare, vt Iob: Oculus, inquit, fui cæco, & pes claudo: Si comedi buccellam meam ſolus, & non comedit pupillus ex ea. Quando etiam volunt Deum Iudicem ad miſericordiam ſui inclinare, ſolent bona ſua enarrare, vt Ezechias: Memento, inquit, quomodo ambulauerim coram te in *2. Cor. 10.* *Prou. 27.* *Tres cauſæ quibus ſancti ſua bona enumerare coguntur.* *Iob. 29.* *Eſa. 38.*

veritate. Quando etiam ſancti Prædicatores volunt perſuadere, vt ſibi magis acquieſcant quàm pſeudoprædicatoribus, ſolent ſe commendare & illis præferre, vt Apoſtolus in hoc loco. Commendat autem ſe Apoſtolus in quatuor, in genere, in miniſterio, in reuelationibus, in humilitate. In primo ſe æquat aliis: in ſecundo & tertio ſe præfert eis: in quarto ſe humiliat aliis & ſibi. De genere ſe commendat, & aliis æquat, cum dicit: *Hebræi ſunt & ego, &c.* Nobilitas & probitas parentum ad nihil aliud valent ſequacibus, fratres mei, niſi ad æmulationem imitationis. Hinc eſt quod antiqui imagines & probitates parentũ ſolent depingere ad incitamentũ filiorũ & nepotũ, vt eos ad patriſandũ incitarẽt. Si tu verò degeneras, quare parentũ tuorũ nobilitatẽ iactas: Non te iuuat, ſed damnat. Non enim ex probis parentibus naſci, ſed probos parentes imitari, laudabile eſt. Hinc eſt quod Dominus Iudæis incredulis in patre Abraham gloriãtibus, ait: Si filij Abrahæ eſtis, opera Abrahæ facite. Vos ex patre diabolo eſtis, & deſideria patris veſtri vultis facere. De miniſterio ſe aliis præfert, cùm dicit: *Miniſtri Chriſti ſunt & ego, vt minus ſapiens dicã, plus ego.* Ac ſi diceret, in hoc quod me aliis præfero, loquor vt minus ſapiens, quoniã minus ſapiens ſapientiũ, eſt ſe aliis præferre. Vnde & poſteà dicit: *Factus ſum incipiens, vos me coëgiſtis.* Non tamen in hoc quod ſe aliis præferebat, inſipiens erat, quia nõ ad iactantiam, ſed ob vtilitatẽ ſubditorũ hoc verè & ſapiẽter faciebat. In duobus autẽ probat ſe plus cæteris miniſtrũ Chriſti eſſe: quia plus ſequitur & imitatur eũ in exteriori paſſione, vt in laboribus, in afflictionibus, in periculis: & in interiori compaſſione, vt in ſolicitudine omniũ Eccleſiarum. Et quia infirmatur cum infirmo, vritur cum ſcandalizato. Hæc penſent Prælati Eccleſiæ, qui extolluntur & gloriãtur de miniſterio Chriſti, quia ſunt Sacerdotes, Epiſcopi, & populorum magiſtri: Si ſunt verè miniſtri Chriſti, imitentur eum, non in diuitiis & delitiis, non in pompa & ambitione ſeculari, quæ Chriſtus ſemper deteſtatus eſt: Sed in eis in quibus imitatur eum Paulus, in paſſione exteriori, in laboribus, in afflictionibus in ieiuniis, in Eccleſiæ perſequutionibus. Sint ſolliciti pro Eccleſiis,

Probitas & nobilitas parentũ ad quid valet.

Ioan. 8.

Quid miniſtri Chriſti agere debeant.

vt non eas expolient, ſed vt eas inſtruant & ſupportent. Lugeant cum lugentibus, gaudeant cum gaudentibus, infirmentur cum infirmantibus: fiant omnia omnibus. De reuelationibus ſe commendat Apoſtolus, cùm ait ſe raptum vſque ad tertium cœlum. Hinc diſcant Paſtores Eccleſiæ rapi deſiderio ad cœleſtia, & ea per lectionem & contemplationem meditari, vt ſint digni vocari viri deſideriorum cum Daniële, quatenus Dominus aperiat eis ſecreta ſapientiæ ſuæ, ad ſuam & aliorum vtilitatem. Quod verò Apoſtolus fatetur ſe neſcire, an fuerit raptus in corpore & anima ſimul, an extra corpus anima ſcilicet aſſumpta: Hoc fratres, contra illos erroneos eſt, qui affirmant ſe in vna nocte corporaliter, multas regiones tranſmeare, manducare, & bibere, & poſt remeare. Cùm Apoſtolus Spiritu ſancto plenus dicat ſe neſcire quomodo in cœlum raptus fuerit. Idem de humilitate ſe commẽdat, cùm ait: *Et ne magnitudo reuelationũ extollat me, datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ, angelus ſatanæ qui me colaphizet. &c.* Ecce fratres mei, cum tot & tantis virtutibus ſublimatus eſſet Apoſtolus, ad conſeruationem humilitatis, datus eſt ei à Deo ſtimulus carnis, & angelus ſatanæ ad inquietandum & humiliandum eum. Et cùm rogaret illum à ſe remoueri, dictum eſt ei à Domino: *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.* Magnitudo enim virtutis ſolet ſuperbire, niſi temperetur ex humilitate. Quæ humilitas tanta fuit in Paulo, vt contra morem hominum ſæcularium, bona ſua vix & coactus enarraret: infirmitates verò ſuas gaudens aperiret. *Libenter gloriabor*, inquit, *in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi.* Nemo igitur fratres mei, nemo noſtrũ infirmitates, labores, & afflictiones fugiat, vel à ſe remoueri depoſcat: quia quod caminus auro, quod lima ferro, quod gelu ſato, hoc confert tribulatio iuſto. Quid? Illum purgat, elimat, ſplendificat. Vnde Dauid: Da mihi, inquit auxilium de tribulatione, id eſt, tribulationem fac mihi in auxilium prouenire. Oremus itaque fidelem animarum purificatorem, vt hîc nos purget, nos purificet, ne in futuro, in furore ſuo arguat nos: ne in ira ſua corripiat nos: ſed ſtatim exeuntes de corporali miſeria, nos in

Afflictiones non ſunt fugiendæ.

Pſal. 59.

I 5 theſau-

theſaurum ſuum recipiat Deus & Dominus noſter, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA IN SEXAGESIMA.

Luc. 8. C*Vm turba plurima conueniret, & de ciuitatibus properarent ad Ieſum, dixit per ſimilitudinem: Exiit qui ſeminat ſeminare ſemen ſuum*, & reliqua. Dominus & redẽptor noſter, fratres chariſſimi, per omnia nos inſtruens, vt ſe perſępè figuratè loqui demonſtraret, expoſuit parabolam iſtam, vt in parabolis, quas per ſe non exponebat, ſignificaret ſpiritualem intelligentiam ſimiliter eſſe quærendam. Eſt igitur (vt ipſe ait) Semen verbum Dei: Ager mundus: Seminator Chriſtus, qui de ſinu patris exiit, vt ſemen verbum Dei, hoc in mundo ſeminaret: Et etiam quilibet prædicator, qui ſecundum ſuum modulum de ſecreto contemplationis ſuæ ad erudiendum homines debet exire. Sed hominum, quibus ſemen verbum Dei proponitur, multę ſpecies ſunt. Nam quidam ſunt, qui nec & *Ioan. 8.* illud audire volunt, vt illi quibus Dominus ait: Qui ex Deo eſt, verba Dei audit: propterea vos non auditis, quia *Pſal. 57.* ex Deo non eſtis. Et Propheta, furor illius ſecundum ſimilitudinem ſerpentis, ſicut aſpidis ſurdæ & obturantis aures ſuas, quæ non exaudiet vocem incantantium. Aſpis ſerpens eſt incurabilis veneni, quæ ne audiat incantationes, alteram aurem allidere terræ, reliquam obturare cauda perhibetur. Tales ſunt homines quidam incurabilis malitiæ, qui aures intellectus ſui obturant: Hinc amore terrenorum, hine amore poſterioris partis ſuæ, id eſt carnis, ne verbum Dei audire velint. Illorum verò qui audiunt quatuor ſpecies ſunt. Nam alij in tantum audiunt verbum Dei, vt nec eius ſapore vel opere delectentur, qui bene ſignificantur per terram ſecus viam nulla ſepe clauſam, vbi ſemen conculcatur, & ab auibus aufertur. Corda enim talium clauſa non ſunt, ſed omnium tentationibus ſpirituum patent. Venit ſpiritus luxuriæ, non prohibetur, ſed intrat: Venite ſpiritus auaritiæ, non prohibetur, ſed intrat: Venit ſpiritus vanæ gloriæ, non prohibetur, ſed intrat: & ſimiliter cæteri veniunt, nec prohibentur. Quia verò corda talium, frequentia malarum

Hominũ qui verbũ Dei audiunt quatuor ſpecies.

cogitationum trita & conculcata ſunt, auditum verbum Dei in eis adhærere nequit, ſed a ſpiritibus malignis, qui tanquam aues aerij & agiles ſunt, a memoria remouentur. Alij verò audiunt verbum Dei, & cum deſiderio percipiunt, & etiam aliquid boni agere incipiunt, ſed à ſolicitudinibus & voluptatibus diuitiarum occupati, deſiſtunt. Qui benè, fratres mei, ſignificantur per terram ſpinis occupatam. Per ſpinas quippè dicit Dominus diuitias ſignificari, quia & ſi videantur delectare corpus, tamen animam aculeis curarum pungunt, & peccatis cruentant, & voluptatibus aggrauant & extingunt. Cùm enim diuitiæ cum labore acquirantur, cum timore ſeruentur, cum cupiditate augeantur, cum dolore perdantur, quid aliud ſunt labor, timor, cupiditas, & dolor, niſi punctiones verè cruciantes animam? Hinc & de illis qui inter huiuſmodi ſpinas delectantur, ſcriptum eſt. Et eſſe ſub ſentibus diuitias computabunt. *Iob. 30.* Alij quoque audiunt verbum Dei, & cum gaudio ſuſcipiunt, & aliquid boni agere incipiunt, ſed tribulationibus & perſequutionibus preſſi deſiſtunt. Qui benè ſignificantur per petram, quia altitudinem terræ & humoris, id eſt, fidem & charitatem profundam non habent: & ideò feruescente Sole perſequutionis, areſcunt, & non referũt fructum. Tales erant illi, quibus Dominus per Prophetã promittit: Auferam, inquit, cor lapideum à vobis, & dabo vobis cor carneum. *Ezech. 36.* Omnes ſupradicti non reddunt fructum, quia agrum cordis ſui non benè colunt. De quibus per Salomonem dicitur: *Prou. 24.* Per agrum pigri hominis tranſiui, & ecce totum repleuerant vrticæ, & operuerant ſuperficiem ſpinæ, & maceries lapidum deſtructa erat. Alij verò audientes verbum Dei, retinent corde optimo, & fructum afferunt in patientia. Qui rectè ſignificantur per terram bonam: Quia ſicut terra bona commendatũ ſemen reddit multiplicatũ: ita bonus homo auditum verbum, cogitando, operando, & docendo, ſibi & aliis proficiendo, multiplicare non deſiſtit. Afferet autem fructum in patientia: quia niſi bona terra patiatur extirpationes, arationes, frigus & calores, fructificare non poteſt. Ita niſi homo patienter extirpet à ſe ſpinas & tribulos vitiorum, niſi duritiam cordis aret, vomere pœ-

re pœnitentiæ & compunctionis: niſi maceries carnis afflictiones & perſecutiones patienter portet, verbum Dei in eo fructificare non poteſt. Seminato autem agro, cura non eſt remouenda: quoniam niſi circunſepiatur ſatum, niſi ſatiatur, niſi aues exterreantur, niſi temporum opportunitas a Deo poſtuletur: non veniet ad debitam maturitatis vbertatem. Suſcepto quoque in corde verbo Dei, niſi vigili cautela cor à tentationibus cuſtodiatur, niſi renaſcentia vitia diligenter extirpentur, niſi dæmones pſalmodiis & orationibus abigantur, niſi aſſiduis votis incepti boni incremētum & multiplicatio à Deo poſtuletur, non

Mar. 4. veniet ad fructus perfectionem. Reddit autē teſte Euangeliſta alio, ſemen in bona terra fructum, aliud triceſimum, aliud ſexageſimum, aliud centeſimum. Tres enim ordines ſunt in Eccleſia, Coniugati, Vidui, & Virgines. Coniugati triceſimum: Vidui ſexageſimum: Virgines cēteſimum percipiēt fructum, ſi perſeuerauerint bene in ſui ordinis puritate. Et ſecundū gradum meritorum, erit or-

Coniuges. dō præmiorum. Vos igitur coniuges, ſi gradus veſtri ordinem bene ſeruetis, ſi amorem Dei vxoribus, filiis, & cęteris omnibus pręponatis: ſi cōiuges cum freno modeſtię diligatis: ſi filios & familiam ſecundam Deū doceatis: ſi exceſſus veſtros eleemoſynis redimatis: ſi in mandatis Dei

Vidui & Viduæ. perſeueretis, magni eſtis ante Deum. Vos autem vidui viduæque, ſi gradus veſtri religionem cuſtoditis: Si eſtis tantò Deo deuotiores, quantò liberiores: ſi mente & corpore ſanctimoniam habetis: ſi ieiuniis, orationibus & elee-

Virgines. moſynis vacatis, maiores eſtis. Vos quoque virgines viri vel fœminę, ſi eſtis virgines voluntate, nō neceſſitate, vel timore: ſi toto deſiderio cœleſti ſponſo placere deſideratis, ſi vos virtutibus potius quàm veſtibus exornatis, ſi vt prudentes non fatuæ virgines gloriam Dei, non mundi quæritis, maximi eſtis. Veruntamen, fratres mei, ſicut aliquod argentum plus valet, quàm aliquod aurum, ita aliquis coniugatus, aliquam viduam vel virginem meritò poteſt ſuperare. Melior quippe eſt coniugatus in Deo feruens, quàm viduus vel virgo tepens. Itaque, fratres mei, omnes conuerſemur honeſtè, vnuſquiſque in ordine ſuo. Diligamus Deum toto deſiderio: mundum ſpernamus,

carnem

carnem caſtigemus, vitia de nobis extirpemus: verba Dei deuoto corde ſuſcipiamus. Operãdo & docendo illa multiplicemus, vt fructum æternitatis recipere mereamur. Quod nobis præſtare dignetur qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

DOMINICA IN QVINQVAGESIMA.

Excellentiorem viam vobis oſtendo. Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus ſum velut æs ſonans aut cimbalum tinniẽs, &c. 1. Cor. 13. Inter omnes gratias, quas fratres mei, largitur hic nobis omnipotens & miſericors Deus, ad præmium æternæ beatitudinis promerendum, obtinet principatum vera charitas, Dei videlicet amor, & proximi. Hanc cõmendat Apoſtolus quinq; modis: Primò, quod excellentior via eſt: ſecundò quod ſine ea nihil cætera valent: tertiò quod omnia vitia excludit: quartò, quod qui hanc habet, omnia habet: quintò, quod nunquàm excidit. Oſtendit igitur hic quod charitas eſt excellentior via, cùm ait: *Excellentiorem viam vobis demonſtro*. Eſt autẽ charitas excellentior via, quia magis excellẽs; magis expedita, magis propria. Magis extollens eſt, quia nihil plus extollit quàm charitas, quæ de ſeruis facit filios, de hoſtibus amicos, de hominibus deos. Vnde Dominus iam non dicã vos ſeruos, quia ſeruus neſcit quid faciat Dominus eius. Vos autem dixi amicos, quia omnia quæ audiui à patre meo, nota feci vobis. Ioan. 15. Et alibi: Dedit autem eis poteſtatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius. Ioan. 1. Et Propheta: Ego inquit dixi dij eſtis, & filij excelſi omnes. Pſal. 18. Sicut enim charitas via eſt, qua Deus venit ad hominem: ita eſt via qua homo vadit ad Deum. Quia enim non bene conueniunt maieſtas & amor, ideo Deus amans hominem ſe coæquauit ei, vt eum ſecum ſublimaret. Charitas eſt oleũ quod in imo premi non poteſt, ſed ſuperenatat. Charitas etiam magis expedita via eſt, quoniam per eam compendioſius & facilius ad Deum aſcendimus. Si enim magnã ſapientiam, ſi magnam eloquentiam, ſi multa eleemoſynas facere, ſi martyrium ſuſtinere nequis, ſufficit tibi, ſi Deum & proximum verè diligis. Amor enim ſeipſo contentus eſt ad merendum Deum, nec tantum Deum expectat,

ctat,ſed cum iam habet,dum veraciter eum amat.Charitas etiam magis propria eſt Dei,ſuorumq; electorũ:quoniam cùm cætera bona poſſint etiam habere reprobi,charitatem ſoli poſſident electi.Hinc eſt enim fons proprius, cui non communicat alienus. Alieni enim ſunt,quicunque audituri ſunt hanc vocem: Non noui vos. Hæc eſt tunica nuptialis,qua induti ſecuri recumbũt.De hac Dominus,hoc eſt,inquit,præceptum meum vt diligatis inuicem. Acſi diceret: Hoc eſt excellens & proprium mandatum meum,quo mei à non meis ſeparantur. Itaque,fratres mei, vt filij & amici Dei eſſe mereamur, charitatem ſemper cuſtodiamus.

Mat. 7.

Sequitur pars ſecunda,in qua Apoſtolus oſtendit nulla quantumcunq; bona ſine charitate prodeſſe, cùm ſubdit: *Si linguis hominum loquar & Angelorum.* Magnum quippè bonum eſt fœcunda & eloquens prædicatio, ſed ſine charitate, nihil prodeſt prædicanti, prodeſt quidem auditoribus.Sed prędicator qui non ex charitate,ſed propter nummum vel gloriam prædicat, eſt quaſi æs ſonans aut cimbalum tinniens,id eſt,alios ad Deum vocat,ſed ſe ſua voce conquaſſat & condemnat. Magnum bonum eſt Prophetia de futuris,ſed ſine charitate nihil prodeſt. Nihil quippè profuit Balaam,nihil Sybillę,nihil Caiphæ, quòd futura Dei Sacramenta prædixerunt. Magnum bonum eſt ſcire myſteria & Sacramenta veteris & noui teſtamenti, & omnem ſcientiam diuinam & humanam, ſed ſine charitate nihil prodeſt. Nihil quippè Iudæ profuêre Sacramenta,quæ cum cęteris Apoſtolis habuit communia.Nihil prodeſt diabolo,quod,vt ait Ezechiel,cœleſtia nouit myſteria. Nihil Scribis & Phariſæis, falſiſque Doctoribus, profuit habere ſcientiam ſanctarum literarum.Magnum bonum eſt habere omnium fidem ita perfectam,vt per eam transferantur montes ad literam, vel dæmones à patientibus: ſed ſine charitate nihil prodeſt. Nihil enim proderit quibuſdam,qui hæc & alia bona ſine charitate fecerunt: Qui in iudicio hoc ſe confitebuntur feciſſe. Nónne in nomine tuo prophetauimus? Nónne in nomine tuo dæmonia eiecimus? Quibus non dicetur, Non habuiſſetis hæc dona, ſed,Non noui vos: quia ſine cha-

Non prædicandum ad bonum vel gloriã.

Mat. 7.

charitate nihil habuerunt. Nihil enim proſunt hypocritis, qui ob vanam gloriam ea faciunt. Vnde Iacobus, Qui offendit in vno, factus eſt omnium reus. Ergo chariſſimi, charitatem ſuper omnia ſtudeamus habere, ſine qua cætera bona, nil poſſunt valere. *Iacob.2.*

Sequitur pars tertia, in qua oſtendit Apoſtolus quod charitas omnia vitia excludit, cùm ſubdit: *Charitas non æmulatur*, per inuidiam, imò gaudet cum gaudētibus, & flet cum flentibus. *Non agit perperā*, id eſt, peruerſe, imò omnia facit bono fine. *Non eſt ambitioſa*, non contendit de honore, ſed de humilitate. *Non quærit quæ ſua ſunt*, ſed quæ Chriſti: Chriſti enim voluntatē & gloriam quærit, non ſuam. *Non iritatur* per iram, *non cogitat malum*: fortis ſcilicet, non ſolùm ad non retribuendas iniurias, ſed etiam ad non curandas. *Non gaudet ſuper iniquitate*, imò deflet, ſic & cætera vitia charitas excludit. Vnde & legitur: Qui charitatē habet, non peccat: non quia non peccet, ſed quia nō peccat ad mortem. Peccatum enim in feruore charitatis, eſt quaſi gutta aquæ in ignē, quæ eum non extinquit, ſed inflammat. Feruidam igitur fratres, charitatem habeamus, vt in eius feruore ſordes peccatorum noſtrorum excoquantur. *1.Ioan.4.*

Sequitur pars quarta, in qua oſtendit Apoſtolus, quod qui habet charitatem, omnes virtutes habet, cùm dicit: *Charitas patiens eſt* inter aduerſa, ſcilicet benigna eſt inimicis, eos etiam à quibus patitur, amans. *Congaudet veritati*, id eſt, bono iuſtitiæ. Vnde & dicitur: Beati qui eſuriunt, & ſitiunt iuſtitiam. *Omnia credit*, quæ ſcilicet de futura vita in ſcripturis ſacris leguntur. *Omnia ſperat*, quæ ſcilicet à Deo ſunt promiſſa. Quæ etſi differantur, *Omnia ſuſtinet*. Cæteras quoque virtutes habet, qui veram charitatem habet: Quarum quaſdam & ſi non habet in vſu, habet tamen in affectu. Quamuis enim non habet in ſe, habet tamen in aliis, de quibus gaudet tanquam de ſe. Teneamus itaque fratres, charitatem, per quam omnia bona habentur, per quam lex adimpletur. Vnde Propheta: Omnis conſummationis vidi finem, latum mandatum tuum nimis. Et Dominus: In hac tota lex pendet & Prophetæ. *Mat.5.* *Pſal.118.* *Mat.22.*

Sequi-

Sequitur pars quinta, in qua oſtendit Apoſtolus, quod Charitas nunquã excidit. Propterea nunquam cadet qui charitati adhæret. Vita enim futura nõ auferet, imò perficiet charitatem. Quæ enim nunc data eſt ad bene merendum, tunc dabitur in præmium. Cætera verò bona, quæ nunc habent locum, tunc ceſſabunt: Ceſſabunt prophetiæ, quia non erit tunc abſcus vel occultum quod de Deo videbitur. Ceſſabunt linguæ, quia res & cogitatio aperta, manifeſtari ſignificationibus nõ egebunt. Ceſſabit ſcientia, quia tunc nõ erit ſpecularis & vmbratilis ſcientia, ſed aperta Dei viſio. Ceſſabit enim fides: Ea enim quæ modò inuiſibilia credimus, tunc præſentialiter videbimus. Ceſſabit ſpes, quando obtinebimus quod ſperabamus. Cæteris itaque ceſſantibus, tunc charitas augebitur & perficietur. Tunc enim ita, diligemus Deũ, quod ab eius amore nullatenus poterimus ſeparari vel tepeſcere. Penſemus ergo fratres mei, penſemus toto corde, quanta, quàm admirabilis erit beatitudo illa, vbi ſancti illud, quod ſemper in hac peregrinatione deſiderauerãt, ſperauerant, exquiſierant, contemplabuntur, amplexabuntur, fruentur ſine metu, ſine defectu, ſine inuidia. Vbi & ſi par non erit Sanctorum claritas, tamen par erit gaudium. Omnia enim faciet communia amor vnus, & voluntas vna. Itaque fratres mei, dilectionem Dei & proximi, quæ nobis erit præmium in patria, toto corde teneamus in via. Super omnia diligamus Deum, qui ſuper nos eſt. In bono diligamus animam noſtram, quæ intra nos eſt: Sicut nos, diligamus proximum noſtrum, qui iuxta nos eſt. Cum diſcretione nutriamus carnem noſtram, quæ infra nos eſt, quatinus pariter peruenire mereamur ad videndum Deum Deorum in Sion, vbi eſt Regnum ſine termino, ſatietas ſine faſtidio, ſanitas ſine morbo, iuuentus ſine ſenio, feſtum ſine mœrore, gaudium ſine fine, largiente Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Ceſſabunt Prophetiæ Linguæ Scientia. Fides. Spes.

DOMINICA IN QVINQVAGESIMA.

Luc. 18. *Aſſumpſit Ieſus duodecim Diſcipulos ſuos, & ait illis: Ecce aſcẽdimus Hieroſolymam, & conſummabuntur omnia*

omnia quæ ſcripta ſunt per Prophetas de filio hominis, &c.
Duobus capitulis diſtinguitur lectio iſta, fratres chariſſimi: Porrò in primo conſiderandū eſt ſecundum literam, quare Dominus paſsionē & reſurrectionē ſuā prædicere voluerit, & quare duodecim Diſcipulis tantū, & quare ſecretò. Quare ſe paſſurū & reſurrecturū prædixt: Ob tres cauſas vt ſe Deū omniſcientem demonſtraret, vt ſe ſpontaneè paſſurum probaret, vt Diſcipulos ſuos contra mortis ſuæ deſperationē præmuniret. Quare duodecim tantū? Vt demonſtraret tantum apoſtolicæ doctrinæ ſequaces eſſe dignos, humanæ redēptionis agnoſcere & participare Sacramentū. Quare ſecretò? Vt ſanctum nō debere dari canibus, nec margaritas porcis, demonſtraret. Vnde idē ait: Vobis, inquit, datū eſt noſſe myſteria Regni Dei, cæteris autem in parabolis. Moraliter autem fratres mei, inſtruit nos Dominus exemplo ſui, quomodò ſupernā Hieruſalē adire debeamus. Sicut enim ipſe aſcendendo Hieroſolymam, patiendo, moriendo, reſurgendo, aſcendit in cœlum ad patrem: ita nos fratres chariſſimi, ima vitiorū vitando, tribulationes patiendo, mundo moriendo, anima & corpore reſurgendo, ad cœleſtem patriam aſcendere oportet. Acſi diceret Dominus: Qui mihi miniſtrat, me ſequatur. Et vbi ſum ego, illic & miniſter meus erit. Itaque fratres totis viribus nitendum eſt. Nam ſi cum tanto ſudore culmina montium aſcendimus, quanto labore opus eſt grauitati noſtræ nitenti ad cœlum? Teſte enim Domino, lata & ſpatioſa eſt via, quę ducit ad perditionem, & multi currunt per eam: Sed anguſta & ardua eſt via, quæ ducit ad vitam, & pauci aſcendunt per eam. *Facilis eſt enim* (teſte Poëta) *deſcenſus auerni.* Facilè eſt quippè deſcēdere de ingluuie ad libidinem, de libidine ad cupiditatem, de cupiditate ad auaritiam: & ita de vitio in vitium, vſque in æternam damnationem. Sed valdè laborioſum eſt fratres mei, aſcendere ad abſtinentiam: de abſtinentia ad continentiam: de continentia ad mundi contemptum: & ita de virtute in virtutem, vſque ad patriam cœleſtem. Hanc aſcenſionem fratres, non poteſt facere per ſe homo, niſi adiutus à Deo. Vnde Dominus, Nemo poteſt, inquit, venire ad me, niſi pater meis cœleſtis

Mat. 7. *Mar. 4.* *Luc. 8.* *Ioan. 12.* *Mat. 7.* *Vergilius 6. Aeneid.* *Ioan. 6.*

traxerit eum. Clamemus igitur ad eum fratres, clamemus
Cant. 1. & dicamus ei: Trahe me poſt te, curremus in odore vn-
Pſal. 83. guentorum tuorū. Nàm iuxta Prophetam: Beatus eſt vir, cuius eſt auxilium abs te, aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit exiſtens in valle lachrymarum in loco quem poſuit. Et proculdubio fidelibus nihil de ſe, ſed de Deo tantum præſumentibus, benedictiones gratiarū dabit legiſlator: & ita ibunt de virtute in virtutem: & tandem videbitur Deus Deorum in Sion. Tribulationes etiam fratres charißimi, neceſſe eſt nos pati, dum aſcendimus ad patriam.
2. Tim. 3. Iuxta illud Apoſtoli: per multas tribulationes oportet
Luc. 23. nos intrare in regnum cœlorum. Et alibi: Omnes qui piè volunt viuere in Chriſto Ieſu perſecutionem patientur. Nam ſi in viridi ligno hoc fuit, id eſt in Chriſto, in arido quid fiet? Has tribulationes oportet iuſtum pati. Neceſſe eſt illum pati, tradi, illudi, flagellari, cōſpui. Tradi iuſtum oportet: & hæc multitudo exemplorum te do-
Gen. 4. cet. A principio, Abel iuſtus traditus eſt, in manibus
Gen. 37. Cain. Ioſeph iuſtus traditus & venditus eſt Hiſmaelitis: Iob iuſtus traditus eſt in manu diaboli: & vt magis mire-
Iob 1. ris, ab ipſo Deo. Ecce, inquit, caro eius in manu tua eſt: veruntamē animam eius ſerua. Dominus iuſtus traditus eſt gentibus per manus Iudæ & Iudæorum: & hoc illi nō poſſent, niſi pater, & etiam ipſe ſeipſum traderet. Di-
Ephe. 5. cit enim de eo Apoſtolus, qui tradidit ſemetipſum pro nobis. Quia ergò fratres mei, nō eſt diſcipulus ſupra magiſtrum, ſi nos veri diſcipuli Chriſti ſumus, ſi verè iuſti ſumus, nos quoque neceſſe eſt tradi in manus impiorum, diaboli ſcilicet, & malignorum hominum. Sed nos reſpiciamus ad Chriſtum traditum, & in eo conſolabimur.
Gen. 9. Neceſſe etiam eſt iuſtum illudi. Illuſus eſt Noë iuſtus à fi-
& 37. lio. Ioſeph à fratribus dicentibus: Ecce ſomniator venit.
4. Reg. 2. Heliſæus à pueris dicentibus: Aſcende calue. Chriſtus à militibus indutus veſte coccinea, ſpinis coronatus, & arūdine ſceptratus, & dictum eſt ei deriſoriè: Aue Rex Iudæorum. Nos fratres ſi aſcendere ad cœlum volumus, neceſſe eſt nos illudi, vel à diabolo per phantaſticas illuſiones, vel à falſis fratribus, noſtram ſimplicitatem irridentibus, & hypocritas nos vocantibus. Sed nos reſpiciamus

ad

ad Chriſtum illuſum, & in eo conſolabimur. Neceſſe eſt etiam iuſtum flagellari. Flagellatus eſt Iob, flagellatus eſt Tobias, flagellatus eſt Dominus, & ligatus ad columnã, in qua vſque hodie apparent veſtigia ſanguinis. Apoſtoli quoque flagellati ſunt. Nos ſimiliter, fratres, oportet flagellari, vel infirmitatibus, vel perſequutionibus, vel iniuriis, vel damnis. Sed nos fratres, ſemper reſpiciamus ad Chriſtum flagellatum, & in eo conſolabimur. Neceſſe eſt etiam iuſtum conſpui & reſpui. Spretus & contemptus fuit Ioſeph inter fratres: Spretus quoq; Dauid à ſuis dicentibus: Quid nobis & filio Iſai? Spretus & Iob à ſuis inter aduerſa: Spretus & Dominus, & vocatus filius fabri, & conſputus, & inter iniquos proiectus. Apoſtoli ſimiliter ſpreti & facti tanquam purgamentum & omnium peripſema. Nos quoq; fratres ſi iuſti ſumus, neceſſe eſt nos a mundanis conſpui & expui. Sed nos fratres contemnamus nos contemni, & reſpicientes ad Chriſtum conſputum, in eo conſalabimur. Neceſſe eſt quoque iuſtum ad cœlos tendentem crucifigi & mori. Abel iuſtus ab impio fratre occiſus eſt: Eſaias ſerratus eſt: Hieremias lapidatus eſt: Chriſtus crucifixus eſt: Apoſtoli & Sancti martyres, variis tormentis paſsi ſunt. Nos quoq; fratres, ſi ad cœlum aſcendere volumus, neceſſe eſt crucifigi mũdo, & ſi non materiali ſupplicio, tamen voluntario, vt ſcilicet mortificemus mẽbra noſtra quæ ſunt ſuper terram, ſecundũ illud Apoſtoli: Mortui eſtis, & vita veſtra abſcõdita eſt cum Chriſto in Deo. Sed etiam fratres, mors corporalis benignè à nobis expectanda & excipienda eſt. Neceſſe eſt etiam fratres mei, iuſtũ reſurgere de vitiis ad virtutem, de morte ad vitã, de tenebris ad lucem, vt quemadmodum Chriſtus reſurrexit à mortuis, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Oremus igitur fratres chariſsimi Dominum, vt ipſe trahat nos poſt ſe, faciat ab imis ad alta conſurgere: Det nobis ſuarum benedictiones gratiarum, vt eius paſsionem, reſurrectionem, & aſcenſionem, quantum poſſumus, imitemur.

1. Cor. 4.

Col. 3.

Rom. 6.

Sequitur: *At illi nihil horum intellexerũt. Erat enim verbum abſconditũ ab eis.* Idem hodie contingit fratres chariſsimi: Nam cùm prædicamus carnalibus hominibus,

quod iuſtos oporteat in hoc mundo tradi, illudi, flagellari, conſpui, mori, & reſurgere: vel non intelligũt, vel contemnunt. Eſt enim diuinum iudicium eis abſconditũ. Et quando vident hic iuſtum pati, putant eum vel non curari, vel reprobari. *Cùm autem appropinquaret Ierico, quidam cæcus ſedebat ſecus viam mendicans.* Hoc eſt ſecundũ Capitulum, in quo Dominus poſtquã prędixit Diſcipulis ſuis paſsionem & mortem ſuã, illuminat cæcum. In quo fratres charisſimi, oſtendit ſe mori ſponte, qui cæcos poterat illuminare. Appropinquans verò Ierico, illuminat cæcũ. Porrò Ierico luna interpretatur, per quam defectus noſtræ mortalitatis intelligitur. Dum ergo Deus ad defectus noſtræ mortalitatis accedit, humanũ genus propter primam præuaricationem excæcat, vel ad Dei lucem intelligendam reddit. Fuit autem non parui meriti iſte cæcus, fratres mei. Habuit enim patiẽtiam, fidem, orationis inſtantiam, petitionis electionem, impetrationem, obedientiam, gratiarum actionem. Patientiam quippè habuit, quia quamuis duplici miſeria, paupertate ſcilicet, & cæcitate premeretur, non deſperat, ſed innocentiam ſeruans mauult mendicare, quàm furari, quàm rapere, quã fœnerari. Et hoc contra quoſdam qui flagellis Domini abutũtur: Et de quibus debuerunt fieri meliores, fiunt peiores. Et cum exigentibus meritis ſuis, aporiantur, vel excæcantur exterius, non corriguntur, ſed excæcantur, & aporiantur interius, & fiunt vſurarij, periuri, rapaces, & fures De qualibus dicitur: Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata. Et alibi: Omnes iſti æs & ſtannum, in medio fornacis. Dominus enim, quantum in ſe eſt, eos per flagella ſanat, ſed ipſi non ſanantur, ſed ſunt tanquam æs & ſtannum, cum rubigine ſua in medio tribulationis. Sicut autem abundans, ſi Eleemoſynã comedat, dicitur comedere peccata populi, ita pauper viuẽs de eleeſymona, viuit de gratia. Fidẽ verò (teſte Domino) cæcus habuit, quia eum, quẽ tam inſtanter vt ſui miſereretur, vt ſe illuminaret, rogauit, hoc eum poſſe nõ dubitauit: Et hoc cõtra illos eſt, qui dubiè & hęſitãdo petunt. Vnde Iacobus: Si quis indiget ſapientia, poſtulet à Domino nihil hæſitans. Nam qui hæſitat, ſimilis eſt fluctui maris, qui à vẽto

Luc.18. — *Ierico luna interpretatur.* — *Cæci patientia.* — *Flagellis Domini non abutendum.* — *Hier.51.* — *Ezech.22* — *Cæci fides.* — *Iaco.1.*

mouetur, & circunfertur. Non autem æſtimet homo talis, quod accipiat aliquid à Deo. Quantum autem vera fides ad impetrandum valeat, oſtendit Dominus dicens: Si habueritis fidem quantũ granum ſinapis, dicetis monti huic, transfer te, & iacta te in mare, & fiet. Cùm ergo fratres poſtulamus, cum magna fiducia fidei, quod poſtulandum eſt, poſtulemus. Orationis quoq; inſtantiam habuit, quia quanto magis à turbis præeuntibus increpabatur, vt taceret, tanto magis clamabat. Fili Dauid miſerere mei. Vſquequo & tumultum turbarũ vinceret, & Ieſum tranſeuntem, ad ſtandum & ad miſerandum cõmoueret. Quem nos imitantes, fratres chariſſimi, clamemus totis viſceribus cordis ad eum, Fili Dauid miſerere nobis. *Mat.17.* *Luc.17.* *Cæci orationis inſtantia.*

Et ſi turbæ, & tumultus vanarum cogitationum, vel malignorum ſpirituum, vt frequẽtur contingit, nos orantes diſturbant & impediunt, vt ab oratione ceſſemus, Ieſus propter teporem mentis noſtrę nobis tranſit. Sed nos fratres, turbas & phantaſmata cogitationum, à nobis totis viribus repellamus: Et quanto plus nos infeſtant, tanto magis clamemus: Fili Dauid miſerere nobis. Et tunc profectò Chriſtus in cordibus noſtris ſtabit, & nos per gratiam ſuam illuminabit. Petitionis electionẽ habuit, quia interrogatus à Domino quid vis, vt faciã tibi? Non petiit à Domino ſicut à puris hominibus ſolebat panem temporalem vel argentum, vel aliquid tale: ſed lucem, & puto quòd vtrumque petiit, ſicut vtrumque accepit. Quem nos fratres imitantes, petamus à Deo patre luminũ, non aliquid trãſitorium, ſed lucem: nec lucem quę loco clauditur, & tempore terminatur, ſed lucem diuinæ viſionis. *Petitionis cæci electio.*

Impetrationẽ habuit, quia ſicut poſtulauerat, & exterius & interius illuminatus fuit, quãdo dictum eſt ei: *Reſpice, fides tua te ſaluum fecit, & confeſtim vidit.* Quem nos fratres imitantes, nos illuminationem æternam impetraturos confidamus, ſi in feruenti poſtulatione perſeuerauerimus. *Impetratio cæci.*

Obedientiam habuit, quia poſtquam vidit, eum ſequutus eſt. Videt enim & ſequitur qui bonum quod intelligit, operatur. Quod nos indignos prædicatores redarguit, qui per ſcientiam videmus, & tamen per operationem Chriſtum non ſequimur. Viam aliis demonſtramus, *Obedientia cæci.*

& tamen nos pergere non curamus. Moneamus igitur noſmet fratres chariſsimi, ad faciendum quod ſcimus, & quod prædicamus: quoniam ſeruus ſciens voluntatem

Luc. 12. Domini ſui, & non faciens, plagis vapulabit multis. Gratiarum quoque actionem cæcus illuminatori ſuo egit, & alios exemplo ſuo agere fecit, quoniam ſubiungitur: *Et ſequebatur eum magnificans Deum: Et omnis plebs, vt vidit, dedit laudem Deo.* Nos quoque fratres mei, de immenſis beneficiis non ſimus ingrati, ſed ex toto corde, verbo & opere gratias agamus, eius laudibus quantum poſsimus, in hoc ſeculo inſiſtamus, vt in æternum eum videre & laudare mereamur: Per Dominũ noſtrum Ieſum Chriſtũ, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

FERIA QVARTA IN capite Ieiunij.

Ioel. 2. *Conuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio & fletu, & planctu, & ſcindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra, &c.* His verbis, fratres chariſsimi, olim hortabatur Dominus per Prophetam populum ſuum, qui peccando receſſerat à ſe, conuerti ad ſe. Porrò quæ olim dixit Iudæis, nunc quoque dicit nobis. Sunt autem huius lectionis quatuor partes: Primò enim monet populum ſuum, qui peccando receſſerat à ſe, conuerti ad ſe. Porrò quæ olim dixit Iudæis, nunc quoque dicit nobis. Sunt autem huius lectionis quatuor partes. Primò enim monet populum ſuum peccatorum ad ſe conuerti: Secundò ponit cauſam quare debeat conuerti: Tertiò oſtendit qui debeant conuerti. Quartò qua vtilitate.

Primò igitur fratres, monet nos Dominus ad ſe conuerti, cùm dicit: *Conuertimini ad me.* Ecce fratres mei, quanta ſunt viſcera pietatis diuinæ. Rogat nos qui rogari debuit. Offenſus Dominus, rogat ſeruum fugitiuum. Offenſus ſponſus, rogat redire ſponſam adulterantem. Vnde ipſe per Ieremiam Prophetam Iudeæ cum dæmonibus

Ierem. 3. adulteranti clamat: Si redecens vxor à viro, duxerit virum alterum, nunquid reuertetur ad eam vltra? Nunquid non polluta & contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, tamen reuertere ad me

Quomodo anima mœchatur.

me dicit Dominus. Quotiens enim, fratres mei, anima criminaliter tranſgreditur, totiens legitimum ſponſum dimittit, & cū diabolo mœchatur. Hāc tamen hanc, infinitæ miſericordiæ Dominus hortatur, vt recedat. Et iuxta Prophetam rogat, vt audiat vocem poſt tergū monentis. *Conuertimini*, inquit, *ad me.* Et quaſi quæremus, quomodo ad te conuertemur? Modum adiungit: *In toto corde veſtro.* Quidam, ſunt qui conuertuntur ad Deū, ſed non in toto corde. Non enim in toto corde ad Deum conuertitur, qui quoddam vitium propter Deum deſerit, & in alio adhuc moratur. Quod fratres mei, omnino caueamus. Nam impietas eſt, à Deo qui ſumma iuſtitia eſt, veniam ſperare dimidiatam. Deus enim aut omnia dimittit, aut nihil. Propterea quid prodeſt fratres mei, ſauciato omnia vulnera curaſſe, ſi vnum reſtat mortiferum? Quid prodeſt etiā omnes aditus caſtri obſeruaſſe, ſi vnus reſtat apertus per quem irruat inimicus? Itaque fratres mei, omnia peccata à nobis auertamus, vt toto corde ad Deum conuertamur. Sed nec hoc ſufficit, niſi perpetrata etiam peccata in nobis puniamus. Vnde & ſubdit, *in ieiunio, & fletu & planctu.* In duobus enim vera conſiſtit pœnitentia: in euitatione peccati, & ſatisfactione commiſsi.

Pœnitentia quid.

Pœnitentia enim eſt perpetrata mala plangere, & plangenda non committere. Ad vtrumque hic monet nos ne committamus plangenda, cùm ait: *Conuertimini in toto corde.* Et plangamus perpetrata, cùm ait: *In ieiunio & fletu, & planctu, & ſcindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra.*

Satisfactio in tribus conſiſtit.

Per hoc enim ſatisfactio de cōmiſsis peccatis nobis demonſtratur, quæ conſiſtit in tribus, in ſatisfactione operis, in compunctione mentis, in confeſsione oris. Porrò ad ſatisfactionem operis nos hortatur cùm dicit: *In ieiunio.* Et quia non ſufficit ſine cordis pœnitudine & compunctione, ſubſequenter ad compunctionem mentis nos hortatur cùm dicit: *in fletu, & planctu.* Per fletum quippè & planctum, interior compunctio Sacerdoti propalatur. Sed quia nec operis ſatisfactio, nec mentis compunctio ſufficit ſine oris confeſsione, habenti tempus & locum, ad confeſsionē nos hortatur, cùm ſubdit, *Et ſcindite corda veſtra.*

Confeſsio.

Quidā etenim ſunt qui peccata ſua tenent abſcon-

abſcondita in corde, tanquàm putredinem in vlcere. Sed ſcitis fratres mei, quia vlcus non ſanatur, niſi putredo prius eiiciatur Vt ergo vlcera cordis noſtri ſanentur, putredo peccatorum per confesſionem propaletur. Ad hoc fratres mei, nos hortatur exẽplo ſui & alius Propheta ad
Pſal. 108. ieiuniũ, cùm ait: Genua mea infirmata ſunt à ieiunio Et
Pſal. 101. alibi: Quia ſicut cinerem tanquã panẽ manducabam. Et ad cõpunctionem, cùm ſubdit. Et poculum meũ cum fletu miſcebã. Et alibi: A voce gemitus mei adhæſit os meũ carni meæ. Quaſi diceret: Tãtus erat dolor gemitus mei, quod oſſa adhæſerũt meæ carni. Et quis noſtrûm miſerrimorũ peccatorũ facit hodie, quæ ille tam magnus & tam ſanctus Rex dicit ſe feciſſe? Idem rurſus exemplo ſui ad confesſionem nos hortatur, cùm dicit: Delictũ meum cognitum tibi feci, & iniuſtitiam meã non abſcondi: Dixi
Pſal. 31. confitebor iniuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei. Porrò in hoc quod poſtquàm ait: *Scindite corda veſtra*, adiungit, *Et non veſtimenta veſtra*, morẽ reprehẽdit Iudæorum, qui in afflictionibus ſcindebant veſtimẽta ſua, magis quàm corda ſua. Quorũ etiam hodie ſimiles ſunt, qui pœnitentiam magis in exterioribus volunt oſtentare, quàm in interioribus habere.

Sequitur pars ſecunda, in qua ponit cauſam quare debeamus conuerti. *Quia benignus*, inquit, *& miſericors eſt, patiẽs & multũ miſericors præſtabilis ſuper malitia.* Quaſi diceret: Conuertimini ad Deum, quia ille facilis eſt ad recipiẽdum, quia benignus eſt naturaliter, & omne bonũ diligens. Et miſericors etiam erga peccatores, qui non ſi ſtatim conuertantur, ipſe tamen eſt patiens, eos ad pœnitentiam expectàns. Qui ſi abutantur Dei patientia, crimina criminibus addentes, ipſe tamen ſuper peccata multa eſt multum miſericors: Intantum vt etiam ſit præſtabilis ſuper malitia, id eſt eius miſericordia præſtat & prævalet omni malitiæ: quoniam nulla quantacunque malitia, diuinam poteſt vincere miſericordiam. Ecce fratres mei, quid ſufficit penſare viſcera diuinæ miſericordiæ. Ergo fratres nullus quantumcunq; flagitioſus, quantumcunque facinoroſus deſperet, ſed currat ad fontem Dauid, qui iuxta Prophetam, eſt patens in ablutione menſtruatæ,

ſtruatæ, quoniam omni conuerſo, Deus conuertitur: Et illi ſoli venia denegatur, qui ad Deum conuerti dedignatur. *Qui ſcit*, inquit, *ſi cõuertatur, & ignoſcat Deus. Et relinquat poſt ſe benedictionem? Sacrificiũ & Libamẽ Domino Deo noſtro?* Quaſi nullus. Ponitur autem hæc coniunctio, ſi, pro quòd non: ſicut & ibi: Quibus iuraui in ira mea, ſi introibunt in requiẽ meam. Ac ſi dicatur: Nullus nouit quod Deus non cõuertatur, imò ſemper ad nos eum conuerti ſperare potius debemus, quia piger ad pœnas, Princeps ad præmia, velox, nec obliuiſcetur miſereri Deus: nec continebit in ira ſua miſericordias ſuas, ſed relinquent poſt ſe, id eſt, cõuerſis, benedictionẽ, ſacrificium & libamen. Benedictio dicitur donum ſiue gratia realiter, quia propter eam donans benedicitur. Sacrificium verò fiebat olim de carnibus: Libamẽ de liquidis. Porrò fratres mei, dum peccator perſeuerat in peccato, Deo nec benedicere, nec ſacrificare, nec libare poteſt: quia nec eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. Et iuxta Sapiẽtem, victimæ impiorum abominabiles. Sed Deus conuerſus dat peccatori gratiam, aperiens eius labia, prius in vita, vt iam eum benedicere poſſit: dat & ei ſacrificium, id eſt, mẽtis deuotionem igne Sanctiſpiritus concrematam, vnde Deo ſacrificare & placere poſſit, dat quoque ei libamen, id eſt, lachrymoſam contemplationẽ, qua hic cœleſtia deſiderare, & quodammodo prælibare poſſit. Oremus ergo eum, fratres mei, vt ſecundùm infinitam ſuam miſericordiam cõuertatur, & ignoſcat Deus nobis, & relinquat nobis poſt ſe conuerſis benedictionem gratiæ ſuæ, vnde ipſum benedicere valeamus. Et ſacrificium cordis deuoti & compuncti amore ſuo concremati, vnde ipſum delectare poſſimus. Et libamen lachrymarum contemplari, vnde gloriam bonitatis ſuæ in hac valle lachrymarum prælibare, præſuſpirare, & prædeſiderare queamus.

Zach. 13.
Quibus venia deo negatur.
Ioël. 2.
Pſal. 94.
[redacted]
Benedictio quid.
Prouer. 15.

Sequitur pars tertia, in qua qui conuerti debeant, oſtendit: *Canite tuba in Sion, &c.* Fratres mei, plaga generalis, generali indiget medicina. Si enim vnus peccaſſet, ſingulari remedio curari potuiſſet. Sed ſicut olim in tempore Iudæorum, ita & nunc in tempore Chriſtianorum. Omnes declinauerũt, ſimul inutiles facti ſunt, non eſt qui faciat

Plaga generalis generali indiget medicina.
Pſal. 13. 52.

Eſa.1. ciat bonum,non eſt vſq; ad vnum. Et ſicut ait Eſaias,Om-
ne caput languidum,& omne cor mœrens,à planta pedis
vſq; ad verticem non eſt in eo ſanitas. Ferè nullum in toto
corpore Eccleſiæ membrũ eſt,quod ſit ſanum. Nos enim
Sacerdotes, & Doctores Eccleſiæ, qui deberemus eſſe lux
mundi,quod ſine gemitu nequeo dicere,potius ſumus fu-
Pſal.13. mantes quàm flammantes. Et ſi lumen quod in Eccleſia
eſt,tenebræ ſunt,ipſę,inquit,tenebræ quãtæ erunt? Qua-
[redacted] les ſunt Principes terrarũ & iudices? Raptores ſunt,vt ait
Propheta, impiis veſpertinis & tributis, & exactionibus
deuorãt plebem,ſicut eſcam panis. Et qualis eſt populus?
populi. Omnes in ſanguine inſidiantur,& vir fratrem ſuum vena-
tur ad mortem,Non eſt veritas,non eſt miſericordia,non
eſt ſcientia Dei in terra. Maledictum,mendacium,homi-
cidium,furtum,adulterium,inundauerunt,& ſanguis ſan
guinem tetigit. Quia ergo omnes declinauerunt, omnes
hortatur Propheta ad pœnitentiam: vt cum generali edi-
cto omnes ad Eccleſiam conuocentur,cùm ait: *Canite tu-
ba in Sion.* Quod nos fratres mei,hodie fecimus,quando
cum campanis ad Eccleſiam nos vocati ſumus. *Sanctifica-
te*,inquit,*ieiunium.* Ieiunium fratres, per ſe nullius meriti
habetur, niſi bonis operibus ſanctificetur. Monet ergo
nos,vt per euitationẽ mali,& operationẽ boni, ieiunium
noſtrum ſanctificemus. Et tunc præcipuè orationi,elee-
moſynæ,vigiliis,& ceteris bonis ſtudiis inſiſtamus. Dein-
de omnem gradum,omnem ætatem,omnem ſexum prę-
cipit conuocari: Maiores cùm ait, *Conuocate cœtum*: qui
quaſi irrationabiles conuocantur: Minores,cùm ait: *Con-
gregate populum*,qui quaſi irrationabiles & bruti congre-
gari debent & cogi. Aetatem,cùm ait: *Coadunate ſenes et
ſugentes vbera*, quoniam nemo mũdus à ſorde,nec etiam
Iob 25. infans cuius vita eſt vnius diei ſuper terram,qui & ſi non
actualiter,tamen originaliter maculatur. Sexum cùm ait,
Egrediatur ſponſus de cubili ſuo, & ſpõſa de thalamo ſuo:
Quos ideò diuidit, quoniam in tempore ieiuniorũ à com
Quomodo plexibus eſt abſtinendum. Interponit,etiam ſanctificare
Eccleſia Eccleſiam. Eccleſia autem ſanctificatur,quãdo omne ma-
ſanctifica- lum de ea aufertur. Sæpè enim peccatum vnius perſonæ
tur. in totam redundat Eccleſiam: Nec ſolùm peccatum Prin-

cipis,

cipis, vt Dauid: vel Sacerdotis, vt filiorum Heli: ſed priuatæ perſonæ, vt peccatum Achor, qui furatus eſt laminam auream de anathemate Hierico, ob cuius peccatum multi de populo ceciderunt. Hæc itaq; fratres mei, formidantes, de medio Eccleſię propellamus ſacrilegos, & præcipuè excommunicatos & contumaces, ne ob contagium vnius ſcelerati, pereant multi. Quod contra illos eſt qui excommunicatis communicare non timent, non attendentes quoniam qui tangit immundum, immundus eſt: & qui communicat excommunicato, excommunicatus eſt. *Ioſue 7.*

Cùm autem omnes moneat Propheta ad pœnitentiam & emendationẽ, præcipuè monet Sacerdotes. Quoniam, ſicut ruina Sacerdotum, eſt ruina populi, ita eorum profectus, eſt profectus populi. Qui non ſolùm pro ſuis, imò pro aliorum peccatis tenentur plorare & orare, vnde & ſubdit: *Inter veſtibulũ & altare plorabant Sacerdotes miniſtri Domini, & dicebant: Parce Domine, parce populo tuo, &c.* Porrò tria iubet eos fratres, ſtare inter veſtibulum & altare, plorare, & pro populo orare. Inter veſtibulum & altare, id eſt, inter Deũ & populũ debent ſtare Sacerdotes medij, ordine, familiaritate, & mediatione. Medij ordine debent eſſe, vt ſicut ſunt maiores quantum ad Deum, ita ſint maiores quantum ad populum. Non enim debet eſſe Sacerdos vt populus. Medij familiaritate, vt ſcilicet cum Deo & cum hominibus ſint familiares per dilectionem. Medij meditatione, vt ſcilicet per interceſſionem ſuam poſſint reconciliare & populum Deo, & Deum populo. Plorare etiam eos iubet, non ſolùm ſua, ſed etiam aliorum peccata. Sicut enim Sacerdotes viuunt de oblationibus & eleemoſynis fidelium, ita plorando, ieiunando, & cætera bona faciendo, debent portare peccata eorum, vt ſicut populus portat laborem pro Sacerdote in temporalibus, ita Sacerdos portat onus pro populo in ſpiritualibus. Sic plorabat Samuel Saul, cùm audiuit à Domino, Vſquequo tu luges Saul, cùm ego proiecerim eum? Orare etiam eos iubet, non ſolùm pro ſuis, ſed etiam pro aliorum peccatis. Vnde tam pura & munda debet eſſe eorum oratio, vt Deum iratum poſſint placare, & populo reconciliare. *Ruina ſacerdotum, eſt ruina populi.* *1. Reg. 16.*

Sequitur

Sequitur pars quarta, in qua oſtenditur quę vtilitas ſequitur ex pœnitentia, cùm ſubdit. *Et zelatus eſt Dominus populum ſuum, & pepercit populo ſuo.* Quaſi diceret, quem auerſum minatus fuerat, conuerſum zelatur & recipit. *Ecce ego,* inquit, *mittam vobis frumentum, vinū & oleum, & lætabimini in eis.* Olim Iudæi carnales, qui ob carnalia ſeruiebant, carnalibus promiſſis gaudebant. Vt nos fratres, ſi ſpirituales ſumus, non promittit nobis ad ſe conuerſis temporale frumentū, vinum, aut oleum, quę etiam infidelibus largitur, ſed potius promittit nobis ſpirituale frumentum, vinum & oleum. Per frumentū quippè quod prius ornat menſam, & cor hominis confortat, ſignificatur prima virtutum fides, quæ mentem hominis confirmat. Per vinum, quod lætificat & inebriat mentem hominis, ſignificatur ſpes cœleſtium, quæ mentem noſtram exhilarat, & deſiderio vitæ cœleſtis inebriat. Per oleum quod ſuperfertur omnibus liquoribus, ſignificatur charitas, quæ omnibus virtutibus ſuperfertur. Has igitur magnarum cariſmata virtutum promittit nobis conuerſis Dominus, vt in eis, & hîc inter aduerſa huius ſeculi, & in futuro in æterna beatitudine lætemur contemplantes & benedicentes Deum in ſecula, Amen.

Per frumentū fides ſignificatur. Per vinū ſpes cœleſtium,

FERIA QVARTA IN CAPITE Ieiuniorum.

Mat. 6. C*Um ieiunatis, nolite fieri ſicut hypocritæ triſtes.* Quomodo fratres chariſſimi, nobis ſit ieiunandum, Dominus in hac lectione nobis oſtēdit, præcipit enim nobis quatuor: videlicet vt habeamus rectam intentionē in ieiunio, in mente, miſericordię compaſſionem, in conſcientia munditiam, in cœlo theſauri repoſitionem. Præcipit igitur primò nobis, vt in ieiunio habeamus rectam intentionem, non ſimulationem, cùm ait: *Cùm ieiunatis, nolite fieri ſicut hypocritæ triſtes,* id eſt, nolite ad modum hypocritarum triſtitiam ſimulare. *Extermināt enim facies ſuas, vt appareant hominibus ieiunantes.* Non autem fratres chariſſimi, prohibet Dominus ieiunantibus triſtitiā, nec pallorem vultus, nec candorem veſtis, nec cætera huiuſmodi, quæ ſunt ſigna pœnitentiæ, quæ iuſtè coram Deo à multis habentur religioſis. Non prohibet ſiquidem ne habean-

habeantur,ſed ne habere appetantur. Vnde non ait: Nolite fieri triſtes, ſed nolite fieri ſicut hypocritæ triſtes. Qui enim triſtatur de ſuorum recordatione peccatorũ, vel de alieno malo; vel de dilatione patriæ cœleſtis, benè contriſtatur. Vnde Propheta, Cor cõtritum & humiliatũ Deus non deſpicies. Et alibi: Heu me, quia incolatus meus prolongatus eſt. Qui verò triſtatur de amiſſione rerum temporalium, vel de aliqua re vana vel mala, malè triſtatur. *Pſal. 50.*
Hypocritæ verò vel non triſtãtur, ſed triſtitiam ſimulant, vel ſi triſtãtur, ſimulant intentionem: quia ſimulant ſe ex bona intentione contriſtari: cùm ipſi de dilatione vanæ gloriæ, quam deſiderant, contriſtantur. Quod vt melius poſſint ſimulare, à naturali colore, exterminant faciẽ ſuã, & artificioſe eam pallere faciunt, ſed quæ eius vtilitas? *Amen dico vobis, receperunt mercedem ſuam.* Laudem ſcilicet humanam, propter quam totũ illud faciebant. Cùm igitur fratres mei, ieiunatis, cùm eleemoſynam datis, vel cùm aliquid aliud bonum factis, non faciatis illud ad laudem hominum, ſed ad amorem Dei promerẽdum. Nam quæ vita miſerabilior eſt vita hypocritæ, qui ob vanos hominum rumuſculos & præſentem vitam perdet & futuram. Porrò fratres mei, perfectis, qui gloriam hominum non appetunt, & oblatam contemnunt, non eſt neceſſe pallorem vultus, & ſquallorem veſtis euitare, vel ſua bona opera abſcondere, imò & peccarent, ſi abſconderent. *Vita hypocritæ miſerabilis.*
Quoniam talibus dictum eſt: Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt glorificent Patrem veſtrum qui in cœlis eſt. Imperfectis verò, qui gloriam hominum nondum penitus cõtemnunt, & laudem oblatam reſpuere neſciunt, euitandus eſt pallor, triſtitia & ſquallor veſtis, & bona ſua occultè facienda. Vnde & iuxta literam huiuſmodi imperfecto ſubdit Dominus, dicens: *Tu autem cùm ieiunas, vnge caput oleo,* quod ſcilicet Palęſtini in ſolennitatibus faciebant. *Et faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieiunans, ſed patri tuo qui videt in abſcondito: Et pater tuus qui videt in abſcondito,* id eſt in conſcientia, *reddet tibi.* *Mat. 5.*
Spiritualiter verò pręcipit Dominus in his verbis ieiunantem habere in mente miſericordiam. Oleo namque quod ſupernatat omnib' liquoribus, miſericordia ſignificatur, quæ

quæ ſuperexaltat iudicium. Vnde & eleos Græcè, miſericordia dicitur Latinè. Per caput verò mens ſignificatur, quæ in toto homine principatur. Præcipit ergo Dominus ieiunantem oleo caput vngere, id eſt, gratia miſericordiæ mentem impinguare. Eſt enim mens arida, quæ oleo non eſt impinguata. Quales ſunt (vnde dolendum eſt) hodie multi, qui miſerorum dolore, miſeria & anxietate, non magis mouentur, quam ſi non homines,
Rom.1. ſed lapides eſſent. Sunt enim, vt ait Apoſtolus, ſine affectione, ſine miſericordia, ſine fœdere. Qui ſicut immiſericordes ſunt, ita ſummum Iudicem ſibi ſentient immiſe-
Iacob.2. ricordem. Scriptum eſt enim, Iudicium ſine miſericordia fiet ei qui non facit miſericordiam. Et Dominus in Euangelio: Niſi remiſeritis ex corde fratribus veſtris, nec pater veſter cœleſtis remittet vobis. Econtrario verò de piis
Mat.5. & miſericordibus Dominus dicit: Beati miſericordes, quoniam ipſi conſequentur miſericordiam. Itaque fratres mei, excludamus à nobis omnem duritiam & inhumanitatem, & induamus viſcera miſericordiæ. Et cùm in omni tempore debeamus pingueſcere oleo miſericor-
Eccle.9. diæ, iuxta illud: Oleum à capite tuo non deficiat, tamen præcipuè in diebus ieiuniorum miſericordia debemus ſuperfluere, quando de peccatis noſtris miſericordiam ex-
Oſeæ 6. peſtimus. Scriptum eſt enim, Miſericordiam volo & non ſacrificium. Miſericordia ſine ieiunio valet. Ieiunium ſine miſericordia valere non poteſt. Cùm igitur ieiunamus fratres mei, primo miſericordiam habeamus in nos, iuxta
Eccle.30. illud, Miſerere animæ tuæ placens Deo. Animæ noſtræ tunc miſeremur, quãdo à ſeruitute vitiorum eam per pœnitentiam reuocamus. Miſereamur & proximorũ noſtrorum in nos peccantiũ, eis dimittendo. Miſereamur & malorũ hominũ, pro eis ſupplicando. Miſereamur afflictorũ
Eſa.58. & pauperũ, eis ſubueniẽdo, iuxta quod Eſaias dicit: Frange eſurienti panem tuum, & egenos, vagoſque induc in domũ tuã. Cùm videris nudũ, operi eum, & carnẽ tuã ne deſpexeris. Præcipit quoq; Dominus ieiunantem habere munditiã in conſcientia, ſi ſpiritualiter intelligamus hoc quod dicit, faciẽ tuam laua. Facies quippè per quam nos cognoſcit Deus, conſcientia eſt. Hanc ergo præcipit per

pœ-

pœnitentiã lauari: iuxta illud: Lauamini, mundi eſtote, auferte mala cogitationũ veſtrarum,&c. Et illud Pſalmiſtę: Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccató meo munda me. Porrò ſine munda conſcientia, nec ieiunium, nec aliud bonũ opus valet. Vnde Dominus per Eſaiam: Nunquid hoc eſt ieiuniũ, dicit Dominus? quaſi circulum contorquere caput ſuum, & ſaccum, & cinere ſternere? nónne hoc eſt maius ieiunium quod elegi? Diſſolue colligationes impietatis, depone faſciculos deprimentes. Lauemus ergo fratres mei, maculas conſcientiæ noſtræ, ſingultibus, ſuſpiriis, & lachrymis veræ pœnitentiæ: quoniam lachrymæ lauant delictum, quod pudor eſt ori confiteri. Non quod lachrymæ ſine confeſſione ſufficiant, ſed quia pudor ex crimine auget lachrymas in confitente. Faciamus fratres, quod Pſalmiſta exemplo ſui nos facere monet: Laboraui in gemitu meo, lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lachrymis meis ſtratum meũ rigabo. Præcipit etiam Dominus ieiunantem habere in cœlo theſauri ſui repoſitionem, cùm ſubdit, *Nolite theſaurizare vobis in terra.* In terra theſaurizat, qui vel ad literam diuitias ſuas in terra, & ob terrenam intentionem abſcondit, vel qui ſpem ſuam in terrenis ponit. In cœlo verò theſaurizat, qui ad literam per opera miſericordiæ & iuſtitiæ, diuitias ſuas in cœlum transfert: vel myſticè qui totam ſpem ſuã in cœleſtibus confert. Quare autẽ in terra non ſit theſaurizandum, oſtendit cùm ſubdit: *Vbi erugo & tinea demolitur, & fures effodiunt & furantur.* Porrò erugo corrodit metalla, tinea veſtes: quod ab his non tangitur, fures furantur. Per hæc ergo tria, omnis auarorum theſaurus perdendus eſſe ſignificatur, aut enim relinquent diuitias ſuas, aut relinquentur ab illis. Vnde ſcriptum eſt: Qui congregauit diuitias, miſit eas in ſacculum pertuſum. Et alibi: Theſaurizat & ignorat, cui congregauit ea. Quoniam cùm interierit, non ſumet omnia, neque cum eo condeſcendit gloria eius. Myſticè verò erugo, id eſt, ſuperbia, & tinea, id eſt, inuidia: & fures, id eſt, dæmones, theſauros ſperantium in terrenis diſſipant & perdunt. Spem verò theſaurizantium in cœlo, nec ſuperbia, nec inuidia, nec dæmones corrumpere

Eſa. 1. *Pſal. 50.* *Eſa. 58.* *Pſal. 6.* *Agge. 1.* *Pſal. 38.* *Erugo ſuperbiã ſignificat, & tinea inuidiam.*

pere poſſunt. Aliam enim cauſam, ob quam non in terra, ſed in cœlo theſaurizandum eſt, ponit cùm ſubdit: *Vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum.* Ac ſi diceret: quoniam cor noſtrum in cœleſtibus, non in terrenis figere debemus, ideò theſaurum ſpei noſtrę ſemper in cœlo collocare debemus, vt multa antequam moriamur per eleemoſynas ad cœlū tranſmittamus. Nam ſi recolligamus quot quotidie in vſibus corporis, quot in vanis, quot in malis expendamus: ferè nulla videbuntur, quæ pro ſalute animæ noſtræ fecerimus: cùm omnia pro ſalute eius facere deberemus. Ploremus ergo fratres, nihil vel parum nos in cœlo theſauriſaſſe: & quod minus fecimus, facere feſtinemus. Cogitemus quanta quotidie pro corpore expendimus, & plura pro ſalute animæ expendere ſatagamus. Illa quæ pro corpore expendimus, perdita reputemus. Illa quæ pro anima expendimus, benè collata gaudeamus: quatenus tam theſaurus, quàm cor noſtrum ſit in cœlo. Et cùm illuc in reſurrectione aſcenderimus, indeficientem theſaurum inueniamus: per Dominū noſtrum Ieſum Chriſtum, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus in æternum, Amen.

DOMINICA I. QVADRAGESIMAE.

2.Cor.6. HOrtamur vos ne in vacuum gratiā Dei recipiatis, &c. Duobus capitulis diſtinguitur hæc lectio, fratres chariſſimi: In primo duo facit Apoſtolus. Primò hortatur ne gratiam Dei vacuam in nobis habeamus: ſecundò oſtendit quam gratiam præcipuè in vacuum non debeamus habere. Hortans igitur nos primò ne vacua ſit in nobis gratia Dei, ait: Hortamur vos, *ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* Gratia fratres chariſſimi, dicitur, quicquid gratis datur. Nos autem nihil boni habemus, quod à Deo

1.Cor.7. gratis non acceperimus. Vnde idem Apoſtolus ait alibi: Quid habes quod non accepiſti? Itaque fratres, quicquid ſumus, quicquid poſſumus, quicquid poſſidemus, Dei donum & Dei gratia eſt. Hortatur igitur nos Apoſtolus, vt quamcunque à Deo acceptam gratiam non in vacuum habeamus. Sunt autem quatuor modi quibus gratia Dei in vacuum habetur. Primus eſt, quando de accepta gratia aliquis Deo ingratus exiſtit: de quo Dominus arguit no-

Modi quatuor quibus gratia Dei in vacuum habetur.

uem leproſos, nónne, inquit, decẽ mundati ſunt, & nouẽ *Luc.17.*
vbi ſunt? Non eſt inuentus qui rediret, & daret gloriam
Deo, niſi hic alienigena. Porrò qui de accepta gratia Deo
ingratus exiſtit, meretur non ſolùm non accipere gratiam
accipiendam, ſed etiam perdere perceptàm. Hinc eſt
quod ſæpè videmus nonnullos qui cùm acceperint à Deo
bonum ingenium, vel magnam ſcientiam, quia tamen ſuperbiunt,
& Deo auctori ingrati exiſtunt, accepta gratia
in eis non augmentatur, ſed potius minoratur. Quidam
verò ſunt, qui etſi in proſperis gratias agant, ſecundùm
illum: Confitebũtur tibi cùm benefeceris eis, tamẽ in ad- *Pſal.48.*
uerſis tacent, vel murmurant, vel etiã, quod peius eſt, flagellis,
tempori & ordinationi Dei, & ita gratiæ Dei, malè
dicunt. Sunt quippè flagella quibus nos Deus corripit, *Flagella,*
gratia magna, & miſericordiæ ſuæ magnæ ſigna. Flagel- *ſigna miſe*
lat enim pater filium quem diligit. Sicut ecõtrariò, nõ fla- *ricordiæ*
gellare delinquentẽ, diuinæ iræ ſignum eſt, ipſo atteſtante *Dei.*
per Prophetam: Iam, inquit, non iraſcar tibi, zelus meus *Heb.12.*
receſſit à te. Hoc intelligens Sapiens, de illatis flagellis *Ezech.16.*
Deum benedicit, & ei gratias agit. Hinc eſt quod ſanctus
Iob, vxore ſibi imperante, vt benediceret Deo, & moreretur,
ait: Si bona ſuſcepimus de manu Domini, mala autem
quare non ſuſtineamus? Dominus dedit, Dominus *Iob.1.et 2.*
abſtulit, ſicut Domino placuit, ita factum eſt: ſit nomen
Domini benedictum. Nos itaq; fratres chariſſimi, huius
exemplo, tam in proſperis quàm in aduerſis, Deo gratias
agamus. In aduerſis enim lætari & Deum benedicere tantùm
eſt bonorum, cùm in proſperis benedicere, poſſit eſſe
etiam malorum. Porrò parum placet Deo vox confeſſionis,
quam format exultatio proſperitatis. Sed in die man- *Pſal.14.*
dauit Dominus miſericordiam ſuam, & nocte canticum
eius, vt ſcilicet in proſperis eleemoſynam faciamus; & in
aduerſis Deo pſallamus. Secundus modus eſt, quando
quis acceptam gratiam inutiliter abſcondit, de quo damnatur
iuxta Euangelicam parabolam, piger ille ſeruus,
qui acceptum abſcondit in terra talentum. Quod enim *Mat.25.*
ibi talentum, hìc gratia nuncupatur. Damnatur igitur
fratres, quicunq; acceptã gratiam à Deo, ſiue ſapientiam,
ſiue diuitias, ſiue poteſtatem, ſiue miniſteriũ, ſiue quam-

libet aliam rem, non vtitur & diſtribuit, ad profectum animarum. In quo & illud penſandum eſt, quoniam talentum quod pigro aufertur, alij qui perceptis benè egerat, cõfertur. Quod quotidie fratres chariſſimi, videmus, quoniam gratia pigro aufertur, & ei qui in cæteris probus fuerat, confertur. Itaq; fratres, gratiam à Deo acceptam non inutiliter abſcondamus, ſed eam aliis cõmunicemus, vt inde & nobis & aliis proficiamus. Scriptum

Prou.11. eſt enim, Qui abſcondit frumenta, maledicetur in populis.

Eccle.4. Et alibi: Non retineas verbum in tempore ſalutis.

Eccle.20 Et alibi: Theſaurus abſconditus & ſapientia abſcondita, quæ vtilitas in vtriſq;. Sapientia enim nobilis poſſeſſio, diſtributa ſuſcipit incrementum, & auarum dedignata

Qui Dei gratia abutuntur. poſſeſſorem, niſi publicetur, elabitur. Tertius modus eſt, quando aliquis accepta gratia abutitur: vt ille qui ſcientia, vel diuitiis, vel poteſtate, vel qualibet alia re, malè vtitur, inde perſequendo Deum & proximum, vnde Deo

Oſeæ 8.13. & proximo debuit ſeruire. Vnde Dominus per Oſeam arguit Iſraëlitas, quod aurum, quod argentũ, frumentum & vinum, lanã & linum, à Deo ſibi pręſtita, Baal Deo ſuo offerebant. Quod etiam hodie faciunt qui ſapientiam, vel eloquentiam, vt abundantiam, vel cætera bona ſibi à Deo collata, contra Deum in vſu criminum & diaboli

Apoc.1. & 22. ſeruitio expendunt. Nos ergo fratres, Deo de donis ſuis ſeruiamus, & ad eum, à quo ſolo habemus, omnia referamus, qui ſolus eſt Alpha & ω, omnium ſcilicet bonorum

Gratia cuſtodienda. initium & finis. Quartus modus eſt, quando aliquis acceptam gratiam perſeueranter non cuſtodit. Nullũ enim bonum, quod perſeuerantia caret, Deo placere valet. Vnde in lege præcipitur, vt caput animalis cum cauda in ſacrificiis offeratur. Quoniam ille benè ſacrificat, qui benè incipit & benè conſummat. Hinc etiam Dominus per

Apoc.2. Ioannem dicit, Eſto fidelis vſque ad mortem, & dabo tibi cororam vitæ. Ac ſi diceret, aliàs non dabo. Hinc per

Ezech.3. Ezechiëlem dicitur, Si auerſus fuerit iuſtus, & fecerit iniquitatem, in iniquitate ſua morietur: & omnes iuſtitiæ eius quas fecerat, non recordabuntur. Vos ergo fratres mei, qui per peccata à Deo auerſi eſtis, per pœnitentiam citò conuertimini. Vos verò qui in bono propoſito eſtis,

per-

perſeuerate, de bono in melius, in finem vſque perſeuerantes. Secundò oſtendit Apoſtolus quam gratiam nos hortetur nō in vacuum habere cùm ſubdit: *Ait enim Dominus*, ſcilicet per Eſaiam Prophetam, de tempore gratię: *Tempore accepto exaudiui te, & in die ſalutis adiuui te*, gratiam ſcilicet cooperantem conferendo. Quod Apoſtolus exponēs ſubdit: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nūc dies ſalutis*, ſcilicet promerendæ. Ergo fratres mei, gratia quam hortatur nos Apoſtolus, non in vacuum recipere, eſt gratia operās, qua Deus operatur primò in nobis ſine nobis, cordis contritionem dando & peccata dimittendo. Eſt gratia cooperans, qua Deus pòſt operatur in nobis & cum nobis, dans nobis facultatem vt faciamus bonum. Ipſum etiam tempus gratiæ, in quo Deus non ſolùm gratias, ſed etiam proprii ſanguinē dedit in redemptionem generis humani, gratia poteſt appellari, in quo Deus pluſquam in cæteris temporibus propitius eſt peccatori, gratis impium iuſtificando, & gratias adiutrices conferendo. Itaq; fratres mei, qui primam gratiam, id eſt, peccatorum remiſſionem iam percepit, ingratus vel inutilis exiſtendo, caueat ne in vacuum eam perceperit, qui verò neutram adhuc in peccato perdurans accepit, timeat ne tempus acceptabile, & diem ſalutis tranſeat otioſe, ſed potius tempore accepto clamet, vt Deus exaudiat eum, & trahat eum de lacu miſeriæ & de luto fæcis. Clamet, inquā, dum licet, & pœniteat dum tempus habet. Quoniam pœnitentia in hac vita tantùm valere poteſt, & ſalus promereri poteſt. In alia vita verò, non erit tempus ſeminandi, ſed metendi: non promerendi, ſed accipiendi. Propterea fratres chariſſimi, omni vigilantia caueamus, ne tempus nobis præſtitum ad ſalutē promerendam, in vacuum expendamus. Sed heu fratres, quod ſine gemitu dicere nequeo, ſpatium temporis datum ad pœnitentiam negligimus, & quando deberemus flere peccata, ea augemus. Magnā temporis partē tranſimus dormiendo, magnam otio vacando, magnam malè agendo. Ecce fratres, præteriit dies heſterna nō amplius reditura, & pręſens hora iam non erit. Omne tempus more fluuij irremeabiliter tranſit. Itaque fratres, illud modicum temporis, quod nobis à

Gratia operans.

Gratia cooperās.

Clamandū et pœnitendum dum licet.

Spatium temporis datum ad pœnitentiā nō negligendum.

Tempus perditū quando. Deo datur, non inutiliter tranſeamus. Perdimus enim omne tempus illud, in quo de Deo, & de anima noſtra non cogitamus. Videamus igitur ne diem, ne horam amittamus. Sed ſicut ſolebant antiqui Patres, in ſero omnem diurnum laborum, & in manè nocturnam cogitationem, vel delectationem ad memoriam reuocemus. Et ſi quid mali contraximus, pœnitentia tergamus: ſi quid boni magis augeamus, & tempus in quo nihil boni fecimus, nos amiſiſſe ploremus: & in tempore quod ſupereſt nobis, amiſſi damnum temporis recōpenſare ſatagamus. Cùm autem vniuerſum tempus obſeruandum ſit nobis, maximè quadrageſimale tempus obſeruare debemus. Hoc enim quaſi decima totius anni Deo conſectandum eſt, vt in hoc emēdemus quod in cæteris tēporibus tranſgreſſi ſumus. Celebrate itaque fratres mei, inchoata ie-

Ioël.2. iunia, non qualicunq; modo, ſed ſicut ait Propheta Ioël: *Quomodo ſanctificatur ieiunium.* Sanctificate ieiunium. Sanctificatur enim ieiunium per pœnitentiam, per eleemoſynam, & per orationē. Sic maceretur corpus per ieiunij abſtinentiam, quòd humilietur & purificetur anima per pœnitentiam, Dei miſericordia imploretur per eleemoſynam, mala repellantur & bona impetrātur per orationē. Conſiderate ieiunium veſtrum, quia propter vos ieiunauit Dominus noſter Ieſus Chriſto, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA I. QVADRAGESIMAE.

2.Cor.6. N*Emini dantes vllam offenſionem, vt non vituperetur miniſterium noſtrum, ſed in omnibus exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros, &c.* In hoc ſecundo capitulo fratres chariſſimi, hortatur nos Apoſtolus, vt irreprehēſibiles tam quàm Dei miniſtros nos exhibeamus. Cùm autem mini-

Miniſtri vniuerſaliter, qui. ſtri Dei vniuerſaliter poſſint dici, quicunque gratiam à Deo ſibi datam rectè adminiſtrant, tamen ad miniſtros

Prou.29. ſanctæ Eccleſiæ ſpecialiter refertur. Nos ergo fratres mei, qui ſumus miniſtri altaris, & diſpenſatores verbi Dei, monet Apoſtolus, vt in omnibus exhibeamus noſmetipſos, ſicut Dei miniſtros. Sicut enim iuxta Salomonem, ma-

Leuit.19. lus Princeps impios habet miniſtros: ita contrariò con-

20. ueniens eſt, vt ſanctus Dominus ſanctos habeat miniſtros,

ſtros. Vnde ipſe ait, Sancti eſtote, quoniam ego ſanctus ſum. Multum enim Deũ exacerbat miniſter fœdus. Peccatori autem dicit Deus, Quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuũ. Enumerat igitur Apoſtolus ſex, in quibus præcipuè nos tanquam Dei miniſtros debemus exhibere: In euitatione offenſionis, in patientia afflictionis, in operibus bonis, in virtutibus, in verbo rectæ prædicationis, in iuſto vſu proſperitatis & aduerſitatis. Primò igitur monet vt exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros in euitatione offenſionis, cùm dicit, *Nemini dantes vllam offenſionẽ, vt non vituperetur miniſterium noſtum:* Videlicet, vt nec per inobediẽtiam, nec per negligentiam offendamus Deum, nec læſione, nec malo verbo, nec malo exemplo proximum. Porrò cùm omnes debeant cauere, ne Deũ per inobedientiam offendant, præcipuè nos miniſtri Chriſti, qui etiam pro aliorum offenſis intercedere debemus. Nam ſi aliquis de populo offendit, orabit pro eo Sacerdos. Si autem Sacerdos offenderit, quis orabit pro eo. Et ſi incantator percuſſus à ſerpente fuerit, quis medebitur ei? Caueamus etiam fratres, ne per negligentiam Deum offendamus, quoniam iuxta Hieremiam, maledictus qui opus Dei negligenter agit. Corripiebat quidem Heli filios ſuos, ſed quia tepidè & negligenter hoc fecit, quod perditionem cum eis incurrit. Hoc contra quoſdam noſtrûm eſt fratres, qui in diuino officio, in prædicatione & correctione, in oratione, & lectione, & in cæteris tepidi & negligentes ſumus, cùm iuxta Ioannem, Chriſtus tepidos euomat. Et iuxta Sapientem, Homo diſſolutus in operibus ſuis, ſit ſuper opera ſua diſſipantis. Læſione quoque, proximum nos miniſtri Chriſti offendere non debemus, quin potius lædentes prohibere debemus & arcere. Nam percuſſorem Epiſcopum eſſe Apoſtolus prohibet, & ille eum condemnat, qui dorſum ſuum expoſuit ad flagella, & maledictus non remaledixit. Cauere etiam nos miniſtri Chriſti debemus, ne dicto proximum offendamus: vt ſcilicet non ſimus maledici, nec iuratores, nec detractores, nec ſcurræ, nec turpiloqui, ſed magis ſermo noſter ſale ſapientiæ conditus ſit, vt præſtet gratiam audientibus. Caueamus etiam ne malo exem-

Pſal.49. *In quibus Dei miniſtri ſe debent exhibere.* *Eccl.18.* *Iere.48.* *1.Reg.2.* *Apoc.3.* *Mores miniſtrorum Eccleſiæ quales eſſe debent.*

exemplo alios errare faciamus. Offenſionem quoq; ſuo exemplo aliis ponit, qui vel malè vel indiſcretè agit. Propterea miniſter Chriſti caueat, ne penitus mala faciat, nec etiam bona indiſcretè. Quod facit qui vel per cibum, vel per aliquod mediocre bonum ſcandalum ponit. Vnde

Rom. 14. Apoſtolus: Si cibo fratrem tuum offendis, iam non ſecundùm charitatem ambulas. Propter offenſionem enim fratrum, non ſolùm mala, ſed etiam bona omnia illa, ſine quibus haberi poteſt ſalus, euitanda ſunt. Secundò præcipit, vt exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros, in patientia. Quæ in quibus neceſſaria ſit, ſubiungit: *In tribulationibus*, ſcilicet perſequutionum. Iuxta illud, Fili, ac-

Eccle. 2. cedens ad ſeruitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationem. Et hoc contra illos eſt, qui volunt eſſe Epiſcopi, Sacerdotes & miniſtri Chriſti, vt hîc pacem & tranquillitatem habeant, cùm Dominus mittens diſcipulos

Mat. 10. ſuos ad prædicandum, eis dixerit: Ecce ego mitto vos ſicut agnos inter lupos. *In neceſsitatibus*, ſubaudi famis, frigoris & paupertatis. Et hoc contra illos, qui Epiſcopi, Sacerdotes, & miniſtri Chriſti volunt fieri, vt hîc abundant diuitiis & deliciis: cùm econtra Magiſter noſter, qui hîc fuit pauper, non habens vbi caput reclinaret, dicat:

Epiſcopi, Sacerdotes

Ioan. 12. Qui mihi miniſtrat, me ſequatur. Sed quomodo fratres, diuitiis oneratus diſcipulus nudum & expeditum Magiſtrum poteſt ſequi? *In anguſtiis*, ſcilicet periculorum.

Et hoc cōtra illos eſt qui prælati & miniſtri Eccleſiarum, ad hoc volunt fieri, vt ſint ſecuri. Qui enim plurium eſt cuſtos plus vnde timeat, habet. Perſona quippe priuata de ſe ſola timet. At paſtor, & ſi de ſe ſecurus eſt, tamen eum de ouibus ſemper timere neceſſe eſt: qui totiens periclitatur, quotiens aliqua ouium ſuarum periclitatur. *In plagis*, ſcilicet verberū. *In carceribus*, ſcilicet vinculorum. *In ſeditionibus*, populorum ſcilicet contra ſe commotionibus. Et hoc contra illos, qui ideò volunt fieri primates & doctores Eccleſiarum, vt ſine iniuria, ſine contumelia, ſine inquietatione viuant. Verùm ſi veri diſcipuli Chriſti ſunt, iniurias & contumelias patientur: Cùm ipſe Magiſter dicat, Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum. Si me perſequuti ſunt, & vos perſequentur. Et alibi: Amen dico

Qui pluriū eſt cuſtos, plus habet vnde timeat.

Paſtoris eſt de ouibus timere

Luc. 6.

vo-

vobis, quia plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit. Qui autem in ſeculo neſcit pati vel plorare, probat ſeipſum diſcipulum Chriſti non eſſe. Tertiò præcipit vt exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros, in bonis operibus. In quibus? *In laboribus*. Et hoc contra illos eſt, qui magiſtri Eccleſiarum ad hoc volunt eſſe, vt otioſi & deſides fiant. Cùm ipſe, qui hoc dicit Apoſtolus, propriis manibus laborauerit, & alios laborare fecerit: & dixerit: Qui non laborat, non manducet. Et Pſalmiſta: Labores manuum tuarum quia manducabis, Beatus es & benè tibi erit. Et Hieronymus: Semper, inquit, aliquid operis age, vt diabolus inueniat te occupatum. Otioſitas enim inimica eſt animæ. Et hoc contra illos Eccleſiarum magiſtros, qui relictis laboribus neceſſariis, venationibus, aleis, ludis & cæteris vanitatibus intendunt. In vigiliis debent eſſe miniſtri Chriſti, vigiles ſemper eſſe, non ſolùm in orationibus, ſed etiam in regimine ſubditorum. Et hoc contra illos, qui vix etiam orto Sole ad Eccleſiam ſurgere volunt, qui in cura ſaliamentorum & voluptatum plus vigilant, quàm in cuſtodia animarum. *In ieiuniis*, ieiunare debet miniſter Chriſti, & vt deſideria carnis mortificet in ſe, & vt alios exemplo ſui doceat ieiunare. Nam Sacerdos præpinguis & rubens, qua fronte aliis abſtinentiam & carnis macerationem audebit prędicare? Quartò præcepit, vt exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros, in virtutibus. In quibus? *In caſtitate*. Cùm caſtitas omnem deceat perſonam, præcipuè decet Sacerdotem. Vnde & in lege quando Sacerdotes miniſtrabant in templo, ſeparare iubebantur, & ab vxoribus, & à vino. Ipſi etiam gentiles, non niſi caſtos conſtituebant Sacerdotes. Quorum ſi aliquis vel aliqua de fornicatione conuinceretur, viuens interficiebatur. Qualis ergo debet eſſe Sacerdos Euágelicus, qui aſſiduè tenetur nõ animal, non incenſum, ſed Dei filiũ immolare? Heu quo animo, qua audacia Sacerdos concubinarius, corde & corpore pollutus, audet cõtingere virginitatis filiũ, mundatorem animarum? *In ſcientia*, diuinarũ ſcilicet & mundanarum rerum, quæ ſi cum charitate habeatur, vtique virtus eſt. Et hoc contra illos qui dicunt paruam ſcientiam ſufficere

Ioan. 16.

Magiſtri Eccleſiarũ deſides.

2. Theſ. 3.

Pſal. 127.

Hierony.

Miniſter Chriſti ieiunare debet.

Caſtitas decet omnem perſonam.

Sacerdos Euangelicus.

ſacerdoti. Quem enim plus eſt neceſſe ſapere, quàm Iudicem animarũ? Debet igitur vtrumq; ſcire teſtamentũ, vt vtroq; cornu ventilet inimicos crucis Chriſti. Et ſit ſemper paratus reddere rationẽ de illa fide & ſpe, quæ in nobis eſt. Et ſit ſimilis patrifamiliâs, qui profert de theſauro ſuo noua & vetera. *In longanimitate*, patientiæ ſcilicet & ſpei, vt nulla grauedine, vel longitudine aduerſitatũ à virtute patientię & ſpei fatiſcat. Et hoc contra illos, qui quolibet damno etiã temporali mouentur & muliebriter plorant: cùm miniſtrũ Chriſti, tãta deceat fortitudo, vt omnia temporalia ridens amittat. *In ſuauitate*, ſcilicet vt miniſter Chriſti non execretur, non irrideat peccatores, ſed potius ſuauitate verbi, & exempli & veniæ, illos alat & alliciat. Et hoc contra illos, qui arroganter intonant & execrantur in populũ ſibi cõmiſſum, calamũ conquaſſatum conterentes, & lignum fumigans extinguẽtes. *In Spiritu ſancto.* Ac ſi diceret: Non ſolùm habeat miniſter Chriſti hanc vel illã virtutẽ, ſed etiã ipſum fontẽ gratiarũ, Spiritũ ſanctum: *In charitate non ficta*, vt ſcilicet non diligamus verbo, neq; lingua, ſed opere & veritate. Ficta eſt charitas cùm quis diligit in proſperis, & deficit in aduerſis. Hoc contra illos qui blãdis verbis, liberalibus promiſſis, & fictis obſequiis diuites venerantur, quam non habent interius, exterius dilectionẽ ſimulantes. Quintò, pręcipit vt exhibeamus noſmetipſos ſicut Dei miniſtros in verbo veritatis, ſecundũ illud Eſaię, Clama ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo ſcelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Et alibi: Væ mihi, quia tacui. Et Apoſtolus, Prædica, inquit, verbũ Dei, inſta opportunè, importunè. Debet autem verbum prædicator prædicare non ſuum, ſed veritatis, quia ſcriptum eſt: Annuntiabis eis ex me. Et Petrus, Si quis loquitur, inquit, quaſi ſermones Dei. *In virtute Dei*, ſubaudis verbo veritatis proficiente: Quia niſi ſit intus qui doceat, in vanum lingua laborat doctoris. Quia nec qui plantat, nec qui rigat, aliquis eſt, ſed qui incrementum dat Deus. Et hoc contra illos eſt, qui ſunt ſtulti & ſuperbi: & qui ſe iactant in verbis ſuis, & in virtute ſua, & in ſapientia ſua, non vt proficiant, ſed vt glorioſi appareant.

Sacerdos debet ſcire vtrunque teſtamentum.

1. Ioan. 3.

Charitas ficta.

Eſa. 58.

Eſa. 6.

2. Tim. 4.

Ezech. 3.

1. Pet. 4.

1. Cor. 3.

Sextò

Sextò præcipit, *Vt exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros*, in recto vſu proſperitatis & aduerſitatis. Quod fiet, ſi muniti fuerimus, *per arma iuſtitiæ à dextris & à ſiniſtris*: Vt videlicet iuſtitia armemur, contra proſpera, & contra aduerſa, vt illa valeamus iuſtè moderari, & iſta æquanimiter pati. Exponensque dexteræ partes & ſiniſtræ ſubiungit: *Per gloriam & ignobilitatem*, ſubaudis exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros: vt ſcilicet nec per vanam gloriam nobilitatis vel virtutis extollamur, nec per ignobilitatem huius vel illius deiiciamur. Quod certè contra illos eſt, qui nobilitatem parentum ſuorum iactitant, vel ignobilitatem illorum erubeſcũt, *Per infamiam & bonam famã*, Vt videlicet infamiam, bonorum operum ſplendore ſuperemus. Vel ſi ora detractorum, nec per bona opera obſtrui poſſint, æquanimiter feramus, ſcientes quia Chriſtus dictus fuit ſeductor, verax, potator vini, & amator meretricum, vt Mariæ Magdalene: & Publicanorum, vt Matthæi. Bonam verò famam & operibus probemus, & per eam non noſtram, ſed Dei gloriam quęramus, & profectum proximorum. Iuxta illud: Sic luceant opera veſtra bona coram hominibus, vt glorificent patrem veſtrum qui in cœlis eſt. Quod verò dixerat per infamiam & bonam famam, exponens ſubdit. *Vt ſeductores & veraces*. A quibuſdam enim habemur vt ſeductores, & tamen habemur ab aliis & ſumus veraces. Sicut qui ignoti & reprobati habemur à quibuſdam, & tamen ſumus cogniti Deo, *Quaſi morientes*, id eſt digni morte dicimur à quibuſdam: *Et ecce viuimus*, & hic vita virtutũ, & in futuro vita æterna. *Vt caſtigati*, propter peccata noſtra dicimur à quibuſdam, & tamen non ſumus mortificati. Notandum verò eſt fratres mei, quod ait Apoſtolus: *Vt ſeductores, ſicut qui ignoti*: *quaſi morientes*: Et econtrario dixit, ſine, vt ſine, ſicut ſine, quaſi veraces, noti viuimus: quoniam tanta debet eſſe in prædicatore ſanctitas, quod non poſsit aliquis male dicere de eo, niſi mentiẽdo. *Quaſi triſtes*, ſubaudi ſumus inter miſerias huius ſeculi: & tamẽ in ſpe vitæ cœleſtis ſumus gaudentes. *Sicut egentes*, rebus ſcilicet temporalibus, tamen multos diuitiis cœleſtibus locupletantes. *Tanquam nihil habentes, & omnia poſsidentes*.

Partes dexteræ & ſiniſtræ.

Mat. 5.

Mat. 5.

dentes. Penſandum quoque eſt hic fratres mei, quoniam ſicut triſtes, ſicut egentes, tanquam nihil poſsidentes dicit Apoſtolus: Et abſolutè dicit gaudentes, locupletātes, omnia poſsidentes. Oſtendens quod omnia temporalia non verè ſunt, ſed quaſi in ſomnio apparent. Sicut enim loquitur qui in ſomno aliquid vidit, quaſi equitabā, quaſi currebam, & huiuſmodi. Spiritualia verò & cœleſtia bona, verè ſunt, quoniam ſempiterna. Diuitiæ quippe fratres mei, & gloriæ & honores huius mundi, ita citò euaneſcunt, quod poſt mortem, nec etiam fuiſſe videantur.

Temporalia non verè ſunt.

Pſal. 75. Vnde Pſalmiſta: Dormierunt, inquit ſomnum ſuum, & nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus ſuis. Econtra verò triſtitia, egeſtas, & ignobilitas, quas patiuntur Sancti in hoc ſeculo, ſic citò tranſibūt, vt poſt quaſi ſomnum fuiſſe videantur. In futuro verò dabitur econtrario diuitibus pro vanis diuitiis vera & æterna paupertas: pro vana lætitia, vera & æterna triſtitia: pro vanis honoribus, vera & æterna ignominia. Sanctis verò dabitur, pro vana huius ſeculi triſtitia, vera & æterna lætitia: pro vana egeſtate, veræ & æternæ diuitiæ: Pro vana ignobilitate verus & æternus honor. Quibus nos adiungat Deus & Dominus noſter, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, Amen.

DOMINICA PRIMA Quadrageſimæ.

Mat. 4. *DVctus eſt Ieſus in deſertum à ſpiritu, vt tentaretur à diabolo. Et cùm ieiunaſſet quadraginta diebus & quadraginta noctibus, poſtea eſuriit.* Quoniam quadrageſimale Chriſti ieiunium hodie fratres chariſsimi inchoamus, conuenienter euangelica lectio hiſtoriam huius ieiunij continens hodie recitatur. In qua lectione hîc primum nobis quærēdum videtur, quare Chriſtus Deus & Dominus noſter, qui in ſua ſanctiſsima carne nullam penitus ſenſit rebellionē, ieiunare voluit & tentari. Ieiunare igitur & tentari voluit ob tres cauſas: ob miniſteriū, ob triūphum, ob exemplum. Ob miniſteriū, quoniam voluit demonſtrare ſe & ſuum ieiuniū per legem & Prophetas fuiſſe præfiguratū. Ieiunauit quippe Legiſlator Moyſes quadraginta diebus: ieiunauit quoq; & Helias eximius Prophetarum,

Quare Chriſtus ieiunare & tentari voluit.

phetarum, totidem diebus. Ieiunauit etiam & Chriſtus legis & Prophetarum Dominus, totidem diebus. In quibus & pręmia ieiunantium pariter fratres attendamus. Ieiunauit Moyſes quadraginta diebus, & loquutus eſt cum Deo, & accepit legem. Ieiunat quoq; & Helias, & cũ Deo loquitur, & flammeo rapitur curru. Ieiunat etiam Chriſtus, & accedentes Angeli, ei miniſtrant. Sed cum Moyſes & Helias homines vtiq; puri, poſt quadraginta dierũ ieiunium, non leguntur eſuriſſe, quare Chriſtus verus Deus voluit eſurire? Triplici de cauſa, vt ſcilicet ſe verum hominem demonſtraret: vt ſua eſurie voluntaria, noſtram neceſſariam redimeret, vt eſuriendo, tentandi occaſionem diabolo præberet. Ob triumphum quoque voluit Dominus ieiunare & tentari, vt ſcilicet nobis de carne, de diabolo, & de mundo triumpharet. Vicerat quippe diabolus primum hominem parentem noſtrum, tentando eum de tribus, de gula, de cupiditate, de vana gloria. De gula eum tentauit & vicit, quando eum ambire ſcientiam boni & mali perſuaſit. De vana gloria ſiue ſuperbia eum tentauit & vicit, quando vt ambiret, vt Deus eſſet, ei perſuaſit. In his tribus fratres chariſſimi, tota mundi malitia continetur, à quibus nos dehortatur Ioannes, dicens: Nolite diligere mundum, nec ea quæ in mundo ſunt: quoniam quicquid in mundo eſt, eſt concupiſcentia carnis, aut oculorum, aut ſuperbia vitæ, quæ non eſt ex Deo patre. His tribus victus homo, fuit ſubiectus omni malitiæ carnis, mũdi, & diaboli. Ieiunare igitur & tentari voluit Chriſtus, vt nobis triumpharet de diabolo, carne ſimul & mundo. Diabolus quidem in iiſdem tribus tentauerat & vicerat Adam. Tentauit & Chriſtum, ſed ab eo deuictus eſt. De gula quippe tentauit eum, cùm dixit. *Si filius Dei es, dic vt lapides iſti panes fiant.* Sed in tentatione ſua Chriſtus eum ſuccumbit, cùm ei dicit: *Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo quod procedit de ore dei.* Ac ſi diceret: In tentando, de ſolo pane corporali mentionem facis, cũ homini magis ſit neceſſarius ſpiritualis. De cupiditate tentauit Chriſtũ, cùm ei dixit: *Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraueris me* Sed in ipſa tẽtatione à Chriſto ſuperatur, cùm ei dicitur: *Scriptum eſt, Dominum Deum*

Poſt ieiunium Moyſes accepit legem.

Quare Chriſtus eſuriit.

1. Ioan. 2.

Nulla creatura eo cultu quo Deus adoranda eſt.

Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſeruies. Acſi diceret: Nulla creatura eo cultu quo Deus, adoranda eſt. De vana gloria ſiue de ſuperbia tentauit eum, cùm dixit ei: *Si filius Dei es, mitte te deorſum. Scriptum eſt enim: quia Angelis ſuis Deus mandauit de te, vt cuſtodiāt te in omnibus viis tuis. In manibus portabunt te, ne vnquam offendas ad lapidem pedem tuum.* Sed in ipſa ſua tentatione à Chriſto ſuperatur, cùm ei dicitur: *Non tentabis Dominum Deum tuum.* Acſi diceret: Non eſt Deus tentandus, cum de ratione habemus quid faciamus. Porrò cum diabolus hac præcipuè intentione, Chriſtum tentaret, vt tentando an filius Dei eſſet, (quod maximè ſcire cupiebat) exploraret, Dominus ita eius tentationes reſpondendo ſuperat, vt eum ſemper dubium relinquat. Nō enim ait me adorabis, vel me non tentabis, ſed tantum in tertia perſona teſtimonia legis induxit. Sic igitur diabolus victus & confuſus fugit. *Et ecce Angeli accedētes ad Chriſtū, miniſtrabant ei.* Quod victoriæ ſignum eſt ſimul & deitatis. Ob exemplum etiam ieiunare & tentare voluit Chriſtus, vt videlicet exemplo ſuo quomodo ieiunare, & quomodo tentationibus reſiſtere debemus, demonſtraret. Nec in faciendis ſolum inſtruxit nos, ſed & in ordine faciendorū. Primò quippe baptizatur in ſpiritu, & mox à ſpiritu ducitur in deſertum. Ieiunat, eſurit, tentatur, ſuperat, & miniſtratur ei. Nos quoque fratres chariſsimi, ſequentes exemplum ſaluatoris noſtri, ſi purè ieiunare volumus, prius in ſpiritu baptizemur. Sed quoniam nos poſt baptiſmum lapſi, iterum rebaptizari non poſſumus, ſaltem vel per pœnitentiam, quæ eſt in Eccleſia, lauachrum, emundemur; iuxta illud Eſaiæ, Lauamini, mundi eſtote, auferte malum cogitationum veſtrarum ab oculis meis: Quieſcite agere peruerſe, & diſcite benefacere. Pœnitētia enim præcedere debet ieiunium, ſine qua, nec ieiunium, nec aliquod bonum placere poteſt. Vt ergo Deo noſtrum poſsit placere ieiunium mox in principio quadrageſimæ, feſtinemus ad lauachrū pœnitentiæ. Mundati verò per pœnitentiæ ſpiritum, non per nos, ſed in ſeipſo duce ſpiritu ducamur in deſertū, id eſt in vitam religionis. Quæ bene fratres dicitur deſertum, tum quia à multis deſeritur, & à paucis colitur; tum quia

Chriſtus ieiunauit ob exemplum.

Chriſtus in faciendis & in ordine faciēdorum nos inſtruxit.

Eſa. 1.

Pœnitētia præcedere debet ieiunium.

non

non habet luxus & luxurias voluptatũ, ſed ſequitur aſperitatem virtutum, tendens ſurſum per arduam viam & anguſtam. In hoc igitur fratres chariſſimi deſerto, ieiunemus quadraginta diebus, id eſt per totam hanc vitã præſentem, quæ per quatuor tempora protelatur. Ieiunium autem eſt tam ſpirituale quàm corporale. Spirituale ieiunium eſt ieiunare à peccato: Corporale ieiunium, eſt abſtinere à cibo. Porrò ſpirituale ieiuniũ ſine corporali ſemper valet: Corporale verò ſine ſpirituali, nunquam valet, Vnde Dominus per Eſaiam: Quod eſt inquit ieiunium quod elegi? nunquid tanquam circulum contorquere caput ſuum, & ſaccum & cinerem ſternere? Nónne hoc eſt ieiunium quod elegi dicit Dominus? Diſſolue colligationes impietatis, pone faſculos deprimentes. Ieiunemus igitur fratres dupliciter, & à peccato in mente, & à cibo in corpore. Verum fratres, nobis qui per multa illicita offendimus, non ſufficit, niſi etiam à quibuſdam licitis abſtineamus. Itaque vt per abſtinentiam, à licitis expiemus, ea quæ commiſimus in illicitis omnibus, ſed etiam à licitis quibuſdam ieiunemus, vt cum liceat nobis edere piſces, bibere vinum, molliter indui & iacere, abſtineamus. Et quod ita facere debeamus, oſtendit Dominus, qui ieiunãtes Iſraëlitas, non ſolum de illicitis, ſed etiam de quibuſdam licitis reprehendit per Eſaiam dicens: In diebus ieiuniorum veſtrorum inueniuntur voluntates veſtræ. Ecce ad lites & contentiones ieiunatis, & percutitis, pugno impiè, & omnes debitores veſtros repetitis. Ecce arguit eos de hoc quod debitores ſuos repetebant: non quod hoc non ſit licitũ, ſed quia qui vult bene ieiunare, debet etiam à licito, & à quibuſdam aliis abſtinere. Debemus etiam fratres mei ſecundũ Ioelem, ſanctificare ieiunium, quod vtique fit per opera pietatis & miſericordiæ. Eleemoſyna verò ſine ieiunio valet: ieiuniũ verò ſine eleemoſyna non valet. Vnde Dominus per Prophetã, Cùm ieiunatis, nunquid mihi ieiunatis? Et cum manducauiſtis & bibiſtis, nonne vobiſmet mãducauiſtis & bibiſtis? Sibi & nõ Deo ieiunat, & ſibi & non Deo manducat & bibit, qui quod ieiunando ſibi ſubtrahit, non pauperibus erogat, ſed ſibi percipiendum reſeruat. Nos ergo fratres mei, cum ieiunamus,

Duplex ieiunium.

Eſa. 58.

Sanctificandũ ieiunium.

Zach. 7.

Quomodo ieiunandū mus, Deo non nobis ieiunemus? Quæ nobis ſubtrahimus, pauperibus tribuamus: ad menſam noſtram Chriſtum in pauperibus recipiamus, nudos veſtiamus, infirmos viſitemus, captiuos redimamus, ſicut Dominus monet per Eſaiam: Dimitte inquit eos qui confracti ſunt liberos, & omne onus diſrumpe. Frange eſurienti panem tuum, & egenos vagóſque induc in domum tuam: Cùm videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne deſpexeris.

Eſuriendū ad exemplum Domini. Eſurire quoque ad exemplum Domini debemus fratres chariſſimi & corporaliter & ſpiritualiter. Corporaliter eſurire debemus, vt videlicet non præueniamus eſuriem, nec in faſtidium vertamus, nec vltra modum extendamus. Eſuriem fratres mei, præuenire non debemus, quod faciunt, qui comedunt antequam eſuriant, qui horam canonicam comedendi non expectant. De quo vitio reprobatur Eſau: qui modicum eſuriei ferre non valens, ob modicum lenticulæ ſuam vendidit primogenituram. Nos vero fratres, eſuriem viriliter portemus, nec niſi in nona vel poſt nonam panem manducemus. Rurſus nec eſuriem in faſtidium vertamus, quod faciunt qui viles cibos fugientes, delitioſis & exquiſitis cibis, vel ſi hos non inuenerint, vilioribus accuratè & delitiosè paratis, *Iſraelitæ* gulæ plus ſatisfaciunt quàm naturæ. Ob primum vitium reprobantur Iſraëlitæ, qui faſtidientes manna, carnes malo ſuo poſtulauerunt. Ob ſecundum verò vitium, damnantur filij Heli, qui communes carnes ſacrificij faſtidien- *Filij Heli.* tes, accurate ſibi ſeorſum procurabant. At nos fratres, ſemper ita eſuriamus, vt viles cibos non faſtidiamus: ſed cibos viles & viliter paratos, quaſi delitias comedamus. Rurſùs nec eſuriem noſtrã vltra modum protendamus: quod faciunt illi qui duos vel tres dies ſine cibo manentes, tandem nimium eſurientes nimiam rapiunt refectionem: in vtraque nimietate peccantes pariter. Quod nos chariſſimi, deuitantes quotidie parum comedamus: quia meliùs eſt quotidie parum, quàm raro nimium manducare. Ita igitur comedamus, vt ſemper eſuriamus: & ita ſemper eſuriamus, quod quotidie parum comedamus. Quod vtique ieiunium tanto eſt ſanctius, quanto habet magis temperantiæ, & vanæ gloriæ minus. Spirituali-

ter etiam eſurire debemus, illa vtique fame, quam Dominus promiſit ſe miſſurũ in terram: famem ſcilicet non panis, non vini, ſed famem verbi Dei: de qua Dominus in Euangelio. Beati, inquit, qui eſuriunt & ſitiunt Iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. Itaque fratres mei, eſuriamus verbum Dei lectioni, orationi, & ſacræ ſcripturæ meditationi auidè inſiſtentes: eſuriamus & ſitiamus iuſtitiam, & hic eam auidè ſectantes, & ad eius futuram in alia vita perfectionem toto deſiderio feſtinantes. Tentari etiam exemplo Chriſti nos oportet, fratres chariſſimi, à diabolo, qui bene incipientibus inuidet & obſiſtit. Contra quem Sapiens nos hortatur: filij, inquit, accedens ad ſeruitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationem. Quippe quandiu diabolo non reſiſtis, obſiſtere non curat: ſed cùm reſiſtere incipis, ſtatim obſiſtit. Quãdiu enim filij Iſrael, fuerunt in Ægypto ſub Pharaone, non leguntur tentati fuiſſe: ſed ex quo inceperunt iter per mare rubrum, tentantur de gula, cum quærunt carnes in deſerto: in terra promiſſionis, de luxuria, cùm fornicantur cum Madianitis: de idololatria cum fabricant vitulum: De gloria, cũ petunt Sacerdotiũ & principatũ. Hæc omnia fratres mei, in figura contingebant illis. Nos quoque fratres mei, dum diabolo ſeruimus, nos non tentat, ſed cùm incipimus ab eo diſcedere, & per baptiſmum pœnitentiæ, & ieiunium deſerti ad æternã patriam tendere, ſtatim nos tentat. Sed nos ſequentes Chriſtum, qui non per potentiã, ſed per humilem reſponſionẽ eum deuicit: per humilitatem ei reſiſtamus. Si nos ſuadet comedere, vel ante tempus, vel delitioſe, vel intemperanter, ei reſpondamus. Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Si ſuadet vt ſibi, vel pecuniæ, vel luxuriæ ſeruiamus, reſpondeamus: Scriptum eſt: Dominum Deum tuũ adorabis, & illi ſoli ſeruies. Si tentat nos de gloria, vt in apertum nos præcipitet periculum, cũ habeamus de ratione quid ſit faciendum, reſpondeamus: Non tentabis Dominum Deum tuum. Si tentat nos de luxuria, reſpondeamus, ſcriptum eſt, Adulteros & fornicatores iudicabit Deus. Si de mendacio, reſpondeamus: Perdes omnes qui loquentur mendaciũ. Si de

Mat. 5. *Eccle. 2.* *Quando diabolus nos tentat.* *Mat. 4.* *Hebr. 13.* *Pſal 5.* *1. Io. ... 4.*

Si de odio: reſpondeamus, ſcriptum eſt: Qui odit fratrem ſuum, homicida eſt: Et ad ſimiles tentationes, ſimilia inducamus de ſcripturis teſtimonia. Si ſic fratres, ſi ſic fecerimus, Deo auxiliāte vincemus & fugabimus diabolum, & aderunt nobis tanquam victoribus angeli & adminiſtratorij ſpiritus, conciues & coadiutores noſtri, quibus gaudium eſt in cœlis coram Domino ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quam nos purè agere concedat, qui pro nobis ieiunauit Ieſus Chriſtus Dominus noſter qui cū Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus. Amē.

DOMINICA II. QVADRAGESIMAE.

Philip. 3. 1. Theſ. 4. FRatres rogamus vos & obſecramus in Domino Ieſu, vt quemadmodum accepiſtis à nobis qualiter vos oporteat ambulare & placere Deo, ſic & ambuletis vt abundetis magis, &c. In prima huius lectionis parte, fratres chariſſimi, rogat nos Apoſtolus, & obſecrat in Domino Ieſu: id eſt, per Dominum Ieſum adiurat. De quo? non vt mūdani homines de ſalutē ſua, ſed de noſtra. In quo oſtendit ſe vt verum magiſtrum, & verū patrem paterno affectu de noſtra ſalute ſollicitum eſſe. Quem nos quoque chariſſimi fratres, filiali affectu debemus audire & imitari. Non autem ſufficit vero patri ſemel filium admonere, ſed paterna ſollicitudine, eadem ei reiterat ſæpe. Sicut ipſe alibi dicit: Eadem fratres, repetere vobis, mihi quidē non pigrum, vobis autem neceſſariū. Hinc eſt ergo quod admonitionem, quam prius fecerat, repetit cum ſubdit: Vt quemadmodū accepiſtis à nobis qualiter oporteat vos ambulare & placere, id eſt ambulando placere Deo, ſic & ambuletis, vt abundetis magis Comparat autem hic Apoſtolus vitam ambulationi. Qui enim rectè ambulat, tria facit: proponit ſibi metam ad quam feſtinet, viam intrat, mouet ſe addendo paſſum paſſui, leugam leugæ, dietam dietæ, quouſque ad propriam metam perueniat. Sic fratres mei, ſic quicunque vult rectè viuere, metam ſibi ſtatuat Deum, viam intret, id eſt fidem teneat. Proficiendo addat bonum opus bono operi, bonum ſtudium, bono ſtudio: bonam dietam, bonæ dietæ: vt ſic ad Deū valeat peruenire. Non enim ſufficit fides ſine operibus habenti locum & tempus, ſicut nec via ſine progreſſu. Quia, vt ait

ait Iacobus, fides ſine operibus mortua eſt : & item, dicis quia credis, & dæmones credunt & contremiſcunt. Sed nec ſufficiunt opera ſine fide, ſicut nec celerrimus curſus extra viam. Itaque fratres mei, ſi rectè vultis ire, proponite vobis in omnibus finem Deum. Qui enim vadit & neſcit quò, nō ambulat, ſed errat. Tenete fidei viam, quia ſine fide impoſſibile eſt quiſquam placere Deo. Proficite etiam in operibus, ſine quibus non eſt promouere, ſed remanere. Quæ autem ſit recta ambulatio & placita Deo exponit cùm ſubdit: *Hæc eſt autem voluntas Dei ſanctificatio veſtra.* In quibus verò conſiſtat ſanctificatio, oſtendit cùm ſubdit: *vt abſtineatis à fornicatione, vt ſciat vnuſquiſque poſsidere vas ſuū in ſanctificatione & honore, &c.* Conſiſtit autē ſanctificatio in duobus : in euitatione paſſionum deſiderij per munditiam, & in euitatione offenſionis proximi, per innocentiā. Porrò ſpiritualem fornicationē oſtendit euitandā cùm ait: *Vt abſtineatis à fornicatione.* Dicitur autem idololatria rectè fornicatio, quia ſicut per temporalē fornicationem ſponſa à ſponſo ſeparatur, ita per idololatriam anima à ſpirituali ſponſo Deo ſeiungitur. Ideoque fratres ſemper firma fide Deo adhæreamus, cùm nullorum malorum, ſed bonorū auctorem credamus. Credamus nos omnia bona quæ habemus ab eo accipere: ſola verò mala à nobis eſſe. Credamus eum quoq; remuneratorē omniū bonorum, vltorem verò malorum. Credamus & cætera quæ fides tradidit Catholica. Paſsiones quoq; deſiderij monet per munditiā excludendas, cū ſubdit: *Vt ſciat vnuſquiſque poſsidere vas ſuum in ſanctificatione & honore, non in paſsionibus deſiderij, ſicut Gentes quæ ignorant Deū.* Vocat autem cor ſiue corpus noſtrū vas: eo quod in miniſteriū Dei creatū eſt. De quo alibi idem Apoſtolus: Nónne licet figulo facere de eadem maſſa aliud quidē vas in honorem, aliud verò in contumeliam. Et quidē fratres mei, Deus omnia corda & corpora noſtra, quantum in ipſo eſt, fecit in honorem. Ille verò corpus & cor ſuum, vas contumelioſum facit, qui per turpitudinē & fœditatem vitiorum, ſe turpem & immūdum reddit. Monet ergo nos Apoſtolus, vt ſciat vnuſquiſque poſſidere vas ſuum: *in ſanctificatione*, id eſt, emundatione:

Fides non ſufficit ſine operibus.

Heb.11.

Sanctificatio in duob. conſiſtit.

Idololatria.

Rom.9.

Corda & corpora noſtra facta in honorem.

tione: vt ſcilicet omnis turpis cogitatio à mēte, & omnis turpis actio à corpore tollatur. Sciat etiam poſsidere vas ſuum in honore: vt ſcilicet cor corpusq; noſtrū virtutibus ornetur, vt ita habitatore Spiritu ſancto honoretur. *Non in paſsionibus*, inquit, *deſiderij*. Paſſiones deſiderij vocat omnes turpes voluntates, quibus gentes Deum ignorantes inuoluũtur ignari Dei & vitæ æternæ, more ferino ad omnes carnis voluptates tanquā ad magna bona abſque freno currunt. Sed ſi ſunt paſsiones, quomodo ſunt deſiderij, vel ſi ſunt deſiderij, quomodo ſunt paſsiones. Paſſiones quidē fratres mei, quantū ad ſpiritum ſunt, qui per eas patitur, excæcatur & à Deo ſeparatur. Deſiderij verò ſunt, quantū ad carnem, quæ in eis temporaliter delectatur. Contra hoc orat Pſalmiſta: Non tradas, inquit, me à deſiderio meo peccatori. A deſiderio ſuo peccatori traditur, qui per impletionem deſiderati peccati diabolo mancipatur. Hinc etiam per eundem Prophetam Dominus dicit: Et dimiſi eos ſecundum deſideria cordis eorum: ibunt in adinuentionibus ſuis. Hoc fratres mei, eſt ſignum magnæ iræ Dei, quando peccatoris deſideriū non impedit, ſed eum in deſiderata peccata cadere permittit. Itaque fratres hæc mala deſideria fugiamus, & munditiam mentis, (quæ ſola videbit Deum) omni vigilātia cuſtodiamus: vt vas cordis & corporis noſtri poſsideamus, & non ab eis poſsideamur, ſed eorum prauos motus retundamus, vt inhabitatore Deo, honorari mereamur. Offenſionem quoque proximi euitandam nobis, monet Apoſtolus, cùm ſubdit: *Ne quis ſupergrediatur, vel circumueniat in negotio fratrem ſuum*, id eſt, nec per violentiam, nec per fraudem, nec apertè, nec occultè ei noceat. Hoc præcipuè negotiatores & mercatores confutat, & omnes qui faciunt lucrum ſibi cum damno proximi, cum lex dicat naturalis, Non facias alij quod tibi non vis fieri. Qui habent apud ſe pondus & pōdus, menſuram & menſuram, vlnam & vlnam. Cùm dicat Salomō: pondus & pondus, ſtatera & ſtatera, vtrunq; eſt abominatio apud Deū: Qui iurant vt fallant, iuxta quod idem Salomon dicit: Malum malum eſt dicit omnis Emptor, cùm autem receſſerit, tunc gloriabitur. Confutat etiam nihilominus illos, qui

Paſsiones deſiderij.

Pſal. 139.

Pſal, 8.

Signum iræ Dei.

Negotiatores & mercatores.

Prou. 20.

qui in iudicio opprimunt pauperem prece vel pretio, iura ſubuertentes, vt iungant domum ad domum, viniam ad viniam, agrum ad agrũ. Quod fratres mei, omni modo cauete, quoniam vt ſubiũgit Apoſtolus, Deus vindex eſt talium. Puniet videlicet qui prędicta operantur, vel tẽporaliter ad purgationem, vel æternaliter ad damnationẽ. Nos ergo fratres, dum licet peccata noſtra lachrymis abſtergamus, fide & obedientia Deo adhæreamus, vas noſtrum per munditiam ſanctificemus, & innocentiam proximis exhibeamus: quoniã, vt ſubiungit Apoſtolus: *Non vocauit nos Deus in immunditiam, ſed in ſanctificationem & honorem, vt ſimus ſancti, ſicut & ipſe ſanctus eſt*: Miſericordes, ſicut ipſe miſericors eſt. Iuſti ſicut ipſe iuſtus eſt: Et in futuro glorioſi, ſicut & ipſe glorioſus eſt: dij, ſicut ipſe Deus eſt. Quam ſanctificationẽ, & quem honorem det nobis qui inhonorari voluit propter nos Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus. Amen. *In iudicio pauperes nõ opprimendi.*

DOMINICA II. QVADRAGESIMAE.

E*Greſſus Ieſus ſeceſſit in partes Tyri & Sidonis: & ecce mulier Chananæa de finibus illis egreſſa, rogabat eũ dicens, & reliqua.* In hac ſancti Euangelij lectione fratres chariſſimi, primò quæ ad literã, ſecũdò quæ ad allegoriã, tertiò quæ ad tropologiam pertinent, videamus. Primò igitur iuxta literam cõmendantur nobis magnæ virtutes iſtius mulieris. Cuius eò magis admiranda eſt deuotio, quia cùm eſſet gentilis & expers legis & Prophetarum, tamen ſanctarum, quę in eis continentur, non fuit expers virtutum, habuit, quippè fidem, feruorem & humilitatem, fidem habuit, quãdo Chriſtum vt Deum adorauit, & eum abſentem filiam ſola voluntate ſanare poſſe credidit. Feruorem mentis habuit, quę tam deuotè non minus mente quã voce clamauit, quod Apoſtolos ad interpellãdum pro ſe cõmouerit. Perſeuerantiã habuit, quando primo & ſecundo quaſi ſpreta, tamẽ à precibus non deſtitit, donec petitum impetrauit. Humilitatẽ habuit, quæ non ſolùm canibus, ſed etiam catulis ſeſe cõparauit, & ſe indignam iudicans pane, micas cadentes poſtulauit: Et quia talis tantaque fuit, ideò à Domino in fide laudari, & in *Mat. 15.* *Fides Chananææ.* *Feruor.* *Perſeuerantia.* *Humilitas.*

Mulier Chananea quid ſignificat. poſtulato meruit exaudiri. Myſticè verò mulier iſta collectam de gentibus ſignificat Eccleſiã, quę de errore idololatriæ & ſorde vitiorum egreſſa, rogat Dominũ pro qualibet ſuæ congregationis perſona a diabolo dementata. Qui enim laborat ingluuie vel luxuria, vel auaritia, vel ira, vel inuidia, cæteriſve vitiis, à diabolo vexatur: Et tantò peius, quantò ſcienter & ſpõtaneè ei famulatur. Quod ſi ſancta Eccleſia pro huiuſmodi perſona, Dominũ cum firma fide, cum magna deuotione, cum perſeuerantia, & humilitate rogauerit, per interceſsionem Apoſtolorum, aliorumq́; ſanctorum exaudiet Dominus, & perſonã pro qua rogatus fuerat, à poteſtate diaboli liberabit. Propterea fratres chariſſimi, quãdò videmus in Eccleſia perſonã diabolicæ ſeruituti mancipatam, nõ ceſſemus à precibus, ſed clamemus corde, clamemus voce, clamemus commu niter, clamemus ſingulariter, clamemus perſeueranter.

Iaco. 5. Sed ſi teſte Iacobo multũ valet deprecatio iuſti aſſidua, multò magis plus valebit multorum aſſidua deprecatio iuſtorum. Nec ſimus fratres de numero illorum, qui malis Chriſtianis, & falſis fratribus, non ſolùm non compatiuntur, ſed etiam execrantur. Et non ſolùm eorum conuerſionem non rogant, ſed etiam timent, & quaſi peccatores nunquam fuerint, peccatores inuenire veniam nolunt. Et quare hoc? Quoniam viſcera charitatis non habent: non attendentes quoniam iudicium ſine miſericordia fiet ei qui non fecit miſericordiam. Nos ergo fratres, viſcera charitatis & miſericordiæ ſemper habeamus, pręcipuè peccatores, ad emendationem precibus & admonitionibus reuocare ſatagamus. Si enim fratres mei, magis compatiendum eſt miſero, magis compatiendum eſt

Mat. 9. iniquo, quàm egeno. Et ſi Deus non venit vocare iuſtos ſed peccatores, nos exemplo eius peccatores ad conuerſionem vocemus. Scientes quoniam qui conuerti fe-

Iaco. 5. cerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, ſaluabit animam eius à morte, & operit multitudinem peccatorum, non ſolùm alienorum, ſed etiam propriorum. Tropologicè etiam hæc mulier docet nos, quid vnaquæque perſona pro filia ſua, id eſt anima ſua, à diabolo malè vexata Dominum rogatura facere debeat, quid petere, & quomodo, &

do, & per quos impetrare valeat. Rogatura enim hæc mulier pro filia ſua à dæmonio vexata, exiit de finibus ſuis,& ad Deum acceſsit. Exeamus primo de veteri & mala conuerſatione noſtra per pœnitentiam,& mente accedamus ad Dominum, deſeramus mente vitia & peccata noſtra,& fide,ſpe, & amore ſequamur Dominum. Hinc ipſe dixit ad Abraham: Egredere de terra & de cognatione tua,& de domo patris tui,&c.id eſt,Egredere de amore terrenorum, & de cogitatione carnalium vitiorum,& de poteſtate diaboli: & bonis ſpiritualibus te ditabo. Et Pſalmiſta: Audi filia & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiſcere populum tuum & domum patris tuis. Qui enim adhuc mente in peccato habitat,in vanum laborat. Vnde dicitur: Cùm leuaueritis ad me manus veſtras, non exaudiam vos: Manus enim veſtræ ſanguine plenæ ſunt. Petiit autem mulier non aurum,non argentum, non honores, ſed tantùm filiæ ſuæ ſalutem. Petamus & nos fratres à Domino non tranſitoria, ſed æterna: Non terrenam ſubſtantiam,ſed tantum animæ noſtræ ſalutem. Sic enim Dominus in Euangelio iubet, Nolite,inquit, ſolliciti eſſe dicentes, quid manducabimus, aut quid bibemus? ſed primùm quærite regnum Dei & iuſtitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis. Qui enim vana poſtulabat & vanè,vanus eſt. Vanè autem ideò dico, quoniam cùm Eccleſia rogat pro fructibus terræ,& pro cæteris temporalibus bonis, quoniam non vana intentione, ſed in Deo & ad Deũ hoc poſtulat, non ideò vana eſt. Sed qui vana, & vana intentione poſtulat,ille vtique vanus eſt. Qui autem mortem vel damnum vel vltionem inimici ſui petit, malus eſt. De qualibus Iacobus ait: Petitis enim & non accipitis, eò quod malè petatis, Oſtendit quoque hæc mulier quomodo petendum ſit, quæ cum fide, cum deſiderio, cum perſeuerantia, cum humilitate poſtulauit. Petamus & nos fratres cum firma fide, vt bonũ æternum quod poſcimus, Deum potentem dare credamus, & nos conſequuturos cum certa ſpe præſtolemur. Qui enim in aliquo iſtorum dubitat, vel de ſe deſperat, vel non bene credit, vel non bene ſperat, & ideò non conſequetur quod rogat. Vnde Iacobus: Si quis,inquit, indi-

Gen. 12. *Pſal. 44.* *Eſa. 1.* *Aeterna, non tranſitoria petẽda.* *Mat. 6.* *Iaco. 4.* *Petendum cum bona fide.* *Iaco. 1.*

get ſapientia, poſtulet a Deo qui dat omnibus affluenter, & non improperat. Poſtulet autem in fide nihil hæſitans, nam qui hæſitat ſimilis eſt fluctui maris, qui à vento circumfertur. Non ergo æſtimet ille ſe accepturum aliquid a Deo. Petamus & cum deſiderio fratres mei, clamantes plus corde quàm voce. Sicut Moyſes & Suſanna tacentes clamabant, non oremus ſolis labiis, ſicut illi quos accuſat Dominus dicens; Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè eſt à me. Non oremus tepidè, quoniam tepidos vanæ cogitationes infeſtant. Et iuxta Salomonem, muſcæ morientes perdũt ſuauitatem vnguenti. Etſi nos infeſtauerint vanarum phantaſmata cogitationum, nos magno feruore, eas à nobis repellamus, ſicut ſcriptum eſt: Quoniam deſcenderũt volucres cœli ſuper ſacrificia, & abigebat eas Abraham. Non oremus multiloquio ſicut hypocritæ, ſed ſicut Dominus ait: Cùm oraueris intra in cubiculum tuũ, & clauſo oſtio, ora patrem tuum. Ad literam fratres, ſecretũ ſacratumq; locum eligere debemus ad orãdum. Sed & myſticè intra ſecretum cordis noſtri nos debemus concludere, tam intentione quàm cogitatione, ne ad exteriora peruagemur, & oſtiũ ſenſualitatis noſtræ obſerere debemus, ne vanæ cogitationes & diabolicæ tentationes, quæ maximè orantes infeſtare ſolent, ab orationis contemplatione nos valeãt perturbare. Petamus & cum perſeuerantia: Nam & ſi Deus poſtulata differt, non tamen aufert. Deus enim non ſpernit preces pauperũ, ſed ideò differt vt plus rogemus, & plus rogantes, plus mereamur. Vnde ipſe in Euangelio iubet nos perſeueranter poſtulare. Petite, inquit, & accipietis: quærite, & inuenietis. Quærite operando, pulſate perſeuerando. Omnis enim qui petit perſeuerãter, accipit: & qui quęrit, inuenit, & pulſanti aperietur. Petamus & cũ humilitate fratres chariſſimi, reputãtes nos immundos canes, & ad vomitum ſordium noſtrarum ſæpè reuerſos: pane filiorum, Apoſtolorum ſcilicet & Martyrum, & aliorum ſanctorum gratia indignos: Sed flagitemus aliquãtulas largitatis ſuę minutias nobis immeritis impertiri. Per quorũ verò interceſſiones à domino mereamur audiri, demonſtratur nobis in muliere iſta, quæ

Mat. 15. *Eccle. 10.* *Gen. 15.* *Mat. 6.* *Luc. 11.* *Petendum cum humilitate.*

per interceſſionem Apoſtolorum à Domino poſtulatum impetrauit, dicentium: *Dimitte illã, quia clamat poſt nos.* Clamemus & nos fratres mei poſt Dominũ & poſt Apoſtolos, cæteroſq; ſanctos: Clamemus ſuſpiriis, clamemus & lachrymis: quatenus deuotione cordis eorũ viſcera cõmoueamus, vt pro nobis ſancti apud Deum intercedant. Quod vtiq; fratres fiet, ſi Deum in ſanctis ſuis honorauerimus: ſi eorum altaria donis & luminaribus illuſtrauerimus, ſi ſolemnitates eorũ deuotè celebrauerimus, ſi eorum memorias in letaniis & orationibus frequentauerimus, vt tandem noſtra deuotione promoti clamẽt & ipſi pro nobis: Domine dimitte illos, quia clamant poſt nos. Dimitte illos exaudiendo, quiã precibus pulſant nos. At illorum procul dubio interuentione propitiabitur Dominus, animã noſtram liberans à dæmonio. Et hic vt tentationes eius ſuperemus, & in futuro ne amplius ab eo tentari valeamus Ipſo præſtãte qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA TERTIA Quadrageſimæ.

E*Stote imitatores Dei ſicut filij charisſimi, & ambulate in dilectione ſicut & Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis, oblationem & hoſtiam Deo in odorem ſuauitatis, &c.* Bipertita eſt lectio iſta fratres charisſimi: Primò enim nobis pręcipit Apoſtolus, vt dominũ imitemur. Secũdò oſtẽdit, in quibus eũ imitari debemus. Pręcipiẽs igitur primò nos imitari Dominũ ait: *Eſtote imitatores Dei.* Sed quia quidã peruersè voluerũt imitari Deũ, attribuendo ſibi diuinitatem, auctoritatem, & ea quæ ſolius Dei ſunt: vt Iupiter, Simõ, & Coſdroë, Et adhuc quidam faciunt, qui putant ſe aliquid boni vel poſſe vel habere ex ſe, ideò adiungit Apoſtolus, *ſicut filij charisſimi.* Filius quippè charisſimus imitatur bonũ patrem, non vt vſurpet eius dominium & auctoritatẽ, ſed vt reſpondeat ei in moribus, vt ſcilicet diligat patrem ſuum, ſicut diligitur ab eo: vt ſit prudens, honeſtus, iuſtus, & morib' ornatus ſicut pater. Quis fratres charisſimi, quis potuit, melius imitari Deũ patrẽ in æqualitate, & potentia, & auctoritate, quã eius vnicus & cõſubſtantialis filius, Dominus

Ephe. 5.

Filius charisſimus imitatur bonũ patrem.

Phil.2. noſter Ieſus Chriſtus? Tamē ille, vt ait Apoſtolus, nō rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualē Deo. Non enim dixit ſe eſſe à ſe, ſed à patre: Nō dixit ſe veniſſe à ſe, ſed à patre. Non dixit ſe quærere gloriam ſuam, ſed gloriam patris. Non dixit ſuam doctrinam eſſe ſuam, ſed patris: Quia pater, inquit, maior me eſt. Ergo tu ſuperbe puluis, quomodo audes vel potētiam, vel dominium, vel auctoritatem tibi arrogare? Quomodo potes ſentire aliquid boni ex te habere? Quomodo præſumis non Dei, ſed tuam gloriam vel voluntatē quærere? Hanc igitur chariſſimi peruerſam imitationē & idololatriā fugiamus, & Deū bona imitatione imitemur. Imitemur eum virtutibus & moribus. Virtutibus quippè, non auctoritate ſibi ſimilē creauit hominē, ſed homo peccando ſe malè à Deo diſsimilauit, & ſe malè ei ſimilauit. Sed & nos fratres peruerſam euitemus imitationem, & ad bonam redeamus imitationem.

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtendit Apoſtolus in quibus Deum imitari debeamus, cùm ſubdit: *Et ambulate in dilectione, ſicut & Chriſtus dilexit nos, &c.* Porrò in tribus præcepit Deū imitari. Videlicet vt faciamus pro eo, quod ipſe fecit pro nobis: vt ea quæ ipſe odio habet, odio habeamus: Vt ea quæ ipſe diligit, diligamus. Primò igitur nos hortatur Apoſtolus, vt faciamus pro Chriſto quę ipſe fecit pro nobis, cū dixit: *Et ambulate in dilectione, ſicut & Chriſtus dilexit nos.* In dilectione ambulat, qui diligit, & opera dilectionis facit. Hortatur ergo nos vt quēadmodum Chriſtus dilexit nos, & hoc opere probans tradidit ſemetipſum pro nobis, ita & nos eum diligamus, & tradamus noſmetipſos pro eo. *Tradidit*, inquit, *ſeipſum pro nobis oblationem & hoſtiam Deo.* Oblationem, quando obtulit ſe ad obediendum patri pro nobis. Hoſtiam, quando ſe ad patiendū, & hoc in odorem ſuauitatis, quoniam in hoc ſacrificio pluſquam in cæteris delectatus eſt pater. Vnde & de eodem dixit: In quo mihi bene complacui. Nos quoque fratres offeramus noſmetipſos patri pro ipſo, ad obediendum & compatiendum pro ipſo. Et ſi deeſt perſequutor qui nos pro ipſo mactet, nos tamen mactemus in nobis carnales concupiſcentias, & crucifigamus membra noſtra cum vitiis & concupiſcentiis, vt

Deū in tribus imitādum.

Mat.17.

Gal.5.

vt ſcilicet manus crucifigantur, ne extendantur vltrà ad agendum malè. Pedes crucifigantur, ne de cætero malè ambulent. Crucifigamus corpus noſtrum, ne de cætero malè delectetur, & ſimiliter cætera membra. Secundò monet nos Apoſtolus, vt ea quæ Deus odio habet, odio etiã habeamus, cùm ſubdit: *Fornicatio autẽ & omnis immunditia, aut auaritia, nec nominetur in vobis, ſicut decet ſanctos.* Fornicatio fratres, dicitur, omnis complexus maris & fœminæ præter legitimum matrimonium, comprehendens ſimplicem fornicationẽ, adulteriũ & mœchiam. Immunditiam verò vocat Apoſtolus omnem incœſtum Sodomiticum, & beſtialem coitum. Auaritiam verò vocat omnem inordinatam concupiſcentiam acquirendi vel retinendi vltra modum: quę vt poſteà ſubiungit, *eſt idolorũ ſeruitus*, quia quod quis plus diligit, & plus colit Deus eius eſt. Ergo qui plus diligit nummum quàm Deum, nummum ſibi conſtituit Deum. Qui plus colit ventrem quàm Deum, ventrem ſibi conſtituit Deum. Qui plus colit meretricem quàm Deum, meretricem ſibi cõſtituit dominam. Hæc autem fratres mei, ita euitare debetis, vt nec nominentur in vobis, necdum in vobis ſint, ſicut decet ſanctos. Sic ſanctè, ſic caſtè, ſic iuſtè viuere debetis, vt nullus audeat aliquam infamiam fingere de vobis: Et non ſolùm hęc maiora crimina vitentur a nobis, ſed etiam hęc minora: *Turpitudo, ſtultiloquium, & ſcurrilitas, quæ ad rem non pertinent.* Turpitudinem etiam loquendi fratres, caueamus, quia non poſſumus turpiloquium amare, & ipſam turpitudinem horrere. Paulatim enim per turpiloquia pudor excutitur, & econtrariò tranſit ſermo in effectum, ſi honeſta loquamur. Stultiloquium verò dicitur, quicquid nec oportuno tempore, nec oportuno loco, nec iuſta cauſa dicitur. Scurrilitas dicitur, quicquid cum quadam vrbanitate profertur, cauſa mouendi riſum. Porrò hæc & ſimilia fratres, cauere debemus, quoniam ſi (teſtę Domino) de omni verbo otioſo reddituri ſumus rationem, quid ergo erit de ſcurrilitate? quid de detractione? quid de adulatione? quid de mendacio? quid de periurio? Perdes, inquit Propheta, omnes qui loquũtur mendaciũ. Et, Os quod mentitur, occidit animam. Quæ ergo loquu-

Immunditia. *Fornicatio quid.* *Auaritia.* *Turpitudo.* *Stultiloquium.* *Scurrilitas.* *Mat. 12.* *Pſal. 5.* *Sap. 1.*

tio debet eſſe in nobis? Gratiarum, inquit, actio, benedictio, oratio, & cætera bona verba. Sunt ne ſupradicta cauenda? Vtique: Quia vt de cæteris minoribus taceam. *Hoc ſcitote, quia omnis fornicator, aut immundus, aut auarus, quod eſt idolorũ ſeruitus, non habet hæreditatẽ in regno Chriſti et Dei. Nemo vos ſeducat inanibus verbis*, dicẽs: vel hęc eſſe venialia, vel impios non eſſe iudicandos. *Propter hoc enim venit ira*, excæcationis ſcilicet & reprobationis, *in filios diffidentiæ*, id eſt, perfidię. Sed vos fratres, *Nolite fieri* per imitationẽ, vel per conſenſum *participes* eorũ. *Eratis enim aliquando tenebræ*, id eſt, tenebroſi vitiis ſcilicet ſicut prædixi: *nunc autem lux in Domino*, id eſt, nunc

Mala opera dicũtur opera tenebrarum. eſtis illuminati in Domino. Tertiò monet Apoſtolus, vt ea quæ Deus diligit, diligamus & faciamus, cùm ſubdit: *Vt filij lucis ambulate.* Quia filij Dei eſtis qui eſt lux, opera lucis facite. Mala opera, dicuntur opera tenebrarum, tum quia ad æternas tenebras ducunt, tum quia mentem excæcant, tum quia faciens ea vult latere: iuxta illud, *Ioan. 3.* Qui malè agit, odit lucem. *Bona opera dicũtur opera lucis.* Econtrariò verò bona opera dicuntur opera lucis, tum quia æternam lucem ducũt, tum quoniam hominem intus illuminant, tum quia diligunt lucem. Porrò in quibus opera lucis conſiſtant, oſtendit cùm ſubdit: *Fructus autem lucis eſt in omni bonitate, iuſtitia & veritate.* Bonitas eſt in mente, iuſtitia in opere, veritas in ore. In his ergo tribus, tota perfectio ſanctitatis comprehenditur. *Pſal. 14.* Hoc eſt quod Pſalmiſta dicit: Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requieſcet in monte ſancto tuo? Qui ingreditur ſine macula, & operatur iuſtitiam: Qui loquitur veritatem in corde ſuo, &c. Itaque fratres mei, cum omni deſiderio ſtudeamus imitari verum Deum & Patrem noſtrũ Ieſum Chriſtum. Diligamus eum, ſicut ipſe dilexit nos, odeo habeamus turpitudines & vitia, quæ ipſe odit. Amemus bonitatem, iuſtitiam, & veritatem, quas ipſe amat. Satagemus eius vias & exẽpla ſequi, vt eo duce & adiutore ad ipſum peruenire mereamur, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus in æternum, Amen.

DOMINICA TERTIA IN Quadrageſima.

Luc. xi.

E*Rat Ieſus eiiciens dæmonium, & illud erat mutum, etc.* Hæc lectio fratres chariſſimi, tantò nobis auidius eſt audienda, quantò magis neceſſariam animabus noſtris continet medicinam. Nos ergo fratres, primò quæ ad hiſtoriam, ſecundò quæ ad moralitatem, tertiò quæ ad allegoriam pertinent, inquiramus. Conſideranda ſunt igitur iuxta hiſtoriam quatuor: primò namq; Dominus dæmoniacum curat: ſecundò detractores confutat: tertiò quid contemptoribus contingat, oſtendit: quartò mulierem ſe laudantem corrigit. Primò igitur Dominus compatiens dæmoniaco, expellit ab eo dæmonium, quod ab effectu dicebatur mutum, quia hominē mutùm efficiebat. Porrò iſte dæmoniacus, non ſolùm mutus, ſed etiam (teſte Euangeliſta alio) ſurdus erat. Tria ergo miracula in vno homine à Domino facta ſunt. Surdus audit, mutus loquitur, poſſeſſus a dæmone liberatur, & diuinā in Chriſto potentiam admirantur turbæ. Secundò detractores confutat & erudit. Detrahebant quippè ei & illi qui dicebant: *In Beelzebub Principe dæmoniorum eiicit dæmonia.* Quoniā quę Dei erant, diabolo aſcribebant: & illi qui tentantes ſignum de cœlo quærebant. Quoniā hæc quę Dominus operabatur parua vel nulla eſſe putātes, eum impotentē dare ſignū de cœlo dicebāt. In quo fratres mei, penſandū eſt, quanta ſit malitia detractorū, qui cùm ſemper ſint ſuſpitioſi, & ad omnia mala creduli, tamen ad bona aliorū ſemper ſunt increduli: ſemper ea negantes. Vel ſi negare nō poſſunt, parua vel nulla eſſe dicētes, vel ſinē vel modū facti peruertentes. Sed qui, quod ſolius ſpiritus ſancti eſt, diabolo adſcribit, teſte alio Euāgeliſta, in ſpiritūſanctum, peccat, vel vix, vel nunquā inde veniā conſequuturus eſt. Propterea fratres, omni ſollicitudine, vitiū inuidiæ & detractionis ſtudeamus euitare. Porrò cùm Dominus cordium inſpector, malas detrahentium cogitationes inſpexiſſet, eos tamen ſecundū miſericordiā ſuam cōfutare & erudire nō dedignatus eſt. Confutat autē eos cùm probat illud quod dicebant falſum eſſe, & eos illud per inuidiā dixiſſe. Porrò illud quod dicebant, probat eſſe falſum, cùm dicit: *Omne regnum in ſeipſum diuiſum deſolabitur, & domus ſupra domū cadet. Et ſi ſatanas in ſe diuiſus eſt,* quo-

Tria miracula in vno homine.

Malitia detractorum.

quomodo ſtabit regnum eius, quia dicitis me in Beelzebub Regnum Satanæ. *Principe dæmoniorum eiicere dæmonia?* Vocat autem hîc Dominus regnum ſatanæ malitiam, qua omnes maligni ſpiritus ita obdurati & coniurati ſunt, vt nihil niſi malum facere velint, vel poſſint. Quod ſi ſatanas ſatanam eiicit, aliquid boni facit, cùm ſatanam de obſeſſo eiicere vtique bonum ſit. Quod ſi vnus ſatanas malum, & alter bonum facit, cõcordia & cõiuratio, quam habebant in malo, non ſtabit, quod vtiq; falſum eſt. Probat autem illud quod dixerant illos per inuidiam dixiſſe, cùm ſubdit: *Et ſi ego in Beelzebub Principe dæmoniorũ eiicio dæmonia, filij veſtri in quo eiiciunt?* Acſi diceret: Si eiectionẽ dæmoniorũ à filiis veſtris exorcitis factã, Deo & non diabolo adſcribitis, cur eandẽ rem à me factã diabolo, & nõ Deo adſcribitis? Quia de me non ſimpliciter, ſed per inuidiam loquimini, ideo, inquit, *ipſi iudices veſtri erunt*. Quia ſcilicet illi ſciũt tam me quàm ſe non in Beelzebub, ſed in Spiritu ſancto eiicere dæmonia. Ideò ipſi veſtri mendacij iudices erunt. Poſtquam verò Dominus inuidorum calumniam confutauit, mox vt benignus Dominus eos erudit, cùm ſubdit: *Quod ſi ego ſpiritu Dei eiicio dæmonia*, quod vtiq; verum eſt, *profectò peruenit in vos regnum Dei.* Illud videlicet regnum de quo per Eſaiam dicitur: Multiplicabitur eius im- Eſa. 9. perium, & regni eius nõ erit finis. Acſi diceret Dominus: Quia ſi iam dæmones eiicere ab hominibus incœpi, iam in ipſis incipio regnare hominibus, diabolo vſurpatũ regnum auferens & mihi reſtituens. De quo vos participes eſſe poſſetis, ſi crederetis. Quomodo autẽ diabolo regnũ diu poſſeſſum auferet, exponit, cùm ſubdit: *Cùm fortis armatus cuſtodit atriũ ſuũ, in pace ſunt omnia quæ poſſidet. Sed ſi fortior eo ſuperueniẽs vicerit eũ, vniuerſa arma eius aufert*, id eſt, omnes verſutias eius euacuat, in quibus cõfi- Ephe. 4. debat. *Et ſpolia eius diſtribuet*, id eſt, captiuos liberãs, alios faciet Apoſtolos, alios Euãgeliſtas, alios Paſtores & Doctores, &c. *Qui nõ eſt*, inquit, *mecũ, cõtra me eſt*, id eſt, qui non conſentit mecũ fide & amore, non eſt de regno meo, ſed de regno aduerſarij. *Et qui non colligit mecum, diſpergit*, id eſt, qui non amat mecum concordiam, amat cum diabolo diſſenſionem & diſperſionem. Tertiò demon-

Qui non amat cum Deo cõcordiã, amat cum diabolo diſſenſiones.

ſtrat Dominus quid negligentibus cõtingat, cùm ſubdit: *Cùm immũdus ſpiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida & inaquoſa, quærens requiem, & non inuenit.* In cordib⁹ aridis & inaquoſis, nõ poteſt, fratres mei, requieſcere diabolus, quia tantùm cordia mollia, voluptuoſa, & fluxa diligit. Proinde rigorem iuſtitiæ & aſperitatem religionis, & virtutũm arduitatem ſequamur, vt diabolus in nobis requiem inuenire non poſſit. *Reuertar*, inquit, *in domum meam vnde exiui. Et veniens inuenit domũ vacantem*, ſcilicet à bono, *ſcopis mundatam & ornatam.* Metaphoricè loquitur, quia inuenit ſibi domũ mundam & paratam: *Et aſſumit alios ſeptem ſpiritus ſecum nequiores, et ingreſsi habitant ibi: & fiunt nouiſsima hominis illius peiora prioribus. Sic erit*, inquit, *& generationi huic peſsimæ.* Diabolus quippè propter legem à Domino datam expulſus, primò à Iudęis tranſiit ad Gentes, ſed poſteà illis Chriſto credentibus, cùm iam locum requiei non inueniret in eis, rediit ad Iudæos, & inuenit in eis domum vacantẽ ab omni bono, ſcopis mundatam, id eſt, legalibus purgationibus quaſi mundatam, & ſimulatis virtutibus quaſi ornatam. Et aſſumit ſeptẽ alios ſpiritus nequiores ſe, & ingreſſi habitant ibi: Et fiunt nouiſſima populi illius peiora prioribus. Peiores enim ſunt Iudęi in Synagogis ſuis blaſphemantes, quàm ante legẽ Deũ ignorãtes. Quartò Dominus ſe laudantem corrigit mulierẽ, non quin verùm & vera intẽtione dixerit. Beatus quippè imò beatiſſimus eſt venter, qui Dominum portauit, & vbera quæ eum lactauerunt: ſed cauſam corrigit per aduerbiũ correctiuũ, imò. Non enim inde mater eius beata eſt, quia eum corporaliter portauit & lactauit: ſed ſicut Elizabeth ait, Beata quæ credidit, quoniam perficientur ea quæ dicta ſunt ei à Domino. Et ſicut Dominus ſubiungit, Beata es Maria, & cæteri omnes beati, qui audiunt verbum Dei, & cuſtodiunt illud. Moraliter antẽ fratres mei, in quatuor inſtruit nos Dominus. Primò quippè compatiẽs & curans dæmonia, cùm docet nos exemplo ſui itidẽ agere. Debemus quippè fratres mei, hominibus malignis diabolica fraude irretitis, & charitate multum compati, & eos inquãtum poſſimus, exhortationibus, minis, & promiſſis, & orationibus, *Luc. 1.*

à dia-

à diabolica ſeruitute liberare, & Domino lucrifacere, vt auris cordis prius ſurda, ad intelligendum Dei verbum: Et os prius mutum ad benedicendum Deum aperiantur: Quæ maior enim probitas poteſt eſſe in Chriſtiano, quã Chriſti triumphum imitari. Chriſtus virtute propria alligauit fortem armatum, infernum fregit, vaſa captiuitatis eduxit & reduxit. Nos quoq; fratres mei, eo auxiliante, quantum valemus, infernum frangamus, cathenas diaboli confringamus, fratres noſtros captiuos ab ipſius faucibus eripientes, ad Chriſtum cum victoria reuertamur, tot coronas recepturi, quot per nos ſunt à diabolo liberati. Deinde oſtendens Dominus ſatanam ad ſibi ablatas perſonas ſemper velle redire, incutit illis timore, & magnam vigilandi neceſſitatem. Illos enim quos diabolus tentando vicit, & victor diu tenuit, multum dolet amittere. Inde eſt quod totis fraudibus & tentationibus ad illos armatur impugnandos. Vos verò fratres, qui fraudibus diaboli diu captiui fuiſtis, ſed nunc per miſericordiam Dei à faucibus diaboli erepti eſtis, vigilate, & contra eius

Eccle. 2. tentationes viriliter vos armate. Iuxta quod Sapiens monet, Fili, accedens ad ſeruitutẽ Dei, prepara animam tuam ad tentationem. Si enim (quod abſit) aliquem reoccupare valuerit, cum maiori tyrannide in eum ſæuiet quàm prius, vt ſint nouiſſima miſeri hominis illius peiora prioribus. Reſpondens quoq; Dominus detractoribus ſuis, qui illum in Beelzebub eiicere dæmonia mentiebantur, inſtruit nos exemplo ſui, quomodo nos habere erga detractores noſtros & quid eis reſpondere debeamus. Dominus quippè patienter eorum detractiones ſuſtinẽs, multa vitia quæ in ſe habebant, eis improperare noluit, ſed tantùm illud quod de ſe dixerant, falſum eſſe oſtendit. Et quod mirabilius eſt, verbum ſalutis eis prædicauit. Nos quoque fratres mei, inuidorum noſtrorum detractionibus non commouemur, nec eis malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, reddamus, ſed cum omni patientia, obiectam nobis contumeliam falſam eſſe oſtẽdentes, etiam illos inſtruere & lucrari Deo ſatagamus. Reſpondens etiam Dominus mulieri ſe laudanti, quomodo erga laudatores & adulatores noſtros nos habere, & quid eis

Quomodo habere nos oporteat erga detractores.

reſpon-

reſpondere debeamus demonſtrauit. Non enim laudantem ſe mulierem laudauit, vt quidam ſolent, nec ad laudes mulieris interius lætatus eſt, vt quidam ſolent: nec ei tacendo conceſſit, vt quidam ſolent, ſed eius verba quaſi vera non eſſent, correxit. Quidam enim ita glorioſi ſunt, vt laudantem ſe ſtatim laudent, reddentes adulationem pro adulatione? Alij verò, quãuis dicãt ſe laude indignos, tamen ad laudem interius lætantur. Alij autem etſi penitus nihil reſpondeant, tamen laudationi tacendo conſentiunt. Nos ergo fratres, exemplo Chriſti, laudes humanas fugiamus, laudatoribus noſtris, vicem reddere, vel vlterius ad laudes lętari, vel eis tacendo conſentire caueamus, ſed laudantis verba ſi vera non ſint, omninò negemus. Si verò vera ſint, quaſi corrigamus dicẽtes, non laudaueris hominem in vita ſua, & huiuſmodi: ſed ad Deum laudandum, ex quo omne bonum eſt, eum incitemus. *Laudes humanæ fugiendæ.*

Euitemus fratres, ſummopere blandum adulatorum venenum, quod quantò eſt dulcius, tantò peius. Detractor quippè dum vitia noſtra ſubtilius inquirit, nobis quodammodo proficit: dum vitia noſtra nobis ad memoriam reducit. Sed adulator ſub ſpecie dilectionis nos fallit, vt plus ei credamus de nobis quàm nobis. Vnde Eſaias: Popule meus qui beatum te dicunt, ipſi te decipiunt. *Quomodo detractor nobis proficit.* *Eſa, 3.*

Myſticè verò facit Dominus in multis quotidie, quod tunc ad literam in vno dæmoniaco legitur feciſſe. Videamus igitur in quibus fiat, & per quem, & quæ mundicia, quæ medicina, & quanta vigilantia & fortitudine eis opus ſit. Multi quippè ſunt hodie, qui propter turpitudinem criminum à dæmone poſſidentur. Hic à ſpiritu luxuriæ, ille à ſpiritu auaritiæ, alter a ſpiritu ſuperbiæ. Imò quot vitiis quiſque irretitur, quaſi à tot dæmoniis poſſidetur: qui cùm ſcienter dæmonibus ſeruiant, peiores ſunt quàm dementes: qui quod faciunt, faciunt neſcientes.

Regnat itaque fortis armatus, id eſt, diabolus arma nequitiæ ſuæ ſuper eos exercens, in pace, id eſt, ſine contradictione eos poſſidẽs: exſurdans eos, ne audiant verbum Dei, & mutos faciens, ne Deum benedicant. Cùm ita ergo teneantur à diabolo captiui, ſua virtute ſe à iugo eius nequeunt excutere. Quod benè contra illos eſt, qui quod

in iuuentute ſua nolunt, in ſenectute promittunt ſe pœnituros: Miſeri non attendentes, quod neq; vita, neq; pœnitētia hominis, in manu eius, ſed in manu Dei ſunt: qui quandoque ſuperbis peccatoribus iuſto iudicio ſubtrahit tempus pœnitentiæ. Nullus ergo putet ſe per ſe, iugum diaboli a ſe excutere, ſed de ſola Dei miſericordia præſumat, qui ſuperueniens vincit diabolum, & excludit omnia arma eius, id eſt, omnes verſutias euacuat, vaſa eius diſtribuens, id eſt, animas & corpora, ſenſus & membra eorum liberans ad benè cogitandum, loquendum, operandum.

Neq; vita, neq; pœnitētia eſt in manu hominis.

Pœnitere quid.

Et qua medicina hoc facit? pœnitentia. Et quid eſt pœnitere? præterita mala plangere, & plangenda non committere. Nam, vt ait Gregorius, qui ita peccata deplorat vt alia cōmittat, pœnitentiā agere, aut ignorat, aut diſſimulat Non enim proſunt lamenta, ſi replicantur peccata. Et Iſidorus, Irriſor eſt, inquit, & non pœnitēs, qui agit quod pœnitet, nec videtur Deum poſcere ſubditus, ſed ſubſannare ſuperbus. Sunt igitur in pœnitentia duo, plangere facta, & non facere plangēda, id eſt, actio pœnitētiæ & perſeuerantiæ: alterū ſine altero non prodeſt. Nil enim prodeſt flere, ſi peccetur. Et parum prodeſt nō peccare, ſi non fleatur. Actio autem pœnitentiæ, fit corde, ore & opere. Corde per contritionem, ore per confeſſionem, opere per ſatisfactionem. Contritio putredinē maturat intus. Confeſſio aperit vulnus. Satisfactio extrahit virus. Contritio eſt dolor cordis, ex recordatione peccati, & timore iudicij proueniens. De hac dicitur: Cor contritū & humiliatum Deus ne deſpicias. Tria formant contritionem, pudor, timor & dolor. Pudor dum cogitat ſe turpiter egiſſe. Timor dum cogitat pœnam ſibi paratam eſſe. Dolor dum cernit ſe reum, & dignū eſſe ſupplicij. Confeſſio ergo eſt lachrymabilis peccatorum enarratio. De hac dicitur: Dic tu iniquitates, vt iuſtificeris. Et illud: Dixi, cōfitebor iniuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei. Hæc autē debet fieri cum lachrymis: quia niſi gemat, niſi fleat, niſi ſuſpiret peccator, cùm ſe peccaſſe fatetur, peccatum ſuum prædicat, non confitetur. Confeſſio autem debet eſſe vera & aperta, integra, non diminuta, non diuiſa. Vera, vt ea quæ fecit, dicat, ea quæ non fecit, taceat. Qui enim

Duo in pœnitentia.

Pœnitētiæ actio fit corde, ore, & opere.

Pſal. 50.

Tria formāt cōtritionē, pudor, timor & dolor.

Confeſſio quid.

Eſa. 43.

Pſal. 31.

Confeſſio debet eſſe vera.

enim ob humilitatem dicit ſe peccatum feciſſe quod non fecit, etſi ante reus non erat, tunc eſſe incipit. Aperta, vt ſicut turpiter egit, turpiter referat: nec ornatu verborum ſuam turpitudinem tegat, quod eſt peccatũ ſuum minorare. Integra, vt omnes circunſtantias peccatorum exponat, ſcilicet locum, tempus, perſonam, modum peccandi, numerum, tentationem & contemptum. Idem enim genus peccati eſt grauius in loco vel tempore ſacrato, quàm in alio. In perſona ſapienti, quàm idiota, coniugata quàm vacante, ordinata quàm laica. Item grauius eſt, ſi pluries egit, quàm ſi ſemel, ſi minorem tentationem ſuſtinuit, quàm ſi magnam, ſi plus cõtempſit, quàm ſi minus. Non diminuta, vt ſcilicet vnum peccatum cõfitens, aliud taceas. Iniquitas enim eſt, à Deo, qui ſumma iuſtitia eſt, veniam ſperare dimidiatã. Quid enim prodeſt tibi de pluribus mortiferis vulneribus vnum ſolùm curaſſe? Non diuiſa, vt ſcilicet nõ diuidas peccata tua, hæc vni Sacerdoti, illa alij reuelanda. Hoc enim eſt ad hypocriſim tendere, & peccata non curare, ſed augere. Satisfactio verò eſt iniuncti operis condigna executio. De hac dicit Ioannes Baptiſta, Facite dignos fructus pœnitẽtiæ, vt ſcilicet ſecundùm quantitatem culpæ, ſit quantitas pœnæ. Hæc tria debet habere, vt ſcilicet faciat quod ſibi iniunctum eſt, & quantum, & qualiter. Hæc fratres, eſt medicina, qua fortem armatum Chriſtus fortior de cordibus noſtris expellit, & de vaſis diaboli, vaſa Spirituſſancti facit. Sed tunc opus eſt vigilantia & fortitudine. Cùm enim diabolus videt ſe eiectum, plus ſæuit, plus nobis inſidiatur, & vt acrior ad locum ſuum redeat, machinatur. Primũ igitur eſt, cùm peccata noſtra flere, ieiunare, & benè agere cœperimus: nos per ora malorum deridet, hypocritas nos vocat: Quibus fratres mei, ſunt iſti ſimiles, niſi Phariſæis, qui dicebant de Domino, In Principe dæmoniorum eiicit dæmonia? Illi adſcribebant, quod erat Spirituſſancti, diabolo. Iſti quoque dum eos, quos Spirituſſanctus per pœnitentiam purgat, derident, & vocant hypocritas, & vanæ laudis amatores, quid aliud quàm quod Spirituſſancti eſt, ſpiritui hypocriſis & vanæ gloriæ attribuunt. Dum igitur tam hi quàm illi, quòd Spirituſſancti eſt, ſpiritui maligno attribuunt.

Aperta. *Integra.* *Non diminuta.* *Nõ diuiſa.* *Satisfactio quid.* *Mat. 3.* *Satisfactio tria debet agere.*

bunos, proculdubiò peccant in Spiritumſanctũ. Et ſi fratres, ea quæ plus ſe habẽt ad malum, debemus in bonum interpretari, quid erit de eis, qui etiam ea quę ſe habent ad bonũ, in malũ interpretantur? Cauete fratres, igitur, cauete hoc peccatum, quoniam pergrande eſt: ſed cùm videritis peccatorem ad Deum conuertentẽ, orate pro eo, vt Deus det ei perſeuerantiã bonam. Vos quoq; pœnitentes nolite propter deriſores erubeſcere, & veſtrũ propoſitum

Eccle.4. relinquere, quia, vt ait Salomon, eſt cõfuſio adducens peccatũ, & eſt confuſio adducens honorẽ & gloriam. Malum igitur non bonũ erubeſcite. Cùm autem hoc modo non poteſt diabolus vincere pœnitentem, tentat eum per adulatores, dicens, Beatus venter qui te portauit, & vbera quę ſuxiſti. Quaſi diceret: vir ſanctus es & victor diaboli, & amicus Dei: Vt ita eum ad elationem & inanem gloriam inuitet. Sed nos fratres, vt detractores, ita & adulatores fortiter contemnamus, & plus nobis quàm aliis de nobis credamus, & ſemper de peccatis noſtris timeamus: Nam

Pſal.18. delicta quis intelligit? Sed & ſi quædã peccata noſtra non intelligimus, quomodo ſcimus ea nobis eſſe dimiſſa?

Eccle.5. Propterea dicit Sapiẽs, De propiciato peccato noli eſſe ſine metu. Vbi enim fratres, metus non eſt, eſt ſtulta ſecuritas. Vbi eſt ſtulta ſecuritas, eſt cõtemptus. Vbi eſt cõtemptus, eſt periculũ & ruina. Si enim inuenerit vos diabolus negligẽtes & à bono vacantes, reintrat in vobis diabolus cum aliis ſeptẽ ſpiritibus nequioribus. Quoniam redeunt peccata ſeptuplicata, & eſtis ſeptuplo peiores quàm primò. Tripliciter autem dicuntur peccata redire: vel quãdo ad vomitum redimus, vel quando ſpernentes iniunctam pœnitentiam torpeſcimus. Vel quando in recordatione præteriti peccati delectamur. Habeamus igitur fratres, ſemper peccata noſtra ante oculos noſtros, & de eis ſemper timentes, gementes, & plorantes & operibus miſericordiæ ea redimentes, quod prǽſtet nobis Deus qui in unitate perfecta viuit & regnat. Amen.

Tripliciter peccata dicuntur redire.

DOMINICA QVARTA Quadrageſimæ.

Gal.4. S*Criptum eſt: quoniam Abraham duos filios habuit, vnum* videlicet Iſmahel, *de ancilla*, Agar: *Et vnum*,

ſcilicet Iſaac,*de libera* ſcilicet Sara. *Sed qui de ancilla, ſecundùm carnem natus eſt*, id eſt, ſecundùm conſuetudinem carnis, ſecundùm quem iuuencula ex ſene concipere poteſt, & parere. *Qui autem de libera, per promiſsionem Dei natus eſt*, non ſecundùm carnis conſuetudinem, quia anus & ſterilis & de vetulo cōcipere & parere non ſolet. Cùm autem creuiſſent ambo, & luderent, Iſmael prior natu, Iſaac quaſi perſequebatur. Quod intelligens Sara, ait Abrahæ, *Eiice ancillam & filium eius: non enim hæres erit filius ancillæ cum filio liberæ.* Eiecit ergo Abraham ancillam cum filio, dans ſuper ſcapulam ſuam ollam aquæ. Filium verò liberæ hæredem conſtituit. Huius hiſtoriæ fratres chariſſimi, Apoſtolus exponit nobis myſterium, & in hoc innuit nobis cæteras veteris teſtamenti hiſtorias myſticè intelligendas. Nos verò fratres, intelligentiæ ſimplicium ſubſeruiētes, quod Apoſtolus breuius & obſcurius, nos latius & planius, Deo largiente, vobis exponemus. Abrahā igitur fratres, Deus intelligitur, qui eſt pater multarum gentium, imò omnium. Sic duos filios habuit, quoniam duos populos creauit de eadē maſſa. Vnum quidem per occultam iuſtitiam creauit in contumeliam, alterum per ſolam miſericordiam ſuam in honorem. Vnum in reprobationem, alterum in electionem. *Per Abraham Deus intelligitur.*

Sunt autem hîc nobis fratres, conſideranda quatuor. Primò quæ ſit ancilla & quæ libera, de quibus iſti duo populi nati ſunt. Secundò quomodo ancilla fœcunda fuiſſe, & prius peperiſſe: Libera verò prius ſterilis, poſtremò peperiſſe dicatur. Tertiò quomodo filius ancillæ, filium liberæ perſequitur. Quartò quomodo ancilla cum filio, & cum olla aquæ eiiciatur, & filius liberæ hæres conſtituatur. Eſt igitur fratres mei, ancilla de qua populus reprobationis natus eſt, caro. Quæ idcircò ancilla dicitur, quia peccato, diabolo mancipatur, & æternæ miſeriæ. Qui enim facit peccatum, ſeruus eſt peccati. De hac ancilla, id eſt, carne, populus reprobationis naſcitur, ſecundùm carnem, id eſt, ſecundùm carnalem concupiſcentiam. Et qualis eſt natus, talis permanet: Solum, quinem ſapiens, ſecundùm carnem viuens, in carne ſeminans, vnde & metet corruptionem. Manifeſta autem, inquit Apoſtolus, *Per ancillam caro ſignificatur.* *Gal. 5.*

Per liberã gratia cœleſtis denotatur. ſunt opera carnis: quæ ſunt fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum ſeruitus, &c. Libera verò, de qua populus electionis natus eſt, eſt gratia cœleſtis. Quæ ideò dicitur libera, quia liberat hominẽ à ſeruitute peccati, diaboli & damnationis æternæ. Si filius, inquit, vos liberauerit, verè

Ioan. 8. liberi eritis. De hac autem libera, id eſt, gratia naſcitur homo, non ſecundùm carnẽ, ſed ſecũdùm repromiſſionem, id eſt, Dei electionẽ. Quæ vtiq; natiuitas fit in baptiſmo, in quo qui natus erat ex carne filius iræ, renaſcitur ex gra-

Ioan. 1. tia per ſpiritum filius miſericordię. Dedit enim eis Dominus (iuxta Euãgelium) poteſtatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius, nõ ex ſanguinibus, neq; ex voluntate carnis neq; ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt, id eſt, renati. Ille ergo populus natus eſt ex carne ſecundùm carnem. Iſte natus ex eſt gratia ſecũdùm electionẽ. Ille eſt filius ancillæ, id eſt, carnalis ſeruitutis. Iſte eſt filius liberę, id eſt ſpiritualis libertatis. Ille eſt filius diaboli, Iſte filius

Filij liberæ, qui. Dei. Ille filius veteris teſtamenti, vbi pro timore & pro tẽporalib' ſeruit. Iſte eſt filius noui teſtamẽti, vbi pro amore & pro æternis ſeruit, ſed Deo ſeruire, eſt regnare. Nos ergo fratres mei, filij liberæ, filij electionis, & filij Dei ſumus, ſi tamen in gratia baptiſmi perſeueramus: Si diabolum & eius opera, quibus abrenuntiauimus, omninò deteſtamur, ſi Deum & eius præcepta tota dilectione diligimus & ſequimur. Quod ſi pactum baptiſmi fregimus, & à diaboli ſeruitutem reuerſi ſumus: quid erit de nobis miſeris, niſi quantotiùs per pœnitẽtiam & lachrymas reconciliari dum licet, quæramus:

Secundò fratres, conſiderandum eſt, quomodo ancilla priùs fœcunda fuiſſe & peperiſſe; liberam verò prius ſte-

Carnalis generatio. rilis, poſtremò dicatur peperiſſe. Porrò carnalis generatio prius in mundo multipliciter abundauit; quando ignari Dei & vitæ ſpiritualis, tantùm propagationi &

Spiritualis regeneratio. ſucceſſioni carnis intendebant. Spiritualis verò regeneratio diu ignota, ſterilis permanſit: Et hæc tantùm tempore gratiæ abundanter fructificauit. Non enim, vt ait Apoſtolus, eſt primum quod eſt ſpirituale, ſed prius quod

1. Cor. 18. eſt animale, & poſteà quod eſt ſpirituale. Vnde Eſaias:

Eſa. 54. Lætare ſterilis quæ non paris, id eſt, quę primo vel nullos,

vel paucos pariebas. Erumpe & clama quæ non parturis, quia multi filij liberæ, magis, ſubaudi, electi à Deo: quàm filij eius, id eſt, carnalis generationis; quæ habet virum, id eſt, corruptorem diabolum. Nos ergo fratres mei, potius ſpiritualem quàm carnalem ſucceſſionē quæramus. Melius eſt enim relinquere vnum ſolum bonum filium, quàm multos malos: Et melius eſt mori ſine filiis, quàm relinquere malum filium. Qui ergo filios habent, in correctione & in inſtructione eorum vigilant, quoniam ſicut gaudium eſt parentum filius ſapiens; ita confuſio & maledictio eſt parentum filius ſtultus. Qui verò filiis carent, non doleant, ſed Chriſtum hæredem conſtituant, pauperes & pupillos in filios adoptent. Exemplo & verbo filios ſpirituales gignant: vt iure de eis dici poſſit: Lætare ſterilis, quę non paris, erumpe & clama quæ non parturis, quoniam filij liberæ multi quàm eius quæ habet virum. Adeò enim fratres, excreuit hodie malitia filiorum carnalium, quorum alter eſt ſcortator, alter aleator, alter fur, alter raptor, alter quærit & deſiderat mortem parentum: quod hodie verè dici poſſit, Beatæ ſteriles quæ non genuerunt, & vbera quæ non lactauerunt. Tertiò verò fratres, conſiderandum eſt, quomodo, vt ait Apoſtolus, filij ancillæ perſequuntur filios liberæ. Perſequuntur quippe filij carnis filios ſpiritus: filij mundi, filios cœli. Quomodo? Tripliciter: malo exemplo, ſubdola ſuggeſtione, aperta perſequutione. Malo exemplo, dum florent & proſperantur in via ſua mala, quoniam eorum filij ſunt ſicut nouellæ plantationis in iuuentute ſua, Filiæ eorum compoſitæ, circumornatæ vt ſimilitudo templi. Promptuaria eorum plena, eructantia, ex hoc in illud. Oues eorum fœtoſæ, abundantes in egreſſibus ſuis: Boues eorum craſſæ. Non eſt ruina maceriæ, neque tranſitus, neque clamor in plateis eorum. Sed contra hæc nos armat Dauid, dicens: Noli æmulari in malignantibus, neque zelaueris facientes iniquitatem: quoniam tanquam fœnum velociter areſcent. Subdola ſuggeſtione, cùm dicitur: Semper fuit mundus, ita ſemper orientur homines, & morientur. Quis eſt reuerſus ab inferis, qui nunciet aliam vitam eſſe? Stultum eſt igitur præſentia gaudia per-

Spiritualis ſucceſsio quærenda.

Prou. 10. & 15.

Malitia filiorū carnalium.

Filij carnis perſequuntur filios ſpiritus.

Pſal. 143.

Iniquorū proſperitas.

Pſal. 36.

dere, propter quædam fortè nunquam futura. Ita fratres, vult decipere filius ancillæ filium liberæ. Ita inſidiatur, vt rapiat pauperem: rapit autem pauperē dum attrahit eum ſubdola ſuggeſtione. Contra hæc nos armat Apoſtolus, Corrūpunt enim, ait, bonos mores, colloquia praua: ideō nolite omni ſpiritui credere. Fides enim noſtra, teſtimoniis Patriarcharum & Prophetarum fundatur: Natiuitate, paſſione, reſurrectione & aſcēſione Chriſti completur: Apoſtolorum teſtimoniis fulcitur, ſanguine Martyrū roboratur, qui miraculis probant ſe melius viuere poſt mortem. Aperta perſequutione perſequuntur, dum filios liberæ ſpoliant, ſuis laceſcunt conuitiis, affligunt iniuriis, exiliis, tormentis, morte: iuxta illud, Sancti ludibria & verbera experti, inſuper & vincula & carceres. Lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt. Contra hos nos Dominus armat, dicens: Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere: Sed potius eum timete, qui animam & corpus poteſt perdere in gehennam. Et alibi, Beati qui perſequutionem patiūtur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. Quartò quoq; fratres, conſiderandum eſt, quomodo ancilla & filius eius cum olla aquæ eiiciatur, & filius liberæ hæres conſtituatur: filij quippè ancillę, quia tantùm terrenam hęreditatem deſiderant & amplectuntur, diuino iudicio à cœleſti ſunt hæreditate ſeiuncti. Et nihil eis confertur, niſi amphora aquę ſuper ſcapulam. Aqua fratres mei, mundana felicitas eſt. Aqua enim eſt labilis, potabilis, nabilis. Mundana quoq; felicitas eſt labilis, quia citò tranſit, nec redit. Potabilis eſt, id eſt, apta ad vtendum, ſi modeſtè ſumatur: ſi ſuperfluè, inflat hominem, & occidit. Nabilis eſt, quia cum iuſto regimine, poteſt aliquis per eam tranſire ad portum ſalutis. Aliàs in ſuperabundantia eius ſubmergitur & perit. Hanc autem mundanam felicitatem accipit filius ancillæ ſuper ſe, quia ei ſeruit, non illa ſibi. In alia verò vita prorſus à cœleſti ſequeſtrabitur hæreditate, nihil accipiens niſi æternam damnationem, quoniam in hac vita recepit bona ſua. Populus verò electus, qui eſt filius liberæ, conſtituitur hæres patris, & nunc electione, & in futuro confirmatione.

1. Cor. 15. *Quomodo fides noſtra fundatur.* *Heb. 11.* *Mat. 10.* *Mat. 5.* *Aqua mūdanā felicitatem notat.*

D Nunc

Nunc ſpiritualium bonorum, & in futuro cœleſtiũ præmiorum. Nos itaque fratres mei, Chriſti ſanguine liberati, iam non ſumus filij ancillæ, ſed liberæ: ſi tamen non ſecundùm carnem, ſed ſecundùm ſpiritum viuimus: Si Deum, non mundum diligimus; ſi cœleſtia, non terrena deſideramus, ſi ſeruitutem vitiorum fugientes, libertatem virtutum ſectamur. Accipiemusq; in futuro æternam hæreditatem, incorruptibilem & incontaminatam, conſeruatam in cœlis: vt ſimus hæredes quidē Dei, cohæredes autem Chriſti: Quoniam ad dexteram nobis poſitus dicetur, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum eſt ab origine mundi. Quam hæreditatem largiatur nobis, & promereri & conſequi Ieſus Chriſtus Dominus noſter. Qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus, Amen. *Mat.25.*

DOMINICA QVARTA Quadrageſimæ.

ABiit Ieſus trãs mare Galilææ, quod eſt Tyberiadis: et ſequebatur eum multitudo magna, quia videbant ſigna quæ faciebat, & reliqua. In hac ſancti Euangelij lectione, quam modò fratres chariſſimi, audiuimus, primò quæ ad literam, ſecundò quod ad tropologiã, tertiò quod ad myſticum ſenſum pertinet, videamus. Quantum igitur ad literam pertinet, fratres mei, Dominus & Redemptor noſter Ieſus Chriſtus, oſtendit in hac lectione ſe veram humanitatem, & veram habere diuinitatem. Humanitatem quippè & pietatem veram ſe habere oſtendit, quando infirmis & eſurientibus compatitur & condeſcendit. Diuinitatem verò ſe habere veram demonſtrat, quando infirmos ſolo nutu ſanat: & quando de quinque panibus, & duobus piſcibus quinque milia hominum, ſublatis etiam duodecim cophinis fragmentorum, ſaturat. Nónne fratres mei, ſi de quinque panibus quinque millia hominum nihilo remanente ſacraſſet, magnum & diuinum eſſet miraculum? Nunc verò quàm mirabilius & Deo dignius miraculum apparet, cùm & de quinque panibus quinque milia hominum ſatientur: & præterea decuplo plus ſuſtollitur, quàm appoſitum eſt. Quaſi non idem miraculum Dominus quotidie faciat, *Ioan.6.* *Humanitas.* *Diuinitas.*

qui pauca ſeminis grana in terram iacta, centuplicat: ſed nullus miratur, quod quotidie videt. Raritas verò rei, maiorem præſtat admirationem. Cæterùm quod hic legitur Dominus Philippum tentaſſe, non eſt contrarium ei quod à Iacobo dicitur: Deus neminem tentat. Tripliciter quippè tentatio fit. Aliter enim Deus tentat, aliter diabolus, aliter homo. Deus quippè tentat, vt probet, quemadmodum tentauit Abraham, vt eius fidem probaret: Et hîc Philippum, vt eius infirmitatem demonſtraret. Diabolus verò tentat, vt decipiat: quo genere tentationis Deus neminem tentat. Homo verò tentat, vt diſcat quod ignorat. Iuxta verò tropologiam, quando Chriſtus hoc facit, quid Chriſtiani facere debeant, oſtendit. Octo igitur hîc nobis imitanda proponuntur: Maris transfretatio, in montē aſcenſio, miſeratio humanæ tentationis, abiectio, quibus & quam eleemoſynā faciamus, quomodo & quo fine, quomodo eleemoſyna multiplicetur, & quanta gloria inde Deum ſequatur. Itaq; fratres mei, cùm Dominus abiit trans mare Galilææ, nos monet tempeſtuoſum huius mundi mare deſiderio tranſire, & ad cœleſtē patriam ſuſpirare. Eſt enim hic mundus iuſtis, qui futuram vitam deſiderant, exilium: mare tempeſtuoſum vallis lachrymarum. Vnde & illud deſiderant citò tranſire, & aliam viam aduenire. Inde Pſalmiſta, Heu mihi, Domine, quia incolatus meus prolongatus eſt. Nam quemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus. Nam idē alibi dicit: Qui ſeminant in lachrymis, in exultatione metent. Euntes ibant & flebant, mittentes ſemina ſua: Venientes autē venient cum exultatione portantes manipulos ſuos. At mundani homines, qui habent hîc patriam ſuam, & ducunt hîc in bonis dies ſuos, nunquam vellent vitam præſentem tranſire: tamen velint, nolint, tranſeunt, & ad mortem rapiuntur, qui tamen mente tranſeuntibus adhærent: velut qui rapitur à torrente adhæret ſpinis & aſperis. Itaq; fratres, deſiderio ad cœleſtem vitam tranſeamus, illuc per opera miſericordiæ quæcunq; poſſumus, tranſmittamus. Illic ſit theſaurus noſter & cor noſtrum. Illuc proximos noſtros bono exemplo & exhortatione, promiſſis & amore, nobiſcū trahamus: vt quemadmodum

Iacob. 1.

Tentatio fit tripliciter.

Pſal. 119.

Pſal. 41.

Pſal. 125.

admodum Dominum ita & nos ſequatur multitudo magna, quod vbique fiet, ſi viderint nos facere ſigna ſuper his qui infirmantur. Porrò ſuper infirmos ſigna facimus, ſi vel infirmos corpore, beneficiis viſitamus, vel infirmos mente confortamus, vel infirmos peccato corripimus, vel furioſos odiis vel iniuriis contra nos patienter ſuſtinemus: vel ſi omnes huius mundi infirmos orationibus noſtris apud Deum curamus. Cùm verò Dominus in montem aſcendit, & ibi ſedet cum Diſcipulis ſuis, monet nos vt de virtute in virtutem vſque ad altitudinem virtutis & contemplationis aſcendamus: Et ibi inter miſeriam huius mundi, ſeſſionem & requiem cum Domino & ſanctis eius, quãtum poſſumus habemus: talibus quippe proximum eſt Paſcha dies feſtus Iudæorum. Quoniam tales qui per contemplationem cum Domino & ſanctis eius requieſcunt, amore, ſpe, & merito iam proximi ſunt die feſto verè confitentium angelorum. Cum autem Dominus ſedens in monte, inferioribus turbis eſurientibus condeſcendit & miſeretur, inſtruit nos, vt ita per contemplationẽ in cœleſtibus quieſcamus, quod turbis inferioribus per compaſſionem condeſcendamus. Iuxta quod ipſe Dominus dicit: Eſtote miſericordes, ſicut & pater veſter cœleſtis miſericors eſt. Induamus fratres miſericordiæ viſcera & compaſsionis: & quando videmus aliquem pati, ei compatiamur. Quando videmus aliquem dolere, condoleamus. Quando videmus aliquem egere, ei prout poſſumus, ſubueniamus. Nam beati miſericordes, quoniã miſericordiam conſequentur. Et econtra: Iudicium ſine miſericordia fiet ei, qui non fecerit miſericordiam. Cum verò Dominus Diſcipulos adhuc rudes, de humana tentatione tentando redarguit, nos docet vt humanam tentationem quantum poſſumus, ſuperemus. Humanã quippe tentationem paſsi ſunt diſcipuli, quando de panis ſufficientia dubitantes alter dicebat: *ducentorũ denariorum panes non ſufficient eis, vt vnuſquiſque modicum quid accipiat.* Et aliter dicebat: *Eſt puer vnus hic, qui habet quinque panes ordeaceos & duos piſces. Sed hæc quid ſunt inter tantos?* Hanc tentationem fratres patimur & nos, cũ videntes multitudinem pauperum, cauſamur nos modi-

Quomodo ſuper infirmos ſigna facimus.

De virtute in virtutẽ aſcendendum.

Math. 25.

etiam annonæ habere in horreo, modicum panis in arca. Et dicimus: Ite viã veſtram: Non ſufficeret quod habeo mihi & vobis. Humanã etiam tentationem patimur, cùm videntes carum tempus, & ſata deficere, dicimus: Quid manducabimus, quid bibemus, aut quo operiemur? Hæc procuIdubio fratres mei, humana tentatio eſt, quæ de fidei naſcitur imperfectione. Vnde Dominus nobis dicere poteſt: Quid timidi eſtis modicæ fidei? Si enim firmam fidem & charitatẽ in Deo haberemus, nihil profectò nobis deeſſe crederemus: Domino ſuis prouidentẽ, qui etiã infidelibus non deſiſtit prouidere. Legimus enim Dominum ſeruos ſuos ſine cibo per multos dies ſuſtentaſſe. Legimus enim ſanctũ Nicolaum ſexaginta homines de tribus panibus refeciſſe: Idemque legimus de pluribus aliis. Vidi fratres multos charitatiuos quotidie abundanter donare, & Deum eis abundanter miniſtrare, vt quaſi certare viderentur iuſtus erogando, & Dominus ſubminiſtrando. Quibus autem præcipuè ſit dandum, Dominus oſtendit, quando multitudinem, quæ eum ſequebatur, pauit. Nam Dei iuſſa ſequentibus eſſe dandum oſtendit. Alibi tamen Dominus dicit, Omni petenti te, tribue. Cui contrarium videtur illud dictum Sapientis, Benefac iuſto, & non dederis impio. Et illud, Cui des, videto. Non eſt verò contrarium fratres. Omni enim indigenti, ſi poſſumus, benefacere debemus, non quidem impietatem eius, ſed naturam ſuſtentantes. Si tamen non omnibus dare poſſumus, fidelibus, pauperibus, & iuſtioribus, donare debemus: iuxta illud Apoſtoli: facientes bonum ad omnes, maximè autem ad domeſticos fidei. Quid, quibus donandum ſit, Dominus oſtendit: Donans infirmis ſanitatem, eſurientibus panem, ignaris doctrinam, captiuis libertatẽ. Cùm enim, Dominus inquit, omni petenti te, tribue, non ait tribue quod petit, ſed quod tu potes, & cuius illum egere vides. Pauperi da ſuſtentamentum corporis. Diuiti da verbum Dei, ſuſtentamentum animæ. Inconſulto, da conſilium. Laboranti, ſi aliud non potes, da orationis auxilium. Munus ſiquidem magnum eſt, verbum conſilij, verbum correctionis, & verbum orationis. Nam quantò pretioſior eſt anima quàm corpus, tanto pretioſius

Humana tentatio.

Mat. 8.

Quibus dandum.

Luc. 6.

Eccle. 12.

Omni indigenti benefaciendũ.

Galat. 6.

Quid & quibus donandum.

ſius beneficium animæ factum quàm corpori. Quomodo vero & quo fine eleemoſyna danda ſit. Dominus oſtēdit, qui primùm gratias egit, & pòſt diſtribuit. Nos ergo dantes, Deo, ex quo omne bonum eſt, ſemper gratias referamus, & propter eum diſtribuamus. Iuxta quod Apoſtolus ait: Quid habes, quod non accepiſti? Et alibi: Qui tribuit in ſimplicitate. Si enim fratres rem bene conſideremus, eleemoſyna noſtra non eſt meritum noſtrum, ſed Dei gratia. Ipſam quippe rem, quam damus, non ex nobis, ſed ex Deo habemus: nec ipſam bonam voluntatem habere, nec manum ad dandum extendere ex nobis, ſed ex Deo valemus: Non enim volentis eſt velle, nec currentis currere, ſed miſerentis Dei. Quid ergo ex nobis? Sicut ergo totam eleemoſynam à Deo habemus, ita totam ad eum dirigamus. Non demus vt tædio carentis careamus, quoniā qui hoc facit, meritum ſuum & rem perdit. Non demus ob vanā gloriam, quoniam qui hoc facit, mercedem ſuam hìc recipit. Non dat eleemoſynam ſiniſtra, id eſt temporalis intentio: Non dextera ſimul & ſiniſtra, id eſt, eleemoſynæ datę propter Deum non ſe admiſceat vana gloria, ſed ſola dextera, neſciente ſiniſtra. Quantum vero eleemoſyna multiplicetur, oſtenditur in hoc quod de quinque panibus, quinq; milia hominum ſatiantur, & duodecim cophini ſuſtolluntur. Porrò duobus modis multiplicatur in nobis eleemoſyna, & ſpiritualiter et æternaliter. Spiritualiter, vt cùm verbum vitæ aliis prædicamus, non diminuitur, ſed potius & in nobis & in illis augetur. Velut ſi ex vno luminari, plura ſuccēderis luminaria. Sed, & ſi rem tranſitoriam damus, quāuis tranſeat in accipiente, tamē in nobis multiplicatur, dum inde a Deo in nobis fides, ſpes, & charitas, cæteræque virtutes adaugentur. Æternaliter verò multiplicatur, cum pro terreno cœleſte, pro tranſitorio æternū, pro corruptibili incorruptibile præmium accipietur, vt illud impleatur: Vos qui ſequuti eſtis me, cētuplum accipietis hìc, & in futuro vitam æternam. Valet igitur eleemoſyna, & pro quo fit, & cui fit. Et ſi illis non valet, illi qui bene eam facit, nō valere non poteſt. Quæ fratres mei, poteſt eſſe maior multiplicatio, quàm cum vidua propter duo minuta, alius propter

Quomodo & quo fine eleemoſyna dāda. — 1. Cor. 4. — Rom. 12. — Rom. 9. — *Duobus modis eleemoſyna multiplicatur.* — Mat. 19.

Luc.21. pter calicem aquæ frigidæ, alius pro ſola bona volunta-
Mat.10. te accipiet regnum cœlorum? Quanta gloria de eleemo-
ſyna, deinde ſequatur, oſtenditur cum ſubdit: *Turba au-*
tem videntes quod fecerat ſignum, dicebant quia hic eſt ve-
2.Cor.8. *rè Propheta, qui venturus eſt in mundum.* Porrò de elee-
Pſal.144 moſyna ſemper benedicendus eſt Deus: & pater miſeri-
cordiarum, & Deus totius conſolationis, qui aperit ma-
num ſuã, & implet omne animal benedictione. Nos au-
tem fratres qui non auctores eleemoſynę, ſed miniſtri tã-
tum ſumus, nobiſcum gratias reddi nec velimus nec pa-
Luc.17. tiamur, ſed dicamus, ſerui inutiles ſumus: quod debui-
mus facere, fecimus, non noſtra, ſed aliena diſpenſamus:
Et tamen hoc facientes, non erimus ſine gloria ante Deũ,
qui ſuis facta, reputat ſibi facta eſſe, reputans & dicens:
Mat.25. Venite benedicti patris mei, percipite regnũ quod vobis
paratum eſt ab origine mundi: Eſuriui enim & dediſtis
mihi manducare: Sitiui enim, & dediſtis mihi potũ, &c.
Iuxta verò myſticum ſenſum, Ieſus abiit trans mare Ga-
lilææ, quando tribulationes huius mundi, patiendo, & re-
Fide & amore Chriſtus ſequẽdus. ſurgendo tranſmigrauit. Sequuta eſt autem fide & amo-
re illum multitudo magna, videntes ſigna quæ vel per ſe,
vel per diſcipulos faciebat: ſuper his qui mente vel cor-
pore infirmabantur. Aſcendit autem Ieſus in montem, id
eſt in æternæ glorificationis altitudinem: Et ibi ſedebat,
& requieſcebat, & regnabat, & diſcipuli mente, & ſi non-
dum corpore, cum eo: *Erat autem proximũ Paſcha, dies*
feſtus Iudæorum. Paſcha trãſitus interpretatur. Ergo erat
proximum Paſcha dies feſtus Iudæorum: quia iam radiã-
te Euangelio, inſtabat tranſitus & ceſſatio veterarum cæ-
remoniarum: *Cum ſubleuaſſet ergo Ieſus oculos* miſericor-
diæ ſuæ, *& vidiſſet quia maxima multitudo*, credendo, *ve-*
nit ad eum, dixit inſpirando, *ad Philippum*, id eſt, ad quẽ-
libet prædicatorem. Philippus enim os lampadis inter-
pretatur. *Vnde ememus panes vt manducent hi?* id eſt, vn-
de comparabimus nobis ſapiẽtiam & doctrinã verbi, vn-
de reficiatur populus Dei? *Hoc autem dicebat tentans eũ:*
Ipſe enim ſciebat quid eſſet facturus. Hæc tentatio fratres
mei, Deo permittente frequenter nos tentat, cum viden-
tes multitudinem fidelium in Eccleſiam confluxiſſe, dubi-

tamus

tamus apud nos & quærimus, de quo libro cõparabo hodie ſermonem, vnde reficiam populum Dei? Immemores quid promiſit ſuis Dominus, & quid per nos ſit facturus. Ipſe enim ait: Aperi os tuum & ego adimplebo. Et in Euangelio: Cùm ſteteritis ante Reges & Præſides, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Huius ergo fratres dominicæ promisſionis ſemper memores, & de Dei gratia, nõ de noſtro ingenio præſumentes, audacter verbum Dei loquamur ad populum, quoniam Dominus dabit verbum Euangelizantibus virtute multa. Memini certè me quandoque melius locutum ad populum, quando loquebar ex improuiſo, quàm quando loquebar ex præmeditato, Domino ſic faciente. Videamur ſufficientes cogitare aliquid ex nobis quaſi ex nobis. *Ducentorum*, inquit, *denariorum panes non ſufficiunt eis.* Id eſt ducentorum prædicatorum doctrinæ ad erudiendum populum fidelium qui Deum ſequuntur, non ſufficiunt, vt vnuſquiſque modicũ quid accipiat. *Eſt puer vnus hic, qui habet quinque panes ordeaceos, & duos piſces.* Hic puer eſt Moyſes famulus Dei, qui habet quinque libros legis. Qui bene per ordeaceos panes ſignificãtur. Ordeum enim tenacisſima palea tegitur, & iumentorum cibus eſt. Lex quoque tenacisſimis inuolucris figurarum, & verborum occultatur, & cibus ſimplicium & animalium hominum eſt, ad literam intellecta. Si verò intelligitur ſubtilius, habet duos piſces ſecum, id eſt moralem & myſticum ſenſum, quorũ dulcedine ÿ legis ariditas impinguatur. Accepit ergo quinq; panes Ieſus, benedixit & fregit. Quia quinque libros Moyſi in ſe impletos, & ſanctos eſſe oſtendit: eos fregit & dedit cum duobus piſcibus diſcipulis, vt apponerẽt turbis, quia intellectum legis eis aperuit, vt cũ morali & myſtico ſenſu eam turbis prædicarent. In hoc fratres mei, quod diſcipuli non apponunt alium panem turbis, niſi à Chriſto ſit traditũ, nec illum panem illi frangunt, ſed Chriſtus eis frangit, confunduntur illi qui aliam ſcripturam prædicãt quàm diuinam, vel qui ipſam ſcripturam non à Deo ſibi frangi & aperiri expectant, ſed ipſi per ſe eam ſibi frangere præſumunt, apponentes potius quam exponentes, cum praeci-

Pſal. 8.
Mar. 13.
Pſal. 67.

Ezech. 3. præcipiat Dominus prophetæ. Annuntiabis, inquit, eis ex me. Saturãtur autẽ ex quinq; panibus cum duobus piſcibus, id eſt ex quinque libris Moyſi cum myſtico & morali intellectu. Quinque milia hominum, id eſt, ſimplices, tantum res quinque ſenſibus corporis ſubiectas prius ſapientes. Ex fragmentis verò & cruſtis, quæ comedentibus ſuperfuerũt, implentur cophini duodecim, quia ſubtiliores & fortiores ſententiæ, quas ſimplices capere non poſſunt, Apoſtolicis & perfectioribus viris ruminandæ reſeruantur: Iuxta quod Apoſtolus ait Corinthiis: lac potum dedi vobis, non eſcam. Sapientiam enim loquimur inter perfectos. Et hoc contra illos qui ſimplicioribus altiora loquuntur, non erudientes eos, ſed potius conturbantes. Portò homines cernentes doctrinã diuinam in omnibus exuberare, & quanto à pluribus percipitur, tantò magis abundare, laudant & benedicunt Dominũ, qui hic pane ſpirituali quotidie recreat ſuos, eo vaticinio eos ſuſtentãs, quouſq; perueniant ad terram promisſionis, ad quã perducat nos omnipotens & miſericors Deus, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus. Amen.

1. Cor. 3.

1. Cor. 2.

DOMINICA QVINTA
Quadrageſimæ.

Heb. 9. *Chriſtus aſſiſtens Pontifex futurorum bonorũ, per amplius & perfectius tabernaculum non manufactum, id eſt, nõ huius creationis, &c.* In hac lectione fratres mei, oſtendit Apoſtolus Pontificium Chriſti fuiſſe præfiguratum in Pontificio legis. Et illud quidem imperfectum eſſe tanquã figuram & vmbram: Illud verò perfectum eſſe, tanquam rem & veritatem. Illud tranſire, iſtud manere. Conſideranda ſunt igitur fratres mei, quatuor de Pontifice legali. Qualis eſſe, quo in loco ſtare, quorum eſſe miniſter, quid agere ſecundum legem debeat. Debebat autem legalis Pontifex eſſe ſine macula, integer & ſanus. Sine macula, ne ſcilicet eſſet cum paruo, vel grandi, vel torto naſo, ne eſſet gibbus, nec lippus, nec albuginẽ habens in oculo, nec impetiginem in corpore, nec iugem ſcabiẽ. Integer, nec eſſet cęcus, nec mancus, nec ſine genitalibus, & huiuſmodi. Sanus, ne eſſet claudus, nec fracto pede, nec manu, nec leproſus, nec ponderoſus. Erant autẽ hæc

Pontificiũ legis præfiguratum.

Qualis debebat eſſe legalis Põtifex.

in le-

in legali Pontifice per figuram: In Chriſto verò ſunt per veritatem. Chriſtus quippe fuit agnus ſine macula, quoniam vt ait Petrus, peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius. Et ipſe etiam, ſpecioſus forma præ filiis hominum. Fuit autem integer, omnem habens in ſe virtutum perfectionem. Fuit enim, vt Ioannes dicit, plenus gratiæ & veritatis. Fuit etiam ſanus & perfectus in omni ſapientia & ſcientia. Quoniam in Chriſto ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ Dei abſconditi. Quo in loco ſtabat legalis Pontifex? In medio, id eſt, inter hominem & Deum hominibus anteſiſtebat: Vnde & antiſtes dicebatur, & Deo aſſiſtebat: Vnde Epiſcopus, id eſt, ſuperintendens dicebatur. Vnde Apoſtolus: Omnis namq; Pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in his quæ ſunt apud Deũ. Debebat autem medius eſſe extremorũ, participatione, affectione, & ordine. Extremorũ participatione, qui ſcilicet eſſet homo cũ hominibus natura, & Deus cũ Deo gratia. Medius affectione, vt ſcilicet eſſet peccatoribus proximus per compaſsionẽ, & Deo proximus propter familiaritatẽ. Medius ordine, vt ſcilicet per eum haberent acceſſum homines ad Deum, & Deus ad homines. Chriſtus quoque medius & verus fuit Pōtifex aſſiſtẽs Deo, & anteſiſtẽs hominibus. Fuit enim medius inter Deũ & hominẽ naturâ, quia naturalis homo cum hominibus, & naturalis Deus cum Deo. Medius affectione, quia per pietatẽ fuit compatiens hominibus. Vnde Apoſtolus: Non habemus Pontificem qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris, & per amorem vnus cũ Deo Patre. Medius ordine, quia per eũ habemus acceſſum ad Deum Patrẽ: Et Deus Pater nobis recōciliatur per eum, & nos illi. Hinc eſt quod hic vocatur à Paulo noui Teſtamenti mediator. Quorum erat miniſter legalis Pōtifex: temporalium & carnaliũ Sacramẽtorum, & eorum ſolum erat miniſter, non adiutor. Chriſtus verò eſt Pontifex futurorum bonorum illorum, videlicet ſpiritualium & cœleſtium bonorum, quæ per legales figuras futura ſignificabantur: Et illorum eſt Chriſtus non tantùm miniſter, imò & auctor & largitor: Ipſe enim baptizat, ipſe peccata abluit, ipſe virtutes tribuit: ipſe præmia reddit.

1. Pet. 2. *Pſal. 44.* *Ioan. 1.* *Coloſ. 2.* *Heb. 5.* *Heb. 4.* *Heb. 9.*

Quid agebat legalis Pontifex? Semel in anno, in ſeptimo menſe, ſcilicet in feſto propitiationis, ſacrificabat, & cum ſanguine, indutus Pontificalibus, intrabat in Sancta ſanctorum: & ſanguine pacifico aſpergebantur interiora, vt propitiaretur Deus populo ſuo. Sic quoque Pontifex Pōtificum Dominus Ieſus Chriſtus, ſemel in tempore, ſemetipſum pro ſalute mundi ſacrificauit. Et reſurgens indutus ſtola immortalitatis, non tantum in cœlum, ſed etiam in cœlum cœlorum introiuit tabernaculum. ſ. peramplius capacitate, & perfectius perpetuitate: vbi ſedens ad dexteram Patris, aſpergit ſanguine ſuo interiora & exteriora: id eſt, reconciliat per paſsionem ſuam cœleſtia terrenis, & terrena cœleſtibus, Deum homini, & hominem Deo. Aſsignat itaque Apoſtolus diſtantiam in quinque rebus, inter legalem Pontificem & Euangelicum Pōtificem Chriſtum, & in omnibus, demonſtrat Chriſti excellentiam. Ille enim intrabat tabernaculum manufactū, & hic non manufactum. Ille ſemel in anno, hic ſemel in tempore. Ille moriebatur, & alter ſuccedebat; iſte permanet Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech. Vnde idem Apoſtolus: Plures facti ſunt Sacerdotes ſecundum legem eò quòd morte prohiberentur permanere. Ieſus autem eò quòd maneat in æternum, ſempiternum habet Sacerdotium. Ille cum alieno ſanguine intrabat: iſte cū proprio. Ille intercedebat pro ſuis & aliorum peccatis: iſte cùm ſit immunis à peccato, tantum pro alienis. Vnde idem Apoſtolus: Talis enim decebat vt eſſet nobis Pontifex, ſanctus, innocens, impollutus, ſegregatus à peccatoribus, & excelſior cœlis factus. Qui non haberet neceſsitatem quotidiè: quemadmodum Sacerdotes priùs, pro delictis ſuis hoſtias offerre, deinde pro populo. *Si enim*, inquit, Apoſtolus, *Sanguis hircorum aut vitulorum, vel cinis vitulæ, inquinatos cōtactu mortiū ſanctificat, ſecundum legalem obſeruātiam, ad emundationem carnis: quanto magis ſanguis Chriſti emundabit conſcientias noſtras, ab operibus mortuis, ad ſeruiendum Deo viuenti?* Re verà fratres ſanguis pecudum non emundabat ad literam, quia nec carnem, nec ſanguinem, nec animam Chriſti, per quem omnis emundatio fit, præfigurabat.

Differētia legalis Pōtificis, & Chriſti Euangelici.

Heb. 7.

Ibidem.

Sanguis itaque Chriſti, fratres chariſſimi, nos emundabit ab omnibus peccatis, ſi tamen in eum verè credimus, ſi in eum ſperamus verè, ſi eius veſtigia ſequimur: Quoniam vt ait Petrus. Chriſtus paſſus eſt pro nobis vobis relinquēs exemplum, vt ſequamini veſtigia eius. Humiliauit quippè ſe pro nobis, ne nos pro eo humiliari timeremus. Factus eſt pro nobis pauper, ne nos pauperes pro eo fieri timeremus. Mortuus eſt pro nobis, ne nos mori pro eo timeremus. Reſurrexit pro nobis, vt nos per eum reſurgeremus. Aſcendit in cœlū, vt nos per eum in cœlum aſcēderemus. Itaq; fratres ſi volumus exaltari cum eo, cum eo humiliemur. Si volumus ditari cum eo, cum eo & pro eo pauperes ſimus. Si volumus reſurgere cum eo, cum eo & pro eo moriamur, & ſi non carne, ſaltem mente. Crucifigantur & moriantur in nobis carnales concupiſcentiæ, vitia & peccata. Surgant & creſcant in nobis virtutes ſpirituales, boni mores, & bona opera: Vt ſic purè paſsionem & reſurrectionem Chriſti & celebrare & imitari valeamus, ipſo præſtante, qui paſſus eſt pro nobis Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Quomodo ſanguis Chriſti nos emūdat ab omnibus peccatis.

1. Pet. 2, Chriſtus exemplum noſtrum.

DOMINICA V. QVADRAGESIMAE.

D*Ixit Ieſus turbis Iudæorum & Principibus Sacerdotum. Quis ex vobis arguet me de peccato? &c.* Dominus ac redemptor noſter, fratres chariſſimi, ſicut non venit ſibi, ſed nobis: ita quod pugnauit & quod vicit, pugnauit & vicit nō ſibi, ſed nobis. Quemadmodum enim diabolus conſueuerat hominem expugnare & vincere, ita Chriſtus voluit ſe ab eo expugnari & eum vincere. Conſueuerat enim diabolus hominem duobus modis expugnare. Primò, ſubdola tentatione: ſecundò aperta perſequutione. Si non ſuperabat eum in primo, aggrediebatur eum ſecundo pugnandi modo. Cùm igitur diabolus primò aggreſſus eſſet Dominū ſubdola ſuggeſtione, vt eum vel in gula, vel in vana glōria, vel in ſuperbia deciperet, & ab eo ſuperatus eſſet, pòſt aggreſſus eſt aperta perſequutione eum impugnāre, vt quem non vicerant blanda, vincerent dura. Et quoniam perſequutio, quæ infertur à propinquis & familiaribus, ſolet hominem plus perturbare,

Ioan. 8.

Duobus modis diabolus hominem expugnat.

perſequutus eſt eum per Iudæos contribulos & conſanguineos ſuos, & etiam per diſcipulũ collateralem & domeſticum ſuũ. Vnde idẽ per Prophetã. Amici mei & proximi mei aduerſum me appropinquauerunt & ſteterunt.

Pſal. 37.

Et alibi: Si inimicus meus maledixiſſet mihi, ſuſtinuiſſem vtique. Et ſi is qui oderat me, ſuper me magna loquutus fuiſſet, abſcondiſſem me forſitan ab eo. Tu vero homo vnanimis, dux meus & notus meus qui ſimul mecũ dulces capiebas cibos. Et alibi, homo pacis meę, in quo ſperabam, qui edebat panes meos, magnificauit ſuper me ſupplantationẽ. Illi ergo à diabolo inſtigati, perſequuti ſunt Chriſtum retributione qua nulla eſt prior. At Chriſtus reſpondit eis retributione, qua nullà eſt melior. Quatuor quippè ſunt retributiones: Reddere bonum pro malo: Reddere bonũ pro bono. Reddere malũ pro malo: Reddere malum pro bono. Prima igitur eſt valde bonorum: Duæ mediæ mediocriter bonorum, & mediocriter malorum: Quarta valde malorum. Prima Chriſti eſt, ſuorũque membrorum: vltima diaboli, ſuorumque membrorum. Cùm itaque Chriſtus Iudæos diligeret, eiſque veram doctrinam, & vitam æternam offerret, illi econtra ei reddebant odium pro dilectione, maledictum pro benedicto, mortem pro vita. Vnde ipſe per Prophetam, poſuerunt, inquit, aduerſum me mala pro bonis, & odium pro dilectione mea. Et alibi: Qui retribuunt mala pro bonis, detrahebant mihi. Et quare? quoniam ſequebar bonitatem. Itaque cùm ſic perſequerentur Chriſtum Iudæi, ipſe per omnia exhibuit eis miſericordiam & manſuetudinem: vt illi nullam haberent ſuæ infidelitatis excuſationẽ, Et nos exemplo eius inſtrueremur, quomodo inimicos noſtros tolerare deberemus. Sunt igitur fratres mei, quatuor cõſideranda in hac lectione. Primò, quomodo Dominus inimicis ſuis offerat reconciliationem & pacem. Secundò, quomodo conuitiantium contumeliis reſpondeat: Tertiò, quomodo inuidi verba veritatis deprauent. Quartò, quomodo perſequentium iniuriis Chriſtus cedat. Primò igitur Dominus offert inimicis ſuis reconciliationem, & pacem cùm dicit: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Ac ſi diceret: Popule meus quid feci tibi? aut

Pſal. 54.

Quatuor retributiones.

Pſal. 88.

Pſal. 37.

aut in quo moleſtus fui tibi? Reſponde mihi, & ſi quid habes prope me, loquere. Qui quærit, fratres mei, in quo læſerit, ſatisfactionem & reconciliationem quærit: *Si veritatem dico, quare non creditis mihi?* Quaſi diceret: Si nihil mali ſed plurimũ boni vobis facio, quare non me diligitis? Si nihil falſi, ſed ſemper veritatem vobis & pro vobis dico, quare non creditis mihi? In quo nos inſtruit, vt eis qui nobis inuident, nos odiunt, & perſequuntur, pacem & reconciliationem habeamus, quærentes ab eis in quo eos læſerimus. Quod ſi in aliquo, eis cum humilitate ſatisfaciamus. Si verò in nullo, eis amorem & obſequium offeramus, & nos eorum bonũ & velle & quærere oſtendamus. Qui ſi audierint nos, lucrati erimus fratres noſtros. Res proculdubio magni meriti apud Deum. Ne ſimus fratres de numero illorum, qui turpe putant ſe inimicis ſuis humiliare, & eorum pacem quærere: iniurias ſibi illatas grandificantes, & quas intulerunt, paruificantes. Præſertim cùm Rex Regum & Dominus dominantium, pacem impiorum ſeruorum quæſierit, & eis ſe humiliauerit. Qui cum pacis bona contemnerent, dixit eis: *Qui ex Deo eſt, verba Dei audit: propterea vos non auditis, quia ex Deo nõ eſtis.* Nos quoq; fratres, inimicis noſtris noſtrã pacem & ſatisfactionem reſpuentibus & expuentibus, dicere poſſumus. Qui ex Deo eſt, verba pacis audit: Qui verò verbum pacis audire non vult, ex Deo nõ eſt. Nam vbi pax, ibi Deus. Et ipſo teſtante, Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabũtur. Quia igitur qui ex Deo eſt, verba Dei audit, interroget fratres mei vnuſquiſq; ſemetipſum, ſi verba Dei ore cordis audit, id eſt, ſi retinet, facit, & perſeuerat, &, in eo pro certo cognoſcit, ſi ex Deo ſit. Sequitur pars ſecunda, in qua Chriſtus Iudæorum contumeliis benignè reſpõdet. Iudæi quippè de oblata pace & correctione peiores effecti, contumeliam reſponderunt. *Nõnne*, inquiũt, *bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu & dæmonium habes?* Heu quàm peruerſe loquuti ſunt: Sic fratres mei, ſic faciunt ſemper mali, bonis pro benedicto reddũt maledictũ, pro correctione contumeliam. Sed audiamus quàm manſuetè eis Dominus reſpondet: *Ego*, inquit, *dæmonium non habeo*. Duo quippè ei obiecta fuerant:

Cum inimicis noſtris recõciliatio quærẽda.

Quid dicendum inimicis pacem recuſantibus.

Mat. 5.

Samaritanus cuſtos interpretatur. Alterum negat ſe dæmonium habere, alterum tacendo concedit, videlicet ſe eſſe Samaritanum. Samaritanus nã que cuſtos interpretatur. Dominus autẽ cuſtos electorum ſuorum eſt: qui non dormitabit, neque dormiet. Cùm autem eis veraciter reſpondere poſſet, non ego, ſed vos habetis dæmonium, noluit, ne contumeliam pro contumelia reddere videretur. In quo fratres mei, exemplo ſuo nos docuit, ne prouocati ab aliquo contumelioſo, tunc ei vitium ſuum exprobremus. Quoniã qui alij ob iram & vindictam crimen ſuum obiicit, & ſi ſit verum, tamen illud non verè, id eſt, ſimplici intentione dicit: & ideò verus nõ poteſt dici, ſed potius falſus. Qui autem vult alium de vitio ſuo corrigere, ſeorſum & bono zelo eum debet redarguere. Porrò Dominus ſe non habere dæmonium probat, ex eo quod ſubdit: *Sed honorifico patrẽ meum*, ei quicquid facio attribuendo, & eius gloriam in omnibus quærendo. Diaboli verò & ſuorum membrorum eſt, ſemper ſuam, & non Dei gloriam, quærere, & ſibi diuinam auctoritatem arrogare. Qui ergo Dei gloriam in omnibus quęrit, ſe non habere dæmonium, nec eius eſſe membrum, oſtendit. *Et vos*, inquit, *inhonoraſtis me*, in quo oſtenditis vos potius dæmonium habere. *Ego autem non quæro gloriam meam, eſt qui quærat & iudicet*, id eſt, adiudicet. Iuſtũ enim Dei iudicium eſt, vt qui non ſuam, ſed Dei gloriam quærit, à Deo glorificetur. Et econtrario, qui ſuam non Dei gloriam quærit, ante Deũ inglorius ſemper ſit. Hîc diſcamus fratres mei, ſemper Dei, non noſtram gloriam, in omnibus quærere, & Deus quæret & adiudicabit nobis gloriam ſuam ſempiternam. Non ſolùm autẽ Dominus non reddit contumelioſis contumeliam, ſed etiam offert eis doctrinam: Nos inſtruens vt ob nullam contumeliam à tranquillitate mentis noſtræ commoueamur, ſed charitatem & manſuetudinẽ ſeruantes inconcuſſam, etiam nobis contumelias inferentibus correctionem & doctrinam offeramus. Ait igitur: *Amen amen dico vobis, ſi quis ſermonem meum ſeruauerit, mortem non videbit in æternum* Sed ſicut boni de accepta contumelia fiunt meliores: ita ecõtrario mali, de accepta doctrina, fiunt peiores. Vnde & ſubditur: *Reſponderunt ergo ei Iudæi, nunc cogno-*

Pſal. 120.

Vitiũ non exprobrãdum.

In omnibus nõ noſtra, ſed Dei gloria quærenda.

Charitas & manſuetudo ſeruandæ.

cognouimus quia dæmonium habes. Eſt autem hæc p̃ arſ tertia, in qua Iudęi malitioſi, bona Domini verba ſiniſtro deprauant intellectu, cùm ſubdunt: *Abrahã & Prophetæ mortui ſunt, & tu dicis, quia ſi quis ſermonem meum ſeruauerit, mortem non videbit in æternũ.* Sic, fratres mei ſic conſueuerunt malitioſi iuſtorum dicta deprauare, & quod bene, & bona intentione dictum eſt, in deteriorem partem interpetari, vel malè exponendo, vel quædã verba mutando. Cùm enim Dominus dixiſſet: *Si quis ſermonem meum ſeruauerit, mortẽ non videbit in æternum*, de morte ſpirituali vel æterna hoc intellexit. Sunt enim tres ſpecies mortis: mors corporalis, quæ fit per ſeparationem animæ & corporis: Mors ſpiritualis, quæ fit per peccatũ; quod quidem ſeparat animam à Deo. Mors æterna: pœna ſcilicet æterna, quę cruciabit animam ſimul & corpus: quæ ideò mors dicitur, quoniam melius eſſet mori quotidie, quàm illam pœnã æternam tolerare. Cùm ergo Dominus loqueretur de morte ſpirituali vel æterna, ipſi deprauãtes, de morte corporali interpretati ſunt: *Nunquid*, inquiunt, *tu*, cuius ſcilicet ſermo facit homines immortales, *maior es patre noſtro Abraham, qui mortuus eſt, & Prophetæ, qui mortui ſunt?* ſubaudis, quorum ſermo, nec eos, nec alios facit immortales. Ac ſi diceret non, imuidia fratres mei, excæcabat Iudæos, quæ ſemper homines excæcat, ne rectum poſſint de perſona, cui inuidẽt, ferre iudicium. Quamuis enim audierant, & viderant Dominũ miracula feciſſe, quæ non Abrahã, nec aliquis Prophetarũ fecerit, vt cæco nato oculos creaſſe: mortuum quatriduanum ſuſcitaſſe. Ventis & mari imperaſſe, & ſuper vndas ambulaſſe: Tamen ei Abrahã & Prophetas proponebãt: ob nihil aliud, niſi quia ei inuidebant, ideò qui eum paruum & de paupercula matre natũ, & per ætates eum excreuiſſe, viderant. Quorũ hodie ſunt ſimiles, qui coæquęuos & contemporaneos ſuos quantumcunque bonos deſpiciunt, & eos antiquioribus non poſſe æquari contendunt, cùm ſummus auctor in omni tempore æqua bona poſſit operari. *Quem te*, inquiunt *facis*? Ille ſeipſum magnũ facit, qui virtutem quam non habet, ſibi falſo attribuit, ſicut faciunt hypocritæ. Propterea oſtẽdit Dominus

Mali dicta iuſtorum deprauãt.

Tres ſpecies mortis corporalis, ſpiritualis, æterna.

Ioan. 9.
Ioan. 11.
Mat. 8.
Mat. 6.

ſe non ſemet glorificare, & tamẽ ſe verã glorificationem à patre habere, cùm reſpõdet. *Si ego, inquit, glorifico meipſum, gloria mea nihil eſt. Eſt pater qui glorificat me, &c.* Seipſum glorificat, fratres mei, qui gloriam ſuam quærit non Dei: Cuius profectò glòria nihil eſt, Chriſtus autem ſeipſum non glorificauit, quia nõ ſuam, ſed patris gloriam in omnibus quæſiuit: & ideò ab ipſo glorificari meruit. Vnde & ſubdit: *Eſt pater qui glorificat me.* Diſcamus & nos fratres in omnibus bonis quæ ſentimus, dicimus, vel facimus, nõ noſtram, ſed Dei gloriam quærere, vt ab ipſo glorificari mereamur. *Quem vos, inquit, dicitis, quia Deus veſter eſt, ſed non cognouiſtis eum.* Deum patrem non cognouerunt, quia eum habere filium nõ crediderunt. Qui enim filium ignorat, & patrem Deum etiam ignorat, qui reprobis operibus ſe eum ignorare demonſtrat. Quales, vnde dolendum eſt, ſunt hodie multi falſi Chriſtiani, qui dicunt de Deo, quia Deus noſter eſt: & tamen eum non cognouerunt, dum ſe voluntatẽ Dei ignorare prauis operibus oſtendunt. Quia verò Domino dicẽti, quod ſi quis ſermonem meum ſeruauerit, mortem nõ videbit in æternum, oppoſuerant Iudæi Abraham mortuum eſſe: Oſtendit Dominus Abraham non eſſe mortuum, ſed potius in fide aduentus ſui viuere & gaudere, cùm dicit, *Abraham pater veſter exultauit*, id eſt, *exultãdo expectauit vt videret diem meum*, id eſt, aduentũ meum. Vidit, id eſt, quem venturum credidit veniſſe agnouit, *& gauiſus eſt*. Sed Iudęi carnales carnali viſu dictũ eſſe intelligẽtes, reſpondẽt: *Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidiſti?* Reſpondit eis Ieſus, Amen amen dico vobis, priuſquam Abraham fieret, ego ſum. Iudæi intelligebant Chriſtum purum hominem, & his verbis oſtendit eius diuinitatem. Vnde cùm de Abraham dixiſſet (*fieret*) de ſe ait: *ſum.* Quoniam Abraham vt creatura factus eſt: Chriſtus verò ab æterno à patre non factus, ſed natus eſt. Cuius eſſentia incommutabilis, conuenienter exprimitur per verbũ ſubſtantiuum præſentis temporis. Vnde ipſe ait ad Moyſen, Ego ſum qui ſum. Sed Iudæi more ſuo malum pro bono reddentes, tulerũt lapides vt iacerent in eũ. Sequitur pars quarta cùm ſubditur, *Ieſus autẽ abſcondit ſe, & exiuit de templo.*

In omnibus gloria Dei quærẽda.

Falſi Chriſtiani.

Exod. 3.

templo In quo oſtenditur quomodo Dominus perſequutorũ ceſſerit iniuriis. Sed cum ſolo eos nutu perdere poſſet, quare fugere & latere elegit? Triplici de cauſa. Prima vt per timorem mortis ſe verã habere humanitatem demõſtraret, qui tamen timor in eo voluntatis fuit non neceſsitatis. Secũda, vt quod diſcipulis dixerat verbo. Si perſequuti vos fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam, oſtenderet exemplo. Neceſſariũ quippè fuit prædicatores quandoq; fugere & latere, ne mox ablatis prędicatoribus, Euãgelium ſilentio premeretur. Tertia vt nobis daret exemplum, quod ſi quandoq. perſequutoribus noſtris in contentione poſſemus prȩualere, tamẽ prouocantibus ex humilitate crederemus & lateremus, vt in hoc tã prouocantium, quã noſtræ ſaluti conſuleremus. Apud Chriſtianos enim, non qui fortiter percutit, ſed qui fortiter cedit, fortis eſt, fortior enim eſt teſte Salomone, qui vincit iram, quam qui vincit ciuitatem. Ipſe autem Chriſtus qui nunc fugit & latuit, quando ei placuit, ſe crucifigendum perſecutoribus obtulit: nec ſolùm fortiter eos paſſus eſt, ſed etiam pro eis miſericorditer deprecatus eſt, dicens: Pater dimitte illis, quia neſciunt quid faciunt. Imitemur itaque Chriſtum redemptorẽ noſtrum, pacem pro odio inimicis noſtris offerendo: Bonum pro malo, & benedictum pro maledicto reddendo, iniuriis etiam imbecillorum cedendo: quando opus fuerit, mortem fortiter ſuſtinendo: pro perſequutoribus noſtris intercedendo, vt participes Chriſti reſurrectionis & gloriæ fieri mereamur, ipſo præſtante, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus, Per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Mat. 10.

Fortis apud Chriſtianos quis dicatur.

Luc. 23.

DOMINICA IN RAMIS Palmarum.

Hoc enim ſentite in vobis, quod & in Chriſto Ieſu: Qui cũ in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo, &c. Exhortatur nos Apoſtolus in hac lectione fratres chariſſimi, vt ſemitam, quam ſecutus eſt Chriſtus, ſequatur Chriſtianus: Chriſtus ſequutus eſt humilitatem, obediẽtiam & patientiam: Et propter hoc exaltatus eſt, & datum eſt ei nomẽ quod eſt ſuper omne nomen. Sicut primus homo ſequutus eſt ſuperbiam, inobe-

Philip. 2.

dientiam, & impatientiam, ita propter hoc præcipitatus eſt. Quia ergo per hæc tria vitia, facta eſt ruina humani generis, neceſſe erat vt per tres virtutes, prædictis vitiis contrarias repararetur. Fuit autem in primo homine, ſuperbia quadrifaria: Prima, quia æquare ſe voluit ſuo ſuperiori, quando per rapinam arbitratus eſt ſe eſſe æqualem Deo, quæ propriè eſt arrogantia. Secunda, quia voluit ſe extollere ſuper ſuum æqualem, angelum ſcilicet, quod propriè eſt ſuperbia. Tertia, quod ſecundum legem ſuám, non Dei, voluit viuere: quòd propriè eſt præſumptio. Quarta, quod peccatum ſuum conatus eſt defendere, quod propriè eſt contumacia. In quibus nos quoque fratres mei, veterem Adam imitamur, cùm vel ſuperioribus noſtris nos æquare contendimus: vel cum æqualibus noſtris nos ſemper extollimus: vel cùm non Dei, ſed noſtram volũtatem facere volumus: vel cùm peccata noſtra defendimus vel excuſamus. Porrò ad hanc quadrifariam ſuperbiam delendam deſcendens Chriſtus, exhibuit in ſe quadrifariam humilitatem: Primã quoniam ſicut in hac lectione oſtenditur, non per rapinam arbitratus eſt ſe eſſe æqualem Deo. Quod enim habuit per naturã, non præſumpſit per rapinam. Secundam, quoniam ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens, non ſolùm ſuis coæqualibus patre ſcilicet & Spirituſancto, ſed ſuis inferioribus angelis, ſcilicet minoratus: Iuxta quod de eo per Prophetam ad patrem dicitur. Minuiſti eum paulominus ab angelis. Subditus etiã fuit hominib⁹: vt Mariæ & Ioſeph: Reddens etiam tributũ Cæſari, & lauans pedes ſeruorum ſuorum. Tertiam, quoniam in omnibus voluntatem patris quæſiuit facere, non ſuam. Vnde, deſcendi, inquit, de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem eius qui miſit me. Quartam, quoniã cùm ſua nõ haberet peccata, portauit aliena. Vnde Petrus: Peccata, inquit, noſtra ipſe pertulit ſuper lignũ. Vnde idem ait, Deus Deus meus, vt quid dereliquiſti me? longè à ſalute mea verba delictorum meorum, noſtra delicta dicens ſua. Nos ergo fratres mei, non veterem hominem Adam, ſed Chriſtum nouum hominem imitemur. Humiliemus nos non ſolùm noſtris maioribus, ſed etiam coæqualibus & mino-

Superbia in Adamo quadrifaria.

Quomodo veterem Adã imitamur.

Heb. 1.

Pſal. 8.

Mar. 12.

Ioan. 13.

Ioan. 6.

1. Pet. 2.

Mar. 14.

minoribus. Non noſtram,ſed Dei voluntatē facere,quæramus: non ſolùm peccatorū noſtrorum onus, ſed etiam alienorum onera portare ſatisfaciendo & orando curemus. Fuit etiam in Adam inobedientia, quia creatori ſuo noluit obedire in bonum ſuum. Et diabolo inimico ſuo obediuit in malum ſuum. Econtrariò Chriſtus, vt hîc dicitur,fuit factus obediens patri vſque ad mortem, & hoc in redemptionem generis humani,non ſuam,& non obediuit diabolo in ſui præcipitationem. Adam noluit obedire Deo in leuiſſimis: Et Chriſtus obediuit patri in duriſſimis. Adam noluit obedire Deo nec minis & præmiis, Chriſtus obediuit patri ſpontanea voluntate ductus. Adam noluit obedire Deo, vt viueret abſtinendo à ligno: Chriſtus obediuit patri, vt moreretur ſuſpenſus in ligno. Adam quia inobediens fuit, amiſit dominiū quod habebat in omni munda creatura: Chriſtus quia obediēs fuit,data eſt ei omnis poteſtas in cœlo & in terra. Fugiamus itaq; fratres, inobedientiam veteris hominis, ne excludamur ab hæreditate patriæ cœleſtis: ſed imitemur obedientiam noui hominis Chriſti,vt cum eo mereamur glorificari. Adeò enim eſt neceſſaria obedientia,quo nullum bonum ſine ea poteſt prodeſſe,& nullū malum cum obedientia poteſt obeſſe. Cùm enim bonum ſit comedere pomum, tamen per inobedientiam malum fuit. Et tantum malum,quod non ſolùm auctorem Adam,ſed etiam vniuerſam eius poſteritatem,à Paradiſo proſcripſit. Cùm bonum quoq; ſit ſacrificare Deo,& per pietatem parcere victis,tamen quia contra obediētiam hoc Saul fecit, in hoc grauiter peccauit. Vnde ei & à Samuele dictum eſt, Magis valet obedientia quàm victimæ. Econtrariò cùm malum ſit vicinorum bona furari vel rapere,tamen Iſraëlitæ ſpoliantes Aegyptios,quia per obedientiam hoc fecerūt,non peccauerunt,ſed potius meruerunt. Item cùm ducere fornicariam,& gignere filios fornicationis,graue delictū ſit, tamen Propheta ad mandatum Dei hoc faciens,non peccauit, ſed potius promeruit. Quantū etiam bonū ſit obedientia,oſtendunt multa ſanctorū miracula. Maurus quippè ad mandatū patris Benedicti,currens ad eripiendū puerum Placidum de aqua,ſuper aquas legitur ambulaſſe.

Inobedientia Adæ. *Obediētia neceſſaria.* *Gen. 3.* *1. Reg. 15.* *Oſee 1.* *S. Maurus ſuper aquas ambulauit.*

Aiter quoq; ad mandatū Abbatis in clibanū ardentē proſiliens, incōbuſtus legitur exiiſſe. Amemus igitur fratres, in omnibus obedientiā, Deo in omnibus obedientes, maioribus noſtris etiam in omnibus (quę contra Deum non ſunt) obſequentes. Scientes quoniam quod per ſe videtur inutile & otioſum, ſi tamen per obedientiam fiat, fit vtile & meritorium. Fuit quoq; in Adam impatiētia, quoniam mitiſſimum iugum Dei noluit pati, vt viuens mortem euitaret. Ecōtrario in Chriſto fuit maxima patiētia, quoniam durum patris mandatum portauit, vt moriēs, mortuos ad vitam reuocaret. Adam quoq; non potuit pati pro ſe mitiſſima: Chriſtus verò paſſus eſt pro aliis duriſſima. Adam non potuit pati vt abſtineret à ligno: Chriſtus ſuſtinuit vt moreretur in ligno. Quæ mors eſt magis crudeliſſima, probroſa, & longa. Vnde & patientia eius fuit maior, & abiectior, & longanimior. Crudelis enim mors eſt non citò, ſed lentè occidi. Probroſa mors, inter iniquos reputari. Longa mors eſt, cum longa vexatione diſſolui. Paſſi ſunt autem cum eo iniqui, ſed diſſimiliter. Siniſter enim latro patitur pro peccato ſuo, nec corrigitur, ſed magis improperat, & magis deterioratur. Dexter quoq; latro patitur pro peccato ſuo & corrigitur, pro ſe orat, & ſaluatur. Chriſtus verò patitur non pro ſuis, ſed alienis peccatis: orat pro inimicis, & virtus eius magis ac magis glorificatur. Per hos tres, ſignificantur tria genera patientium. Per ſiniſtrum quippè latronē ſignificātur illi qui pro peccatis ſuis flagellati non emendantur, ſed murmurant, & magis reprobantur. Per dextrū verò latronem ſignificantur illi, qui pro peccatis ſuis flagellati emendantur, gratias agunt, & ſaluantur. Per Chriſtū verò ſignificantur innocentes, qui flagella non merita patienter ſuſtinentes, gratias agentes, & pro inimicis ſuis orantes, magis ac magis clareſcunt. Quoniam ergo Chriſtus ſic fuit humilis, ſic obediens, & ſic patiens, exaltatus eſt ad dexterā patris, & datum eſt ei nomen, quod eſt ſuper omne nomen, vt ſcilicet ſit vnus Deus cum patre & ſpiritu ſancto. Et hoc ei idcirco dicitur datum, quoniam quod erat ei natura ſecundùm quod Deus, ei factum eſt gratia ſecūdùm quod homo, *Vt in nomine Ieſu omne genu*, id eſt, omnis po-

Tria genera patientium.

poteſtas flectatur: Cœleſtis, terrena, & infernalis. *Et omnis lingua*, id eſt, omne genus ſermonũ, *confiteatur, quia Dominus Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei patris.* Itaq; fratres chariſſimi, ſi cupimus peruenire ad Dei gloriã, ſequamur eius viam. Humiliemur, obediamus, patiamur. Qui enim eſt ſuperbus, inobediens, & impatiens, non incedit viam Chriſti; ſed viam diaboli, & ideò cum eo præcipitabitur & damnabitur. Quotienſq; plus quęrimus exaltari in hoc ſeculo, quàm humiliari, plus pręcipere, quàm obedire, plus proſperari in mundanis voluptatibus, quàm correptiones pati: non ſapimus ea quæ ſunt Dei, ſed quæ ſunt diaboli. Humiliemus igitur noſmetipſos, non ſolùm maioribus, ſed etiam æqualibus & minoribus. Obediamus Deo & maioribus noſtris, non timore, non mercenario, ſed amore. Patiamur flagella & tribulationes æquo animo, & ſi non ita innocenter, vt Chriſtus, tamen vt dexter latro, pro peccatis noſtris mala nobis inferri dicamus, gratias agentes, & pro perſequutoribus exorantes, quatenus ipſæ paſſiones ſint nobis purgatoriæ & vtiles, vt cùm ipſo latrone Paradiſum intrare mereamur. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. Amen. *Quomodo ad Dei gloriã perueniendũ.*

DOMINICA IN RAMIS PALMARVM.

C*Vm approquinquaſſet Ieſus Ieroſolymis, & veniſſet Bethphage ad montem Oliueti, miſit duos de diſcipulis ſuis, &c.* In hac ſancti Euangelij lectione, fratres chariſſimi, primò ea quæ ad hiſtoriã, ſecundò quæ ad myſticum ſenſum pertinent, ſunt conſideranda. Sunt autem iuxta hiſtoriam quinque attendenda. Primò quare Dominus cùm antè latuiſſet, imminente ſua paſſione, voluit apertè ipſi loco, quo paſſurus erat, appropinquare. Quod ideò fecit, vt demonſtraret ſe quando oportuit ſpontaneam ſubire paſſionem. Quando igitur latuit, dedit imperfectis exemplum latendi. Quando morti occurrit, dedit perfectis exemplum, morti occurrendi. Quando latuit, fecit quod erat carnis: quando morti occurrit, fecit quod erat ſpiritus. Iuxta quod ipſe ait: Spiritus quidem promptus eſt, caro autem infirma. Similiter quando ait: Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem: dixit quod erat humanitatis. Quando verò dixit, Nemo tollit animã meam à me, ſed *Mat. 21.* *Mat. 26.* *Ioan. 10.*

ſed ego pono eam,dixit quod erat diuinitatis.Itaq; fratres mei,Chriſtus carnis & ſpiritus,hominis & Dei, veram in ſe exprimebat naturam. Veruntamē voluntatem ſpiritus, voluntati carnis, voluntatem diuinam humanæ præſerebat. Vnde cùm ſecūdùm humanitatē dixiſſet,Tranſeat à me calix iſte:mox diuinam volumtatem ei proponēdam eſſe demonſtrat,cùm ſubdit: Non tamen quod ego volo, ſed quod tu . Nos quoq; fratres, quotiens ex infirmitate carnis aliquid volumus,mox nos reprehendamus, exemplo Chriſti noſtram voluntatem diuinæ voluntati ſubdamus,dicentes: Veruntamē Domine,non noſtra volūtas, ſed tua fiat.Secundò conſiderandum eſt,quare Dominus duos diſcipulos ſolitus erat mittere ad prædicandum, vel ad quærendum hoſpitium, vel ad adducendū aſinam,vel ad aliquid alind agendum. Ob duplicem cauſam vtique, quoniam in duobus oſtenditur veritatis teſtimonium, & charitatis exemplum. Veritatis teſtimonium,quoniam in ore duorum vel trium teſtium fiat omne verbum. Charitatis exemplum , quoniam non minus quàm inter duos, amor charitatis demonſtratur. Vnde hoc, inquit,mando vobis,vt diligatis inuicem. Duo argo mittuntur,vt conſono verbo & exemplo,veritatē prædicent & charitatem.

Quare Dominus ſolicitus eſt mittere duos diſcipulos.

Nos ergo fratres, quando in veritate & charitate ad inuicem conſonamus: nos eſſe diſcipulos Chriſti demonſtramus.Quando verò (quod abſit) à veritate & charitate diſcordamus,non Chriſti, ſed magis diaboli nos diſcipulos eſſe demonſtramus.Tertiò verò conſiderandum eſt,quomodo Deus oſtendit ſe veram habere diuinitatem , in eo quod futura tanquam præſentia narrat,& quod corda hominum ſe præſcire demōſtrat.Scire enim futura tanquam præſentia,& præſcire hominū corda ſolius diuinitatis eſt. Porrò futura tanquam præſentia ſe ſcire demonſtrat,cùm ait: *Inuenietis aſinam alligatam & pullum cum ea* Corda hominum ſe præſcire demonſtrat,cùm ſubdit : *Et ſi quis aliquid vobis dixerit , dicite quia Dominus his opus habet, & confeſtim dimittet eos* . Nec ſolùm quippè nouit corda hominum,ſed etiam ea quo vult, inclinat.Nam de eo ſcriptum eſt: Qui mutat corda Regum. Oremus ergo eum fratres,vt ipſe corda noſtra in melius commutet,& ad ſequendam

In veritate & charitate concordandū.

quendam

quendam ſuam voluntatem inclinet. Quartò conſiderandum eſt, cùm Dominus ſemper ire pedes ſoleret, quare hac vice vehiculum quæſiuit, quod ideò fecit, quia appropinquauerat tempus quo ipſe erat exaltandus. Vnde ipſe imminente paſſione, ait: Pater clarifica nomen tuum: Venit hora vt clarificetur filius tuus. Et Pater: Clarificaui, inquit, & iterum clarificabo. Appropinquãte quippè paſſione, maiora cœpit agere, & apertius, altiusq; prędicare, acriùs Iudæos reprehendere, plures ſecum ducere. Imminente quippè paſſione, quatriduanum reſuſcitauit, diuinitatem ſuam apertè prædicauit, ſuper aſinam ſedens Hieruſalem venit, & à populo cum honore ſuſceptus eſt: Et laudes populi quem antè tacere præcipiebat, modò nõ refutauit, ſed potius dixit: Si hi tacuerint, lapides clamabunt. Sed fratres mei, exaltatio Chriſti, quoniam humilitatem habuit, fundamẽtum ſtabit in æternum. Quæſiuit enim gloriam non ſuam, ſed patris. Aſcendit non ſuper equum ſuperbiæ, ſed ſuper aſinam humilitatis. Suſceptus fuit cum laudibus, nõ ab adulatoribus, ſed à ſimplicibus, qui neſciunt adulari. In quo confunduntur illi, qui antequam ſciant humiliari, exaltari volunt, cùm ſcriptum ſit, Gloriam præcedit humilitas. Confundũtur & illi, qui gloriam ſuam, non Dei quærunt, qui ſuper equos faleratos ventoſe incedunt, qui laudem ab adulatoribus volunt. *Ioan.17.* *Ioan.12.* *Mat.21.* *Prou.15.*

Quintò conſideranda eſt fratres mei, veteris & nouę legis conſonantia, pariter & adimpletio. Aſſumptio enim agni Paſcalis in decima luna, & immolatio in quarta decima, iuxta quod ſcriptum eſt: Decima die menſis huius tollat vnuſquiſq; agnũ, & ſeruabitur vſq; ad quartam decimam diem, & tunc immolabitur ad veſperũ, in ipſo adimpleta eſt. Chriſtus enim die decima, id eſt, hodie venit Hieruſalem, & quartadecima die ad veſperũ captus, ad victimam ductus eſt. Prophetia Zachariæ, hæc ſcilicet; Noli timere filia Sion, quia Rex tuus venit manſuetus tibi, ſedens ſuper pullum aſinæ, in ipſo adimpleta eſt. Laus etiã puerorum, iuxta quod ſcriptum eſt: Ex ore infantium & lactentium perfeciſti laudẽ: in Chriſto adimpleta eſt. Ipſa etiam laus de Pſalmo ſumpta eſt. Vbi enim nos dicimus: O Domine, ſaluũ me fac: Hebreus habet, Oſanna, benè proſperare, *Veteris et nouæ legis conſonantia.* *Zach.9.* *Pſal.8.*

rare, benedictus qui venturus eſt in nomine Domini. Condenſitates palmarũ & ramorum, de quibus in Pſalmo dicitur: Conſtituite diem ſolennem in condenſis, hodie in Chriſto adimpletæ ſunt. Myſticè verò fratres mei, Dominus ad montem Oliueti, id eſt, ad altitudinem miſericordiæ venit, quando per carnem ad redimendũ Hieruſalem appropinquauit. Inde miſit duplicem prædicatorum ordinem, vnum ad adducendum per fidem plebem Iudæorum: alterum ad adducendum populũ Gentium. Aſinus, eſt animal manſuetũ, brutum, laborioſum, & vtilitati deditum. Et Deus quærit manſuetos, ſeculo ſtultos, laborioſos, & vtilitati proximorũ deditos. Per aſinam igitur, quæ ſubiugalis & mater erat, ſignificatur plebs Iudæorũ, quæ ſub iugo legis erat, & populi Gentiũ per fidẽ mater erat. Per pullum verò liberũ & laſciuum, exprimitur populus Gentium, qui ſine lege erat, & ad peccandum diſſolutus erat. Super ambos ponũt Apoſtoli veſtimẽta ſua, quando eos doctrinis Euangelicis onerant & honorant, vt in eis Dominus ſedeat, & eos regendo in cœleſtem Hieruſalem ducat. Veſtimenta ſua ſternunt in via actiui, qui de rebus temporalibus ſe exuentes, eas in obſequum Chriſti ſuorum membrorumq; expendunt. Ramos de arboribus cedunt, & in via ſternunt prædicatores, qui de libris ſententiarũ moraliũ floſculos excerpunt, & eos in via membrorum Chriſti prætendunt. Oſanna in excelſis clamant contemplatiui, qui diuinis laudibus & orationibus inſtant. Nec ſolùm quidem ſpecialiter, ſed & generaliter turbæ, quæ præcedebãt, & ſequebãtur, clamabant Oſanna: quoniam omnes & qui præceſſerũt, & qui ſequuntur aduentum Chriſti, in fide & cõfeſſione ſaluantur Dominicæ incarnationis. Et non ſolùm contemplatiui, ſed etiam actiui & doctores frequẽter diuinis laudibus & orationibus intendere debẽt. Significantur autem hæc tria hominum genera, per Noë, Daniël, & Iob: quos ſolos Propheta dicit liberandos. Per Noë, quippè rectores, per Daniël contemplatiui & caſti: per Iob actiui & vxorati ſignificantur. Itaq; fratres, illi ſoli qui iſtorum vitam tenuerunt, ſaluabuntur. Qui ergo rector eſt ſeipſum & alios benè regat, verbo & exemplo eos inſtruat, flores moraliũ ſententiarum

Pſal. 117.

Per aſinã ſignificabatur plebs Iudæorũ. Per pullũ populus Gentium.

Per Noë, Daniël, et Iob tria genera hominum ſignificantur.

rum ad eos paſcendos proponat. Qui verò contemplatiuus eſt, diuinæ laudi & orationi inſiſtat, nec ducat vitam otij & pigritiæ: ſed quantò à ſeculo eſt liberior, tantò diuinis ſit intentior: Odoret & prægustet, in via dulcedinem & ſuauitatem, quæ eſt in patria. Qui verò actiuus & vxoratus eſt, ita agat exteriora, quod non obliuiſcatur interiora: ſic tranſeat per ſeculum, quod non obliuiſcatur Deum: Veſtes & temporalia bona expendat in vſus pauperum & membrorum Chriſti. Sit hoſpitator peregrinorum, veſtitor nudorum, redemptor captiuorum, viſitator infirmorum, ſuſtentator pauperum, defenſor viduarum & pupillorum: vxorem & liberos habeat benè diſciplinatos, familiam immaculatam: in vſu ſecularium ſciat quærere & lucrari Chriſtum. Sic ſic fratres mei, viuentes, cum Chriſto in cœleſtem Hieruſalem intrare, & cum eo in æternum viuere poterimus. Ipſo præſtante qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus in æternum, Amen.

IN COENA DOMINI.

Conuenientibus vobis in vnum, iam non eſt Dominicam cœnam manducare, &c. 1.Cor.11. Hanc lectionem fratres chariſſimi, tantò propenſius audire debemus, quantò magis neceſſarium in ea ſalutis noſtræ continetur Sacramentum. Sunt autem huius lectionis quatuor partes. In prima reprehendit Apoſtolus Corinthios de abuſione Sacramenti altaris. In ſecunda tradit formam illius Sacramenti. In tertia demonſtrat quomodo ad illud accedere debeamus. In quarta oſtendit quid indignè accedentes mereantur. Oſtendit igitur Apoſtolus primò abuſionem Corinthiorum in hoc Sacramento, cùm dicit: *Conuenientibus vobis in vnũ, iam nõ eſt Dominicã cœnã manducare.* Peccabant quippè Corinthij, vel in hoc quòd pranſi ad hoc Sacramentum accedebant, vel quia potius corporalem quàm ſpiritualem ſatietatem in hoc Sacramẽto quærebant: vel quia offerentes oblationes ſuas, nihil offerentibus non communicabant. Peccabant enim Corinthij in hoc, quod ad Euchariſtiam pranſi accedebant. Ad nullum enim Sacramentum, & multò minus ad Euchariſtiæ Sacramentum, quod maius eſt cæteris & dignius, acce-

accedere debemus pranſi, ſed potius ieiuni & ſobrij, niſi fortè neceſſitas cogat infirmitatis. Quod enim Dominus inter prandendum illud Sacramentum tradidit, hoc ideò fecit, vt de figuratiuo ad verum Paſcha tranſiret: & per illud, iſtud ſignificatū fuiſſe demonſtraret. Peccabant enim in hoc, quod hoc Sacramento non ſpiritualem, ſed corporalem quærebant ſatietatem. Quamuis enim in hoc Sacramento remaneat ſapor panis & vini, tamen ſpiritualis cibus eſt, nō corporalis. Nec ſpiritualis, ſed carnalis homo eſt, qui in hoc Sacramento carnalem ſuam quærit ſatietatem. Peccabant quoque & in hoc quod oblationes ſuas nihil offerentibus non communicabant. Quoniam qui minus Deo obtulit, in eo ius proprium amiſit: Et Eccleſiæ Sacramēta non diuitum ſunt tantùm, ſed potius omnium communia. Et hoc contra illos eſt, qui in hoc quod dederunt Eccleſiæ aliquod priuilegium, præ cæteris volunt habere. Vnde & hoc Sacramentum ſpecialiter vocatur Sacramentum communionis. Debent enim omnes fideles in hoc Sacramento habere communionem Sacramenti, fidei, & charitatis. Nihil enim prodeſt fictis Chriſtianis habere communoinem Sacramenti cum fidelibus, cùm non habeat in eis communionem fidei. Rurſus nihil prodeſt malis Chriſtianis habere communionem Sacramenti & fidei cum bonis, quum non habent cum eis communionem charitatis. Hæc enim communio, per hoc Sacramentum ſignificatur. Sicut enim plures grani vniuntur in cōfectione vnius panis, ita plures Chriſtiani colligūtur in vnione Eccleſiæ per fidem & charitatē. Vnde Apoſtolus: Multi enim vnus panis ſumus in Chriſto. Nihil enim aliud eſt corpori & ſanguini Chriſti communicare, quàm de vnione Chriſti & Eccleſię eſſe. Vnde Dominus: Qui manducat, inquit, carnem meam, & bibit ſanguinem meum, in me manet, & ego in eo. Sed, vt ait Apoſtolus, *Conuenientibus vobis in vnum*, ſolo corpore, non charitate, *non eſt Dominicā cœnam manducare. Vnuſquiſque enim cœnam*, id eſt, oblationem ſuam, quæ debuit omnibus communicari, *præſumit*, id eſt, ante tempus ſumit ad manducandum ſibi ſoli: *Et alius quidem eſurit, alius autē ebrius eſt.* Iſtis fratres mei, ſunt hodie ſimiles quidā clau-

Euchariſtia ſacramentum communionis.

1. Cor. 10.

Ioan. 6.

clauſtrales, qui cùm ſe & ſua Deo obtulerint in holocauſtum, tamē cōmunia rurſus ſibi appropriātes, quiſq; ſuam cœnam, & ſua veſtimenta præſumit habere, Et alius quidem eſurit, alius autem ebrius eſt, alius duplicibus tegitur, alius friget. Sed profectò ſic conuenientibus vobis in vnum, non eſt Dominicam cœnam manducare. Nos quoq; fratres, quod ſine gemitu dicere nequeo, iſtis ſimiles videmur, qui cùm conueniamus cum pauperibus in vnam Eccleſiam, & in vnam fidem, & eadem Sacramenta participemus, tamen vnuſquiſque noſtrûm qui res temporales largius poſſidemus, ſuam delicioſam cœnam prǽſumit ad manducandum, & ſua mutatoria ad veſtiendum, pauperibus fame & frigore pereuntibus. Sed profectò ſic conuenientibus in vnum, non eſt Dominicam cœnam manducare. Ergo fratres mei, vt Dominicam cœnam dignè manducare valeamus, communicemus eis cibaria noſtra, qui nobiſcum communicant eadem Sacramenta. Communicemus eis noſtra veſtimenta, qui nobiſcum ſunt communicaturi ſempiterna. *Nunquid domos non habetis ad manducandum & bibendum?* hoc ideò dicit, non quod illi qui in domibus ſuis delitias epulantur, excuſabiles ſint, ſi fiunt duri & incommunicabiles contra pauperes, ſed quoniam non ita cruciant pauperes abſentes delitiæ, ſicut præſentes. Viſæ enim delitiæ plurimum cruciant egentes, dum eis incutiunt inuidiam, cupiditatem, & pudorem. Hinc eſt quod Lazarus egens ad viſas diuitis purpurati delitias, multum tentatus, & ideò probatus eſt. Sed & ipſe diues minus excuſabilis eſt, quod ad quotidie viſam pauperis indigentiam, nulla humanitate motus eſt. *Aut Eccleſiam*, inquit, *contemnitis.* Eccleſiam quippè Dei contemnit, qui pauperes Dei, (qui vtiq; de Eccleſia Dei ſunt) per delitias ſuas ſcandalizare præſumit. Eccleſiā etiā Dei cōtemnit, qui cùm habeat domū in qua māducet, in Eccleſia manducat eſcas corporales: Eccleſia quippè nō corporalis, ſed ſpiritualis refectionis locus eſt. *Et cōfunditis*, id eſt, erubeſcere facitis, *eos qui nō habent*. Ac ſi diceret: Si ita inhumani eſtis, quod eſcas veſtras non habētibus cōmunicare non vultis, ſaltē à conſpectu pauperū remoti: eas veſcimini, ne præſentibus pudorem

Clauſtrales.

Quomodo Dominicā cœnā mānducare debemus.

Eccleſiam contemnere quid.

dorem, & tentationē incutiatis. Si enim in conſpectu patri perū nihil eis impertiētes manducatis, peccatis dupliciter.

Sequitur pars ſecunda, in qua formam huius Sacramēti Apoſtolus tradit, dicens, *Ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis*: Ac ſi diceret: Eo ipſo formam traditi Sacramenti debetis honeſtius obſeruare, quod non ab homine, ſed ab ipſo Deo tradita eſt. *Quoniam Dominus noſter Ieſus Chriſtus in qua nocte tradebatur, &c.* Hoc Sacramentum Dominus tradidit vltimū & imminente paſſione, vt demonſtraret illud carius & memorabilius eſſe recolendum in memoriam mortis ſuæ. In nocte verò illud tradidit, vt oſtenderet illud inter miſerias & ignorantias mundanæ vitæ, fidelibus ſuſtentationem fore. *Accepit*, inquit, *panem & gratias agens benedixit, fregit, ac dixit: Hoc eſt corpus meum quod pro vobis tradetur: Hoc facite in meam cōmemorationem. Similiter & calicem poſtquam cœnauit dicens: Hic calix nouum teſtamētum eſt*, id eſt, noui teſtamenti firmator, *in meo ſanguine. Hoc facite quotieſcunque bibetis in meam commemorationem.* Iuxta literam, fratres mei, hæc eſt forma verborum, quam dum Sacerdos profert, Sacerdos inuiſibilis viſibilem panem vertit in corpus ſuum. Porrò cùm præcepit Dominus hæc in ſui memoriam fieri, loquitur ſecundùm morem amici amico ſuo dicentis, qui ei in memoriam mutuæ dilectionis ali-
Ioan.13. quod memoriale dereliquit: Sic Dominus cùm dilexiſſet ſuos qui erant in mundo, in finem dilexit eos, tradens eis in cōmemorationem ſuæ dilectionis tale quid, quod non ſolùm eis ad memoriam, ſed etiam ad cōfortationem eis eſſet & ſolamen. Et ad ſolamē quidem eis eſt, quod dum ſancti in hac valle lachrymarū ad Deū ſuſpirāt, quodammodò conſolantur, dum eum in Sacramēto quaſi viſibiliter Deū ſuſcipiunt. Ad confortationē verò eſt, quoniam eo tanquā viatico inter labores huius ſeculi cōfortantur, & ne deficiant ſpiritualiter reficiuntur. Vnde Dominus:
Ioan.6. Caro, inquit, mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus. Ad memoriam etiam eis eſt, quoniā Sacramentum hoc, non ſolùm Chriſti reducit in memoriā, ſed etiam expreſſiuè nobis eius repræſentat paſſionē. Vnde Apoſtolus ſubiungit: *Quotieſcunq; enim comedetis panem hunc, &*

calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis, id eſt repræſentabitis. Quando enim Sacerdos eleuat hoſtiã, & ei imprimit crucis lignũ, eleuationẽ Chriſti in cruce repræſentat. Depoſitio verò vini vel panis in calicẽ, Chriſti repræſentat ſepulturam. Inuolutio verò corporalium circa calicem, ſudarij circa corpus repræſentat obuolutionem. Myſticè verò Dominus panem accepit, quando in ſua perſona naturam humanam aſſumpſit. Gratias egit, quãdo de aſſumpta humanitate obediendo Deo Patri gratias egit. Benedixit, quãdo corpus ſuũ omni gratia & benedictione repleuit. Fregit, quando illud paſſioni exponens, animam à corpore ſeparauit. Dedit diſcipulis ſuis corpus ſuum, non ſolùm in viaticum Sacramenti, ſed etiam in prætium redemptionis in via, id daturus in præmium retributionis in patria. *Hoc facite in meam commemorationem*, vt ſicut ego meipſum do & pono pro vobis, ita etiã voſmetipſos date pro me, & pro fratribus veſtris. Moraliter autẽ quãdo Dominus hoc egit, quid agere debeamus, demonſtrauit. *Accepit*, inquit, *panem & gratias egit*. Demonſtrans vt quãdo panem vel alium cibum accipimus, Deo largitori gratias agamus: ſicut magna etiam ita modica læte, & cum gratiarũ actione percipientes, vt ſciamus cum Apoſtolo & abundare & penuriam pati. Benedixit *Philip. 4.* etiam panem, inſtruẽs nos vt quando panem, vel vinum, vel alios cibos ſumimus, eos prius benedicamus: quod Sacerdotis officium eſt, ſi præſens fuerit. Sin autem Diaconi vel Subdiaconi: Qui ſi non affuerint, paterfamiliâs, vel etiam eo abſente, materfamiliâs, cœnam ſuam benedicere debet. Fregit etiam Dominus & dedit diſcipulis ſuis, docens nos, vt panem noſtrum eſurientibus frangamus, non ſolùm corporalem, ſed etiam ſpiritualem. Iuxta quod ſcriptum eſt, Frange eſurienti panẽ tuum, & egenos, vagosq́; *Eſa. 58.* induc in domum tuam. Non ſimus de illis de quibus dicitur: Paruuli petierunt panẽ, & non erat qui frangeret eis. *Treno. 4.* *Hoc eſt*, inquit, *corpus meum quod pro vobis tradetur: hoc facite in meam cõmemorationem*. In hoc inſtruit nos, vt nos quoq; exempli eius memores non ſolùm noſtra, ſed etiam corpus noſtrum proximis noſtris tradamus.

Sequitur pars tertia, in qua oſtenditur quomodo ad

ſacramētum altaris accedendum ſit, cùm ſubditur: *Itaque quicunque manducauerit panem, & biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & ſanguinis Domini.* Id eſt, non ad meritum, ſed ad reatum ſumet. *Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat & de calice bibat.* Probet autē, id eſt, diiudicet, examinet, & emendet totam vitam ſuam, omnes cogitationes, omnia delicta & facta ſua ad iudicium vocans, vt quod viderit in ſe vitioſum, abiiciat. Quod viderit ſibi deeſſe, acquirat: quod incultū, excolat: quod purum, magis purificet. Non ſolùm autem criminalia, ſed etiā omnia venialia pro poſſe euitet. A quibuſdam etiam mediis & imperfectis bonis abſtineat: vt à cōplexu etiam legitimæ vxoris: à cauſarum etiam iuſtarum negotiis, à iuſta etiam repetitione debitorū. Ad perfecta autem & maxima bona pro poſſe ſuo ſe extendat: vt ad diligendum inimicum, ad remittēdum iniurias ſibi illatas, & benefaciendum perſequntoribus. Taliter autem purgatus & purificatus, poterit ad Sacramentum corporis & ſanguinis Domini dignus accedere.

Probare ſe quid.

Indignè māducare & bibere.

Sequitur pars quarta, in qua oſtenditur quid indignè accedens ad Sacramentū altaris, mereatur, cùm ſubditur: *Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium ſibi manducat & bibit.* Indignè manducat & bibit, qui vel incredulus vel immundus, vel interdictus, vel incompunctus, accedit. Et talis, iudicium ſibi manducat & bibit, id eſt, quia talis manducat & bibit, pœnam ſibi acquirit. Quod enim in ſe optimum, indignè accedenti fit malum. Non diiudicans corpus Domini, id eſt, non diſcernēs à communibus cibis. Ideò enim iudicium ſibi ſumit: quoniam ſicut ad corporales cibos, ſine deuotione & reuerentia ad Dominicum corpus accedit. Et quoniam multi indignè accedentes, iudicium, id eſt, pœnam ſibi acquirunt. *Ideò inter vos ſunt multi infirmi,* aliqua breui ægritudine, illi ſcilicet qui minus in hoc peccāt: *Et multi imbecilles,* diutino languore, illi ſcilicet qui magis in hoc peccant: *dormiunt* etiā morte corporali multi, illi ſcilicet qui multum in hoc peccant, de quibus intelligendum eſt, quoniam ſi dignè (de hoc quod indignè corpus Domini ſumpſerunt) pœnituerint, fit eis ipſa mors pœna purgatoria peccati. *Quod*

ſi noſ-

ſi noſmetipſos, inquit, *diiudicaremus, non vtique iudicare-mur.* Noſmetipſos fratres mei, tunc iudicamus, quando noſmetipſo de peccatis noſtris accuſamus, damnamus, & punimus. Accuſet igitur peccata noſtra intus conſcientia noſtra: memoria noſtra cōtra nos teſtimoniū perhibeat: ratio noſtra nos reos & ſuppliciis dignos pronunciet. Timor vehemens gehennæ tanquam grauis tortor, nos intus puniat, & de cōpunctione animę lachrymas tanquam ſanguinem emittat. Si enim fratres mei, taliter noſmetipſos diiudicaremus, nō vtiq; à Deo iudicaremur, id eſt puniremur, vel pœna æterna, vel etiā pœna temporali, quæ pro contemptu pœnitentiæ nobis infligitur ſæpè. Cùm enim nos excuſamus, Deus nos accuſat, cùm noſmetipſos iudicamus, Deus nos abſoluit & iuſtificat. Et cùm nos iuſtificamus, Deus nos iudicat. Eſt autem melius in hoc ſeculo iudicari nos à Deo, quàm in futuro. Vnde & ſubdit: *Cùm iudicamur autem*, id eſt, cùm flagellamur hîc, *à Domino corripimur*, vt non cum hoc mundo peruerſo in æternū damnemur. Itaq; fratres mei, flagella Dei tanquam pij patris hîc benignè ſuſtineamus, & ei de flagellis noſtris gratias agamus. Qui ideò nos punit breuiter in hac vita, ne nos puniat æternaliter in futura, cui laus ſit per omnia ſecula ſeculorum, Amen. *Iudicari à Domino.*

IN COENA DOMINI.

ANte diem feſtum Paſchæ, ſciens Ieſus quia venit hora eius, vt tranſeat ex hoc mundo ad patrem: Cùm dilexiſſet ſuos qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Huius Euangelicæ lectionis fratres chariſſimi, tres ſunt partes. In prima demonſtratur Dominum, imminente ſua paſſione, maius ſignum dilectionis ſuæ oſtendiſſe. In ſecunda oſtenditur in quo. In tertia quare hoc fecerit, demonſtratur. Ait igitur Euangeliſta: *Ante diem feſtum Paſchæ*, illius ſcilicet in quo crucifigendus erat. *Sciens Ieſus quia venit eius hora*: hora ſcilicet non neceſſitatis, ſed voluntatis ſuæ, vt tranſeat ex hoc mundo ad patrem. In quibus verbis oſtenditur, vnde feſtum Paſchæ, Paſcha dicatur. Paſcha enim nomen Hebræum eſt, & à tranſitu dicitur. In hoc quippè feſto filij Iſraël per immolationem agni tranſierunt de Aegypto ad terram promiſſionis. Chriſtus *Ioan. 13.* *Paſcha.*

quoque per ſanguinem ſuum de hoc mundo tranſiuit ad cœlum. Nos quoque fratres mei, ſi verè Paſcha celebrare volumus, ab Aegypto ad terram promiſſionis, à mundo ad cœlum, à vitiis ad virtutes, deſiderio tranſire debemus. Et vt lex dicit, carnes agni comedere feſtinanter: vt ſcilicet feſtinemus tanquam peregrini, de exilio huius mundi tranſire ad patriam cœleſtem. *Cùm dilexiſſet*, inquit, *ſuos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos*: In finem eis maioris exhibuit ſignum dilectionis. Receſſurus enim ab eis, vt ſui memoriam arctius mentibus eorum infigeret, eis maiorem oſtendit teneritudinem amoris, myſteria corporis & ſanguinis ſui eis tradendo, & hoc facere in ſui commemorationem præcipiendo, eorum pedes lauando, eos conſolando, vt quando dixit: Non relinquam vos orphanos, vadam & veniam ad vos. Spiritum ſanctum eis miſſurum promittēdo, & huiuſmodi. Nos quoque fratres, Domini & Magiſtri noſtri exemplum ſequentes, receſſuri ab eis cum quibus habuimus longam conuerſationem, in fine debemus eis oſtendere maiorem dilectionem, quatenus veræ dilectionis exemplum relinquamus, & eorum mentibus dilectionem & memoriam noſtri arctius infigamus. Sequitur pars ſecunda, in qua oſtenditur in quo maiorem Dominus ſuis oſtenderit dilectionem, cùm ſubditur: *Et cœna facta, cùm diabolus immiſiſſet in cor, vt traderet eum Iudas Simon Scariothes, etc.*

Quomodo Paſcha celebrare debemus.

Luc. 22.

Miræ patientiæ exemplum nobis, fratres chariſſimi, Dominus dereliquit, in hoc quòd tam patienter proditorem ſuum ſuſtinuit, non excludens eum à conſortio ſuo, non à menſa, non ab oſculo. Nos quoq; fratres, ſequentes Magiſtrum noſtrum, inimicis noſtris patientiam exhibeamus, communicantes eis noſtram dilectionem, rem temporalem & pietatem, vt ſic eius animam ad amorem inflectere valeamus. Hoc contra illos eſt qui nequeunt pati hominum naturam, ne dum malitiam. Nam vt taceam de inimicis, ſi coniunx, vel amicus, vel ſocius, vel familiaris aliquantulum iracundus, vel hæbes, vel tardus fuerit, ſtatim eos obiurgant vel irrident, vel cōtumelias inferūt. Sed qui talis eſt, ipſe per impatientiam ſibi teſtis eſt quod ipſe reprehenſibilis eſt. Non ita faciendum eſt fratres.

Patientiæ exemplū.

Nam ſi Chriſtus mundus & ſanctus patienter ſuſtinuit ſuum proditorem, tu peccator nō ſuſtinebis peccatorem? Si Chriſtus ſuſtinuit inimicum, tu non ſuſtinebis amicum? Itaque familiarium & proximorum noſtrorum vitia patienter ſuſtineamus, palam diſſimulemus, ſecretò corrigamus. Quod autē ait, *Cùm diabolus in cor miſiſſet*, non ita intelligendum eſt, fratres chariſſimi, quod diabolus putetur immittere vel creare cogitationes in cordibus hominum. Diabolus enim non eſt auctor cogitationum, ſed ſuggeſtor, ſuadere poteſt, non violenter immittere. In poteſtate autem hominis eſt, conſentire, vel non conſentire. Vnde Dominus ad Cain: In poteſtate tua erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius. Hoc contra illos, qui quando aliquod ſcelus perpetrauerint, dicunt diabolum hoc ſe facere feciſſe, & culpam diabolo adſcribūt, dum ſe excuſare cupiunt. In quo magis ſe incuſant & peccatum augent. Nam & diabolo ſponte conſenſerunt, & cum eo iuſtè ſunt puniendi. *Sciens*, inquit, *quod omnia dedit ei Pater in manus ſuas*, cœleſtia, terreſtria, & inferna, bonos & malos: illos ad ſaluandum, hos ad iudicandum: illos ad eligendum, hos ad reprobandum. Et quia potens & Dominus omnium, humiliauit ſe ad pedes ſeruorum: iuxta illud, Quantò maior es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam. Et illud: Qui maior eſt, fiat ſicut minor, & qui præceſſor eſt, ſicut miniſtrator. *Et quia*, inquit, *à Deo venit, & ad Deum vadit.* Sic ideò bonum exemplum ad Deum eundi ſuis relinquere voluit. *Surgit à cœna, & ponit ſua veſtimenta, & cùm accepiſſet linteum, præcinxit ſe.* Poſtquam diſtribuit cibaria vitæ, vt Dominus, dat exemplū humilitatis, factus vt miniſter. Sic fiat & ſpiritualis quiſq; magiſter. Poſtquam ſederit docens & corrigens vt magiſter, ſurgat & accingatur ad miniſtrandū vt humilis miniſter. Hoc contra quoſdam ſanctæ Eccleſiæ Prælatos, qui ſemper volunt ſedere & dominari: ſurgere autem ad miniſtrandū & humiliari refugiunt. Ponit igitur veſtimenta ſua, præcinxit ſe linteo, mittit aquam in peluim. Officium expediti & deuoti vernaculi exhibet Dominus, dans exemplum vt qui miniſtrat, expeditè & deuotè miniſtret. Quia quātò aliquis eſt promptior

Diabolus nō eſt auctor cogitationum, ſed ſuggeſtor.

Eccle. 3.
Mar. 10.

Contra quoſdam Prælatos Eccleſiæ.

ptior & deuotior in miniſterio: tantò maior eſt in merito. Quoniam maledictus qui facit opus Dei negligenter. *Hiere. 48.* Myſticè verò in hoc quod Dominus ipſe miniſtrat aquā, lauat pedes diſcipulorum & abſtergit, demonſtrat quod ipſe ſolus eſt potens miniſtrare hominibus lauachrū compunctionis & lachrymarum: ipſe ſolus potens eſt mundare & extergere ſordes noſtrorum affectuum. Nemo enim mundus eſt, qui ab eo lotus non eſt. Vnde & poſteà reſpondit Petro: Et ſi, inquit, non lauero te, nō habebis partem mecum. Venit ergo primò ad Simonem Petrū, oſtendens priores partes dandas priori. Et nullū in hoc ſeculo ſic eſſe perfectum, quin non habeat aliquid lauandum. *Nullus in hoc ſeculo perfectus.* Videns autem Petrus diuinam maieſtatem ad lauandum pedes ſuos inclinari, non eſt mirum ſi miratur & refugit. Sed cùm audit, quod ſi non ab eo lauetur, alienus erit ab eo, conſentit. Nos quoq; fratres, ſi maior perſona ſe humiliet ad ſeruiēdum nobis, per humilitatem refugiamus. Quod ſi per charitatem inſtiterit, conſentiamus, ne prohibendo eam, diuinum implere mandatum culpabiles inueniamur. Porrò audiens Petrus ſe propter pedum lauationem cum Domino partem habiturum, vt maiorem poſſit cum eo habere partē, optat ſe totum ab eo lauandum, dicens: *Domine non tantùm pedes, ſed & manus & caput:* id eſt, mentem & operationem. Sed Dominus qui nouit hominem, melius quàm homo ſeipſum, dicit eum nō indigere, niſi vt pedes lauet, dicens: *Qui lotus eſt, non indiget niſi vt pedes lauet*, id eſt, qui lotus eſt à criminalibus, non indiget, niſi vt lauetur à venialibus, ſine quibus vita præſens non ducitur. Per pedes quippè affectiones, quibus ad opus agendum vadimus, ſignificātur. *Per pedes affectiones ſignificantur.* Affectiones verò noſtræ, quia non poſſunt tangere terrena, dum ſumus in hoc mūdo, inde aliquid pulueris, id eſt, ſordis venialis contrahunt quod quotidie per confeſſionem, orationem, & eleemoſynam, & cætera bona neceſſe eſt mundari. Inde præcepit Dominus, vt puluerem pedum excutiant Apoſtoli in teſtimonium illis qui eis credere noluerunt. *Mat. 10.* Quia ſi quid venialis maculæ in ſollicitudine & prędicatione, quam ad conuertendum eos habuerunt, contraxerunt, ab eis excutietur in eos, quorū cauſa contracta ſunt.

ſunt. *Et vos*, inquit, *mundi eſtis, ſed non omnes*. In numero tangit eum indefinitè qui immundus erat, vt notatus erubeſcat & conuertatur. In quo doctoribus ſanctæ Eccleſiæ exemplum dedit, vt eum, cuius crimen occultum eſt, non publicè arguant, ſed in communi ſine nomine tangant, vt intelligens ſe notari, timeat & conuertatur. *Crimen occultum nõ publice arguendum.*

Sequitur pars tertia, in qua cauſa facti demonſtratur, cùm ſubditur: *Poſtquam autẽ lauit omnium pedes, accepit veſtimenta ſua, & cùm recubuiſſet, iterum dicit eis: &c.* Poſtquã ſummus magiſter cauſa oſtendẽdæ humilitatis, ſe à dignitate cathedræ inclinauit, iterum ad officium cathedræ redit. Quem imitantes magiſtri ſanctæ Eccleſiæ, cum cauſa humilitatis & exempli, ſe ſubditis ſuis inclinauerint, iterum ad altitudinem & officiũ cathedrę redeant, vt videlicet ex humilitate ſibi comparant ſubditorũ amorem & imitationem, & ex dignitate cathedræ, reuerentiam & timorem. Si enim ſemper inclinentur, à ſubditis quidem amantur, ſed non timentur. Si verò ſemper ſublimentur, timentur quidem, ſed non amantur. Cùm prælatus ſimul debeat timeri & amari. *Scitis*, inquit, *quid fecerim vobis*, id eſt, qua cauſa hoc fecerim vobis. *Vos vocatis me magiſter & Domine, & bene dicitis. Sum etenim.* Ipſe enim ſolus eſt magiſter, qui nõ exterius, ſed interius docet, qui niſi intus doceat, in vanum lingua docẽtis laborat extra, vnde, ne vocemini, inquit, magiſtri: quia magiſter veſter vnus eſt Chriſtus. Ipſe etiam ſolus vniuerſaliter & ſemper eſt Dominus: Vnde & dicitur: Vnus Dominus, vna fides, vnum baptiſma. Cæteri verò non Domini, ſed diminutiuè, Domini dicendi ſunt: *Si ergo ego laui pedes veſtros, Dominus & magiſter, tanto magis & vos debitis alter alterius lauare pedes.* Argumentum eſt à maiori. Si enim Dominus lauit pedes ſerui, quanto magis ſeruus debet lauare pedes conſerui. Etſi magiſter lauit pedes diſcipuli, quantò magis diſcipulus debet lauare pedes condiſcipuli. Si Deus qui non indiget propter hominem voluit humiliari, quãto magis homo qui indiget propter ſe debet humiliari. *Exemplum*, inquit, *dedi vobis, vt quemadmodum feci vobis*, ita & vos faciatis. Exemplum humilitatis, exẽplum amoris, exemplum emundationis dedit.

Chriſtus ſolus magiſter, qui exterius & interius docet.

Argumentum à maiori.

Primò exemplum amoris, vt in exemplo magiſtri, diſcant
Ioan.13. diſcipuli ſeſe inuicem diligere. Vnde, Mandatum inquit nouum do vobis, vt diligatis inuicẽ, ſicut ego dilexi vos. Exemplum humilitatis, vt in exemplo magiſtri diſcãt diſcipuli alterutrum humiliari. Exemplum emundationis, vt exemplo magiſtri diſcant diſcipuli ſeſe alterutrum, per confeſſionem, orationem, & pietatem à peccatis emundare, & alter alterius onera portare. Itaque, fratres mei, veri & ſummi magiſtri veſtigia ſequentes, humiliemur ad inuicem; lauãtes pedes pauperum & ſubditorum noſtrorum. Sed & hoc parum eſt, niſi & eos diligamus. Sunt enim quidam qui humiliãtur, & lauant pedes pauperum, non ex amore, ſed etiam ex quadã coactione, nec ſyncere iſti imitantur exemplum Christi, qui ex vera dilectione pedes pauperum lauit. Itaque nos fratres, ex vero amore pedes pauperum tanquam fratrum noſtrorum lauemus. Nec hoc ſufficit, niſi & eorum emundationem & ſalutem in anima quæramus: Vt videlicet poſtquam lauerimus pauperes, calciauerimus, & ſatiauerimus corporaliter, ſatiemus eos ſpiritualiter, frangentes eis panem diuini verbi, panem correctionis, eruditionis & exhortationis, orantes vt & ipſi lauent nos orationibus ſuis apud Deum, quatenus pure Paſcha celebrare mereamur. Largiente qui Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſto Domino noſtro. Qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus in æternum, Amen.

Veſtigia Chriſti ſequenda.

IN PARASCEVE.

Exod.12. D*Ixit Dominus ad Moyſen & Aaron in terra Ægypti. Menſis iſte vobis principium menſium, &c.* In hac lectione fratres chariſſimi, Dominus tradidit olim Iudæis hiſtorialiter, qualiter figuratum Paſcha deberent celebrare: nobis verò ſi ſpiritualiter ſapimus, tradidit in eadem lectione, quomodo ſpirituale Paſcha debeamus celebrare. Nos quoq; fratres, Paſcha ſanguinis animalium, animalibus Iudæis relinquentes, in his inquiramus, quàliter ſpiritualiter Paſcha celebrare valeamus. Hæc itaq; lectio myſticè intellecta, tradit nobis ſex, videlicet vbi, à quibus, & quando Paſcha debeat celebrari: Et qualis debeat eſſe Paſchalis agnus: Et quid cõferat immolãtio eius, & quo-

modo

modo erat comedendus. Vbi debet Paſcha celebrari? In terra Ægypti. In Ægypto quippè de celebratione Paſchæ, primum mandatum fuit a Domino datum, ſicut hic legimus, & primū Paſcha fuit celebratū. In Ægypto igitur, id eſt, in tenebris & mœrore huius mundi mandatum à Deo de celebrando Paſcha, id eſt, tranſitu huius mundi accepimus: Quatenus exemplo Iſraelitarum de Ægypto ad terram promiſſionis, de vitiis ad virtutes, de exilio ad ſupernam patriam, deſiderio tranſeamus. A quibus debet Paſcha celebrari? ab Iſraelitis, id eſt à viris deſiderantibus videre Deum: Ab Hebræis, id eſt tranſeuntibus à vitiis ad virtutes, ab exilio huius mundi ad cœleſtem patriam. Hi enim ſoli fratres mei, verè Paſcha celebrant, quibus odio eſt mundus, qui conqueruntur, & dicunt cum Propheta: Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt, qui tranſiliunt deſiderio, vt videant Deum Deorum in Sion. Vnde & Dominus Ieſus ſe à Galilæis in Galilæa, promittit videndum, id eſt, à tranſinigrantibus in tranſmigrationem. Qui verò mundum complectūtur amore, qui ſemper hic vellent viuere, qui de terrena contendunt hæreditate, nequaquam dignè poſſunt celebrare Paſcha ſpirituale. Quando debet Paſcha celebrari? In quartadecima luna primi menſis. In primo enim menſe, id eſt, in lunatione Aprilis, quæ in Martio aliquando ſecundum nos incipit, creauit Deus mundum, & in eodem recreauit eum. Eodem igitur tempore, imò eodem mēſe & eodem die, & eadē forte hora, qua creauit Deus hominē, recreauit eundem. In quartadecima luna probabile eſt hominem eſſe creatum: Cum enim quarta die creata ſit Luna in plenilunio: ſexta die potuit eſſe talis, qualis ſolet eſſe quartadecima. Hinc & Paſchalis agnus decima die de grege ſumptus eſt: quartadecima die ad veſperū immolabatur. Chriſtus quoque die decima Hieruſalē veniens ad paſſionem, quartadecima die agnum comedens eadem nocte traditus eſt, & ad paſſionē ductus. Myſtice verò quartadecima luna immolabatur agnus ad veſperam, quoniam ſignificabat Chriſtum, qui decalogū, & quatuor in ſe complens Euāgelia, in veſpere mundi immolatus eſt. Pulchrè etiam in tēpore quo cuncta reuireſcunt, & renouantur, & agnus legalis, &

A quibus debet Paſcha celebrari.

Pſal. 119.

Mundani ſpirituale Paſcha nō celebrant.

& verus agnus Chriſtus, immolatus eſt: quoniã per paſſionem Chriſti mundus à vetuſtate exuitur, & in virtutibus vireſcit & renouatur. Nos quoque fratres, in vernali tempore, & in quartadecima luna paſcha debemus celebrare: quoniam niſi depoſita vetuſtate, innouari & virtutibus virere cęperimus, & niſi doctrinam decalogi & quatuor Euangeliorum tenuerimus, ſpirituale paſcha celebrare non valemus. Qualis debeat eſſe agnus paſchalis? ſine macula, maſculus anniculus id eſt, perfectus in munditia, & in virtute & tempore. Quis eſt hic agnus, niſi agnus Dei, qui abſtulit peccata mundi? Qui fuit ſine macula, quia peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius: Qui fuit & maſculus, id eſt, virilis & virtuoſus, virtute & ſapientia perfectus, vtpote qui debellauit aëreas poteſtatęs, & alligauit fortem armatum, & diſtribuit ſpolia eius. Fuit etiam agnus anniculus, id eſt, perfectus tempore & corpore, quoniam in perfecta ætate paſſus eſt, in qua etiam nos teſte Apoſtolo, reſurgemus: donec, inquit, occurramus ei in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti. Quid conferebat agni paſchalis immolatio? ab angelo percutiente liberationem, hoſtium carnalium ſubmerſionem in via cõfortationem. Sic quoque fratres mei, Chriſti immolatio liberat nos à diabolo, extinguit in nobis vitia carnalia, eſt nobis viaticum & cõfortatio, huius exilij via. Sicut enim Hebræi per ſanguinem agni linitum ſuper vtrumq; poſtem, & inſuper liminari, liberantur ab angelo percutiente: ita fratres mei, per Chriſti crucem, Chriſti ſanguine linitam, muniti à dextris & à ſiniſtris & in fronte, liberamur à diabolo inſidiante. Sicut verò Hebręi poſt immolationem & per immolationem agni, ſubmerſis hoſtibus carnalibus ſunt ſaluati: ita & nos per paſsionẽ & comeſtionem corporis Chriſti, extinctis in nobis vitiis, ſaluamur: Sicut enim Hebræi carnibus agni refecti & confortati: exierunt Ægyptum, & arripuerunt viam ad terram promiſsionis: ita & nos corporis Chriſti viatico refecti & confortati, mente mundum eximus, & viam virtutum arripimus ad terram æternæ hæreditatis. Quomodo erat comedendus agnus paſchalis? Non crudus, non coctus aqua, ſed tantum aſſatus igni: Caro

Ioan.1. *1.Pet.2.* *Ephe.4.* *Quomodo comedendus erat agnus paſchalis.*

Caro cruda, cadauer ſolum ſine calore eſt: Cocta in aqua diſſoluitur, aſſata verò conſtringitur, vt oſſa carni, & caro osſibus hæreat. Crudum ergo agnum comedit, qui Chriſtum purum hominem credit. Coctum & diſſolutũ aqua comedit, qui eum in duas perſonas diſſoluit. Toſtum verò & cohærentem comedit, qui in vna Chriſti perſona diuinitatem & humanitatem cohærentes credit. Comedendus eſt igitur etiam totus: id eſt caput cum pedibus & inteſtinis: quia qui corpus Chriſti ſuſcipit, credere debet ſe non ſolùm hominem, ſed etiam Deum ſuſcipere. Inteſtina etiam: id eſt, quædam occulta nobis, quæ de Chriſto & homine prædicantur, & ſi non intelligimus, debemus tamen ea credendo ſuſcipere, *Non remanebit*, inquit, *ex eo quicquam vſque mane*, id eſt quicquid eſt neceſſarium, vobis de Chriſto in via credere, credetis. Nec remanebit aliquid quod credendum eſt, quod dicatis vos non credere vſque mane, id eſt, vſque in reſurrectionem, quoniam tũc non erit tempus credendi, ſed videndi. *Si quid reſiduum fuerit*, id eſt, ſi quid eſt de Chriſto, quod quomodo verum ſit, non intelligitis, *igni comburetis*, id eſt diuinæ potentiæ adſcribetis. *Os eius non confringetis*, id eſt virtutem diuinitatis eius propter paſsionem carnis, fractam vel minoratam eſſe non credetis. *Comedetis etiam agnum cum azymis panibus & lactucis agreſtibus*. Azymus panis fermento caret: lactucæ agreſtes, habent amaritudinem. Comeditis igitur agnum cũ azymis panibus, id eſt, cum ſinceritate innocentiæ & veritatis: Et cum lactucis agreſtibus, id eſt, cum amaritudine & compunctione cordis, vt videlicet non niſi cum pœnitentia & lachrymarum compunctione, ad agni carnes præſumamus accedere. *Sic autem comedetis illum, Renes veſtros accingetis*, id eſt, luxuriam refrenabitis, non ſolum illicitam, ſed etiam licitam. Quoniam fratres charisſimi, cum tanta puritate ad carnes agni accedere debemus, vt non ſolum ab omnibus illicitis, ſed etiam à quibuſdam licitis, abſtinere debemus. *Calciamenta in pedibus habebitis*, id eſt, non adhærebunt affectus veſtri terrenis, ſed cœleſtia deſiderabunt. Qui enim fratres per auaritiam & cupiditatem adhæret terrenis, non eſt dignus accedere ad carnes agni. Baculos tenentes

Chriſti corpus.

Lactucæ agreſtes.

Comedere agnũ cum azymis panibus.

Renes accingere.

Calciamenta in pedibus habere

nentes in manibus, id eſt, rectitudinem in operibus, vt ſcilicet omnem vitam & omnia opera veſtra ad rectum finem dirigatis. *Et comedetis feſtinantes*, de vitiis ad virtutes, de mundo ad æternam patriam properantes, ad ſimilitudinem Iſraëlitarum, qui cum feſtinatione exeundi ab Ægypto, & eundi in terram promiſſionis, agnū comederunt. Nos itaque fratres mei, non pigrè, non negligenter, non tepide, ſed cum timore & deuotione ad tantum accedamus Sacramentum: Quoniam qui indignè ſumit,

1. Cor. 11. iudicium ſibi manducat & bibit. Accedamus igitur ad carnes agni cum firma fide, credentes eum in perſona Deum verum, & verum hominem. Credentes etiā quemlibet, non particulariter, ſed Chriſtum ſumere integrum & totum. In quo ſi quid intelligere non valemus, nec diſcutere, Deo reſeruemus. Accedamus etiam ad carnes agni ſine fermento odij & malæ voluntatis. Accedamus cum puritate mentis & deuotione compunctionis, cum virtute caſtitatis, cum contemptu ſeculi, cum rectitudine operis, cum feſtinatione ad terram promiſſionis. Scientes quia incolæ hic ſumus & peregrini ſicut omnes patres noſtri: Et quia non habemus hic manentem ciuitatem, ſed futuram inquirimus. Ad quam Chriſtus ſit nobis ductor, viaticum, & via, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat in æternum, Amen.

IN VIGILIA PASCHAE.

Collo. 3. *SI conſurrexiſtis cū Chriſto, quæ ſurſum ſunt ſapite, &c.* Tripertita eſt hæc lectio fratres mei. Primò enim oſtēdit Apoſtolus quæ ſapere & quæ non ſapere debeamus. Oſtendens igitur primò quæ ſapere vel quæ non ſapere debeamus ait: *Si conſurrexiſtis cum Chriſto, quæ ſurſum ſunt ſapite.* Non eſt fratres mei, idem ſapere quod ſcire.

Scire. Scire etenim eſt intellectu rem capere. Sapere verò eſt,

Sapere. non ſolo intellectu, ſed etiam ſapore & experientia rem cognoſcere. Scire quidē debemus tam mala quàm bona. Aliter enim neſciremus inter illa diſcernere. Sapere verò debemus ſola bona. Precipit igitur nobis Apoſtolus vt ſapiamus ſola bona, non mala, cœleſtia non terrena. Cœleſtia ſapit, qui terrena contemnens ſola cœleſtia odorat & concupiſcit. Terrena verò ſapit, in cœleſtem ignorās dulcedinem,

cedinem, ſola terrena diligit & quærit. Porrò fratres mei, talis fuit creatus homo, vt deſideraret & quæreret naturaliter cœleſtia. Dedit enim Deus homini rationem, quæ naturaliter cœleſtia deſiderat. Quoniam namque anima noſtra ad imaginem & ſimilitudinē Dei formata eſt, tendit naturaliter ad imaginem ad quam creata eſt. Vnde Propheta: Tibi dixit cor meum, exquiſiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram. *Pſal. 26.* In corpore quoque talem creauit Deus hominem, vt ipſo ſitu corporis ei demonſtraret quo tendere deberet. Creauit quippe eum erectum ad cœlum, ſecundum illud:

Pronaque cùm ſpectent animalia cætera terram, *Ouidius 1. Met. vn.*
Os homini ſublime dedit, cœlumque videre iuſſit.

Cæterum cū talis creatus eſſet homo, merito præuaricationis ſuæ excæcatus, & brutus factus eſt, vt more beſtiali inclinatus ſolā terrā ſapiat & quærat, & in eam moriendo diſſoluatur: Iuxta illud: Homo cū in honore eſſet nō intellexit, cōparatus eſt iumentis inſipiētibus, & ſimilis factus eſt illis: *Pſal. 48.* ſicut vitiis ita morte. Hinc eſt quod Poëtæ deſcribunt homines mutari in pecudes. Homo enim qui diuinæ originis oblitus, ſoli gulæ deditus eſt: quid aliud quàm in porcum mutatus eſt? Qui verò totus explendæ libidini deditus eſt, quid aliud quàm in fœtidum hircum mutatus eſt? Similiter & in cæteras pecudes ſecundum ſimilitudinem morū homines demutari dicuntur. Qui autē crudelitati & ſanguini deditus eſt, quid aliud quàm in lupum mutatus eſt? Itaque fratres mei, propter primam præuaricationem, duplicem mortem incurrimus, alteram animæ peccatis excæcatæ, alteram corporis in terram ſuam reuertentis. *Mors duplex.* At non oblitus miſereri Deus, pro nobis eſt homo factus, mortuus eſt & reſurrexit, & aſcendens in cœlum ſedet ad dextram patris. Mortuus quippè eſt ſola morte corporis, vt vtramq; mortem noſtram, animæ ſcilicet & corporis, in nobis deſtrueret. Reſurrexit ſola corporis reſurrectione, vt nos & in anima & corpore faceret reſurgere. Aſcendit in cœlum, vt nos quoque in cœlum faceret aſcēdere. Itaq; fratres mei, ſi conſurrexiſtis in anima & à peccatis cum Chriſto, id eſt, per Chriſtum reſurgentem in corpore à mortuis: non

redeatis

redeatis rurſum ad peccata, nec ſapiatis amplius terrena, ſed potius quæ ſurſum ſunt, ſapite, vbi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens. Ac ſi diceret: vos qui Chriſti membra eſtis, tendite deſiderio ſurſum vbi præceſsit caput veſtrũ. Et ex hoc quòd in parte iam reſurrexiſtis, confidite quia poſt Chriſtum aſcendetis.

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtenditur cui mori & cui viuere debeamus, cùm ſubditur: *Mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo.* Ac ſi diceret: Non debetis de cætero quæ ſuper terrã ſunt, ſed quæ ſurſum ſunt, ſapere, quoniã mortui eſtis mũdo, & viui Deo. *Rom. 6.* Vnde ipſe alibi dicit: Si mortui ſumus peccato, quo modo adhuc iterũ viuemus in illo? Debemus igitur fratres mei eſſe mortui mundo, mortui carni, mortui etiã propriæ volũtati. *Mortui mundo.* Mortui mundo, vt non diuitias, non honores, non potentias, non glorias, non deſideria mundi, ſed cœli quæramus. Mundo ſe mortuum eſſe oſtendit Apoſtolus cùm dicit: Mihi autem abſit gloriari niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti, per quem mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo. Mundus fratres mei, mihi crucifixus eſt, ſi me non trahit ſuis blandimentis. Ego verò mundo crucifixus ſum, ſi illum non amplector deſideriis. *Gal. 6.* Mortui carni eſſe debemus, vt nõ guloſitas, non ebrietas, non luxuria, non voluptas, non deſideria carnis quærantur à nobis, ſed ſpiritus. *Coloſ. 3.* Vnde Apoſtolus: Mortificate mẽbra veſtra quæ ſunt ſuper terrã: Quæ ſunt fornicatio, luxuria, auaritia, commeſſationes, ebrietates, &c. Et alibi, *Gal. 5.* Qui autem, inquit, Chriſti ſunt, carnẽ ſuam crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis. Mortui etiam propriæ voluntati eſſe debemus, vt non noſtram, ſed dei voluntatem facere quæramus. Ad quod exemplo ſui nos inuitat Dominus dicens: *Ioan. 6.* Non enim veni vt faciam volũtatem meã, ſed voluntatem Patris mei qui miſit me. Quis enim melius debuit facere voluntatem ſuam, quàm filius Dei, qui vnam ſemper cum patre habet voluntatem? attamen non ſuam, ſed dei voluntatem ſe quærere dicit, vt nos inſtrueret non noſtram, ſed dei ſemper & quærere & facere voluntatem. Itaq; fratres mei, non noſtram, ſed Dei voluntatem ſemper quæramus & inquantum poſſumus faciamus.

ciamus,& ei dicamus: Non mea Domine voluntas, ſed tua fiat. Si ergo prædicto modo mortui fuerimus, erit proculdubio vita noſtra abſcondita cum Chriſto in Deo. Vt cum Apoſtolo dicamus: Viuo ego iam non ego,viuit autem in me Chriſtus, vita vtique tam ſpirituali quàm æterna. Et vita quidem fratres mei, ſpirituali viuimus, quando morte peccatorum à nobis eliminata, in fide, & ſpe,& charitate viuimus: In iuſtitia, miſericordia, & caſtitate cæteriſque virtutibus floremus & fructificamus. Quæ vita nunc eſt abſcondita cum Chriſto in Deo, quoniam & ſi nunc videmur mundanis hominibus abiecti & viles, opprobrium hominum & abiectio plebis: Et ſi videamur quotidie eſurire,egere,& pati: eſtimati tanquam oues occiſionis: tamen fide,ſpe,& in occulto apud Deum viuimus, vt poſſimus dicere cum Apoſtolo: Vt caſtigati & non mortificati, tanquam morientes,& ecce viuimus. 2.Cor. 6. Vita verò ſpirituali viuemus, quando hoc mortale corpus induet immortalitatem & beatitudinem. Quæ vita nunc eſt abſcōdita cum Chriſto in Deo. Quoniā & ſi corpus noſtrū,mori,putreſcere, incinerari nunc videatur, & mundanis hominibus inde reſurrecturum deſperetur, tamen in abſcondito apud Deum, cui omnia viuunt; corpora noſtra non pereunt, ſed in melius renouanda cum Chriſto reſeruantur. Sequitur pars tertia,in qua oſtēditur quòd benefacientes pręmium conſequuturi ſumus, cum ſubditur: *Cùm autem Chriſtus apparuerit vita veſtra, tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria.* Quaſi diceret: Sicut vita veſtra nunc cum Chriſto abſcondita eſt,ita cum Chriſto ad iudicium veniēte reuelabitur. Dicitur autem Chriſtus vita noſtra methonomicè, quoniam ipſe eſt cauſa, largitor,& auctor vitæ noſtrę,& corporalis,& ſpiritualis, & æternæ. *Chriſtus vita noſtra.* Quod quidem nūc aliis falſum, aliis dubium, & aliis videtur occultum, ſed in iudicio Chriſto apparente,omnibus erit manifeſtum,tam bonis quàm malis. Mali enim teſte ſcriptura,tunc dicturi ſunt: Quos aliquando habuimus in deriſum ſunt iſti,& in ſimilitudinem improperii. *Sap. 5.* Nos inſenſati,vitam illorum æſtimabamus inſaniā, & ecce quomodo nunc reputantur inter filios Dei, & inter ſanctos ſors illorum eſt. Tunc quippè Chriſtus qui

primò venit occultus, veniet apertus. Vnde ipſe dixit: ſicut fulgur exit ab oriente & paret vſque in occidentem, ita erit filij hominis aduentus: Et qui primò apparuit humilis, tūc apparebit ſuper omnem altitudinem ſublimis. Et qui prius apparuit deſpectus, tunc apparebit ſuper omnem gloriam glorioſus: Et qui primùm apparuit pauper pauperum, tunc apparebit Rex regum & Dominus dominantium. Et qui primò fuit iudicatus & paſſus, tunc iudicabit damnans iniuſtos, & glorificās iuſtos. Nos quoque fratres mei, ſi humiliauerimus nos cū Chriſto in via, ſublimabimur cum ipſo in patria. Si fuerimus deſpecti cū Chriſto in via, glorificabimur cum ipſo in patria. Si fuerimus pauperes & ſubiecti cum Chriſto in via, ditabimur, & Domini dominabimur cum ipſo in patria. Si diiudicabimur, & patiemur cum Chriſto in via, iudicabimur & lætabimur cum ipſo in patria. Itaque fratres mei, non ſapiamus terrena, non incuruemur ad amorem eorum more pecudum, quæ ſine freno, toto impetu, ad implēdam corporis feruntur voluntatem, ſed potius ſimus erecti ad cœlum, ſicut corpore ita mente: toto deſiderio amemus & quæramus cœleſtia, mortui mundo, viui Deo: quatenus cùm Chriſtus apparuerit vita noſtra, tūc & nos apparebimus cum ipſo in gloria. Ipſo præſtante qui viuit & regnat cum Patre & Spiritu ſancto per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Luc.17.

2.Cor.5.

IN DIE SANCTO PASCHAE.

Celebratio dominicæ crucis & reſurrectionis.

E*Xpurgate vetus fermentum, vt ſitis noua conſperſio ſicut eſtis azymi. &c.* Hodie fratres chariſſimi, Dominicam celebramus reſurrectionem. Propterea debemus ipſi, quam colimus, congruere ſolennitati. Illis enim ſolis prodeſt ſolennitates celebrare, qui eis mente & operibus ſe ſatagunt configurare. Celebratio igitur dominicæ crucis & reſurrectionis tunc proderit nobis, ſi vitia in nobis crucifixerimus, ſi à vitiis ad virtutes, à vetuſtate ad nouitatem reſurrexerimus. Ad hoc igitur nos hortatur Apoſtolus fratres mei, in prælibata lectione hoc modo. Primò nos præcipit exuere vetuſtatem: ſecundò induere nouitatem. Tertiò ſubdit cauſam quare hoc facere debeamus. Quartò nos hortatur epulari. Quintò oſten-

tò oſtendit qualiter ad hoc epulum accedere debeamus. Monet igitur primò nos fratres mei; exuere vetuſtatē; id eſt veteris Adæ ſimilitudinem, ſcilicet peccatū. Peccatum autem vocatur vetuſtas triplici ratione. Vetuſtas enim facit hominem curuum & imbecillem: Sic & peccatū animam facit curuam ad terrena, & imbecillē ad bene agendum. Vetuſtas hebetat ſenſus hominis: ſic & peccatum virtutes mentis: Vetuſtas trahit hominem ad mortem, ſic & peccatum animam. Ait ergo Apoſtolus: *Expurgate vetus fermentum*, tangens conſuetudinem Iudæorum; qui in Paſcha fermentum abiiciebant, & azyma comedebant: tum ob recordationem, quod cùm poſt immolationem agni, exirent Patres eorum de Ægypto, qui cum tanta feſtinatione exierunt, vt non liceret eis parare panes, ſed farinas ferentes, inde azimos panes in foco faciebant tum ob myſterium eos euitandi peccati fermentum; qui purè Paſcha volunt celebrare. Porrò fermentum, & maximè vetus reddit panem acidum, leuem, minus vegetatiuum; & magis cauernoſum. Sic fratres mei, peccatum facit animam hominis acidam, vt Deus nolit eam vnire ſibi & incorporare, facit eam leuem, vt diabolus poſſit eam circunferre, facit eam minus ſolidam & validam ad reſiſtendum diabolo, facit cauernoſam, vt diabolus in ea ſibi latibulum inueniat. Itaq; fratres mei, expurgate vetus fermētum peccati, id eſt; per pœnitentiam correctionem, & emendationem, peccatum auferte non ſolum à mente, ſed etiam à domo & à communione Eccleſiæ. Non enim perfectè expurgat vetus fermentū, qui & ſi à ſe quantum poteſt abiicit, tamen à domo ſua vel à cōmunione non abiicit. A ſe fortè Heli abiiciebat fermentū ſed à domo iſta non abiicit & ideò cum ea periit. A ſe fortè Corinthij (ad quos hic loquitur Apoſtolus) abiiciebāt fermentum, ſed à communione ſua non abiiciebant; dum corruptorem nouercæ ſuæ, quam Apoſtolus excommunicauerat, non euitabant. Cùm de huiuſmodi Ioannes dicat, nec aue ei dixeritis. Qui enim, inquit dicit ei aue, communicat operibus eius. Et Apoſtolus in eadem Epiſtola: Si quis, inquit, nominatur fornicator, aut auarus, cum huiuſmodi nec cibū ſumere, nec cōmunicare debes.

Peccatum vocatur vetuſtas triplici ratione.

Expurgare vetus fermētum quid.

2. Ioan.

1. Cor. 5.

Hoc contra quoſdam eſt, fratres mei, qui cum excommunicatis participare, conueſci, & colloqui non verentur: cùm ſcriptũ ſit. Qui tãgit picem, coinquinabitur ab ea, & qui tetigerit mortuum, immundus erit. Eadem ratione, qui cum excommunicato communicat, excommunicatus eſt. Secundò monet nos Apoſtolus habere nouitatẽ, cùm ſubdit: *vt ſitis noua conſperſio*, id eſt, noua paſta, pura ſcilicet a veteri fermento, & ab omni immunditia. Loquitur enim hic metaphoricè, aſsimilans puritatem Eccleſiæ, puritati paſtæ. Qui enim vult facere puram paſtam, primò purgat & emundat grana tritici, poſteà molit, & in farinã redigit, deinde aſperſione aquæ conglutinat & cõiungit. Simili modo ad hoc vt cõmunio Eccleſiæ pura ſit, & Deo accepta, primùm oportet vt ſingulæ perſonæ in ſe ſint puræ & mundæ. Sed quædam perſonæ, licèt in ſe puræ videantur, tamen ad modum granorum ſunt groſſæ & duræ, quoniam nulla ſocietate vel compasſione aliis ſociantur, ſubiectæ ſibi & coniunctæ: ſibi ſoli viuentes, ad ſe omnia referentes, contrarij illis quos notauimus ſuprà. Illi enim etiam excommunicatis ſocietate iunguntur. Iſti nec etiam bonis cõſociari vel confœderari volunt. Vtrũque vitium eſt, & omnibus confœderari, & nulli. Illi ſunt in malis feruidi, hi ſunt etiam in bonis tepidi. Hos vocat Apoſtolus ſinę affectione, ſine amicitia, ſine fœdere. Hæ ergo perſonæ ad ſimilitudinem granorum per recordationem peccatorum, & conſummationẽ ſuppliciorum ſunt terendæ, & in humilitatem redigendæ. Et ne fortè arida humilitas eat, tanquam puluis quẽ proiicit vẽtus à facie terræ, ideò rore charitatis ſunt conglutinandæ, & in nouam conſperſionẽ coniugandæ, ne vel odio, vel inuidia, vel cupiditate terrena, à mutua vel à Chriſti charitate valeant ſeparari. Itaque, fratres chariſſimi, purgemus & emundemus vnuſquiſq; ſeipſum, & mola humilitatis & contritionis conuertamur, & glutino charitatis & compaſsionis ad inuicẽ vniamur, vt charitatis & vnionis noſtræ puritate, Deus paſcatur & delectetur, & nos ecõuerſo charitate & vnione diuina paſcamur & delectemur. Sicut enim charitate noſtra paſcitur, & delectatur Deus, ita nos diuina charitate paſcimur & delectamur.

Eccle.13 · *Rom.1.* · *Pſal.1.*

Tertiò

Tertiò Apoſtolus ſubdit cauſam, quare noui eſſe debeamus, cùm dicit: *Etenim paſcha noſtrum immolatus eſt Christus.* Quaſi dicat: Eſtote noui, quoniam ad nouum prandium eſtis vocati, ne fortè veniens qui vos ad ſuas nuptias vocauit, dicat cuilibet veſtrum: quomodo huc intraſti, non habens veſtem nuptialem? Et iratus mittat vos in tenebras exteriores, vbi erit fletus & ſtridor dentium. Itaque fratres mei, ſimus noui, vt ad nouas noui agni epulas noui accedamus: Quoniam non vt Iudæi carnem & ſanguinem brutorũ animalium hodie epulaturi ſumus, ſed ipſum Deum & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtũ, quí noſtrum Paſcha immolatus eſt, epulum ſcilicet nouum, ſufficiens & pingue. Et nouum quidem eſt, quoniam & in ſe purum eſt à peccati vetuſtate, & nos ſi dignè illud ſuſcipimus, efficit nouos ſui nouitate. Sufficiens verò eſt, quoniam pro multis figuratiuis, & inſufficientibus, & frequentibus hoſtiis legalibus, vna & vera ſemel oblata hoſtia, Chriſtus immolatus eſt. Quamuis enim ſuper multa altaria quotidie offeratur, immoletur, & frangatur in Sacramento, tamen non niſi ſemel immolatus eſt vna ſola vera hoſtia Chriſtus: quoniam Chriſtus reſurgens ex mortuis iam non moritur. Et cùm multæ eſſent hoſtię Iudæorum inſufficientes vt ſacrificium pro peccato pacifica votiua, hoſtia, victima. Chriſtus eſt ſufficiens ſacrificium omnibus & pro omnibus, & pro peccatis propitiandis, & inter Deum & hominem pro pace reconcilianda, & pro votis hominum perficiendis, & pro hoſtibus vincendis. Pingue verò eſt, quoniam omni gratia, charitate & miſericordia ſaginatus eſt Dominus noſter Ieſus Chriſtus. Hic eſt enim ille vitulus ſaginatus, quem Pater in reditu filij de regione diſſimilitudinis reuertentis præcipit immolari. Ad hoc igitur nouum, largum, & ſaginatum epulum inuitati, Fratres chariſſimi, ſollicitè penſemus agere illud quod Sapiens ait: Ad menſam magnam ſediſti, attende quoniam ſimilia oportet te præparare. Ad menſam quippè Chriſti inuitati fratres chariſſimi, ſimilia ei præparemus, ſic eum diligamus ſicut ipſe dilexit nos: Sic propter eum nos humiliemus, ſicut ipſe humiliauit ſe propter nos. Sic propter eum ſimus pa-

Math. 22. *Luc.* 13. *Rom.* 6. *Eccle.* 31.

tati mori, ſicut ipſe mortuus eſt pro nobis.

Quartò monet nos Apoſtolus ad epulandum cùm ſubdit. Itaque epulemur. Monemus & nos fratres chariſſimi vos, vt omnes pariter epulemur epulũ animabus noſtris neceſſarium. Scriptum eſt enim: Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habetis vitam in vobis. Vnde ſtatutũ eſt, vt pueris mox baptizatis, ſaltem in ſpecie vini, tradatur, ne ſine neceſſario diſcedant Sacramento. Et quid ſi diſcedant. Nunquid damnabuntur? Non fratres mei, quoniam in fide & ſi non ſua, tamen patrinorum ſaluabuntur. Duo quippè, ſunt modi manducandi corpus Chriſti: Vnus Sacramentalis, alius ſpiritualis. Sacramẽtaliter accipit corpus Chriſti etiam malus, ſed quia indignè, iudicium ſibi manducat & bibit. Spiritualiter verò accipit corpus, bonus, qui & ſi non Sacramentaliter quandoque accipit, tamen fide & charitate in corpore Chriſti eſt. Vnde Dominus exponens quid ſit eum manducare ſpiritualiter, ait: Qui manducat carnem meam, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in eo. Et Auguſtinus: quid paras dentem & ventrem, crede, & manducaſti. Veruntamen fratres mei omnibus Chriſtianis, locum & tempus habentibus etiam Sacramentaliter communicandum eſt. Vnde & in primitiua Eccleſia, vniuerſi Chriſtiani, ſingulis Dominicis diebus ſolebant communicare. Sed quia quidam negligenter accedebant, poſtea pro Euchariſtia panem benedictum ſtatuerunt dari: Et ſaltem ter in anno, in Natali, in Paſcha, in Pentecoſten communicari. Sed nunc fratres, adcò exereuit iniquitas, quod vix ſemel in anno quidam dignè valeant communicari. Sed & ſunt quidam, qui quotidie communicare gaudent, alij qui reformidant: Et vtrique bene faciunt, ſi contemptum cauent, & vt dignè communicare valeant, laborant. Nam vterque & Zachæus & Centurio CHRISTVM honorauerunt, & Zachæus lætè ſuſcipiendo, & Centurio ſe indignum reputando. De illis verò qui quotidianas celebrant Miſſas, ait Auguſtinus, quotidianas Miſſas celebrare, nec laudo, nec vitupero, id eſt: nec laudo in negligentibus,

Ioan. 6.

Duo modi manducãdi corpus Chriſti.

1. Cor. 11.

In primitiua Eccleſia Chriſtiani ſingulis dominicis communicabant.

Auguſt.

nec

nec vitupero in diligentibus.

Quintò docet Apoſtolus, qualiter ad menſam altaris accedere debeamus. Magnum quippè hoſpitem, imò Deum & Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM, fratres chariſſimi, hodie ſuſcepturi, hoſpitium purum & honeſtum ei præparemus. Et certè ſi principem vel aliquam perſonam ſecularem ſuſcepturi in hoſpitio noſtro eſſemus, ipſum hoſpitium noſtrum ab omni ſorde purgaremus, & ornamentis decoraremus, vt intrantem perſonam nulla turpitudo offenderet, ſed potius mundities & honeſtas domus lætificaret. Si ergo hoc facimus pro Principe temporali, quid facere debemus pro Rege regum & Domino dominantium? Præcipit enim Apoſtolus, vt ſuſcipiamus DEVM noſtrum, *non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ*. Ac ſi dicat: Omnem ſordem à vobis tollite, tollite à confeſſione veſtrorum peccatorum vetus fermentum excuſationis: nec ſcilicet more veteris Adæ, peccata veſtra excuſetis: Nec declinetis cor veſtrum in verba malitiæ ad excuſandas excuſationis in peccatis. Sed potius voſmet accuſate, indignos clamate, plorate & ſatisfacite. Tollite quoque à mente fermentum malitiæ, odij ſcilicet, inuidiæ, & malæ voluntatis. Tollite quoque ab opere fermentum nequitiæ, id eſt, iniuſtitiæ, ne ſcilicet faciatis aliis quod vobis fieri non vultis. Præcipit ſubſequenter vt epulemur carnes agni in azymis ſinceritatis & veritatis. Ac ſi dicat: Non ſufficit vobis ſordes expurgare à vobis, niſi etiam virtutibus hoſpitium, quo Dominum eſtis ſuſcepturi ornetis. Quibus? azymis ſinceritatis & veritatis: Vt videlicet ſinceritas ſit in vita, veritas in loquela. Sinceritas fratres mei, erit in vita noſtra, ſi ſincerè ſapiamus, ſi ſincerè diligimus, ſi ſincerè viuimus. Veritas verò erit in loquela, ſi verè peccata noſtra confiteamur: Si veritatem cum proximo loquimur, ſi Dominum conſona voce laudamus. Si ſic fratres mei vixerimus, ad carnes veri agni purè accedere poterimus, vt per charitatem DEI & proximis vniamur, operante Domino noſtro Ieſu

Qualiter ad mēſam altaris accedere debeamus.

Pſal. 140.

Sinceritas in vita, veritas in loquela.

Chriſto, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat in æternum, Amen.

IN DIE SANCTO Paſchæ.

Mar.16. *MAria Magdalene, & Maria Iacobi & Salome, emerunt aromata, vt veniẽtes vngerent Ieſum, &c.* Quoniam ad paſchales nuptias nos vocat fratres mei, inſtitutio ſolennitatis hodiernæ, debemus hanc diem ſpiritualibus gaudiis & Euangelicis eruditionibus occupare: Et quia quod vnuſquiſque plus diligit, libentius audit: ſi Deum & redemptorem noſtrum præ cunctis diligitis, Euangelicam hiſtoriam de eius reſurrectione libentius audietis. Nos ergo fratres chariſſimi, vobis Euangelicam lectionem percurrimus: Primò quæ ad hiſtoriam, ſecundò quæ ad tropologiam pertinent explanantes. Et iuxta quidem hiſtoriam, quatuor nobis ſunt conſideranda. Primò quantum iſtæ ſanctæ mulieres fuerũt in Chriſtum deuotæ, ſecundò quomodo poſtulantes fuerint exauditæ: Tertiò quomodo ab angelo conſolatæ ſint, & de reſurrectione Chriſti eruditæ: Quartò quomodo primæ ad Euangelizandum dominicam reſurrectionẽ ſint miſſæ. *Mulierũ mira deuotio.* Fuit igitur fratres chariſsimi, iſtarum mulierum mira deuotio. Fuerunt quippè erga Chriſtum feruidæ, audaces, & officioſiſsimæ. Feruidæ, quia quem viuentem ardenter amauerant, vſquè ad mortem flendo proſequutæ ſunt, nec poſt mortem obliuiſci potuerunt. Audaces, quia cùm Apoſtoli & columnæ Eccleſiæ fugerent, negarent, & laterent, has mulieres, nec damna, nec terror mortis, nec gladius potuit deterrere, quin cruci asſiſterent, & ad monumentum curſitarẽt. Officiociſsimæ, quoniam viuenti miniſtrauerunt cum gaudio de ſubſtantiis ſuis: Morienti asſiſterunt cum gemitibus & lamentis. Ad ſepulchrum cucurrerunt cum ſuſpiriis, & vnguentis. Sed ad hæc quid nos fœminei viri dicere poſſumus, qui erga Chriſtum redemptorem noſtrum tepidi, timidi, & negligentes ſumus? Illæ mulieres, Chriſtum in carne mortali viuentem, morientem, & ſepultum, ardenter amauerunt: Et nos viri illum nunc regnantẽ in æternum, & ſuos glorificantẽ, vel minime, vel tepidè amamus? illæ mulieres,

nec terrore mortis, nec gladio potuerunt prohiberi, quin adſtarēt mortuo & ſepulto: Et nos miſeri viri, timore vel cupiditate ſeparamur à Chriſto in æternum viuente & regnante ? Illæ mulieres, viuente Chriſto, in carne mortali miniſtrauerunt de ſubſtantiis ſuis : mortuo de lachrymis & vnguentis ſuis ; Nos illi iam regnanti in æternum miniſtrare & de ſuis cibis in ſuis pauperibus ſatiare contemnimus? Excutiamus ergo fratres mei, teporem, timiditatem, & negligentiam noſtram. Et exemplo iſtarum mulierum, in amore Dei ferueamus, audaces & officioſi in Dei ſeruitio eſſe diſcamus. In hoc autem quod dicitur, quod *Valde mane Vna Sabbatorum Veniunt mulieres ad monumētum orto iam Sole*: feruor pariter, audacia, & officioſitas mulierum demonſtratur, quæ etiam nocte venire cum aromatibus ad monumentum cœperunt: Sed Sole, id eſt, aurora ex vicinitate Solis iam orta, ad monumētum peruenerunt. In quo etiam innuitur, quod Sole diei oriente, Sol iuſtitiæ Chriſtus reſurrexit. In cuius etiam memoria, matutinas laudes celebrat Eccleſia. Generalem quoque reſurrectionem in matutino tempore credimus eſſe celebrandam. Iuxta quod Dauid inquit : Et dominabuntur eorum iuſti in matutino. Quando igitur ſecundum Matthæum, terræmotus factus eſt magnus, antequam Angelus reuolueret lapidem ab oſtio monumenti, Chriſtus reſurrexiſſe, & multa corpora ſanctorum qui dormierant, ſecum ſuſcitaſſe credendus eſt. Nec mirum, ſi Chriſtus, qui clauſo virginis vtero moriturus exierat, immortalis factus clauſo ſepulchro exierit. Cùm generaliter omnia iuſtorum reſurgentium corpora ſint ſubtilitate donanda: Vt nullo muro, nulla ſoliditate, à ſua agilitate retineri valeant aut cohiberi.

Matutinæ laudes.

Pſal. 48.

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtenditur quomodo mulieres petentes, exaudiantur. Petunt quippè mulieres quodammodo cum inſinuatione, cùm dicūt: *Quis reuoluet nobis lapidem ab oſtio monumēti?* Sunt enim duo genera petitionum. Quædam enim à Deo ſunt in ſe digna, vt directè & apertè valeāt poſtulari, vt virtutes & regnum cœlorum. Alia verò ſunt de quibus an nobis expediant, ignoramus. Et ideò non directè, ſed cum conditione vel

Duo genera petitionum.

insinuatione poſtulanda ſunt. Cum conditione poſtulat
Mat.26. Dominus à ſe tranſire calicem paſſionis, cùm dicit, Pater ſi fieri poteſt tranſeat à me calix iſte: Veruntamē non mea voluntas, ſed tua fiat. Cum insinuatione poſtulat beata
Ioan.2. Virgo vinum in nuptiis dari, cùm dicit: Vinū nō habent. Similiter cum insinuatione poſtulant ſanitatem Lazaro dari ſorores eius, cùm dicunt, Domine, ecce quem amas, infirmatur. Non enim apertè rogant eum ſanari, quippè neſcientes an hoc expediret, ſed tantùm dolorem, deſideriumq; ſuum oſtendunt. Qui enim ſuam neceſſitatē oſtendit, ſatis petit. Eſt ergo ac ſi dicerent. noſtram neceſſitatem vides: Sed tu Domine, qui omnia noſti, fac quod ſis expedire nobis, Hoc modo petunt & hæ mulieres, cùm dicūt, *Quis reuoluet nobis lapidem ab oſtio monumenti? Et erat quippè*, ſubdit Euangeliſta, *magnus valde.* Et quem fœminarum debilitas non poſſet amouere. Et quia magna erat earum deuotio, & petitio pia, exaudiri merentur. *Et reſpicientes, viderunt reuolutum lapidem.* Poſtulatum ergo eis conceditur, non tamen ea intentione qua poſtulabatur. Illæ enim poſtulabāt lapidem amoueri, vt mortuum vngerent. Lapis verò ideò remotus eſt, vt vacuum videntes monumentum, Chriſtū reſurrexiſſe intelligant. Per quem
Mat.28. autem iſte lapis remotus ſit, Matthęus exponit: Quia Angelus Domini deſcendit de cœlo, & accedens reuoluit lapidem. Porrò duplici de cauſa Angelus deſcendit, & vt lapidem reuolueret, & vt Dominicæ reſurrectionis nuntius & teſtis eſſet. Vnde & Ioānes deſcribit duos Angelos Mariæ Magdalene apparuiſſe, ſedentes vnum ad caput, & alterum ad pedes: Vt videlicet in ore duorum vel trium teſtium ſtet omne verbum. Ecce quid mereatur, & feruor & deuotio mentis. Quia enim adeò iſtę ſanctę mulieres fuerunt in Chriſto feruidæ & deuotæ, & Angelum videre, & ab eo iuuari, & conſolari, & erudiri meruerunt. Hinc diſcamus & nos fratres mei, feruidi eſſe in Chriſto & deuoti, vt ſimiliter à Deo per Angelos conſolari, iuuari, & erudiri mereamur. Odit quippè & nauſeat Deus tepidos & pigros, & arcana dulcedinis ſuæ atque ſuauitatis, eis non curat reuelare: ſed, qui ſicut Daniel, ſunt deſideriorum viri, à Deo merentur illuminari.

Duplici de cauſa Angelus deſcendit.

Sequi-

Sequitur pars tertia, in qua ſanctæ mulieres Angelum vident, & ab eo cõſolantur pariter & erudiũtur, cùm ſubditur: *Et introeuntes in monumentũ*, id eſt, in domũculam in qua erat monumentum, *viderunt iuuenem ſedentem in dextris coopertum ſtola candida, & obſtupuerunt, &c.* Porrò fratres mei, Angelus qui ſic apparebat, in ſeipſo demonſtrabat, & qualis erat ille quem venerat nuntiare, & quales fideles futuri ſint in reſurrectione. Apparuit enim non puer, non ſenex, ſed iuuenis: Quoniam reſurrectio in ætate perfecta, & in Chriſto iam erat celebrata, & in nobis erat celebranda, Vnde Apoſtolus: Donec, inquit, occurramus ei in virum perfectum, in menſuram ætatis, plenitudinis Chriſti. Apparuit & ſedens, quoniam quietem reſurrectionis nuntiabat; per quã iam regnabat Chriſtus, & nos quoque regnaturi ſumus. Sedebat autem, iuxta Matthæum, ſuper lapidem monumenti, quoniam illum prædicabat, qui pondus mortis & in ſe iam ſuperauerat, & in nobis in reſurrectione ſuperaturus erat. Vnde idem per Oſeam prædixit; O mors, ero mors tua. Apparuit etiam in dextris, quoniam illum nuntiabat, qui iam in dextera æternæ beatitudinis ſedebat: Et nos in iudicio ad dexteram ſuam collocaturus erat. Apparuit quoque coopertus ſtola candida, quia illum prædicabat, qui iam ſtola immortalitatis erat veſtitus, & in fine ſuos erat veſtiturus. Apparuit in ſtola candida, non quòd ciues æternæ patriæ indigeant veſtiri, ſed vt ſplendorem & ſuæ & noſtræ feſtiuitatis demonſtraret in candore. Chriſti quippè reſurrectio & nos ad æternitatem reduxit, & angelicam ruinam reſtaurauit, & vtriſque ſimul ſolennia gaudia in æternum cumulauit. Erat enim, vt ait Matthæus, aſpectus eius ſicut fulgur, veſtimenta autem eius ſicut nix. In fulgure enim vultus terruit cuſtodes, & in candore conſolatus eſt mulieres. In quo & illud demonſtratur, quoniam ille, quem nuntiabat, erat futurus in iudicio terribilis reprobis: & blandus iuſtis. Conſolãtur autem mulieres ab Angelo, cùm eis dicitur: *Nolite expaueſcere.* Quaſi dicat: Paueant qui cœleſtia non amãt: Vos verò quid timetis, quæ cõciues veſtros videtis? Inſtruũtur quoq;, cùm eis dicitur: *Ieſum quæritis Nazarenũ crucifixum, ſurrexit nõ eſt hic.*

Mulieres cõſolantur ab Angelo.

Ephe.4.

Oſeæ.13.

Quare in ſtola candida apparuit Angelus.

Mat.vlt.

Quia

Quia namque multi nuncupatiuè dicti ſunt Ieſus, determinatur per locum, cùm additur *Nazaræenum*. Et per cauſam, cùm ſubditur, *crucifixum Surrexit, non eſt hic*. Radix amara crucis euanuit, flos cum fluctibus erupit: Quoniam qui in morte iacuit, in gloria reſurrexit. *Ecce locus vbi poſuerunt eum*. Oſtenditur locus mortis vacuus mortalibus, vt inde habeamus in nobis ſpem, & agamus Deo gratiarum actionem.

Sequitur pars quarta, in qua mulieres mittuntur ad euangelizandum Chriſti reſurrectionem, cùm ſubditur: *Sed ite, dicite diſcipulis & Petro, quia præcedet vos in Galilæam*. Sicut per mulierem mors viro propinata eſt, ita nunc per eandem opprobrium primæ matris iſtæ ſanctæ mulieres deleuére. Sunt autem iſtæ mulieres præ cæteris priuilegiatæ, quia ad euangelizandum ipſis Euangeliſtis Chriſti reſurrectionem primitùs ſunt miſſæ. Cùm autem

1. Tim. 2. dicat Apoſtolus, mulieri docere in Eccleſia nõ permitto: iſtæ etiam ipſos doctores docuerunt: vnde & Apoſtolæ Apoſtolorum nuncupari poſſunt. *Dicite*, inquit, *diſcipulis eius & Petro*. Petrus vocatur ex nomine, ne deſperet ex negatione. Niſi enim eum Angelus exprimeret, inter diſcipulos venire non auderet. Ex magna autem diſpenſatione Dominus Principem Apoſtolorum ſe negare permiſit, vt ſcilicet & ipſe in ſua culpa diſceret, quomodo aliis miſereri & cõpati deberet: & in lapſu Principis Apoſtolorum timerent quantumcunque ſanctiores, & in eius ſperarent reſtitutione quantumcunque peccatores. *Præcedet vos*, inquit, *in Galilæam*. Cùm in pluribus locis aliis Dominus apparuerit, prius diſcipulis, quare Dominus de ſola Galilæa loquens, & per ſe, & per Angelos, dixit ſe diſcipulos ſuos in Galilæam præceſſurum. Tum quia ibi generalius & manifeſtius omnibus diſcipulis ſuis apparuit: tum quia Galilæa interpretatur tranſmigratio facta. Chriſtus autem iam à paſſione ad reſurrectionem, à morte ad vitam, à pœna ad gloriam trãſmigrauerat. Sed Apoſtoli, cæteriq; fideles ipſum ſequentes, eum glorificatum videbunt, qui nunc à vitiis ad virtutes, à terrenis ad cœleſtia tranſmigrant. Nos itaq; fratres, nunc à vitiis ad virtutes, à terrenis ad cœleſtia tranſeamus, vt ipſum in glo-

Petrus Princeps Apoſtolorum.

ria ſua glorificatum, glorificati & ipſi cōtemplari mereamur. Moraliter autem per has tres ſanctas mulieres fratres chariſſimi, inſtruimur, qui, quando, cum quibus,& qualiter ad calicem corporis & ſanguinis Domini accedere debeamus. Per calicem quippe ſepulchrum, lapis ſuperior per pateram: per corporalia, ſyndon,& ſudarium, quibus Chriſtus inuolutus eſt, exprimuntur. Qui ergo ad ſepulchrum calicis Domini accedere debeant, iſtæ mulieres oſtendunt, quæ ad monumentum tres venerunt. Solummodo enim illi qui trinitatē fide & moribus profitentur, ad calicem corporis & ſanguinis Domini accedere digni ſunt, vt ſcilicet illum quem ſuſcipiūt, vnū Deum ante ſecula cum Patre & Spiritu ſancto, & in tempore pro nobis hominem factum eſſe credāt atque paſſum. Quando etiam ad calicem Domini accedere debeamus, hæ mulieres nobis oſtendunt, quæ ad monumentum Domini, orto Sole, peruenerunt. Nos quoque fratres, non niſi expulſis à corde noſtrorum vitiorum tenebris per pœnitentiam, & Sole virtutum in nobis radiante per iuſtitiam, ad calicem Domini accedere debemus. Qui enim adhuc manens in tenebris vitiorum, ſcilicet odij, vel inuidiæ, ad calicem Domini accedit, ad iudiciū ſuum accedit. Cum quibus verò ad calicem Domini accedere debeamus, hæ mulieres nobis oſtendunt, quæ ad ſepulchrum Domini, non niſi cum vnguentis & aromatibus acceſſerunt. Nos quoque fratres mei, ad calicem corporis & ſanguinis Domini, non niſi cum ſuauitate bonorū operū, & flagrātia virtutū, quib' Deū & proximū delectemur, accedamus. Qui enim ad tantū Sacramentū tepidè & ſine cōpunctione, ſine ſuſpiriis, ſine odore orationis & deuotionis accedit, indignè accedit. Qualiter quoq; ad calicē Domini accedere debeamus, hæ mulieres nobis oſtendunt, quæ venerūt ad monumentum cum humilitate, nihil de ſe præſumendo, ſed propriæ infirmitatis conſciæ, diuinum auxilium inuocando & dicendo: Quis reuoluet nobis lapidem ab oſtio monumenti. Nos quoque fratres mei, ad calicem Domini accedamus cum humilitate, nihil de noſtra iuſtitia præſumentes, ſed noſtrę infirmitatis conſcij, diuinum auxiliū inuocantes & dicētes: Quis reuoluet nobis lapidem

Calix. Corporalia.

Cū quibus ad calicem Domini accedere debeamus.

Qualiter ad calicem Domini accedendū.

ab oſtio monumenti? id eſt, Quis nobis dabit facultatem accedendi purè ad corpus Chriſti? Quaſi diceret, non virtus propria, ſed opitulatio diuina. Si ſic fratres, ſi ſic agimus, remouetur lapis, id eſt, difficultas, & dabitur nobis facultas purè ad illud accedendi. Vel certè, quis reuoluet nobis lapidem ab oſtio monumenti? id eſt, quis aperiet nobis intelligentiam tanti Sacramenti? Et ſi piis precibus inſtamus, mittet Dominus nuntium, videlicet Spiritum ſanctũ, vel certè aliquem Angelũ, vel aliquem Sanctum, ſicut in vitis Patrum legimus, qui aperiet nobis intelligentiam tanti Sacramenti. Et dicet nobis: Quid quæritis viuentem cum mortuis? Surrexit, non eſt hìc, id eſt, cur inter mortales cibos, illum cœleſtem panem quæritis? Non eſt cibus corporis, nec deſcendit, eò quòd corporales cibi deſcendunt, ſed ita paſcit animam cuiuſque fidelis in terra, quod integer permanet in cœlo. Itaque fratres mei, cùm quotidie Chriſtus immoletur, frangatur, teratur, tamen impaſſibilis permanet in ſeipſo. Vnde Apoſtolus: Chriſtus reſurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur. Quamdiu ergo Sacramentũ corporis & ſanguinis Ieſu Chriſti vides, tractas, labiis ſentis, dentibus teris, ſcito quia Chriſtus tecum eſt corporaliter. Deinde non quæras eum niſi in cœlo, nec credas eſſe tecũ corporaliter, ſed tantùm ſpiritualiter. Vnde Auguſtinus: Quid paras dentem & ventrẽ, crede & manducaſti. Quoniam autem dum ſumus in hac vita, nemo perfectè valet videre, qualiter Chriſtus cùm à ſingulis totus ſumatur, tamen ad dexterã Patris, indiuiſibilis, & impaſſibilis perſiſtat, rectè monemur ab Angelo, vt ipſi & nos & alios moneamus, quatenus corde, & opere, prece & vita tendamus in Galilæam, id eſt, in æternam patriam. Vbi & Chriſti arcana plenius, & ipſum facie ad faciem videbimus. Ipſo præſtante qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus. Amen.

Rom. 6. *Chriſtus corporaliter in Sacramento Eucharistiæ.* *Auguſt.*

FERIA SECVNDA Paſchæ.

Luc. 24. E*Xeuntes duo ex diſcipulis Ieſu, ibant ipſa die in Caſtellum quod erat in ſpatio ſexaginta ſtadiorum ab Hieruſalem, nomine Emaus, & reliq.* Sex capitulis diſtinguitur

hæc

hæc lectio fratres chariſſimi. Primò enim oſtēditur, quod ipſa die reſurrectionis Chriſti, exeuntes duo ex diſcipulis eius, ibant in Emaus. Exierunt autem hi duo de collegio Apoſtolorum non per apoſtaſiam, vt illi de quibus dicit Ioannes: Ex nobis exierunt, ſed non ex nobis erant. Nec per curioſitatem, vt Dina, quæ exiit videre mulieres illius regionis, & oppreſſa fuit. Sed exierunt in miniſteriū more apum, quæ de communi cœnobio aluearij exeunt, vt in communem mellis vtilitatem, electo flore redeant onerate. Quod verò recta & honeſta cauſa exierint, hinc apparet quod non ſinguli, ſed bini exeunt, quod non aliena verba a doctrina collegij ſui inter ſe conferunt: quod communem collegij ſui triſtitiam in mente ferunt, quod Dominum ſibi apparere merentur, quod eum legem & Prophetas exponentem libenter audiunt, quod eum ad hoſpitium cogunt, quod in fractione panis eum agnoſcunt, quod eum ſibi apparuiſſe, ſine mora, collegio ſuo referre redeunt. Imitamini iſtos vos clauſtrales, vt ſcilicet non exeatis de collegio veſtro, per apoſtaſiam, vel per curioſitatem, ſed tantùm propter neceſſariam cauſam. Et tunc non ſinguli, ſed bini ad minus exeatis: ſcientes quod iuxta Prophetā: Væ ſoli, quia ſi ceciderit, quis ſubleuabit eum? *Eccle. 4.* Et non vana, ſed tantùm profeſſioni veſtræ conuenientia verba proferatis, cum vtili triſtitia & grauitate ambuletis. Lectionem ſacræ ſcripturæ ſemper audire gaudeatis: hoſpitalitatem & charitatem diligatis, non vanos rumores, ſed more apis vtilia exempla ad cœnobia veſtra referatis. *In caſtellum,* inquit, *quod erat in ſpatio ſtadiorū. lx. à Hieruſalem nomine Emaus.* Stadium eſt octaua pars miliarij. *Stadium quid.* Sexaginta ergo ſtadia, ſeptē millia paſſuum & quingenti ſunt. Quod iter benè congruit eis, qui certi de morte & ſepultura Ieſu, incerti de reſurrectione eius ambulabant. Sextum quippè & ſeptimum miliarium compleuerūt, qui Ieſum in ſexta Sabbati mortem tuliſſe, & in Sabbato in ſepulchro quieuiſſe ſciebant. Octauum verò tantùm dimidium perrexerunt, quoniam Ieſum octaua die reſurrexiſſe nondum perfectè credebant.

Sequitur pars ſecunda, in qua Dominus diſcipulis de ſe loquentibus, ſe in ſpecie peregrini demōſtrauit, cū dicitur,

Et ipſi loquebantur ad inuicem de his omnibus quæ acciderant. Proprium eſt fratres mei, amantium de re amata fre
Mat. 6. quenter facere verbum. Nam vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum. Et quod intus abundat, exterius exire feſtinat. Hinc eſt quòd diſcipuli Dominũ, quem toto corde viuentem dilexerant, & quem mortuum obliuiſci non poterant, in ore ſemper habebant. Et Dominus qui dili-
Mat. 18. gentibus ſe abeſſe non poteſt, quique dixit: Vbi ſunt duo vel tres cõgregati in nomine meo, ego ſum in medio eorum. Se diligentibus & de ſe ſermonem facientibus, ſuam exhibet præſentiam. Nam ſubditur: *Et factum eſt dum fabularentur in via, & ſecum quærerent: Et ecce Ieſus appropinquans ibat cum illis.* Diligamus ergo fratres mei, Dominum Ieſum, & de eo ſemper meditari, ſemper colloqui gaudeamus: Quoniam ſe diligentes, & de ſe meditari & colloqui gaudentes, ſua præſentia non priuabit, ſed procul dubiò erit nobis comes indiuiduus in via huius mun-
Mat. 28. di, ſicut ipſe promiſit, dicens: Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſq; ad conſummationem ſeculi. Quoniam verò diſcipuli, & ſi eum diligebant, tamen de eius reſurrectione & diuinitate dubitabant, ideò & ſi eis apparuit, tamen eis ſpeciẽ quam agnoſcerent, non oſtendit: ſed quod intus habebant, hoc eis exterius exhibuit. Et quia de ſe dubitabant, ſe dubium eſſe demonſtrauit eis. Nam ſequitur: *Oculi autem eorum tenebantur, ne eum agnoſcerent.* Itaque fratres mei, à cordibus noſtris omnem dubietatẽ excludamus, & Chriſti diuinitatem & humanitatem, paſſionẽ & reſurrectionẽ, certa fide credamus, vt eum non in peregrino habitu, ſed ſicuti eſt, facie ad faciẽ videre mereamur.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus interrogat diſcipulos, & eos dubitantes increpat & informat, cùm ſubditur: *Et ait ad illos: Qui ſunt hi ſermones, quos confertis ad inuicem ambulantes, & eſtis triſtes?* Sciens Dominus fratres chariſſimi, ſic diſcipulos ſuos interrogat, vt ex dubia eorum reſpõſione eos increpet, & interroget, & corrigat. *Ambulantes*, inquit, *& eſtis triſtes*? Hoc eſt, quod ait
Pſal. 125. Pſalmiſta: Euntes ibant & flebant mittentes ſemina ſua. Sic quippè fratres mei, ſic debemus facere in peregrinatione huius mundi, ambulare & flere, & ſemina mittere.

Quò ambulare? Ad æternam patriam. Quare flere? Ob peccatorum noſtrorum recordationem, & ob cœleſtis patriæ dilationem. Quæ ſemina mittere? Semina fratres mei, diuinorum verborum ad inuicem prædicare, & ſemina bonorum operum præmittere debemus, vnde cum exultatione, centuplicatos manipulos metere valeamus. *Et reſpondens vnus cui nomen Cleophas, dixit ei: Tu ſolus peregrinus es in Hieruſalem, & nō cognouiſti ea quæ facta ſunt in illa in his diebus?* Ac ſi diceret: Res de qua loquimur, nota eſt omnibus qui ſunt in Hieruſalem, tam ciuibus, quàm peregrinis, & manifeſta: Et quomodo tu ſolus peregrinus es in Hieruſalem, qui hæc ignoras? *De Ieſu Nazareno, qui fuit vir Propheta, potens in opere & ſermone coram Deo & omni populo.* Non tanquam Deum vel Dei filium, ſed tanquam purum hominem Ieſum coram Deo & populo, in quatuor commendabilem oſtendit: quia ſcilicet fuit mente virilis, intelligentia ſpiritualis, potens in opere, efficax in ſermone. Quæ quatuor in Eccleſiaſtico Paſtore requirenda ſunt. Primùm enim requiritur virtus mentis, quæ etiam non ſufficit, niſi adſit intelligentia ſpiritualis. Sed nec hæc duo ſufficiunt, niſi fulgeat in opere, & alios capiat prædicatione. *Quæ requiruntur in Eccleſiaſtico paſtore.* *Quomodo,* inquit, *tradiderunt eum ſummi Sacerdotes & Principes noſtri in damnationem mortis, & crucifixerunt eum. Nos autem ſperabamus quod ipſe eſſet redempturus.* Ecce per præteritum imperfectū, ſpem ſuam præteritā & imperfectam oſtendit. Iamq; penè ex toto ſe excidiſſe à fide & ſpe oſtendit. A fide, cùm ait: *Vir Propheta:* ſpe, cùm ſubdit, *Nos autem ſperabamus. Et quædam mulieres ex noſtris terruerūt nos, quæ fuerunt ante lucem ad monumentum: Et non inuento corpore eius redierunt, dicentes, ſe etiam viſionē Angelorum vidiſſe, qui dicunt eum viuere.* Stulta loquutio, dum ſe oſtēdit magis terreri ex ablatione corporis, quàm gaudere ex annunciatione reſurrectionis. Ait ad illos, eos increpans: *O ſtulti & tardi corde ad credendum in omnibus quæ loquuti ſunt Prophetæ?* Stulti, id eſt, hebetes ad ſpiritualiter intelligendum, tardi ad credendum intellectis. Deinde ſubdit, inſtruens eos, tum per rationem, tum per legis & Prophetarū auctoritatem. Per rationem, cùm ſubiungit:

iungit: *Nónne ſic oportuit pati Chriſtũ, & reſurgere à mortuis, & intrare in gloriam ſuam?* Oportuit quippè fratres chariſſimi, vt quemadmodum per vnum hominem intrauerat damnatio: ita & per vnum hominem fieret redemptio. Oportuit etiam vt quemadmodum homo ceciderat per ſuperbiam, ita repararetur per humilitatem. Oportuit quoque vt quemadmodum per primi hominis inobedientiam in eſu ligni, humanum genus ceciderat in miſeriam: ita per noui hominis obedientiam, in morte ligni releuaretur in gloriam. Per legis & Prophetarum auctoritatem eos inſtruit, cùm ſubdit, *Et incipiens à Moſe & omnibus Prophetis, interpretabatur eis ſcripturas, quæ de ipſo erãt.* Moſes enim de ipſo prædixit: Prophetam ſuſcitabit vobis Deus ex fratribus veſtris, illum tanquã me audietis. Prophetæ verò plura apertiora de Chriſto ſcripſerunt. In quo fratres mei, noſtra pigritia confunditur, qui iam legem & Prophetias in Chriſto adimpletas ſcientes, nec ad ipſam ſacram ſcripturam ſpiritualiter intelligẽdam, nec ad opere complendam, inuigilare curamus.

Sequitur pars quarta, in qua Dominum ſe longius iturum fingentem, diſcipuli ad hoſpitium vocant. Non miremini fratres mei, quod Dominus ſe longius iturum finxit, quoniam non omnis fictio habet in ſe malitiam duplicitatis. Eſt enim quædam fictio mala, & eſt quædam fictio bona. Et quædam fictio ad decipiendum, qua inimicus ſe fingit amicum, vt magis decipiat. Eſt quædam fictio ad erudiendum ſiue probandum, qua magiſter ſe fingit iratum diſcipulis, vt eos timere & magis proficere faciat. Vnde Sapiens, Si filiæ, inquit, tibi fuerint, noli hilarem vultum oſtendere ad illas. Nos itaque fratres mei, fictionem deceptoriam tanquam crimen fugiamus, & fictionem proficientem appetamus. Nam Dominus ſe fingit longius iturum, vt probaret charitatem diſcipulorum. Sed quoniam illi cum quibus ipſa charitas gradiebatur alieni à charitate eſſe non poterant, Dominum ad hoſpitium vocant, imò cogunt. Ex quo intelligendum eſt, quoniam hoſpites ad hoſpitium non ſolùm vocandi, ſed etiam cogendi ſunt. Antiqui quippè patres, etiam hoſpitibus occurrebant, & eos per vicos & plateas quærebant,

Duplex fictio bona & mala.

Eccle. 7.

bant, & inuentos cum gaudio ſuſcipiebant. Prætendunt igitur diſcipuli Domino cauſam, quare cum eis debeat hoſpitari, cum ſubdit: *Mane*, inquiunt, *nobiſcũ, quoniam adueſperaſcit, & inclinata eſt iam dies*. In quo arguuntur illi qui hoſpitibus dicunt altiorem die horam adhuc reſtare, vt ſic eos non ad remanendum, ſed potius ad progrediendum longius inuitent. Sed nos fratres mei, ſuperuenientem hoſpitẽ ſine fictione inuitemus, rogemus, cogamus, oportunitatẽ temporis & loci non prætendamus, læti ſuſcipiamus, lætiores eis miniſtremus. Quanti autem meriti ſit hoſpitalitas, hinc apparet, quoniam Abraham & Lot, quia homines ſuſcipere ſoliti erant, Angelos, imò ipſum Deum ſuſcipere meruerunt. Quidã quoq; paterfamiliâs ſtudẽs hoſpitalitati, dum quadam die peregrinum ſuſciperet, & ei aquas ad abluendas manus ipſe porrigere vellet, repentè non comparuit, ſed in viſione noctis ei dixit: Cæteris diebus me in membris meis ſuſcepiſti, mẽ ſerò in mea ſuſcepiſti perſona. Sic etiam Dominus in iudicio electis dicturus eſt: Hoſpes eram, & collegiſtis me. Sectemini igitur fratres mei, hoſpitalitatem. Et, vt ait Apoſtolus, ſine murmuratione. Inuitatus igitur Dominus & charitate coactus à ſuis, conceſſit. *Et intrauit cum illis.* Dulciſſimũ quippè eſt amico cum amicis epulari: & cum inuidis & odioſi epulari amarũ eſt. Nos ergo fratres, cum bonis & amicis noſtris epulari gaudeamus: Epulari verò cum malis & inimicis noſtris, niſi fortè cauſa eos Deo lucrandi, fugiamus.

Hoſpitalitas.

Mat. 25.

Sequitur pars quinta, in qua diſcipuli agnoſcunt Dominum in fractione panis, cùm ſubditur: *Et factũ eſt dum recumberet cum eis, accepit panem, benedixit, fregit, & porrigebat illis.* Et aperti ſunt oculi eorum, & cognouerunt eum. Dum more ſolito Dominus panẽ benedicit & frangit, cognoſcitur: multò felicius illorum oculis apertis ad cognoſcendum naturæ ſuæ in Chriſto glorificationem, quàm primorum parentum ad cognoſcendum concupiſcentię ſuę confuſionem. Et quare Dominus non in ſacræ ſcripturæ expoſitione, ſed in panis fractione cognoſcitur? Quia bonus paſtor plus cognoſcitur operando, quàm prædicando, plus in charitate, quàm in ſermone, plus ſe

Quare Dominus in panis fractione cognoſcitur.

& ſua pro fratribus tradendo, quàm ſolo ſermone eis prędicando. Maioris enim efficaciæ ſunt in ſubiectis exempla, quam verba. Propterea fratres mei, ſi ad benè loquendum, magis tamen ſtudeamus ad benè agendum. *Et ipſe, inquit, euanuit ab oculis eorum*. Sed quare Dominus, fratres chariſſimi, diſcipulis ſuis fecit tam breue gaudium, vt mox agnitus mox euaneſceret? Vt eos propter gaudium & ſuam tarditatem nondum dignos longa ſui viſione demonſtraret, vt eos propriam tarditatem accuſare faceret, vt eis agilitatem & libertatem naturæ glorificatæ demonſtraret: vt in eis maius ſui deſiderium accenderet. Vnde & ſubditur eos dixiſſe: *Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis de Ieſu, dum loqueretur nobis in via, & aperiret nobis ſcripturas?* Ardens quidem erat cor eorum de Ieſu: dum eum exponentem ſcripturas audirent: ſed ardentius fuit, dum agnitus ab oculis eorum euanuit. Nos quoque fratres mei, cùm audimus Chriſtum in ſcripturis loquentem, ardentes ſæpè ſumus. Sed ſi per contemplationem, vel per aliquam reuelationem eius dulcedinem apertius guſtamus, quãtò magis ardentiores efficimur? Sed quando ipſe remota nube dabit ſe nobis facie ad faciē in æternum videri, quantò magis fratres, tunc erimus ardentiſſimi in amore eius?

Sequitur pars ſexta, in qua ſe Dominum vidiſſe recurrunt cum diſcipulis nuntiare. O vera charitas, veraq; fraternitas, quam nec cœna appoſita, nec nox inſtans potuit retardare, quin gaudium ſuum recurrerēt mox confratribus ſuis communicare. Sic fratres mei, ſic debet facere vera charitas, vt gaudium proſperitatis ſuæ quantocius feſtinet amico nuntiare, vt pariter gaudeant qui ſeſe pariter amant. Itaque ſurgentes eadem hora, reuerſi ſunt in Hieruſalem, & inuenerunt congregatos vndecim, & eos qui cum ipſis erant, dicentes, quia ſurrexit Dominus verè, & apparuit Simoni. Et ipſi narrabant quę geſta erant in via: Et quomodo cognouerunt eum in fractione panis. Hinc & inde manifeſta Chriſti reſurrectio nouorum cumulat materiam gaudiorum: & communiter gaudent, qui communem gaudendi cauſam habent. Sic erit fratres mei, in illa generali beatorum reſurrectione: Communis cauſa,

com-

communia gaudia generabit. Et communem quidem dico cauſam, vnam in omnibus charitatem, quæ faciet propria ſingulorum bona, per charitatem omnibus communia. Dum quiſq; amabit gloriam tantũ in proximo, quantum in ſemetipſo. Ad illa ergo fratres chariſſimi, feſtinemus gaudia: vbi erit gloria ſine inuidia, gaudium ſine triſtitia, abũdantia ſine defectu, ſecuritas ſine metu, vita ſine morte, beatitudo ſine fine. Ad quam perducat nos omnipotens & miſericors Dominus. Amen.

DOMINICA PRIMA poſt Paſcha.

O*Mne quod natum eſt ex Deo, vincit mundum, &c.* *Ioan. 5.* Quoniam fratres mei, quibuſdam graue videtur vincere malitiam mundi, oſtendit Apoſtolus in hac lectione. Primò, quis ſit victor mundi. Secũdò, per quę vincat eum. Tertiò, probat teſtimoniis eum tantum & talem eſſe qui mundum poſſit vincere. Oſtendens ergo primò quis ſit victor mũdi, ait: *Omne quod natũ eſt ex Deo, vincit mundum.* Sunt autem fratres mei, tres natiuitates: prima diuina, ſecunda carnalis, tertia ſpiritualis. *Tres natiuitates.* Secundũ primam, natus eſt ab æterno ineffabiliter, ex Deo patre Dei filius: ſecundùm ſecundam, naſcitur quotidie carnaliter de homine homo. Secundùm tertiam, quotidie per aquam & Spiritum ſanctum, homo ſeruus peccati renaſcitur, vt ſit adoptiuus Dei filius. De prima dicit Pater ad Filium: Ante Luciferum genui te. *Pſal. 109.* De ſecunda dicit Dauid: In peccatis concepit me mater mea. *Pſal. 50.* De tertia dicitur: Quotquot autem receperunt eum, ſcilicet Chriſtum, dedit eis *Ioan. 1.* poteſtatem, filios Dei fieri: his qui credunt in nomine eius. Qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, ſed ex Deo nati ſunt. Itaque fratres mei, carnalis generatio, *Carnalis generatio.* quia fit per carnalem concupiſcentiam, non vincit mundi concupiſcentiam, ſed ei confœderatur. Sola diuina natiuitas, & ſpiritualis natiuitas, quia fortiores ſunt mundo, vincunt mundum. Vnde Dominus ait; In mundo *Ioan. 16.* preſſuram habebitis, ſed confidite, quia ego vici mundum. Sed filius Dei naturalis, per ſe, & viribus ſuis vincit mundum, filius verò Dei adoptiuus non per ſe; ſed per filium naturalem vincit mundum. Vnde filius Dei

Ioan.15. naturalis, filiis adoptiuis dixit: Sine me nihil poteſtis facere. Quomodo, fratres mei, Vincentius & Laurentius, cæterique Martyres, qui vtique erant caro fragilis, poſſent tot tentamenta & tormenta mundi vincere, niſi Deus eos armaſſet, & per eos viciſſet? Nullo modo. Nemo igitur fortis confidat de viribus propriis: nam ſi hoc facit, vincitur. Ipſe primus paſtor Petrus, dum de ſe præſumit negando, corruit. Oſtendens igitur Apoſtolus quod Chriſtus ſolus vincit mundum, ſubdit: *Et hæc eſt victoria quæ vincit mundum, fides noſtra.* Id eſt, Chriſtus quem credimus. Et non ſolùm ipſe, ſed etiam illi qui ei adhæret vera fide, vincit mundum. Vnde & ſubdit: *Et* *Gal.5.* *quis eſt qui vincit mundum, niſi qui credit*, fide per charitatem operante: quia Chriſtus Ieſus eſt filius Dei. Secundò, per quæ Chriſtus vincat mundum, oſtendit Apoſtolus, ſubdens: *Hic eſt qui venit*, ſubaudis, *vincere mundum per aquam & ſanguinem paſsionis*. Tribus modis, fratres chariſſimi, Chriſtus vincit mundum: patiēdo, conuertendo & damnando. In primo quippè aduentu vincit mundum, perſequutiones, contumelias, & flagella malorum, æquanimiter ea tolerando. Et etiam vincit malitiam quorundam, per charitatem eos conuertendo & ſanctificando. Vtrumque verò, id eſt, patientiam & charitatem in paſſione oſtendit. In ſecundo verò aduentu vincit mundum per iuſtitiam, malos ſcilicet damnando, & electos coronando. Nos ergo fratres mei, ſi filij Dei eſſe volumus, oportet vt vnigeniti filij eius veſtigia ſequamur. Vincamus igitur exemplo Chriſti mundum, id eſt, malitiam mundanorum, eos æquanimiter tolerando.

Tribus modis Chriſtus vincit mundum.

Nam qui deficit in tribulationibus & perſequutionibus: qui murmurat, qui vltionem quærit: iam non vincit, ſed victus eſt, ſecundùm illud: Noli vinci à malo, ſed vince in bonum. Vincamus etiam malitiam mundanorum, eos ad Dominum conuertendo, bono verbo & exemplo: pro malo, bonum: pro maledicto, benedictum eis reddendo, & pro eis orando. Iuxta illud Apoſtoli, Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum. Si ſitit, potum da illi: hoc enim faciens congeres carbones ſuper caput eius. Si hoc modo fratres mei, vicerimus mundum in hoc ſeculo, proculdubiò

Rom.12.

Quomodo malitia mundanorum vincenda.

biò in futuro vincemus dominando & iudicando malos, qui hic à malitia ſua conuerti noluerũt. Scriptũ eſt enim: Et dominabuntur eorum iuſti in matutino, id eſt, in reſur rectione. Vnde & Dominus promiſit diſcipulis ſuis: Cùm ſederit, inquit, filius hominis in maieſtate ſua, ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſraël. Tertiò verò probat Apoſtolus, quod Chriſtus talis & tantus eſt, qui per ſe mundum vincere poſſit, ſubdens: *Spiritus eſt enim qui teſtificatur quoniam Chriſtus eſt veritas*, id eſt, verus Deus, & verus homo. Spiritus quippè ſanctus, qui in ſpecie columbæ venit ſuper eum, & qui ab ipſo miſſus eſt ſuper Apoſtolos, teſtificatur quoniã Chriſtus eſt veritas, id eſt, verus Deus: & ſpiritus humanus, quem emiſit in paſſione, teſtificatur, quoniam Chriſtus eſt veritas, id eſt, verus homo. Niſi enim verus homo eſſet, verum ſpiritum & veram carnem nõ haberet. Et non tantùm ſpiritus hoc teſtificatur, imò etiã tres idem teſtificantur. *Quoniam tres ſunt qui teſtimonium dant in cœlo: Pater, Verbũ, & Spiritusſanctus*. Hi enim tres teſtificantur in Iordane, & in monte Thabor, quia Chriſtus eſt verus Deus. *Et hi tres vnum ſunt*, non tantũ in teſtimonio, ſed etiã in eſſentia. *Et tres ſunt qui teſtimoniũ dãt in terra*, quod Chriſtus ſit verus homo. *Spiritus, aqua, & ſanguis*. Videlicet ſpiritus humanus, & aqua, & ſanguis qui fluxerunt de latere Chriſti. *Et hi tres vnũ ſunt*, ſubaudis in teſtimonio, & ideò credendum teſtimonio eorum. *Si teſtimonium*, inquit, *hominum accipimus*, ſecundùm quod ſcriptum eſt in lege, vt in ore duorũ vel trium ſtet omne verbum: teſtimoniũ Dei quod maius eſt, accipere debemus. Ac ſi diceret: Si teſtimonium hominum, qui vtiq; mentiri poſſunt, recipimus: multò magis teſtimoniũ Dei, qui mentiri non poteſt, recipere debemus. Quia igitur Chriſtus verus eſt Deus, tantus eſt qui benè potuit vincere mundum. Et quia verus eſt homo, talis eſt qui potuit pro eo redimendo, pati. Nos quoque fratres, ſi filij Dei per gratiam ſumus, & ſi humanitatem noſtram puram & mundam ſeruamus, in Chriſto mundum vincere poterimus. *Qui credit*, inquit, *in filium Dei, habet teſtimonium Dei in ſe*, id eſt, rem teſtificatam, Chriſtũ videlicet & eius fidem.

Pſal. 48. *Mat. 19.* *Eccle. 9.* *Mat. 18.*

Habet etiam teſtimonium Dei in ſe, vt ſcilicet teſtimonium quo teſtificatus eſt Pater de filio, quod filius eius ſit per naturam, teſtificetur de vno quoque credēte, quòd ſit filius eius per gratiam. Itaque fratres mei, ſi veram fidem habuerimus, in ea mundi malitiam vincere poterimus: quoſdam malorum verbo & exemplo vincendo, & ad Chriſtum trahendo: alios per patientiam æquanimiter tolerādo, & in profectum noſtrum eorum malitiam conuertendo. Alios & diiudicando & ſeparando, & hic à ſocietate Eccleſiæ, & in futuro damnando & ſeparando à ſanctorum ſocietate. Et ita veri victores mundi cum Chriſto & Martyribus eius, triumphum victoriæ accipiemus. Ipſo præſtante qui viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

DOMINICA PRIMA
poſt Paſcha.

Ioan. 20. *CVm ſerò eſſet die illo, vna ſabbatorum, & fores eſſent clauſæ, vbi erant diſcipuli congregati propter metum Iudæorum, ſtetit Ieſus in medio eorum, & dixit eis: Pax vobis.* Sicut ex lectione ſanctorum Euangeliorum collegimus fratres chariſſimi, ſex vicibus Dominus apparuit ipſa die reſurrectionis. Primò Mariæ Magdalene, vt Ioannes refert: ſecundò ipſi & aliis duabus mulieribus à monumento redeuntibus: de quibus ſcriptum eſt, Quia acceſſerunt & tenuerunt pedes eius, & adorauerūt eum. Tertiò Iacobo, vt Apoſtolus refert, de quo etiam narrat Euangelium Nazarenum: quia deuouerat ſe non comeſturum donec videret eum reſurrexiſſe. Quartò duobus, id eſt, in via Emaus. Quintò Petro. Sextò ſerò, omnibus præter Thomam congregatis domi, vt hic Ioannes refert. Nos ergo fratres, primò quæ ad hiſtoriam pertinent: ſecundò quæ ad tropologiam videamus. Et iuxta hiſtoriam quidem ingerit hic Dominus gaudium ſuæ reſurrectionis diſcipulis ſuis ſe & verè reſurrexiſſe, multis probat argumentis. Sunt autem huius lectionis quatuor partes. Primò enim oſtenditur Dominus ianuis clauſis diſcipulis ſuis apparuiſſe: ſecundò quid diſcipulis contulerit. Tertiò quomodo dubitantem diſcipulum in fide confirmauerit. Quartò, diſcipulo quia vidit confidente, beatos aſſerit qui

non

non viderunt & crediderunt. Primò igitur dicit Euangeliſta, Dominum Diſcipulis apparuiſſe ianuis clauſis. Vnde oritur quæſtio multiplex, primò quomodo verum corpus fuit, quod ianuis clauſis intrauerit. Vel ſi ideò fuit illud corpus ſubtile quod ianuis clauſis intrauerit, quomodo corporalibus oculis videri vel manibus tractari potuerit, vel quomodo potuerit loqui, cùm ad groſsiora & humidiora conueniat membra. Quomodo etiam corpus glorificatum, cùm ſit ſplendidius ſole, humani oculi potuerunt ſuſtinere. Quomodo & manducauerit, quomodo & verum corpus fuerit, quod nunc apparere, nūc euaneſcere potuerit. Ad horum ſolutionem fratres mei, intelligendum eſt, quod in reſurrectione corpus ſeptem donis decorabitur. Primum erit ſubtilitas. Adeò enim tunc ſubtile erit corpus, quod obſtantia corpora poſsit penetrare, nec vinculis nec clauſtris prohiberi queat. Vnde & corpus Chriſti glorificatum, potuit clauſo ſepulchro exire, clauſiſque ianuis intrare. Secundum erit velocitas: nam tantæ velocitatis erit corpus glorificatum, quod in momēto de cœlo ad terras, de terris ad cœlum, ab orienti in occaſum, vel econuerſo ire poſsit, hinc eſt quod Dominus apparēs duobus in Emaus, mox apparuit Petro in Hieruſalē, cùm loca ſexaginta ſtadiis diſtent. Tertium erit incorruptibilitas. Tunc enim corpora non poterunt corrūpi, nec morte, nec ſenio, nec morbo, nec gladio, nec fame, nec ſiti, nec aliquo incommodo. Vnde Ioannes: abſterget Deus omnem lachrymam ab oculis ſanctorum, &c. Vnde Chriſtus, inquit, reſurgens ex mortuis iam nō moritur. Quartum erit fortitudo. Tūc enim tantæ fortitudinis erit corpus glorificatum, quod montes etiā poſsit euertere; quod nunc angelos poſſe credimus. Vnde & lapidem ab oſtio monumenti, qui valde magnus erat, quaſi plumam Angelus vnus euertit. Quintū erit pulchritudo. Tantæ enim pulchritudinis, tantæq; gloriæ tunc erit corpus, vt fulgeat ſicut ſol. Vnde & Dominus fulgebunt, inquit, iuſti ſicut ſol in domo patris mei. Et ſi gloriā, quam Dominus, ad horam oſtendit in monte, mortales oculi ſuſtinere non potuerunt quomodo gloriam eius glorificati ferre poſſent? Sextum erit voluptas. Tunc enim omnes corporei

Quæſtio.

In reſurrectione corpus ſeptem donis decorabitur.

Luc. 24.

Apoc. 21.

Rom. 6.

Sap. 3.

ſenſus,veris & æternis voluptatibus delectabuntur. Viſus delectabitur in ſplendore æternæ charitatis. Auditus in ſuaui melodia hymnorum cœleſtium. Guſtus in dulcedine cœleſtium bonorum & æternorum. Odoratus in ſuauitate omnium aromatum & odoramentorũ. Tactus ineffabili ſuauitate & mollicie. Septimum erit Libertas. Adeo enim corpus glorificatum erit liberum, vt ea quæ nobis contraria videntur, ipſe poſsit oſtendere. Vt cùm ſit ſubtile in ſui natura, ſe corpulentum & palpabile poſſit oſtendere, & cùm voluerit euaneſcere: Vt cum glorioſum & fulgens ſit in ſui natura, ſe ſub obſcurum & viſibile poſſit oſtendere. Cum nullius cibi aut veſtis indigeat, poſſit manducare & eſſe veſtitum. Quod & de angelis legimus. Quia ergo Dominus volebat probare mortalibus carnem ſuam verè à mortuis reſurrexiſſe, talem ſe exhibebat, qualis ab eis, videri, palpabri, audiri, loqui, & comedere poſſet. Verè ergo ab eis videbatur, verè palpabatur, verè loquebatur, verè audiebatur, verè comedebat. Cibus tamen ille non deſcendebat eo quo noſtri deſcendunt, ſed in ipſa conſumebatur maſticatione.

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtenditur quid Dominus in hac apparitione cõtulerit diſcipulis ſuis. Primum quidem quoniam mœſti erant, contulit eis conſolationem, eis annuntiando, cum dixit, pax vobis. Eſt enim ac ſi diceret? Non doleatis, ſed potius gaudete, quoniam per paſſionem meam, pax inter Deum & hominem eſt reformata. Deinde quoniam miſſurus erat diſcipulos ad hanc prędicandum, & daturus erat eis poteſtatem ligandi, atq; ſoluendi, confirmat eos: primò in fide reſurrectionis: ſecundò aperit eis ſenſum iuxta Lucam, vt intelligerent
Luc.24. ſcripturas. Tertiò præcipit eos cum Deo & cum proximo pacem & charitatem habere. Quartò eos mittit ad prædicandum. Quintò eis confert Spiritum ſanctum: Et ſic ad vltimum dat eis ligandi atque ſoluendi poteſtatem. Et primò quidem conuenienter, quos ad officium prædicationis & ſacerdotij miſſurus erat, in fide confirmat. Quoniam primò in ſe debet eſſe firmus, qui eſt alios cõfirmaturus. Confirmat autem eos in fide cum eis manus & latus demõſtrat: Et cum (iuxta Lucam) cum eis manducat.

Oſten-

Oſtendens illam eandem carnem, quæ cõfixa fuit, reſurrexiſſe, quæ rediuiua & tractari poteſt & epulari. Secũdò verò conuenienter aperuit diſcipulis ſenſum, vt intelligerent ſcripturas. Quoniam qui alios docturus eſt non ſolùm fidem debet habere, ſed & eam teſtimoniis ſcripturarum debet in aliis confirmare: vt videlicet iuxta quod Petrus ait, ſit paratus de ea fide & ſpe, quæ in nobis eſt, reddere rationem. Et hoc fratres mei, contra illos eſt qui ad officium prædicationis & Sacerdotij accedunt, cũ ſint ignari ſcripturarũ. Tertiò quoq; congruè præcipit diſcipulis habere per charitatem, cum Deo & proximo pacem. Quoniam qui mediator inter Deum & peccatores cõſtituitur, oportet primò vt ipſe & cum Deo & cum homine per charitatem, pacificus & familiaris habeatur. Nã quomodo duos aduerſos reconciliare poteſt, qui ab vtroque per odiũ vel per ignorantiã diuiſus eſt? hoc contra illos eſt, qui cùm ſint Deo ignoti per reprobam vitã, pro peccatoribus præſumunt facere reconciliationis legationem. Quintò etiam Diſcipuli opportunè ad prædicandum mittuntur: quoniam qui in fide ſunt firmi, & in ſcripturis eruditi, & cum Deo & cum homine per charitatem pacifici, conuenienter ad prædicandum poſſunt mitti. Non autem ipſi per ſe officium prædicationis aſſumunt, ſed potius à Domino mittuntur. Quoniã nemo ſe debet ingerere. Et nemo (teſte Paulo) debet ſibi aſſumere honorem, ſed qui vocatus eſt à Domino vt Aaron. Et hoc contra illos, qui per ambitionem & ſimoniam, officium prædicationis præſumũt vſurpare ſibi. Quintò quoque conuenienter miſſis ad prædicandũ datur Spiritus ſanctus, qui ſuggerat eis omnia quæ ipſi loquuturi ſunt: quiq; det eis & ſermonum affluentiam, & perſuaſionis efficaciam: Fruſtrà enim prædicatores loquuntur, niſi in verbo Dei & in ſpiritu oris eius, rete prædicationis laxetur. Et hoc contra illos eſt, qui ex ſuo, non ex Dei ſpiritu, prædicare conantur, nõ profectum auditorum, ſed ſuam potius ſcientiam oſtentare quæritantes. Sextò etiam cõuenienter datur eis poteſtas ligandi atque ſoluendi, vt videlicet quos à ſpiritu intus illuminatos intellexerint, abſoluant. Et quos à Deo excæcatos, ligent. Ecce fratres mei, ad quantã dignita-

1. Pet. 3.

Hebr. 5.

dignitatem Dominus Diſcipulos ſuos, & eorum ſequaces, in hoc ſeculo ſublimauit, vt eos patres & paſtores, imo etiam Deos hominum conſtitueret, & eis vice ſua, poteſtatem relaxandi vel imputandi peccata conferret. Quod vtique ideo fecit diuina miſericordia, vt peccatores non deſperarent, cum iuxta ſe conſilium & medelam peccatorum ſuorum inuenirent: Et vt homines hominibus ſe humiliando, & peccata ſua confitēdo, per humilitatem ſibi Deum placarent, quem per ſuperbiam offenderant. Et vt homines hominibus, peccatores peccatoribus compaterentur, pro inuicem orando, & alter alterius onera portando. Cæterum ſummopere attendant Sacerdotes, qui, quos, qualiter, & quo animo, & in qua auctoritate abſoluere debeant vel ligare. Qui debent abſoluere vel ligare? Qui per Spiritum ſanctum à peccatis ſuis abſoluti & illuminati ſunt. Nam quomodo digne ligatus, poterit ligatos abſoluere vel ligare, vel immundus immundos mundare vel damnare? Hine Dominus accuſatoribus mulieris adulteræ dixit: Qui ſine peccato eſt veſtrûm, primus lapidem in eam mittat. Hinc etiam ſcriptum eſt: Medice cura teipſum. Quos debent abſoluere vel ligare? Populos ſibi ſubiectos, non alienos. Hinc in lege prohibitum eſt, ne quis mittat falcem in meſſem alienam: & fratres, non infideles. Vnde Apoſtolus: Quid mihi de illis qui foris ſunt, iudicare? Et ſi fuerit quis, id eſt, priuata perſona: Principem enim, & qui ſecum habet ſociam multitudinē non excommunicare, ſed potius ferre debemus, ne fortè eradicantes zizania, eradicemus ſimul & triticū. Qualiter debent abſoluere vel ligare, non præcipitanter, ſed moroſè, diſcretè, & iuſtè. Moroſè quippe proferenda eſt ſententia excommunicationis, & à Sacerdote, & per ſe, & per alios. Tertiò commonendus eſt peccator, & prius omnia remedia ſunt tentanda, antequam ad ſententiam excōmunicationis veniatur. Et hoc contra illos eſt, qui præcipitanter mox excommunicant peccatores, non attendentes, quoniam quòd nimis citò fit malè fit. Diſcretè enim proferenda eſt ſententia, vel abſolutionis, vel excommunicationis. Non enim aliquem debet excommunicare Sacerdos propter veniale peccatum, nec propter ignotum vitium,

Confeſſio.

Ioan. 8.

1. Cor. 5.

tium, vt ſi quis fuerit iroſus vel garrulus: nec propter occultum, ſed propter crimen manifeſtum. De cæteris quippe vitiis monere poteſt, non excommunicare. Vnde Paulus: Si quis inquit, fratres nominatur inter vos fornicator, aut auarus, cum huiuſmodi nec cibū ſumite. Nominatur autem cum diuulgatur. Rurſus nec ligatum abſoluere debet, niſi peccatum abiuret peccator, & niſi ſatisfaciat: & niſi gemitibus, ſuſpiriis, & vultu pœnitentis oſtendat interiorem contritionem cordis. Iuſte quoque ſententia abſolutionis vel excommunicationis proferenda eſt: vt videlicet non ob odium, vel gratiam, ſed tantum ob meriti iuſtitiam proferatur. Hoc contra illos eſt, qui in abſoluendo, vel ligendo, affectum animi proprij penſant, non meritum ſubiecti. Propter odium abſoluendum ligantes, vel propter gratiam ligandum abſoluentes: alio iudicio amicum, alio inimicum iudicantes. Sed profecto eorum ſententia ante ſummum iudicem reprobanda eſt: quoniam vt ait Salomon, pondus & pondus, menſura & menſura, vtrumque abominabile eſt apud Deum. Subiectis tamen ſententia paſtoris iuſta vel iniuſta timenda eſt, ne propter contemptum, culpa, quæ non erat, fiat. Quo animo paſtor Eccleſiaſticus abſoluere debet vel ligare? Læta mente abſoluere debet, & triſti ligare. Propterea non niſi vix & in magna neceſſitate & dolenti animo debet excommunicare. Quemadmodum aliquod mēbrum de corporis noſtri integritate non niſi cum fuerit aridum & cæteris membris nociuum: Et tunc vix, & cum dolore magno ſolemus amputare. Hoc contra illos eſt, qui facile & alacriter, & citò, fratres ſuos peccatores ſolent excommunicare. Cæterum cùm membrū ab eccleſiaſtica vnione abſcindunt ſine animi proprij dolore, oſtendunt ſe Eccleſiæ membris non compaginari vnione charitatis. In qua auctoritate abſoluere debent Sacerdotes, in diuina, an ſua? Poteſtas quippè peccata relaxandi ſolius Dei eſt. Miniſterium verò quod impropriè etiam poteſtas vocatur, vicariis ſuis conceſſit, qui modo ſuo ligant vel abſoluunt, id eſt ligatos vel abſolutos eſſe oſtēdunt. Prius enim Deus interius peccatorem per compunctionem abſoluit, Sacerdos verò exterius, ſententiam proferendo, cum eſſe abſo-

Ephe. 5.

Prou. 16.

Non excommunicandū niſi in neceſſitate.

In qua auctoritate abſoluere debent ſacerdotes.

abſolutū oſtēdit. Quod bene ſignificatur per Lazarū, qui prius in tumulo à Domino ſuſcitatur, & poſt, miniſterio diſcipulorum, à vitiis quibus ligatus fuerat, abſoluitur.

Sequitur pars tertia, in qua dominus dubitantem diſcipulū in fide confirmat, cùm ſubdit: *Thomas vnus ex duodecim, &c.* Si quæritis fratres chariſſimi, quare Dominus electum diſcipulum in fide voluerit dubitare: magna vtiq; diſpenſatione. Minus quippè Maria Magdalene nobis profuit, quam Thomas qui diu dubitauit. Ille etenim vulnerum cicatrices tetigit, & de pectore noſtro vulnus dubietatis amputauit. Dubitauit ille ne nos dubitaremus. Tangendo confirmatus eſt ille, vt nos in eo confirmaremur. Confirmat autē eum in fide reſurrectionis ſuæ Dominus, cū ſubiungit: *Infer digitum tuum huc, &c.* Ob quatuor quippè cauſas Dominus in corpore ſuo glorificato retinuit ſigna cicatricum. Vt carnem crucifixam verè reſurrexiſſe oſtenderet, vt eas patri præſentans pro nobis ſemper interpellet, vt mali in iudicio videant in quē transfixerunt, vel quem contempſerunt: vt iuſti eas cernentes Domino ſuo pro ſe inflictas, plus in amore eius ſemper inardeſcant. Hac etiam de cauſa, nunc imago crucifixi in Eccleſia depingitur: vt ſcilicet cernentes redemptorē noſtrum pro noſtra ſalute ſponte ſuſtinuiſſe pauperiem, infirmitatem, impreperia, ſputa, flagella, mortem, magis ac magis in corde noſtro ad eum diligēdum inflammemur. Quid enim non debemus facere pro eo qui tam dignus tam indigna ſuſtinuit, pro nobis tam indignis?

Ad quid nobis conferat dubitatio Thomæ.

Quare imago crucifixi depingitur.

Sequitur pars quarta, in qua confitenti Diſcipulo dicitur: *Quia vidiſti me Thoma, credidiſti, beati qui non viderunt & crediderunt.* Quia vidiſti me, inquit, credidiſti. Quid vidit? Quid credidit? Cùm fides ſit de his quæ non videntur: aliud vidit, & aliud credidit. Vidit cicatrices in carne, & credidit ipſum per potētiam Deitatis verè reſurrexiſſe. Vidit viſibilem humanitatē, & credidit latentem diuinitatem. *Beati*, inquit, *qui me non viderunt & crediderunt.* Quid ſibi vult fratres mei, iſta verborum oppoſitio? Nunquid nos qui non vidimus & credimus ſoli ſumus beati? Et Apoſtoli qui viderunt & crediderunt, non ſunt beati? Vel illi ſunt beati, ſed nos beatiores illis? Non.

Sed

Sed his verbis oſtenditur quoniam maioris meriti eſt fides, quæ ſine ſenſus experientia credit, quàm ea quæ per experientiam credit. Et quidem maioris meriti eſſet fides noſtra, quàm fides Apoſtolorum: ſi tanta, ſi tam feruens eſſet & efficax. Sed eorum fides quanto certior, tanto feruentior. Beatiſſimi fuerunt igitur Apoſtoli, quibus dictum eſt: Beati oculi qui vident quæ vos videtis. Sed nos *Mat. 13.* quoque fratres mei, qui nō vidimus in carne Dominum, ſumus beati, ſi verè eum credimus, ſi eum verè diligimus, ſi mandata eius adimplemus. Iuxta tropologiam verò oſtenditur nobis, primò quid exemplo Apoſtolorum facere debeamus: deinde quid emolumēti inde conſequuturi ſumus. Congregabantur autem diſcipuli omnes ſerò domi ſimul, & clauſis ianuis propter metum Iudæorum, & de Domino loquebantur, & eum ſuſpirabant. Nos quoque fratres mei, poſtquam per diuturnam actionem ad negotia exteriora exierimus, ſero per contemplationē ad noſmetipſos redeamus, & intra noſmetipſos nos colligamus: vt quid corrigendum ſit in nobis, quid nutriendum, quid euellendum, quid plantandum perquiramus. Non ſimus ſicut quidam, qui ſola quæritant exteriora, ſeipſos ignorantes & negligentes. Simus & ſimul per vnionem charitatis, vt diligamus Deū plus quàm nos: & proximos noſtros ſicut nos. Sicut & de ipſis Apoſtolis dicitur: quia multitudinis credentium, erat cor vnum, & anima vna. Nec erāt diuiſi per auaritiæ pro- *Act. 4.* prietatem, quoniā nullus aliquid ſuū dicebat, de his quæ poſſidebantur: ſed erant illis omnia communia. Debent etiam fores cordis noſtri eſſe clauſæ propter inſidias dæmonum? ne ſcilicet poſſint ad interiora noſtra per malam ſuggeſtionē penetrare, Et ideò debemus, iuxta præceptum Salomonis, omni cuſtodia cor noſtrum cuſtodire. Et iuxta Petri mandatū: Sobrij eſtote & vigilate, ſcilicet in orationibus: quia aduerſarius veſter diabolus tan- *Prou. 4.* quā leo rugiens circuit, quęrens quē deuoret. Si ſic fratres *1. Pet. 5.* mei, ſi ſic fuerimus collecti in nobis per contemplationem ſimul & charitatem, foribus clauſis per cuſtodiā, loquētes crebrò de Ieſu & eum deſiderantes, proculdubio intrabit in nos, & erit nobiſcū ſicut ipſe promiſit, dicens:

Mat.18. Vbicunque duo vel tres fuerint congregati in nomine meo, illic ſum in medio eorum. Et quid conferet nobis? pacem ſuæ conſolationis. Et excludens a nobis omnem dubietatem, cõfirmabit nos in fide, aperiet nobis ſenſum ad intelligentiam ſcripturæ. Dabit & nobis pacem geminæ charitatis: mittet & nos ad lucrãdum animas fratrum noſtrorum, Inſpirans nobis Spiritum ſanctum ſuum ad ſuggerendũ nobis omnia bona, faciet & nos quaſi Deos, dum vel hîc vice ſua ligamus vel abſoluimus peccatores: vel in futuro iudicabimus pertinaces. Sed ſi quis durior & tardior in fide fuerit, non deſperet, ſed pia mente certificari roget, & Dominus apertioribus ſignis & documentis eum in fide ſua certificabit. Qui vndequaque electos ſuos congregans, & in regnum ſuum introducens, epulabitur cum eis in lætitia ſempiterna. Vnde ipſe ait: Et ego *Luc.22.* diſpono vobis quemadmodum diſpoſuit Pater meus regnum, vt edatis & bibatis ſuper menſam meam in regno meo. Quod ipſe præſtare dignetur, qui viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA SECVNDA post Paſcha.

1.Pet.2. C*Hriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquẽs exẽplum, vt ſequamini veſtigia eius, &c.* In hac lectione fratres chariſſimi, ſex nobis proponuntur conſideranda: Quis paſſus ſit, & pro quibus, & quanta, & in quo, & quomodo, & qua noſtra vtilitate. Quis paſſus eſt? Deus impaſſibilis, incomprehenſibilis, immortalis. Res mira fratres, & à retro actis ſeculis inaudita: quòd impasſibilis, paſſus eſt, quòd incomprehenſibilis, comprehenſus eſt: quòd immortalis, mortuus eſt. Et hæc, & ſi contraria videãtur, tamen verè de eadem perſona ſecundum aliam & aliam naturam prædicãtur. Non enim in Chriſto ſunt duæ perſonæ Deus & homo, ſed vna eadem natura conſtans ex duabus. Tãta autem in Chriſto vnio eſt diuinitatis & humanitatis ſine confuſione, vt quicquid de verbo dicimus, dicamus & de illo homine: Et quicquid cum illo homine dicimus, dicamus & de verbo. Inde eſt fratres mei, quod audacter Deum mortuum, & hominẽ illum mundi creatorem prædicamus. Non enim præiudicat veritati dicto-

rum inconſequens iunctura dictionum. Pro quibus eſt paſſus? pro hominibus, pro ſeruis, pro peccatoribus. Paſſus eſt itaque Deus pro hominibus, Dominus pro ſeruis, Sanctus pro peccatoribus. Ecce fratres mira & inaudita compaſſio: mira & inaudita dignatio. Erubeſcant igitur Domini tēporales, inhumani & crudeles in ſeruos ſuos: qui ſeruorum & pauperum nolunt miſereri exceſſibus, nec compati infirmitatibus: imò & delinquentes inhumanè affligunt, & ægrotantes; frigore & inedia perire ſinunt, plus dolentes de infirmitate iumenti ſui, quàm ſerui ſui. Quid eſt hoc? Deus compaſſus eſt tibi miſero homini & peccatori, & tu non compateris homo homini, ſeruus conſeruo. Qui nullius indiget, tibi indigenti eſt miſertus. Et tu qui indiges, indigenti non misereris. Quanta paſſus eſt? defectus & iniurias. Defectus autem paſſus eſt, & rei, vt paupertatem & penuriam corporis, vt famem, ſitim, laſſitudinem. Defectus etiā mentis, vt triſtitiam & dolorē. Iniurias etiam paſſus eſt, tam à ſuis, quàm ab extraneis: Exactiones in re, conuitia in verbo, afflictiones in corpore: exactiones, quia exactus tributum reddidit Cæſari: veſtimenta eius partiti ſunt milites, & ſuper veſtem eius miſerunt ſortem. Conuitia etiam ei intulerūt, vocantes eum filium fabri, voracem & potatorem vini, amatorem meretricum & publicanorum: Vocātes etiam eum ſeductorem, & improperantes ei: Alios ſaluos fecit, ſeipſum ſaluum facere non poteſt. Afflictiones etiam in corpore paſſus eſt, vt alapas, ſputa, vincula, flagella, mortem. Fratres mei, ſi Deus ſuſtinuit tot & tanta indigna pro nobis indignis, quid nos debemus facere pro eo, imò pro nobis? Deus diues omniū factus eſt pro te pauper: Et tu pro ſalute tua refugis eſſe pauper: Deus pro te paſſus eſt famem, ſitim, laſſitudinem & triſtitiā, & huiuſmodi: Et tu pro tua ſalute hæc refugis pati? Deus & Dominus omnium ſuſtinuit propter te ſubiectionē, & reddidit tributum Cæſari: Et tu pro tua ſalute, refugis ſubiectionē, & tributum dare Principibus terrarum? Deus propter te ſuſtinuit conuitia, & irriſiones à ſeruis: Et tu ab æqualibus, hæc tibi dici non poteſt pati? Deus paſſus eſt propter te flagella & mortem. Et tu pro redemptione animæ tuæ

Mat. 21. *Ioan. 19.* *Mat. 11.* *Mat. 27.*

non potes pati, quæ tamen velis nolis, paſſurus es tandẽ? Fratres omnia vilia & aſpera ſuſtinuit Deus pro nobis, præter peccatum. E contrario nos miſeri ſubiectionem peccati & diaboli patienter ſuſtinemus: ſubiectionem verò hominum, paupertatem & afflictionem, (quæ medicina ſunt animarum) pati noluimus. Vt quid hæc? niſi quia non lege Dei, ſed lege noſtra viuere volumus & noſtram, non Dei viam ſequimur. In quo paſſus eſt? ſuper lignum. Diſpoſuerat namq; Deus ab æterno Chriſtum in ligno paſſurum: tum quia hoc genus mortis erat vilius, tum quia conuenientius. Vilius quippè erat, quia in ligno ſuſpendebantur latrones & rei. Hæc ergo nos pati voluit, qui pro nobis pati viliora voluit. Cõuenientius verò erat, quoniam per lignum diabolus Adam tentauerat & vicerat. Conuenientius ergo erat vt qui per lignum hominem vicerat, per lignũ ab homine vinceretur. Conueniẽs erat, vt homo qui peccauerat per ligni dulcedinem, ſanaretur per ligni amaritudinem. Quod autem triumphaturus eſſet Dominus de diabolo, prædictum erat à Pſalmiſta:

Pſal. 95. Dicite, inquit, in gentibus, quia Dominus regnauit à ligno. Quomodo paſſus eſt? ſponte & innocenter. Sponte,

Ioan. 10. quoniam tradidit iudicanti ſe iniuſtè. Vnde idem ait: Nemo tollit à me animam meam, ſed ego pono eam, & iterum ſumo eam. Innocenter, quoniam peccatũ non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius, patienter quoniã cùm malediceretur, non maledicebat, cùm pateretur, non com

1. Pet. 2. minabatur. Imò Petrum redarguit, & aurẽ quã amputauerat, ſanauit. Nos quoque fratres, magiſtri noſtri veſtigia ſequentes, patiemur ſpontè amara & triſtia huius mũdi. Quoniam ſicut infirmus non peruenit ad ſanitatem, niſi triſtia patiendo & amara guſtando: Ita nos infirmi peccatis niſi dura & amara patiendo, ad veram ſalutem

Innocẽter patiẽdum. peruenire non valemus. Patiamur quãtum poſſumus innocẽter ad exemplum Domini noſtri: vt pœnę temporales non ſint nobis pœna culpæ, ſed meritum coronæ. Sed ſi quandoque pro peccatis noſtris flagellamur, in ipſis flagellis, more dextri latronis nos meritos confitentes, puriores reddamur, non more ſiniſtri latronis in iniquitate noſtra induremur, & de correptionibus peiores efficiamur,

mur. Patiamur & patienter, non remurmurantes, non iudicium Dei accuſantes, ſed Deo gratias agentes, qui filium quem plus diligit, corripit. Scientes quia pœnæ, aut peccata purgant, aut mercedem augmentant. Qua vtilitate noſtra paſſus eſt? quadruplici. Primò vt peccata noſtra portaret: ſecundum quod prædixerat de eo Eſaias: Vere lãguores noſtros ipſe tulit, & peccata noſtra ipſe portauit. Secundò vt charitatem quam habebat in nos ſic nobis oſtenderet, & nos ad amandum eum arctius inuitaret. Vnde ipſe ait: Maiorem charitatem ac dilectionem nemo habet, vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Tertiò vt exemplum quod ſequeremur nobis relinqueret. Vnde ipſe ait: Qui mihi miniſtrat, me ſequatur, Et vbi ſum ego, illic & miniſter meus erit. Quartò, vt nos ab errore ad viam veritatis, à tenebris ad lucem, à cultu diaboli, ad cultum creatoris noſtri, nos reuocaret. Eramus enim antè fratres mei, quaſi oues errantes ſine paſtore, eramus cœci, ſine vera luce, eramus ſeruientes diabolo, ignoto verò creatore. Sed nunc fratres mei, gaudeamus, & redemptori noſtro gratias agamus: quoniam nunc ſumus conuerſi ad Paſtorem & Epiſcopum animarum noſtrarum, quem toto corde diligere & totis viribus ſequi tribuat nobis omnipotens Pater ęternus. Qui cum eodem filio & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Patienter patiendũ. *Heb. 12.* *Eſa. 55.*

DOMINICA SECVNDA post Paſcha.

Dixit Ieſus Diſcipulis ſuis: Ego ſum paſtor bonus, bonus paſtor animam ſuam dat pro ouibus ſuis, &c. *Ioan. 10.* Dominus ac redemptor noſter fratres chariſſimi, quoniã mitis eſt & humilis corde, vilibus ſe comparat perſonis. Non enim ait: Ego ſum bonus Rex, bonus imperator, ſed ego ſum bonus Paſtor. Porrò in lectione, quæ hanc præcedit, loquutus fuerat Dominus de fure: hinc conſequenter loquitur de mercenario, & de bono paſtore. Tres igitur ſunt, fur, mercenari⁹, & Paſtor, ſicut nominibus, ita introitu, intẽtione, opere, et merito differẽtes. Fur quippè eſt hęreticus, qui de vnione fidei & Eccleſiæ oues Chriſti furatur, & in partẽ diaboli trahit & occidit. Qui bene dicitur

Fur hæreticus.

Aruñ fur,quoniam furtum,id eſt,obſcurũ diligit: Iuxta illud, *Ioan.3.* Qui malè agit,odit lucem. Dicitur enim latro à latendo, *Hæreticus dicitur latro.* quoniã ſedet in inſidiis occultis, vt interficiat innocentẽ. Non enim coram ſanctis doctoribus, ſed clam & furtim ſimplicibus & idiotis, audet ſuam hæreſim prędicare. Sed *Intentio hæreti. prœeſſe & nocere.* nec per oſtium, teſte Domino intrat in ouile ouium, ſed aſcendit aliundè, quoniã non per humilitatẽ oſtij.i. Chriſti, ſed per ſuperbiã & inanem gloriã, numero fidelium ſe ingerit, & nomen ſibi aſſumit. Intentio quoque illius eſt, non prodeſſe, ſed potius præeſſe & nocere. Vnde Domi-*Ibidem.* nus fur, inquit, nõ venit, niſi vt furetur, & mactet, & per-*Furatur & mactat hæreticus.* dat. Furatur quippè: dum ab vnione Eccleſiæ animas ſeparat. Mactat quippè, dum veneno perfidæ hæreſis eas occidit: perdit penitus, dum malo exemplo eas penitus deſtruit. Opus verò illius eſt veritatem ſcripturarũ malè interpretando deprauare, veritati falſum admiſcere: Calamo legis caput, id eſt, diuinitatem Chriſti impugnare: per hypocriſin malitiam ſuam palliare, & ita decipere: de rebus illorũ, quos decipit, viuere, & illos mala doctrina & malo exemplo perdere. Meritum verò illius peſſimũ eſt, quoniam non ſolùm animæ ſuæ eſt reus, ſed omnium illarum quas malo exemplo & doctrina perdit animarum: Et quot animas perdit, tot damnationes ſuſtinebit. Mer-*Mercenarius quis.* cenari⁹ verò eſt omnis ille, qui in Eccleſia Dei quærit præ-*Quales hodie Prælati Eccleſiarum.* ſidere, non ad honorem Dei, nec ad ſalutem animarum. ſed tantùm ad temporalem mercedẽ: Quales ſunt hodie (vnde dolendum eſt magis) ferè omnes Prælati Eccleſiarum, non manducantes vt Euangelizent, ſed potius Euãgelizantes vt manducent: Et quod peius eſt manducantes, & nõ Euangelizantes. Oblationes fidelium & peccata populi comedentes, & tamẽ eos non corrigentes, nec erudientes. Quæritur Eccleſia non vbi abundet deuotio fidelium, ſed vbi abundet amplitudo redditũ. Plus amatur multitudo iniquorum munera offerentium, quàm Eccle-*Vnde dicitur mercenarius.* ſia pauperum fidelium nihil offerentium, vnde mercenarius dicatur, patens eſt, quoniam à mercede temporali, propter quam prædicat, & qua deficiente ipſe ceſſat. Et quoniam oues non diligit, ſed emolumẽtum quod ab eis percipit, paſtor non eſt, quoniam non oues, ſed paſcere

quærit.

quærit. Vnde Dominus ait: *Mercenarius & qui non eſt paſtor, cuius non ſunt oues propriæ.* Non enim per amorem eas ſibi facit proprias, ſed per contemptum à ſe alienas. Introitus quoq; mercenarij, in Eccleſiam, non eſt per Chriſtũ oſtium, ſed potius per ambitionem, ſimoniam, & inanem gloriã. Qui licèt quandoq; ſine munere etiam vocatus introeat: quia tamen, non quæ Ieſu Chriſti, ſed quæ ſua ſunt, quærit: non per Chriſtũ oſtium, ſed per ambitionem intrat: intentio etiam mercenarij, quoniam vana & mala eſt, quicquid facit, quicquid prædicat, quicquid offert, Deo inacceptum eſt. Vnde Dominus per Malachiam Prophetam eis loquitur, dicens: Quis eſt in vobis qui claudat oſtia, & incendat altare meum gratuitò? Non eſt mihi voluntas in vobis, dicit Dominus, munus de manu veſtra non ſuſcipiam. Opus autem mercenarij eſt, honorem & lucrũ temporale quærere, ſeſe paſcere, verbo ſolo prædicare, malo exemplo corrumpere, curam ouium negligere, veniente lupo fugere. Amant, inquit, primos accubitus in cœnis, & primas cathedras in ſynagogis, & ſalutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi. Et iterum per Prophetam: Væ paſtoribus, inquit Iſrael, qui paſcebant ſemetipſos, Nónne greges paſcuntur à paſtoribus? Lac comedebatis, lanis operiebamini, gregẽ autẽ meum non paſcebatis. Quod craſſum erat, occidiſtis, & quod infirmũ non conſolidaſtis: quod ægrotum non ſanaſtis: quod fractum non alligaſtis, quod abiectum non reduxiſtis: quod perierat non quæſiſtis, ſed cum auſteritate imperabatis, & cum potentia. Et diſperſæ ſunt oues meæ, eò quòd nõ eſſet paſtor, & factæ ſunt in deſolationem beſtiarum agri. Ac ſi diceret. Cum de orationibus & peccatis populi vos paſceretis, tamen officium paſtoris nõ feciſtis: fractũ diuerſis tribulationibus Sacerdotali ope non conſolidaſtis, erroneũ ad viam ſalutis non reuocaſtis: deſperatione perditum, paſtorali ſollicitudine non requiſiſtis. In hoc quoque de quo ſermonẽ facimus Euangelio, Dominus de mercenario dicit: *Vidit lupum veniẽtem & dimittit oues, & fugit.* Lupus ſiquidem eſt diabolus, vel membra eius, qui ouibus Chriſti inſidiãtur. Si diabolus oues Chriſti tentat, abſtrahit, & dilaniat, ipſe fugit,

Introitus mercenarij in Eccleſia.

Intentio mercenarij.

Mala. 1.

Opus mercenarij.

Mat. 23.

Luc. 20.

Ezec. 34.

In paſtores qui neglecto grege Chriſti quæ ſua ſunt, quærunt.

Lupus quis.

dum ſuper eas vigilare refugit. Si malus homo bonos opprimit: ſi pupillum & viduam ſpoliat: ſi Eccleſiam inquietat mercenarius, incurrere timens damnum fugit, dũ rigoris ſententiã contra malos exercere refugit. Et quare fugit? *quia mercenarius eſt, & non pertinet ad eum de ouibus*, id eſt mercedem, non oues diligebat. Hinc Dominus

Ezech.13. per Prophetam: Non aſcendiſtis ex aduerſo, nec poſuiſtis vos murum pro domo Iſrael. Ex aduerſo aſcendit, & ſe murum pro domo Iſrael opponit, qui fortiter ſe contra perſecutores erigens, ſeſe in defenſionem pro Eccleſia op

Meritum mercenarij. ponit. Meritũ verò mercenarij eſt, pro bono (ſi quod fortè egit) merces temporalis: pro malo verò quod egit, malè viuendo, & oues malo exemplo corrumpẽdo, damnatio ſpiritualis. Nam quid meretur paſtor, qui per negligẽtiam ſuam commiſſas oues ſinens laniari, ad Dominum

Ezec. 34. ſolus redit? Hinc Propheta: Propterea paſtores audite verbum Domini: Ecce ego ipſe ſuper paſtores requiram gregem meum, oues meas de manu eorum, & ceſſare faciam eos, vt vltra nõ paſcant gregem meum, nec paſcant amplius paſtores ſemetipſos. Quoniam in hac vita omni prælatione priuati, & omni miſeriæ ſubiecti, non paſcent ſe, vt ſolebant, vana gloria, & oblationibus fidelium, ſed paſcentur potius à vermibus, qui non moriuntur, & ab

Paſtor quis. igne qui non extinguitur. Paſtor verò eſt, qui nõ ob temporalem mercedem, ſed ob ſolam Dei & proximi charitatem oues dominicas paſcit, non quę ſua ſunt quærẽs, ſed quæ Ieſu Chriſti. Porrò vnus & ſummus paſtor eſt, qui per antonomaſiam de ſe ait: Ego ſum paſtor bonus. Di-

Chriſtus rectè paſtor dicitur. citur autem rectè paſtor, quoniam ipſe paſcit oues ſuas, bono exemplo, bona doctrina, & ſanguine ſuo. Ipſe etiam cum Patre eſt oſtium & oſtiarius, id eſt poteſtas, per quã ipſe aut vicarius eius, ad regendas oues ingreditur. Vnde ipſe dicit: Qui intrat per oſtium, ipſe eſt paſtor ouiũ, huic oſtiarius aperit. Intentio autem ſummi paſtoris eſt, non præeſſe ouibus, ſed prodeſſe: Non enim venit miniſtrari, ſed miniſtrare: non venit hîc regnare ſed pati: non venit paſci, ſed paſcere. Officium verò illius eſt proprias oues agnoſcere, & eas nominatim vocare, eas ducere & præcedere, paſcere & cuſtodire. Lupo venienti ſe opponere, &

pro ouibus ſuis animam ſuam ponere, & oues curare & congregare. Proprias enim oues agnoſcit, & per prædeſtinationis electionem, & per bonæ viræ approbationem. Eas nominatim vocat dum ſingulos per ſingulas virtutes ſibi notas ad ſe citat: Vt Abel per innocentiam, Iob per patientiam: Moyſen per manſuetudinem: Dauid per humilitatem. Oues ducit, educendo, conducendo, perducendo. Educit de lacu miſeriæ: conducit per viam iuſtitiæ, perducit ad paſcua vitæ. Præcedit oues bono exemplo ſui, viam demonſtrando. Paſcit corporaliter, & ſpiritualiter, & tandem æternaliter. Cuſtodit ab inſidiis diaboli, à contagione peccati, à fouea inferni; & non eſt qui poſſit eruere de manu eius. Lupo venienti ſe opponit, eius inſidias aperiendo, eius poteſtatem refrenando, eius conatum euacuando, oues ab eo protegendo. Pro ouibus animam ponit, quoniam eas à poteſtate diaboli ſanguine proprio redimit. Oues quoque curat, & quas vbicunque proprias agnoſcit, à lupo in tempore caliginis diſperſas adducit, & recolligit, vt fiat vnum ouile & vnus paſtor. Vnde ipſe per Prophetam: Ecce ego, inquit, requiram oues meas; Quod abiectum fuerat, reducam, quod perierat, requiram, quod fractum erat, alligabo, & quod infirmum, cõſolidabo, & quod pingue & forte, cuſtodiam. Hoc facit magnus & ſummus paſtor. At nos minimi paſtores vicarij eius, qui etiam paſtore indigemus, quantum ipſe dederit, veſtigia eius ſequamur. Non ſumus mercenarij ſed Paſtores: non nos, ſed oues dominicas paſcere quærentes: intremus in ouile ouium non aliundè, ſicut fur & mercenarius, id eſt, non per ambitionem, non per ſimoniam, non per aliquam vanam & malam intentionem, ſed per oſtium, quod eſt Chriſtus: eius ſcilicet gloriam & ouium ſuarum profectum quærentes. Intendamus magis prodeſſe quàm præeſſe, Chriſti non noſtram, gloriam quærere, Imitemur & ſtudium ſummi paſtoris: proprias oues agnoſcamus; intus per confeſſionem, exterius per vitæ & morum conſiderationem. Oues nominatim vocemus vnamquamque ſecundum propriam virtutem ad operandum citantes. Oues educamus de lacu peccatorum. Conducamus per iuſtitiam bonorum ope-

Iob. 10.

Ezech. 34.

rum: perducamus quantum in nobis eſt, ad paſcua æternorum gaudiorum. Oues præcedamus exemplo bonorum operum. Paſcamus eas ſpiritualiter, & etiam eas quæ indigent corporaliter, vt tandem paſcamur cum eis æternaliter. Cuſtodiamus eas, quantum poſſumus orando & prædicando, ab inſidiis diaboli, à contagione peccati, à pœnis inferni. Lupo venienti, id eſt diabolo vel malo homini, in oues ſæuire volenti, nos opponamus: diabolum abiurationibus fugantes, malum hominem ſentẽtia paſtorali cohibentes. Pro ouibus ſi opus fuerit, nõ ſolum rem exteriorem, ſed & animã noſtram ponamus. In hoc enim præcipuè bonus paſtor à fure & mercenario diſcernitur. Oues quoque diſperſas requiramus, & de poteſtate diaboli, quas poſſumus eripientes, in Chriſti ouile cõgregemus, abiectas per errorem reducentes, quæ perierant peccando requirentes. Fractas, per pœnitentiam alligantes: infirmas conſolationibus & exhortationibus conſolidantes: pingues & fortes vt perſeuerent, cuſtodientes.

Corporaliter & ſpiritualiter oues paſcendæ.

Quod ſi hoc fecerimus, meritũ proculdubio noſtrum erit magnum, quoniam nõ ſoli, ſed cum multiplicatione gregis ad Dominum reuertemur, tot coronas quot animas ad eum duxerimus, recepturi, & ſicut ſcriptum eſt, tanquã ſtellæ firmamenti fulgebunt qui erudierint multos. Ecce fratres chariſſimi, audiſtis officium noſtrum & periculum noſtrum. Audite è contrario officium veſtrum & periculum veſtrum. Porrò officium bonarũ ouium eſt, magnũ & ſummum paſtorem agnoſcere per fidem, eum diligere, & pro eo animam ponere per charitatem, eum audire & ſequi per obedientiam: fieri cum illo ſub aliis vnum ouile per dilectionem, & Sacramentorum communionem. Minorem etiam paſtorem debent bonæ oues agnoſcere, & diligere, audire, & ſequi atque paſcere: Et ſi qua vitia habent, tegere, & ſub eo vnum ouile cum aliis fieri. Paſtorẽ debent oues agnoſcere, id eſt bonam vitam & mors eius notare & approbare. Debet etiam eum diligere tanquam ſpiritualem patrem & animæ ſuæ cuſtodem, & pro eo orare. Qui enim paſtorem ſuum non diligit, eum audire & ſequi contemnit. Debent etiam bonæ oues Paſtorem ſuum per obedientiam audire, & per imitationem ſequi.

Dan. 12.

Officium bonarum ouium.

Porrò

Porrò cùm ſint tres, mercenarius, fur, & paſtor: fur, quia malè prædicat & malè viuit, non eſt audiendus nec ſequendus. Mercenarius verò, quia benè prædicat & malè viuit, audiendus nec ſequendus. Vnde Dominus: Quæcunque dixerint vobis, ſeruate & facite: ſecundùm verò opera eorum nolite facere: dicunt enim & non faciunt. Paſtor verò, quia benè prædicat & benè viuit, audiendus eſt & ſequendus. Vnde Dominus, Vocem paſtoris oues audiunt & ſequuntur: alienum autem non audiunt, nec ſequuntur, quia non nouerunt vocem alienorum. Debent etiam oues paſtorem ſuum paſcere, id eſt, ſtipendia temporalia ei miniſtrare, vt videlicet in cura paſtorali tantò ſit vigilantior, quantò eſt ab exterioribus curis liberior. Vnde Apoſtolus: Quis paſcit gregem, & de lacte eius non comedit? Et alibi: Si vobis, inquit, ſpiritualia ſeminauimus, eſt magnum ſi veſtra temporalia metamus? Debent etiam oues paſtorem ſuum non iudicare, ſed potius, ſi qua ſunt, eius vitia tegere & diſſimulare: reminiſcentes quoniam Cham, qui pudenda patris irriſit, maledicitur. Sem & Iaphet, qui obtexerunt, benedicuntur. Debent etiam oues ſub vno paſtore vnum ouile fieri, per fidem & charitatem, & Sacramentorum vnionem: quoniam oues ſoliuagas & erroneas diabolus rapit. Oremus ergo & nos fratres mei, vt Paſtor paſtorum, Dominus noſter Ieſus Chriſtus, det nobis officium boni paſtoris adimplere, in vobis ſtudium bonarum ouium facere, quatenus vtrique ad paſcua æternæ viriditatis peruenire mereamur. Qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus in æternum. Amen.

Oues debent ſuum paſtorem paſcere. *1. Cor. 9.* *Ibidem.* *1. Tim. 5.*

DOMINICA III. POST PASCHA.

OBſecro vos tanquam aduenas & peregrinos abſtinere vos à carnalibus deſideriis, quæ militant aduerſus animam, &c. Tria facit Apoſtolus in hac lectione, fratres chariſſimi. Primò monet nos Apoſtolus, vt in nobis abſtinenter viuamus. Secundò, vt inter Gentes benè conuerſemur. Tertiò, vt ſubiecti & humiles ſimus. Primùm, obtinemus vitia fugiendo. Secundùm, virtutes conſequendo. Tertiùm, ſuperbiam quæ ex eis naſci ſolet, euitando. Primò igitur hortatur nos abſtinenter & mundè *1. Pet. 2.*

viuere,cùm ait: *Obſecro vos tanquam aduenas & peregrinos abſtinere vos à carnalibus deſideriis quæ militant aduerſus animam*. In quibus oſtendit fratres mei, à quibus abſtinere debeamus,& quare & qualiter: à quibus? à carnalibus deſideriis, id eſt,a guloſitate,à vinolentia,à luxuria,à voluptate,a cupiditate,à vana gloria, & à cæteris vitiis,quibus carnales delectãtur, & quibus delectando carnales efficiuntur. De quibus ait Paulus: Qui ſeminat in carne,de carne metet corruptionem. Quare ab his abſtinendũ eſt? quia militant aduerſus animam.Hoc eſt quod Paulus ait,Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum. Qui enim à vitiis & concupiſcentiis carnis poſſidetur, ſpiritualibus virtutibus euacuatur: quoniam guloſitas extinguit abſtinentiam,vinolentia ſobrietatem,luxuria caſtitatem,voluptas ſeueritatem,cupiditas mundi contemptum,& cętera vitia,cæteras virtutes extinguunt. Et vitia quidẽ dicuntur carnalia,quia ex carne oriuntur,& in eis caro delectatur, & per ea homo carnalis efficitur. Virtutes verò dicuntur ſpirituales, quoniam ex ſtudiis ſpiritus oriuntur, & in eis ſpiritus delectatur, & per eas homo ſpiritualis efficitur.

Gal.6. *Gal.5.* *Vitia dicũtur carnalia.* *Virtutes ſpirituales*

Qualiter à deſideriis carnalibus abſtinere vos obſecro. *Tanquam aduenas & peregrinos*. Omnes peregrini ſunt aduenæ,ſed non omnes aduenę ſunt peregrini.Sunt enim quidã aduenæ, id eſt, aliundè venientes, qui exilium pro patria colunt & diligunt,qui & inquilini vocantur. Peregrini verò dicuntur à peragrando & trãſeundo ſemper de loco ad locum. Nos quoque fratres mei, aduenæ ſumus in exilio huius mundi, tum quia creati fuimus in primo parẽte noſtro,vt eſſemus ciues cœli,à quo per primã præuaricationem eiecti ſumus in hoc exilium: tum quia maior pars noſtri anima,natione cœleſtis non terrena eſt. Aduenæ verò ſumus,& non peregrini, ſi cœleſtis patriæ, ad quam creati ſumus, obliti, mundum pro cœlo diligimus & colimus:exiliũ pro patria,miſeriã pro beata vita. Quales multi noſtrûm,vnde magis dolendũ eſt,ſunt hodie,fratres mei,qui beatam vitam non eſſe credentes,terrenis inhærent, pro terrenis litigant, pugnant, occidunt, vel erigunt turres,& ſumptuoſa conſtruunt ædificia, ac ſi ſemper victuri eſſent. O miſer homo, quotidie tranſis de pue-

pueritia ad iuuentutem, de iuuentute ad ſenectutē, de ſenectute ad mortem, & te poſſeſſorē mundi arbitraris & ciuem? Cur homines quotidie morientes, cur tumuli & oſſa mortuorū, quæ quotidie cernis, non mouent & monent te? vt intelligas te in hoc mundo aduenam & peregrinum eſſe? Crede ergo oculis tuis, & demonſtra te in hoc mundo aduenam & peregrinum eſſe, & dic cum Propheta: Aduena ego ſum & peregrinus, ſicut omnes patres mei. Plora & ſuſpira, & dic inter miſerias huius exilij. Heu me, quia incolatus meus prolongatus eſt. Quatuor facit fratres mei, peregrinus: ad finē vitæ quotidie feſtinat: meliorem ſequitur viam: nullis retinetur blandimentis: non ſolùm à ſuperfluis, ſed etiam à quibuſdā neceſſariis ſe abſtinet. Nos quoque fratres, tanquam veri peregrini ad finem huius exilij, ad æternam patriam feſtinemus. Meliorem enim viam ſequamur, rectiorem, planiorē, mundiorem. Rectiorem, nec ad dexteram vanæ gloriæ, nec ad ſiniſtram infamiæ declinantes: planiorē, montes elationis, & valles deſperationis fugientes. Mundiorem, paludes luxuriæ & voluptatis euitantes. Nullis quoq; retineamur blandimentis. Sicut peregrinum non retinent florida prata, non liquida flumina, non amœna loca: ita nec nos fratres, retineat pulchritudo huius ſeculi, non fluxus diuitiarū, nec aliqua voluptas, aut honor ſecularis. Non ſolùm ab omnibus ſuperfluis, ſed etiam à quibuſdam neceſſariis more peregrini abſtineamus, euitantes ſuperfluitatem curarum, poſſeſſionū & diuitiarum: Omnis enim qui in agone contendit, ab omnibus ſe abſtinet: victum quoque & veſtitū habentes, his contenti ſumus. Et etiam ipſa neceſſaria quantum poſſumus, circumcidamus more peregrini, & reſtringamus.

Pſal. 38. *Pſal. 119.* *1. Cor. 9.* *1. Tim. 6.*

Sequitur pars ſecunda, in qua monet Apoſtolus, vt benè inter Gentes conuerſemur, dicens: *Conuerſationem inter Gentes habentes bonam.* Hoc eſt quod dicit Paulus, Prouidentes bona non tantùm coram Deo, ſed etiam coram omnibus hominibus. Tria ſunt fratres mei, quæ formant bonam conuerſationē: innocenter viuere, nulli ſcandalū ponere, ſed cūctis vtilia & grata quærere. Et ſi enim aliquis eſt bonus in ſe, ſi tamen verbo & exemplo alios

Rom. 12.

alios ſcandalizat non benè conuerſatur. Rurſum, & ſi nullum offendit, ſed tamen prodeſſe aliis contemnit, non benè inter gentes conuerſatur. Rurſus & ſi neminem offendit, & aliis prodeſſe quærit, ſi tamen hoc gratè & amabiliter facere neſcit, non benè inter Gentes conuerſatur. Qui igitur innocenter in ſe viuit, nullum offendit, ſed cunctis vtilia & grata quærit, bonam inter Gentes habet conuerſationem & gratam. Quid boni confert bona conuerſatio? Infamiam extinguit, ora detractorum obſtruit, homines glorificare Deum facit, bono exemplo malos conuertit. Propter hanc ergo multiplicem vtilitatem, appetenda eſt conuerſatio bona. Vnde & ſubdit, *Vt in eo quod detractent de vobis tanquam de malefactoribus ex bonis operibus vos conſiderantes, glorificent Deum in die viſitationis.* Itaq; fratres mei, cum omni ſtudio appetamus benè inter gentes conuerſari.

Bona conuerſatio quid conferat.

Sequitur pars tertia, in qua monet omnes Apoſtolus ad ſubiectionis humilitatem, & primò liberos, cùm ſubdit: *Subiecti eſtote.* Ac ſi diceret, & ſi genere vel gratia liberi eſtis, tamen non ſuperbiatis, vel de prælatione contendatis, ſicut faciunt amatores huius mundi, ſed potius ſubditi eſtote. Et quoniam ſubiectio ſine merito, eſt vitioſa, niſi fiat quomodo debet, & cui debet, & quare debet, addit, *omni humanæ creaturæ propter Deum.* Facienda eſt ergo ſubiectio non coactè, ſed ſpontè. Coacta enim ſubiectio miſera eſt. Rurſus etſi fiat ſpontè, ſed non cui debet, vitioſa eſt: Seruire enim diabolo, vitioſum eſt. Proptereà addit, *omni humanæ creaturæ* id eſt, omni homini, videlicet non tantùm maioribus, ſed etiam æqualibus & minoribus. Hoc ſequens Dominus Apoſtolicus, vocat ſe ſeruum ſeruorum Dei. Iuxta illud: Quantò maior es, humilia te in omnibus. Rurſus ſubiectio, & ſi fiat quomodo debet, & cui debet, ſed non quare debet, bona non eſt. Qui enim alieno ſe ſubdit indebitè, vt propter temporalem intentionem, propter ambitionem & cupiditatem, ſubiectio talis bona non eſt. Proptereà adiungit Apoſtolus, *propter Deum.* Propter eum quippè ſolùm nos ad inuicem humiliare, & inuicem nos ſubdere debemus, qui quod præcipit ipſe facit, vt alter alteri miniſtraremus, & alter

Papa ſeruus ſeruorum Dei.
Eccle. 3.

alter alterius pedes lauaremus. *Siue Regi quaſi præcellenti, ſiue Ducibus quaſi à Deo miſsis, ad vindictã malefactorum, laudem verò bonorum.* Hoc eſt quod Paulus ait: Non eſt poteſtas niſi à Deo, & qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit. Vis non timere poteſtatem? bonum fac, & habebis laudem ex ea. Si autem peccas, time, quia non ſine cauſa gladium portat. Ad hoc enim fratres mei, Deus ordinauit poteſtates in hoc ſeculo, vt bonos cuſtodiant, malos coerceant. Qui etſi quandoq; ſua poteſtate abutantur punientes iuſtos, iuſtificantes malos: tamen Deus hoc facit prouenire, ad vindictam malorum, laudem verò bonorum. *Quia ſic eſt voluntas Dei, vt benefacientes obmuteſcere faciatis imprudentium hominum ignorantiam*, qui quæ ignorant, ſpernunt: & quæ ſibi diſplicent, damnant. *Quaſi liberi*, in mente, ſubditi ſcilicet eſtote hominibus, *et non quaſi velamen habentes malitiæ libertatem*, ſed generis vel gratiæ. Hic tangit quoſdam fratres mei, quibus libertas eſt occaſio magis peccandi: qui quantò ſunt in corpore liberiores, tantò ſunt ad peccãdum laxiores. Et quia liberi ſiunt generis, ſiunt ſerui peccati & diaboli. Sed ſicut ſerui Dei qui nullam ſeruitutem abhorrent, niſi ſeruitutem peccati: & nullam libertatem plus appetunt, quàm libertatem mentis: *Omnes honorate*, iuxta illud: Honore inuicem præuenientes. *Fraternitatem diligite*, & affectu & effectu. *Deum timete*, cum amore, & amate cum timore. *Regem honorificate.* Iuxta illud: Cui honorem, honorem: cui vectigal, vectigal: cui tributũ, tributum. Ad extremum monet ſeruos, vt ſicut conditione, ita voluntate ſubdantur dominis temporalibus. *In omni timore*, id eſt, non ſolùm ſeruili, ſed etiam filiali, vt ſcilicet timeant & diligant eos. *Nec ſolùm*, inquit, *bonis et modeſtis, ſed etiam diſcolis*, id eſt, aſperis & immoderatis ſubiecti eſtote. *Hæc enim eſt gratia*, vt ſcilicet modeſtia & patientia ſeruorum: mitiget & temperet intemperantiam dominorum. Humilitatem voluntariæ ſubiectionis fratres mei, toto corde amplectemur, quoniam hæc vincit crudeles æquanimiter patiẽdo: hæc vincit ſuperbos ſe humiliando: hæc vincit iracundos, manſuetudinem exhibendo: hæc vincit contumelioſos, nihil reſpondendo. Hæc vincit inuidos, gloriam fugiendo;

Rom. 13.

Quare poteſtates ordinatæ.

Libertas ſæpè eſt occaſio peccati.

Ioan. 13.

Rom. 13.

do: hæc vincit cupidos, modico cõtenta exiſtẽdo: hęc meretur gloriã hominũ omnibus ſe ſubdendo: hæc meretur imitatione Chriſti, nõ miniſtrari, ſed miniſtrare appetẽdo: hæc meretur à Deo exaltari, ſe ſemper humiliãdo. Quam virtutẽ det nobis omnipotẽs Dominus mente & corpore conſequi, Per Dominũ noſtrum Ieſum Chriſtũ, Amen.

DOMINICA III. POST PASCHA.

Ioan. 16. D*ixit Ieſus diſcipulis ſuis: Modicum & non videbitis me, & iterum modicum, & videbitis me: quia vado ad patrem.* Iturus ad paſſionem Dominus & Redemptor noſter, ea quæ diſcipulis ſuis euentura erant eis prædixit. Quare? Triplici ratione: Vt ſe Deum omniũ futurorum præſcium demonſtraret: Vt diſcipulos contra aduerſa præmuniret: Vt in aduerſis eos ſperare conſolationem prædoceret. Sunt autem quatuor partes huius lectionis. Primò enim prædicit Dominus diſcipulis ſuis receſſum & reditum ſuum. Secundò ponitur mutua interrogatio diſcipulorum illud non intelligentium. Tertiò oſtendit Dominus quid vel in receſſu, vel in reditu ſuo, diſcipulis euenturum erat. Quartò per ſimilitudinem illud explanat. Iturus igitur Dominus ad paſſionem, primò eos præmunit de receſſu ſuo, cùm dicit: *Modicum & non videbitis me.* Sed ne de abſentia eius deſperarent, ſpondet eis, quod poſt modicum eum viderent, cum ſubdit: *Et iterum modicum & videbitis me.* Et ne iterum corporali tantum præſentiæ eius adhererent, dicit poſt modicũ ſe aſcenſurum ad Patrem, vt eum ſcilicet ad cœlum ſequi deſiderarent. Similiter facit, fratres chariſſimi, quotidie Dominus electis ſuis, poſt aduerſitatem dans eis conſolationem, & poſt conſolationem, aduerſitatem. Si enim ſemper eis daret aduerſitatem in hoc mundo, deſperarent, & ſi ſemper daret eis præſentem proſperitatem, ei adhærerent, & futuram non deſiderarent. Itaque benignus & miſericors Dominus electis ſuis in hoc mundo nunc faciem auertit, nunc oſtendit. Quaſi enim faciem auertit, dum quaſi eos deſerens, ſinit perſequutionibus tribulari. Faciem ſuam oſtendit, dum eos in bono proficere facit. Sed vtrunque fratres mei, facit Dominus magna & vtili diſpenſatione. Eos ſinit turbari, ne de ſe præſumant: eos

facit proſperari, ne deficiant. Propterea fratres, in aduerſis poſiti, ſemper à Deo meliora ſperemus. In proſperis verò, ſemper timeamus: in aduerſis in Deo ſperemus. Quoniam iuxta Salomonē, quis ſperauit in Domino, & confuſus eſt? In proſperis verū timeamus, quoniā beatus eſt vir qui ſemper eſt pauidus. Et beata eſt ciuitas quæ in pace bellum timet. Sequitur pars ſecunda, in qua diſcipuli ad inuicem quærunt. *Quid eſt hoc quod dicit: Modicum & non videbitis me, &c. Neſcimus*, inquiunt, *quid loquitur*. Sed cùm illa Domini verba difficilia nō ſint, ſed potius plana ad intelligendū, quid eſt hoc quod diſcipuli dicunt, neſcimus quid loquitur? Niſi quia eum quem Chriſtū Dei filiū eſſe credebant, per paſſione à ſe receſſurum, & per reſurrectionem rediturum ad ſe non credebant. Propterea quod Dominus ſæpè dixerat ſe paſſurum & reſurrecturum, ad literam adimplendum eſſe non credebant. Sed per illa verba aliquod aliud myſterium ſignificari æſtimabant? Hinc eſt quod dicunt: *Neſcimus quid loquitur*, id eſt, neſcimus ex quo ſenſu hæc verba ab eo proferantur. Rudes quippè erant & adhuc carnales, & nequaquam putabāt filium Dei dicere, quod ad tantam iniuriarū abiectionem deueniret, quòd tam viliter pateretur & moreretur. Vnde & a Petro ei dictū eſt: Abſit hoc à te Domine, non erit tibi hoc. Sed Dominus reprehendens hanc vanam eius æſtimationem, ait: Vade retrò ſatanas, non ſapis ea quæ Dei ſunt. Quoniam enim in hac ſententia diuinæ voluntati Petrus erat aduerſarius, ſatanas vocatur. Et vt relinqueret quæ malè ſapiebat, & diuinam ſequeretur ſententiam inuitatur Petri & diſcipulorum Chriſti adhuc rudium, ſunt etiam hodie quidam ſimiles, qui putant viros iuſtos & Dei miniſtros nequaquam, quod hic paupertatem, abiectionem, & afflictionem patiantur, vel quod ab iniquis, contumeliis, iniuriis, tormentis, & morte puniantur: æſtimantes eos qui talia agunt, vel patiuntur, hic à Deo eſſe reprobatos: & econtrariò putantes eos qui hic proſperantur, eſſe beatos & Dei amicos. Sed talia æſtimanti dicendum eſt, vade retrò ſatanas, non ſapis ea quæ ſunt Dei. Qui vtiq; in multa tribulatione, tanquam aurum in fornace hic electos ſuos

Eccle. 2.
Prou. 28.
Mat. 16.
Quare Petrus ſatanas vocetur.
Tribulatione electi probātur.

ſuos intendit probare, vt eos magis puriores in theſauro ſuo valeat collocare.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus ea quæ prædixerat, per conſequentia eorum, quæ inde diſcipulis erant euentura, cõfirmat, dicẽs: *Amen, amẽ, dico vobis, quia plorabitis & flebitis vos, mundus autẽ gaudebit.* Ex eo enim quòd Chriſtum mortuum & in ſepulchro poſitũ, modico tempore non viderunt, & diſcipuli plorauerũt, & mundani homines, quorum vitam arguebant, gauiſi ſunt. Ex eo vero quòd poſt reſurrectionem eum viderunt, triſtitia diſcipulorum conuerſa eſt in gaudium, & gaudium mundanorum hominũ, conuerſum eſt in triſtitiam & metum. Nec ſolùm illos, fratres mei, ſed etiam quoſcunq; fideles, eſt neceſſe in hac valle lachrymarũ triſtari, plorare & flere. Qua de cauſa? duplici: tum propter grauem peccatorum conſcientiã, tum propter cœleſtis patriæ dilationem. Cùm enim recordamur quæ & quanta peccata perpetrauimus, & quanta pœna illis peccatis in inferno præparetur, neceſſe eſt nos plorare, quoniam lachrymę lauant delictum, quod eſt pudor ore confiteri. Rurſus, cùm meditamur inter miſerias huius exilij, quanta beatitudo ſit in cœlo præparata iuſtis, neceſſe nos eſt flere, iuxta illud: Super flumina Babylonis illic ſedimus & fleuimus, dum recordaremur tui Sion. Propterea hunc ergo geminum fletum, geminauit, dicẽs: *Plorabitis & flebitis vos.* Hunc ergo geminum fletum omnes nos, fratres mei, appetere & amare debemus, vt dicamus cum Pſalmiſta: Quemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Fuerunt mihi lachrymæ meę panes die ac nocte. Quod ſi noſtrum cor durũ & aridum fuerit, oremus continuè ad Dominum, vt ipſe per miſericordiam ſuam largiatur nobis iſtarum geminarũ gratiam lachrymarum: Qui, etſi quandoq; differat, non tamẽ ſemper auferet à nobis miſericordiam ſuam, ſed nobis lachrymarum gratiam conferet deſideratã. Quod benè ſignificatur per Axa filiam Caleph, quæ ſedens ſuper aſinam, & ad ſponſum ſuum pergens, plorauit ſuſpirans, & dicens: Da mihi benedictionẽ pater:

Plorandũ duplici de cauſa.

Pſal. 136.

Pſal. 41.

Ioſue. 15.
Iudic. 1.

Auſtralem & aridam terram mihi dediſti: da mihi, quæſo, irriguum ſuperius, & irriguum inferius. Et conceſſit ei pater. Anima quoq; noſtra dum cœleſtem ſponſum mente petit, ſedens ſuper aſinam, id eſt beſtialis motus carnis compeſcens & regens, ſuſpiret, & clamet ad patrem cœleſtem, & dicat: Da mihi Domine, benedictionem tuam: Nam mentem ſiccam & durã dediſti mihi: da mihi quæſo irriguum ſuperius, & irriguum inferius. Vt videlicet tum pro peccatis meis, tum pro deſiderio patriæ cœleſtis plorem. Et benignus Dominus, quandoque noſtram audiet petitionem. Has itaq; fratres mei, lachrymas ſanctas appetamus: quoniam hæ proculdubiò conuertentur in gaudium: cùm gaudebimus de peccatorum noſtrorum integra remiſſione, & de cœleſtis patriæ conſequutione. Iuxta illud: Beati qui lugent, quoniam ipſi cõſolabuntur. *Mat. 5.* Sicut econtrariò mundanorũ gaudium hominum, qui ſic *Luc. 6.* proſperantur in vita ſua, ducunt in bonis dies ſuos, & lætantur cùm malefecerint: vertetur in lachrymas ſempiternas. Iuxta illud, Væ qui ridetis, quoniam plorabitis. *Luc. 6.*

Sequitur pars quarta, in qua Dominus dicta per ſimilitudinem demonſtrat, dicens: *Mulier cùm parit, triſtitiam habet, quia venit hora eius. Cùm autem peperit filium, iam non meminit preſſuræ propter gaudium, quia natus eſt homo in mundum.* Hoc eſt quod per aliam ſimilitudinem Pſalmiſta dicit, Qui ſeminant in lachrymis, in exultatione *Pſal. 125.* metent: Euntes ibant & flebant mittẽtes ſemina ſua: Venientes autem venient cum exultatione portãtes manipulos ſuos. Porrò conuenienter cõparat Dominus animam iuſti mulieri prægnanti. Nam ſicut mulier ex complexu viri concipit intus puerum, ita anima per gratiam Sancti ſpiritus, concipit in mente per fidem, ſpem, & charitatem, mercedem fructus æterni. Conuenienter quoque comparat laborem & dolorem iuſti in hac vita, mulieris parturitioni. Nam ſicut mulier ſpe filij naſcituri dolorem ſuſtinet patienter: ita iuſtus laborem & anxietatem temporalem ſpe æternæ hæreditatis ſuſtinet patienter. Conuenienter etiam comparat ſuſceptionem æterni præmij, ſuſceptioni nati filij: quoniam ſicut non niſi per parturitionem ſuſcipitur proles expectata, ita non niſi per patientiam laboris

temporalis, merces deſiderata. Quod contra illos eſt, qui per temporalem proſperitatem ad æternam patriam ſe putant poſſe peruenire. Sicut autem gaudium de puero nato facit obliuiſci dolorem parturitionis, ita gaudiū æternæ beatitudinis, facit obliuiſci laborem temporalis tribulationis: vt in comparatione gaudij æterni, labor temporalis, qui præceſſit, nullus videatur: iuxta illud Apoſtoli,
Rom. 8. Exiſtimo enim quod non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Econtrariò tanta erit magnitudo pœnæ gehennalis in reprobis, quod faciet eos obliuiſci gaudium æternæ proſperitatis. Vt ſcilicet in comparatione æternæ pœnæ proſperitas temporalis tanquam fumus fuiſſe videatur, vel ſomnus. Deinde Dominus adaptans ſimilitudinem præmiſſam, ſubiungit: *Et vos quidem nunc triſtitiam habetis*, ſubaudis de meo receſſu: *Iterum autem videbo vos*, poſt reſurrectionem, *& gaudebit cor veſtrum, & gaudium veſtrum nemo tollet à vobis*. Nos quoq; fratres mei, dum in hoc ſeculo tentamur & affligimur, quaſi Domino nos derelinquente, triſtitiam habemus: ſed ſi aduerſa æquanimiter tolerauerimus, & in triſtibus gratias Deo egerimus, iterum poſt generalem reſurrectionem videbit nos, & à nobis videbitur facie ad faciem Dominus: & gaudebit cor noſtrum, & gaudium noſtrum nemo tollet à nobis. Quod nobis præſtare dignetur, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, Amen.

DOMINICA QVARTA post Paſcha.

Iacob. 1. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum de ſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum, &c.* Quatuor facit fratres mei, in hac lectione Apoſtolus: Primò enim dicit omne bonū à Deo eſſe. Secundò oſtendit nullum malum à Deo eſſe. Tertiò oſtendit quod bona dat Deus gratis. Quartò monet nos vt ſectemur bona, & fugiamus mala. Oſtendens igitur primò omne bonū à Deo eſſe ait: *Omne datū optimum, &c* Sunt autem fratres mei, quatuor ſpecies bonorum. Nam bonorum, alia ſunt temporalia, alia naturalia, alia ſpiritualia, alia cœleſtia. Temporalia bona ſunt, quæ à nobis exterius poſſidentur, vt res

Quatuor ſpecies bonorum.

Temporalia.

& poſſeſſiones, diuitiæ, poteſtates, & honores. Et hæc quidem in natura ſua bona ſunt, quoniã à bono creatore creata ſunt. Iuxta illud: Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona. Hæc autem benè vtentibus eis, materia ſunt benè agẽdi, & malè vtentibus eis, occaſio male agendi. Hæc enim tantum valent bona temporalia iniquo, quod gladius furibundo. Naturalia verò bona ſunt, quæ Deus confert à creatione vnicuique, vt bona animæ & bona corporis. Bona animæ, vt ratio, memoria & prouidentia. Bona corporis, vt forma, fortitudo, velocitas, & huiuſmodi: quæ ſimiliter cùm in ſua natura bona ſint, tamẽ malè vtentibus illis ſunt mala, ſicut benè vtentibus ſunt bona. Spiritualia verò bona ſunt, vt fides, ſpes, charitas, ſapientia, iuſtitia, fortitudo, temperantia, & cæteræ virtutes, cæteraque Spiritus ſancti dona, quæ gratuita dona, ſiue gratiæ dicuntur per excellentiam: quoniam gratos homines & bonos efficiut, & à malis nec haberi nec vſurpari poſſunt. Cœleſtia verò bona ſunt, immortalitas, impaſſibilitas, & cætera bona, quæ in reſurrectione electis conferentur. De quibus dicitur: Quoniam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quę præparauit Deus diligentibus ſe. Sunt igitur iſtorum quatuor genera bonorum: duo prima, tam bonorum quàm malorum communia: reliqua verò duo tantùm bonorum ſunt, & ideò magis appetenda. Eſt enim tantùm temporale datum bonum, ſed naturale eſt melius, Spirituale verò eſt optimum, Cœleſte verò donum, eſt perfectum donum. Et tamẽ omne datum, ſiue bonum, ſiue melius, ſiue optimum, & etiam omne donum perfectum deſurſum eſt. Itaq; fratres mei, nemo ſe decipiat, nemo bonũ quod habet, ſibi attribuat, nemo ſuis viribus, nemo ſuæ induſtriæ, nemo ſuo labori, bonum quod habet, ſibi adſcribat, ſed ſummo & æterno Patri, à quo omne bonum deſcendit, gratias agat. Temporale verò bonũ & naturale, quia communia ſunt, etiam malorum, parua reputet. Spirituale verò & cœleſte bonum, niſu toto acquirere deſudet, & deſideriis, precibus & ſuſpiriis, ea à cœleſti Patrę poſtulet, qui eſt Pater luminum omnium: ſiue lucis temporalis, quam in princip.o ad illuminãdum mundũ creauit:

Gen. 1. *Naturalia.* *Spiritualia.* *Cœleſtia.* *1. Cor. 2.* *Omne bonum deſurſum.*

ſiue ſpiritualis, qua intus peccatores illuminat: ſiue æternæ, quam in empireo cœlo Angelis & electis ſuis præparauit. Et temporalem quidem lucem dat ad ſolatium, ſpiritualem ad meritum: æternam verò in præmium. Proinde fratres mei, nos qui temporalem lucem videmus, ita ea vtamur, vt per eam ad æternam veniamus. Qui verò temporalem lucem non videtis, non graue feratis, ſi ea luce careatis, quam periuri & infideles, ſerpentes & bufones habent. Spiritualem verò lucem omnes habere ſtudeamus, per quam ad æternam, in qua Deus videbitur, peruenire mereamur.

Mala à Deo non ſunt. Sequitur pars ſecunda, in qua oſtenditur quòd mala ex Deo non ſunt, cùm ſubditur: *Apud quem nõ eſt tranſmutatio, nec viciſsitudinis obumbratio.* Ideò fratres mei, non eſt tranſmutatio, quoniã nulla mutatione variatur. Neq; enim per generatione vel corruptione mutatur, qui principio caret & fine. Neq; per augmentũ vel diminutionẽ, qui maior vel minor eſſe non poteſt. Neque per alterationem vel loci mutationem, qui inuariabilis & immenſus eſt. Vnde & ad eum per quendam ſapientem dictum eſt: Mundum mouens, nõ moueris, locum tenens, non teneris: tempus mutans, non mutaris: vaga firmans, non vagaris. Sed ita creaturas ipſe immutabilis mutat, non tamẽ eas tranſmutat: quoniam trans naturalem bonitatem eas per vitium non deprauat, quod apertius exponitur, cùm ſubditur: *Nec viciſsitudinis obumbratio*, id eſt, nec tenebræ viciſſim obumbrantes. Vt enim Ioannes ait: Deus lux eſt,

1. Ioan. 1. & tenebræ in eo non ſunt vllæ. Illuminat enim, non obtenebrat. Cæterùm, tenebræ aliæ ſunt noctis, aliæ ſunt aduerſitatis, aliæ æternæ damnationis, aliæ peccati. Porrò diem viciſsim Deus obumbrat per mortem, vnde ei dicitur: Aeterne rerum conditor, noctẽ, diemq; qui regis, & temporum das tempora, vt alleues faſtidium. Proſperitatem quoq; viciſsim obumbrat Deus per aduerſitatem.

Tenebrarum diuerſitas.

Eſa. 45. Vnde & idem de ſe teſtatur, Formans lucem & creans tenebras, faciens pacem, & creans malum. Vitam etiam reproborum obumbrat Deus per tenebras æternæ damnationis, quoniam ipſe in fine mittet eos in tenebras exteriores. Mentem quoque hominum nunquam viciſsim

obum-

obumbrat Deus per tenebras interiores, id eſt vitiorum. Ita quippè immittit mentibus claritatem virtutum, quod nunquam immittit tenebras vitiorum. Quod ſi legitur Pharaonem & cæteros malos induraſſe vel excæcaſſe, hæc vtique fecit, non immutando malitiam, ſed ſubtrahendo gratiam. Itaque fratres mei, bona ſemper dicamus nos habere à Deo, non ex nobis. Et mala dicamus ſemper nos habere, non à Deo, ſed ex nobis. Nec nos excuſantes Deum accuſemus more veteris Adæ, dicentes, Non poſſum Dei grauia præcepta adimplere: non poſſum vitio reſiſtere, quoniam infirmus & impotens naturaliter ſum. Hoc enim eſt ac ſi dicamus, hoc non mihi, ſed Deo aſcribendum eſt, qui me talem creauit, Proh nephas, aſcribimus iuſto iniquitatem & pio crudelitatem, & diſcipuli ignorantiæ accuſamus Dominum, vt videatur neſcire quod fecit, & neſcire quod iuſſit. Et quaſi oblitus fragilitatis humanæ, cuius auctor ipſe eſt, homini impoſuerit mandata quæ ferre non poteſt. Sed fratres mei, nemo magis nouit vires noſtras, quàm ille qui eas nobis dedit. Nec enim aliquid impoſſibile imperauit, qui iuſtus eſt. Nec damnaturus eſt hominem, pro eo quod non potuit vitare, qui pius eſt.

Quomodo malos indurat Deus. Exod. 4.

Nihil impoſsibile imperauit Deus.

Sequitur pars tertia, in qua oſtenditur quod Deus dat gratis nobis ſua bona, cùm ſubditur: *Voluntariè genuit nos verbo veritatis, vt ſimus aliquod initiũ creaturæ eius.* Quod de vna gratia dicit, de cæteris omnibus intelligendum relinquit. Prima ſiquidem & maior gratia, quam Deus hîc confert nobis, eſt, quod nos generatos per concupiſcentiam carnis, filios iræ, regenerat per gratiam baptiſmi in filios adoptionis & miſericordiæ: quòd de filiis damnationis facit filios electionis: quòd de filiis diaboli, facit filios Dei. Et ita quidem nos regenerat verbo, id eſt, per verbum veritatis. Non ait per baptiſmũ ſolùm, quoniam & in baptiſmo verbum mundat. Nam ſi ſubtrahas verbum, quid eſt aqua baptiſterij, niſi aqua? Regenerauit igitur nos in filios ſuos Deus per verbum veritatis, id eſt, per filium ſuum: ſiue per verbum fidei, quod ipſe filius nobis prædicauit. Hoc eſt quod Ioannes ait: Quotquot autem receperunt eum, dedit eis poteſtatem filios Dei fieri, his

Verbum mũdat in baptiſmo.

Ioan. 1.

his qui credunt in nomine eius. Fecit autem hoc non meritis noſtris, quæ nulla erant, ſed voluntariè, id eſt, ſola ſua gratuita voluntate. Vnde Ioannes: In hoc apparuit charitas Dei, non quaſi nos dilexerimus eum, ſed quia ipſe prior dilexit nos. Si enim quæratur quare Deus nos elegit in filios ſuos: Vera & abſoluta eſt reſponſio, quia ſic voluit: quod inde maximè patet, quoniam neceſſitate nō fuit coactus, qui cogi non poteſt; nec ſua vtilitate tractus, qui bonorum noſtrorum non eget: nec meritis noſtris aſtrictus, quæ nulla præceſſerant. Sed ſi aliqua merita ſubſequi videntur, ſua proculdubiò gratia ſunt: quoniam ipſe operatur in nobis & velle & perficere. Agamus igitur fratres mei, Deo gratias, qui ob ſolam ſuam gratuitam voluntatem, nos à numero reproborum ſegregans, in filios ſuos elegit, beneficiis ſuis cumulauit, nobis æternã beatitudinem præparauit, ſi tamē in gratia baptiſmi perſeuerauerimus, ſi eius mandatis obſequuti fuerimus. Porrò ad quid nos voluntariè genuit verbo veritatis? *Vt ſimus initium aliquod creaturæ eius*, vt videlicet in illã dignitatem & principalitatem creaturarũ repararemur, in qua creati fuimus. Homo enim initium creaturarum eſt non tempore, ſed cauſa & dignitate. Tempore enim non eſt homo initium creaturarum, quoniam non homo ante cæteras creaturas, ſed potius cæteræ creaturæ ante hominem creatæ ſunt. Cauſa verò eſt homo initium creaturarum, quoniam cæteræ propter hominem, non homo propter creaturas creatus eſt. Dignitate etiã eſt homo initiũ creaturarũ, quoniã cęteris creaturis dominij & rationis prærogatiua antecellit. Vendicemus igitur fratres mei, diuina nobis opitulante gratia, prærogatiuam & dominiũ quod habuimus à principio in creaturis. Non ſubdamus nos per auaritiam rebus temporalibus, ſed potius eis dominemur. Non admiremur eis, ſed potius contemnamus eas in obſequium Dei, & in noſtram, proximique neceſſitatem expendamus.

Ioan. 4.

Rom. 9.

Quomodo homo eſt initiũ creaturarum.

Sequitur pars quarta, in qua monet nos Apoſtolus ſequi bona & vitare mala, cùm ſubdit: *Sit autem omnis homo velox ad audiendum*, ſubaudis verbũ Dei. Ad audiendũ enim vaniloquia, ſcurrilitates, adulationes, detractiones,

nes, & blaſphemias, non aures aperire, ſed potius obturare debemus, ne per eas venenoſa verba introeuntia animam valeant ſuffocare. Vnde Sapiens: Sepi aures tuas ſpinis, ne audeăt linguă nequam. *Tardus*, inquit, *ad loquendum, & tardus ad iră.* Quoniă Apoſtolus ſimplicioribus loquebatur, monet eos vt veloces ſint ad audiendum verbum Dei, & tardi ad loquendum: quoniam veritas tutius auditur quàm prædicetur. Hoc contra illos qui antequam nouerint eſſe diſcipuli, fiunt magiſtri. Et quod non didicerunt, docere præſumunt. Sed omnis homo fratres mei, magis auribus quàm lingua debet vti, & cùm loquitur, cum præconſideratione loquatur. Iuxta illud Sapientis: Cùm vis aliquid alieno dicere, prius dic tibi. Cæterùm, iſtam tarditatem ita moderemur, vt nec loquamur ante tempus, nec ceſſemus in tempore. Nam ſicut vitioſa eſt feſtinantia nimia loquendi, ita & nimia tarditas. Scriptũ eſt enim, Vę mihi, quia tacui. Non enim murum & oſtium quod nunc clauditur, nunc aperitur, orat Propheta ori ſuo apponi, dicens: Pone Domine, cuſtodiă ori meo, & oſtium circunſtantiæ labiis meis. Non autem eo modo intelligi debet, quod dicitur tardus ad iram, quo intelligitur tardus ad loquendum. Non enim ſicut aliquando bonum eſt iraſci, ſed præcipitur nobis, vt ſi ſemper iram vitare non poſſumus, ſaltem quantum poſſumus euitemus ipſam, iræque motum ſurgentem ſtatim refrenemus & retardemus: quoniam mora & tarditas remedium iræ eſt, & ita cùm retardatur, mitigatur. *Ira*, inquit, *viri iuſtitiam Dei non operatur.* Litoptes eſt, minus dicens, & plus ſignificans. Cùm enim mens viri ira perturbatur, iniuſtitiam operatur. Propterea fratres, diſcite iră vitare, & mites, manſuetiq; eſſe quoniă quătò magis eritis manſueti & tranquilli, tantò eritis magis Deo ſimiles & propinqui, in quem nullus motus cadit. Vt autem iram & iniuſtitiam vitare valeatis, radices earum à vobis abiicite, omnem immunditiam & abundantiă malitiæ: vt videlicet non ſitis immundi in vos corde, nec malitioſi in proximos. Et ită cũ manſuetudine obedientiæ *ſuſcipe verbum inſitum*, id eſt, ſeminatum in vobis. Ordo fratres mei, congruus eſt, quonia nisi prius euellantur à nobis ſpinæ & tribuli immunditiæ

Eccle. 28.

Potius auribus quă lingua vtendum.

Eſa. 6.

Pſal. 140.

Mora & tarditas remedium iræ.

& malitiæ, cæterorumque vitiorum, non poterit in nobis germinare verbum. Scriptum eſt enim, Declina à malo, & fac bonum. Itaque fratres mei, ſpinas ſcilicet vitiorum à cordibus veſtris prius euellite, vt ita prædicatum Dei verbum in nobis valeat fideliter adhærere, per iugem memoriam in vobis radices figere, per crebram meditationem in vobis exercere, per bonam voluntatem florere, per bona opera fructificare, per perſeuerantiam animas veſtras ſaluare, operante in vobis Dei verbo, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Pſal. 16.

DOMINICA IIII. POST PASCHA.

Ioan. 16. V*Ado ad eum qui miſit me, & nemo ex vobis interrogat me, quò vadis.* Iturus Dominus & Redemptor noſter, fratres chariſſimi, per paſſionem ad Patrem: diſcipulis ſuis ſuũ prædixit receſſum, ne ſi ſubitò & ex improuiſo recederet, eos vltra modum mœſtificaret. Prædicit igitur eis ſicut in hac lectione audiuimus, quatuor: quòd ad patrem iret, quòd hoc eis expediret, quòd conſolatorem eis mitteret, & quod bona eis ipſe conſolator conferret. Primò igitur prædicit ſe iturum ad Patrem, cùm ſubdit: *Vado ad eum qui miſit me.* Quid eſt Domine, quod dicis? Tu ſemper es cum Patre, & Pater ſemper tecum: quomodo ad eum ire potes, cum quo ſemper vnum & idem es? Nônne cùm hoc dicis in terra, tu es cum Patre in cœlo, & Pater tecum in terra? Fratres mei, quomodo filius Dei deſcendit à Patre in terram, & ita à mundo aſcendit ad Patrem? Deſcendit humiliatus, aſcendit glorificatus: deſcendit per humilitatem incarnationis, aſcendit per ſublimationem glorificationis. Deſcendit quippè per humiliationem, per diſſimilitudinem, per loci obſcuritatem. Per diſſimilitudinem, quia de creatore factus eſt creatura, & de impaſſibili paſſibilis. Per loci obſcuritatem: quia qui in cœlo magis eſſe cernitur, per loci puritatem, apparuit incarnatus in mundo, in quo Deus minus eſſe videtur per loci obſcuritatem. Aſcendit quoq; per glorificationis exaltationem. Iuxta illud, Gloria & honore coronaſti eum. Aſcendit & per diſſimilitudinis acceſſionem: quia de paſſibili factus eſt impaſſibilis: de mortali immortalis.

Quomodo Chriſtus deſcendit in terrã et aſcẽdit ad cœlum.

Pſal. 8.

Aſcen-

Aſcendit & per loci puritatem: quia ſecundum carnem aſcendit ad illum locum vbi diuinitas clarius apparet per elementi puritatem. *Et nemo ex vobis interrogat me, quò vadis*. Cùm enim videbitis me aſcendentem in cœlum, non erit opus vobis interrogare quò vadã, videntes quod ad cœlum aſcendam. Qui enim interrogat, dubitat. Sed quamuis ſciatis me ad patrem ire, ad quem vtique ire gloria & gaudium eſt, tamen inde triſtitia implebit cor veſtrum. Si enim fratres chariſſimi, in receſſu alicuius amici & familiaris noſtri non poſſumus non triſtari, quomodo diſcipuli in receſſu ſummi magiſtri Dei & Domini noſtri, tam ſibi dilecti, poterãt non contriſtari? Propterea neceſſariũ erat eis, vt hæc eis dicerentur, & vt conſolatio citò ad futura eis promitteretur. Porrò fratres mei, omnis Chriſti actio, Chriſtiani eſt eruditio. Sicut enim Chriſtus eſt filius Dei per naturam ita Chriſtianus eſt filius Dei per gratiam. Sicut ergo eſt generatus à patre ineffabiliter: ita Chriſtianus eſt regeneratus per baptiſmum à Deo patre inuiſibiliter. Sicut Chriſtus eſt miſſus in mundum, vt patris impleret diſpenſationem: ita Chriſtianus eſt miſſus à Deo patre in mundum, vt eius impleat voluntatem. Si ergo ad exemplum Chriſti Chriſtianus nec loquitur, nec operatur ex ſe, ſed ex Deo, patris quærit gloriã: conſummato ſic bene termino huius vitæ, poteſt & etiam dicere cum Chriſto: Vado ad eum qui me miſit, & nemo de huiuſmodi tranſitu iuſti debet dubitare vel interrogare quò vadis? vt quidam ſeculares minus credentes ſolent dicere: Quis ſcit quò vadunt animæ morientium? Sed fidelis non interrogat, nec dubitat, ſed ſcit abſque dubietate animam iuſti ad requiem ſibi à Deo præparatam ire. Quod quamuis ita verum ſit, tamen fidelis iuſti obitum ſine triſtitia nõ poteſt aſpicere, quoniam pium eſt gaudere Martino, & pium eſt flere Martinum.

Omnis Chriſti actio, Chriſtiani eſt eruditio.

Sequitur pars ſecunda in qua Dominus oſtendit aſcenſum ſuum ad Patrem diſcipulis expedire, cùm ſubiungit. *Sed ego veritatem dico vobis, expedit vobis vt ego vadam*, & quare expediat ſubiungit: *Si enim nõ abiero, paracletus non veniet ad vos.* Quid eſt Domine quod dicis? Nónne tecũ erat & eſt ſpiritus paracletus inſeparabiliter? Nónne

etiam cum in terra diſcipulis dediſti? Propterea quomodo non poteſt venire paracletus, qui eſſentialiter vbique eſt? Venire fratres mei Spiritum ſanctum in nos, nihil aliud eſt, quàm donum & gratiam eius venire in nos. Et gratiam quidem ſpiritus ſancti iam dederat Dominus diſcipulis in terra, ſed non ita plenariè ſicut in die Pentecoſtes. Sed quare fratres mei, niſi Dominus Ieſus ad Patrem iret, Spiritus ſanctus ad diſcipulos non plenariè veniret? Quia quamdiu diſcipuli Dominum carnaliter videbant, non altius mentem ſuam ad contemplationem Deitatis erigebant. Propterea auferenda erat eis ſpecies corporalis, & in cœlum ipſis cernentibus ſubuehenda, vt mente Dominum ſequerentur ad cœlum, & illuc ſemper deſiderio ſuſpirarent, quo Dominum aſcendiſſe cōſpexiſſent. Sed etiam hodie fratres mei, niſi ſubtrahatur nobis ad tempus conſolatio temporalis proſperitatis, non erigitur deſiderium noſtrum ad gaudia æternæ conſolationis. Propterea orat ſponſa in Cantico amoris dicens, fuge dilecte mihi, & aſſimilare capræ, hinnuloq; ceruorum, ſuper montes aromatum. Capra hinnulusq; ceruorum, cum fortè ab homine videntur, quam citò fugientes, ſe ſubito ſubtrahunt humanis aſpectibus. Eſt ergo, ac ſi dicat ſponſa: Si ita Domine Ieſu Chriſte eſt neceſſarius mihi temporalis & corporalis receſſus tuus, fuge per corporalem receſſum ſuper montes contemplationum & virtutum, vt illuc te ſequatur deſiderium noſtrum. Oremus & nos fratres mei, Domine Ieſu Chriſte, ſi ſcis nobis expedire, ſubtrahatur à nobis conſolatio temporalis proſperitatis: vt magis ac magis erigatur deſiderium noſtrū ad gaudia perpetuæ conſolationis.

Spiritum ſanctū in nos venire quid.

Cant. 2.

Sequitur pars tertia, in qua promittit Dominus ſe miſſurū diſcipulis ſpiritum ſanctum, cùm ſubdit: *Si autē abiero, mittam eum ad vos* Ac ſi diceret: Non triſtemini de receſſu meo corporali, quoniam non relinquam vos orphanos, non relinquam vos deſolatos, ſed mittam vobis cōſolatorem. Vocatur autem conſolator ſpiritus ſanctus, quoniam eius eſt inſpirare mentibus conſolationem, dolentibus remedium, inconſultis conſilium, inſipientibus ſapientiam, triſtibus iucunditatem. Vnde Propheta: Secundum

Quare ſpiritus ſanctus vocatur conſolator.

Pſal. 93.

ſecundùm multitudinem dolorum meorum in corde meo, conſolationes tuæ lætificauerunt animam meã. Et idem de eodem : Qui ſanat contritos cordo,& alligat cõtritiones corũ. Quia ergo tanta & tam vtilis conſolatio nõ potuit dari Apoſtolis, niſi Dominus ab eis corporaliter recederet, orandum fuit eis, vt ipſe ab eis ad tempus corporaliter abſentaretur : quatenus Spiritus ſancti ſuperexcellens conſolatio eis inuiſibiliter præberetur. Orandũ quoque eſt & nobis fratres chariſſimi, quantumuis temporalis proſperitatis conſolatio nobis ad tẽpus ſubtrahatur, vt Spiritus ſancti conſolatio nobis inuiſibiliter præbeatur. *Pſal. 146.*

Sequitur pars quarta, in qua oſtẽduntur quatuor commoda, quę Spiritus ſanctus erat diſcipulis collaturus: correctio ſcilicet, doctrina, prophetia, & virtus. Quod correctionem eſſet eis daturus, oſtenditur, cùm dicitur : *Cùm autem venerit ille, arguet mundum de peccato, de iuſtitia, & de iudicio.* Arguit enim Spiritus ſanctus mũdanos homines, vel per ora prædicatorum, vel per interiorem inſpirationem. Per ora prædicatorum, ſicut per Ioannẽ clamat. Genimina viperarũ quis docebit vos fugere à ventura ira ? Agite dignos fructus pœnitentiæ. Per interiorem inſpirationem, vt quando ſine prædicatore interiorẽ inſpirat conpunctionẽ. Vnde Dauid ad Dominũ: Commouiſti, inquit, terram, id eſt, terrenam mentem: Vt à ſecuritate ſua mota timeret, & cõturbaſti eam, vt à ſe diffideret. Sed quia Domine, diabolicum eſt, non tuum, ad deſperationẽ impellere, ſana per gratiam, contritiones eius, quia commota eſt. Arguit autem Spiritus ſanctus mundum de tribus: de peccato infidelitatis, quod exponens ſubdit: *Quia non crediderunt in me,* cùm me ſcilicet carne præſentẽ viderent. Arguet & de iuſtitia, de iuſtitia ſcilicet fidei. Iuſtitia autem fidei eſt, credere quod non vides, quod ipſe exponens ſubdit: *Quia ad patrem vado, & iam non videbitis me.* Quaſi diceret: Arguet eos, quia nec in me præſentem in carne, nec in me ad dexteram patris ſedentem, credere noluerũt. Arguet & de iudicio, id eſt, de damnatione: quia inquit, Princeps huius mundi iam iudicatus eſt. Quaſi diceret: incutiet eis timorem, ne damnantur, ſicut diabolus damnatus eſt. Quòd ſit collaturus doctrinam, oſten- *Mat. 3.* *Pſal. 59.* *Spiritus ſanctus arguit mundum de tribus.*

oſtendit cùm dicit: *Quoniam adhuc*, inquit, *multa habeo vobis dicere, quæ non poteſtis portare modò. Cùm autē venerit ille ſpiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem,* ſubaudi neceſſariam. In quo Dominus tradit doctoribus formam æſtimandi perſonam cui loquuntur: vt videlicet ſimplicioribus ſimpliciora, & perfectis perfectiora dogmatizent. Hoc contra quoſdam eſt, qui ſimplicibus quibus ſubtiliora & obſcuriora prædicant, vel plana, verbis obſcurioribus obnubilant, volentes magis quantū ſciant, aliis oſtentare, quàm prodeſſe. Cùm doctor doctorum Dominus Ieſus Chriſtus, in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientię abſconditi, ſimplicia & ſimplici ſermone ſimplices docuerit, ſeruans locum Spirituiſancto, qui in die Pētecoſtes rudes ſubitò fecit ſapientes. Et cùm doctor gentium dicat: Ego non potui loqui vobis tanquam ſpirituliabus, ſed tanquam carnalibus: tanquam paruulis in Chriſtò lac potum dedi vobis, non eſcam. *Cùm autem*, inquit, *venerit ille ſpiritus, &c.* Sicut Spiritus ſanctus vocatur ſpiritus conſilij, & ſpiritus conſolationis: ita dicitur ſpiritus veritatis. Et quare? Subdit: *Quia docebit vos omnem veritatem*: ſubaudi, vobis neceſſariam. Et hoc ad differentiam malignorum ſpirituum, qui dicuntur ſpiritus erroris & falſitatis, quoniam docent omnem errorem & falſitatem. Qui etſi nonnunquam dicant aliqua vera, tamen illa dicunt ad decipiendum. Vnde miror illorum dementiam, qui diabolum conſulere & illi credere non verentur, nec timent. Inſaniſſimum quippè eſt inimicum ſalutis ſuæ, de ſalute ſua conſulere. Vt autem oſtendatur eadem eſſe operatio filij & ſpiritusſancti, non alia docebit ſpiritusſanctus, niſi ea quæ filius habebat docere, ſi diſcipuli portare potuiſſent. *Non enim*, inquit, *loquetur à ſemetipſo*, ſed ſicut eſt à patre & filio: ita ſcit & loquitur à patre & filio, audire quippè ſpiritus ſancti à patre & filio, nihil aliud eſt quàm ſcire à patre & filio. Quod autem collaturus ſit ſpiritusſanctus prophetiam, oſtendit cùm ſubdit: *Quæ ventura ſunt, annuntiabit vobis*: Quod impletūm eſt in Ioanne Euangeliſta, qui per ſpiritum ſanctum, Apocalypſeos librum ſcilicet propheticum ſcripſit? Et in Agabo Propheta, & filiabus Philippi: qui in ſpiritu futura præ-

1. Cor. 3.

Maligni ſunt ſpiritus erroris & falſitatis.

prædixerunt. Quod verò collaturus ſit gratiam virtutum oſtendit, cùm ſubdit: *Ille me clarificabit*. Clarificabit quippè me, cùm diſcipulos meos faciet in nomine meo virtutibus & ſignis choruſcare. Clarificabit me, cùm claritatē meam faciet per vniuerſum mundū innoteſcere. Itaque fratres mei, oremus illum paracletum, illum ſpiritum cōſilij, ſpiritum conſolationis, & doctorem veritatis, vt arguat intus nos de peccato: cōmoueat intus temeritatem mentis noſtræ, faciat peccata noſtra nobis diſplicere: arguat nos & ſtatuat contra faciē noſtram, vt turpitudinem noſtrā erubeſcentes, nos accuſemus, peccataq; noſtra plorемus, vt ipſe per miſericordiā ſuam ſanet nos, qui ſanat contritos corde, & alligat contritiones eorum. Cui eſt honor & gloria per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA QVINTA
poſt Paſcha.

E*Stote factores verbi, & non auditores tantùm, fallentes voſmetipſos, &c.* In hac lectione fratres chariſſimi, hortatur nos Apoſtolus Iacobus, vt non tantùm audiamus verbum Dei, ſed etiam faciamus. Oſtendens primò cui ſit ſimilis ille, qui tātum eſt auditor verbi Dei. Secundò quid boni conſequatur ille qui eius eſt factor. Tertiò oſtēdit quæ ſit falſa religio. Quartò quæ ſit vera. Oſtēdit igitur primò de auditore verbi Dei, & nō factore, quid patiatur, quoniā ſcilicet à ſeipſo fallitur. Fruſtratur enim hic opinio illius, quia eſt falſa: & in futuro ſpes eius, quia erit vana, quoniam nihil proderit ei in futuro verbū Dei audiuiſſe quod noluit facere. Et hoc oſtendit per ſimilitudinem dicens: *Quia ſi quis eſt auditor verbi & non factor, hic cōparabitur viro cōſideranti vultū natiuitatis ſuæ in ſpeculo. Conſiderauit enim ſe & abiit, & ſtatim oblitus eſt qualis fuerit.* Sicut enim illi nihil profuit vultum ſuum vidiſſe in ſpeculo, qui ſtatim oblitus eſt, ita nihil prodeſt verbum Dei audiuiſſe ei qui noluit facere: imò etiam nocet. Vnde Dominus ait de Iudæis: Si non veniſſem, & locutus eis non fuiſſem, peccatum non haberent: ſubaudi tantum quantum habuerunt: quia audierūt, & non fecerunt. Et alibi: Seruus ſciens voluntatem Domini ſui, & non faciens, plagis vapulabit multis. Et Apoſtolus Petrus: Melius

Iacob. 1. *Ioan. 15.* *Luc. 12.*

2.Pet.2. Melius eſt viam veritatis non agnoſcere, quàm poſt agnitionem eius retro abire. Nemo igitur fratres veſtrûm ſe fallat, putans ſe miſericordiam inuenire, ideò quòd frequenter audit Miſſam, & legem Dei, & prædicationem. Qui enim audit & nõ obedit, ſeipſum plus obligat & fallit. Sed & propterea nemo dicat vt quidam ſolet. Non audiam verbum Dei, quoniam ſi audirem & non obedirẽ, 1.Cor.14. magis reus fierem. Nemo fratres hoc dicat quoniam igno- Pſal.35. rans ignorabitur. Et iterum: Verba oris eius iniquitas & dolus: Noluit intelligere vt bene ageret. Ignorantia quippè, quæ naſcitur ex contemptu, neminem excuſat, ſed potius accuſat: præſertim in re quam neceſſarium fuit ſcire. Sicut igitur reus eſt qui verbum Dei audit, & non obedit, ita reus eſt, vt qui obediret, audire noluit. Comparat autem Apoſtolus ſatis conuenienter ſacram ſcripturam ſpeculo. Quoniã ſicut mulieres ſponſo ſuo placere cupientes, aſpiciunt vultum ſuum in ſpeculo, vt fœda corrigant & pulchra plus ornent, ita animæ fideles Chriſto placere cupientes, aſpiciunt ſe in ſacra ſcriptura, vt ea quæ in ſe turpia ſunt, emundent, & pulchra plus ornent. Conſideremus igitur fratres vultum .i. cognitio- Iob.14. nem natiuitatis noſtræ in ſpeculo huius ſcripturæ Iob: Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miſeriis. Et poſſumus conſiderare hîc qualis ſit homo, quia ſcilicet per conceptionem reus, per breuitatem vitæ ſemper formidoloſus, per miſerias culpæ & pœnæ calamitoſus.

Verbũ dei audiendũ et faciendum.

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtenditur quid boni cõſequatur factor verbi, cùm ſubditur: *Qui autem perſpexerit in lege libertatis, & permãſerit in ea, factus factor operis, non auditor obliuioſus, hic beatus in facto ſuo erit.* Legem libertatis vocat hic Apoſtolus euãgelium, quoniam liberat nos à ſeruitute veteris legis, à ſeruitute peccati, & à ſeruitute diaboli. In qua qui perſpexerit intelligendo, & permanſerit in ea aſſiduè meditando, factus factor operis obediendo, non auditor obliuioſus, hic beatus in facto ſuo erit. Sunt autem fratres mei, quidam qui in lege perſpiciunt bene eam intelligentes, ſed non permanent in ea, niſi quandiu in ea lucra perſpiciunt temporalia, vt ſunt

Lex libertatis euãgelium.

quidam

quidam prædicatores & Sacerdotes. Sunt & quidam qui in ea aſſiduè permanent, meditando, legendo, & inquirẽdo, vt quidam ſtudioſi magiſtri, ſed non ad hoc vt eam faciant, ſed vt ſapientes appareant: Sed nec iſti, nec illi ſunt beati, ſed ſolus factor legis erit beatus.

Sequitur pars tertia, in qua oſtenditur quæ religio ſit falſa, cùm ſubditur: *Si quis autem putat ſe religioſum eſſe non refrenans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum, huius vana eſt religio.* In vno exemplo oſtendit quod vniuerſaliter intelligitur. Vniuerſaliter quippè illa religio eſt falſa: quæ cùm cætera vitia caueat, vnum cauere negligit. Sicut enim non eſt aliquis ſanus, niſi omnia morborum genera euitauerit: ita nullus verè religioſus erit, niſi omnia vitiorum genera ſaltem criminalia euitet. Sunt enim, vt hîc legitur, quidam, qui cùm Eccleſiam frequentent, ieiunent, orent, contineant, eleemoſynas tribuant, cęteris euitatis vitiis, linguam ſolam non refrenant, ſed ſeducunt cor ſuum: quia quanto ſe putant religioſiores & à peccato liberiores, tanto ſunt in lingua effreniores, aliorũ peccata iudicantes, detrahentes, maledicentes, vaniloquio dediti & multiloquio. Sed horum vana eſt religio: quia vt ait Salomon: Mors & vita in manibus linguæ. Et idem Iacobus: Sicut modicus ignis magnam incendit ſyluam: ita & lingua cùm modicum ſit membrum, totã contaminat vitam. Similiter ſunt alij in Eccleſia, qui cùm corpus edomuerint, luxuriam euitauerint, linguam refrenauerint, & cætera vitia fugerint, tamen auaritiam non cauẽt, dicentes ſe prouidere vel filiis vel filiabus, vel familiæ, vel pauperibus, & ita cor ſuum ſeducunt, cùm ſcriptum ſit: Omnis auarus, quod eſt idolorum ſeruitus, non habet partem in regno Chriſti & Dei. Itaque fratres mei, omni cuſtodia cuſtodite cor veſtrum. Quid enim valeç cæteras portas vrbis obſeraſſe, ſi per vnam hoſtis intrauerit? Itaque fratres mei, nihil valet cætera vitia euitaſſe, ſi vnum adhuc remanſit.

Religio.

Omnia vitia cauẽda.

Prou. 18.

Iacob. 3.

Sequitur pars quarta, in qua oſtenditur quæ ſit vera religio, cùm ſubditur: *Religio ſancta & immaculata apud Deũ & patrem hæc eſt, viſitare, &c.* Quaſi diceret: hic eſt verè religioſus, quia apud Deum Patrem, & propter

Deum patrem, eſt ſanctus & immaculatus. Et in quo ſit ſanctus, oſtendit cùm ſubdit: *Viſitare pupillos in tribulationibus eorũ.* In quo verò ſit immaculatus oſtendit, cùm ſubdit: *Et immaculatum ſe cuſtodire ab hoc ſeculo.* Religio fratres mei, eſt cultus Deo debitus. Dicitur autem religio à religãdo, quia ſcilicet nos religat & cõfœderat vni Deo. Conſiſtit autem in tribus, vt hic innuit Iacobus, in timore Dei, in puritate ſui, in dilectione proximi. In timore Dei non ſeruili, ſed filiali, vt ſcilicet ſit timor cum amore, & amor cum timore. Deus enim timendus eſt, quia eſt Deus, & amandus, quia eſt Pater. In timore igitur & amore Dei, & in obſeruantia mandatorum eius conſiſtit vera Religio: Vnde Salomon: Time Deũ & mandata eius obſerua: hoc eſt omnis homo. Obſeruantia verò mandatorum Dei conſiſtit in duobus: in puritate ſui, vt ſcilicet ſe cuſtodiat homo immaculatum à vitiis huius ſeculi, & in dilectione proximi, vt ſcilicet viſitet pupillos, viduas, & egẽtes in tribulationibus eorum. Itaq; fratres, timeamus pariter & diligamus Deum, ex timore cauentes eũ offendere, & ex amore ei obedire ſtudentes. Cuſtodiamus propter amorem eius nos immaculatos à vitiis huius ſeculi, ab ingluuie, à luxuria, à cupiditate, ab auaritia, ab inuidia, ab ira, à ſuperbia & à cæteris vitiis, & his contrarias virtutes amplectamur, abſtinentiam, continentiã, mundi contemptum, munificentiã, manſuetudinem, amorem, humilitatem, cæteraſque virtutes. Viſitemus etiam egentes in tribulationibus ſuis, paſcendo eſurientes, potando ſitientes, hoſpitando peregrinos, veſtiendo nudos, viſitãdo infirmos & incarceratos, redimendo captiuos, ſepeliendo mortuos, errantes corrigendo, inconſultis conſulendo, & cætera opera pietatis exercendo, hæc enim fratres, hæc eſt ſancta & immaculata religio, cuius & meritum & præmium det nobis omnipotens Dominus, Amen.

Religio quid.

Religio in tribus conſiſtit.

Eccle. 12.

Obſeruatio mandatorum Dei in duobus conſiſtit.

DOMINICA QVINTA post Paſcha.

Ioan. 16.

D*Ixit Ieſus Diſcipulis ſuis: Amen amen dico vobis: Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. &c.* Quadripartita eſt lectio iſta fratres mei. Primò enim inſtruit Dominus diſcipulos ſuos ad petendum. Secundò

prædicit

prædicit eis quando rectè ſcient petere. Tertiò oſtendit tunc patrem ad audiendā eos fore propitiū: quartò ſubiungitur diſcipulorum reſponſio. Primò enim inſtruens diſcipulos ſuos ad petēdum, ait: *Amen amen dico vobis: Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* His verbis inſtruit nos Dominus fratres mei, vt ſi volumus petitum dari nobis, petamus quid, & à Patre, & in nomine Ieſu Chriſti. Et ſi iſta tria concurrerint, confirmat per duplicationem affirmatiui aduerbij, *Amen*, quia dabit nobis. Ille petit quid, id eſt, aliquid: qui petit illam vnam petitionem, quam Pſalmiſta poſtulat, dicēs: Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ. Et de qua Dominus alibi, primùm quærite regnum Dei & iuſtitiam eius. Illud enim in comparatione temporalium bonorum, verè eſt quid, quia eſt perpetuum, immutabile, & ſufficiens. Quicquid verò temporale eſt, non eſt verè quid, quia eſt variabile, labile, & inſufficiens: Vnde illorum nullum ſatiat habentes. De quibus Salomon: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Non enim verè eſt, quod modò eſt, modò non eſt. Qui ergo tale petit, quicquam non petit. Vnde & hìc Dominus ſubiūgit: *Vſque modò non petiſtis quicquā in nomine meo.* Multa ſiquidem petierant diſcipuli à Domino. Petierant Iacobus & Ioannes vt ſederent, alter ad dexteram, & alter ad ſiniſtram eius in regno ſuo. Petierant, vt ignis de cœlo combureret Samaritanos. Petierat beata virgo vinum in nuptiis. Petierant diſcipuli ſalutem filiæ Chananeæ: & tamen dicit eis Dominus: Vſquemodo non petiſtis quicquam. Quia enim temporalia quærebant, quicquam non petebant. Sed quid petere debeāt, oſtendit cùm ſubdit: *Petite & accipietis, vt gaudium veſtrum ſit plenum.* Et accipietis, ſubaudis, ſi à Patre, & in nomine Ieſu petatis. In hac vita fratres mei, non poteſt eſſe plenum gaudium, ſed particulare, inſufficiens, & breue. Particulare, quoniam ſi in aliquo ſuccedit, huic homini non ſuccedit. Inſufficiens, quoniam in quo ei ſuccedit, in eodem optat melius adhuc ſuccedere ſibi. Breue, quoniam vt ait Salomon: Riſus dolore miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Cæterùm econtrario in

Pſal. 26. *Mat. 6.* *Eccle. 1.* *Mat. 20.* *Ioan. 2.* *Prou. 14.* *Luc. 9.*

futura vita erit plenum gaudium, quoniam erit vniuerſale, ſufficiens & æternũ. Vniuerſale, quoniam in omnibus benè ſuccedet: ſufficiens, quoniam nemo melius ſibi ſuccedere volet. Æternũ, quoniã nullus mœror ei ſuccedet. Itaque fratres mei, edocti a Domino, non petamus mala a Domino, vt quidam faciunt, petentes damnũ proximi, vel mortem inimici. Nec petamus à Domino vana, vt quidam faciunt, petentes diuitias, glorias, honores, voluptates, & gaudia mundana, ſed potius petamus immutabile bonum, petamus vt gaudium noſtrum ſit plenum. Sed & ſi quando temporalia bona petimus, propter regnum cœlorum & ad regnum cœlorum ea petamus.

Quæ à domino petenda, & non.

Bona temporalia quo fine petenda.

Non nego enim fratres mei, à Domino petenda eſſe temporalia, præſertim cum Eccleſia quotidie oret pro pace, pro ſanitate, pro fertilitate: ſed iſta cum finis rectitudine, & cum conditionis diſcretione, petenda ſunt. Qui enim ea propter ſe, non propter regnum cœlorum conſequendum petit, malè petit, nec exaudiri meretur. Vnde Iacobus, petitis & non accipitis, eò quòd malè petatis, vt in concupiſcentiis veſtris inſinuatis. Rurſus, qui ſine conditionis diſcretione petit tẽporalia, ſtultè petit, nec exaudiri meretur. Indiſcrete petit Paulus à ſe tolli angelum ſatanæ, qui vtique ſibi neceſſarius erat ad cõſeruationem humilitatis: vnde nec exauditur, ſed ei dicitur. Virtus in infirmitate perficitur. Vnde idem de ſe ibidem dicit: Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus eſt mihi ſtimulus carnis, angelus ſatanæ qui me colaphiſet. Proinde fratres mei, regnum Dei propter ſe & principaliter petamus: Temporalia verò non propter ſe, ſed propter illud, & cum conditionis diſcretione: vt videlicet det nobis ea, ſi placet, & ſi ſcit ea nobis expedire. Qui nouit melius nobis quæ expediant nobis. Quem modum petendi ipſe nobis exemplo ſui demonſtrauit, qui cum conditione calicem paſſionis à ſe transferri rogauit, dicens: Pater ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte. Cœleſtium verò & ſpiritualium bonorum tanta eſt dignitas, quòd ea abſolutè & ſine conditione poſtulamus. A quo petere debemus? A Deo Patre. Porrò, cùm Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus, ſint vnus auctor & donator, tamen omnes

Iaco. 4.

2. Cor. 12.

Mat. 26.

omnes ferme orationes dirigit Eccleſia ad Patrem, paucas ad Filium, pauciores ad Spiritum ſanctum. Sed præcipiente mediatore noſtro Ieſu Chriſto, à Patre omnia bona petamus, quoniam ipſe eſt principium filii & ſpiritus ſancti, omniumque bonorum. Vnde & in oratione dominica ad Deum patrem dirigimus ſermonem, vocantes eum patrem, quoniam more patris pius eſt ſuper noſtras petitiones iuſtas, ſi per obedientiã & ſanctitatẽ digni eius filij extiterimus: alias tãquam degeneres & indignos minimè nos audit. Scriptum eſt enim. Qui obturat aurem ſuam ne audiat legem, oratio eius execrabilis eſt. Et Eſaias: Cùm leuaueritis ad me manus veſtras, auertã faciem meam à vobis, & cùm multiplicaueritis orationes, non exaudiam vos. Manus enim veſtræ ſanguine plenæ ſunt. In quo petere debemus? in nomine, id eſt, in fide IeſuChriſti. Quod vtique facimus, ſi veri Chriſtiani, Chriſti veram fidem & doctrinã tenemus. In Chriſto enim, & per Chriſtum mediatorem noſtrum, qui eſt auctor & actor noſtræ redemptionis, per quem habemus acceſſum, & qui pro nobis interpellat apud patrem, ſalutem à patre obtinebimus. Vnde & omnes ferè orationes, per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, concluduntur. Quoniam non eſt aliud nomen in cœlo, nec in terra, in quo oporteat nos ſaluari. Quia ergo Iudæi & pagani, falſique Chriſtiani, in fide Chriſti non petunt, æternam ſalutem obtinere non poſſunt. Itaque fratres mei, ſi petieritis quid, & à patre, in nomine Ieſu Chriſti, illud proculdubio pater dabit vobis. Non ait illis, pro quibus petetis? Nam praua vita reproborum multotiens obſtat, ne Dominus orationes pro eis factas exaudiat. Vnde Dominus per Prophetam: Et tu fili hominis non aſſumas laudem & orationem pro populo iſto, quoniam non exaudiam te. Et alibi: Si ſteterint Moyſes & Samuël coram me, non eſt anima mea ad populum iſtum. Ac ſi diceret: nec etiam eos qui in impetratione orationis probantur viguiſſe, audiam pro iſtis, ſed & ſi, fratres mei, non dabitur pro quibus reprobis poſtulaueritis: tamen dabitur vobis, quoniam vos de opere pietatis, ſine mercede non eritis. Iuxta illud Pſalmiſtæ: Et oratio mea in ſinu meo conuertetur. Et illud euãgelij:

Prou 28.
Eſa. 1.
Chriſtus auctor & actor noſtræ redẽptionis.
Act. 4.
Hier. 9.
Hier. 15.
Pſal. 34.

Luc. 10. Et ſi fuerit ibi filius pacis, requieſcet ſuper eum pax veſtra. Sin autem, ad vos reuertetur. Illud quoque notandū eſt, quoniam nō ait, mox dabit vobis: Quoniam & ſi Dominus differt, tamē non aufert petitiones veſtras, ſed prorogat, vt vos magis rogetis, & magis mereamini: Qui tamen poſt longam inſtantiam proculdubio dabit vobis: quoniam vult vt pater, & poteſt vt Deus. Quoniam verò prædicta Euangelij verba Apoſtolis adhuc ſimplicibus plana & aperta videbantur, & ideò aliquando aliquid potentibus & non conſequentibus, non vera eſſe videantur oſtendit Dominus ea ſubtilius quàm ſonarent, perſcrutāda, cùm ſubdit: *hoc in prouerbiis loquutus ſum vobis*. Prouerbium quippè eſt ſermo breuis & planus, ſubtilius quā ſonet intelligendus.

Prouerbium.

Sequitur pars ſecunda, in qua prædicit Dominus diſcipulis, quando rectè ſcient petere, cùm ſubdit: *Venit hora cùm iam non in prouerbiis loquar vobis, ſed palàm de patre annuntiabo vobis.* Hæc hora fratres, fuit poſt aſcenſionē, & Spiritusſancti miſſionem, quando illa verba quæ diſcipulis prius minus intelligentibus, fuerant prouerbia facta, ſunt ad intelligendum plana & aperta: quando & per Spiritum ſanctum de arcanis Dei patris, filius eos altius inſtruxit: de qua hora & ſubdit: *In illo die, in nomine meo petetis.* Tunc enim tantùm æternam ſalutem, vel ad eam petierunt. Vtinam fratres mei, & vos & nos, Dominus per Spiritum ſanctū ſuū intus inuiſibiliter erudire dignetur, vt verba ſacræ ſcripturæ, quæ nobis ſunt quaſi obſcura prouerbia, fiant vobis lucida & aperta, quatenus de Dei gloria & dulcedine altius valeamus intelligere, & per contemplationem deguſtare: vt omnibus ſpretis temporalibus, eam ſolam deſideremus & flagitemus, dicentes cū Pſalmiſta: Quid enim mihi eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terram? Nemo fratres, de ingenio ſuo, nemo de ſtudio ſuo, vt quidam faciunt, ſcripturas intelligere præſumat: Quoniam niſi clauis Dauid, quæ aperit & nemo claudit, claudit & nemo aperit, nobis aperiat, clauſus erit nobis ſanctarum liber ſcripturarum: Et clauſa erit nobis contemplatio diuinæ dulcedinis, de qua ait Pſalmiſta: Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abſcon-

Pſal. 72. *Apoc.* 3. *Pſal.* 30.

abſcondiſti timentibus te. Hoc eſt quod Dominus ait: Abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus,& reuelaſti ea paruulis. Poteſt etiam fratres, & hæc hora intelligi vita futura, quando non iam exterius per prouerbia loquetur Dominus, ſed rebus ipſis nobis loquentibus, palàm de patre annuntiabit nobis. Iuxta quod Paulus ait, videmus nunc per ſpeculum & in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognoſco ex parte, tunc cognoſcam ſicut & cognitus ſum. *In illo,* inquit, *die in nomine meo petetis.* Rutilante quippè æterni diei ſole animabus ſanctorum, non iam temporalia, ſed ſolam ſtolam immortalitatis, & ſibi iam alteram habentibus, & fidelibus adhuc in terra laborantibus, vtranque nouerint poſtulare. Mar. 11. Luc. 10. 1. Cor. 13.

Sequitur pars tertia, in qua oſtendit Dominus patrem fore pronum ad audiendum diſcipulos, quando petierint in nomine ſuo, dicens: *Et non dico, quia rogabo patrē pro vobis, ipſe pater amat vos:* Ac ſi dicat. Tunc quando petetis patrem in nomine meo, dico quia non rogabo tunc patrem pro vobis, tanquam durum ad audiendum vos: Ipſe enim pater amat vos, ſicut & ego: & propitius erit ad audiendum vos. Patet igitur fratres mei, per contrarium, quoniam qui diuitias, vel honores, vel aliquid temporale petit à patre, non petit illa à patre in nomine Ieſu, id eſt ad ſalutem æternam, ſed potius ad explendam voluntatem ſuam: proculdubio in tali petitione durum & difficilem inueniet patrem. Sed ſi forte dederit ei requiſita, dabit ea in ira ſua. Sed quid eſt cùm ſubiungit: *ipſe pater amat vos, quia vos me amaſtis, & quòd quia à Deo exiui, creditis.* Nunquid diſcipuli prius tempore vel cauſa amauerunt Dominum, & ideò pater amat eos? Non fratres mei, imò teſte Ioanne: Ipſe prior nos dilexit. Quia ergo pater diſcipulos amauit, diſcipuli Deū amauerunt & crediderunt. Cauſalis enim coniunctio ſignificat ibi, non cauſam eſſendi, ſed cauſam intelligendi. Quod enim diſcipuli amauerunt & crediderunt Deū, non fuit Deo cauſa, vt eos diligeret, ſed hominibus fuit cauſa, quia intellexerunt quod Deus eos amabat. Non enim Deum potuerunt amare, niſi Deus eos amaſſet, & eis amorem ſuum inſpiraſſet. *Exiui,* inquit, *à patre, & veni in mundum:* 1. Ioan. 4.

dum: & iterum relinquo mundum, & vado ad patrem. Ac ſi dicat: Non ſufficit vobis crediďiſſe quod exiui à patre per æternam natiuitatem, niſi & credatis me veniſſe in mundum per temporalem natiuitatem, & me iterum relinquere mundum per corporalem receſſum, & aſcendere ad Patrem per corporalem aſcenſionis glorificationem. Hos enim cum cæteris articulis fidei, fides catholica exigit, vt credamus.

Sequitur pars quarta, in qua diſcipuli reſpondent ad hoc quod Dominus ſe in prouerbiis loquutum eſſe dixerat: & venturam horam, in qua non in prouerbiis, ſed palàm eis loqueretur: *Ecce*, inquiunt, *palàm loqueris, & prouerbium nullum dicis.* Quoniam namque diſcipuli exteriorem verborum Domini planitiem intelligebant, putabant ipſa verba plana eſſe, & nullius ſubtilitatis profunditatem continere. Quorum etiam hodie ſunt ſimiles, qui ſolam ſcripturæ ſacræ ſuperficiem attendentes, nulla putant ibi arcanorũ myſteria cõtineri. Sed ſcriptura ſacra ita eſt temperata, quod in ea poteſt & paruulus ambulare, & gygas natare In ea per exteriorem hiſtoriam vel moralitatem, paſcuntur rudes, & per interiorem allegoriã exercentur ſapientes. *Nunc ſcimus*, inquiũt, *quia ſcis omnia, & non opus eſt tibi vt quis te interroget: In hoc credimus, quia à Deo exiſti.* Quia nãque Dominus eos de ſuis omnibus dubitationibus non ſolùm inſtruebat, ſed etiam interrogantes, quas facturi erant, reſpondẽdo præueniebat, & ad occultas cogitationes reſpondebat, ſic eum omnia ſcire, & à Deo confitentur veniſſe. Ad occultas quippè cogitationes & dubitationes reſpondere, diuinum eſt non
1.*Par.6.* humanum. Vnde & ad eum per Sapientẽ dicitur: Tu ſolus noſti corda filiorũ hominum. Quia ergo fratres mei, vbicunque lateamus, ante oculos diuinæ maieſtatis ſumus: qui opera, dicta, cogitationes, & voluptates quãtumcunque occultas, ſpeculatur, propterea magna indita eſt nobis neceſſitas honeſtè conuerſandi. Quoniam ſi erubeſcimus aliquid turpe dicere, vel facere, ante oculos Regis vel Principis terreni, quanto magis ante oculos Dei omnipotẽtis aliquid turpe facere vel dicere debemus erubeſcere? Abſtergamus igitur fratres mei, fletibus pœnitentiæ,

nitentiæ, noſtrorũ ſordes peccatorum: corrigamus vitam noſtram, & emundemus conſcientiã noſtram; Beati enim mundo corde, quoniam ipſi ſoli Deum videbũt. Oremus igitur ipſum quatenus ipſe qui ſolus poteſt, emundet cor noſtrum, vt ipſum in corde ſuo videre mereamur per omnia ſecula ſeculorum, Amen. *Mat. 5.*

IN LÆTANIA MAIORI.

Confitemini alterutru peccata veſtra, & orate pro inuicẽ vt ſalue nimi. &c. Ad tria bona fratres mei, nos hortatur Apoſtolus in hac lectione, ad mutuam videlicet confeſſionem, ad mutuam orationem: & ad mutuam correctionem. Sunt autem hæc tria bona, magna coram Deo, & valde nobis neceſſaria. Confeſſio quippè neceſſaria eſt nobiſmetipſis: oratio & correctio nobis & aliis. Per mutuam enim confeſſionem noſmetipſos mundamus, & per mutuam orationem nos coadiuuamus. Per mutuam correctionem, alter alterum Deo lucrifacimus. Porrò ad confeſſionem nos monet cùm dicit: *Confitemini alterutrum peccata veſtra* Videte fratres mei, quid ſit confeſſio, & vnde dicatur, quantũ ſit neceſſaria, cui fieri debeat, & quando, & quomodo. Eſt autem confeſſio, flebilis propriorum peccatorum enarratio. Hæc autem flebilis eſſe debet, quoniam qui ad iactantiam, vel ad delectationem peccata ſua refert, non curat ea, ſed auget. Et hoc fratres mei, contra illos eſt, qui peccata ſua, non cum habitu flebili, ſed potius cum riſibili peccata renarrant. Sed illi profectò peccata ſua non confitentur, ſed potius prædicant. Dicitur autem confeſſio quaſi communis faſſio: vt ſcilicet corde, ore, opere, confiteamur nos peccaſſe: corde pœniteamus, ore nos accuſemus, opere ſatisfaciamus. Eſt autem confeſſio adeò nobis neceſſaria, quòd per eam peccata noſtra dimittantur, & ſine ea non dimittantur. Quod per confeſſionem peccata dimittantur, apparet in Dauid, qui cùm accuſaretur à Nathan Propheta de adulterio cum Berſabee, & occiſione viri eius, per paradigma diuitis centum oues habentis, & vicino pauperi vnicam ouiculam rapientis, peccatum ſuum coram omnibus non erubuit confiteri dicens: Peccaui coram Domino: & ait mox ei Dominus per prophetam,

Iaco. 5. *Cõfeſſio neceſſaria.* *Mutua oratio.* *Confeſſio quid.* *Corde, ore, & opere confitendũ.* *2. Reg. 12.*

Tranſtulit Dominus à te peccatum tuum. Ecce fratres quis ſufficiat penſare viſcera diuinæ miſericordiæ, qui ad ſolam confeſſionem peccata & tam grauia deſtruit.

Pſal.31. Hinc ipſe Dauid dicit: dixi confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei. Quod verò ſine confeſſione habenti tempus & locum peccata non dimittantur, oſtendit Propheta cùm dicit:

Eſa.43. dic tu prius iniquitates tuas, vt iuſtificeris. Et Philoſophus: Si operam, inquit, medicantis expectas, oportet vt vulnus detegas. Cui fieri debet confeſſio? Confeſſio criminalium debet fieri Sacerdoti, & nominatim, qui ſolus habet poteſtatem ligandi atque ſoluendi, ſicut & lepræ iudicium ſolis Sacerdotibus in lege erat commiſſum.

Cui debet fieri confeſſio.

Confeſſio verò venialium, alterutrum & cuilibet, etiam minori, poteſt fieri: quoniam propter venialia non ſeparatur homo à Deo, niſi vltra modum per incuriam excedat: ſicut nec per ſcabiem vel per impetiginem, aliquis in lege ſeparabatur à caſtris. Fit autem hæc confeſſio, non quod poſſit à peccatis abſoluere: ſed quia propter propriã humiliationem, & peccatorum noſtrorum accuſationem, & fratris orationem, mundamur à peccatis. Vnde & non dicimus: Ego dimitto tibi peccata tua: ſed dicimus orando: Miſereatur tui omnipotens Deus, &c. Quando debet fieri confeſſio hæc? Omni tempore, quo nos peccaſſe cognoſcimus. Siue enim domi, ſiue in agro, ſiue in via, peccauero: debeo ſtatim dicere fratri qui mecũ eſt: peccaui, ora pro me. Qui ſi non aderit, debeo confiteri Deo, dicens: Domine peccaui, miſerere mei. Præcipuè fratres in prima diei hora, debemus confeſſionem facere de his quæ in nocte delinquimus, & in completorio de his quæ in die peccauimus. Et maximè fratres, quando accedere volumus ad Miſſam, vel ad aliud Sacramentum celebrandum, vel ſuſcipiendum, per confeſſionem nos mundare debemus. Quæ confeſſio benè ſignificatur per labium æneum in lege, quod poſuit Moyſes ad introitum tabernaculi, in quo ſacrificaturi manus emundarent. Quomodo confiteri debemus? Cùm cordis compunctione, cum vultus humilitate, cum pectoris tunſione, cum corporis ſupplicatione, cum vocis flebilitate.

Quãdo debet fieri confeſſio.

Quomodo debemus confiteri.

Ad mutuam verò orationē nos hortatur Apoſtolus cùm ſubdit: *Et orate pro inuicem, vt ſaluemini. Multum enim valet deprecatio iuſti aſsidua.* Eſt autem oratio prius mentis affectus ad Deum: qui quandoq; pigritante animo excitatur per vocem. Oratio igitur non eſt vox, ſed potius mentis affectus, qua ſcilicet affectamus aliquid obtinere à Deo. Et hæc debet eſſe pia, quoniam quæ ad pietatem pertinent, debemus per orationem poſtulare. Quando enim animus noſter in oratione pigreſſit, debemus illum per vocem excitare, vt ſonus oris intrans per aures, excitet pigritiam mentis. Oratio igitur quæ fit ſolo corde, & ſi non labiis, Deo accepta eſt. Vnde & Suſanna tacens dicitur clamaſſe, propter vehementem mentis intentionem, & à Deo audita fuiſſe. Oratio verò quę ſolis labiis fit, non ęſt ante Deum acceptabilis. Vnde & ipſe dicit: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè eſt à me. Oſtendit autem hìc Apoſtolus pro quibus ſit orandum, & quid, & oratio cuius, & qualis valeat & quantum. Pro quibus eſt orandum? pro inuicem, id eſt, pro fratribus. Pro hæreticis enim & infidelibus, & in Spiritum ſanctum peccantibus, non ita tenemur orare. Vnde & Ioannes, Eſt, inquit, peccatū ad mortem, pro eo non dico vt quis oret. Pro quibus ſi oramus, eorum non ſalutem, ſed conuerſionem petimus, & cum conditione videlicet ſubiungendo: ſicut & vis, & ſcis Domine, ita eis facias. Quid eſt orandum? *Vt ſaluemini.* Non ait, vt honoremini, vel gloriemini, vel delectemini in hoc ſeculo. De huiuſmodi enim poſtulantibus, Iacobus ait: Petitis enim & non accipitis, eò quòd indignè petatis, vt in concupiſcentiis veſtris inſinuatis. Sed petamus vt in Euangelio præcipit Dominus, Primùm quęrite regnum Dei & iuſtitiam eius, & hęc omnia adiicientur vobis. Cuius valeat oratio oſtēdit, cùm ſubdit, *Iuſti.* Nam oculi Domini ſuper iuſtos & aures eius ad preces eorum. Vultus autem Domini ſuper facientes mala. Qualis oratio valeat, oſtendit, cùm dicit, *deprecatio aſsidua*, id eſt, quæ intentionem habet & inſtantiam. Nam laxa & laſſa oratio, impetrare nō ſolet. Quantum verò valeat, oſtendit, cùm dicit: *multum valet.* Oratio quippè nobis à Deo impetrat veniam peccatorum,

Quid eſt oratio.

Dan. 13.

Mat. 15.

Eſa. 29.

1. Ioan. 5.

Iacob. 4.

Mat. 6.

Pſal. 33.

collationem gratiarum, auerſionem aduerſitatum, conſolationem proſperitatum. Oratio diabolum fugat, iram Dei placat, noſtram viam dirigit, & ad regnum Dei perducit. Oratio valet & à quo fit, & pro quo fit. Et ſi illi pro quo fit non valet, illi tamen à quo piè fit, valere po-
Pſal. 34. teſt. Scriptum eſt enim, Et oratio mea in ſinu meo conuertetur. Porrò quantum oratio valeat, oſtendit exem-
3. Reg. 17. plo Eliæ, & eſt argumentum à minori. Nam ſi vnus homo ſicut & nos paſſibilis, minas vnius mulierculę fugiēs, famem ſuſtinens, & mortem timens, vna oratione pluuiam auertit, & iterum eam terris dederit: quid facient plurium iuſtorum orationes etiam aſſiduæ? Ad correctionem verò & conuerſionem fratrum peccantium nos hortatur, cùm dicit: *Si quis autem ex vobis errauerit, & cōuertit quis eum*, ſcilicet verbo & exemplo, vel oratione, *ſcire debet, quoniam qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, ſeruabit animam eius à morte.* Oſtendit autem quàm vtilis ſit conuerſio fratrum, & conuerſo, conuertenti. Quantum eſt vtilis conuerſo, qui ſaluat animam eius à morte. Sicut enim precioſior eſt anima quàm corpus: ita maior eſt eleemoſyna quæ ſaluat animam nunquàm moriturā, quàm quæ ſaluat corpus neceſſario moriturum. Quantum verò ſit vtilis ipſi conuertenti, oſtendit cùm ſubdit: *Et operit multitudinem peccatorum*: ſub-
Eccle. 3. audi propriorum. Scriptū eſt enim: Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemoſyna extinguit peccatum. Nec ſolùm conuerſio fratris operit peccata conuertentis: ſed & ei acquirit coronā. Quot enim quis ſaluat animas, tot habebit
Dan. 12. coronas. Inde ſcriptum eſt: Quoniam ſicut ſtellæ firmamenti fulgebūt, qui multos erudierint. Quæ enim fratres chariſſimi, quæ eleemoſyna, quæ victoria poteſt eſſe maior, quàm ad ſimilitudinem noſtri Redemptoris frangere feras inferni, eripere vaſa captiuitatis, eruere reos de faucibus diaboli, & Chriſto lucrari? Itaque fratres mei, mortem iam nobis inſtātem, & diſtrictum Dei iudicium ſemper ante oculos noſtros habeamus, & peccata criminalia quaſi mortem fugiamus. Venialia verò & quotidiana peccata quotidie mutuis cōfeſſionibus curemus, orationibus ad inuicē nos adiuuemus, alter alterius onera portemus,

errantes lucrari Deo ſatagamus, vt ſi nō poſſumus, cū tot triumphis cum quot Petrus & Paulus, ſaltē cum vno vel duobus, vel cum quot poſſumus, ad magnam diem iudicij & æternę remunerationis perueniamus, largiente Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus in æternum. Amen.

IN LAETANIA MAIORE.

QVis veſtrûm habebit amicum, & ibit ad eum media nocte, & dicet illi: *Amice commoda mihi tres panes, quoniam amicus meus venit de via ad me, & non habeo quod ponam ante illum.* Luc.11. Lectio iſta, fratres chariſſimi, per duas parabolas bipertita eſt. Quoniam enim Deus & Dominus noſter, nos orantes multotiens non ſtatim audit, ſed differt: vt magis & magis orantes, magis & magis mereamur. Ideò per primam parabolam hortatur nos, ne ab oratione fatigemur, vel de impetratiōe deſperemus, ſed potius oportunè, orationi inſtem': promittens quoniam importunè petētes, oportunè proculdubiò à Deo exaudientur. Sumit ergo iſtam parabolam de homine qui ad amicum ſuum in neceſſitate recurrit: Quem licèt excuſantem & ſe non poſſe ſubuenire dicentē, tamen etſi non amicitia, ſaltē importunitate eum flectit ſibi ſubuenire. Quantum ergo ad literam pertinet, duo in hac parabola ſunt nobis conſiderāda: videlicet negligentia, quā habemus in nos, & bona voluntas, quam Deus habet erga nos. Et negligentiam quidem habemus in nos, quoniam in petitione & acquiſitione æternę ſalutis negligentes ſumus: in petitione verò & acquiſitione temporalium feruentes ſumus. Nam ſi ingruat nobis aliqua neceſſitas temporalis, ſoliciti ſumus, dormire non poſſumus, & de media nocte ſurgentes diſcurrimus: amicos & vicinos fatigamus: fletibus & ſuſpiriis, precibus & promiſſis, pulſare non ceſſamus, donec quod nobis deerat, accipiamus. *Diligentia in rebus tēporalibus.* Cùm verò ingruat nobis aſſiduè maxima omnium neceſſitatum, euitatio videlicet mortis æternæ. Et ad hanc euitandam negligentes ſumus, dormimus, non ſurgimus ante lucem, vt Deum & eius Sanctos, precibus & promiſſione emundationis pulſemus: quatenus dimiſſis peccatis noſtris, mortem æternam euitare poſſimus. Quod ſi

promiſerit Rex nobis vel Princeps ſecularis ſe daturũ nobis diuitias vel honores huius mundi, quanto deſiderio eum ſequimur, & quanta diligentia ei famulamur? Ad iuſſum eius luſtramus mundum, transfretamus æquora: viſitamus barbaras nationes, non retinemur frigore, non æſtu, non periculis, non gladiis: Et hoc totum vt conſequamur, quas fortè nunquam conſequuturi ſumus falſas & breues huius mundi diuitias & honores. Nunc autem cùm promittit omnipotens & verax Deus beatũ & æternum regnum, negligimus ei obedire, & famulari contemnimus, nec etiam per ipſa proſpera eum ſequi volumus. Vt quid hoc fratres? niſi quia radicem noſtram in amorem mundi figimus, & Deo promittẽti regnum cœlorum, vel non credimus, vel contemnimus. Tamẽ Deus pater more pij patris, bonam voluntatem habet erga nos, negligentes excitat, promiſsis inuitat, petere imperat.

Negligentia noſtra in rebus cœleſtibus qualis.

Et certè fratres, qui præcipit petere, cupit dare. *Petite*, inquit, *& accipietis: quærite, & inuenietis: pulſate, & aperietur vobis.* In quibus verbis fratres mei, nobis oſtendit quomodo poſtulandum ſit, vt mereamur audiri. Non enim ſi ſola voce petamus, audiri meremur. Ipſe enim alibi dicit: Non enim omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum, ſed qui facit voluntatem Patris mei, ipſe intrabit in regnum cœlorum. Si ergo volumus intrare, petamus corde, quæramus opere, pulſemus perſeueratione. Petamus deuotè orando, quæramus benè operando, pulſemus inſtanter perſeuerando. Et ne dubitemus fratres, de impetratione: quoniam, teſte Veritate, qui prædicto modo petit, accipit: & qui quærit, inuenit, & pulſanti aperietur. Iuxta myſticum verò ſenſum, amicus noſter, ad quem in nocte neceſſitatis recurrere debemus, Deus pater eſt, qui, vt ait Apoſtolus, propter nimiam charitatem ſuam qua dilexit nos, miſit filium ſuum in ſimilitudinem carnis peccati. Amicus verò ille, qui de via venit ad nos, eſt animus noſter, qui totiẽs à nobis recedit, quotiens ſuæ & noſtræ ſalutis oblitus, ad terrena concupiſcendum exit. Tunc verò de via ad nos venit, quando de ſtrepitu terrenarum cupiditatum ad meditandum de noſtra, ſuaque ſalute redit. Redit autem famelicus,

Mat. 7.

Ephe. 2.

licus, quoniam in terrenis cupiditatibus nulla ſatietas inuenitur. Nec nos, quid ante eum ponamus, habemus, quia diuina gratia, quæ cibus animi eſt, in manu hominis non eſt. Fame igitur amici cogente, non eſt morandum, vt faciunt qui ſalutem animæ ſuæ procraſtinant: ſed de media nocte peccati & ignorantię quàm citò ſurgendum, & ad amicum vnicum noſtrum, ſcilicet Deum Patrem, quàm citò feſtinando, tres panes ſunt ab eo poſtulandi, id eſt, fides trinitatis, vel triplex ſacræ ſcripturæ intellectus, ſcilicet hiſtoricus, moralis, & myſticus: quibus animi noſtri eſuries valeat ſatiari. Sicut enim iuſtus ex fide viuit, ita & de omni verbo quod procedit de ore Dei. Ille de intus reſpõdens ſe excuſat, dum clauſa exauditionis ianua auxiliũ ferre diſſimulat. Et ex hoc videtur, quia oſtiũ prædicationis, clauſum eſt: & pueri, id eſt, ſancti prædicatores à carnea veſte iam exuti, cum Deo ſunt in cubili æternæ requiei. Et ex his nõ videtur poſſibile quod Deus ſurgat, vel per ſe, vel per miniſtros ſuos ad erudiendum nos. Quod hodie fratres, eueniſſe videtur, dum prædicationis oſtium non minus in prædicatoribus quàm in audientibus videtur iam clauſum eſſe, vtriſque pariter deficientibus. Attamen nos fratres, ſi perſeuerauerimus precibus, ſuſpiriis, & fletibus pulſantes, dico vobis quoniam cum ſuo amore, cum noſtro clamore flexus, nobis panem miniſtrabit ſpiritualem.

In terrenis nulla ſatietas.

Rom. 1.

Sequitur alia parabola, in qua oſtendit Dominus, quoniam non niſi bona dat Deus Pater, & ea dat non propter meritum vel importunitatem noſtram compulſus, ſed ſtatim propter affectum paternalem. Oſtendit autem hoc, ſumpto à minori argumento: quoniam ſi patres carnales cùm non ſint ex ſe boni, ſed potius mali, nouerunt filiis ſuis petentibus non mala, ſed potius bona temporalia largiri, non merito vel improbitate filiorum tracti, ſed paterna pietate: multò magis cœleſtis pater, cùm naturaliter ſit bonus, dabit filiis ſuis petentibus bona ſpiritualia & æterna, ductus ſola, quam habet naturaliter, pietate. Iuxta literam, fratres mei, pẽſemus in hac parabola, quàm ſit terrena & animalis pietas parẽtum carnaliũ in filios ſuos, & quàm ſit vera charitas cœleſtis Patris in filios ſuos.

Car-

Carnalis patris ſtudium in filiorum nutritione.

Carnalis quippè pater plus intendit nutrire corpus filij ſui,quàm animam : ſollicitus multum ne filius ſuus eſuriat,ne frigeat, ne à ſerpente feriatur, ne aliquo caſu moriatur,theſaurum ei congregat : quocunque modo eum ditare feſtinat & hæreditare : inſtruit eum in calliditate acquirendi diuitias & conſeruandi. Cæterū ſi videat eum mendacem,ſi periurū,ſi fall. cē,ſi cupidū & auarum,ſi rapacem & violentū,cōtemnit, imò potius gaudet, vocans eum ſapientem & probum.Sed quid inde cōtingit ? Poſtquàm malus filius a malo patre inſtructus excreuerit, paternam vincit malitiam . Et primùm in ipſum parentem exſurgit,eius vitam odit,eum exhæredat,& fame pereuntem ſe eum noſſe diſſimulat. O miſer pater,cur filium ſuper hoc accuſas? Hoc facit quod tu eum docueras.Si eum pium inuenire volebas,quare eum pium eſſe non docueras? Si eum iuſtum inuenire volebas, quare eum iuſtum eſſe non docueras? hoc quod tradidiſti ei,reddit tibi. Tales erant Iſraëlitæ , quos vocat Ioannes genimina viperarum, id eſt, venenoſos venenoſorum filios. Et Dominus per Ezechielem : Ego ſum Deus zelotes vindicans peccata parentum in filios , paternæ ſcilicet malitiæ diſcipulos . Sicut enim puniuntur parentes propter prauam inſtructionem filiorum , ita puniuntur filij propter malam imitationem parentum. Cœleſtis verò pater vera dilectione diligit filios ſuos , non ſolùm in hoc quòd ab æterno eos elegit , & quòd eos ſanguine filij ſui redemit, & quòd eis æternū regnum præparauit,ſed etiam in quotidiana correctione & eruditione . Odit enim eos in malo , & diligit eos in bono & ad bonum, in quo vera conſiſtit dilectio. Qui enim parcit virgæ,odit filium ſuum. Et pater filium quem plus diligit,corripit. Sic ergo cœleſtis pater filios ſuos reuocat a malo, prohibitionibus,minis & flagellis . Trahit verò eos ad bonum , mandatis, promiſſis, & beneficio gratiarum ſuarum. Itaque patres & matresfamiliâs,cœleſtem Patrem imitamini,filios,nepotes,& etiam quoſlibet amicos veſtros, diligite in bono & non in malo . Diligite eos plus in anima quàm in corpore,plus ad Deum quàm ad mundum. Optate & acquirite eis plus ſpirituales diuitias quàm corporales,plus cœ

Luc. 3.

Prou. 13.

Cœleſtis pater.

leſtes

leſtes quàm terrenas. Ab vbere inſtruite eos in Dei timore, in fide, in ſpe, in charitate, in pietate, in patientia, & humilitate, cæterisq; virtutibus & bonis moribus: Attendentes quoniã gloria patris, eſt filius ſapiens: Et opprobrium parentum, eſt filius inſipiens. Et ſicut filius bonus eſt parentum ſuorum benedictio: ita filius malus eſt parentum ſuorũ maledictio. Sicut enim bonum filiorũ, eſt parẽtum qui eos docuerunt: ita malum filiorũ eſt parentum, qui eos corrigere neglexerunt. Et ad hoc habemus exemplũ, reprobationem videlicet Heli, filiorumq; ſuorum. Iuxta verò myſticum ſenſum, per panem ſignificatur charitas, qua anima reficitur: & econtrariò per lapidẽ, duritia mentis in malo induratæ, figuratur: per piſcẽ verò, qui in abſconditis aquarum viuit, fides quæ de abſconditis & inuiſibilibus eſt, exprimitur. Sicut econtrariò per præſentem ſerpentem, venenum infidelitatis vel hæreſis ſignificatur. Per ouum quoque, in quo eſt ſpes fœtus, ſpes exprimitur: ſicut econtrariò per ſcorpionem, qui cauda, id eſt, fine corporis percutit, finalis deſperatio denotatur. Si quis ergo fratres mei, à cœleſti Patre poſtulauerit fidem, ſpem & charitatem, nunquid benignus & miſericors pater dabit ei vitia harum virtutum contraria? videlicet infidelitatem, deſperationem, & mentis duritiam? nequaquam. Quoniam apud eum non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio. Quin potius ſi aliquis per ignorãtiam ab eo ſibi noxia poſtularet, ipſe qui nouit melius nobis, quid expediat nobis, eum non exaudiret. Vnde nec Paulum rogantem pro ſtimulo carnis amouendo, quod vtiq; ei noxiũ faciebat fore, noluit exaudire. In quo fratres, nobis præbet exemplũ, vt in bonis, nõ in malis noſtros exaudiamus amicos. Qui enim aliquãdo in malo exaudit, ſed ei eſſe inimicũ oſtendit. Hinc eſt fratres, quod pius & miſericors Dominus, nos in multis malis deſideriis, indiſcretis petitionibus noſtris, nos non exaudit: in quo ſe verum patrem & verum amicum eſſe nobis oſtẽdit. Ipſum ergo ſuper omnia & prę omnibus diligamus. Ipſum totis viſceribus amplectamur: pro eo omnem turpitudinem & omne vitium vitemus: mundum fugientẽ fugiamus, & omnia trãſitoria, antequã ab eis relinquamur, relinquamus.

Prou. 10. *Iacob. 1.* *2. Cor. 12.*

Ad

Ad æterna bona toto deſiderio feſtinemus, vt Deum Patrem verum in decore ſuo videre mereamur. Amen.

IN VIGILIA ASCENSIONIS Domini.

Ephes. 4.

V*Nicuique noſtrū data eſt gratia ſecundùm menſuram donationis Chriſti, &c.* Hanc lectionē, fratres chariſſimi, ſollicitè debemus perſcrutari, quoniā doctrina in ea continetur, ſine qua non poteſt eſſe ſalus. Agit enim hîc Apoſtolus de gratia Dei, per quam ſolam, vt ait ipſe Apoſtolus, ſumus id quod ſumus. Inter articulos quippè fidei noſtræ, etiam hoc neceſſariū cōtinetur, vt credamus quod quicquid boni habemus, à Deo gratis habemus. Quis verò gloriatur ſe aliquod bonum habere à ſe, vel ex meritis ſuis, gloriam non habebit apud Deum. Habet igitur hæc lectio quinq; partes. Primò enim dicit Apoſtolus vnicuiq; gratiam datam eſſe à Chriſto. Secundò hoc probat auctoritate ſcripturæ. Tertiò ipſas gratias enumerat. Quartò ad quem vſum datæ ſint, demonſtrat. Quintò quem finem habeant, manifeſtat. Ait igitur primò Apoſtolus, *Vnicuique noſtrûm data eſt gratia ſecundùm menſuram donationis Chriſti.* Tria dicit: quod vnicuiq; noſtrûm data eſt gratia, & quod ſecundum menſurā, & quod a Chriſto. Licèt autem per hoc quod ait Apoſtolus: *Vnicuique noſtrū*, intelligat ſolos miniſtros eſſe, tamē vniuerſaliter verum eſt vnicuique homini gratiā a Chriſto datam eſſe. Cùm enim gratia dicatur quicquid gratis datur, quicquid habet homo ſiue bonum naturæ, ſiue bonum fortunæ (vt dici ſolet) ſiue bonum gratiæ: quia à Deo datum eſt gratis, gratia Dei dici poteſt. Quia tamen bona naturæ & bona fortunæ tam bonorū quàm malorū ſunt cōmunia, antonomaticè virtutes & vſus earū, quoniā propria ſunt bonorū tantùm, gratiæ ſolent appellari. Noluit enim Dominus aliquam ſuam creaturā penitus ab aliqua participatione bonitatis ſuæ eſſe exortem, ne indecora & ſuo auctore indigna eſſe videretur, ſed quamlibet creaturam ſuam aliqua ſua gratia priuilegiauit. Quare? triplici ratione: vt haberet quælibet creatura aliquid in ſe, in quo diuinæ bonitatis largitatem in ſe demonſtraret: vt haberet vnde Deo largitori gratias referret: vt haberet materiam per quam

Quicquid boni habemus, à Deo gratis habemus.

Quid dicatur gratia.

apud Deum promereri poſſet. Itaque fratres mei, vnuſquiſque de gratia ſibi data ſe dignum exhibeat: de ea Deo auctori gratias reddat: per eã fratribus ſuis ſubminiſtrando, maiora promereri ſatagat. Qui habet ſapiẽtiam, rudes inſtruat. Qui habet poteſtatem, Eccleſiam, pupillos, & viduas defendat. Qui habet diuitias, inde inopibus ſuffragetur. Qui habet gratiam familiaritatis apud Principem: pro pauperibus apud eum loquatur. Qui habet eloquentiam, inde inconſultis patrocinetur. Qui nouit aliquam artem, inde indigentibus opituletur. Caueat vnuſquiſque ne commiſſum ſibi à Deo talentum occultando, eo ipſo, cæterisq; bonis mereatur ſpoliari. Eſt autem vnicuique noſtrûm gratia data, ſecundum menſuram. Noluit quippè Dominus omnes gratias alicui dare. Quare? triplici ratione. Ne aliqua creatura ſe quandoque creatori ſuo æquaret, ne ſe nullus indigere putaret, ne cæteras creaturas cõtemneret. Sed voluit potius vnumquemq; noſtrûm alterius gratiæ indigere: vt videns quiſque ſe illius gratiæ indigere, qua frater ſuus perfulget, eum ſibi præferret, eiusque auxilium poſtularet. Et in hoc ipſo diſceret de gratiã ſibi data, indigentibus miniſtrare, quemadmodum volebas cæteros de gratiis ſuis miniſtrare ſibi. Itaque fratres mei, vnuſquiſque multum deeſſe nobis putemus: gratias fratrum noſtrorum admiremur, vt ita nobis vileſcamus, & fratres noſtros nobis præponamus. Et ſicut eos de gratiis ſuis nobis miniſtrare volumus: ita & de gratiã nobis data eis miniſtremus. Vt per hoc etiam gratias quas non habemus, promereri valeamus: fit autem hæc gratiarum diſtributio à Chriſto ſimul cùm Patre & Spiritu ſancto. Qui ſicut ſunt vnus auctor, ita & vnus largitor, à Chriſto tamẽ dicuntur diſtribui gratiæ, eò quòd ipſe eſt caput omniũ fidelium: cuius capitis membra ſunt omnes fideles. In Chriſto autem tanquã in capite continetur omnium plenitudo gratiarum. Ipſe enim omnes gratias habet, non tantũ in poteſtate ad diſtribuendũ, vt Deus, ſed etiã in vſu, vt homo, habet gratias omnes quas eũ habere decet. Et de plenitudine eius (teſte Ioãne) qui non habet ſpiritum ad menſuram, accepimus omnes ad menſuram. Quod benè ſignificatur in vnctione Aaron, ſuper caput

Quare Deus vni omnes gratias noluit dare.

Chriſtus caput omnium fidelium.

Ioan. 1.

cuius cum plenitudo vnctionis à Moſe effunderetur, diſtillauit per barbā & per cætera membra, vſq; in extremam oram veſtimenti eius. Sic fratres mei, de plenitudine gratiarum, quibus Chriſtus à Patre inuiſibiliter vnctus eſt, diſtillat prius & abundantius in barbam, id eſt, in viriles & perfectiores, deinde in cęteros, etiā vſq; ad extremos. Vnde fratres mei, ſuſpiriis & gemitibus cū oremus, quatenus de ſua plenitudine gratiarum, & ſi non tantum quantum ſuper Apoſtolos, cæterosq; Sanctos, vel aliquantulū irroret ſuper nos, tanquam vltima Eccleſiæ ſuæ membra.

Sequitur pars ſecunda, in qua gratias donari à Chriſto probat per auctoritatē Prophetę, cùm dicit: *Propter quod dicit: Aſcendens in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus.* Conſiſtit autem in hoc vis probationis, quoniam tale eſt negotium, quod nec à puro homine, nec à puro Deo potuit miniſtrari. Captiuos quippè eripere de inferno, & in altum ducere, & dona Spiritus ſancti hominibus dare, homo non potuit niſi Deus eſſet. Deſcendit ergò prius aſſumendo in ſe hominem, & hoc eſt quod Apoſtolus exponens, ſubdit: *Quòd aſcendit, quid eſt niſi quia deſcendit primùm in inferiores partes terræ?* Ac ſi diceret, quomodo poſſet aſcendere, niſi primò deſcendiſſet? deſcendit autem non tantùm in inferas, ſed etiam in inferiores partes terræ, id eſt, ad inferna, ea confringens, & captiuitatem captiuam educens. Populus enim ſanctorum, qui in inferno detinebatur, non tantùm captiuitas, imò etiam captiuata captiuitas erat. In hoc quippè quod à patria Paradiſi, ad quam obtinēdam creata fuerat, per diabolicam fraudem ad huius mundi miſeriam expulſa exulabat, captiuitas erat. Rurſus & in hoc, quod miſeria huius vitæ, ad maiorem inferni miſeriam captiuata fuerat, non tantùm captiuitas, imò etiam captiua captiuitas erat. Hanc ergo captiuam captiuitatem, more triumphatoris, duxit ſecum Dominus in altum. Sicut enim aliquis præliaturus contra hoſtem, ſe prius armat, deinde cautè hoſtem aggreditur & per magnum laborem eum ſuperat: poſteà eum ligans, eius munitionem diſſipat, & captiuos educit, & cum ſignis victoriæ ad ſedem ſuam rediens, donaria ſatellitibus ſuis diſtribuit:

buit: ita fecit & Dominus. Prius enim præliaturus cum diabolo, ſe humilitate armauit. Per occultam ſapientiam eum aggreſſus eſt, per patientiam ſuperauit, per fortitudinem eum alligauit, & infernum frangens, ſuos qui ibi captiui tenebantur, eduxit, & cum triumpho in cœlū aſcendens, dona Spiritus ſancti ſuis dedit. Non quod hac ſola vice ea dederit, qui vtiq; à principio ſemper ſuis gratiam ſuā largitus eſt: ſed quod occultum erat, donorum cœleſtium ſe largitorem eſſe viſibiliter demōſtraret. Repræſentat autem hanc Chriſti victoriam ſancta Eccleſia per proceſſiones; quas in his diebus facere conſueuit. Procedit quippe in proceſſione tanquā victor crucifixus in carne, cruce: cum armis videlicet cum quibus triūphauit. Cum quo aqua benedicta procedit, id eſt, gratia qua ſuos irrorat & munit. Procedunt autem vexilla ſuæ victoriæ ſigna. Procedit & draco tanquam victus ante victorem: qui ſolo capite vigens eſt, vacuus in parte poſteriori, quoniam ad primā peccati partem, id eſt, cogitationem ſuggerere valet. Ad cōſuetudinem verò, vel ad perficiendū peccatum, ſeruos Chriſti cogere non poteſt. Et certè hoſtis infirmus eſt, qui niſi ſibi conſentientē lædere nō valet. Subſequitur autem populus fidelium in proceſſione crucifixum, tanquam liberati liberatorem, expectantes ab eo ſuarum dona gratiarum. Subſequamur ergò eum fratres mei, ſubſequamur eum non ſolo pede, ſed vera fide, & firma dilectione, & operum & mādatorum eius exequutione: quoniam ſic eum ſequentibus non deerit, ſed proculdubiò largietur, & hîc ſtipendia gratiarū ſuarum, & in futuro beatitudinem præmiorum. Ne autem videretur alicui, quod quibuſdam hæreticis viſum eſt, duas in Chriſto eſſe perſonas, oſtendit Apoſtolus, quoniam vna & eadem perſona eſt & ille qui deſcendit, & aſcendit vt homo: & ille qui dona Spiritus ſancti dedit, vt Deus, ſubiungens: *Qui deſcendit ipſe eſt, & qui aſcendit ſuper omnes cœlos, vt adimpleret omnia*, de eo per Prophetas prædicta. *Et idem ipſe eſt qui dedit quoſdam Apoſtolos, alios Prophetas, &c.* Eſt autē hęc pars tertia, in qua Apoſtolus enumerat quaſdam gratias adminiſtrationū, quas Deus cōtulit miniſtris Eccleſiæ ſuæ, per quas in hoc ſeculo eam regerent & erudirent.

Proceſſiones.

Draco.

Apoſtoli. Inter quos principales ſunt Apoſtoli, quos Dominus noſter Ieſus Chriſtus miſit à latere ſuo, vt fidem ſalutis ignaris annuntiarent. *Prophetæ.* Alij ſunt Prophetæ, qui per Spiritum ſanctum ventura prædixerunt, vt Agabus & filiæ Philippi. *Euangeliſtæ.* Alij ſunt Euangeliſtæ, qui videlicet Euangelij ſcribendi priuilegium habuerunt. *Paſtores et Doctores.* Alij ſunt Paſtores & Doctores, qui videlicet ſanctam Eccleſiam regunt & docent. Benè autem fratres mei, Apoſtolus nõ ait tantùm Paſtores, ſed etiam adiunxit Doctores. Apertè demonſtrans quoniam Prælati ſanctæ Eccleſiæ, non tantùm Paſtores, ſed etiam Doctores debent eſſe: vt videlicet quos paſcunt exemplo, doceant verbo. Quod manifeſtè contra illos eſt, qui in Eccleſia magiſterium aſſumunt, cùm ipſi in ſacra ſcriptura cæci ſint. *Mat.15.* Nam iuxta ipſam Veritatem, ſi cæcus cæcum duxerit, nonne ambo in foueam cadunt? *Quãdo iuuãt Eccleſiæ adminiſtrationes.* Hæ autem Eccleſiæ admirationes, ſi cum interiori gratia charitatis, cæterarumque virtutum habeãtur, proculdubiò magni meriti ſunt: alias non iuuant habentes, ſed potius nocent. Quid enim Iudæ profuit Apoſtolatus? Quid Balaam & Caiphe prophetia? Quid hæreticis profuit Euangelium ſcripſiſſe? Quid prauis magiſtris docuiſſe? Proinde fratres, nos qui in Eccleſia ſuſcepimus adminiſtrationẽ, oremus nobis à Deo largiri gratiã interiorem, per quam dignè valeamus exterius adminiſtrare.

Sequitur pars quarta, in qua oſtenditur ad quem vſum Dominus prædictas gratias hominibus dederit, cùm ſubditur. *Ad conſummationem ſanctorum in opus miniſterii.* Ad quem vſum gratias illas dedit, in opus miniſterij? *Apoſtolatus.* Ad hoc quippè dedit homini Apoſtolatum, vt ipſe annuntiet. *Prophetia.* Ad hoc dedit Prophetiam homini, vt ille futura prædiceret. *Sapientia.* Ad hoc dedit Sapientiam homini, vt ille doceat. Quod apertè damnat illos qui in commiſſa adminiſtratione deſides ſunt. Locum Paſtoris tenent, & non paſcunt: ſtipendia prædicatoris accipiunt, & non prædicant: volunt vocari Doctores & non docent. Qui meritò ſecuri æternæ damnationis ſuccidendi ſunt, quia terram occupant, & fructum non faciunt. *Opus miniſterij ad quid prodeſt.* Et opus miniſterij ad quid prodeſt? Ad conſummationem Sanctorum, & ad ædificationem corporis Chriſti. Vt videlicet per miniſterium

rium Doctorum, & electi ſinguli, in quibus oportet, proficientur, & totum corpus Chriſti, id eſt, Eccleſia, in membris ædificetur, ne vel aliquibus membris Eccleſiæ aliquid deſit; vel ipſi Eccleſiæ deſit aliquod membrum. Deficientibus enim Doctoribus in Eccleſia, fruſtrantur electi doctrina: & impletur illud Propheticum, Paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. Et Eccleſia ipſa ſuis membris mutilata eſt, non habens linguam ad erudiendum, nec oculos ad viam videndam. Dicitur autem Eccleſia corpus Chriſti, quoniam Chriſtus caput Eccleſiæ eſt quadam ſimilitudine dictus. Cùm enim caput & membra vnius ſint naturę, tamen caput præſidet, excubat, & regit omnia corporis membra à ſecretario cerebri ſui, vbi eſt ſedes ſenſuum, ſapientiæ, & vigoris: diffundens per medullas beneficia vegetationis & ſenſus, ad inferiora membra ſibi neruis & venis compaginata. Membra verò corporis totius, ſuo capiti parent & famulantur: capiti pariter & ſibi inuicem colligata, ſeſe coadiuuantia & ſubminiſtrantia ſibi. Sic fratres mei, ſic Chriſtus, vt eſſet caput noſtrum, factus homo, vnius naturę nobiſcum præſidet, excubat, & regit omnia membra Eccleſiæ. Et de theſauris ſapientiæ & virtutis, gratiarumque ſuarum, infundit in inferiora membra ſita ſibi fide & dilectione compaginata. Quæ membra Eccleſiæ? id eſt, omnes quotquot ſumus fideles, debemus capiti noſtro Chriſto obedire & famulari, & ei per charitatem compaginari. Alias amittimus beneficia gratiæ ſuæ, & areſacti tanquam nocitua membra amputamur à corporis Chriſti vnitate. Debemus quoq; fratres mei, ad inuicem, tanquam vnius corporis membra, per charitatis vinculum colligari, & nos ad inuicem coadiuuare, & alter alteri ſubminiſtrare. Nunquid enim oculus ſibi ſoli videt? imò & cæteris membris. Nunquid pes ſe ſolum portat? imò & cætera membra. Nunquid manus ſe ſolam defendit, vel ſibi ſoli neceſſaria attrahit? Imò & cæteris membris. Similiter vnuſquiſque fidelis de gratia ſibi à Deo data, non ſibi ſoli, ſed cæteris Eccleſiæ membris ſubminiſtret. Sapiens, qui eſt quaſi oculus Eccleſiæ, non ſibi ſoli, imò etiam cæteris fidelibus ſapiat & prouideat. Prædicator, qui eſt lin-

Doctores neceſſarij in eccleſia.

Treno.4.

Sapiens. Prædicator.

gua Eccleſiæ, non ſe ſolùm, imò etiam cæteros erudiat.
Plebs. Plebs verò inferior, quæ eſt quaſi pes Eccleſiæ, non ſe ſolam, ſed etiam totum corpus Eccleſiæ, ſuis ſuſtentet laboribus. **Princeps.** Princeps verò, qui eſt quaſi manus Eccleſiæ, non ſe ſolum, ſed etiam totam Eccleſiam defendat.

Sequitur pars quinta, in qua oſtenditur quem finem prædictæ adminiſtrationes habere debeant, cùm ſubditur: *Donec ei occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionem filij Dei.* Porrò duplex finis hic notatur, & intentionis & ceſſationis. Miniſtri quippè ſanctæ Eccleſiæ hac intentione prædictas adminiſtrationes debent adminiſtrare, non vt hic ditentur, non vt hic glorientur, non vt hic gulæ & ventri ſatisfaciant, ſed vt cum plebibus ſuis ſibi ſubiectis irreprehenſibiliter poſſint occurrere Chriſto ad iudicium ſuum venienti. Tunc quoque fratres mei, omnis talis adminiſtratio ceſſabit. Tunc enim Sancti non indigebunt corrigi, nec inſtrui, nec regi ab homine, quos præſentia diuinæ maieſtatis illuſtrabit. Certemus ergo fratres, certemus omni ſolicitudine, vt ſimul Chriſto venienti irreprehenſibiles poſſimus occurrere, & hoc in vnitate fidei & agnitione filij Dei. Duo quippè ponuntur hic, in quibus vera beatitudo animarum cõſummabitur: vnio videlicet mentium & agnitio diuinæ Maieſtatis. Porrò tunc non erit fides, quæ vmbratilis eſt, ſed potius plenaria omnium ſcientia. Sed ideò dixit Apoſtolus, *in vnitate fidei*, quoniam illi ſoli qui hic quantum poſſunt, fidei veræ obſeruant vnitatem, ad illam plenariam peruenient mentium vnionem. Vbi Sancti cum Deo, & à Deo, in charitate vnientur, vt non niſi vnum & idem penitus velle queant. Vnde & ſi qua erunt ſingulorum propria, per charitatem erunt communia. Agnitio verò diuinæ Maieſtatis & ſplendoris, in electis vitę beatitudinem conſummabit. **Ioan. 17.** Iuxta quod Dominus ait: Hæc eſt autem vita æterna, vt cognoſcant te Deum verũ, & quẽ miſiſti Ieſum Chriſtũ. Quanta fratres, quãta putatis dulcedo, quãta beatitudo erit, videre illam maieſtatem, illum ſplendorem, in quem deſiderant Angeli ſancti conſpicere, cuius viſio & præſentia, omnem ignorantiam, miſeriam, labem, & infirmitatem expellet. Sicut enim ferrum ex propinquitate

ignis ita inflammatur & igneſcit, vt non iam ferrum, ſed totum videatur ignis: ita ſpiritus Beati, ex præſentia diuini ſplendoris & caloris inflammabuntur, vt non iam creaturæ, ſed totæ diuinæ videantur: & hoc fiet in animabus. In corporibus verò occurremus in virum perfectum, in menſurā ætatis plenitudinis Chriſti. Tunc enim perfecti erimus in membris, & in decore, & tam in viribus quàm virtutibus & in ætate. Vide & ſubdit: *In menſura*, non quidem ſtaturæ corporis, *ſed plenitudinis ætatis Chriſti*. In plena enim ætate in qua Chriſtus erat, quando paſſus eſt, reſurrecturi ſumus. Ad illius igitur reſurrectionis ineffabilem beatitudinem fratres, toto deſiderio tendamus: ſpe illius vitam præſentem faſtidiamus, ſpe illius omnia tranſitoria contemnamus, ſpe illius omnia dura & aduerſa cōplectamur, vitia fugiamus, & bona facere contendamus: diſſolui & eſſe cum Chriſto cupiamus, vt tandem læti in gloria ſua eum videre mereamur: Ipſo præſtāte qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus in ſecula ſeculorum. Amen.

IN VIGILIA ASCENSIONIS.

S*Vbleuatis Ieſus oculis in cœlū dixit: Pater clarifica filiū tuum, &c.* Dominus & Redemptor noſter, fratres chariſſimi, inſtante iam ſua paſſione, fudit ad Patrē hanc, quam modò audiuiſtis, orationem. Cæterùm cùm filius ſit eiuſdem auctoritatis & potentiæ cum Patre, & ea quæ petebat æquè daturus eſſet, ſicut & Pater, quare poſtulauit à Patre: cùm poſtulare videatur eſſe minoris, impotentiſque perſonæ? Triplici ratione, videlicet vt humilitatem & humanitatem pro nobis aſſumptam, in qua minor eſt Patre, verè in ſe exprimeret: Vt in hoc ſicut & in cæteris, ſemper Deo Patri deferret: Vt nobis exemplum & formam orandi demōſtraret. Nos quoq; fratres, Dei & Domini noſtri ſemper ſequentes exemplū, humilitatem, vilitatemq; noſtrā ſemper profiteamur. Nihil nobis, ſed Deo patri omnia attribuamus, fratribus noſtris ſemper deferre ſtudeamus, deuotioni, orationiq; quę Chriſtianorū inexpugnabile munimentū eſt, nos aſſuefaciamus. Sunt autē huius lectionis duæ partes. In prima orat Dominus pro ſui clarificatione: In ſecūda pro ſuorū conſeruatione. *Ioan.17.*

Oraturus igitur Dominus, primò oculos ſuos ad cœlum ſubleuat: deinde Patrem inuocat, ſe etiam filium nominat, & ſic demùm rogat. Quod ille fratres mei, verius facere potuit, qui oculos cordis ſui ſemper ad cœlum erexit, & verè Deum Patrem habuit, & verè ſe filium exhibuit.

Mat. 17. Vnde & ei à Patre dictũ eſt, Tu es filius meus dilectus in quo mihi benè complacui. Nos tamen pro modulo noſtro eum ſequentes, oraturi prius ſubleuemus ad cœlum oculos cordis, & deſiderij noſtri, ſpei, & intẽtionis noſtræ. Nam qui oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terram, ideò non merentur exaudiri. Inuocemus & Deum Patrem, credẽtes eum pium & paternalem affectũ gerere ſuper nos: quòd nos primò creauit, poſteà per ſanguinẽ filij recreauit: quod nos gratis in filios adoptionis generauit, quod nobis cœleſte regnum præparauit, quod ſuper filiorum petitiones exaudiendas pius tanquam Pater ſit. Qui enim hæc non credunt, non merentur exaudiri. Exhibeamus quoq; nos quantũ poſſumus, dignos Dei Patris filios. Exhibeamus, inquam, per dilectionem, obedientiam, & imitationem. Qui enim per contemptum & inobedientiam, prauosque mores degenerant, à Deo non merentur audiri. Si ergo fratres, oculos intentionis noſtræ ad cœlum leuauerimus, ſi in Deum Patrem firmiter crediderimus, ſi nos dignos eius filios pro poſſe noſtro exhibuerimus: tũc ſecurè cum [illegible]rogare poterimus. Porrò rogans Dominus primò exponit petitionem ſuam, ſecundò finem, tertiò modum, quartò vtilitatem, quintò meritum. Et petitionem quidem ſuam exponit, cùm dicit: *Clarifica filiũ tuum.* Verũ cùm filius Dei in deitate, qua Patri ſemper eſt æqualis, nec maior, nec ſanctior, nec glorioſior eſſe poſſit, in ea non petiit glorificari, ſed potius vel in humanitate, vel in

Filius à patre in quatuor clarificatur.

operum claritate, vel in credentium fide, vel in iudicij poteſtate. Et quoniam ipſe à deſiderio labiorũ ſuorum fraudari non potuit, in his quatuor à Pâtre clarificatus fuit.

In humanitate.

In humanitate quippè clarificauit Pater filium, quando eum reſuſcitauit: & in carne glorificata eum ad dexteram ſuã collocauit:

In operibus.

In operibus verò eum glorificauit, quando vel ante, vel poſt reſurrectionem, miraculis & virtutibus eum verum eſſe filium Dei demonſtrauit. Vnde ipſe

per vocem de cœlo factam dixit: Et clarificaui, & iterum clarificabo. In fidem etiam credentium cum clarificauit quando credentes in eum ſanctitate & opere claros fecit. Vnde & ipſe filius, in ſequētibus dicit: Et clarificatus ſum in eis: videlicet in diſcipulis. In iudicij verò poteſtate, eum amplius clarificabit, quando oſtendet eum iudicem omnium, iudicem ſaluantem ſuos, & damnantem reprobos. Finem verò petitionis ſuæ exponit, cùm dicit: *Vt filius tuus clarificet te.* Significat autē hæc coniunctio, *vt*, non ſolam conſecutionem, ſed etiam cauſam finalem & conſequutionem quidem ſignificat, quomodo cum Pater & filius tanquam relatiua ſint ſimul naturâ & cognitione, cognito & clarificato filio, conſequens eſt vt & pater cognoſcatur & clarificetur. Rurſus cùm pater & filius ſint ſubſtantialiter ſimiles, in vno ſimul cognoſcatur reliquum, conſequēs eſt vt cognito & clarificato filio, cognoſcatur & clarificetur etiam pater. Cauſam verò finalem ſignificat, quoniam hoc fine poſtulat filius clarificari à patre, vt in hoc clarificetur pater. Ac ſi dicat: Pater clarifica me ad laudem & honorē nominis tui. In quo fratres mei, dat nobis exemplum, vt quicquid volumus & petimus, non ad noſtram, ſed ad laudem & honorem Dei velimus & petamus, dicentes cum Pſalmiſta: Non nobis Domine non nobis, ſed nomini tuo da gloriā. Clarificauit autem filius patrē tribus modis: eius nomen hominibus prædicando, in eius nomine ſigna & miracula faciendo, ei omnia attribuendo, & ad eum omnia referendo. Quem & nos imitantes fratres chariſſimi, clarificemus quantū poſſumus, nomen Dei, eius gloriam ſemper prædicando in eius nomine bona pro poſſe noſtro faciendo, omnia bona noſtra ei attribuendo, & ad eum referendo. Modum quoque clarificationis exponit, cùm ſubdit: *Sicut dediſti ei poteſtatem omnis carnis, vt omne quod dediſti ei, det eis vitam æternam.* ſubaudi, ita eſſe verum omnibus manifeſta. Quod quidem in parte iam impletum eſt. Manifeſtum enim iam eſt fidelibus Chriſtum habere à patre poteſtatē omnis carnis: & fidelibus, qui ab hoc ſeculo migrauerūt, iam dedit vitam æternam. In fine verò vniuerſaliter omnibus erit manifeſtū, quando iudex apparebit omnium,

Pſal. 113.

Filius patrē clarificauit tribus modis.

dans ſuis vitam æternam, & reprobis pœnam, & tunc plenariè pater in filio, & filius clarificatus erit in patre. Poteſtatem vero dicit Chriſtus ſibi à patre eſſe datam, quoniam quæ erat ei, inquantum eſt Deus, natura, factum eſt ei inquantũ eſt homo, gratia. Vtilitatẽ exponit, cùm ſubiungit: *Hæc eſt autem vita æterna, vt cognoſcant te ſolum Deum verum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum.* Vtilitatem dico non ſuam, ſed noſtram. Ipſe enim non noſtri, vt alius indiget, cui dicit Pſalmiſta: Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges. Non enim à nobis credi vel cognoſci voluit propter ſe, ſed propter nos. Ipſe quippè cùm ſumme beatus eſſet, non indigebat à miſeris cognoſci, vel ad miſeros accedere. Sed nos cùm miſeri eſſemus, indigebamus ſummè beatum agnoſcere, & ad eum accedere, aliàs non poteramus vitam æternam habere. *Quoniam hæc eſt*, inquit, *vita æterna, vt cognoſcant te ſolum Deum verum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum.* Porrò cognitio patris & filij cum ſancto ſpiritu, duplex eſt. Prima eſt in fide, altera in ſpecie. Prima eſt in via, altera in patria. Prima eſt ænigmatica, altera aperta. Vtraque tamen ſuo modo poteſt vocari vita æterna, quoniam ad vitam æternam ducit. Cognitio verò ſpeciei dicitur vita æterna, quoniam vitam æternam cõfert. Cognitio quippè & viſio diuinæ maieſtatis & gloriæ, omnem expellet ab electis miſeriam, & omnem eis confert beatitudinem. Viſio ſereni & læti aëris, reddit hominem lætum: Quid ergo mirum, ſi diuinæ maieſtatis incomparabilis iucunditas videntem iucundum efficiat? Viſio ſolaris luminis & caloris, homines illuminat & calefacit. Et quid mirum ſi diuini ſplendoris & charitatis immenſitas, præſentes illuminet & inflammet? Præſentia fragrantium aromatum quæq; proxima ſuauiter aromatiſat: Quid mirum ſi diuitię ſuauitatis & fragrantiæ ineffabilitas præſentes aromatiſet & delectet? Muſicorum inſtrumentorum melodia, homines delectat audientes: Quid mirum ſi diuinæ conſonantiæ harmonia ineffabilis præſentes alliciat & delectet? Mellis & nectaris dulcedo guſtantes delectat: quid mirum ſi diuinæ bonitatis dulcedo admirabilis, guſtantes paſcat & delectet? Guſtate & videte, inquit Pſalmiſta, quoniam ſuauis

Pſal. 15. *Cognitio patris & filij cũ ſpiritu ſancto duplex.* *Pſal. 33.*

ſuauis eſt Dominus. Et ſi temporalia iſta vilia & tranſitoria fratres chariſſimi, ſic afficiunt, paſcunt, & delectant: quàm incomparabiliter illa diuina iucūditas, ille ſplēdor, illa ſuauitas, illa dulcedo ſuos afficiet, paſcet, & delectabit in æternum? Et quidem comparatio terrenorum ad æternitatē nulla eſt, ſed nos, vt poſſumus magnalia Dei potius balbutimus quā eloquamur. Quoniam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quę præparauit Deus diligentibus ſe. Meritum exponit, cùm ſubdit: *Ego te clarificaui ſuper terram, opus conſummaui, quod dediſti mihi vt faciam*. Chriſtus quippe ſolus verè meruit & mereri potuit. Ad hoc quippe quod aliquis propriè mereri dicatur, duo concurrunt, videlicet vt ſit auctor operis ſui, & vt præ ſe habeat maiorem, apud quem mereatur. Niſi enim ſit auctor operis ſui, mereri non poteſt: quia nemo pro alieno debet opere coronari. nec damnari. Et niſi habeat præ ſe maiorem, meriri non poteſt: quoniam nemo meretur ſi non eſt à quo præmium præſtoletur. Hac ergo ratione homo vel angelus mereri non poteſt, quoniam & ſi habeat præ ſe maiorem: tamen operis ſui auctor eſſe non poteſt, quoniam omnium bonorum, quæ ipſe fecit, non eſt auctor, ſed tantum miniſter, quoniam Deus eſt qui operatur in nobis & velle & perficere. Sed nec Deus pater vel ſpiritus ſanctus mereri poteſt, quoniam & ſi ſit auctor operis ſui, tamen maiorem apud quem mereatur, non habet. Chriſtus quoque ſolus eſt, qui inquantum Deus eſt, auctor operis ſui eſſe poteſt. Et inquantum homo eſt, maiorem apud quem mereatur, habet. Chriſtus ergo ſolus meruit & mereri potuit. Dicūtur autem Sancti mereri, quoniam & ſi non per ſe bona operantur, tamen Deo coöperantur: Et ideò cùm ſolum ſuum opus coronet Deus in nobis, dicuntur tamen pro meritis coronari: diuinam gratiam non niſi propriè merita noſtra vocantes. Cùm apertè clamet Apoſtolus, quoniam non ex operibus iuſtitiæ, quæ facimus nos, ſed ſecundum ſuam miſericordiam ſaluos nos fecit. Et exponens ergo redemptor noſter meritum ſuum, ait: *Ego te clarificaui ſuper terram*. Non ait in terra, quoniā in illis qui per contemptū mundi

Eſa. 64. *1. Cor. 2.*

Rom. 9.

Quomodo ſancti dicūtur mereri.

Tit. 3.

non

non in terra, ſed ſuper terram ſunt, maximè Deus clarificatur, dum clarificat eos. Sed & ipſa opera, per quæ Deus clarificatur, non terrena, ſed potius ſuper terram ſunt. Opus iniũctum conſummaui, ſed non ex me, quoniã tu ipſe es, qui illud mihi iniunxiſti: vt illud facerem, mihi dediſti. In quo confunditur illorũ ſuperbia, qui opus ſuũ ex libero arbitrio, & ex propriis viribus ſe duxiſſe ad effectum opinantur. Filius Dei dicit ſibi datum eſſe à patre, vt faceret quod fecit: & tu vermis inſolens, dicis te ex te feciſſe quod feciſti. *Et nunc*, inquit, *clarifica me tu pater apud temetipſum*: Ac ſi aperte dicat: feci quod iniunxiſti; redde præmiũ quod merui. *Clarifica me apud temetipſum*: me ſcilicet per reſurrectionem glorificando, & ad dexterã tuam collocando. *Claritate*, inquit, *quam habui antequã mundus fieret, apud te*: id eſt claritatem, quam ſemper habui & habeo apud te, me habere hominibus declara. *Manifeſtaui nomen tuum*, nomen ſcilicet paternitatis tuæ. Nam nomẽ diuinitatis aliquibus notum fuerat, ſed quod haberet filium ſibi conſubſtantialem, notum non erat. Quibus? *hominibus quos dediſti mihi de mundo*, id eſt, illis quos de maſſa præuaricationis ſegregatis, per fidẽ mihi coniunxiſti. *Tui*, inquit, *erant* electione, *& mihi eos dediſti*, vocatione. Cùm filius poſſideat omnia eadem auctoritate cum patre, tamen in omnibus deferens patri, dicit patrem dediſſe ſibi tanquam homini, vel etiam tanquam filio. Quoniam quemadmoduum per natiuitatem Deus ex Deo, ita eſt habens ex habente.

Sequitur pars ſecunda, in qua filius interpellat patrem pro ſuorum conſeruatione. Primò eorum meritum oſtendendo, poſtea pro eis orando. Porrò meritũ eorum oſtendit, cùm ſubdit: *Et ſermonem meum ſeruauerunt*. In quo demonſtrat nobis fratres mei, quod ſi volumus eum interpellare pro nobis apud patrem, eius ſermonem obſeruemus: quoniam qui filij ſermonem aſpernantur, fruſtrã eum apud patrem interceſſorem præſtolantur: quoniam ſermo filij ex patre eſt. Vnde & ſubdit: *Et non cognouerũt quia omnia quæ dediſti mihi, ſunt abs te*. In quo etiam illud intelligi datur, quoniam ſicut mandata non obſeruantur, niſi prius cognoſcantur: ita nec perfectè poſſunt

cognoſci,

cognoſci, niſi prius obſeruentur. Obſeruando quippè Euangelium, mereamur vt ad interiorem eius intelligentiam penetremus, & vt illud non ab homine, ſed à Deo eſſe cognoſcamus. Vnde Propheta: A mandatis tuis intellexi. *Pſal.118.* Inde eſt quod qui negligunt Euangelium, illud non intelligunt: Et propter ſimplicitatem Euangelici ſermonis, illud non eſſe à Deo, ſed à ſimplicibus hominibus inuentũ putant. Cæterùm, ne diſcipuli blandirentur ſibi, putantes ſe, vel obſeruationem, vel cognitionem diuini ſermonis à ſe habuiſſe, addit: *Quia verba quæ dediſti mihi, dedi eis*, non ſolùm in aure corporis, ſed etiam in aure mẽtis. Sed etiam in hoc quod dicit non ſua, ſed patris verba eis dediſſe: confundit illorum præſumptionem, qui non de diuina doctrina, ſed de ſuo ſenſu præſumunt populis annũtiare: Cùm dicat Dominus Prophetæ: Et tu annuntiabis eis ex me. *Ezech.3.* *Et ipſi*, inquit, *acceperunt*. Ac ſi dicat, & ſi omnino eis gratis datum eſt, tamẽ in hoc quod gratanter acceperunt & retinuerunt, meruerunt. *Et cognouerunt*, inquit, *quia à te exiui*: vel per æternam natiuitatem, vel per incarnationem. Et ne videretur iam percepiſſe illam apertam cognitionem, quæ erit in futuro, exponens dicit: *Et crediderunt* vere *quia tu me miſiſti*, id eſt incarnari conſtituiſti. Poſtea orans pro diſcipulis ſuis ait, *ego pro eis rogo, non pro mundo*; videlicet pro conſeruatione eorum. Et non tantum pro eis (vt pòſt exponit) ſed etiam pro eis qui credituri ſunt per verbum eorum in me. In qua ratione fratres mei, etiam pro nobis orauit, ſi fidem & doctrinam Apoſtolorum ſectamur. *Non pro mundo*, inquit, *rogo*, id eſt pro amatoribus mundi. Quid eſt Domine Ieſu quod dicis? Nónne tu pro peruerſis hominibus & pro inimicis noſtris tu nos orare præcepiſti? Nónne tu pro peruerſis hominibus & amatoribus mũdi, id eſt, pro illis qui te crucifixerunt, ne amitterent locum & gentem, oraſti dicens: Pater dimitte illis, quia neſciunt quid faciunt? Vtique. *Luc.23.* Sed pro illis quos in præſentia ſua ab amore mundi ad amorẽ Dei nouerat conuertendos, rogauit. Sed nos fratres, pro quibuſlibet peruerſis rogamus, quia cùm cõuerti omnes poſſint, tamen qui ſunt conuertendi, vel qui nõ, ignoramus. *Sed pro eis*, inquit, *quos dediſti mihi*: id eſt,

quos ab amore mundi ſegregans, meos per fidem & charitatem feciſti. Et tuum eſt Pater mi, exaudire me pro eis orantem, *quia tui ſunt*, non ſolùm poſſeſſione, quemadmodu dicitur: Quia Domini eſt terra & plenitudo eius: nec ſolùm miniſterio, quemadmodũ dicitur: quia tribus Leui Domini eſt, ſed etiam tui proprii æterna prædeſtinatione, electione, & dilectione. Et ne viderentur illi iã non eſſe patris, ideò quia dati a Patre ipſi Filio ſubdit: *Et mea omnia tua ſunt, & tua mea ſunt.* Nec mirum; ſi in dominatione & poſſeſſione vnum ſint, qui voluntate maieſtate, & ſubſtantia vnum ſunt. In quo nobis demonſtratur carnales quoq; fratres, patres, & filios, ſicut ſanguine, ita amore & poſſeſſione vnũ eſſe debere. Patremq; abundantem, Filio mendicante: vel filium abundantem, patre mendicante pariter condemnari. *Et clarificatus ſum*, inquit, *in eis*, id eſt in eis quos dediſti mihi, quos fide & operibus atque vita clarificaui, clarificatus ſum. Clarifica quoq; & nos, quę ſumus Domine Ieſu Chriſte, vt & tu in nobis ſanctificeris. Sanctifica, inquam nos, vt & tu in nobis ſanctificeris. Clarifica opus tuum: vt in eo clarus artifex appareas. Sanctifica ſeruos tuos, vt in eis clarus Dominus appareas. *Et iam*, inquit, *Ego non ſum in mundo.* Quare? quoniã per paſſionem, reſurrectionem, & aſcenſionem ad te venio. *Et hi*, inquit, *in mundo ſunt*, id eſt in mundanis tribulationibus ſunt diutius permanſuri, quia ad Euangelium prædicandum neceſſarii ſunt: Et ideò pro eorum conſeruatione, ego te rogo. Roga quoque Patrem Domine Ieſu Chriſte pro nobis, qui adhuc in hoc noſtro mundo ſumus, qui hic à malignis ſpiritibus infeſtamur, à propriis concupiſcentiis ſuperamur, à mundanis tribulationibus quaſſamur: iamque periclitantes clamamus ad te, qui iam in hoc mundo non es, qui iam ad dexterã Patris coæquahs reſides, qui ſpiritus, carnẽ, tempeſtateſque in manu habes, te adiutorẽ ſemper inuocamus, ad te ſint ſemper oculi noſtri ne pereamus: ſpiritibus impera, carnem frena, tẽpeſtates ſeda, ad te nos guberna, vt ſemper te videre & benedicere mereamur vnum Deum cum Patre & Spiritu ſancto per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

IN ASCENSIONE DOMINI.

PRimum quidem ſermonem feci de omnibus (ô Theophile) quæ cœpit Ieſus facere & docere, vſque in diem qua præcipiens Apoſtolis per Spiritum ſanctum, quos elegit, aſſumptus eſt, &c. Euangelicam & Apoſtolicam hiſtoriam fratres charisſimi, ſcripſit Lucas Euangeliſta, rogatu Theophili viri religioſi. Vnde tranſiens de vna ad alteram primò tranſitu vtitur, in quo dicta dicentis continuat: ſecundò, prædicta breuiter epilogat: tertiò, ab Aſcenſione Domini Apoſtolus hiſtoriam inchoat. Vtens igitur primus tranſitu ait: Primum quidem ſermonem feci de omnibus, ô Theophile. Vocat autem primum ſermonē Euangelium. Primum: & quantū ad ordinem ſcribendi, & quãtum ad dignitatem. Præcellit quippè Euangeliū dignitate ſuæ materiæ, omnibus ſcripturis tam veteribus quam nouis. Sermo autem dicitur à ſero ſeris, Euangelium autem dicitur ſermo, quoniam ſeritur in cordibus fideliū. Vnde & iuxta Euangelicam parabolam Verbum Dei ſemen bonum dicitur: quod cùm cadit in bonam terram, facit fructum, aliud quidem triceſimum, aliud ſexageſimū, aliud centeſimum. Vtinam fratres charisſimi, Chriſtus ſeminet hodie ſemē Euangelii ſui in corda veſtra per os noſtrum, & faciat illud fructificare in vobis fructum centuplum, qui ſolus poteſt: Quoniam neq; qui plantant, neque qui rigat aliquid eſt: ſed qui incrementum dat Deus. De qua verò materia fecit ſermonem, oſtendit cùm ſubdit: De omnibus quæ cœpit Ieſus facere & docere. De operibus enim & doctrina Chriſti totū Euangelium contextū eſt. Omnis enim Chriſti operatio & eruditio, animæ Chriſtianæ eſt cibus & informatio. Quando enim Chriſtus tacebat, inſtruebat operãdo. Et quando non operabatur, inſtruebat & docebat. Ordo quoque congruus eſt. Primò enim cœpit facere, & poſtea docere. Et quod prius oſtenderat exemplo, pòſt oſtendebat verbo. Dans exemplum diſcipulis & prædicatoribus ſuis, eundem ordinem obſeruandi. In quo mea, & mei ſimilium confunditur præſumptio, qui multa vobis prædico, quæ tamen non facio. Sed vtinam fratres, per veſtras orationes ipſa cōfuſio generet in me pudorem, pudor correctionem, correctio emendationem,

Act. 1. *1. Cor. 3.* *Facere & docere.*

tionem, vt quod prius non feci, ſaltem poſtquàm prædicauerim, facere incipiam. Et quid eſt fratres quòd ait Euangeliſta. Quare fecit ſermonem de omnibus quę cœpit Ieſus facere & docere. Et quis hoc poſſit, præſertim cum dicat Ioannes Euangeliſta, quod ſi opera Chriſti per ſingula ſcribantur, non arbitror mundum capere qui ſcribendi ſunt libros. Sed puto fratres, quia cùm ait omnibus, non ad ſingula generum, ſed ad genera ſingulorum referendum eſt. Etſi enim nō de omnibus omnia, ſaltem de omnibus aliqua ſcribere potuit. Scripſit quippè de operibus, de prædicationibus, de itineribus, de paſsionibus Chriſti, & de cæteris quæ neceſſaria erant humanæ ſaluti. In quo terminauerit primum ſermonem, oſtendit cùm dicit: *Vſque in diem qua præcipiens Apoſtolis.* Et quid pręcipiens? Quod Apoſtoli poſt eius aſcenſionem facere deberent. Quod verò ait: *per Spiritum ſanctum*: ad vtrumque, ſiue Apoſtolorum electionem, ſiue ad eius aſcēſionem referri poteſt. Vtraque enim per Spiritum ſanctum impleta eſt.

Ioan. vlt.

Sequitur pars ſecunda, in qua Lucas prædicta recapitulat, dicens: *Quibus & præbuit ſeipſum viuum.* Qui ſunt illi? Illi ſoli quos elegit. Nam alij non fuerunt digni, quibus Dominus ſe rediuiuum exhiberet: Præbuit autem ſeipſum rediuiuum diuina poteſtate, quam cum Patre & Spiritu ſancto habet communem. Iuxta quod ipſe prædixerat: Poteſtatem habeo ponendi animam meam, & iterum ſumendi eam: Qua poteſtate omnes defunctos exhibebit rediuiuos, poſt paſsionem ſuam propriam, & omnibus aliis diſsimilem. Ipſe enim ſolus noſtra peccata, non ſua tulit ſuper lignū. *Per dies quadraginta apparens eis.* Quare fratres chariſsimi, Chriſtus non ſtatìm poſt reſurrectionem, ſed poſt multos dies aſcendere voluit in cœlum? Vt per frequētem appatitionem, fidem reſurrectionis in Apoſtolis confirmaret. Et quare poſt quadraginta dies? Vt diſcipulos, quos per quadraginta horas mortuus mœſtificauerat, per totidem dies rediuiuus lætificaret, iuxta quod eis promiſerat, quod triſtitia eorū verteretur in gaudium. Simul etiam vt per Sacramentum quadragenarij, qui ex decē per quatuor multiplicatus perficitur, impletionem decalogi per Euāgelium in eis ſe perfecturum

Ioan. 10.
1. Pet. 3.
Ioan. 16.

ſigni-

ſignificaret. Apparuit autem in multis argumentis. Argumentum eſt ratio rei dubiæ faciens fidem. In multis verò argumētis apparuit, quoniã multis probationibus fidem ſuæ reſurrectionis in eis cõfirmauit. In hoc videlicet quod ſe obtulit ad videndum, ad audiendum, ad contrectandũ: quod iuit & rediit inter eos, quod loquutus eſt, quod comedit & bibit. Vnde Ioannes & audacter & apertè loquitur. Quod fuit, inquit, ab initio: quod vidimus & audiuimus, & manus noſtræ contrectauerunt. Et quæ fratres mei, quæ reſurrectionis ambiguitas poſt tanta probationum argumenta in cordibus diſcipulorum potuit remanere? Ad hoc etiam facit quod ſubditur: *Et loquens de regno Dei.* Sicut enim ſemper ante paſſionem ſuam de regno Dei loqui conſueuerat: ita & poſt ſemper de eodem loquebatur. Vnde & in ſimilibus verbis, ſimilique benedictione & fractione panis à duobus diſcipulis in Emaus agnitus eſt. In quo omnibus, & præcipuè illis qui in Eccleſia locum eius tenent, exemplum relinquit, vt nunquam de vanis, nunquam de otioſis, nociuisque ſermonibus, ſed ſemper de regno Dei, & de his quæ ad illud ſpectant, loquantur.

Argumētum quid.

1. Ioan. 1.

Luc. 24.

Sequitur pars tertia, in qua hiſtoriam dominicæ Aſcenſionis largius proſequitur, ſubdens: *Et conueſcens præcepit eis, &c.* Penſemus fratres quantæ dulcedinis fuit hoc hodiernum & extremum conuiuium. Fuit quippè conuiuium charitatis, conuiuium gaudij, conuiuium eruditionis. Sicut enim aliquis paterfamiliâs peregrè profecturus, extremum conuiuium ſuis amicis & familiaribus conuocatis, cum eis carius celebrat, & quomodo res ſuas ordinare debeant, eis mandat. Ita ſummus Dominus dulcius & tenerius extremũ conuiuium cum ſuis celebrauit, & quid agere deberēt eis præcepit. Vnde & ſubditur: *Præcepit eis ab Hieroſolymis ne diſcederēt*, nec à loco, nec à ſignificato diſcederēt, ſcilicet à communitate & communione, ne diſcederent à viſione & deſiderio pacis: *ſed expectarent promiſſionem Patris*: Quæ vtique promisſio & mea eſt: quia eam *audiſtis*, inquit, *per os meum.* In quo monemur & nos fratres ne à communione Eccleſiæ recedamus & pacis, ſi Spiritus ſancti gratiã in nos aduenire deſideramus.

A cõmunione Eccleſiæ non recedendum.

In diuiſis enim & in inquietis cordibus, non poteſt habitare Spiritus ſanctus. Quas autẽ gratias per Spiritum ſanctum erant accepturi, ſubſequenter oſtendit, emundationis ſcilicet virtutem, & teſtificandi audaciam. Et de emũdatione oſtẽdit, cùm ſubdit: *Quia Ioãnes baptizauit aqua*, ſubaudis ſola. *Vos autem non poſt multos hos dies, baptizabimini Spiritu ſancto*, peccata ſcilicet veſtra à vobis emundante, & ignorantiã veſtrã illuminante. Quia verò quidã Iudæi audierant eum loqui de regno Dei, & de impletione promiſſionis Patris: Interrogant eum, ſi in tempore hoc reſtituturus eſſet regnum Iſrael, temporale. ſ. & mundanum, quod adhuc expectãt Iudæi venturum: non memores, quia Dominus reſponderat Pilato, regnũ ſuum non eſſe de hoc mũdo. Quorum ſimplicitatem Dominus

Ioan. 18. redarguit dicens: *Non eſt veſtrum noſſe tempora, &c.* ſcilicet ventura: *Vel momenta*, id eſt, venturas rerum mutationes: *Quæ pater poſuit in ſua poteſtate*. In quo illos manifeſtè damnat, qui tempora, & euentus futuros per auguria, & ſortilegia, atq; diuinationes inquirũt: Hoc enim facinus eſt magnum, & tam in veteri quàm in nouo teſtamento prohibitũ. Et qui hoc faciunt, duplex damnũ incurrũt, & hìc deceptionẽ, & in futuro damnationẽ. Deinde ſecundam gratiam, quam Spiritus ſanctus erat eis collaturus oſtendit cùm ſubdit: *Sed accipietis virtutem Spiritus ſancti*, ad duplicem ſcilicet vſum, ad veſtri ſanctificationem & ad ſignorum, miraculorumque oſtenſionem. Tertiam quoque gratiam ſubiungit cùm dicit: *Et eritis mihi teſtes*, bene viuendo, audacter nomen meum prædicando, mirabiliter operando, fortiter pro me moriendo. *In omni Iudæa & Samaria, & vſque ad extremum terræ.* Quaſi diceret: Salutem quam operatus ſum in medio terræ, prædicabitis primò domeſticis, deinde vicinis, poſtea remotis & extremis. Vtinam fratres mei, & in nos ſpiritus ſanctus deſcendens, det nobis & peccatorum emundationem, & virtutum ſanctificationem, & prædicandi fortitudinem & audaciam: vt abiecta terrena cupiditate & fortitudine, verbum Dei coram Regibus & tyrannis & iniquis conſtanter prædicemus. *Et cùm hoc dixiſſet*, ſubaudi, & eduxiſſet eos in montem Oliueti. Ob hoc quippè

fratres,

ſratres, hodie ſolennis proceſſio rectè fit ad memoriam illius proceſsionis, quam hodie redemptor noſter in mõtem Olìueti fecit: Qui diſcipulis ſuis chara pacis oſcula relinquens, & eis benedicens: *videntibus illis eleuatus eſt*, vt viſam eius aſcenſionem teſtificari poſſent. Sed à quo eleuatus eſt? Nunquid fratres mei Dominus tanquã impotens, auxilio indigebat alieno, quo eleuaretur, ſicut Enoch, qui legitur translatus, Et ſicut Helias, qui legitur curru tranſportatus? minimè. Illi enim tanquam puri homines, nec etiam per cœlum aëreum in paradiſum terrenam, per ſe tranſire poterant. Sed redemptor noſter tanquam verus Deus, ſe in cœlum empireum, ſua eleuauit potentia. Eleuatus eſt igitur ipſe homo, à ſe Deo. *Et nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum.* Porrò hæc nubes tulit ei non adiutoriũ, ſed miniſterium. Elementa quippè ſuo creatori famulantur. Marmor montis vnde Dominus aſcendit, ſeruat vſque hodie veſtigia pedum eius tanquam ceræ impreſſa. Quod vt pauimentum, ferrum non ſinit ſibi apponi, ſed repellit. Nubes, id eſt, aër condenſatus, tanquam baiulus eum ſuſcepit. Cœli cœlorum tanquam Dominum eum ſuſceperunt. Rationalia animalia, id eſt, Angeli & homines, viſam ſui Domini aſcenſionem teſtificantur, pariter & admirantur: Vnde & ſubditur, *Cumque intuerentur in cœlum euntem illum, &c.* Quæ cauſa fratres mei extitit, quod diſcipuli tam attentè Dominum contemplabantur aſcendentem? Multiplex Amor, triſtitia, gaudium, admiratio, deſiderium, ſpes. Amor, quia quantum poſſumus amata concupiſcimus. Sicut enim amici amicum transfretantem, quamdiu poſſunt, de ſpecula proſpiciunt: & quando amicum videre non poſſunt, proſpiciunt nauem. Ita diſcipuli amantiſſimum Dominum aſcendentem contemplati ſunt, quamdiu potuerunt. Et quando ipſum iam non poterant contemplari, contemplabantur nubem: Et quando nec iam nubem poterant contemplari, contemplabantur viam. Triſtitia, quoniam de eius corporali receſſu, quem adeò diligebant, non poterant non contriſtari. Gaudium, quoniam de glorificatione & exaltatione eius, quem adeò diligebant, ineffabiliter gaudebant. Admiratio, quoniam ſupra modum

Quare ſit proceſsio in die Aſcenſionis.

admirabantur humanã naturam primò ſic humillimam, modò ſuper omnes cœlos ſic ſublimatã. Deſideriũ, quoniam deſiderabant eũ toto affectu ſubſequi, & ſi corpore in terra retinebantur, tamen eum mente in cœlum ſequebantur, & cum eo in cœlo ſimul habitabant. Spes, quoniã ſperabant quo ſuum & ſummum caput præaſcenderat, ſe inferiora membra conſcenſuros. Et dum hæc fiunt: *Ecce duo viri*, id eſt angeli in ſpecie virorum. Duo, vt in ore duorum vel trium teſtium ſtaret omne verbum. *Aſtiterunt*, vt ſe comminiſtros oſtenderent. *Iuxta illos*, vt videlicet homines per aſcenſionem Chriſti iam ſibi adæquatos & appropriatos, demonſtrarent. Vnde & de cætero ſe ab hominibus non permittunt adorari, *qui & dixerũt: Viri Galilæi, quid ſtatis aſpicientes in cœlum?* quaſi ſtupidi & per exceſſum in cœlum raptis? viri autem vocantur, quoniam virtutibus viriles erant. Galilæi dicuntur, quoniam ſpe & deſiderio ad cœlum tranſmigrabant. Stantes verò erant. Quoniam ad ſequendum Dominũ ſuum mente iam parati erant: *Quid ſtatis aſpicientes in cœlum?* Hæc interrogatio non eſt inquirentis vel increpãtis, ſed potius erudientis, hoc eſt quod ſequitur. *Hic Ieſus qui aſſumptus eſt à vobis in cœlum.* Quaſi dicat, non expectetis nũc eum rediturum vel nunquam. Veniet enim non in præſentiarum, ſed in fine ad iudicium. *Veniet* autem ſic, *quemadmodum vidiſtis eum euntem in cœlum*, id eſt, ita apertè, ita glorioſè, ita cum nubibus, ita cum miniſterio angelorum, ita vobis dulcis & lætus. Quem vt nos quoque cum ipſis læti & ſecuri videre mereamur: ſimus interim ſicut & ipſi viri ſpiritualibus virtutibus, ſimus Galilæi, ſpe & deſiderio ad cœleſtia tranſmigrantes, ſimus ſtantes & parati ad eum ſequendum. Simus quoque aſpicientes in cœlum plus oculis mentis quàm corporis, terrena omnia deſpicientes, omnem ſordem euitantes, mente tota iam cum Chriſto in cœleſtibus habitãtes. Appropiemus quantum poſſumus mente ad eum, vita & deſiderio atq; operibus: Vt tandem læti ad eum contendamus ipſo duce, qui hodierna die aſcendens in cœlum, ſedet ad dexteram Patris, cum eo & Spiritu ſancto viuens & regnãs in æternum. Amen.

Viri Galilæi.

IN

IN ASCENSIONE DOMINI.

NOuiſsimè recumbentibus vndecim diſcipulis, apparuit illis Ieſus. Hiſtoriam Dominicæ Aſcenſionis, fratres chariſſimi, quæ die celebrata eſt hodierna, exponit in prælibata lectione Marcus Euangeliſta. Diſtinguitur autem lectio iſta capitulis ſex. Primò Dominus apparet diſcipulis ſuis: ſecundò eos increpat: tertiò eos inſtruit: quartò opem promittit: quintò in cœlum aſcendit: ſextò, oſtenduntur diſcipuli Domino paruiſſe, ipſo cooperante. Deſcribit igitur primùm Euangeliſta Dominum apparuiſſe, cùm dicit: *Nouiſsimè recumbentibus, &c.* Porrò nouiſſimè, id eſt, quadraginta dierum, nouiſſimo die, id eſt hodierno, Dominus apparuit vndecim diſcipulis ſuis recumbentibus cum beata virgine, cæteriſque ſimul cum eis conuerſantibus. Nec ſolùm eis apparuit, ſed etiam teſte alio Euangeliſta, cum eis manducat. Sed quare fratres mei, Dominus mox in cœlum aſcenſurus, cum non indigeret, manducauit? Ob tres cauſas. Vt per comeſtionem veritatem carnis ſuæ; quam in cœlo ſublimaturus erat, demonſtraret. Vt mox receſſurus dilectis ſuis deſideratam ſuæ præſentiæ copiam, in extremo largius exhiberet: vt charitatis dulcedinisque ſuæ memoriam in ſuorum pectoribus per extremi familiaritatem conuiuij arctius infigeret. Penſemus ergo fratres, quantæ pietatis, quantæq; dulcedinis fuerit iſtud extremũ conuiuium hodiernum. Quemadmodum namque aliquis paterfamiliâs peregrè profecturus, ſuiſque vale facturus, ſuos amicos & familiares conuocat: cum eis extremum cõuiuium celebrat, eis maiorem in fine dilectionem demonſtrat, cum de rebus ſuis ordinat. Ita facit hodie Dominus & redemptor noſter in cœlum aſcenſurus cum chara matre, chariſque diſcipulis ſuis extremum conuiuium celebrauit: eis maiorem in fine dilectionem exhibuit. Quid poſt aſcenſionẽ ſuam agere deberent, præcepit, vt ſequentia demonſtrant.

Mar.16.

Luc.14.

Quare Chriſtus in cœlum aſcenſurus manducauit.

Sequitur pars ſecunda, cùm ſubditur: *Exprobrauit illis incredulitatem illorum & duritiam cordis: Quia his qui viderant eum reſurrexiſſe à mortuis, non crediderant.* Exprobrare eſt vitiũ alicui improperare. Porrò improperant

Exprobrare quid.

quidam palam alicui, quem non diligunt, vitium ſuum, cauſa odij & diffamationis, quod non bonum, imò maximum malum eſt. Cęterùm qui Domini vult exemplum ſequi, exprobret peccatori vitium ſuum familiariter, ſola charitatis, correctioniſque cauſa. Exprobratio namque palàm facta, quoniam non ex fonte charitatis, ſed odij videtur manare, peccatorem non emendare ſolet, ſed potius prouocare. Sed exprobratio ſeorſum facta, quia de bono zelo procedere videtur, peccatorem nobis amicat & emendat. Sanè non omnis qui aliquid non credit, incredulus eſt: ſed ille vero nomine incredulus dici poteſt, qui non credit quod credere debet, præſertim cùm ſufficiens teſtimonium habeat, cui iure fidem debeat adhibere.

Quales fuère quidam diſcipulorum, qui Dominum verè reſurrexiſſe non credebant, licèt alij diſcipuli, qui Dominum jam rediuiuum viderant, tractauerant, & cum eo manducauerant & biberant, eis Dominicæ reſurrectionis ſufficiens teſtimonium ferrent. Tales quoque ſunt vſq; hodie miſeri Iudæi, qui nec propter ſuorũ Prophetarum, nec propter Apoſtolorum & Euangeliſtarum, nec propter ſignorum, miraculorumque teſtimonia, Dominicam credere volunt reſurrectionem. Naſcitur autem talis incredulitas ex cordis duritia, quod nulli credere vult niſi ſibi: putans omnes præter ſe aut deceptos aut falſos eſſe. Sed fratres mei, ſicut ſtulta credulitas eſt cuilibet credere: ita praua incredulitas eſt nulli credere. Vnde Ioannes, Nolite, inquit, omni ſpiritui credere, ſed probate ſpiritus an ex Deo ſint; quaſi diceret: Poſtquã probaueritis quòd ſpiritus ex Deo ſint, eis fidem adhibete. Sed fratres mei, quare Dominus electos diſcipulos ſuos permiſit de ſua reſurrectione tamdiu dubitare? Non hæc fruſtrà, ſed prouida & vtili nobis hæc permiſit diſpenſatione. Plus nobis quippè profuerunt illi qui tardè & vix crediderunt, quàm illi qui ſtatim crediderunt. Creduli nempè facilè credunt, etiam rei nondum probatæ. Increduli verò econtrà, rei multis modis probatæ vix credere volunt. Quis ergo non credat, quod etiam increduli non credere non potuerunt? Quis non credat quod Thomas incredulus, viſu propriori, & attrectatu manus diligenti credere compulſus

Incredulitas naſcitur ex cordis duritia.

1. Ioan. 4.

Quare dominus electos diſcipulos permiſit de ſua reſurrectione dubitare.

Creduli.

Increduli.

pulſus eſt? Quis non credat, quod Paulus incredulus & fidei perſequutor, à Domino ſibi loquente proſtratus, excæcatus, & pòſt ab eodem reilluminatus credere coactus eſt? Credamus ergo fratres, abſque dubitatione, quod etiam increduli crediderunt, & agamus Deo gratias, qui ideò diſcipulos ſuos dubitare voluit, ne nos dubitaremus: ideò eos ad tempus incredulos eſſe voluit, ne nos increduli eſſemus. *Act.9.*

Sequitur pars tertia, in qua Dominus diſcipulos ſuos, quid poſt aſcenſionem ſuam agere debeant, inſtruit, dicens: *Ite in orbem vniuerſum, & prædicate Euangelium omni creaturæ, &c.* Diſcipuli prius à Domino electi & edocti, pòſt ad prædicandum miſſi ſunt. In quo confunduntur illi, qui antequam doceantur, docere & prædicare præſumunt: antequam ſint diſcipuli, fiunt magiſtri. Confunduntur quoque & illi, qui nec vocati, nec miſſi, ſua auctoritate magiſtrare & prædicare præſumunt, non attendentes quod ait Apoſtolus: Quomodo prædicabunt, niſi mittantur? *Ite*, inquit, *in orbem vniuerſum.* Ecce fratres, quàm magnus ager, quàm paucis colonis traditur ad colendum. Et revera Dominus alibi dicit, Meſſis quidem multa, operarij autem pauci. Proptereà prohibetur eis, ne aliquid ferant in via, & ne aliquem ſalutent: vt videlicet expeditè & ſine cunctatione proficiſcantur, & iniunctæ prædicationis officium feſtinanter proſequantur. Sed & in hoc nobis ſequacibus prædicatoribus proponitur exemplum, ne nos oneribus ſecularium negotiorum oneremus: ne fabulationibus & vaniloquiis tempus conſumamus, ſed expeditè & feſtinanter officio prædicationis inſiſtamus. *Prædicate*, inquit, *Euangelium*, non aliam doctrinam. In quo confunduntur illi, qui omiſſa Euangelica doctrina, ex ſe & aliena noua præſumunt populis prædicare: cùm dicat Dominus per Prophetam: Annuntiabis eis ex me, *Omni creaturæ*, id eſt, homini, propter quē omnis creatura facta eſt, in quo omnis creatura per naturarū participationē contenta eſt. Habet enim eſſe cum lapidibus, viuere cum arboribus, ſentire cum pecudibus, diſcernere cum Angelis. Itaq; fratres, quòniam propter excellētiam omnis creatura vocamur: Dominum *Rom.10.* *Luc.10.* *Ezech.3.*

quod ex natura ſuper creturas habemus moribus vendicemus: dominemur rebus temporalibus per rectũ vſum, rectamque diſpenſationem: non ſubdamus nos turpiter illis, vt quidam faciunt, per cupiditatem & auaritiam: de
Pſal.48. cuiuſmodi ſcriptum eſt: Homo cùm in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus & ſimilis factus eſt illis. Quam autem acquieſcentes prędicationi vtilitatem conſequantur, oſtenditur cùm ſubiungitur: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit*. At dicit aliquis: Ego credo & baptizatus ſum, ergo ſaluus ero. Verum frater, dicis, ſi tenes pactum quod in baptiſmo pepigiſti. In baptiſmo quippè promiſiſti te abrenuntiaturum diabolo, pompis, & operibus eius. Si autem ad opera diaboli relapſus es, pactum fregiſti, & fides & baptiſmus tibi inutilis factus eſt. Scriptum eſt enim: Qui baptizatur
Eccle.34. à mortuo, & iterum tangit illum, quid prodeſt ei lauatio
Iacobi 2. eius? Fides quoq;, teſte Iacobo, ſine operibus, mortua eſt.
Tit.1. Paulus etiam de credentibus & opera fidei non facientibus, ait, Confitentur verbis ſe noſſe Deum, factis autẽ negant. Itaque fratres mei, ſi verè creditis, & pactum baptiſmi inuiolatũ tenetis, proculdubiò ſalui eritis. Si autẽ baptiſmi, fideique pactum rupiſtis, feſtinate fratres, feſtinate per lachrymas pœnitẽtię illud quantocius renouare, quoniam diuina miſericordia, nec etiam illis ſalutem denegabit, qui poſt lapſum per veram pœnitentiam reſurgunt. Quid verò non acquieſcentes prædicationi conſequatur, oſtenditur, cùm ſubditur: *Qui verò nõ crediderit, condemnabitur*. Non autem ait, qui non crediderit, nec baptizatus fuerit. Quoniam ſine fide, nec baptiſmus, nec opera proſunt. Tria ergo fratres mei, ſunt ad habendum nobis adultis neceſſaria: fides, baptiſmus, & opera. Quorũ vnũ ſine reliquis, nihil poteſt valere nobis.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus promittit prædicationem diſcipulorum ſe per ſigna confirmaturum, dicens; *Signa autem eis qui crediderint, hæc ſequentur: In nomine meo dæmonia eiicient*, ab obſeſſis ſcilicet corporibus. *Linguis loquentur nouis*, id eſt, variis, & inau-
Act.2. ditis: de quibus in actibus Apoſtolorum legimus: Nónne omnes iſti qui loquuntur Galilæi ſunt? Et quomodo nos audi-

audiuimus vnuſquiſq; linguam ſuam in qua nati ſumus? Parthi & Medi,&c. *Serpentes tollent.* Sicut legimus de beato Hilario, quòd eo viſo ſerpentes in fugam conuerſi ſunt,non tolerantes eius aſpectum. *Et ſi mortiferum quid biberint,non eis nocebit.* Sicut legimus de B. Ioanne Euangeliſta,qui venenum quo alij extincti erant,bibit: & non ſolùm illæſus manſit,ſed etiam extinctos ſuſcitauit. *Super ægros manus imponent,& benè habebunt.* Sicut legimus de B. Petro,qui non ſolũ tactu,ſed etiam vmbra ſua infirmos ſanauit. Sed nunquid fratres mei,nos qui nũc hæc ſigna non facimus,fideles non ſumus? aut ſi fideles ſumus, quare hæc ſigna non facimus? Quoniam ſigna & prodigia propter incredulos data ſunt,vt per ea ad fidem adducerentur: Teſte Doctore gentium, quoniam linguæ datæ ſunt in ſignum non fidelibus,ſed infidelibus. Quoniã igitur in primitiua Eccleſia neceſſaria erant miracula,operabatur Dominus multa miracula;etiam per quoſdam ſolo nomine Chriſtianos. Quibus in fine dicẽtibus: Nónne in nomine tuo dæmonia eiecimus, multaſq; virtutes fecimus: dicturus eſt Dominus,neſcio vos. Nunc verò quoniam fides per vniuerſum mundum excreuit,quoniam ſigna inter fideles non ſunt neceſſaria, multi ſunt, qui corã Deo interioribus coruſcant virtutibus, & tamen exterius miracula non operantur. Plantas quippè nouellas irrigamus, eiſq; adultis ceſſamus. Sic nouellã Eccleſiã miracula nutrierũt,eã cõfirmata ceſſauerũt. Ceterũ fratres, licèt exteriora ſigna nunc nõ operemur,tamẽ opitulãte Deo, ſpirituales virtutes,quæ hic non tantã habent gloriã,& ideò maioris ſunt meriti,paſſumus operari. In nomine quippè Chriſti ſpiritualiter dęmonia eiicimus, ſi orationibus,correctionibus,atq; exhortationibus, peccatorem à dominio diaboli & peccati liberamus,& Deo lucrificamus. Linguis loquimur nouis,ſi vetuſtate mendacij,detractationis,adulationis, vaniloquij, cæterorumq; vitiorũ exuta, nouis & puris laudibus, Deũ laudamus,& ſanctis, nouiſq; ſermonibus impios corripimus & docemus. Serpẽtes tollimus, ſi quantũ poſſimus,malitiã ſerpentinã à cordibus malitioſorum,increpationibus, minis,& promiſſis,eliminamus: vel certè ne noceãt aliis,repulſamus. Mortiferũ bibimus,

D. Hilarius.

D. Ioãnes.

In primitiua eccleſia neceſſaria erant miracula.

& nobis non nocet, cùm audientes detractionem & malitiam, nequaquam acquieſcimus, ſed potius repellimus & increpamus. Super ægros manus imponimus, & benè habēt, cùm nobis ſuper infirmos animos & dolentes, manum conſilij & auxilij adhibentibus, conualeſcunt & conſortantur. Huiuſmodi virtutes, fratres chariſſimi, æmulemur, & habere cupiamus, quæ ſanctitatē efficiunt potius quàm exteriora miracula, quæ ſanctitatem non efficiunt,
Mat. 11. ſed tantùm oſtendunt. Ioannes quippè Baptiſta, quo maior, teſte Domino, de muliere non ſurrexit, teſtantibus Iudæis, nullum ſignū fecit, qui tamen nulla virtute caruit.

Sequitur pars quinta, cùm ſubiungitur, *Et Dominus quidem Ieſus poſtquam loquutus eſt eis*: ſubaudis, & eos eduxit in montem Oliueti, eiſque oſculum pacis & benedictionē dedit. *Aſſumptus eſt in cœlum*, non auxilio alieno (vt Enoch & Elias) ſed ipſe homo à ſe Deo aſſumptus eſt. Nec in cœlo tantùm aëreo, vt Enoch & Elias, ſed potius in cœlum, imò ſuper cœlos, ſuper Cherubin & Seraphin, ſuperque omnem creaturam. Vnde Propheta, Pſal-
Pſal. 67. lite, inquit, Domino qui aſcendit ſuper cœlos cœlorum ad Orientem. Super enim cœlos cœlorū Dominus aſcendit, qui omnem altitudinem ſibi ſubiecit. Ad Orientē verò aſcendit, qui ad illam ęternam & inacceſſibilem lucem, de qua omne lumen oritur, hodie corporaliter venit. *Et ſedet*, inquit, *à dextris Dei*. Sedere fratres mei, quieſcentis, regnantis, & iudicantis eſt. Benè ergo Redemptor noſter poſt paſſionem, aſcenſionemq; ſuam ſedere deſcribitur: quoniam poſt laborem requieſcit, poſt prælium regnat: poſtquā iudicatus eſt, iudicat. In quo fratres, nobis exemplum proponitur, quoniam ſi hîc ad imitationē Redemptoris noſtri laboramus & patimur, cum eo requieſcemus: ſi ad imitationem eius cōtra diabolum pugnamus, cum eo regnabimus: ſi ad imitationem eius hîc iudica-
Ioan. 12. mur, cum eo iudicabimus. Vnde ipſe ait, Qui mihi miniſtrat, me ſequatur, & vbi ſum ego, illic & miniſter meus erit. Simus ergo fratres, participes laboris, ſi volumus eſſe participes honoris. Simus conſortes pœnę, ſi volumus eſ-
Act. 7. ſe cōſortes gloriæ. Sed quare fratres, Stephanus poſt aſcenſionem videt filium hominis ſtantē à Dextris Dei? Quoniam

niam Stephanus erat in certamine pro nomine eius, & ideò videt eum ſtantem tanquam paratũ ſibi adiutorem. Nos quoq; fratres mei, ſi pro eius nomine certauerimus, quamuis ipſe iam regnans ſedeat: ſentiemus tamen eum ſtantem, id eſt, paratum nobis ferre opem. Rurſus quare deſcribitur Dominus noſter Ieſus Chriſtus ſedere a dextris Dei, cùm Deus Pater nec dextram habeat, nec ſiniſtram? Sed nomine dextræ, æternæ beatitudinis gloria figuratur. Vnde Dominus dicit ſe oues in iudicio ad dextram conſtituturum. Itaque Redemptor noſter à dextris Dei dicitur ſedere, quoniam regnat in patris gloria & maieſtate. Per ſeſſionem quoq; dextræ, æqualitatẽ ſolemus intelligere. Illum enim quem ad dextram noſtram ſedere facimus, quaſi honore nobis adæquamus. Chriſtus ergo rectè dicitur ad dextram Patris ſedere, quoniam cum eo regnat in gloria & maieſtatis æqualitate. Vt ergo nos hortatur Pſalmiſta, Pſallamus Domino qui aſcendit ſuper cœlos cœlorum ad Orientem. Pſallamus, inquam, Domino, non mundo, non vanitati ſeculari, quorum gaudium vertetur in mœrorem: ſed Domino, qui ſicut non ſibi, ſed nobis natus & paſſus eſt, ita & nobis reſurrexit, & nobis ſuper cœlos aſcendit. Gaudeamus fratres, quoniam natura noſtra, cui dictum erat, Terra es, & in terram reuerteris: hodie ſuper omnem cœlorum altitudinem eſt exaltata, & ad dexteram Dei Patris collocata. Gaudeamus, inquam, quoniam qui in cœlo Iudex ſedet, naturæ particeps, noſterq; aduocatus eſt. Gaudeamus quoniam Angeli, iam nõ vt olim, nos homines aſpernãtur, ſed potius venerantur, quorum naturæ ſuper ſe ſublimatæ, famulantur. Gaudeamus quoniam aditum regni cœleſtis Chriſtus nobis reſerauit: quem ſi verè dilexerimus, proculdubiò quò ipſe nos præceſſit, perueniemus.

Mat.25. *Pſal.67.* *Gen.3.*

Sequitur pars ſexta, in qua diſcipuli deſcribuntur Domino paruiſſe, cùm ſubiungitur: *Illi autem profecti prædicauerunt vbique.* Quoniã vt prędictũ erat de eis: In omnem terrã exiuit ſonus eorũ, & in fines orbis terræ verba eorũ. Sed nunquid fratres, hoc ex ſe potuerunt? Audi ſequẽtia: *Domino cooperante, & ſermonem confirmante, ſequentibus ſignis.* Dominus quippè, qui diſcipulis ire & prędicare iuſſit,

Pſal.18.

iuſſit, ipſe eis & velle & facere dedit. Ipſe eis prædicãtibus verbum miniſtrauit: ipſe prædicationem eorũ, virtutibus & miraculis confirmauit. Ipſe animos auditorum præparauit, & ad credendum inclinauit. Iuxta quod ipſe dixerat
Ioan.15. eis, Sine me nihil poteſtis facere. Quod planè contra illos eſt, qui quod acutè ſapiunt, quod perſuaſibiliter perorant, quod fortiter agunt, naturali ingenio & eloquentiæ, viribusq; propriis potiùs quàm Deo aſcribunt, quaſi dicerẽt:
Pſal.11. Linguam noſtram magnificabimus, labia noſtra à nobis ſunt, quis noſter Dominus eſt? Cùm è contrario clamet
Rom.6. Paulus: Non eſt volentis velle, neq; currentis currere, ſed miſerentis Dei. Ipſe quippè primò bonam voluntatem operatur in nobis ſine nobis: poſteà bonum opus cooperatur nobiſcum, quod per miſericordiam ſuam remunerabit in nobis, ac ſi ex nobis ſolis proceſſiſſet. Vtinam fratres mei, ipſe qui miſit me hodie ad prædicandũ vobis, cooperetur mecum, dans ſermonem tectum & benè ſonantem in os meum. Dans & vobis cor docile ad intelligendum: Confirmetq; ſermonem meum, vt quod prædicaui vobis, & in me confirmetur moribus & factis, & in vobis ſignis compunctionis & emendationis, quatenus ad illa gaudia ſempiterna cõſcendere mereamur, quo aſcendit hodierna die Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat per omnia ſeculorum ſecula. Amen.

DOMINICA I. POST ASCENS.

1.Pet.4. ESTote prudentes, & vigilate in orationibus, &c. Hac in lectione fratres chariſſimi, intendit Apoſtolus Petrus nos inſtruere in moribus. Hortatur quippè nos ad quinque: ad prudentiam, ad orationem, ad charitatem, ad opera miſericordiæ, ad referendum ſemper ad Dominum quodcunq; facimus bonum. Hortans igitur primò nos ad prudentiam, ait: *Eſtote prudentes.* Prudentia enim omnium virtutum dux & præuia eſt. Sicut namq; aliquis ſine
Prudentia quid. luce errat & non pergit: ita ſine ſapientia quilibet errare, nec rectè pergere poteſt. Vnde & in lege præcipitur, vt nul-
Tres prudẽtiæ partes. lum ſacrificium ſine ſale ſapientiæ offeratur. Eſt autẽ prudentia virtus, vnamquamque rem veriſſima æſtimatione penſans. Huius tres ſunt partes. Prima nõ ſolũ inter bonũ

& malum, ſed etiam inter bonum & melius, & inter malum & peius, ſapienter diſcernit. Secunda diſcretũ ſapiẽter eligit. Tertia electum ſapienter acquirit. Prima itaque pars prudentiæ docet nos fratres chariſſimi, quid ſit modicum bonum, & quid maius, & quid optimũ: & quid modicum malum, & quid peius, & peſſimum. Porrò modicum bonum, ſunt diuitiæ, honores, potentiæ, & quæcunq; à nobis temporaliter poſſidentur. Et bonũ quidem ſunt, quoniam à Deo, qui non niſi bona facit, creata & data ſunt. Modicum verò ſunt, quoniam etiam à malis habentur, & malè eis vtentibus, malæ fiunt. Maius verò bonum ſunt, virtutes & Spirituſſancti dona, quoniam non niſi à bonis habentur, & per ea ad ſummum bonum itur. Optimum bonum eſt æterna beatitudo, quæ Deus eſt. Econtrariò verò modicum malum ſunt, miſeriȩ, indigentiæ, afflictiones q; temporales. Et malum quidem dicuntur, id eſt, pœnæ pro malis inflictæ. Modicum verò malum ſunt, quoniam etiã bonis hîc infliguntur: quibus benè vtẽtibus bonæ fiunt. Peius verò malum, ſunt vitia & peccata, quæ habentes malos efficiunt, & eos ad peſsimum, ſummumque malum pertrahunt. Peſsimum, ſummumque malum, eſt æterna damnatio. Itaq; fratres mei, ſummum bonum & æternam beatitudinem quæ Deus eſt, ſuper omnibus & præ omnibus appetere debemus: & pòſt, virtutes & dona Spiritus ſancti, quæ ad illud nos ducunt, magis appetendæ ſunt. Econtrariò verò etiam damnationem præ omnibus euitare debemus: & pòſt magis vitia & peccata fugienda ſunt, quæ ad illam nos trahunt: Modicum verò bonum, modicumque malum, id eſt, temporales abundantias, vel penurias, proſperitates, vel aduerſitates, quia benè vtentibus, bonæ fiunt: & malè vtentibus, malæ fiũt, nec multum appetere, nec multum fugere debemus, ſed magis in voluntate Dei ponere: vt tribuat nobis quod magis nouit nobis expedire. Quoniam ſunt qui non niſi per proſpera ſaluarentur. Et ſunt qui non niſi per aduerſa ſaluarentur. Ita nos inſtruit prima pars prudentiæ. Cui contraria eſt illa ſtultitia, quæ malum à bono non diſcernit, ſed potius vel malum pro bono ſumit, vel bonum pro malo, in illam incidens maledictionem: Væ eis qui *Eſa.5.*
dicunt

dicunt malum bonum,& bonum malum: Vel minus bonum pro maiore bono,vel minus malum,habet pro maiore malo. Qua ſtultitia,vnde magis dolendum eſt,laborant hodie plures, plus paupertates & afflictiones mũdanas, quàm vitia & peccata, vel æternã damnationem fugientes,plusq́; diuitias,honores, & gloriolas mundanas, quam virtutes, quamq́; æternam beatitudinem appetentes. Itaq; pro bonis temporalibus, ſpiritualia & æterna bona cõtemnunt: Vocantes illum ſapientem, qui temporalia bona quacunq; arte, quacunq; fraude, quacunq; abominatione,nouit aggregare. Sed profectò talis ſapientia, ſtultitia eſt apud Deum. Vnde Dominus: Perdam,inquit,
Eſa.24. ſapientiam ſapientum: & prudentiam prudentium reprobabo.
1.Cor.1. Quomodo ? Quoniam relinquent alienis diuitias
Pſal.48. ſuas,& ſepulchra eorum domus illorum in æternum. Secunda verò pars prudentiæ eſt,poſtquam ſapienter diſcreuerit,ſapienter eligere. Nihil enim prodeſt ſapienter inter bonum & malum,& minus, maiuſq; bonum diſcernere, niſi eligas quod magis eligendum eſt. Quod planè contra nos eſt Magiſtros & Paſtores plebiũ: qui cùm benè inter bonum & malum, interq́; minora & maiora bona vel mala diſcernamus, & alios quid eligere debeant,doceamus, ipſi tamen ſcienter deterius eligimus,feſtinantes plus ditari quàm iuſtificari,plus honorari apud ſeculum, quàm apud Deum. Sed quid talibus continget ? deſcendent in infernum viuentes,id eſt,ſcientes. Quia ſcilicet maiori bono ſpreto,deterius ſibi elegerunt. Tertia pars prudentiæ eſt,electum bonum ſapienter acquirere. Electum autem bonum ſapienter acquirit,qui quàm expeditius,quàm facilius poteſt,ad illud habẽdum tendit. Quod fratres mei, contra quoſdam noſtrûm eſt, qui quum tendere ad ſummum bonum elegerimus,non tamẽ expeditè ad illud tendimus, ſed curis ſecularium negotiorum & cupiditatum nos retardamus: Non attendentes quomodo qui in agone contendit,ab omnibus ſe abſtinet. Vnde & cum Moſe à Ietro,id eſt,à quolibet ſeculari reprehendimur,quod di-
1.Cor.9. uinis rebus contemptis ſtulto labore ſecularium conſumamur. Vnde fratres mei,acquieſcamus conſilio gentilis,& eligamus aliquos procuratores, qui pro nobis portent

tent onus curarum ſecularium, vt nos liberius intendamus in his quæ ſunt ad Deum. Secundò nos hortatur ad orationem, cùm ſubdit: *Et vigilate in orationibus.* Quod enim per prudentiam ſequi vel vitare elegimus, hoc præcipuè per orationem impetramus. Per orationem quippe, & inſultus dęmonum vel vitiorum & fugamus, & virtutes, donaque Spiritus ſancti, æternamq; beatitudinem impetramus. Cæterùm, quoniam dæmones, qui nunquam dormiunt, ſed ſemper ſunt vigiles in inſidiando, nos quantum poſſimus, ſemper ſimus vigiles in orando: iuxta quod Apoſtolus alibi monet, Vigilate, inquit, in orationibus, quia aduerſarius veſter diabolus tanquam leo rugiens, circuit quærens quem deuoret. Quoniam verò per orationem præcipuè diabolus expugnatur hinc eſt quòd orantem quantum valet impedire conatur. Immittit igitur quantum valet, oranti pigritiam, ſomnolentiam, alienas, vanaſque cogitationes. At nos contrà, vt monet Apoſtolus, Vigilemus, & immiſſiones eius malas, quantum poſſimus, repellamus. Iuxta quod legitur de Abraham: Deſcenderunt volucres cœli ſuper ſacrificia, & abigebat eas Abraham. Tunc autem fratres mei, benè vigilamus in orationibus, ſi non ſolùm corpore, ſed etiam mente & operibus vigilamus. Qui verò ſolo corpore in oratione vigilat, & opere vel mēte in peccato dormit, talis profectò nō vigilare, ſed potius dormire in oratione dicendus eſt. Plus enim perueniunt ad aures Domini, mentes quàm voces, opera quàm verba. Itaq; fratres, ante oculos noſtros ponamus duos, vnum videlicet iniquum, qui ſolo corpore vigilans orat: & alterum iuſtum, qui ex cōſuetudine orandi etiā dormiēs orat. Dico fratres, quomodo ille vigilans dormit in oratione, & iſte dormiēs vigilat in oratione, qui, etſi dormiat corpore, tamen bona vita, bonumq; propoſitū orant pro eo. Vidi fratres Sacerdotem quendam morientem, qui cùm ad id deueniſſet, vt nihil in hoc ſeculo intelligeret: tamen ex longa, quam viuens conſueuerat conſuetudine, etiam moriens diuinas laudes non ceſſabat frequentare. Aſſuefaciamus itaque fratres mei, nos ad orandum, non ſola voce, ſed etiam mente & opere. Surgamus cum Pſalmiſta media nocte ad

1. Pet. 5.

Gen. 15.

Mentes potius quàm voces requiſitæ in oratione.

Pſal. 118.

ad confitendum Domino. Septies quoque ei laudem dicamus, in matutinis laudibus, in prima, in tertia, in ſexta, in nona, in veſpere, in completorio: imò quicquid facimus, ſiue eximus domum, ſiue redimus, ſiue ſedemus, ſiue ſurgimus, ſiue quicquid aliud facimus, ſemper oratione nos armemus: vt ex longa conſuetudine, etiam dormientes vel morientes, non poſsimus non orare. Si enim non eſt ſine peccato quod iniquus ex conſuetudine etiam dormiens iurat, non eſt ſine merito, quod iuſtus etiam dormiens orat. Tertiò, nos hortatur Apoſtolus ad charitatem, cùm ſubdit: *Ante omnia, fratres mei, mutuam in vobiſmetipſis charitatem continuam habentes.* Bonum quippè, quod per ſapientiam eligimus, & per orationē poſtulauimus, per charitatem poſsidemus. Qui enim Dei charitatem habet, profectò iam Deum habet. Quia Deus charitas eſt, in ſe eſſentialiter, & in nobis cauſaliter. Charitas quippè eſt dilectio, qua diligimus Deū propter ſe, & nos & proximum propter Deum. Et Deum quidem fratres, propter ſe debemus diligere triplici de cauſa. Quoniam naturaliter in ſe eſt bonus, & diligendus, quoniam prior nos diligendo, meruit diligi: quoniam vtiliſsimū eſt eum diligere. Proximum verò debemus diligere, non propter ſe, ſed propter Deū, quia ſcilicet eſt opus Dei, quia Deus iuſsit illum à nobis diligi, qui eſt bonus, vel vt ſit bonus. In bono enim & non in malo, vel nos vel proximum diligere debemus. In malo quippè, vel ſe vel proximum diligere, non eſt diligere, ſed odiſſe. Magnam ergo diſcretionem in dilectione mali proximi debemus habere: vt videlicet eius diligamus ita naturam, quod non diligamus eius iniquitatem Et ita odio habeamus eius iniquitatem, quod non odio habeamus eius naturam. Nam æqualiter peccat, vel qui propter naturam diligit proximi iniquitatem, vel qui propter iniquitatem, odit naturam. Hanc autem charitatem debemus habere continuam. Nam ſicut corpus ſine ſpiritu nequit viuere, ita nec anima ſine Dei & proximi dilectione. Veram dilectionem nulla aduerſitas, nec etiam mors ipſa interrumpit. Quoniam fortis vt mors, imò pluſquam mors dilectio. Et in alia vita non excidet, ſed perficietur. Hanc etiam charitatem debe-

Semper orandum.

Charitas quid.

Triplici de cauſa deus diligēdus.

Cant. 8.

debemus in nobiſmetipſis, id eſt, in intimis cordibus habere radicatam, vt ſcilicet non diligamus verbo, neque lingua, vt quidam faciunt, ſed opere & veritate. Debemus quoque eam habere ante omnia, quoniam ea habita, omnia habentur, & ea non habita, nulla habentur. Nulla enim valent ſine ea, & per eam valent omnia. Hæc eſt oleum, quod premi non poteſt, ſed omnibus ſuperfertur liquoribus. Si ergo fratres mei, omnes virtutes, vel omnes ſcientias habere non poſſumus, ſaltem charitatem habeamus, vt per eam in aliis omnes virtutes & ſcientias habituri ſimus. Quare autem charitatem habere debeamus, oſtendit, cum ſubdit: *Quia charitas operit multitudinem peccatorum, &c.* Futurorum, ne fiant: & factorum, ne videantur ad pœnam. Per hoc quippè fratres maximè peccata nobis dimittuntur, quod nos aliis dimittimus, quod nos miſeris compatimur, quod nos aliorum onera portamus per miſericordiam. Quartò, ad opera miſericordiæ nos hortatur, cùm ſubdit: *Hoſpitales inuicem, ſine murmuratione* Habita quippè charitas non poteſt otioſa eſſe, ſed ſe oſtendit per opera miſericordiæ. Inter opera miſericordiæ fratres, hoſpitalitas præcipua eſt. Loth enim & Abraham, & plures, tam in veteri quàm in nouo teſtamento, Patres, quoniam homines hoſpitio ſuſcipiebant Angelos, imò ipſum Deum ſuſcipere meruerunt. Hæc eſt vna de ſex operibus miſericordię, quam Dominus in iudicio memoraturus eſt: Hoſpes eram, & ſuſcepiſtis me. Hanc præcipit Apoſtolus fieri ſine murmuratione. Qui enim hoc vel aliud opus miſericordiæ, cum murmuratione oris, vel cum rancore mentis facit, & rem & meritum perdit. Hoc contra illos qui cùm hoſpes venit, ſubmurmurant, triſtantur, vultum obnubilant, cauſantur ſibi deeſſe domus amplitudinem, lectorum & operimentorum ſufficientiam: dicunt magnam adhuc diei partem ſupereſſe, vt ita eos abire cogant. Quid dicam econtrariò de illis, qui hoſpites ad hoſpitium inuitant, vt eos expilant? Fures ſunt & latrones. Itaque fratres mei, ob ſolum Deum hoſpitalitati ſtudeamus. Hoſpites læti ſuſcipiamus, imò etiam more antiquorum eos quæramus & cogamus; læti eis hoc quod poſſumus,

1. Ioan. 3.

Hoſpitalitas.

Mat. 25.

Z exhi-

exhibeamus: plus enim deuotio quàm magnitudo obſequij placet Deo. Deinde ad cætera charitatis opera nos hortatur, cùm ſubdit: *Vnuſquiſque gratiam ſicut accepit, illam adminiſtrando.* Ad hoc Deus ſingulis ſingulas confert gratias, vt vnuſquiſque gratiam ſuam, non ſibi ſoli, ſed cæteris non habentibus, adminiſtret. Itaque qui habet ſapientiam, eam doceat inſipientes: qui habet diuitias, eis ſuſtentet indigẽtes: qui habet poteſtatem, ea defendat impotentes: ne lucem ſub modio celantes, & talentum occultantes, ſpolientur eis & reprobẽtur. *Sicut boni*, inquit, *diſpenſatores, multiformis gratiæ Dei.* Bonus diſpenſator eſt, non qui bona Domini ſui ſibi ſoli retineat, ſed qui ea ſecundùm Domini voluntatem erogat. Nos autem fratres, non domini, ſed diſpenſatores ſumus rerum à Domino Deo nobis commendatarum. Si ergo res Domini non diſtribuamus, vt ipſe præcepit, filiis ſuis indigentibus, iure conuincimur eſſe fures rei dominicæ, & pauperum eius homicidæ. Hoc timeant, hæc meditentur diuites, qui pauperibus inopia pereuntibus, diuitias ſuas nolunt erogare. Tot enim rei ſunt animarum, quot à fame, cùm poſſent, contempſerunt liberare. Quintò nos hortatur ad opus Dei dignè tractandum, cùm ſubdit: *Si quis loquitur quaſi ſermones Dei*, id eſt, ſi quis loquitur ſermones Dei, loquatur eos quaſi ſermones Dei. Quod facit prædicator, cùm ſermonẽ & Deo attribuit, & ad Deum refert, & dignè profert. Deo ſermonem attribuit, qui ſi quid boni loquitur, non ſibi, vt quidam faciunt, ſed Deo aſcribit. Ad Deum ſermonem refert, qui nõ ad lucrum, vel ad gloriam temporalem (vt quidam faciũt) ſed ad Dei gloriam & proximorum dirigit vtilitatem. Dignè ſermonem Dei profert, qui non illum malo exemplo deſtruit, qui non illum negligenter, non pigrè, vt quidam faciunt, dicit: Sed potius verbum Dei cum bono exemplo, cum magna deuotione prædicat & ſtrenuitate. *Si quis*, inquit, *miniſtrat*, ſubaudis miniſter, *tanquam ex virtute quam adminiſtrat Deus.* Quod tunc faciemus, cùm ſi quid benè miniſtramus. Deo totum attribuimus, & ad Deum referimus, & quantum valemus deuotè, ſapienter, ſtrenuéq; miniſtramus. *Vt in omnibus*, inquit, *honorificetur Deus.* Cùm

Luc.11. *Mat.25.*

Sermones Dei loqui debẽt prædicatores.

enim nos bonos prædicatores, bonos miniſtros, bonos Dei filios nos exhibemus, Deus in nobis honoratur & ſan ctificatur: nō quod ipſe ſanctior ſit ex nobis, ſed quia nos ſanctiores ſumus ex eo: & hoc per Ieſum Chriſtū Dominum noſtrū, cui eſt honor & gloria, cum Patre & Spiritu ſancto per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA PRIMA post Aſcenſionem.

CVm venerit Paracletus, quem ego mittam vobis à Patre, Spiritum veritatis, qui à Patre procedit, ille teſtimoniū perhibebit de me. Ioan. 15. Receſſurus fratres chariſſimi, Dominus & Redemptor noſter per paſſionē a diſcipulis ſuis, & in cœlum aſcenſurus, ne ſe derelictos & deſolatos dolerent, promittit eis ſe miſſurum conſolatorem, videlicet Spiritum ſanctum. Prædicit igitur eis in hac lectione quatuor. Primò, quòd mittit eis Spiritum ſanctum. Secundò quid Spiritus ſanctus in eis ſit operaturus. Tertiò, perſequutiones eis venturas demonſtrat. Quartò, quare hæc prædicit, oſtendit. Prædicit ergo eis primo ſe miſſurum Spiritum ſanctum, cùm ait: *Cum venerit paracletus, quem ego mittam vobis à Patre, Spiritum veritatis, qui à Patre procedit.* Sed nullus veſtrûm fratres chariſſimi, cùm audit vel aduentum, vel miſſionem, vel deſcenſionem Spiritusſancti, localem intelligat Spiritusſancti motionem. Spiritus enim ſanctus cùm ſit vnū cum Patre & Filio in ſubſtantia, & ſicut ſubſtantialiter omnia complet, ita nec accedere, nec recedere localiter poteſt. Sed tunc Spiritusſanctus ad nos venire vel deſcendere dicitur, cùm in nos donum & gratia eius mittitur, ſecūdùm tropum qui methonomia dicitur, quando videlicet quod eſt doni, aſcribitur auctori. Secundùm hoc dicit Ioannes, quod ſeptem ſunt Spiritusſancti miſſi in omnem terram: quoniam ſcilicet ſunt ſeptem dona eius, quæ fidelibus per orbem diſtribuuntur. Sed hîc conſiderandum eſt fratres chariſſimi, quoniam non propter quælibet dona ſua dicitur Spiritus ſanctus mitti. Si enim det alicui ſcientiam vel potentiam, vel huiuſmodi, quæ etiam à malis habentur, non ideò dicitur Spiritusſanctus in eum mitti. Sed propterea ſola dona, quæ hominem ſanctificant, vt eſt charitas, cōtinentia,

miſericordia, & cæteræ virtutes, dicitur mitti. Vnde fratres mei, deſideremus & laboremus obtinere, non ea dona quæ etiam mali habent, ſed illa quæ ſoli habent boni: & per quæ Spiritum ſanctum merentur habere poſſeſſorem, quem ego, inquit, mittam vobis à Patre. Idem de eodem ſpiritu alibi dicit: Quē mittet Pater in nomine meo. Ex quo profectò patet, quoniã Spiritus ſanctus mittitur à Patre, mittitur & à filio. Sed quod filius mittit Spiritũ ſanctum, non à ſe, ſed à Patre habet. Vnde & adiungit: *Quem ego mittã vobis à Patre.* De quo & adhuc ſubiũgit: *Qui à Patre procedit*, æternaliter ſcilicet & ineffabiliter. Vnde fratres, duplex proceſsio Spiritusſancti intelligitur. Vna, qua Spiritusſanctus procedit æternaliter à Patre & filio, vt tertia in trinitate perſona, & vna cũ eis ſubſtantia, qua quotidie æquè à Patre & filio procedit temporaliter ad ſanctificandum creaturam. Vocatur autem idem Spiritusſanctus multis nominibus. Dicitur autē Spiritusſanctus, quoniam ſanctificat creaturas. Vocatur Paracletus, quoniam conſolatur deſolatos, medetur infirmis, conſulit inconſultis, remittit reis. Vocatur quippè Spiritus veritatis, quoniam non fallit ſicut diabolus, ſed promiſſa veraciter reddit, & homines veraces facit. Veraces in peccatorum confeſsione, in veritatis prolatione, veraces in operis intentione. Vocatur etiam amor, concordia, benignitas: tum quoniam eſt connexio Patris & Filij, tum quia in cordibus hominum amorem, concordiam, & benignitatem ſpirat & nutrit. Vnde fratres, propenſioribus deſideriis eum aſſiduè flagitare debemus, quatenus ille deſiderabilis Spiritusſanctus, nos à ſordibus noſtris ſanctificet, veraces efficiat, amabiles, cōcordes, & benignos reddat. Secũdò, quid Spiritusſanctus in diſcipulos operatus ſit, oſtendit cùm ſubiungit: *Ille teſtimonium perhibebit de me.* Tripliciter fratres, perhibet Spiritusſanctus teſtimonium de Chriſto, quod ipſe ſit filius Dei: per miraculorum & virtutum operationem: per interiorem in cordibus hominum inſpirationem, per prędicationis teſtificationem. Aliis quippè perſuaſit credere Spiritusſanctus in Chriſtum per miracula & virtutes: aliis per interiorem inſpirationem, aliis per exteriorem prædicationem. Teſtimonium quippè Spiri-

Ioan. 14.

Duplex proceſsio Spiritus ſancti.

Multis nominibus vocatur Spiritus ſanctus.

Spiritusſanctus tripliciter teſtimonium perhibet de Chriſto.

Spirituſſanctus Chriſto perhibet methonimicè, dum homines ei teſtimoniū facit perſubere. Vnde & ſubdit, *Et vos teſtimonium perhibebitis*, ac ſi diceret, Vos etiam qui nunc eſtis timidi, me derelicto, fugientes, ad vnius ancillæ vocem me negantes, propter metum Iudæorum latitantes, ne vel vnam ob linguam Iudæorum me confiteri audentes, Spiritu ſancto, ſpiritu videlicet fortitudinis vos interius roborante, omni genti, & omni lingua de me teſtimonium perhibebitis. Et quomodo? quatuor modis, me filium Dei prędicando, in me rectè viuendo, quoniam ſanctitas miniſtrorum, ſanctitati atteſtatur magiſtri: in nomine meo virtutes & miracula faciendo, quoniam virtus nominis atteſtatur auctori: propter nomē meum patiendo, quoniam benè atteſtatur rei, qui propter eam non refugit mori. Vtinam fratres mei, deſcendat & in nos Spiritus ſanctus, dans nobis audaciam & virtutem Chriſto teſtimonium perhibendi. Quod enim ſine lachrymis dicere non poſſum, nos magiſtri Eccleſiæ ſumus hodie timidiores, quàm rudes diſcipuli Chriſti in initio naſcentis Eccleſiæ. Dum enim propter timorem alicuius perſonæ ſecularis, vel negamus, vel ſilemus veritatem, Chriſtum, qui veritas eſt, negamus. Dum raptore pauperem rapiente, noſtrum ei auxilium ſubtrahimus, quaſi Chriſto relicto, fugimus. Dum potente pupillum vel viduā cruciāte, nihil ei obloquimur, quaſi Chriſto in cruce pendente, tacemus. Dum perſequutoribus Eccleſiæ, per rigorem iuſtitiæ nos non opponimus, quaſi propter metū Iudæorum, latitamus. *Quia*, inquit, *ab initio mecum eſtis*. Ac ſi dicat, cùm de re viſa & audita, benè poſſit homo teſtimonium perhibere, vos benè teſtimoniū de me poteſtis ferre, quia ab initio mecum eſtis, quia conuictu familiari, in veritate circa me edocti. Vnde Apoſtoli loco Iudæ, non neophitū elegerunt, ſed in doctrina Chriſti diutius informatū: vnde Petrus, Oportet, inquit, ex his qui ſunt omni tempore nobiſcum, ex quo intrauit & exiuit Dominus noſter Ieſus Chriſtus, teſtem reſurrectionis nobiſcū fieri vnum ex iſtis. Hoc contra illos qui rudem & neophitum eligunt in magiſtrum: & contra illos quoq;, qui doctrinā, in cuius ſchola nutriti non fuerunt, docere præſumunt & prædicare.

In Prælatos Eccleſiæ.

Act. 1.

Tertiò prædicit eis tres venturas perſequutiones, videlicet eiectionem, interfectionem, & infamiam. Eiectionem cùm ait, *Sed hæc*, inquit, *loquutus ſum vobis*, id eſt, prædixi vobis, *vt non ideò ſcandalizemini, quod abſque Synagogis facient vos*. Sicut enim hodie propter publica ſcelera, aliquos excommunicamus, & ab Eccleſiæ communione eiicimus: ita Iudæi diſcipulos Chriſti, tanquam ſceleratos, propter Chriſtum à Synagogis excludebant. Interfectionem & infamiam, cùm ſubiūgit. *Et venit hora, vt omnis qui interficit vos, arbitretur ſe obſequium præſtare Deo.* Ac ſi diceret, adeò malè opinabuntur de vobis, quoniā putabunt vos adeò eſſe Deo odioſos, quod in hoc quod interficient vos, arbitrabuntur officium ſe Deo præſtare, & in hoc ſe ei placere. *Et hæc*, inquit, *facient, quia non nouerunt patrem neque me*: quia non nouerūt Deū eſſe meum patrem, nec me nouerunt eſſe eius filiū. Ac ſi diceret, non grauet vos, ſi eiiciamini à Synagogis eorum qui Deū non nouerunt. Ne grauet vos, ſi interficiamini propter Deum ab ignorantibus Deum. Ne grauet vos, ſi contrarij Deo arbitremini ab his qui Deum neſcierunt. A cōſortio enim malorum excludi, Deo coniungi eſt: propter Deum interfici, viuere eſt: propter Deum falſam infamiam pati, laus eſt. Hinc fratres, exemplum conſolationis ſumamus, ſi quando mali conſortium noſtrum odiunt vel aſpernantur: ſi nos ad mortem perſequúntur: ſi de nobis benè viuentibus detrahunt & malè opinantur. Hęc enim propter Chriſtum patienter pati, eſt Chriſto teſtimonium ferre: & ita Chriſti Martyrē eſſe. Quartò cauſam ſubdit, quare hæc eis prædixerat: *Hæc loquutus ſum*, inquit, *vobis, vt cùm venerit hora, eorum reminiſcamini, quia ego dixi vobis*. Et quæ inde vtilitas? Multiplex. Vt me in omnibus veracem intelligatis: vt conſolationem à me prædictam certè expectetis: vt fortiter contra aduerſa vos armetis: vt ipſa aduerſa fortiter ſuſtineatis: vt in ipſis aduerſis in ſpe conſolationis exultetis. Quid hæc prædicta fuiſſe Apoſtolis profuerit, patuit, quando ibant Apoſtoli gaudentes à conſpectu concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati. Nos itaque fratres mei, ſuſpiriis & lachrymis, Redemptorem noſtrū Ieſum Chriſtum flagitemus,

Ob publica crimina excommunicādum.

Conſolationis exemplum.

Act. 5.

temus, quatenus det nobis Spiritum ſanctum, qui inſpiret nobis de peccatis pœnitentiam: in proſperis temperantiam: in aduerſis fortitudinem: in mœſtis conſolationem, inſpiret nobis contemptum terrenorum amorem cœleſtium. Qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat per infinita ſeculorum ſecula. Amen.

IN DIE SANCTO PENTECOSTES.

D*Vm complerentur dies Pentecoſtes, erant omnes diſcipuli pariter in eodem loco, &c.* Hodie fratres chariſsimi, aduentum Spiritus ſancti in diſcipulos celebramus: quem quoniam prælibata lectio ſufficienter explanat, conuenienter hodie in Eccleſia recitatur. Oſtenduntur itaque ſeptem in hac lectione, id eſt, quando, in quos, vbi, quibus ſignis, & quomodo Spiritus ſanctus deſcenderit, quid in eis contulerit, & quanta admiratio inde ſubſecuta ſit. Primum igitur nobis oſtenditur, quando Spiritus ſanctus in diſcipulos venit, cùm dicitur: *Cùm complerentur dies Pentecoſtes*. Porrò Spiritus ſanctus bis legitur Apoſtolis datus. Primò ipſo reſurrectionis die, quando Dominus inſufflauit Apoſtolis dicens, Accipite Spiritum ſanctum. Secundò die Pentecoſtes, die ſcilicet hodierna. In die reſurrectionis eis datus eſt ad peccatorum remiſſionem, vt ſcilicet cum reſurgente reſurgerent & ipſi à peccatis, in quibus vel fugiendo, vel negando, vel diffidendo, vel dubitando ceciderant. Quinquageſima verò die datus eſt eis idem Spiritus ſanctus ad corroborationem, & ad confirmationem; vt videlicet de cætero, in fide firmi, nulli cederent perſequutioni, ſed potius coram omni poteſtate, veritatem conſtanter prædicarent. Vnde & in prima ſancti ſpiritus donatione, tantum Spiritum ſanctum accepiſſe: in hac verò etiam Spiritu ſancto leguntur fuiſſe repleti. Similiter fratres, etiam hodie bis donatur ſpiritus ſanctus fidelibus: primò in baptiſmo vel in pœnitentia, ad peccatorum remiſſionem. Secundò in confirmatione, ad cõfirmationem & roborationẽ. Quod benè ſignificatur per hoc, quod diſcipuli prius in die dominicæ reſurrectionis Spiritum ſanctũ accepiſſe: & poſt quinquageſima die Spiritu ſancto memorãtur repleti fuiſſe: Quoniam niſi prius per Spiritum ſanctum à peccatis noſtris

Act. 2.

Spiritus ſanctus bis Apoſtolis datus.

Ioan. 20.

Fidelibus hodie bis ſpiritus ſanctus datur.

reſurrexerimus, & vt in quadrageſimã pœnitentiæ, & in decalogi adimpletionem laborauerimus: Spiritu ſancto repleri non valemus. Nos ergo fratres mei, qui in tumulo peccatorum iacemus, oremus illum benigniſsimum Spiritum, vt nos à peccatis noſtris reſurgere faciat. Vos verò qui iam per ſpiritum ſanctum à peccatis reſurrexiſtis, & in quadrageſima ſatisfactionis, & decalo legis deſudauiſtis, orate & vos illum ſanctiſsimũ Spiritum, vt vos gratiarum ſuarum augmento repleat, & in virtute confirmet. Secundò in quos Spiritus ſanctus deſcenderit, oſtẽditur, cùm dicitur: *Erant omnes diſcipuli*, ſubaudis expectantes, & Spiritum ſanctum ſuſcipere præparati, iuxta quod Dominus
Acto.1. eis præceperat, vt à Hieroſolymis ne diſcederent, ſed expectarent promiſſionem Patris. Expectabant autem & præparabant ſe ad ſuſcipiendum Spiritum ſanctum, orando & ieiunando. Quod orando, oſtendit in actibus Apoſto-
Ibidem. lorum, dicens: Erant, inquit, perſeuerãtes in oratione cum mulieribus, & Maria matre Ieſu. Quod ieiunando: hinc cognoſcimus quod Dominus Iudæis quærentibus, quare
Mat.9. diſcipuli ſui non ieiunarent, reſpõderat, dicens: Non poſ-
Mar.2. ſunt filij ſponſi lugere, quamdiu cum eis eſt ſponſus: Ve-
Luc.5. nient autem dies, quãdo auferetur ab eis ſponſus, & tunc ieiunabunt. Quicquid autem de ieiunio ciborum, certo certius eſt, quia ab omni vitio & peccato, ab omni mala & vana cogitatione, ab omni malo & vano verbo, quantum potuerunt, ieiunauerunt, vt Spiritum puritatis, ipſi purificati, purè ſuſcipere mererentur. Nos quoq; fratres mei, ſi Spiritum ſanctum ſuſcipere deſideramus, operęprecium eſt, vt diſcipuli Chriſti ſimus, & in oratione & ieiunio perſeueremus. Diſcipuli Chriſti ſumus, ſi in humilitate, ſi in quiete, ſi in timore & amore diſciplinam & doctrinam eius amplexamur. Nam ſuper tales proculdubiò requieſcit Spiritus ſanctus. Vnde ipſe per Prophetam: Super quem requieſcam, niſi ſuper humilem & quietum, & trementem verba mea? Oportet quoque vt perſeueremus in oratione, non de ſolis labiis, ſed de puro corde. Nam,
Sapien.1. vt Sapiens ait, Spiritus ſanctus diſciplinæ effugiet fictum, & auferet ſe à cogitationibus quæ ſunt ſine intellectu.
Oportet etiam vt ieiunemus, non à ſolis cibis, ſed etiam à

mala

mala & vana cogitatione, loquutione, & operatione. Scriptum eſt enim, in maleuolam animam non introibit Sapientia, & non habitabit in corpore ſubdito peccatis. Tertiò oſtenditur vbi erant diſcipuli, cùm Spiritus ſanctus ſuper eos venit: cùm ſubditur: *Pariter in eodem loco.* Minus dicit & plus ſignificat. Erãt quippe in eodem loco, in eodem corde & amore: in eadem rerum communione. In eodem ſiquidem loco erant, quia in eadem vrbe Ieruſalem: in eodem monte Sion: in eodem cœnaculo ſacræ ſcripturæ, ſpiritualisque refectionis. In eodem quoq; corde & amore erant, quoniam de eis ſcriptum eſt, multitudinis credentiũ erat cor vnum & anima vna. In eadem etiam rerum communione erãt, quoniam nõ dicebat aliquis aliquid proprium eorum quæ poſſidebant, ſed erant eis omnia communia. Porrò eorum vniuolam cohabitationem, & communionem admiratur in ſpiritu Propheta dicens: Ecce quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum. Et alibi: Deus in loco ſancto ſuo: Deus qui inhabitare facit vnius moris in domo, id eſt, vnanimes. Nullus enim locus magis ſanctus, nec magis Deo propitius eſt, quàm ſanctorum conſonantia & vnanimitas animorum: quam ipſe ſolus per gratiam ſuam in ſanctis congregationibus operatur. Vbi quippè pax & concordia: ibi charitas proculdubio eſt & Deus. Vbi verò diſcordia, lis & odium eſt: ibi profectò malignus ſpiritus eſt. Itaque fratres charisſimi, ſi Spiritum ſanctum in nos aduenire deſideramus, tollamus de medio noſtri, lites, diſcordias, inuidias, & odia. Et ſicut pariter conuenimus in eadẽ Eccleſia, ſicut eiſdẽ Sacramentis participamus, ſicut eſt nobis vna fides, vnum baptiſma, vnus Deus & Dominus: ita ſit in nobis vna voluntas, vna charitas, & vna rerum communitas. Communicẽt nobiſcum pauperes corporalia bona, ſicut communicant ſpiritualia. Communicent terrena nobiſcum, ſicut communicaturi ſunt æterna. Cæterùm quid dicam de quibuſdã clauſtralibus, qui cum in eodem refectorio comedant, in eodẽ dormitorio quieſcant, in eodem choro excubent, in eadem rerum cõmunione viuant, in eodem ordine militent, tamen per inuidiam & odium à ſe inuicem diſcordant. Quid etiam de

Ibidem. *Acto. 4.* *Pſal. 132.* *Pſal. 67.* *Vbi pax, ibi charitas.* *Vbi diſcordia, ibi ſpiritus malignus.*

Coniuges. coniugibus, quibus cùm ſit vna menſa, vnus lectus, vna etiam ſecundùm Apoſtolum, caro tamē inteſtinū odium gerunt atque diſcordiam. Certè quicunque tales ſunt, non ſpiritum ſanctum, vnde magis dolendum eſt, ſed ſatanam recipiunt habitatorem. Quartò, demonſtratur quibus ſignis Spiritus ſanctus aduentum ſuum in diſcipulos demonſtrauerit, cùm ſubiungitur: *Et factus eſt repentè de cœlo ſonus, &c.* Porrò duobus ſignis aduentus Spiritusſancti demōſtratus eſt; Vnum fuit ſonus de cœlo repentè factus, *tanquam aduenientis ſpiritus vehementis. qui repleuit totam domum vbi erant diſcipuli ſedentes.* Sanè ſonus iſte conuenienter ſignificauit aduentum ſpiritus ſancti. Sonus quippè inuiſibilis eſt, & inuiſibiliter totus ſimul ad aures fertur ſingulorum, & vſque ad corda penetrat, & ea ad intelligendum excitat. Sic ſpiritusſanctus inuiſibilis eſt in ſui natura, & inuiſibiliter totus ſimul ad ſingulos fideles fertur, & vſque ad intima cordium penetrat, eaque ad intelligendum excitat. Qui ſonus conuenienter venit de cœlo, quoniam ſpiritusſanctus mittitur à

Iacob.1. ſummo Patre. Iuxta illud, Omne datum optimum & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum. Conuenienter quoque dicitur factus repentè & tanquam aduenientis ſpiritus vehementis: quoniam ſpiritus ſanctus operatus eſt in diſcipulos, & ſubitò & velociter, ita vt non paulatim, ſed ſubitò & citò eos de rudibus efficeret ſapientes, de tepidis feruentes, de timidis audaces: vt vnuſquiſque eorum dicere poſſet cum Pſalmiſta,

Pſal.76. Nunc cœpi, hæc mutatio dexteræ excelſi. Poteſt autem hoc aduerbium, *tanquam*, ibi notare vel veritatis expreſſionem, quoniam ſonus ille fuit ſignificatiuus verè ſpiritus ſancti aduenientis & vehementis, id eſt, à mente vehentis, & ab effectibus carnalibus alienantis. Vel poteſt ſolam notare ſimilitudinem: quoniam ſonus ille fuit tanquam ſpiritus, id eſt, venti vehementis. Hoc nomen enim ſpiritus, & ad ſpiritum, & ad ventum, & ad cantum æquiuocum eſt: ſicut apud Hebræos Ruha: & apud Græcos pneuma. Alterum verò ſignum fuit, ignis per linguas diſpertitus, qui ſupra ſingulos eorum reſedit. Vnde & ſubditur, *Et apparuerūt illis diſpartitæ linguæ tanquā ignis:*

ſeditque ſupra ſingulos eorum. Porrò conuenienter, Spiritus ſanctus per ignem ſignificatur. Spiritus enim ſanctus amor eſt. Vnde & Ioannes, Deus charitas eſt Dominus quoq; ſpiritum ſanctum ignem vocat, dicens: Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi vt ardeat? Sicut enim ſunt ſeptem dona ſpiritusſancti, ſic & ſeptem ſunt proprietates ignis. Ignis quippè dura emollit, frigida calefacit, tenebroſa illuminat, mollia corroborat, impura examinat, ſurſum fertur, diſtributus multiplicatur. Sic & ſpiritusſanctus dura corda emollit, per ſpiritum timoris: frigida calefacit, per ſpiritum pietatis: tenebroſa illuminat, per ſpiritum ſcientiæ: mollia corroborat, per ſpiritum fortitudinis: impura examinat, per ſpiritum conſilij; ſurſum rapit, per ſpiritum intellectus: diſtributus locupletat, per ſpiritum ſapientiæ. Sapientia enim nobilis poſſeſſio; diſtributa ſuſcipit incrementum, & auarum dedignatur poſſeſſorem, niſi publicetur, elabitur. In igne igitur ſpiritus ſanctus ſuper diſcipulos venit: quomodo præfatas ignis proprietates in eis efficit. Qui in Chriſtum in ſpecie columbæ venerat: quia peccatores per columbinam ſimplicitatem colligere deſcenderat. In linguis verò ſuper eos venit, quomodo eos in omnibus linguis eloquentes fecit. Vt videlicet per ceptam à ſpiritu ſancto ſapientiã, omnibus linguis, omnibus loqui & ſcirent & auderent. Vtinam fratres, & in nos infimos prædicatores, ſpiritusſanctus deſcendere dignetur, inſpiretq; ſapientiam, eloquentiam & fortitudinem nobis, quatenus verbum Dei intelligamus, & intellectum, ea ſaltẽ lingua, quam nouimus, eloqui conſtanter audeamus. Quintò demonſtratur, quomodo ſpiritusſanctus in diſcipulos deſcendiſſe dicatur, cùm ſubiungitur: *Et repleti ſunt omnes ſpiritu ſancto*, id eſt, gratia ſpiritusſancti. Non enim aliter ſpiritusſanctus deſcendere, venire, vel dari dicitur, niſi quia eius gratia datur ſecundum tropum loquendi, quo quod doni eſt, attribuitur donanti. Nemo igitur in his quæ vel audita, vel viſa ibi ſunt, ſpiritusſancti putet apparuiſſe ſubſtantiam: quoniam ſubſtantia patris & filij & ſpiritusſancti inuiſibilis, ſicut omnia complet: ita nec accedere, nec recedere localiter poteſt. Dicuntur autem nunc demum diſcipuli ſpiri-

1. Ioan. 4.
Luc. 12.
Septẽ proprietates ignis.

Spiritu ſancto repleti eſſe: quoniam & ſi antè Spiritum ſanctum habuiſſe dicantur, tamen quia meticuloſi fugiebant, latebant, & ſilebant, Spiritu ſancto quaſi ſemipleni erant. Nunc vero quoniam Spirituſſancti conceptam virtutem iam cohibere intus & ſilere non poterant, ſed more dolij muſto nouo pleni eructabant & ſupereffundebāt, rectè Spiritu ſancto repleti dicuntur. Vnde & à Iudæis poſtea ebrij eſſe dicti ſunt. Sextò, quid diſcipuli ſpirituſſanctus contulerit, oſtenditur, cùm dicitur: *Et cœperunt loqui varijs linguis, prout Spiritus ſanctus dabat eloqui illis* O quàm fratres chariſſimi velox magiſter eſt ſpirituſſanctus. Non eſt adhibita interpretatio ad intelligendū, non conſuetudo ad vſum, non tempus ad ſtudium. Sed mirabiliter & inaudito more, Spiritu ſancto operantę, repente timidi fiunt audaces: rudes, ſapientes: elingues, omnilingues: timidi repente fiunt audaces: quomodo qui modò loqui non audebant, nunc cœperunt publice loqui: rudes, repentè fiunt ſapientes, quomodo qui modò (teſte Domino) ſine intellectu erant, nunc myſteria ſcripturarum & magnalia Dei intelligebant & eloquebantur. Elingues, repentè fecit omnilingues, quomodo qui modò vna lingua Hebræorum perfectè loqui neſciebant, nunc omni lingua perfectè loquebantur. Et horum omnium nihil ex viribus, nihil ex ingenio, nihil ex doctrina ſua faciebāt: ſed quid & quantum, & quomodo ſpiritus ſanctus dabat eloqui

Math. 10. qui illis. Iuxta quod Dominus noſter promiſerat illis: Dū

Mar. 13. ſteteritis ante Reges & Præſides, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Pulchrè autē ſicut in conſtructione Babel: Turre ſcilicet confuſionis, vna lingua in plures propter ſuperbiam diuiſa eſt: ita nunc in conſtruenda Eccleſia,

Iac. 4. domo ſcilicet Dei, plures linguę propter humilitatē vniūtur. Superbis quippè Deus reſiſtit, & humilibus dat gratiam. Nos igitur fratres, nihil de viribus, nihil de ingenio,

Mat 11. nihil de arbitrio, vel merito noſtro, præſumamus, ſed po-

Luc. 10. tius de gratia Dei, qui myſteria ſua abſcondit à ſapienti-

Sap. 10. bus & prudentibus, & reuelat ea paruulis, atque linguas infantium facit diſertas. Septimò demonſtratur quanta admiratio ſubſequuta ſit magnalia Spiritus ſancti, cùm

ſubſe

ſubditur: *Erant autem in Hieruſalem habitantes viri religioſi ex omni natione quæ ſub cælo eſt*. Et ideò omnium linguarum ignari. *Facta autem voce*, linguarum ſcilicet variarum auditione, *conuenit multitudo*, tanquā ad rem mirabilem & inauditam; & mente confuſa eſt in iſta re cuius cauſam & modum non poterant inueſtigare: *quoniā audiebat vnuſquiſque*, diuerſarū linguarū, *Lingua ſua illos loquentes. Stupebant autem omnes, & mirabantur dicentes: Nónne ecce omnes iſti qui loquuntur*, tātum lingua & natione, *Galilæi ſunt? Quomodo nos audiuimus*, ab eis, *vnuſquiſque linguā noſtram in qua nati ſumus*? Parthi, & Medi, & Elamitæ, &c. *audiuimus eos loquentes* noſtris linguis, *magnalia Dei*. Quare fratres mei dedit Dominus diſcipulis ſuis loqui variis linguis? ob tres cauſas: ad expedimentum prædicationis: vt ſcilicet ad cuiuſcunque linguæ populum venirent, non indigerent interprete, ſed ſtatim poſſent prædicare: Ob ſignum diuinæ virtutis: vt ſcilicet per hoc quod omni lingua loquerentur, eos à Deo doctos & miſſos eſſe aduerterent. Vnde Paulus: Linguæ in ſignum ſunt nō fidelibus, ſed infidelibus: Ob figuram generalis conuerſionis, vt videlicet per hoc ſignificaretur, quòd non ſolus populus Iudæorum, ſed etiam iuxta Prophetam: Omnis populus tribus & linguæ ſeruient ei. Vnde Paulus: Et omnis, inquit, lingua cōfiteatur, quia Dominus noſter Chriſtus in gloria eſt Dei Patris. Quem vt nos verè confiteri valeamus, oremus illum Spiritum ſanctum, quatenus igne ſuo ſancto, renes noſtros & cor noſtrum vrat, purget, & in bono confirmet, illuminet & inflammet: quatenus omnibus terrenis contemptis, ad cœleſtia toto deſiderio tendamus, & proximos noſtros nobiſcum trahere contendamus. Per Ieſum Chriſtum. Amē. 1. Cor. 14. Dan. 7. Philip. 2.

IN DIE SANCTO PENTECOSTES.

SI quis diligit me, *ſermonem meum ſeruabit, &c.* Quoniam hodierna Spiritus ſancti aduentus ſolennitas fratres chariſſimi, nos hodie in vnum congregauit: neceſſarium duximus, quantulumcunque ſermonem facere vobis de Euangelica lectione. Diſtinguitur autem lectio iſta capitulis quinq;. Acceſſurus quippè Dominus ad paſſionem, primò hortatur eos ad dilectionem. Secundò pro- Ioan. 14.

mittit eis ſpiritumſanctum. Tertiò dat eis pacem. Quartò conſolatur eos, ne timeant. Quintò eis oſtendit ſe innocentem propter obedientiam iam paſſurum. Primum igitur ad dilectionē exemplo & præcepto Diſcipulis commendatam hic hortatur, oſtendens quid vera dilectio faciat, & ad quid perducat. Quid faciat oſtendit, cùm dicit: *Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit.* Effectus veræ dilectionis, eſt obſeruantia mandatorum Dei. Itaque fratres, ſi verè Deum diligimus, mandata eius obſeruamus. Si verò mandata eius non obſeruamus, patet quia eum non verè diligimus. Nemo ex vobis fratres ſe decipiat. Se enim decipit, qui dicens ſe diligere Deum, mandata eius non cuſtodit. Vnde idem Ioannes: Si quis, inquit, dicit ſe diligere Deum, & mandata eius non cuſtodit, mendax eſt. Nemò de impoſſibilitate ſua ſe excuſet. Dicit enim aliquis: Infirmus & imbecillis naturæ ſum, & mandata eius grauia & ardua. Et quidem Deum diligo, ſed arduitatem mandatorum eius portare non valeo. Nequeo enim propriæ voluntati, nequeo carni meæ, nequeo mundo penitus abrenuntiare. Sed qui hæc dicit, dupliciter peccat: tum quia accuſat Deum de crudelitate, dicens eum tale mandatum dediſſe, quod homo non valeat adimplere: tum quia mentitur ſe non poſſe quod ipſe poteſt. Deus enim qui mādatum dedit, ſcit quid poſſit vnuſquiſq; melius quàm ipſe homo. Nemo enim in neceſſitate non poteſt, quod pro Deo non poteſt. Pro valetudine corporis bibis aquam, ieiunas, pateris ferrum & ignē, tuam deſeris voluntatem: & hæc pro Deo non potes? Pro ambitione mundi, militas indutus ferro: pateris fames & frigora: labores & miſerias: obiicis te periculis & morti: Et hæc pro Deo non potes? Et qua re hoc? Niſi quia plus mundum diligimus quàm Deum? Si enim plus vel tantum Deum diligeremus, quantum mundum, plus poſſemus pati pro Deo, ipſo ſuffragante, & conſciētia conſonante, quàm pro mundo contra Deum, conſciētia noſtra nobis contradicente. Vera ſiquidem fratres eſt ſententia, quòd amanti nihil difficile, & nolenti nihil eſt leue. Cùm ergo Dominus dicit, ardua & anguſta eſt via quæ ducit ad vitam, nolenti intelligendum eſt. Cùm verò

Dilectio Dei, mandatorum Dei obſeruatio.

1. Ioan. 2.

Qui accuſent Deū de crudelitate.

dicit: Iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue, volenti ſubintelligendum eſt. Sed fratres mei, cùm Deus dixerit: *Si quis diligit me*, per præſens tempus, quare ſimiliter per præſens tempus non dixit, ſermones meos ſeruat, potius quàm ſeruabit? Quoniam cùm aliquis incipit Deum diligere, non mox poteſt eius præcepta ex integro obſeruare: ſed paulatim creſcente dilectione, magis ac magis incipit ſeſe in obſeruatione mandatorum Dei aſſueſcere: vt ita quod primò ei inſueto fuerat graue, poſt ex conſuetudine fiat ei ſuaue. Vnde Pſalmiſta: viam, inquit, mādatorum tuorum cucurri, cùm dilataſti cor meū. Ad quid verò dilectio Dei perducat, oſtendit cum ſubdit, *Et pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus*. Quod enim Deum diligimus, & eius ſermonē ſeruamus, quaſi meritum noſtrum. Quod verò pater diliget nos, & apud nos manſionem faciet, eſt quaſi præmium. Cæterum quid eſt quod hìc dicitur, quod poſtquam dilexerimus Deum, & ſermonem eius ſeruauerimus, pater diliget nos? cum dilectio Dei noſtram præueniat dilectionem, teſte Ioanne, quia inquit, ille prior dilexit nos. Non eſt fratres intelligendum, quòd poſtquàm dilexerimus Deum, ipſe tunc incipiat diligere nos, ſed potius ipſe qui prior dilexit nos, poſtquam incipiemus eum diligere, & eius ſermonem obſeruare, magis ac magis oſtendet ſe diligere nos, per vberiorem ſuarum infuſionem gratiarum. Vnde & adiunxit, *& ad eum veniemus*. Tunc enim Deus ad nos venire dicitur, quando gratiæ ſuæ abundantiam nobis largitur. Qui veniemus? Pater, & ego filius, ipſe quoque Spiritusſanctus. Qui enim dilectionem Dei habet Spiritum ſanctum, qui eſt amor Patris & Filij, habet. Sed quoniam ad quoſdam per compunctionem venit, qui non finaliter diligunt, ſed tempore tentationis frigeſcunt, vel tepeſcunt, ſubiungit: *Et manſionem apud eum faciemus*. Penſemus fratres, penſemus, quanta dignitas, quantus honor, quanta dulcedo ſit, habere manentem in hoſpitio cordis Trinitatem. Certè per veram dilectionem & obſeruantiam mandatorum Dei, tantum penes nos hoſpitem ſuſcipimus: per perſeuerantem mūditiam, eum perpetuum habitatorem retinemus,

Mat. 7.
Mat. 11.
Pſal. 118.
1. Ioan. 4.
Quando Deus ad nos venire dicitur.

Nónne

Nónne fratres mei, ſi Regem temporalem, ſi aliquē principem, ſi aliquem amicum noſtrū temporalem ſuſcepturi eſſemus, nónne domum noſtram mundaremus, ne aliqua turpitudo oculos intrantis offenderet? Ornaremus etiam feſtiuis ornamentis, & feſtiua pararemus fercula, vt intrās perſona in noſtro hoſpitio delectaretur. Multo magis fratres ſuſcepturi hodie per largiorem gratiam, Spiritū ſanctum, imò totam Trinitatem, per veræ lachrymas pœnitentiæ, hoſpitium cordis noſtri mūdemus: per varias virtutes ornemus: per bona ſtudia puramque contemplationem, Deo penes nos conuiuium præparemus: quatenus cōplaceat ei in nobis habitare, & in nobis ſemper delectari. Delitiæ enim, inquit, meæ, eſſe cum filiis hominum. Scilicet quoniam quidam ſunt, qui aliqua Dei præcepta, vel ex ſeruili timore, vel ex natur[illegible] pietate, non ex vera Dei dilectione ſeruare videntur, oſtendit neminem mandata Dei poſſe adimplere, niſi per veram dilectionem eum ſubdit: *Qui non diligit me, ſermones meos non ſeruat.* Itaque fratres, quaſi paria ſunt, Dei dilectio, & mandatorum eius obſeruatio. Sicut enim non verè Deum diligimus, niſi mandata eius obſeruemus. Ita nec verè mandata Dei obſeruamus, niſi eum diligamus. Quicquid enim eſt meritorium, ex ſola dilectione eſt meritoriū. Cùm autem eadem ſit auctoritas Patris, & filij in omnibus: quia tamen filius ex Patre eſt, ſemper defertur Patri: Vnde & ſubdit: *Et ſermonem quem audiſtis, non eſt meus, ſed eius qui miſit me Patris.* In quo confunditur quorundam ſuperbia, qui putant ſe aliquid poſſe per ſe boni, vel ſapere, vel loqui per ſe, Qui dicūt: Labia noſtra à nobis ſunt, quis noſter Dominus eſt? Erubeſce inſolens vermis: filius Dei dicit ſe nec loqui, nec ſapere, nec poſſe aliquid ex ſe, & tu homuncio præſumis aliquid boni ex te poſſe ſapere vel loqui?

Prou. 8. — *Dilectio Dei & mandatorum eius obſeruatio.* — *Pſal. 11.*

Sequitur pars ſecunda, in qua promittit diſcipulis ſpiritum ſanctum, dicens: *Hæc loquutus ſum vobis apud vos manens. Paracletus autem, &c.* Quaſi diceret, dum corporaliter vobiſcum maneo, hæc pauca loquutus ſum vobis: cùm multa haberem adhuc vobis dicere, ſi poſſetis portare. Sed Spiritus ſanctus, quæ minus dixi vobis, ſupplebit,

plebit, dans etiam vobis maiorem intelligendi capacitatē. Vocat autem eum paracletum, id eſt, conſolatorem: quoniam Diſcipulos de receſſu mœſtos erat cōſolaturus: minus fortes cōfortaturus: minus doctos eruditurus: nec ſolū autem eos, ſed etiam quoſlibet piè credituros. Eundem etiā vocat Spiritum ſanctū, quia inſpirat ſanctitatē. Quicquid enim ſanctitatis, quicquid bonitatis homo habet, ſpiritu ſancto inſpirāte habet, *Quem mittet, pater in nomine meo.* Alibi dicit. Quem ego mittam vobis à Patre. Ex quo demonſtratur quoniā Spiritum ſanctum mittit filius: ſed quod mittit filius, hoc habet a Patre. Pater etiā per filium eū mittit: *ipſe docebit vos omnia, & ſuggeret vobis omnia.* Hoc fratres mei impletum eſt die hodierna in diſcipulis, cū ſubito & mirabiliter operante in eis ſpiritu ſancto, qui antè erant rudes, facti ſunt ſubito ſapiētes: qui antè minimū nouerant de ſcripturis, facti ſunt ſpirituales in ſcripturis: qui antè vnā ſolam linguā nouerant, ſubito omnes linguas nouerunt. O fratres mei, quàm potens, quàm admirabilis, quā velox eſt in operibus ſuis Spiritus ſanctus, qui quod cū labore & ſtudio, & per longitudinē temporis vix fieri ſolet, hæc quietè, & ſine meditatione, & ſine mora, in ſuis operatur. *Et ſuggeret vobis omnia.* Multotiens fratres, aliquid ſcimus, quod cùm oportet neſcimus. Sed ſpiritusſanctus miniſtrat ſuis, non ſolum ſcientiā, ſed etiam vt ea loco & tempore vti ſciant. Sed Dominus alibi dicit, Dum ſteteritis ante reges & præſides, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos eſtis qui loquimini, ſed Spiritus Patris veſtri qui loquitur in vobis. Miniſtrauit igitur Spiritus ſanctus diſcipulis, non ſolùm ſanctitatē & ſapientiam, ſed etiā eloquentiā, & eloquendi oportunitatem & audaciam, & miraculorū confirmationē, & reſiſtēdi fortitudinem. O vtinam deſcendere dignetur & in nos qualeſcunq; prædicatores ille ſanctus & admirabilis ſpiritus, & inſpirare nobis bonitatem & ſapientiā bene viuendi & ſapiendi: Et eloquentiā, oportunitatem & audaciam, bene & oportunè, & audacter prædicandi: & confirmationem operibus prædicationem confirmandi, & fortitudinem perſequutoribus mundi reſiſtendi.

Ioan. 15.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus dat diſcipulis ſuis pacem, dicens: *Pacem relinquo vobis*, in mãdato ſcilicet: *pacem meam do vobis*, in animo, vt ſcilicet & hîc quãtum poſſibile eſt, pacem habeatis: & ad ęternam pacem deſiderio feſtinetis. *Non quomodo*, inquit, *mundus dat, ego do vobis*. Porrò pax alia proſperitatis, alia bonitatis, alia malitiæ: Pax proſperitatis indifferens eſt: Benè enim ea vtenti

Pax triplex.

eſt bona, malè vtenti eſt mala. Benè vſus eſt Abraham & cæteri Patriarchæ, pace tẽporalis proſperitatis: de quibus dicitur in Pſalmo: Beati omnes qui timent Dominum, qui ambulant in viis eius: labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es & benè tibi erit: Vxor tua ſicùt vitis abundans in lateribus domus tuæ. Filij tui ſicut nouellæ oliuarũ in circuitu mẽſæ tuæ. Econtra mali malè vtuntur pace proſperitatis temporalis. Nam vnde deberẽt Deum benedicere, eum obliuiſcuntur: ſuperbiũt, effœminantur, & efferuntur De quibus dicitur in Euangelio: Et quidem in hac die tua quæ ad pacem ſunt tibi: &c. Et Dauid, Zelaui, inquit, ſuper iniquos pacem peccatorũ videns. In labore hominum non ſunt, & cum hominibus nõ flagellabuntur. Et alibi: Quorum filij ſicut nouella plantationis in iuuentute ſua. Filiæ eorum compoſitæ, circumornatæ vt ſimilitudo templi. Promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud, &c. Iſta autem pax temporalis proſperitatis non multũ eſt nobis optanda vel petenda: fratres mei: quia quibuſdam vtilior eſt in hoc mundo aduerſitas quàm proſperitas. Nam multi ſaluantur in aduerſitate, qui non ſaluarentur in Proſperitate, ſicut econtra multi infirmi ſaluantur in proſperitate, qui non ſaluarentur in aduerſitate. Propterea fratres voluntati diuinæ nos ſubmittamus, vt ipſe det nobis quod nouit vtile magis eſſe nobis. Pax verò bonitatis eſt cõſenſus pluriũ in bono. Hæc eſt pax quã Christus promittit, & dat nobis. De hac hîc dicitur: *pacem meam do vobis*. De hac etiam dicitur. Et factus eſt in pace locus eius. Hanc pacem habere debemus cum Deo, cum nobis, & cum proximo. Cum Deo, vt in omnibus eius concordemus voluntati, vt ſcilicet ſimus vnus ſpiritus cum eo. Nobiſcum, vt cõſentiat & concordet caro ſpiritui. Cum proximis, vt ſimus cum omnibus

Pſal. 127. *Luc. 19.* *Pſal. 72.* *Pſal. 143.* *Pſal. 75.*

bus

bus hominibus pacem habentes, quòd ex nobis eſt, omnium bona volentes & quærentes: Et ſi etiam ipſi nobis ſint infeſti: iuxta quod Dauid ait. Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus: non tamen propter pacem debemus malis in malo conſentire, imo eos corrigere, vel nos ab eis ſequeſtrare. Vnde Dominus: Non veni pacem mittere in terram, ſed gladium. Veni enim ſeparare filium à patre. Pax malitiæ, eſt conſenſus plurium in malo, vt quãdo ſpiritus conſentit carni in malo, vel plures ſunt cõcordes in malo. De hac dicitur, quod Herodes & Pilatus facti ſunt amici in mortẽ Chriſti. Hæc pax eſt peſſima, quoniam mali quanto ſunt magis concordes, tanto peiores. Hæc eſt pax quam dat mundus, non Deus. *Pſal. 119.* *Mat. 10.* *Pax malitiæ quid.*

Sequitur pars quarta, in qua Dominus Diſcipulos ſuos de ſuo receſſu præuidens turbandos, (quis enim de receſſu tanti & talis magiſtri non doleret?) eos præconſolatur, dicens, *Non turbetur cor veſtrum, neque formidet:* id eſt, propter formidinem non turbetur. Propter formidinem receſſus mei, non turbetur cor veſtrum à ſua tranquillitate. Et quare non debeant turbari, oſtendit cùm ſubdit: *Audiſtis quia ego dixi vobis: vado & venio ad vos.* Vado à vobis ad paſſionem, & venio ad vos per reſurrectionem. Vel vado à vobis patiendo, & ad Patrem aſcendendo. Et venio ad vos Spiritum ſanctum mittendo, à quo ſubſtantialiter ſeiungi nõn valeo. Hoc eſt quod alibi dicit: Non relinquam vos orphanos. Deinde oſtendit receſſum ſuum, non ſolùm non eis nociturum, imò etiam eis profuturum dicens, *Si diligeretis me*, id eſt, ſi me perfectè ſciretis diligere, *gauderetis vtique*, de hoc, *quia vado ad Patrem*. Et quare? *Quia pater maior me eſt*, non quantum ad diuinitatis, ſed quãtum ad humanitatis ſubſtantiam. Ac ſi diceret, Aſcenſio mea ad Patrem, & mihi eſt ſublimatio, & vobis confortatio: quia ſublimatio magiſtri, gaudium & cõfortatio & ſpes debet eſſe Diſcipuli. *Hoc*, inquit, *dixi vobis priuſquam fiat, vt cùm factum fuerit, credatis*, me tanquam Deum vt præterita, ita futura noſſe: Hoc etiam hodie fratres mei eſt argumentum fidei noſtræ, quoniam Chriſtus eſt verus Deus, qui vt præterita, ita futura nouit, & cætera quæ ſolius Dei ſunt.

Sequitur pars quinta, in qua oſtendit ſe innocentem propter obedientiam in inſtanti paſſuram, dicens: *Iam nō multa loquar vobiſcū*, quoniā in hac nocte tradā meipſum membris diaboli crucifigendū. *Venit enim* per membra ſua, *princeps huius mundi*, id eſt, amatorū mundi, *& in me non habet quicquā*, ſcilicet iuris. In nobis fratres mei, qui in peccatis cōcepti ſumus, & ſine peccatis nō viuimus, videtur diabolus aliquid iuris habere. Sed in eo, cuius cōceptus & vita maculam neſciuit, nihil proculdubio iuris habuit. Et ſi ad illum fratres mei, in quo nihil iuris habuit, venire diabolus auſus fuit, quid putatis faciet nobis miſeris, in quibus per peccāta videtur habere plurimū iuris? Quid ergo faciemus, niſi inquantū poſſumus, de poteſtate eius per pœnitentiā nos eripiamus: & ei, in quo nō habet quicquā, vera fide & charitate adhæreamus. *Sed vt cognoſcat*, inquit, *mundus, quia diligo Patrē, & ſicut mandatum dedit mihi Pater ſic facio.* Ac ſi dicat: Non quia diabolus in me aliquid iuris habeat, me ei trado: ſed vt cognoſcant electi de mūdo, quia diligo Patrem, & eius mandato in redemptione generis humani obedio. Itaq; fratres mei, quoniam Deus ſic dilexit nos, vt filium ſuum vnigenitum pro nobis morti traderet, diligamus Deū, & mandata eius obſeruemus: vt ipſum habitantem & manētem in nobis habere mereamur. Habeamus pacem in nobis ad inuicem, non mundi, ſed Dei. Spes noſtra, conſolatio noſtra, deſiderium noſtrum, totum ſit in Deo, & propter ipſum innocenter & patienter viuamus: eius voluntatem in omnibus quæramus & faciamus, ipſo præſtante qui in Trinitate perfecta viuit & regnat. Per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

IN DIE TRINITATIS.

2. Cor. 13. GRatia Domini noſtri Ieſu Chriſti, *& charitas Dei, & cōmunicatio Sācti ſpiritus, ſit ſemper cum omnibus vobis. Amen* Hodie fratres chariſſimi, in honore ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis ſolennitatem celebramus. Conueniens quippe erat, vt poſt ſolennitatem ſpecialiter de filio, in Natali, Reſurrectione, & Aſcenſione ſpecialiter de Spiritu ſancto, in Pentecoſten, ſpecialiter de Patre in dominicis ſingulisque diebus,

Feſtū Trinitatis.

com-

communiter hodierna die de tribus, id eſt, de ſancta Trinitate in ſimul ſolennizemus: non quod Patrem & filiũ, & Spiritum ſanctum, (quorum eſt idem honor & gloria) diuidamus in honorem. Sed quoniam ſicut tribus eſt communis vna ſubſtãtia: iſta ſingulis eſt ſpecialis proprietas ſua. Vnde ſcriptum eſt, In perſonis proprietas, in eſſentia vnitas, & in maieſtate adoretur æqualitas. In perſonis enim proprietas eſt, quoniam Patris proprium eſt generare, Filij proprium eſt naſci: Spiritus ſancti propriũ eſt procedere. Diſtinguitur quippè Pater à Filio, & à Spiritu ſancto paternitate: diſtinguitur quoque filius à Patre & à Spiritu ſancto natiuitate. Diſtinguitur & ſpiritus ſanctus à Patre & Filio, ſua proceſſione. Sed nemo fratres mei, cùm audit Filium Dei naſci de Pâtre, vel ſpiritum ſanctum procedere de ambobus, putet (ſicut in humana generatione vel proceſſione fit) ſubſtantiam patris diuiſam, vel diminutam in filium; vel amborum in Spiritum ſanctũ, Propter hoc enim remouendum adiunctum eſt: quod in eſſentia trium perſonarum eſt vnitas. Sunt enim vna ſubſtantia, vnus Deus, & vnus Dominus. Rurſus nemo putet ſicut fit in humana natiuitate vel proceſſione: ita & in ſancta Trinitate, Filium Patre, vel ſpiritum ſanctum ambobus minorem, vel tẽpore, vel gradu, vel poteſtate. Propter hoc enim remouendũ adiunctum eſt, & in maieſtate adoretur æqualitas. Sunt enim Pater, filius, & ſpiritus ſanctus eiuſdem trinitatis, eiuſdem maieſtatis, eiuſdem poteſtatis. De æterno & ſummo patre ſemper naſcitur coæternus & coæqualis filius: & coæternus & coæqualis ſpiritus ſanctus ſemper ab his procedit. In ſole tria ſunt: ignea ſubſtantia, ſplẽdor, & calor. Ex ignea ſubſtantia ſemper naſcitur ſplendor coæuus. Ex ambobus ſemper procedit calor eis coæuus. Et cùm illa tria ſic adinuicem per proprietates ſuas diſtinguantur, tamen ſunt vnus ſol, non tres ſoles. Comparatio tamen de temporalibus ad Deum nulla eſt. Sed qualibus exemplis poſſumus, quod intelligi vel enarrari non poteſt, balbutimus potius quàm eloquamur. Cùm igitur audis patrem, crede, quia pater eſt. Cùm audis filium, crede quia filius eſt. Cùm audis ſpiritum ſanctum, crede quia ſpiri-

tus ſanctus eſt. Quomodo pater generet filium: vel quomodo pater & filius ſpirent ſpiritum ſanctum, noli inue-
Eſaiæ.53. ſtigare, ſi nō vis errare. Nam iuxta prophetam generationem eius, vel illius proceſſionem, quis enarrabit? Quoniā igitur de ſancta Trinitate hodie ſolennizamus, conueniēter prælibata lectiuncula, in qua de tribus perſonis mentio fit, hodie recitatur. Eſt autem hęc quædam ſolutio, in qua ab Apoſtolo, tria nobis optātur: *Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti, & charitas Dei patris, & cōmunicatio ſpiritus ſancti.* Sed cùm hęc tria ſint ęquè tribus communia, quare gratia hic ſpecialiter attribuitur Chriſto: charitas patri, & communicatio ſpiritui ſancto? Porrò gratia hic appropriatur Chriſto: quoniam Chriſtus non ſolum gratias nobis confert, ſed etiam ſeipſum gratis dedit nobis.
Eſaiæ 9. Vnde Eſaias: puer, inquit, natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis. Quòd enim natus eſt homo, quod paſſus, quod mortuus, quod reſurrexit, quod aſſendit in cœlum, pro nobis fuit, & totum gratia eſt. Hanc gratiam Chriſti optat Apoſtolus ſemper eſſe nobiſcum: Quæ quidem quatuor modis eſt cum fidelibus: per effectum, per memoriam, per gratitudinem, per viciſſitudinem. Per effectum. eſt nobiſcum, ſi quòd à Chriſto generaliter omnes homines redimuntur, in nobis ſpecialiter efficitur. Et quidem fratres mei, Chriſtus (quantum in eo eſt) omnes homines redemit. Ipſe enim ſufficiens hoſtia fuit pro redemptione omnium: Sed quidam male viuendo, gratiæ
Heb.12. ſuæ redemptionis ſe ſubtrahunt. Vnde Paulus hortatur, Ne quis, inquit, deſit gratiæ Dei. Non enim ait: Ne quibus deſit gratia Dei, ſed ne quis deſit. Vt oſtendat quòd cum ipſa ex benignitate Dei omnibus præſtò ſit, eam tamen meritum humanæ prauitatis repellit. Per memoriā eſt nobiſcum, ſi quàm vilia, probroſa, quāq; aſpera, Chriſtus pro nobis ſuſtinuit, ſemper memóriter cogitamus. Hinc eſt quod crucifixus, & cæteræ Chriſti picturæ nobis in Eccleſia proponuntur: vt per eas gratia dominicæ diſpenſationis, nobis in memoriam reuocetur. Per gratitudinem eſt nobiſcum, ſi de miſericordia, quam nobis operatus eſt, ſemper eum benedicamus, & ei gratiarum actionem de toto corde referamus: ſi nomē ſanctum eius

Quatuor modis gratia eſt cū fidelibus.

ſemper

ſemper in noſtro ore reſonemus, non more nouem lepro ſorum à Domino mundatorum, qui ob ingratitudinem à Domino reprobantur. per viciſsitudinem eſt nobiſcum, ſi ea quæ ipſe prior fecit pro nobis, nos pro eo faciamus: ſi quemadmodum ipſe mortuus eſt pro nobis, nos quoque pro eo moriamur. Vnde ſcriptum eſt: Ad menſam magnam ſediſti: ſcito quia talia te oportet ei præparare. Et Propheta: Quid retribuam Domino, inquit, pro omnibus quæ retribuit mihi: Calicem ſalutaris accipiam, Ac ſi dicat: cum tot & tanta mihi Dominus contulerit, quid dignè potero illi retribuere: Et cum pro me facto me totum illi debeam, pro me redempto & ſic redempto, quid ei retribuam? Sed & ſi millies meipſum valeam illi retribuere, quæ retributio, quæ comparatio erit mei ad illum? tantilli ad tantum? tam peccatoris ad tam ſanctum? In cuius conſpectu nec etiam ipſa aſtra ſunt munda: quanto minus nos quorum vita non eſt niſi tentatio, & qui habitamus domos luteas? Attamen etſi non poſſum ei retribuere, vel hoc quod poſſum faciam: me non poſſe ſemper referam: & ſacrificium illud quod poſſum, ei offeram. Charitas verò hîc appropriatur Deo patri, quoniam patris eſt diligere, & filium ſemper charum habere. Deus autem pater non ſolum filium ſuum vnigenitum diligere vel hæredem facere voluit: ſed etiam nos indignos ſeruos per ſanguinem vnigeniti ſui filij in filios adoptauit: & contra morem temporalium parentum, ſeruos ſuo filio cohæredes fecit. Vt ſimus, inquit Apoſtolus, hæredes quidem Dei: cohæredes autem Chriſti. Optat igitur nobis Apôſtolus, vt nobiſcum ſemper ſit charitas Dei patris: vel charitas illa, qua deus diligit nos: vel charitas illa, qua nos diligimus Deum. Et charitas quidem, qua Deus diligit nos, ſemper eſt nobiſcum ſi dilectionem illam, qua nos vocauit, & fideles ſuos effecit per conuerſationem, per ampliorem gratiarum collationem, & per perſeuerantiam, in nobis quod ipſe per miſericordiam ſuam facere dignetur, conſummet & confirmet. Charitas verò, qua nos Deum diligimus fratres mei, tunc ſemper eſt nobiſcum, ſi (quod vtinam ipſe nobis concedat) eum tanquam ſummum & verum Patrem

Luc.17. *Eccle.31.* *Pſal.115.* *Charitas.* *Rom.8.*

totis viſceribus ſemper dili[illegible]us: ſi mandata eius inuiolatè cuſtodimus, ſi eum quantũ poſſumus, vt boni filij in munditia, miſericordia, & ſanctitate: cæteriſq; virtutibus imitamur. Cõmunicatio quoq; hic appropriatur ſpiritui ſancto: quoniã cum ſpiritus ſanctus ſit, amor, concordia, & benignitas, eius eſt dona gratiarum ſuarũ fidelibus erogando cõmunicare. Optat igitur Apoſtolus, vt nobiſcum ſit ſemper cõmunicatio ſpiritus ſancti: vel illa, quæ dona ſua nobis cõmunicet, vel illa quę nos bona noſtra aliis cõmunicare faciat. Vtraq; enim ipſius eſt, & vtinam fratres mei vtramq; communicationem, ille ſanctus & benignus ſpiritus operetur in nobis. Primam, vt videlicet cõmunicet nobis ſuarum largitatem gratiarum veram conferens nobis fidem, ſpẽ & charitatem, ſapientiam, iuſtitiam, fortitudinem, & tẽperantiam: cæteraq; dona ſua tam ſpiritualia quàm corporalia: quibus decenter ornati, ipſum ſpiritum ſanctũ inhabitatorem habere mereamur. Secundã, vt ipſas gratias nobis collatas nos aliis communicare faciat: ne ſcilicet talentũ cõmiſſum inutiliter abſcondamus: ſed potius ad profectum tam noſtrum quàm aliorum diſtribuamus. Itaq; fratres mei, oremus toto corde vt ſemper ſit nobiſcum gratia Chriſti, charitas Dei patris, cõmunicatio ſpiritus ſancti: quatenus dõna Dei mereamur percipere: & percepta: tam ad noſtrũ quàm aliorum profectũ communicare: ne de perceptis talentis tanquã inutiles ſerui damnemur: ſed potius de acquiſito lucro remunerari mereamur: Largiente Deo & Domino noſtro patre & filio & ſpiritu ſancto: quibus eſt vnus honor, vna poteſtas, vna gloria per infinita ſeculorum ſecula. Amen.

Communicatio.

IN DIE TRINITATIS.

Ioan. 3. E*Rat homo ex Phariſæis Nicodemus nomine, princeps Iudæorũ, hic venit ad Ieſum.* Lectio iſta bipertita eſt, fratres chariſſimi. Prima enim pars cõtinet Nicodemi ad Dominum acceſſionem & confeſſionẽ. Secũda, ei factam à Domino eruditionem. Primò igitur oſtenditur Nicodemum ad Dominum acceſsiſſe: in quo quinq; pariter nobis oſtenduntur: id eſt ex quibus, & quis, & quantus, & quãdo ad Dominũ venit, & quid ei dixit. Ex quibus venit? Ex Phariſæis: ex illa videlicet mala progenie, quã Ioannes Baptiſta

Mat. 3. *Luc. 3.*

Baptiſta progeniem viperarum vocat. Progenies, inquit, viperarum, quis vos docebit fugere a ventura ira? Ex mala igitur ſtirpe, tanquam roſa de ſpina natum eſt aliquod bonum. Iuxta quod ipſe Ioannes dicit: Quoniam potens eſt Deus ſuſcitare de lapidibus iſtis filios Abrahæ. Et hoc ideò fratres, vt nemo cauſetur malitiam parentũ ſibi obſtare: ſicut nec ſanctitatem parentũ ſibi malè viuenti prodeſſe: Domino dicente per Prophetam, quoniã filius non portabit iniquitatem patris, &c. Quis venit? Nicodemus, id eſt, victor populi. Et iſte quidē benè victor populi fuit: quoniam cùm populus ſuus eſſet incredulus, iſte credulus fuit: Cùm populus ſuus eſſet ſuperbus, iſte humilis fuit. Quem nos fratres mei, imitantes, conemur vnuſquiſq; vitium populi ſui ſuperare. Si Iudæus es, ſtude Iudæis innatam incredulitatem ſuperare. Si Gallus es, ſtude Gallis innatam ſuperbiam ſuperare. Si Romanus es, ſtude Romanis innatam auaritiã ſuperare. Si Pictauinus es, ſtude Pictauinis innatam ingluuiem & garrulitatem ſuperare, & ſimiliter de cæteris. Quantus venit? Princeps Iudæorũ & Magiſter in Iſraël. Et cum tantus & talis eſſet, tamen non erubuit humilis, diſcipulusq; fieri. In quo cõfutantur Principes & Magiſtri, qui magis volunt ignorare quàm humiliari & erudiri. Quando venit? nocte. Et quare nocte? Si propter neceſſitatis feſtinantiã, imitabile eſt nobis, vt Medicum animarũ noſtrarũ quærere non procraſtinemus. Si propter oportunitatē, imitabile quoq; eſt nobis: vt oportunitatē temporis, in qua familiarius inſtruamur, eligamus. Si propter pudorē vel metum Iudeorũ, ſignũ eſt imperfectionis. Sed & hoc etiam imitabile eſt nobis: vt ſi adhuc imperfecti, pudorem vel metum ſuperare non valemus: ſatius tamē occultè diſcere quàm ignorare: occultè benè agere, quam nihil agere ſtudeamus. Quid dixit? *Rabbi, ſcimus quia à Deo veniſti Magiſter. Nemo enim poteſt hæc ſigna facere quæ tu facis, niſi fuerit Deus cum illo.* Tria de Domino cõfitetur: quia à Deo venerit, quod magiſterium eius ex Deo ſit: & quod per hæc diuina opera aduerti poſſit. Quæ tria fratres mei, in vno quoq; noſtrũ, (ſi boni Paſtores & Prædicatores ſumus) debent eſſe. Debet enim Paſtor à Deo mitti, vt Aaron. In quo cõfutantur

Ibidem. *Ezech. 18.* *Oſeæ 8.*

illi qui ſe ingerunt, de qualibus Dominus: Regnauerunt, inquit, & non ex me. Debet quoq; Paſtor, non ſuam, ſed Dei doctrinam docere. Vnde Dominus: Et annuntiabis, inquit, eis ex me. Debet etiam ea opera facere, non quæ ſeculares faciũt, ſed quę facere poſſit nemo, niſi fuerit Dominus cum eo. *Scimus quia à Deo veniſti Magiſter.* Ac ſi apertè dicat: Quia à Deo veniſti Magiſter, doce nos quomodo regnum Dei valeamus adipiſci.

Ezech. 3.

Sequitur pars ſecunda, in qua Dominus docet Nicodemum, quomodo valeamus adipiſci regnum cœlorum. Porrò tria ſunt neceſſaria, vt ad regnum Dei aſcendere valeamus: Baptiſmus, aſcenſio, & paſſio Domini. Per baptiſmum quippè digni ſumus, qui aſcendamus. Per aſcenſionem Domini, nobis cœlum aperitur. Per paſſionem quoq; eius, erigitur nobis ſcala qua aſcendamus. De baptiſmo igitur inſtruit Nicodemũ, cùm dicit: *Niſi quis natus fuerit denuò, non poteſt videre regnum Dei.* Ac ſi apertè dicat, per baptiſmum fit homo aptus, vt regnum Dei adipiſci mereatur. In quo innuit duas eſſe natiuitates: primã carnalem, & ſecundam ſpiritualem. Per primam naſcitur ex homine homo in peccatis ad mortem. Per ſecundam verò naſcitur ex Deo intus in Spiritu ſancto, ad vitã æternam. De prima dicit Dauid: In iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea. De ſecunda dicit Ioannes: Quotquot receperunt eum, dedit eis poteſtatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius: qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, neq; ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt. At Nicodemus ſpiritualem ignorans natiuitatem, tanquam rudis, ait: *Quomodo põteſt homo naſci cùm ſit ſenex? Nunquid poteſt in ventrẽ matris ſuæ iterato introire, & renaſci?* Quod dicit Nicodemus de prima natiuitate, verũ eſt etiã de ſecũda. Quoniam ſicut nec prima, ita nec ſecunda iterari poteſt. Explanat igitur quod obſcurè dixerat Nicodemo, tria demonſtrans: ex quibus ſcilicet ſecunda natiuitas fiat: & quomodo à prima differat, & qualem hominẽ efficiat. Ex quibus fiat oſtendit, cùm dicit: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, nõ poteſt introire in regnũ Dei.* Porrò in baptiſmo Domini, ſunt ſacramentũ exterius, & res, & purificatio

Pſal. 50.

Ioan. 1.

catio interior. Sacramentũ exterius, id eſt, exterior ablutio, ab exterioribus ſordibus, fit ex aqua, quãdo ſcilicet homo ter in ea mergitur, in nomine Patris & filij & ſpiritus ſancti, amen. Purificatio verò interior à peccatis, fit à Spiritu ſancto. Nihil itaq; confert exterior ablutio ſine interiori: videlicet vt quãdo adultus fictè vel indeuotè ad baptiſmũ accedit. Sed nec interior ſine exteriori fieri poteſt: niſi quãdo effuſio ſanguinis ſupplet vicem baptiſmi. Deinde inter primam & ſecundam natiuitatem differentiam aſſignat, cùm dicit: *Quod naſcitur ex carne, caro eſt: Et quod naſcitur ex ſpiritu, ſpiritus eſt* Ex homine enim carnali, naſcitur per carnalem concupiſcentiam homo carnalis. Ex ſpiritu verò ſancto, naſcitur per baptiſmum homo ſpiritualis. Per primam natiuitatẽ naſcimur filij hominis veteris Adæ: per ſecundam, renaſcimur filij noui hominis Chriſti. Carnalis etiam natiuitas eſt tempore prior, Spiritualis poſterior. Quoniam niſi fuerit prius natus homo carnaliter ex Adam, non poteſt ſpiritualiter naſci ex Chriſto. Vnde Apoſtolus, Non enim, inquit, eſt prius quod eſt ſpirituale: imò prius eſt quod eſt animale: deinde quod eſt ſpirituale. Hinc eſt quod infans in vtero matris non poteſt regenerari. Poſteà demonſtrat qualem ſpiritualis generatio efficiat, cùm ſubdit: *Spiritus enim vbi vult ſpirat*, id eſt, cuius cor vult illuſtrat. *Et vocem eius audis*, vel per ſcripturas, quæ in ſpiritu Dei ſunt ſcriptæ, vel etiam per hominem in ſpiritu Dei loquentem. *Et neſcis vnde veniat, vel quò vadat*, id eſt, tu carnalis ignoras vnde gratia illa in hominem veniat, vel ad quantum bonum eum ducat. *Sic eſt*, inquit, *omnis qui natus eſt ex ſpiritu*. Qualis quippè eſt ſpiritus, talem efficit illũ quem aſpirat. Sicut enim ſpiritus eſt liber, ſpirans vbi vult: ita facit hominẽ quem aſpirat, liberum, liberans per gratiam eius arbitrium: vt quando velit, poſſit facere bonum. Malus quippè, & ſi habet arbitrium à neceſſitate liberum, tamẽ non habet illud per gratiam à peccato liberatum. Sicut quoque ſpiritus per vocem ſeſe declarat: ita hominem quem illuſtrat, per bona verba & opera, cæteraque exteriora ſigna, iuſtũ eſſe manifeſtat. Sicut enim neſcit homo carnalis vnde ſpiritus veniat, aut quò vadat: ita neſcit quod homo ſpiritualis

1. Cor. 15.

ex Deo natus ſit, & quod ad regnum cœlorum tendat. Propterea vos fratres, qui ſpirituales eſtis, & quorum vita
Colloſ. 3. abſcondita eſt cum Chriſto in Deo, ne miremini ſi carnales vos irrideant, ſi vos contemnant, ſi vos pro nihilo ha-
1. Cor. 2. beant. Quoniam animalis homo, nõ percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei. Sola enim terrena ſapit & quærit. Cum autẽ Nicodemus quæreret quomodo poſſent hæc fieri, audiuit, *Tu es magiſter in Iſraël, & hæc ignoras?* In quo oſtendit Dominus, Magiſtrũ Eccleſiæ ſpiritualia miniſteria nõ debere ignorare. Nunquid enim decet paſtorẽ eſſe beſtialem, & gradiri incuruũ more beſtię: & non potius rectum ſtare hominem, & ſapere quæ ſurſum ſunt, non quæ ſuper terrã: *Amen, amen*, inquit, *dico tibi, quia quod ſcimus, loquimur; Et quod vidimus in occulto, teſtamur apertè, & teſtimoniũ noſtrũ non accipitis*. Idem fratres, hodie contingit: quoniam cùm ſpirituales Magiſtri docent ea quæ ſpiritualiter ſciunt, & teſtantur ea quę ſpiritualibus oculis viderunt, beſtiales homines non credunt teſtimonio eorum. Non enim credunt aliqua eſſe, niſi quæ carnalibus oculis poſſunt videre. *Si enim*, inquit, *terrena dixi vobis,*
Ioan. 2. *& non creditis*. Vt illud, Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud, *quomodo ſi dixero vobis cœleſtia credetis?* Eſt autem argumẽtum à minori. Quoniam qui nõ credit terrenis quę à ratione hominũ remota nõ ſunt, quomodo credet cœleſtibus, quæ humanam rationẽ excedunt? Porrò de aſcenſione ſua inſtruit Dominus Nicodemum cùm ſubdit: *Et nemo aſcẽdit in cœlum, niſi & qui deſcendit de cœlo, filius hominis qui eſt in cœlo.* De ſe tanquam de alio loquitur, vt exemplum præbeat nobis arrogantiæ deuitandæ. Ac ſi dicat, ſi vis in regnum cœlorum aſcendere, adhęreas per charitatis vnionem filio hominis, qui ſolus cum membris ſuis aſcendit. Itaque fratres mei, ſi in regnum cœlorũ aſcendere volumus, capiti noſtro Domino noſtro Ieſu Chriſto, fide & charitate adhæreamus: quoniam qui membrũ corporis Chriſti nõ eſt, ad regnum cœlorum aſcendere nequaquam poteſt. Vnde ipſe dicit:
Ioan. 14. Nemo venit ad Patrẽ niſi per me. Ipſe quippè eſt oſtium, ipſe eſt oſtiarius: ipſe nobis eſt dux & ſubleuator ad regnũ cœlorum. Quod autem filius hominis in cœlum aſcẽdat, probat

Miniſtri Eccleſiæ ſpiritualia myſteria non debẽt ignorare.

probat ex hoc quod ipſe eſt idem in perſona filio Dei, qui de cœlo deſcendit, ſed quod expreſſius eſt, Filium hominis dicit in eodem tempore, in quo hęc loquebatur in terra, eſſe in cœlo. Sed cùm ſequentia loquutionis exigeret, vt diceretur filium Dei deſcendiſſe, & filiū hominis aſcendiſſe: quia tamē non præiudicat veritati dictorum inconſequens iunctura dictionum. hîc confuſe dicitur idē filius hominis & deſcendiſſe & aſcendiſſe, & in terra loqui, & in cœlo eſſe: vt penitus explodatur hæreſis, quę Chriſtum in duas diuidere perſonas attentauit. Fides enim catholica in Chriſto geminam quidem naturam, ſed vnam ſolam confitetur perſonam. Hinc eſt, quod quamuis inconſequenter, tamen audacter & verè confitémur, & filium hominis mundum creaſſe, & filium Dei ex Virgine natum, & quod maius eſt mortuum eſſe. De paſſione ſua eum inſtruit, quum ſubdit: *Et ſicut Moſes exaltauit ſerpentem in eremo: ita exaltari oportet filium hominis: vt omnis qui credit in eum, nō pereat, ſed habeat vitam æternam.* Et pulchrè Magiſtrum legis, per figuram legis de ſua inſtruit paſſione, innuens tam hoc, quàm alia in lege in figuram ſui præceſſiſſe. Ignitis enim ſerpentibus filios Iſraël in deſerto necantibus, iubente Domino, Moſes erexit ſerpentem æneum in palo, ad quem reſpicientes, ab ignitis ſerpentibus liberabantur. Porrò Moſes præfigurauit populum Iudaicum. Serpens æneus eleuatus in cœlo, in palo, exaltationē Chriſti in ligno figurauit. Et benè Chriſtus per æneum ſerpentem figuratur: quoniā ſicut æneus ſerpens, ſerpentis habet ſimilitudinem & non rem: ita Chriſtus habuit ſimilitudinem carnis peccati, non autem carnem peccati. Et ſicut æneus ſerpens cùm ſerpens videretur, erat impurribilis & durabilis: ita Dominus, cùm homo mortalis appareret, tamen ſecundùm diuinitatem æternus erat & immortalis. Sicut autem reſpicientes ad æneum ſerpentem non occidebantur ab ignitis ſerpentibus, ſed viuebant: ita quicunq; vera fide & dilectione ad Chriſtum crucifixum reſpiciunt, non occiduntur à ſerpentinis tentationibus diaboli, ſed habent vitam æternam. Eſt ergò ac ſi dicatur Nicodemo vel cuilibet fideli. Si vis ab inſidiis diaboli liberari, & in cœlum cum filio hominis

aſcen-

aſcendere, ad ipſum crucifixum ſemper reſpice. Reſpice, inquam, fide, reſpice dilectione, reſpice imitatione. Iuxta
Luc. 9. quod ipſe alibi monet, qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum & tollat crucem ſuam & ſequatur me. Hæc eſt enim fratres mei via, hæc eſt ſcala aſcendendi ad regnũ cœlorum. Non enim per diuitias, non per honores, non per voluptates, itur ad regnum cœlorum, ſed per veram fidem, per veram Dei & proximi dilectionem, per rerum temporaliũ, & etiam proprij corporis abrenunciationem, per humilitatem & patientiam. Per quam viam det nobis ſe ſequi & conſequi Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

IN FESTO SANCTAE Trinitatis.

Eccle. 12. *Time Deum & mandata eius obſerua. Hoc eſt omnis homo.* In hac breui clauſula fratres chariſſimi, forma & eruditio totius humanæ vitæ comprehenditur. Cùm enim Salomon de diuerſorum ſententiis & opinionibus multa concionatus eſſet, ad extremũ concluſit hanc ſententiam veriorem & homini magis neceſſariam. Vos igitur fratres, ſi non poteſtis multas ſcripturas legere: ſi non poteſtis multas ſententias retinere: ſaltem hanc breuiſſimam ſententiolam in mente ſemper retinete. Hanc adimplere ſatagite, quoniam hæc faciendo, vitam conſequemini ſempiternam. Videre igitur debetis quomodo ſit timendus Deus: quomodo mandata eius obſeruanda: & quomodo hic ſit omnis homo. *Time*, inquit, *Deum*. Ac ſi apertè dicat, noli timere amiſſionem rerũ temporalium: noli timere pœnam vel mortem temporalem, ſed ſolum, Deum time. Timor enim damni temporalis, vitióſus eſt. Ille enim ſolus timet amittere temporalia, qui ea nimis
1. Ioan. 2 amat. Scriptum eſt enim, Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt: quia ſi quis diligit mundum, non eſt charitas Patris in eo. Itaque fratres, imitemur antiquos Patres, qui res terrenas non concupierunt, & habitas, non dilexerunt, & ideò perdere illas non timuerunt, quin potius ſine rancore eas dereliquerunt, & lætè eas pauperibus erogauerunt. Imitemur beatum Iob, qui tot & tan-
Iob imitandus.

tas diuitias ſine amore habuit, ſine timore poſſedit, ſine dolore perdidit. Iſtum ergo mundanum, vitioſumque timorem à nobis expellamus: diſcamus terrena contemnere, & ea ridendo amittere vel potius erogare. Timor verò pœnæ vel mortis, naturalis eſt: & ideò niſi exceſſerit, non eſt vitioſus. Vnde & Dominus, qui nihil niſi bonum habuit, hunc pro nobis voluntariè ſuſcepit: timuit enim mortem, & propter eam triſtis fuit: Qui tamen hortatur ſuos ne timeant mortem: Nolite, inquit, timere eos qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere. Sed potius illum timete, qui poteſt animam & corpus perdere in gehennam. Quaſi diceret, quamuis humanum ſit timere mortem, tamen vos propter timorem Dei, vincatis timorē mortis. Hinc eſt quod quāuis Apoſtoli vt homines, timerent mortem, clamat tamen Paulus, Cupio diſſolui & eſſe cum Chriſto. Et Andræas, O crux deſiderata. Quod enim natura in eis reformidabat, hoc voluntas amplectebatur. Nos ergo fratres, & ſi caro noſtra reformidat pœnam vel mortem, nos tamen rectè viuentes, pati vel mori pro Chriſto deſideremus. Si enim mors timenda eſt, propter conſequētia timēda eſt. Mors quippè cùm ſit momētanea, magna pœna non eſt. Sed pœnę quę ſequuntur mortem, magnæ & æternę ſunt, & ideò magis timendæ. Timeant ergo mortem qui faciunt vnde timere debeant. Timeant mortem adulteri: timeāt mortē fures, homicidæ, auari, periuri, cęteriq; iniqui. Nos ergo fratres, ſi rectè viuimus, ſi Deum toto corde diligimus, ſi mādata eius obſeruamus, mortem nō debemus timere: imò eam ſecuri expectantes etiam deſiderare, vt per eam de exilio ad patriam, de triſtitia ad gaudium, de miſeria ad beatitudinem tranſeamus. Itaque fratres, ſolummodo Deum timeamus. Ipſe enim in omnibus & omnia in ipſo ſunt timenda. Quoniam nec diabolus, nec homo, nec fera, nec aliquid aliud, niſi ipſo volente, nobis poteſt nocere. Vnde Sapiēs ait: Qui timet Deū, omnia timent eum: & qui nō timet Deū, timet omnia. Eſt autem timor Dei triplex: Seruilis, initialis, & filialis. Porrò ſeruiliter timet Deum, qui conſcius peccatorum ſuorum, non diligit Deum vt Patrem, ſed timet vt Iudicem: more ſerui iniqui, qui timet Domi-

Timor mortis naturalis.

Mat. 10.

Philip. 1.

Mors propter cōſequentias timenda.

Timor Dei triplex, Seruilis, Initialis, et Filialis.

Dominum ſuum nec diligit: Hoc timore diabolus & iniqui homines timent Deum. Iſte timor inquantum quidem eſt initialis, eſt bonus: inquantum vero eſt ſeruilis, eſt malus. Hunc timorem vera dilectio foras mittit. Quoniam cùm aliquis malus conuerſus incipit Deum vere di-

1. Ioan. 4. ligere, incipit eum non ſeruiliter timere. Vnde Ioannes: Timor enim, inquit, non eſt in charitate, ſed perfecta charitas, foras mittit timorem, quoniam timor pœnam habet. Qui autem timet, non eſt perfectus in charitate. Ergo fratres mei, ſi quis noſtrùm ſibi malè cōſcius eſt: citò conuertatur, & cōfiteatur, & ploret peccata ſua, vt deſinat ſer-

Initialis timor. uiliter Deum timere, & incipiat eum verè diligere. Initialis verò timor eſt, quando aliquis ſe cōuertens ad Deum, incipit eum diligere: & tamen quia in cōſcientia ſua nondum ſecurus eſt, eius iudicium timet. De quo timore dicitur: Initium ſapientiæ timor Domini: quia quando aliquis Deum incipit timendo diligere, incipit rectè ſapere.

Filialis timor. Filialis verò timor eſt, quando aliquis non ex conſcientia praua, ſed ex ſola dilectione Deum timet more boni filij, vel caſtæ ſponſæ: qui non ex iniqua conſcientia, ſed ex ſola dilectione diligunt: hic Patrem: illa ſponſum. De hoc

Pſal. 18. timore loquitur Dauid: Timor Domini ſanctus, permanet in ſeculum ſeculi. Itaque fratres, timeamus ex ſola dilectione Deum, qui nos creauit, qui nos tanquam pater filios diligit: ſeipſum pro nobis pretium tribuit: bona ſua temporalia hîc & in futuro cœleſtia dabit. Omnibus amicis nos relinquētibus, ipſe nos non relinquit, ſed nos con

In obſeruatiōe mādatorum Dei, quatuor obſeruand. ſolatur per proſpera: corrigit per aduerſa. In obſeruatione verò mandatorum Dei, quatuor conſiderare debemus. Primò, vt non de viribus, ſed de ſolo Deo confidamus. Propter hoc enim Iudæi, qui dicebant: non deeſt qui impleat, ſed deeſt qui iubeat, legem implere non poterant. Sed nos fratres, nō ex nobis, ſed ex Dei auxilio, eius poſſe facere mandata confidamus. Ipſe enim dat velle & perfi-

2. Cor. 3. cere. Vnde Apoſtolus, Non quod ſufficiētes ſimus cogita-

Rom. 9. re aliquid quaſi ex nobis, ſed ſufficiētia noſtra ex Deo eſt. Et alibi: Non eſt volentis velle, neque currentis currere, ſed miſerentis Dei. Secundò, vt mandata Dei quomodo, quantū, quo ordine facienda ſunt, faciamus. Quomodo?

vt faciamus mandata Dei ex dilectione, non ex timore, nec ex carnali amore. Ex timore enim quidam cauent homicidia, adulteria, & furta perpetrare, nec ideò adimplent iſta mandata: Non occides, non mœchaberis, nō furtum facies. Quoniā, vt ait Poëta, *Oderūt peccare mali formidine pœnæ, Oderunt peccare boni virtutis amore.* *Horatius.* Faciunt etiā quidam ea quæ Deus pręcipit ex carnali amore: quoniam diligunt filios, & vxores, & parentes carnaliter non ſpiritualiter: & ideò mandata Dei non adimplent. Quantum? vt faciamus mandata Dei ſecundùm noſtram poſſibilitatem. Quidam enim cùm multa poſſint dare pauperibus, non ideo putent ſe adimplere mandata Dei de eleemoſyna facienda, quia aliquid præſtant. Deus enim penſat non quantum, ſed ex quāto. Quo ordine? vt faciamus mandata Dei, eo ordine quo ſunt facienda. Si enim prius diligo me, vel aliquid aliud: & poſt Deum: Vel ſi plus diligo extraneos quam parentes, mandatum de dilectione non adimpleo. Tertiò, vt eo fine faciamus mandata Dei, quo ſunt facienda. Qui enim propter vanam gloriam dat eleemoſynam, mandatum de eleemoſyna danda non obſeruat, quæ propter ſolum Deum facienda eſt. De qualibus Dominus ait: Amen dico vobis receperunt mercedem ſuam. *Mat. 6.* Quartò, vt de obſeruantia mandatorum Dei non penes nos gloriemur, ſed Deo totum attribuamus. Sicut ipſe præcepit, dicens: Cùm omnia feceritis, dicite *Luc. 19.* quia inutiles ſerui ſumus, quod debuimus facere, fecimus. Et Apoſtolus: Qui gloriatur in Domino glorietur. *1. Cor. 1.* Poſtquam autem Salomon præcepit nos Deum timere & mandata eius obſeruare, ſubdit cauſam, dicens: Quia hoc eſt omnis homo, id eſt, ad hoc eſt factus omnis homo. Et hæc faciēdo eſt omnis homo. Porrò ad hoc eſt factus omnis homo, quoniam factus eſt homo à Deo, vt ipſum ſuper omnia timeret & diligeret, & mandata eius obſeruaret, & hoc faciendo, beatam & perpetuam vitam obtineret. Et hoc apertè contra illos eſt, qui plus timent vel diligunt hominem, vel aliquam aliam rem quàm Deum: vel qui plus faciunt mādatum hominis quàm Dei. Qui profectò cùm timorem, dilectionem & obſeruantiam creatori debitā, creaturę impēdunt: quid aliud quàm creaturam

pro Deo colunt? Illud quippè quod plus colis & diligis, tibi Deus eſt. Si ergo Deo præponis nummũ: nummũ tibi Deum conſtituis. Si meretricẽ Deo præponis: meretricem Deam tibi conſtituis. Si Bacchũ Deo præponis, hunc tibi Deũ conſtituis. Timendo etiã Deum & faciẽdo eius mandata, eſt omnis homo. Homo enim qui Deum nõ timet & mãdata eius non obſeruat, iam non eſt. Deus quippè ſolus, cuius eſſentia æterna & immutabilis eſt, dicitur

Exod. 3 propriè eſſe. Vnde & ipſe ait ad Moſen: Sic dices, qui eſt miſit me. Et: Ego ſum qui ſum. Hoc eſt nomen meũ. Ac ſi diceret, Omnia temporalia quia nunc ſunt, nunc nõ ſunt, non verè ſunt. Itaq; fratres mei, quantò plus accedimus per imitationem ad Dei bonitatem, vt ſcilicet ſimus ſancti, ſicut ipſe ſanctus eſt: mundi, ſicut ipſe mundus eſt: miſericordes, ſicut ipſe miſericors eſt: tantò magis ſumus. Quantò verò plus recedimus à Deo, qui eſt verũ eſſe per diſſimilitudinem malitiæ, immunditiæ, crudelitatis, cæterorumq; vitiorũ, tantò minus ſumus. Non quia poſſit homo nihil eſſe: ſed quia eſt melius nõn eſſe, quàm eſ-

Mat. 26. ſe malè. Melius nihil eſſe, quàm infeliciter eſſe. Vnde Do-

Mar. 14. minus de Iuda: Melius illi eſſet, ſi natus non fuiſſet homo

Luc. 22. ille. Optabunt enim reprobi in inferno mortem, ſed mors ſugiet ab eis, nec omninò peribunt, vt ſemper perire poſſint. Cùm ergo pœna æterna duplo ſit grauior qualibet pœna temporali: melius eſſet reprobis ſemel penitus perire, quàm ſemper pereundo durare. Nos ergo fratres chariſſimi, ſpreto mũdo cum cõcupiſcentiis ſuis, ſolũ Deum cum dilectione timeamus, & cum timore diligamus: eius mandata obſeruare ſtudeamus, vt cum eo verè eſſe, viuere & regnare perpetuò mereamur. Ipſo auxiliante qui in Trinitate perfecta viuit & regnat Deus. Amen.

DOMINICA PRIMA
poſt Trinitatem.

1. Ioan. 4. *Chariſsimi, Deus charitas eſt, &c.* Hæc loquitur fratres chariſſimi, Ioãnes Apoſtolus & Euãgeliſta, dilectus à domino, qui & recubuit in cœna ſuper pectus eius. Hic enim quia tenerius cæteris à Domino dilectus eſt, profundius & excellentius cæteris de dilectore ſuo & de dilectione eius eloquutus eſt. Hic itaq; facit in hac loquutione

tione ſex. Primò demonſtrat quantam charitatem Deus habuerit erga nos · Secundò ad charitatem monet nos. Tertio oſtendit vera eſſe quæ de Dei dilectione dixit. Quartò charitatem commendat. Quintò nos hortatur ad dilectionem Dei. Sextò probat Deum ſine proximo non poſſe verè diligi. Volens igitur oſtendere quantam charitatem Deus habuerit erga nos, ait: *Deus charitas eſt.* Sanè ſi Deus non omnes, vel tantũ meritos diligeret, ipſa charitas, id eſt, dilectio, propriè dici non poſſet. Nunc autem quia omnes, & etiam immeritos diligit, ipſa charitas & dilectio per emphaſim, id eſt, per expreſſionem poteſt dici. Ita quippe exuberat Deus viſceribus pietatis & dilectionis, quod ſuę bonitatis & dilectionis neminem expertem relinquit, facit enim Solem ſuũ oriri ſuper iuſtos, & iniuſtos, & pluit ſuper bonos & malos. Dat iumentis eſcam ipſorum, & pullis coruorũ inuocãtibus eum. Vnde ad eum verè per Sapientem dicitur: Nihil odiſti Domine, eorum quæ feciſti, cæterum dilectio & largitas diuina nequaquam inordinata eſt. Quod vtiq; eſſet, ſi omnes tam bonos quàm malos æquè diligeret. Sed hoc non eſt: imò malis quædã minora bona præbet. Vnde ſcriptũ eſt: Homines & iumẽta ſaluabis Domine, ſcilicet temporaliter. Bonis verò maxima bona reſeruat: quæ ſcilicet nec oculus vidit, nec in auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit. Omnes tamẽ quantũ in ipſo eſt, ęternaliter ſaluabit. Vnde & hic oſtẽdit Apoſtolus quatuor, id eſt, quantũ nos dilexerit: & ad quid: & quãdo: & quomodo. Quantũ nos dilexerit, oſtẽdit cùm dicit: *In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quia miſit vnigenitũ ſuũ filiũ in mundũ.* Multũ fratres mei, nos Deus dilexit: cùm nec aurum, vel argentũ: non Angelum, non aliquam creaturam ſuam, ſed ipſum vnigenitum ſuum & amantiſſimum filium, tradidit pro nobis. Ad quid? oſtẽdit: *vt viuamus per eum.* Non enim ideò dilexit nos, vt ipſe melior eſſet de nobis, ſed vt nos meliores eſſemus de eo. Et hæc eſt fratres, vera dilectio, quæ nõ quærit commoda ſua, ſed aliena. Quando nos dilexit? oſtẽdit cùm ſubdit: *In hoc eſt charitas, nõ quaſi nos dilexerimus eũ: ſed quia ipſe prior dilexit nos.* Tunc ergo dilexit nos cùm nos nõ diligebamus eum, imò contemptores & ini-

Matt. 5.
Pſal. 146.
Sap. 11.
Pſal. 35.
1. Cor. 2.

Perfecta dilectio inimicos diligere. inimici eius eramus. Et hęc eſt fratres mei, vera dilectio & perfecta diligere etiam inimicos. Quomodo nos dilexit, innuit cùm ſubdit: *Et miſit filium ſuum propitiationem.* ſiue (vt alia tranſlatio habet) litatorem pro peccatis noſtris. Benè ergo dilexit nos, qui non dilexit in nobis malū, quod ipſi feceramus, ſed potius bonum, quod ipſe in nobis fecerat, vel facturus erat. Ita ergo dilexit nos, vt nos faceret de peccatoribus iuſtos, de ſeruis liberos, de pollutis ſanctos. Et hæc eſt fratres mei, vera dilectio, diligere in homine bonum, & odiſſe malum.

Sequitur pars ſecunda, in qua hortatur Apoſtolus nos ad dilectionem, dicens: *Chariſsimi, ſi Deus dilexit nos, & nos debemus inuicem diligere.* Eſt autem argumentum à minori, quoniam ſi Deus, qui non tenetur nos diligere, nos dilexit, multò magis nos qui ad inuicem nos diligere tenemur, nos diligere debemus. Tenemur quippè diligere proximum, triplici de cauſa, quia opus Dei eſt: & creatorem in creatura diligere tenemur. Et quia Deus præcepit, vt diligeretur, cuius præceptis obedire tenemur. Et quia Deus homines dilexit, cuius exemplum imitari tenemur. *Triplici de cauſa proximus diligendus.* Diligamus igitur fratres mei, exemplo creatoris noſtri proximos noſtros, non vilia, ſed etiam cariora noſtra eis & pro eis dantes: Diligamus eos non intuitu temporalis retributionis, nec ad vitam temporalem, ſed ad æternam. Diligamus quoq; eos priores, non expectātes vt ipſi prius nos diligant: ſed potius nos eos præuenientes, de non amantibus amātes, vel de inimicis amicos faciamus. Diligamus etiam eos & optemus eis bonum: bonū quod eſt in eis amantes, malum verò ſi quod eſt, in eis odientes, & ab eis auferentes. Ad hoc autem quod aliquis poſſet quærere, quare nos hortaris, primò ad dilexionem proximi: cùm prius deberes nos hortari ad dilectionem Dei? Reſpondet, *quoniam Deum nemo vidit vnquam.* Ac ſi apertè dicat: quia ergo Deus eſt inuiſibilis, & dilectio eius eſt inuiſibilis: propterea vos hortor primò ad dilectionem proximi, in quo ſolus Deus diligitur: Et in cuius dilectione, dilectio Dei verius comprobatur. Vnde & ſubdit: *Si diligamus inuicem,* ſubaudi propter Deum: Deus in nobis manet per dilectionem & charitatem eius, quæ in nobis perfe-

perfecta eſt, id eſt, in vera dilectione proximorum apparet, quia Deus nos diligit verè, & nos eum.

Sequitur pars tertia, in qua oſtendit Apoſtolus ſua & aliorum Apoſtolorum auctoritate vera eſſe quæ de charitate Dei dixerat, oſtendens primò ſe tales eſſe, quibus credi oporteat, cùm ſubdit: *In hoc cognouimus quia in Deo manemus & ipſe in nobis: quoniam de ſpiritu ſuo dedit nobis*, id eſt, de gratiis Spiritusſancti, quibus eruditi, ſanctificati, & purificati ſumus. *Et nos vidimus*, *fide*, filij eius diuinitatem, & oculis corporis, humanitatem eius. *Et teſtificamur* moribus, prædicatione, & miraculis quoniam pater miſit filium ſuũ ſaluatorẽ mundi. Teſtificamur etiam quod quiſquis confeſſus corde, ore, & opere, *fuerit quoniam Ieſus eſt filius Dei, Deus in eo manet*, per gratiam, *& ipſe in Deo*, per charitatẽ. *Et nos*, ſcilicet Apoſtoli, *cognouimus* experimento, hoc eſſe verum, *& credimus charitati quam habet Deus in nobis*, & inde cogimur diligere eum. Infideles enim ideò non diligunt Deum, quia ignorant ſe diligi à Deo. Itaq; fratres, ſi volumus, quod Deus in nobis maneat, & nos in eo, confiteamur Dominũ noſtrũ Ieſum Chriſtũ eſſe verũ Deum veri Dei filiũ, & ſaluatorem mundi. Confiteamur hoc, inquam, corde, ore, & opere: (quoniã vnum ſine aliis non ſufficit) maximè vbi eſt neceſſariũ. Petrus quippè cõfitebatur Dominũ corde, ſed tamen ore negando corruit. Corde enim, vt ait Paulus, creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem. Sed & ſunt quidam falſi Chriſtiani, qui corde & ore Chriſtum confitentur, ſed operibus diffitentur, de qualibus Paulus, Confitentur verbis ſe noſſe Deum, factis autem negant. Nos ergo fratres, Chriſtum firma fide credamus: ardenti charitate diligamus, prædicatione & opere: & etiam ſi neceſſarium fuerit, morte eum cõfiteamur: vt ipſe in nobis, & nos in eo, in æternum manere mereamur.

Rom. 10.

Tit. 1.

Sequitur pars quarta, in qua commendat charitatem quinq; modis. Primò, quod adeò digna ſit, quod Deus eius nomine ſe voluerit appellari. Quod oſtendit, cùm dicit: *Deus charitas eſt.* Dicitur autẽ Deus charitas, & ſubſtantialiter & cauſaliter, & actiuè & paſſiuè. Et ſubſtantialiter quidem, Deus charitas, id eſt, dilectio dicitur, quo-

Deus charitas.

piam eius ſubſtantia dilectio eſt, ſicut ſapientia, potentia, & huiuſmodi. Cauſaliter verò dilectio dicitur, quoniam dilectionem, pacem, & concordiam, in ſuis efficit creaturis. Ipſe enim efficit quod quatuor elementa, licèt contrariarum ſint naturarũ, in vnam dilectionis concordiã connectantur. Ipſe efficit quod quatuor humores in corpore, licèt contrarij ſint, in vnam ſanitatis concordiam vniuntur. Ipſe efficit, quod in Eccleſia multitudinis credentium eſt cor vnum & anima vna. Ipſe quoq; efficit, quod diuerſæ perſonæ ſint vnanimes, & vnius moris in domo. Actiuè etiã dicitur Deus dilectio, quia benignus & ſuauis eſt Dominus vniuerſis: quoſdam per electionem, vt electos: quoſdam per gratiarum collationem, vt præſentialiter iuſtos: omnes verò per eſſentiæ conſeruationem diligens. Paſſiuè verò dilectio dici poteſt, quoniam amabilis eſt in ſe, & dulcis ad amandum. Cuius dulcedinem guſtauerat
Pſal.33. Pſalmiſta, qui dicebat: Guſtate & videte quoniam ſuauis
Pſal.30. eſt Dominus. Et alibi: Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abſcondiſti timentibus te. Secundò autem commẽdat charitatẽ, per hoc quod ea facit nos dignos qui maneamus in Deo, & in quibus Deus maneat. Vnde & ſubdit, *Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Per charitatem quippè in Deo manemus: quia ſi Deum diligimus, corde & deſiderio in Deo manemus: eius mandata facimus, eius volũtatem noſtræ præponimus, totis viribus ad eum feſtinamus. Per charitatem quoq; Deus in nobis manet: quoniam ſi Deum diligimus verè, ipſe habitat in nobis: gratiis ſuis nos implendo, nos ſuſtentando, nos protegẽdo, regendo, & dirigẽdo. Tertiò verò cõmendat charitatẽ, per hoc quod charitas nos ſimiles efficit Deo. Vnde ſubdit: *In hoc eſt charitas nobiſcũ: quia ſicut ille eſt & nos ſumus in hoc mundo.* Id eſt, ſicut Chriſtus eſt miſericors, ſanctus, & bonus, amator etiã inimicorũ. Ita & nos qui ſumus in hoc mundo, per dilectionẽ ei aſſimilari cupientes, ſtudeamus fieri miſericordes, ſancti & boni, & etiã inimicorũ amatores. Iu-
Ioan.12. xta quod ipſe præcepit nobis, Qui mihi miniſtrat, me ſequatur, ſubdens etiã præmiũ, cùm dicit: Et vbi ſum ego, illic & miniſter meus erit. Vnde & hic quartò cõmendat cha-

charitatē,quia facit nos habere fiduciam in aduentu Chriſti. Verū quippè eſt quod vulgò dici ſolet: Securè vadit ad Curiam,qui Præpoſitum habet parentem. Nos quoq; fratres,ſi Deū verè dilexerimus: ſi eum tanquā patrem,ſanctitate, miſericordia, cæteriſque virtutibus imitati fuerimus, eum magna ſecuritate & fiducia, ad ſecundum eius aduentū veniemus Hac ſecuritate cōfiſus Propheta,non timet mortem neq; iudiciū, ſed potius vt adueniat deprecatur: Educ,inquit, de carcere animam meam, vt cōfiteatur nomini tuo. Et Paulus: Cupio diſſolui,& eſſe cū Christo. Quintò etiam cōmendat charitatem,per hoc quod timorem excludit, dicens: *Timor non eſt in charitate, ſed perfecta charitas foras mittit timorem.* Quem timorem? Cùm ſint quinq; ſpecies timoris, ſcilicet mundanus, humanus,ſeruilis,initialis,& filialis. Perfecta charitas mundanum timorem prorſus excludit: quoniam qui perfectè Deum diligit,damna mundanarū rerū non timet: ſed potius quæ ſine amore poſſidet, abſq; dolore relinquere paratus eſt. Excludit etiā ex maxima parte timorem humanum: quoniam qui Deum perfectè diligit,ad pœnam & mortem temporalē non trepidat,ſed potius ſecurus expectat, vt per eam ad deſideratam Dei viſionem perueniat. Excludit etiam penitus timorem ſeruilem: quoniam qui perfectè Deum diligit,per charitatem purgatus à delictis, non habet in cōſcientia vnde timeat,ſed potius vnde gaudeat & ſecurus fiat. Vnde & hic ſubiungitur: *Quoniam timor pœnam habet.* Qui enim ſeruiliter timet pro culpa, cruciatur in conſcientia. Excludit etiam timorē initialem. Vnde & hic ſubditur, *Qui autem timet,* ſubaudis in conſcientia,*nō eſt perfectus in charitate:* quoniam qui Deum verè diligit & perfectè, non vt incipiens, hinc à timore, hinc ab amore diuiditur: ſed totus à dilectionis ſecuritate poſſidetur. Filialem verò timorem, perfecta charitas hinc non excludit: quoniā etiam ille qui hic perfectiſſimè Deum diligit, timet dum eſt in lubrica huius ſeculi via, ne cadat, ne Deum offendat. Timet more caſtæ mulieris ſponſum ſuum: timet non eius aduentum,ſed eius receſſum. Porrò in futura beatitudine,adeò perfecta erit charitas,quod penitus excludet timorē,vel vt omninò nō ſit, vel

Pſal. 14.

Quinque ſpecies timoris.

vel vt non efficiat hominem timoroſum, ſed reuerentem. Quod enim legitur, quia timor Domini ſanctus, permanet in ſeculum ſeculi, vel de bono ad quod duxit, timor, vel de reuerentia intelligendum eſt.

Sequitur pars quinta, in qua nos hortatur ad dilectionē Dei, dicens, *Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipſe dilexit nos*. Tres ſunt præcipuæ cauſæ fratres mei, propter quas Dominū diligere debemus. Prima eſt, quia in ſe bonus & amabilis eſt: quā cauſam notauit ſuperiùs cùm ait, Deus charitas eſt. Secūda eſt, qua diligi meruit, quæ cauſa hic notatur, cū dicitur: Quia ipſe prior dilexit nos. Tertia eſt, quia diligentibus ſe, prēmiū ęternę beatitudinis dabit: quam cauſam notauit ſuperiùs, cùm dixit: Vt fiduciā habeamus in aduentu eius. Quare tanta amoris incitamēta mentem noſtram fratres chariſſimi, ad diligēdum Deum non excitant? Et ſi negligimus eum diligere, eò quòd in ſe bonus & amabilis eſt, quare in miſericordia eius dilectionis beneficia nobis quotidie exhibita: quare deſiderabilia æternæ beatitudinis (quæ nobis prępárauit) prēmia nos ad diligendum eum non inflammant?

Ob tres cauſas dominus præcipuè diligēdus

Sequitur pars ſexta, in qua oſtendit Apoſtolus Deum non poſſe verè diligi ſine proximo, dicens, *Si quis dicit quia diligo Deum, & fratrem ſuum odit, mendax eſt*. Non ait inimicum vel iniquum, quia inimicitiam vel iniquitatem debemus ſemper odio habere, naturæ verò fraternitatem diligere. Et hoc cōtra illos eſt, qui vel propter amicitiam hominis diligunt eius iniquitatem: vel propter iniquitatem hominis, odiunt eius naturam. Deinde probat duplici argumēto Deū non poſſe diligi ſine proximo. Primo argumēto ſumpto à minori, cū dicit: *Qui enim nō diligit fratrem ſuū quem videt: Deum quem nō videt, quomodo poteſt diligere?* Ac ſi diceret, nullo modo. Minus quippè eſt diligere proximum noſtrū quem quotidie videmus, cum quo nutriti ſumus, cui nos ſimilitudo & familiaritas amicat. Maius verò eſt Deum diligere, quem nullo ſenſu cognoſcimus, ſed ſola fide credimus. Idē ſubſequēter probat argumēto ſumpto ab auctoritate mandati, cū ſubdit: *Et mandatum habemus à Deo, vt qui diligit Deum, diligat & fratrē ſuum*. Non enim verè poteſt quis diligere Deū,

niſi

niſi faciat eius mandatum. Vnde idem in Euangelio, Si quis inquit, diligit me, ſermonem meum ſeruabit. Itaque fratres mei, ſi volumus in aduentu ſummi iudicis habere fiduciam & ſecuritatē: diligamus interim Deum & proximum. Deū propter ſeipſum & ſuper omnia: proximum propter Deum, & ſicut nos: Nec diligamus verbo, neque lingua, ſed opere & veritate, Chriſtum in famelicis paſcētes, in nudis veſtientes, in hoſpitibus ſuſcipientes, in infirmis viſitātes, vt ab ipſo mereamur audire: Venite benedicti Patris mei, percipite præparatum vobis regnum à conſtitutione mundi. Amen. *Ioan.14.* *1.Ioan.3.* *Mat.25.*

DOMINICA I. POST TRINITATEM.

Dixit Ieſus diſcipulis ſuis parabolam hanc. *Homo quidam erat diues, &c.* Cùm in hac parabola fratres chariſſimi, etiam nomen pauperis ponatur, patet quia nō ſolùm parabola, ſed etiam hiſtoria eſt. Et parabola quidem eſt, quoniam per ſimilitudinem quid faciendum quídve fugiendum ſit, demonſtratur. Hiſtoria verò eſt, quoniam res geſta eſſe ex paupere, proprio nomine deſignato, comprobatur. Sed quare fratres mei, nomen pauperis ponitur, cum nomen diuitis taceatur, niſi quia pauper per electionem à Deo cognoſcitur: Diues verò per reprobationem à Deo ignoratur? Hinc Moyſi electo dicitur, noui te ex nomine. Et reprobis in futuro à Domino dicetur: Amē dico vobis neſcio vos. In quo fratres, confunditur peruerſitas noſtra, qui nomina diuitum & potentum memoriter tenemus: nomina verò pauperum ſcire negligimus. Et vnde hoc? niſi quia acceptores ſumus perſonarū: & diuites quos Deus ignorat, ſcimus: pauperes verò quos Deus nouit, ignoramus? Attamen legimus de Beato Clemente, quòd pauperes regionū nominatim habebat ſcriptos. Porrò propoſitæ parabolæ, ſex ſunt partes: primo enim ponitur meritum diuitis: ſecundo meritum pauperis: tertio præmium pauperis: quarto pœna diuitis: quinto, diues orat pro ſe: ſexto pro ſuis, nec exauditur. Primo igitur ponitur meritum diuitis cùm dicitur, *Quidam homo erat diues*, oſtenditur autem hìc eſſe verum illud quod Dominus alibi dicit, ſcilicet quod diues difficile intrabit in regnum cœlorum. Et quia facilius eſt camelum per fora- *Luc.16.* *Exod.33.* *Mat.25.* *B.Clemēs.* *Luc.18.*

men acus tranſire, quàm diuitem intrare in regnum cœlorũ. Diuitiæ quippè malè vſæ, ſolent multa vitia generare, vanam gloriam, voluptatem, ſuperfluitatẽ, ſuperbiam & contemptũ. Quod vanã gloriam generẽt, oſtẽditur cũ ſubditur: *qui induebatur purpura & byſſo.* Quod pretioſæ enim veſtes ad gloriam quærantur, inde patet, quod nullus appetit ſe pretioſis veſtibus indui, niſi vbi ſcit ſe à pluribus videri. Si enim in fluxu veſtium, peccatum nõ eſſet, nequaquam Dominus Ioannem Baptiſtam de aſperitate veſtium commendaret, & alios de mollitie repre-

Mat. 11. henderet, dicens: Quid exiſtis in deſertum videre? Hominem mollibus veſtitum? Ecce qui mollibus veſtiuntur, in domibus rẽgum ſunt. Quod voluptatem & luxuriã diuitiæ generant, oſtenditur cùm ſubditur: *Et epulabatur quotidie ſplendidè.* In duobus reprehenditur, & quia feſtiuis conuiuiis delectabatur, & quotidie delectabatur etiam in pretio, in apparatu, & in crapula ciborum, quæ Domi-

Luc. 17. nus prohibuit, dicens: Cauete, ne grauentur corda veſtra crapula & ebrietate, & curis huius ſeculi. Quotidie etiam hoc factitabat: & ſi enim quãdoque ſplendidius & emollius cœnandum eſt, vel propter feſtum, vel propter hoſpites, vel propter infirmitatem, hoc tamen quotidie fa-

Diuitiæ ſuperfluitatem generant. cere, grande vitium eſt. Quod verò ſuperfluitatem diuitiæ generent, oſtenditur in vtroque, quia ſcilicet & ſuperfluè veſtiebatur, & ſuperfluè epulabatur. Quòd ſuperbiam & cõtemptum generent, innuitur, ex hoc quod diues in diuitiis ſe efferebat, & mendicũ ante ianuam ſuam pereuntem deſpiciebat.

Sequitur pars ſecunda, in qua deſcribitur meritum pauperis, cùm ſubiungitur: *Et erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuã eius, vlceribus plenus, cupiens ſaturari de micis quæ cadebant de menſa diuitis, & nemo illi dabat.* Quatuor oſtẽduntur Lazari miſeriæ: quia erat mendicus: quia infirmus: quia nemo in vtroq; ei ſubueniebat: quia ante ianuam diuitis iacẽs, multã tentationem ex præſentium viſione delitiarum, ſuſtinebat: Sicut enim præſentia mendici infirmi, fuit occaſio diuiti maioris damnationis: ita præſentia delitiarum diuitis, fuit occaſio mendico coronæ grandioris. Si enim diues non ha-

beret

beret præſentem mendicum, diuitiarum ſuarum videretur habere excuſationem. Etſi mendicus infirmus à viſione delitiarum remotus eſſet, tantam tentationis pugnam non ſuſtineret. Quantas namque fratres mei, putatis Lazarum ſuſtinuiſſe tentationes, cùm mẽdicus videret quotidie ante oculos ſuos, diuitem & ſuos in diuitiis ſuperabundantem? Cùm infirmus videret diuitem & ſuos in ſua ſanitate exultantes? Cùm eſuriens videret diuitem & ſuos, ex nimia ſaturitate eructantes? cum tot miſeriis preſſus videret quotidie diuitem & ſuos, tot proſperitatibus præflorentes? Magnus certè erat iſte Lazarus, qui tot calamitatibus premebatur nec opprimebatur, qui tot patiens fuit patiens, quem etſi tot flagella torſerunt, tamen patientiam non extorſerunt. Exemplo huius diſcant pauperes & infirmi, in ſuis aduerſitatibus non murmurare: non diuites damnare, ſed Deũ benedicere, & flagella peccatis ſuis aſcribere. *Et nemo illi dabat.* Quia ſicut diues im miſericors erat, ita & immiſericordes miniſtros habebat. Iuxta illud Salomonis: Impius Princeps, omnes miniſtros habet impios. *Sed & canes veniebant, & lingebant vlcera eius.* Vbi homo ſeruo Dei miniſtrare contemnebat: beſtia, prout poterat, ſeruiebat. *Lazarus erat magnus.* *Prou. 29.*

Sequitur pars tertia, in qua pauperis præmium deſcribitur, cùm ſubditur: *Factum eſt autem vt moreretur mẽdicus, & portaretur ab Angelis in ſinu Abrahæ.* Fratres chariſſimi, quis ſicut Dominus Deus noſter qui in altis habitat & humilia reſpicit in cœlo & in terra? Suſcitans à terra inopem, & de ſtercore erigẽs pauperem? Ecce quem homo abhorret, dedignatur, & refugit: pius ſuper omnia Dominus per miniſterium ſuorum ſanctorum Angelorum, viſitat & ſuſcipit, transferens de ſterquilinio margaritam pretioſam, & in beata requie ſuorum collocans electorum. Eſt autem ſinus Abrahæ, locus in ſuperiori inferno tranquillus, in quo qui in fide Abrahæ moriebantur, cùm requieſcebant, expectabãt Chriſtum qui eis regnum cœlorum aperiret. *Pſal. 112.* *Sinus Abrahæ.*

Sequitur pars quarta, in qua deſcribitur pœna diuitis cùm ſubditur: *Mortuus eſt autem & diues, & ſepultus eſt in infernum.* Ecce quem turba miniſtrorum & amico-

amicorum circunuouebat & palpabat, rapitur per durum miniſterium crudelium dæmonum, & transfertur in infernum, de purpura & byſſo in aſperitates tenebrarum, de ſplendidis conuiuiis, in famem & ſitim perpetuam: & de inter blandas manus lachrymantium amicorum, inter duras manus ſtridentium dæmoniorum. Et quare? Nō quia legatur aliquid rapuiſſe vel defraudaſſe, ſed quia ſua ſuperfluè expēdebat, & pauperi nihil dabat. Si ſic fratres dānantur qui nō dant ſua, quid patientur qui rapiūt aliena? *Eleuans autem oculos ſuos cum eſſet in tormentis, vidit Abraham à longè,* tam loco quā affectu (quia Deo coniunctus, aliud quàm Deus velle non poteſt) *& Lazarū in ſinu eius.* Porrò cùm iuſti ſemper videant reprobos in pęnis ad augmētum gaudij, & ad glorificationē ſui laboris: Reprobi tantum antè videre poſſunt electos, ſed pòſt nō: quia ſcriptum eſt: Tollatur impius ne videat gloriā Dei.

Sequitur pars quinta, in qua diues orat pro ſe, nec exauditur, vnde & ſubditur, *Et ipſe clamās,* magis affectu quā voce ait: *Pater Abraham miſerere mei.* Patrē vocat, quem filialiter imitari noluit, & qui viuens in delitiis & miſeriā ignorabat: nunc in tormentis poſitus incipit ſcire quid habeat mali miſeria, & quid boni miſericordia. Vos ergo diuites, ne ſimiliter vobis cōtingat, diſcite per compaſſionē, inter diuitias miſeriā & miſericordiam: Quia nō inueniet in alia vita miſericordiam, qui in iſta non habuerit eam.

Iacob. 2. Vnde Iacobus: Iudiciū ſine miſericordia fiet ei, qui nō fe-
Pſal. 65. cerit miſericordiam. *Et mitte,* inquit, *Lazarum, vt intingat extremum digiti ſui in aquam, vt refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.* Ecce fratres quā terribilis eſt Deus in cōſiliis ſuper filios hominum. Diues, qui micas de menſa ſua cadentes eſurienti dare nolebat Lazaro, ad hoc iuſto iudicio adductus eſt, vt ardens guttā aquę de digito Lazari peteret, & nō acciperet. Qui ſi vel micas ei per miſericordiam dediſſet, aliquod refrigerium in pęnis inueniret. Itaq; fratres, ſi vultis miſericordiā inuenire, miſericordiam facite: vocate pauperes ad conuiuia veſtra, vel ſaltem date menſæ veſtræ reliquias: date vel cadentes micas: ne ſi has fortè dare neglexeritis, refrigeriū in ignē non inueniatis. Sed cur diues potius in lingua arſiſſe me-

moratur,

moratur, niſi quia comeſſationi, & ſociæ eius loquacitati ſeruierat? *Et ait illi Abraham. Fili recordare, quia recepiſti bona in vita tua: Et Lazarus ſimiliter mala, nunc verò cõſolatur, tu verò cruciaris.* Nullus fratres chariſſimi adeò malus eſt, quin aliquid boni aliquando faciat. Nec aliquis adeò in hac vita ſanctus eſt, quin aliquãdo peccatũ faciat. Deus autem iuſtus iudex, nullum bonũ relinquit irremuneratum: nec aliquod peccatum impunitum. Itaq; diues ſi quid boni inter multa mala fecerat, remunerata ſunt ei in collatione temporalis proſperitatis quam amabat. Et ſi quid mali Lazarus inter fidem, ſpem, conſtantiam, & patientiam, cæteraſq; virtutes fecerat, totum ignis tẽporalis tribulationis expiauit. Et econtra, mala diuitis punita ſunt in æterna pœna: Et bona Lazari remunerata ſunt in æterna vita. Hinc diſcant diuites timere dum eis bene ſuccedit in hac vita: dum florent & abundant: ne fortè propter illam proſperitatem, bona ſua in hoc ſeculo remunerẽtur: & peccata ſua igni æterno reſeruentur. Et econtra diſcant pauperes & afflicti benè ſperare, dum paupertate, afflictione, & miſeria puniuntur: quia per illam aduerſitatẽ peccata eorum, ſi patienter ferant, purgantur: & bona eorum æternæ remunerationi reſeruantur. *Et inter hæc, inter nos & vos magnum chaos firmatum eſt: vt qui hinc illuc tranſire volunt, non poſſint, neque inde huc tranſmeare.* Sane ſi illi qui in tormentis ſunt, ad requiem tranſire velint, non eſt mirum. Sed quomodo qui in requie ſunt, ad eos qui in tormentis ſunt, tranſmeare volunt, & non poſſunt? Puto quod ſancti per conſuetam compasſionem & pietatem, quas in hoc ſeculo habuerunt, vellent miſerendo tranſire ad eos qui in pœnis ſunt, niſi eſſent ita diuinæ coniuncti iuſtitiæ, vt aliud quàm Deus velle nulla poſſent ratione. Neque enim in æterna beatitudine, vbi dolor nõ eſt, compaſſio eſſe poterit, quæ ſine dolore non eſt.

Mala diuitis punita, & Lazari bona remunerata.

Sequitur pars ſexta, in qua diues pro aliis orat, nec exauditur, cùm ſubditur: *Rogo ergo te pater, vt mittas eum in domum patris mei: habeo enim quinque fratres: vt teſtetur illis: ne & ipſi veniant in hunc locum tormentorum.* Fruſtratur de ſe, orat pro fratribus: & nunc incipit animas aliorum diligere, qui viuens ſuam non dilexit. Ad cumu-

ſum quippè tormẽtum relinquitur ei, & cognitio, & memoria & compaſſio. Plus enim torquetur ex hoc quod cognoſcit Lazarum nunc glorificatum ſuper ſe, quem olim viderat ſub ſe miſerum. Plus etiã torquetur ex hoc quod recordatur felicitatis ſuæ, quam in domo patris ſui quondam cum fratribus ſuis habuerat. Plus quoq; torquetur ex hoc quod compatitur fratribus ſuis, quos videt per eandẽ vitam, in eãdem vẽturos damnationem. *Et ait illi Abraham, habent Moſen & Prophetas, audiãt illos.* Ac ſi dicat; Lex & Prophetæ docent quomodo æterna damnatio poteſt euitari. *Non pater*, inquit, *Abrahã: Sed ſi quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitẽtiam agent*: quia ipſe ſcripturas cõtempſerat. Tales ſunt hodie multi falſi Chriſtiani, qui ſacris ſcripturis non credentes dicunt, Quis eſt regreſſus ab inferis, qui nobis teſtimonium ferat? in quo ſe eſſe infideles oſtendunt, dum nec præmia iuſtorũ, nec pœnas reproborum credunt. Sed ſubditur: *Si Moſen & Prophetas nõ audiunt, nec ſi quis ex mortuis reſurrexerit, credent.* Siue audire hic ponatur pro credere, ſiue pro obedire, verũ eſſe hodie apparet, quia ſcripturæ de Chriſto teſtimonium ferant. Qui nolunt credere ſcripturis, nolunt etiam credere Chriſto, qui à mortuis reſurrexit. Qui non obediunt legi vel Prophetis minoris perfectionis: non obediunt perfectiori doctrinæ Chriſti, qui reſurrexit à mortuis. Itaq; fratres diſcamus diuitias cõtemnere: modum in veſtibus ac cibariis obſeruare: pauperibus largiores & miſericordes eſſe de bonis nobis commiſſis, pauperes nobis amicos & interceſſores facere: vt cùm defecerimus, recipiant nos in æterna tabernacula. Ecce multos Lazaros quotidie ante ianuas noſtras videmus: ſe importunè ingerunt: rogant qui rogari debuerunt. In quibus fratres mei, ſi forte quædam corrigenda videmus, non ideò eos contemnamus: quia quod eſt in eis piandum, expiat ignis tribulationum. Si boni ſunt, recipiẽdi ſunt, vt fratres & interceſſores noſtri. Sin minus, duplicẽ præbeamus eis eleemoſynam. Demus eis & panem corporalem, & panem verbi ſpiritualem, vt duplicem inde recipiamus mercedẽ. Vt cùm venerit pauper pauperum Deus & Dominus noſter Ieſus Chriſtus, recipiat nos in æterna tabernacula.

Falſi Chriſtiani ſcripturis non credunt.

DO-

DOMINICA SECVNDA
poſt Trinitatem.

CHariſſimi, nolite mirari, ſi odit vos mūdus, &c. Quadripartita eſt hæc lectio fratres chariſſimi. Primo dicit non eſſe mirandum, ſi mali exoſos habeant bonos. Secundò oſtendit eos qui habent charitatem, viuere: & eos qui carent, mori. Tertiò exemplo Chriſti, nos ad dilectionis perfectionem hortatur. Quartò à falſa dilectione mūdi nos dehortatur. Ait itaq; primò, *Nolite mirari ſi odit vos mundus*, id eſt, amatores mundi. Duo dicit, & quòd mundus odit iuſtos: & quod inde non eſt mirandum. Et qua de cauſa mundus, id eſt, mali odiunt iuſtos? Triplici. Prima eſt, quia vita iuſtorum contraria eſt vitæ malorum. Quanta enim contrarietas eſt inter ignem & aquā, inter lucem & tenebras: tanta contrarietas eſt inter iuſtitiam & iniuſtitiam: inter caſtitatem & luxuriam, inter cęteras virtutes, & vitia eis cōtraria. Propterea inter cultores iſtarū, & cultores illorum, pax & concordia eſſe non poteſt. Secunda cauſa eſt, quia boni odiunt vitam malorum, & damnant. Tertia eſt, quia eos reprehendunt & corrigūt, cupientes eos auferre diabolo, & lucrari Deo. Itaque cùm boni malos bono odio odiant, mali eos iniquo odio perſequuntur, iuxta illud: perfecto odio oderam illos, inimici facti ſunt mihi. Perfectum quippè odium eſt, quādo ita odimus vitium iniqui, quod eius naturam diligimus: quod non odium, ſed potius dilectio eſt. Vnde Pſalmiſta: Poſuerunt aduerſum me mala pro bonis; & odium pro dilectione mea. Ioannes Baptiſta arguebat Herodem, dicens: Non licet tibi habere vxorem fratris tui. Sed vnde Herodes debuit Ioanni gratias agere, inde eum incarcerauit, & decollauit. Hæc eſt retributio malorum. Porrò quibus de cauſis mali odio habeant bonos, ſapiens complectitur his verbis: Dixerunt impij, apud ſe non rectè cogitantes: Circunueniamus iuſtum, quoniam contrarius eſt operibus noſtris. Promittit ſe ſcientiam Dei habere, tanquam nugaces æſtimati ſumus ab illo, & abſtinet ſe à viis noſtris, tanquam ab immunditiis, &cæt. Quare non eſt mirandum ſi mali odiunt bonos, quia amatores mundi ſunt, vnde & hic mundus vocantur. Si quis

1. Ioan. 3. — *Triplici de cauſa mali odiunt iuſtos.* — *Pſal 138.* — *Perfectū odium.* — *Pſal. 108.* — *Marc. 6.* — *Sap. 2.*

1.Ioan.2. quis autem (teſte Ioanne) diligit mundum, non eſt charitas patris in eo. Quare non eſt mirandum, ſi mali odiūt bonos: quoniam etiam ſeipſos odiunt. Qui enim diligit iniquitatem, odit animā ſuam. Quomodo diliget alium, qui ſeipſum non diligit? Quare non eſt mirandum, ſi mali odiunt bonos? Quia ſic conſueuerunt, faciunt non quod boni mereātur, ſed quod ipſi ſolent. Sic ab initio Cain iniquus iuſtum Abel fratrē ſuum perſequutus eſt & occidit. Sic iniqui fratres, iuſtum Ioſeph, ſic iniquus Saul, ſanctū Dauid: ſic impij Hebræi, ſanctos prophetas. Sic iniqui Iudęi Chriſtū, ſic infideles fideles. Propterea fratres chariſſimi, nec miremini, ſi mundi amatores vos odiunt & perſequuntur. Dominus enim ſuis diſcipulis inquit, Si me perſequuti ſunt, vos perſequentur, vt impleatur illud Pſalmiſtæ Quia odio habuerunt me gratis.

Mali ſeipſos non diligunt.

Ioan.15.

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtendit eos qui charitatem habent, viuere: illos qui non habent, mori: cùm ſubdit, *Nos autem ſcimus quia tranſlati ſumus de morte ad vitam, quoniā diligimus fratres* Ac ſi dicat: quandiu fuimus ſine dilectione Dei & proximi, in morte peccatorum eramus. At poſtquā cœpimus Deum & proximū diligere, cœpimus viuere, vita ſcilicet virtutum. Sicut enim odiū & contemptus eſt fons omnium vitiorū: ita econtrario charitas Dei & proximi, eſt fons omnium virtutum. Per dilectionē quippè connectimur Deo & proximo, vt ſimus mēbra corporis Chriſti, quod eſt eccleſia. At ſi dilectione caremus, iam nec membra Chriſti, nec de integritate eius corporis ſumus, nihil fructus facientes, ſed mortui & dānationi deputati. Quod Dominus in Euangelio per ſimilitudinem vitis & palmitum oſtendit, dicens: Ego ſum vitis & vos palmites. Sicut palmes ex ſe non poteſt facere fructum, niſi manſerit in vite: ſic nec vos niſi in me manſeritis. Si quis in me non māſerit, mittetur foras ſicut palmes & areſcet, & colligent eum & in ignem mittent, & ardet. Vnde & hìc ſubditur, *Qui non diligit, manet in morte.* Videat ergo vnuſquiſque noſtrū penes ſe, ſi diligit Deū & proximum. Et ſi diligit, ſciat quia in Deo viuit, & mēbrum Chriſti eſt. Si autem nō diligit, ſciat quia in peccato mortuus eſt, & membrum Chriſti non eſt. Talis ergo per

Charitas Dei & proximi fons omniū virtutum.

Ioan.15.

pœni-

pœnitentiam feſtinet reſurgere,& per charitatem Chriſto adhærere, ne fortè tanquam palmes præciſus, in ignem æternum mittatur. Et ſi ſic reus eſt qui non diligit, qualis eſt ille qui etiam odit? *Omnis*, inquit, *qui odit fratrẽ ſuũ, homicida eſt.* Non ait inimicum, vel iniquum: quoniam inimicitiam vel iniquitatem hominis odiſſe bonũ eſt: fraternitatem verò naturæ odiſſe, homicidium eſt. Proinde fratres, magna diſcretio hîc habẽda eſt, vt ſcilicet ita odio habeamus hominis vitium, quod non naturam: Et ita diligamus hominis naturã, quod vitium eius odio habeamus. Quod contra illos eſt, qui vel propter amicitiam hominis, conſentiunt eius vitiis, vel propter inimicitiam vitiorum odio habent hominis naturam. *Et ſcitis quoniã omnis homicida non habet vitam æternam in ſe manẽtem,* ſicut nec palmes aridus, & à vite præciſus. *Vitium hominis. Natura hominis.*

Sequitur pars tertia, in qua ad perfectionem charitatis nos hortatur exemplo Chriſti, dicens: *In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniã ipſe pro nobis animam ſuam poſuit, & nos debemus pro fratribus noſtris animas ponere.* Ac ſi diceret: Charitas per exhibitionem operis cognoſcitur. Sicut ergo Deus, charitatem, quam habebat erga nos per operationem nobis demonſtrauit, ponendo pro nobis animam ſuam: ita & nos charitatem quam habemus in proximos, opere oſtendamus, ponẽdo pro eis animas noſtras. Eſt autem argumentum à maiori. Quoniam ſi Deus, qui nõ tenebatur, tantus & talis, & prior pro nobis talibus, & tantus, animam ſuam poſuit: quanto magis nos, qui tenemur pro fratribus noſtris comparibus animas noſtras corporales ponere debemus? Vt ſcilicet ſi viderimus fratres noſtros à gentilibus captos, in fide titubantes & dubios, tenemur eos, animas noſtras pro confirmatione fidei ponendo, in fide cõfirmare, ne fortè negando in anima perirẽt. Pro vita verò proximi corporali, vitam noſtram ponere non tenemur. Legimus tamen in Dialogo Sanctum Sanctolum pro quodam clero ab infidelibus capto, vitam ſuam obligaſſe, vt ſcilicet mane vel captũ, vel ſeipſum pro eo eis reſtitueret. Quem cum nocte recedere compuliſſet, ipſe pro eo mane ſeipſum exhibuit gladiatori. Qui cum ſanctũ eleuato gladio decollare *S. Sanctolus.*

vellet, dextera eius diriguit. Ad quod miraculum infideles admirantes, veniam ab eo poſcunt, & vt prece ſua dexteram ſuo decollatori redderet, exorāt, & quod vellet munus ab eis poſtularet. At Sanctus exacto per iuſiurandum ab eo, ne vltra ſanguinē Chriſtianum funderet, ei dexterā reſtituit, & omnes captiuos Chriſtianos quos tenebant, liberos recepit. Ecce fratres mei quanta ſit virtus charitatis, dum vnus corpus ſuum, pro corpore alterius morti exponit, virtus diuina demonſtratur. Et non ſolùm illi duo, ſed etiam multi à morte liberantur.

Sequitur pars quarta, in qua dehortatur nos à falſa dilectione, dicens: *Si quis habuerit ſubſtantiam huius mundi, & viderit fratrem ſuum neceſſitatem patientem: Et clauſerit viſcera ſua ab eo, quomodo charitas Dei* (quæ etiam animam pro proximis ponit) *manet in eo?* Ac ſi dicat: Qui non dát fratri indigenti mundanam quā habet ſubſtantiā, quomodo pro eo daturus eſt animam ſuam? In hoc enim vera dilectio à falſa diſcernitur: quoniam vera dilectio nō poteſt claudere viſcera pietatis, ſed quod poteſt, operatur. Si multū habet, multum præbet. Si modicum, etiam illud libenter impartitur. Sitienti ſi habet vinum, porrigit: ſi non habet, dat vel aquam calidam. Quod ſi caret lignis

Mat.10. quibus eam calefaciat: det vel frigidam aquam. Nec amittet

Mar.9. tet mercedē ſuam dicente Domino: Si quis dederit in nomine meo calicē aquæ frigidæ, non perdet mercedē ſuam. Quod ſi plus non poteſt, det ſaltem conſolationē, det vel compaſſionem & orationem, & bonam voluntatem, quæ

Luc.2. plus nequeunti ſufficit. Scriptum eſt enim: Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Dilectio verò falſa eſt, quæ cùm poſſit auxilium ferre, diſſimulat, & non opere, ſed ſolis verbis & promiſſis amat. A qua nos dehortatur Apoſtolus ſubdens: *Filioli mei, non diligamus verbo, neque lingua, ſed opere & veritate*, id eſt non diligamus verbo ſolo: vt quidam ſimulatores faciunt: ſed etiam opere. Nec diligamus linguoſa & blanda fictione, ſed cordis veritate. Nos itaq; fratres mei, non fictam, ſed verā habeamus dilectionem. Quod vtiq; erit, ſi Deum ſolum in proximo diligere nouerimus: Si noſtræ dilectionis & operis ſolum Deum cauſam ſtatuerimus: ſi non ab homine, ſed à ſolo Deo remunc-

muneratIonem expectauerimus: Si nō hominibus, ſed ſoli Deo in omnibus placere quæſierimus: Si non in terra, ſed in cœlo theſaurizare certauerimus. Præſtante Deo & Domino noſtro, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA II. POST TRINITATEM.

Dixit Ieſus diſcipulis ſuis parabolam hanc: Homo quidam fecit cœnam magnā, & vocauit multos. In hac parabola fratres chariſſimi, ſeptem animaduertenda ſunt. Præparatio magnæ cœnæ, multorū inuitatio, Ad cœnam vocatio, Quorūdam excuſatio, aliorum introductio, aliorum etiam compulſio, Excuſantium æterna cōcluſio. Porrò præparatio magnæ cœnæ, eſt æternæ beatitudinis à cōſtitutione mundi prærordinatio. Hæc autē beatitudo multis vocatur nominibus. Vocatur autem hic cœnæ magna: alibi regnum cœlorum, alibi patria cœleſtis, alibi gaudium ęternum, alibi requies, & huiuſmodi. Et quare hoc? Quoniam cùm beatitudo cœleſtis ſit tanta & talis, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcēdit, &c. Sicut humanus animus non poteſt eam intelligere: ita nec humana verba eam poſſunt ſignificare. Sicut enim magnitudini rei ſuccumbit intellectus: ita rem (vt eſt) verba non explicant. Quia tamen neceſſe erat nobis eam vtcunque ſignificari, nec nos homines poteràmus, niſi per humana verba & intelligere & fari: nominatur eadem beatitudo nominibus multis, mutuatis & improprijs, & temporalem ſignificantibus voluptatem. Multis autem nominibus ideò ſignificatur, vt proprietas æternæ beatitudinis, quæ non ſignificatur nomine vno, ſignificetur alio. Si enim vno nomine poſſet plenariè ſignificari, non neceſſe eſſet eam multis nominibus deſignari. Mutuatis: quia omnia iſta nomina, beatitudo, cœna, regnum cœlorum, patria cœleſtis, & huiuſmodi, de temporalibus ad æterna tranſlata ſunt, cùm comparatio temporalium ad æterna, nulla ſit. Improprijs: quia rei veritatem nō exprimunt, ſed vtcunque per ſimilitudinem innuunt. Temporalem ſignificantibus voluptatem: vt per temporales voluptates, quæ breues ſunt & vanæ, ſignificetur illa æterna voluptas, quæ indeficiens erat & vera. Quia ergo

Luc. 14.

Eſa. 64.
1. Cor. 2.

homo hic maxime delectatur in ſplendida cœna: ideò regnũ cœlorum, in quo non erit neceſſe manducare, vocatur hic Cœna: quoniam ibi ſancti poſt veſperam huius mundi, æterna reficientur ſatietate. Magna verò dicitur: quia erit ſufficiens, & numeroſitati, & capacitati vniuerſorum. Inuitatio verò ad hanc cœnam, fit quando homo ad fidem accedit. Quando enim fratres, ad fidem & ad Sacramenta accedimus, tunc nobis promittitur. Quod ſi in fide perſeuerauerimus, illius æternæ beatitudinis participes erimus. Ecce fratres, omnes ad illam æternam cœnam inuitati ſumus. Ad illam ergo fide & deſiderio tendamus, & operibus nos dignos efficiamus. Ad horam verò cœnæ per ſeruum vocamur, quando per prædicatorum ordinem monemur, vt venire ad æternam beatitudinem feſtinemus. Ecce fratres ipſe qui loquor, qualiſcunque ſum, ſum ſeruus qui vos voco ad horam cœnæ. Hora enim cœnæ iam erit in fine mundi, vel etiam in fine vniuſcuiuſque. Cùm enim de hoc ſeculo eximus, ad illam æternam cœnam (ſi digni ſimus) intramus. Clamo etiam fratres, clamo vobis, præparate vobis quàm citò ad æternam, dum poteſtis: ne fortè tunc incipiatis velle cùm non poteritis. Abluite per pœnitentiam conſcientiam. Induite vos nuptiali veſte: Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris. Nam ſoli tales ad cœnã admittentur. Sed ecce fratres, alij vocantur & conſentiunt. Alij vocantur & etiam compelluntur. Quidam igitur ſe excuſant, quorum ſunt tria genera: Alius dicit: *Villã emi, & neceſſe habeo exire & videre illam.* Iſte fratres mei villam emit, qui ſuperbiam dominationis per ſuperbiam ſibi acquirit. Tales ſunt hodie, vnde magis dolendum eſt, multi, qui contempta æterna cœna, honores & dignitates ſibi emunt, non ſolum pro eis hominibus pretium dantes nummorum, ſed etiam pro eis animas ſuas diabolo venundantes. Heu quàm peſſima commutatio. Quid dicam ſuper his qui etiam facinus in ſancta Eccleſia facere non erubeſcunt? Qui ordines, qui Eccleſias, qui Eccleſiaſticorum officia Sacramentorũ vendunt vel emunt? Porrò cum quo ſunt hi computandi, niſi cum Iuda & Iudæis qui Chriſtum vendiderunt & emerunt, quorum pecunia cum

Luc. 12.

cis

eis erit in perditionem. Vt Petrus inquit ad Simonē Magum. Hi autem neceſſe habent exire ab inquiſitione & amore ſpiritualium bonorū, & videre per amorem vilem emptarum dignitatum: extra alti, intus deiecti: extra clari, intus tenebroſi. De his ſcriptum eſt, hereditas ad quam feſtinatur in principio, benedictione carebit in nouiſſimo. Alius dixit: *Iuga boum emi quinque, & eo probare illa.* Per quinque iuga boum, quæ combinata ſunt, ſignificantur quinque ſenſus corporis, qui ſimiliter in membris combinati ſunt. Sicut enim iuga boum colunt & curant terram, ita quinque ſenſus corporis, colunt & curant terrena. Iuga boum emit, qui pretio animæ ſuæ ſola temporalia quinque ſenſibus ſubiecta, acquirit & emit: quorum oculi, ſola pulchritudine corporalium ſpecierum capiuntur: Aures, ſolis canoribus vanarum melodiarum delectātur. Guſtus ſapore vinorum, ciborum & ſalſamentorum ineſcatur. Nares ſuauitate odorum luxurioſorum irretiuntur, Tactus luxurioſis contactibus delectatur. Vnde conuenienter ſubiungitur & eo probare illa. Per quinq; enim ſenſus, res exteriores probantur. Oculus enim probat quæ ſunt magis pulchra. Auris, magis canora. Naris, magis fragrātia: Guſtus, magis ſapida: Tactus, magis ſuauia. Cùm autem tam iſte quàm ſuperior ire ad æternam cœnam contemnat: tamen ſe excuſari rogat, dicens: *Rogo te, habe me excuſatum.* Quoniā qui temporales honores & diuitias terrenas ambiūt & quærunt, & peſſimā commutatione emunt, cum nimis amata derelinquere, vel contemnere nolint, tamen à religioſis ſe apud Deum excuſari & pro ſe orari rogant. Quaſi dicant, iſta non poſſum contemnere, ſed rogo te, vt me excuſes, & ores pro me. Vox quidem ſonat humilitatem, ſed mens habet contemptum & ſuperbiam. Alius verò dixit: *Vxorem duxi, & ideo non poſſum venire.* Nomine vxoris, voluptas & luxuria carnalis hîc intelligitur. Non quia vxorem ducere ſit malū, ſed quoniam multi ob ſolam voluptatem eam ducunt. Qui ergo voluptati corporis ſeruit, ita conſuetudinariis vitiis carnis irretitur, vt ſe ad magnam Dei cœnam ire non poſſe fateatur. Hæc igitur tria genera excuſantium retinentur ne eant ad cœnam Dei, illis tribus vitiis, quæ Ioannes in

Act. 8.

Prou. 20.

Quinque iuga boum notāt quinque ſenſus corporales.

1.Ioan.2. Epiſtola ſua ponit, dicens: Nolite fratres diligere mundum: nec ea quę in mundo ſunt: quoniam quicquid eſt in mundo, aut eſt concupiſcentia carnis, id eſt voluptas: aut concupiſcentia oculorum: id eſt diuitiarum, aut ſuperbia vitæ, id eſt ambitio honorum. Et ſubiungit. Ibidem. Si quis autem diligit mundum, non eſt charitas patris in eo. Itaque fratres mei, animũ noſtrum ab amore ſeculi auertamus: amorem voluptatis refrenemus: Cupiditatem diuitiarum à nobis excludamus: ſuperbiam & ambitionem euitemus. De introductione aliorum ad cœnam ſubiungitur, cùm dicitur: *Exi citò in plateas & vicos ciuitatis: Et pauperes ac debiles, cæcos ac claudos, introduc huc.* Per iſtos fratres mei, qui nec excuſant, nec compellũtur intrare, ſignificãtur humiles, & de Deo multum, nihil verò de ſe præſumentes: cùm ſint in plateis & vicis, id eſt, in latitudine & ſtrepitu ſecularis vitæ: tamen ſunt pauperes ſpiritu: debiles ſe reputantes: ſunt & cæci, id eſt, ignorantiam ſuam confitẽtes: ſunt & claudi, id eſt, imperfectionẽ ſuam recognoſcentes. Iſti enim vocantibus ad æternã cœnam, tanto citius conſentiunt, quanto terrena plus contẽnunt: quanto debilitatem ſuam magis recognoſcunt, tanto terrenam voluptatem minus appetunt. Impoſſibile enim eſt aliquem ſimul diligere Deum & mundum. Quanto enim quis plus diligit Deum, tanto plus contemnit ſeculũ: Et quanto plus diligit ſeculum, tanto plus contemnit Deũ. Itaq; fratres, ne amemus illud quod citò relicturi ſumus. Mũdana omnia iam relinquemus, vel ab eis relinquemur. Illa diligamus quæ non tranſeunt, quæ poſſeſſores ſuos beatos faciunt. De compulſione verò aliorum ſubiungitur, cùm dicitur: *Exi in vias & ſepes, & quoſcunque inueneris, compelle intrare.* Per iſtos ſignificantur remotiores, qui in viis & negotiis huius ſeculi, à ciuitate Dei longius euagantur. Qui cùm ſint indurati in amorẽ mundi, ad cœnam Dei non veniunt, niſi compellantur per aduerſitates, per paupertates, per infirmitates, & per afflictiones. Qui cũ vident ſe in hoc ſeculo non poſſe inuenire requiem & felicitatem quam quærebant, aduerſitatibus compulſi conuertuntur ad Dominum. De qualibus Dominus ſub ſpecie adulteræ mulieris, loquitur ad Iudæam, dicens:

dicens: Sepiam viam tuam ſpinis, & ſepiam eam maceria,& non poteris inuenire ſemitam tuam. Quæres amatores tuos & non inuenies: quæres illos, & non apprehẽdes,& dices, reuertar ad virum meum: quia melius erat tunc mihi quàm nunc,& Dauid: Cùm occideret, inquit, eos, quærebant eum & reuertebantur. Propterea fratres mei, conſiderate quoniam quando Dominus ſinit homines proſperare in viis ſuis malis, & prauas voluntates adimplere, iuſtitia quidem eſt occulta, ſed magnæ iræ Dei ſignum eſt. Vnde Dominus per Pſalmiſtam. Et dimiſi, inquit, eos ſecundum deſideria cordis eorum. Et per Prophetam: Iam vltra non iraſcar tibi, zelus meus receſſit à te. Contra quod Dauid orans ait: Non tradas me à deſiderio meo peccatori, id eſt, diabolo. Quando verò Deus non permittit peccatores implere malas voluntates ſuas, ſed eos impedit, & aduerſitatibus affligit miſericordiæ Dei ſignum eſt: Qui ideò hic ferit, ne in æternum feriat, ideò hic non parcit, vt in æternum parcat. De concluſione verò excuſantium ab æterna cœna, ſubiungitur: *Amen dico vobis, quod nemo illorum qui vocati ſunt, guſtabit cœnam meam.* In quo conſideranda eſt fratres chariſſimi, magna ſeueritas æterni iudicis. Ipſe enim qui modò paterno affectu blanditur, qui nos inuitat promiſſis, qui nos trahit, nunc per inſpirationem interiorem, nunc nos compellit per aduerſitatem: qui nunc nos rogat, qui rogari debet; qui nunc nobis mittit legatos & compoſitores pacis, & quod maius eſt, fugientes reuocat, contemptores inuitat. Vnde ipſe per Prophetam: Aures tuæ audient vocem poſt tergum monentis. Ipſe in iudicio terribilis apparebit: Et illis qui nunc vocantem contemnunt, quamuis tunc clamitent: Domine, Domine, aperi nobis, terribiliter eis dicet: Amẽ dico vobis, neſcio vos. Nos ergo fratres, dum tempus habemus, vocationes eius ſequamur: non ambitione, non cupiditate, non voluptate, retardemur. Flagella eius & caſtigationes cum gratiarũ actione ſuſcipiamus: Vt ad æternam eius cœnam vel compulſi perueniamus Ipſo nos trahente, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

Oſeæ. 2. *Pſal. 77.* *Pſal. 80.* *Eſa. 54.* *Ezech. 16.* *Pſal. 139.* *Eſa. 30.*

DOMINICA III. POST TRINITATEM.

1.Pet.5. *HVmiliamini ſub potenti manu Dei, vt vos exaltet in tempore viſitationis, &c.* Quatuor facit Apoſtolus hac in lectione fratres chariſſimi. Primò enim nos monet vt humiliemur. Secũdò vt omnem ſolicitudinem noſtram in Deo ponamus. Tertiò vt ſobrij & vigilantes ſimus. Quartò ſpondet auxilium Dei nobis affuturum. Primò igitur nos monet ad humilitatem. Eſt autẽ humilitas virtus quæ facit hominem ex veriſſima ſui cognitione ſibimetipſi vileſcere. Sicut autem ſuperbia eſt radix omnium malorum ſiue vitiorum: ita econtrario humilitas eſt fundamentum omnium virtutum. Qui enim virtutes ſine humilitate congregat, quaſi puluerẽ in ventũ portat. Cæteræ enim virtutes, ſine humilitate, non ſolùm non proſunt, imò nocent, dum faciunt hominem ſuperbire. Adeò quippè Deo eſt grata humilitas, quod plus placet Deo peccator humilis, quàm iuſtus ſuperbus. Sicut ipſe nobis demonſtrat per exemplum humilis Publicani, & ſuperbi Phariſæi. Hanc virtutem Dominus noſter Ieſus Chriſtus præcipuè profeſſus eſt, & ad eam exemplo ſui nos inuitat, dicens: Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde. Quem ſequens beata Dei genetrix, quaſi oblita virginitatis, cæterarumque virtutum quibus præfulgebat, quia reſpexit, inquit, humilitatem ancillæ ſuæ. Hæc virtus fecit Moyſen Deo familiarem eſſe. Hæc fecit Dauid ſecundùm cor Domini eſſe. Ad hanc igitur nos hortans Apoſtolus Petrus cùm ait: *Humiliamini ſub potẽti manu Dei, vt vos exaltet in tempore viſitationis.* Porrò quidam ſunt ſub manu Dei, nec humiliantur. Quidam verò ſub manu Dei ſunt, & humiliantur. Quidam verò etiam ante manũ Dei humiliantur. Intelligimus autem hic per manum Dei, caſtigationem & flagellationem. Vnde Iob: Miſeremini mei, ſaltem vos amici mei: quia manus Domini tetigit me. Sub manu ergo Dei ſunt, nec humiliantur, qui à Deo flagellantur, nec tamen per humilitatem mentis recognoſcunt peccata vt emendantur. Talis erat Herodes, talis Antiochus, talesque cæteri peruerſi, qui à Domino flagellantur, nec tamen humiliantur aut emendantur. De qualibus Dominus per Prophetã, percuſſi eos, & nõ doluerũt:

Humilitas quid.

Virtutes ſine humilitate non proſunt.

Mat.11.

Luc.1.

Iob.19.

Ierem.5.

Et alibi, Curauimus Babylonẽ, & non eſt ſanata. Ac ſi dicat: Ea quæ ad curationem eius ſufficere debuerunt, fecimus: ipſa tamẽ curata nõ eſt. Tales grauius cunctis in inferno puniẽtur, quia hìc nec per flagella emẽdati, ſed deteriorati ſunt. Sub manu verò Dei humiliantur: qui ſub flagellis ſuis peccata ſua recognoſcẽtes, humiliantur & corrigũtur. Talis fuit Paulus, qui percuſſus à Domino humiliatus & emendatus eſt. Tales fuerunt illi, de quibus legitur: cùm occideret eos, quærebant eum & reuertebantur. *Pſal. 70.* Ante etiam manum Domini humiliantur, qui nulla afflictione, nullisq; flagellis attriti, ſponte in proſperitate ſua humiliãtur, & in melius emendãtur. Talis fuit Moſes, talis & Dauid, qui etiam in proſperis humiles extiterunt. Prima igitur humilitas, quia fit in ſolo corpore, eſt inutilis. Secunda quia fit etiam in mente, bona. Tertia quia fit in mente & etiã ſponte, optima. Quoniã verò à Deo humiliantur quidam, & detinẽtur inter flagella, ita vt deſperant, ſubdit Apoſtolus, *Vt vos exaltet.* Quaſi diceret, ita humiliamini ſub flagellis Dei, quod ſpẽ habeatis, quod ipſe vos exaltabit. Et quoniã rurſus hìc fictè humiliantur, vt in hac vita quidã exaltentur, vt hypocritæ, ſubdit. *In tempore viſitationis*, id eſt, in ſecundo aduentu ſuo. Qui enim quærunt exaltari hìc, in alia vita digni erunt humiliari.

Sequitur pars ſecunda, in qua monet nos Apoſtolus, vt omnẽ ſollicitudinẽ noſtrã in Deum ponamus, his verbis, *Omnem ſollicitudinem veſtrã in eum proiicientes: quoniam ipſi cura eſt de vobis.* Ac ſi dicat, ne putetis ſub flagellis, quibus Deus vos affligit, vos à Deo negligi: ſed potius tunc in eum ſperate: quoniã flagella non negligentes, ſed amantis ſigna ſunt. Porrò omnẽ ſollicitudinẽ & ſpem noſtrã in omnibus in Deũ ponere debemus, ſed de diuerſis diuerſo modo. Sollicitudinẽ enim de ſalute animę noſtræ ita in Deum ponere debemus, quod & nos de ea non minus inde ſolliciti ſimus: ſcientes quoniam nõ dormientibus neq; negligentibus, ſed ſollicitis & laborantibus prouenit regnũ Dei. Vnde & ſubditur, *Sobrij eſtote & vigilate, etc.* Sollicitudinẽ verò de his quæ ad corporalem vitam pertinẽt, ita in Deum ponere debemus, vt & ipſi & ſi non ſollicitudinẽ de his, tamẽ prouidentiã habeamus. Sollici-

tudinem de his, tamen prouidentiã habeamus. Sollicitudinem enim nos habere de his Dominus prohibet, dicẽs, Ne ſolliciti ſitis, dicentes: quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur. Scit enim pater veſter cœleſtis, quia his omnibus indigetis. Prouidentiã verò de his
2. Theſ. 3. habere nõ prohibemur. Vnde Apoſtolus, Qui nõ laborat, nec manducet. Et alibi: Magis autem laboret vnuſquiſq; vt habeat vnde tribuat neceſſitatẽ patienti. Et Salomon:
Prou. 20. Propter frigus piger arare noluit: mẽdicabit ergo in æſtate, & non dabitur ei. Cùm enim prohibemur cogitare de craſtino, craſtinum pro futuro remoto intelligendum eſt. Non eſt cogitare de craſtino, annonã præſenti anno pro-
Mat. 6. uidere. Sufficit enim, inquit, diei malitia ſua, id eſt, ſatis eſt de præſentibus miſeriis & neceſſitatibus corporis cogitare. Vt quid enim ſolliciti eſſemus de futuris miſeriis & penuriis, quas fortè nunquam viſuri ſumus? Sollicitudinem quoq; noſtram in periculis & dubiis, & in quibus humanum deficit conſiliũ, ita in Deum ponere debemus, vt & ſollicitudo noſtra nobis prouidere non poſſit: tamẽ ſollicita oratione Deum ſollicitemus, vt ipſe nobis conſulere dignetur & prouidere, qui non derelinquit ſperantes in
1. Pet. 5. ſe. Quoniam ipſi, inquit, cura eſt de vobis; tanquam, bono patrifamiliâs de familia ſua. Simus ergo boni ſerui Deo: & ipſe erit bonus paterfamiliâs nobis. Si fideliter ei miniſtramus & ipſe tam præſentia ſtipendia quàm æterna præmia nobis fideliter prouidebit.

Sequitur pars tertia, in qua hortatur nos Apoſtolus ad ſobrietatẽ & vigilantiã, dicens: *Sobrij eſtote & vigilate in orationibus, quia aduerſarius veſter diabolus, tanquã leo rugiens, circuit, quærens quẽ deuoret* Sobrios nos eſſe præcipit Apoſtolus, nõ ſolùm à comeſſatione & ebrietate, ſed etiã à calice Babylonis, id eſt, ab ebrietate ſecularis cupidi-
Luc. 21. tatis. Hoc eſt quod Dominus ait in Euangelio, Videte ne grauentur corda veſtra crapula & ebrietate, & curis huius ſeculi: ne fortè veniat in vos repẽtina calamitas. Sed quia nõ ſufficit ſobrios eſſe, niſi etiã nos oratione muniamur, addit, *Et vigilate in orationibus*. Porrò in oratione nos præcipit vigilare, non ſolùm vt in ipſa oratione non vagi mente, ſed potius intenti & vigiles ſimus: ſed vt etiã non

ſo-

ſolùm in diurnis horis, ſed etiam in nocturnis, in oratione meminerimus vigilare. Iuxta quod præcepit Ieremias: Surge & lauda in principio vigiliarum tuarū. Et Dauid: Septies in die laudē dixi tibi. Et media nocte ſurgebam ad confitendum tibi. Et quare eſt vigilādum in orationibus? *Quia aduerſarius*, inquit, *vester diabolus, tanquam leo rugiens circuit, quærēs quem deuoret.* Quatuor reddunt diabolum inſtructorem ad nocendum. Quia nunquam dormit, ſed ſemper vigilat in inſidiis: quia eſt inuiſibilis, & ideò magis nocere poteſt, quia naturali callet ingenio, quia eſt longæuus, & ideò ex longa experientia verſutior. Quia ergo aduerſarius noſter ita eſt munitus: ideò maior neceſſitas nobis incumbit vigilandi. *Tanquam*, inquit, *leo rugiēs.* Quando diabolus apertè ſæuit, leo vocatur, quando occultè immittit nobis venenoſas tentationes, ſerpens dicitur: quando per calliditatem nos circumuenit, dicitur vulpes: quando non in principio, ſed in fine fallit, dicitur ſcorpio vel draco, & huiuſmodi. Vnde ſcriptum eſt: Super Aſpidem & Baſiliſcum ambulabis, & cōculcabis Leonem & Draconem. Sicut autem leo rugiendo mittit quendam terrorem, & obſtupefactionem animalibus ne fugere poſſint: ita diabolus adueniens ſolet mittere hominibus quendam horrorem & ſtuporem, ne ſibi cauere queant. Circuit quoque ad modum leonis ouile fidelium: vt ſi quem inueniat ab vnione aliorum errantem, occidat. Circuit etiam vnumquemque fidelem, vt ſi fortè inueniat in eo aliquam partem minus munitam, per eam introëat & perimat. Proinde fratres mei, maiori violentia vnuſquiſque ſe cuſtodiat, ne ab vnione fidelis gregis ſegregetur. Seruet etiam iuxta Salomonem, omni cuſtodia cor ſuum: ne fortè per incuriam noſtram aliquis introitus in nobis ab aduerſario reperiatur. Cui quomodo reſiſtendum ſit, oſtendit, ſubdens: *Cui reſiſtite fortes in fide.* Iunge igitur fidem cum ſobrietate & oratione, quas præmiſit, & habes tria per quæ diabolo potes reſiſtere. Per ſobrietatem quippè vigilamus: per orationē diabolum expugnamus, & per fidem per charitatem operantem, fraudes & tentationes eius euacuamus. Vnde Paulus: In omnibus ſumētes ſcutū fidei, in quo poſſitis ignea nequiſ-

Quare in oratione vigilandū.
Threno. 2.
Pſal. 118.
Pſal. 90.
Prou. 4.
Ephe. 6.

Luc.17. nequiſſimi tela extinguere. Et Dominus in Euangelio: Si habueritis fidem quantū granū ſinapis, dicetis mōti huic, transfer te & iacta te in mare, & fiet. Deinde exēplo aliorum nos monet diaboli tentationibus reſiſtere, ſubdens: *Scientes eandem tentationem ei quæ in mundo eſt veſtræ fraternitati fieri.* Ac ſi dicat: Non vos ſoli pugnas & tentationes diaboli ſuſtinetis: ſed etiā omnes fideles qui in hac vita ſunt, tam viri quàm mulieres, tam ſenes quàm iuniores, contra diabolicas luctantur tentationes Propterea tur pè ſit vobis viri, ſuperari à tētationibus diaboli, quas etiā mulieres deuicerunt. Turpè quoque ſit vobis barbati & canuti, ſuperari à tentationibus diaboli, quas etiā pueri & impuberes deuicerunt. Turpè etiam ſit vnicuiq;, molliorem & effœminatiorem eſſe, nec reſiſtere tentationibus quibus innumerabiles reſiſtunt.

Sequitur pars quarta, in qua Apoſtolus ſpōdet fidelibus pugnantibus Dei auxiliū affuturum, ſubdēs: *Deus autem omnis gratiæ, qui vocauit nos in æternā gloriā ſuā in Christo Ieſu modicū paſſos, ipſe perficiet, cōfirmabit, ſolidabitq;.* Dicitur autem Deus omnis gratiæ, quoniā omnis gratiæ largitor eſt: quia incipiētis, proficientis, & perficiētis, confirmantis, & conſolidantis. Et ipſe qui vocauit vos per gratiam ſuam incipientē & perficientem, ſimiliter per ſuā gratiam perficiet vos in eis quæ vobis deſunt: & confirmabit vos ne cadatis, & conſolidabit in alia vita, ne cadere poſſitis. Sed interponit, oſtēdens ad quid vocauerit nos, quia ad æternā gloriā ſuam, & per quæ vocauerit nos, quia per paſſiones, quod oſtendit, cùm ait, *Modicum paſſos.* Modicum autē ideò dicit, quia temporales paſſiones & breues & nullę ſunt reſpectu futurę beatitudinis. Iuxta illud Pau-

Rom.8. li, Exiſtimo quod non ſunt condignę paſſiones huius temporis, ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Et in quo vocauerit nos? quia in Chriſto Ieſu. Sed & hoc ad ſingula referri poteſt. Quoniam & in Chriſto Ieſu paſſi ſunt: & in Chriſto Ieſu perficiet, confirmabit, & cōſolidabit. *Ipſi gloria & imperiū per omnia ſecula ſeculorū, amen.* Ipſi quidē eſt gloria: quoniā ſicut potens eſt hìc dare gratiā: ita eſt potens in futuro dare nobis gloriā. Ipſi quoque imperiū: quoniam ſicut potens eſt hìc diabolū & ſuos imperio

perio ſuo refrenare, ita potens erit in futuro imperio ſuo eos damnare. Nos ergo fratres, cum rogemus, vt det nobis perfectam humilitatem, & ſpem in ſe & fiduciam: det & ſobrietatem, & fidem, & in oratione vigilantiam, ceteraſq; virtutes, per quas valeamus diabolum ſuperare, & gloriam conſequi ſempiternam: quod ipſe prçſtare dignetur, qui eſt benedictus in ſecula Deus. Amen.

DOMINICA TERTIA post Trinitatem.

ERant appropinquantes ad Ieſum Publicani & peccatores, vt audirent illum. Quatuor capitulis diſtinguitur hæc lectio fratres mei. Primò enim continet pœnitentium ad Chriſtum acceſſionem: ſecundò Phariſæorũ inde murmuratioñe. Tertiò quod peccatores debeãt ſuſcipi & etiã quæri, probationem. Quartò de vno peccatore conuerſo, magis quàm de quibuſdã iuſtis exultationẽ. Oſtẽdens igitur primùm peccatores pœnitẽtes acceſſiſſe ad Ieſum, ait, *Erant appropinquantes ad Ieſum Publicani & peccatores.* Et quia ſiniſtra intẽtione poſſent appropinquare, ſubdit, *vt audirẽt verbũ Dei.* Patet ergo quia nõ ſolùm corpore, ſed etiam mente ad eum appropinquabãt. Appropinquabant enim tanquam infirmi ad Medicum: tanquã rei ad patronum: tanquã peccatores ad miſericordem: tanquam immundi ad lauachrũ: tanquã oues erroneę ad paſtorem: tanquã cæci ad illuminatorẽ. Quales accedere ad Deum Dauid monet, dicens: Accedite ad eum, & illuminamini. Exemplo horum accedite & vos peccatores frequẽter ad audiendum verbum Dei: quia non poteſt aliquis libenter Dei verbum audire, quin malum incipiat ei diſplicere. *Luc. 15.* *Pſal. 33.*

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtenditur Scribas & Phariſæos aduerſus Ieſum murmuraſſe, cùm ſubditur. *Et murmurabant* aduerſus eum, *Scribæ & Phariſæi.* Eſt autẽ murmuratio nec omninò occulta, nec omninò aperta reprehenſio: media inter obiurgationẽ & detractionem. Phariſæi enim, qui neſciũt bonũ in alio amare, ſed potius inuidere & deprauare, immietatem conceptæ inuidiæ non poterant iam omninò celare: nec audebant omninò propalare, ſed murmurabant. Nos verò fratres, inuidiam, detractionem, & murmurationẽ deteſtantes, diſcamus bona in alio *Murmuratio quid.*

alio amare, dubia etiam in meliorẽ partem inclinare, peccantem coram reprehẽdere, nec ei clam detrahere vel murmurare. Detractio quippe & murmuratio ex malitia occulta naſcuntur, nec volunt prodeſſe, ſed tantum nocere. Non enim vt proficiat, detrahit quis, vel murmurat, ſed potius vt infamet & noceat. Aperta autem reprehenſio ſi benignè fiat, & facienti, & cui fit prodeſt: & ſi cui fit non prodeſt, facienti non prodeſſe non poteſt. Vnde Philoſophus ait, Apertè me increpa; non occulte me mordeas.

Ecce, inquiunt, hic peccatores recipit, & manducat cũ illis. Mentiuntur, qui enim recipit peccatores, peccator eſt. Sicut qui recipit fures, fur eſt. Recipere quippè furẽ vel peccatorem, eſt eius furto vel peccato conſentire. Porrò peccatores recipere hac intentione, vt corrigantur: hoc nõ eſt recipere peccatores, ſed fratres. Quod nos Apoſtolus præcipit facere, dicens: Si mulier infidelis conſentit habitare cum viro fideli, non diſcedat fidelis: ſanctificabitur enim mulier infidelis per virum fidelem. Itaque iuxta Philoſophum, illum tecum ſuſcipe, quem tu poſſis facere meliorem, vel qui te. Propter admeliorationem alterius ex nobis, pręcipit Apoſtolus, Infirmũ, inquit, fratrem aſſumite. Propter admeliorationem noſtri ex aliis: ait Poëta, *Nunc te melioribus offer.* Si quis autem incorrigibilis perſiſtit, non eſt recipiendus: ſed etiam receptus excludendus, ne per vitium vnius multi corrumpantur. Vnde Apoſtolus, Auferte malum ex vobis. Et alibi, Hæreticum hominem poſt primam & ſecundam correctionem deuita. Et Philoſophus: Tales, inquit, iunge ſocios tibi, ex quorũ contubernio non infameris. *Et manducat cum illis.* Manducare quoq; exemplo noſtri Redemptoris hac intentione cum peccatoribus poſſumus, vt occaſione prandij eos corrigamus. Et dum nos paſcũt corporaliter, eos ſpiritualiter paſcamus. Quia ergo Publicani & peccatores ad verbũ Dei corrigebantur, ideò eos recipiebat, & cum eis mãducabat. Sed Phariſæi etiam bona deprauantes, dicunt eum recipere, id eſt, fouere peccatores. In quo oſtẽdunt ſe non veram habere iuſtitiam. Qui enim verè iuſtus eſt, neminem damnat, peccatores non cõtemnit, ſed potius eis compatitur: bona aliorum non deprauat, imò etiam dubia in melius

inter-

1. Cor. 7.

Rom. 15.

1. Theſ. 4.

1. Cor. 5.

Tit. 3.

Quomodo manducandũ cũ peccatoribus.

interpretatur. At econtra iſti arrogantes iuſti, Deum de miſericordia reprehendunt, & peccatores aſpernantur, & etiam bona in malum interpretantur.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus per duplicẽ probat parabolam peccatores pœnitentes non ſolùm debere recipi, ſed etiam quæri. Eſt autem iuxta literam probatio hæc a minori. Si enim homo ouem, vel mulier dragmam perditam, res vtiq; temporales, irrationales & perituras, cum tanta ſollicitudine quærit: inuentas humeris reportat, gaudet, & vicinos ſibi cõgaudere hortatur: quantò magis homo hominem, fratrem ſuum, pro peccato perditum, rem vtique rationalem & ſemper victuram, cum maiori ſollicitudine debet ad ſalutem quærere, repertum proprio labore ad Eccleſiam reportare, & de eius correctione gaudere, & alios ad congaudendum monere. In quo fratres mei, noſtra (quod ſine dolore nequeo dicere) confundiatur duritia, qui plus dolemus de damno bouis vel ouis, vel pecuniæ noſtræ, quàm de damno vnius vel multarum animarum. Si enim amittitur res temporalis, cum multa ſollicitudine eam quærimus, nos & alios fatigamus: non ceſſamus quouſque eam inueniamus. Si verò peccando perit anima fratris, pro qua mortuus eſt Chriſtus, non curamus: negligimus, imò multotiens irridemus, vel etiam conſentimus. Vt quid hæc? niſi quia charitatem poximi non habemus: cui ouem vel aſinum præponimus. Iuxta verò myſticum ſenſum, probatio eſt à maiori. Myſticè enim homo vel mulier, Chriſtus Dei ſapientia intelligitur. Ouis verò vel dragma, in qua imago Regis inſcribebatur, homo ad imaginem Dei factus accipitur. Si ergo Chriſtus Deus & Dominus vniuerſorũ, adeò fugitiuum ſeruum hominem dilexit, quod pro eo recuperando, nonagintanouem oues in deſerto, id eſt, nouem Angelorum ordines in cœlo corporaliter reliquit, hominem inter diuerſos mundi errores quæſiuit, eius peccata in cruce portans, eum ad patriam reuexit: & in hoc gauiſus eſt, & ad congaudendum non oui, ſed etiam ſibi, Angelos inuitauit. Nónne multò magis homo hominem, frater fratrem debet diligere, pro eo lucrãdo omnia negotia poſtponere, eius ſalutem quærere, eius peccata portare, & ad Deũ eum redu-

reducere, de eius ſalute pluſquã de lucris ſecularibus gaudere, & alios ad congaudendum monere?

Sequitur pars quarta, in qua Dominus adaptans ſimilitudinẽ, ait: *Ita gaudiũ erit in cœlo ſuper vno peccatore pœnitentiã agente: quàm ſuper nonagintanouẽ iuſtis, qui non indigent pœnitẽtia.* Et quidem fratres mei, plus de amiſſæ rei recuperatione, quàm de re nunquã amiſſa gaudere ſolemus. Maius quippè eſt rem reſtaurare, quàm cõſeruare: & mirabilius eſt poſt lapſum ſurgere, quam nunquã cadendo ſtare. In quo etiã illud notari poteſt, quod quidã, quantò grauius ceciderunt, tantò feruentiores reſurgunt. Et quia illicita ſe cõmiſiſſe ſciunt, etiã licita ſibi abſcidũt: pluſquam etiam iuſſa faciunt: nunquã ſe ſatisfacere credunt: perfectè mundum deſerunt: ad cœleſtia toto deſiderio tendunt: illa ſuſpiriis & lachrymis depoſcunt: pro eis pati quælibet grauia facilè ducũt. Econtrariò quidam, quia nullùm graue crimen ſe cõmiſiſſe putant, tepidi manent, nullo deſiderio, nullis ſuſpiriis, nullis lachrymis, ad cœleſtia inardeſcũt, ſed nec frigidi, nec ſatis calidi viuunt. Maius ergo gaudiũ eſt Deo & Angelis eius ſuper feruorẽm vnius pœnitentis, quàm ſuper tepidam iuſtitiam plurium iuſtorum. Quoniam Rex plus illum militem diligit, qui poſt fugã reuerſus, hoſtes fortiter, premit, quàm illũ qui nec fugit, nec vnquam fortiter egit. Nos ergo fratres chariſſimi, duritiam & falſam iuſtitiam Phariſæorum euitemus, compatiẽtes in peccatores & pauperes & afflictos ſimus: auerſorum conuerſionem quæramus, errantes corrigamus, & ad Deũ reuocemus. Nihil quippè plus acquirit nobis miſericordiam, quàm quod ſi facimus aliis miſericordiam. Qui ergo lapſi ſunt, ad priſtinum ſtatum cum feruore redeant, vt de conuerſione ſua luctum diabolo & gaudium Deo & Angelis ſuis faciant. Qui verò iuſti ſunt, nunquam tepeſcãt, ſed ſemper in charitate & in compaſſione proximi inardeſcant, & ſecum ſpolia captiuitatis ad Deum reportare fatagant, largiente Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus, Per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA QVARTA poſt Trinitatem.

Exi-

Existimo quod non ſunt condignæ paſsiones huius temporis ad futurā gloriam quæ reuelabitur in nobis, etc. Rom. 8.

Tripartita eſt hæc lectio fratres mei. Primò oſtendit Apoſtolus paſſiones ſanctorū non eſſe condignas magnitudini præmiorū. Secundò dicit ipſos non volentes ſubdi paſſionibus, ſed tamen in ſpe patienter portare. Tertiò dicit omnes inter paſſiones ingemiſcere, & etiā ipſos ſanctos, & ideò ęternā gloriam magis deſiderare. Ait ergo primò, *Exiſtimo quod nō ſunt cōdignæ paſsiones huius temporis ad ſuperuenturam gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Ac ſi apertè dicat, per nullas paſſiones temporales dignè mereri valemus magnitudinē gloriæ quæ nobis in futuro tribuetur. Imperator quippe noſter, fratres chariſſimi, largus, imò ipſa largitas eſt, nec vult paruitati noſtrorū laborum, præmia ſua cōmenſurare: ſed potius de diuitiarū ſuarum largitate nos ſuperabundāter accumulare. Labores quippè noſtri ſunt modici, præmia erunt immēſa. Labores noſtri ſunt breues & momētanei, præmia erunt ſempiterna. Labores noſtri ſunt terreni, præmia erunt cœleſtia. Labores noſtri parū in ſe habent amaritudinis, pręmia ineffabilem habebūt in ſe dulcedinē. Sicut ſcriptum eſt, Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcēdit quę præparauit Dominus diligētibus ſe. Quod verò paſſiones huius temporis non ſunt condignæ paſſiones ad futuram gloriā quę reuelabitur in nobis, probat, cùm ſubdit: *Nam expectatio creaturæ, reuelationē filiorū Dei expectat.* Vocat autē hic fideles creaturā, eò quòd à cæteris creaturis ferè in nullo hic diſtare videātur. De terra enim ſunt, & in terra morātur, & de terra viuunt, mutātur & corrumpuntur, moriuntur ſicut cæteræ creaturæ: vnde videtur eſſe idem finis hominis & iumenti. Eoſdem verò vocat ſecundùm ſtatum æternę vitæ (ſiue futurę) filios Dei: eò quòd tunc erunt ſimiles Deo immortalitate, puritate, glorificatione, & claritate. Iuxta quod Ioannes ait, Chariſſimi ſcimus, quia filij Dei ſumus, ſed nondum apparuit quid erimus. Cùm autē apparuerit eum ſimiles ei erimus: quia videbimus eum ſicuti eſt. Ait ergo, Expectatio creaturæ reuelationē filiorum Dei expectat. Quaſi diceret, fideles qui ſunt in miſeria huius mundi, expectāt aliam vitam, vt in

Eſa. 64. 1. Cor. 2. 1. Ioan. 3.

tã glorificetur in filios Dei, id eſt, cùm ſint tantilli, tãtam tem expectant: vt qui nunc ſimiles ſunt beſtiarum, ſint ſimiles Dei. Quod verò ait inculcando: (expectatio & expectat) expectantium certitudinem, deſideriumque ſignificat. In quo damnãtur (quod ſine gemitu dicere non poſſint) illi qui tantum in hac vita ſpem habent, aliam verò vitam nec eſſe ſuſpicantur, dicentes: Quis eſt regreſſus ab inferis, qui teſtificetur nobis aliam vitam eſſe? Sic ſemper naſcuntur homines & moriuntur. tranſit homo ſicut vmbra & fumus, non amplius futurus. Propterea, inquiunt, dũ licet, ducamus in bonis dies noſtros, gaudeamus, epulemur, luxuriemus, roſis nos coronemus, ſericis nos induamus, in mollitie iaceamus, quæcunq; deſiderat cor noſtrũ faciamus, quia cras moriemur. Multi certè ſunt hodie qui quanuis hoc ore nõ dicãt, tamẽ operibus ſe ita credere

Pſal.48. demonſtrant. De quibus verè dicitur, quoniã homo cùm in honore eſſet, non intellexit, cõparatus eſt iumẽtis inſipiẽtibus, & ſimilis factus eſt illis, imò miſerior & deterior illis: quoniam melius eſſet illis penitus mori cum iumentis, quam in morte ſemper viuere cum dæmoniis.

Sequitur pars ſecũda, in qua oſtenditur fideles ſubiectos eſſe miſeriis non volentes, ſed tamen in ſpe patienter portare, cùm ſubditur: *Vanitati enim ſubiecta eſt creatura nõ volens, ſed propter eum qui ſubiecit eam in ſpe* Duplici vanitati fratres mei, homo ſubiectus eſt, vanitati culparum, & vanitati pœnarum. Et mali quidem vanitati culparum volentes famulantur: pœnis verò quæ vtilitatẽ conferunt in purgandis peccatis, inuiti & murmurãtes ſubiecti ſunt: fideles verò culpis inuiti ſubiecti ſunt, & eis quantũ poſſunt, reſiſtunt. Pœnas verò, & ſi voluntas carnis non vult, tamen voluntas rationis propter earum vtilitatem eas ſu-

Mat.24. ſtinet patiẽter. Quis magiſter patiẽs quàm Chriſtus? tamẽ

Mar.14. iuxta carnis voluntatẽ ſe nõ velle pati oſtendit, cùm dicit,

Luc.22. Pater ſi poſſibile eſt, trãſeat à me calix iſte. Sic ergo fratres mei, in hac vita iuſti ſubiecti ſunt vanitati, vanitati perſequutionum, indigentiarũ, perturbationũ, defectuum, cæterarumq; pœnarũ. Sed hæc omnia patienter ferunt propter Deum, qui ſubiicit eos huiuſmodi vanitatibus in ſpe retributionis & liberationis. Et diabolum quippè propter

ſuper-

ſuperbiam ſuam ſubiecit Dominus vanitati culparũ, miſeriarum, & perturbationum: ſed nõ in ſpe. Quare? Quoniam diabolus cùm ſpiritualis & fortioris naturæ eſſet, & cùm per ſeipſum peccaſſet, ſpem liberationis non meruit. Homo verò terrenæ & fragilioris naturæ, & per ſuggeſtorem deceptus, ſpem meruit liberandi. Hinc patet quoniam quãdo peccant aliqui fortioris naturæ, & per ſe magis peccant, & minus excuſabiles ſunt. Nos ergo fratres, ſubiectionem culparum & vitiorum fugiamus, ſubiectionem infirmitatum, indigẽtiarum, atque perſequutionum feramus patienter propter Deum, qui nos in huiuſmodi ſubiecit in ſpe: quæ quidem ſpes non confundet. Vnde & ſequitur, *Quia & ipſa creatura liberabitur à ſeruitute corruptionis, in libertate gloriæ filiorum Dei* Quando (vt ipſe alibi dicit) hoc corruptibile induet incorruptionem. Non ait quælibet creatura, ſed ipſa creatura, quæ à vanitate quantũ poteſt, ſe excutit, & tota ſpe & deſiderio ad Deum tendit: ea ſola liberabitur à ſeruitute corruptionis, quam ſuperius vocauit vanitatem, & recipietur in libertatem filiorum. Tunc quippè liberabitur à ſeruitute culpæ, à ſeruitute pœnæ, patiendi ſcilicet & moriẽdi, à ſeruitute neceſſitatis, comedendi ſcilicet veſtiendi atq; dormiendi, & huiuſmodi. Tunc enim ait Ioãnes, Abſterget Deus omnem lachrymam ab oculis ſanctorũ, & mors non erit amplius, neq; luctus, neq; clamor, neq; vllus dolor: quoniam priora tranſierunt. Non eſurient, neq; ſitient amplius, & non cadet ſuper illos Sol, neque vllus æſtus. *1. Cor. 15.* *Apoc. 21.*

Sequitur pars tertia, in qua oſtenditur omnes inter miſerias huius vitæ gemere, & etiam, & etiam ipſos cùm ſubditur: *Scimus enim quod omnis creatura ingemiſcit, & parturit vſq; adhuc.* Omnis quidẽ homo fratres, tã bonus quàm malus, inter tribulationes & miſerias huius mundi, velit nolit, ingemiſcit, ſed ſolus bonus parturit. Parturire enim eſt pro pariendo fructu laborare. Malus ergo in hac vita gemit, ſed non parturit: quoniam gemitus eius & labor (quia pro temporalibus eſt) fructum æternum non habebit. Bonus verò hìc & gemit & parturit: quia gemitus & labor eius infructuoſus non eſt, ſed potius fructum æternitatis obtinebit. Quod Dominus in Euangelio *Ioan. 16.*

per ſimilitudinem oſtendit, dicẽs, Mulier cùm parit triſtitiam habet: Cùm autẽ pepererit puerum, iam non meminit preſſuræ, quia natus eſt homo in mũdum. Et vos quidem nunc triſtitiã habetis. Iterum autem videbo vos, & gaudebit cor veſtrum, & gaudium veſtrum nemo tollet à vobis. *Ingemiſcit*, inquit, *& parturit vſque adhuc*: id eſt, à principio mundi vſq; nunc, & vſq; in finẽ: ab Abel vſq; ad vltimum iuſtum. *Et non ſolùm*, inquit, *illa, ſed etiã nos ipſi, primitias ſpiritus habẽtes, & ipſi intra nos ingemiſcimus, expectantes adoptionẽ gloriæ filiorũ Dei, redemptionẽ corporis noſtri.* Quaſi dicat, & nõ ſolùm cæteri fideles minores inter miſerias huius mundi gemunt, ſed etiã nos ipſi Apoſtoli, qui prius & abundantius virtutes accepimus ſpirituales: & ipſi quàuis conſolemur, tamen intra nos ingemiſcimus, conſiderantes miſerias in quibus nunc poſiti ſumus, & adoptionẽ gloriæ filiorum Dei, quã expectamus. Addit etiam redemptionẽ corporis noſtri: oſtẽdens quoniam non ſolæ animæ glorificabuntur in alia vita, vt quidam hæretici ſuſpicati ſunt, ſed etiã ipſa corpora noſtra ab omni corruptione & redimentur, & æterna gloria ditabuntur. Porrò ex duobus, quæ hîc ponuntur, id eſt, ex conſideratione præſentis miſeriæ, & gloriæ futuræ, naſcitur cõpunctio in nobis, quæ eſt deſiderio patriæ cœleſtis.

Vnde compunctio in nobis oriatur.

Ex aliis verò duobus, id eſt, ex conſideratione noſtrorum peccatorum, & ex conſideratione ęternorũ ſuppliciorum, quæ eis debẽtur, naſcitur in nobis cõpunctio pœnitentiæ. Nos ergo peccatores, turpitudinẽ noſtrorum, & amaritudinem ignis æterni eis debitã, ante oculos noſtros, ſemper habeamus: vt ita ſemper pœniteamus, ſemper de peccatis noſtris gemamus & ploremus. Penſemus etiã ſimul miſeriã vbi nunc ſumus, & æternã cœleſtium gaudiorum beatitudinẽ. Vt ita deſiderio illius ingemiſcamus, ploremus & ad illam toto deſiderio feſtinemus. Nunc in lachrymis ſeminemus, quod pòſt cum exultatione metamus, vt eis mereamur adnumerari, de quibus ait Pſalmiſta: *Pſal. 125.* Euntes ibãt & flebãt, mittẽtes ſemina ſua. Veniẽtes autẽ venient cum exultatione, portãtes manipulos ſuos, largiente Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMI-

DIxit Ieſus diſcipulis ſuis: *Eſtote miſericordes, ſicut & pater veſter cœleſtis miſericors eſt*. In hac S. Euãgelij lectione fratres chariſsimi, intẽdit dominus nos inſtruere, vt quantum poſſumus & ſcimus, ſemper miſericordiã faciamus. Primò igitur monet nos, vt exẽplo cęleſtis patris, miſericordes ſimus. Secũdò demõſtrat quãtum miſericordia promereatur. Tertiò oſtẽdit ignorantem vel vitioſum non debere magiſterium præſumere. Primò igitur exhortans nos ad miſericordiã, ait, *Eſtote miſericordes, ſicut & pater veſter cœleſtis miſericors eſt*. Alibi quoq; ait, Sancti eſtote, quoniã ego ſanctus ſum. Ex quibus verbis profectò demõſtratur, quia Dominus vult nos imitatores ſui eſſe, vult nos patriſſare: alioquin non reputat nos inter filios ſuos, ſed inter reprobos ſeruos. Sic facit fratres mei, (vt fertur) Aquila, quæ pullos ſuos opponit radiis Solis, & pullum quidẽ, qui more patris radiũ Solis immoto lumine cernit, tanquã proprium diligit. Illum verò qui hoc nõ facit, tanquã degenerem abiicit. Sic & coruus pullos ſuos antequã videat eos nigreſcere, tanquã ſuis diſſimiles ſpernit. Poſtquã eos videt nigros, tanquã ſibi ſimiles diligit. Homo etiã filiũ, quẽ videt ſibi obſequi & obedire, diligit: filium verò inobedientẽ odit. Nos ergo fratres mei, vt filij Dei eſſe mereamur, eum imitemur, ei nos conformemus. Simus pro modulo noſtro ſancti, ſicut ipſe ſanctus eſt. Simus iuſti, ſicut ipſe iuſtus eſt. Simus miſericordes, ſicut ipſe miſericors eſt. Ipſe autem tantiſper miſericors eſt, quod nullã creaturã miſericordię ſuę reliquit expertẽ. Dat enim iumentis eſcã ipſorum, & pullis coruorum inuocantibus eum. Dat nõ ſolùm cultoribus & amicis ſuis, ſed etiã contemptoribus & inimicis: facit enim Solem ſuum oriri ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. Nos quoq; fratres, benignitatem eius, inquantum poſſumus, imitemur. Demus non ſolùm notis, ſed etiã ignotis: non ſolùm amicis, ſed etiã inimicis. Alium iuuemus re, alium verbo, alium conſilio, alium correctione, alium admonitione, alium conſolatione. Omnes bonum exemplũ, omnes noſtram benignitatem ſentiant: vt ita ſanctificetur nomen Dei in nobis, & ſimus imitatione filij patris noſtri,

Luc. 6. *Leuit. 19.* *Pſal. 146.* *Mat. 5.*

qui in cœlis eſt. Secundò oſtendit Dominus quantum miſericordia promereatur. Ponit autem quatuor ſpecies miſericordiæ, vnicuiq; præmium ſuum ſubiungens. Primam ponit, cùm ſubdit, *Nolite iudicare*, de dubiis, vel de minoribus noxis. De apertis enim malis, & de apertis bonis
Mat.7. permiſſum eſt nobis iudicare. De quibus dicitur, à fructibus eorum cognoſcetis eos. De dubiis verò & minoribus noxis iudicare prohibemur: quia incertum eſt nobis, quo animo fiāt, quę & bono & malo fieri poſſunt: Vt eſt manducare & bibere: loqui cùm muliere, manducare cum malo homine, & huiuſmodi, quæ debemus in meliorem partem interpretari. Vt ſi videamus Sacerdotem loqui cum muliere, dicamus eum illi dare conſilium de anima ſua & huiuſmodi. Minores etiam culpas, vt frangere aliquando ieiunium, aliquādo nimis comedere vel bibere, conſortia malorum frequentare, debemus per diſpenſationem, per infirmitatem, & per charitatem excuſare. Sicut enim malignæ mentis eſt etiam bona deprauare: ita benignæ eſt etiam mala in meliorē partem inclinare. Huius miſericordię prēmiū ponit, cùm ſubdit, *& non iudicabimini*, ſubaudis de temerario iudicio. Qui enim temerè hic iudicant, de temerario iudicio iudicabuntur à Domino. Secundam ſpeciē miſericordiæ ponit cùm ſubit, *Nolite condemnare*, etiā apertè malos, ſed potius eorū conuerſionē expectate & orate. Quoniam qui hodie eſt malus, fortaſſis cras, vel poſt cras, erit bonus. Stultiſſimus quippè eſſet, qui cōdemnaſſet Mariā Magdalenā, cùm adhuc ſtulta eſſet; Et Paulū cùm adhuc perſequutor eſſet: qui poſtea tantis meritis apud Deum effulſerunt. Huius miſericordiæ præmiū ponit, cùm ſubdit: *Et non condemnabimini*, de ſtulta cōdemnatione. Qui enim nunc temerariè peccatores damnant, de temeraria damnatione à Domino damnabuntur. De iſtis duabus ſpeciebus miſericordiæ laudatur S. Martinus, cùm de eo legitur: Neminem iudicans, neminē damnans.
Rom.14. Hinc Paulus ait: Tu quis es qui iudicas alienum ſeruum, Suo Domino ſtat aut cadit. Et Philoſophus. Vide, inquit, ſi adhuc malus es, & ſimilibus parce. Si autem malus eſſe deſiſti, cur aliis locum emēdationis abſcindas? In quo fratres, noſtra confunditur præſumptio, qui aliorum peccata iudi-

iudicamus. Alio iudicio & noſtris parcimus, alios condemnamus, & nos in cordibus noſtris iuſtificamus. Alio iudicio nos, alio proximos noſtros iudicantes, cùm ſcriptum ſit: Pondus & pondus, menſura & mẽſura, vtrunq; abominabile eſt apud Deum. Tertiam ſpeciem miſericordię ponit, cùm ſubdit: *Dimittite*. Eleemoſyna quippè magna eſt, dimittere, vel iniurias irroganti, vel conditionem ſeruo, vel debitum pauperi debitori: huius miſericordiæ pręmium ponit, cùm ſubdit: *& dimittetur vobis*. Per hanc enim eleemoſynam peccata nobis à Domino dimittũtur. Vnde & in oratione Dominica dicimus, Dimittite nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. In qua etiam conditione nos conſtringimus, quòd ſi non dimittamus, nec nobis dimitetur. Imò etiam per parabolam ſerui dimiſſi, & dimittere nolentis, peccata quæ dimittere videbãtur, redire cõprobantur. Itaq; fratres, duritiã cordis deponamus. Et ſi in Deũ nobis dimittere volumus, aliis dimittamus. Quartã ſpeciẽ ponit, cùm ſubdit: *Date eleemoſynam*, vel corporalẽ, vt, eſurienti cibum: nudo veſtimentũ: hoſpiti hoſpitium. Vel ſpiritualem, vt correctionem, inſtructionem, exhortationem, conſolationem. Vel realem, vt auxilium in aduerſis, conſilium in periculis, fulcimentum in cauſis. Huius miſericordiæ præmium ponit, cùm ſubdit: *& dabitur vobis*. Hìc gratia, & in futuro gloria. Quàm verò largè eleemoſyna a nobis facta à Deo ſit remunerãda, oſtendit cùm ſubdit: *Menſuram bonam, & confertam, & coagitatam, & ſuperfluẽtem dabunt in ſinum veſtrum*. Porrò æternam beatitudinẽ vocat menſurã, quoniam ſecundũ merita vnicuiq; menſurabitur. Hæc erit bona, quæ ſummum & æternum bonum dabit nobis ad fruendum. Erit conferta, nihil habens vacuitatis vel vanitatis: ſicut terrena bona, quæ vacua, vana & imperfecta ſunt. Erit coagitata, id eſt, omnia bona nobis neceſſaria in ſe continens, cùm terrena nulla indigentiam replere valeant. Erit ſuperfluens, & qualitate, & quantitate, & tempore. Pro vanis enim bonis, verè bona: pro vacuis, plena: pro inſufficientibus, ſufficientia: pro paruis, magna: pro caducis, æterna dabũt. Qui? Pauperes, quia erunt cauſa dandi. Hoc eſt quod alibi dicitur, facitẽ

Prou. 20.

Luc.16. vobis amicos de mãmona iniquitatis, vt cùm defeceritis, recipiãt vos in æterna tabernacula. Quare ergo fratres, ſumus duri iſta terrena cõferre in pauperes, qui æterni boni promittũtur nobis remuneratores. *Eadẽ quippe menſura, qua mẽſi fueritis, remetietur vobis.* In quo nõ cõmenſurationem præmiorũ ad merita figurat: præſertim cùm alibi dicat, Centuplũ iuſtos accepturos. Sed ita intelligendũ eſt, Qui plus dedit, plus accipiet: & qui minus, minus. Iuxta

2.Cor.9. illud Pauli, Qui parcè ſeminat, parcè & metet. Et qui ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet. Tertiò per ſimilitudinẽ oſtẽdit, ignorantẽ non debere magiſteriũ aſſumere, ſubdens: *Si cæcus cæcũ duxerit, nónne ambo in foueã cadunt?* Cæcus cæcũ ducit, cùm ignorans ignorantẽ regere præſumit. Hoc cõtra illos eſt, qui nondũ diſcipuli, fiũt magiſtri. Qui neſciẽtes regere animas ſuas, præſumunt regere alienas. Sed ſicut cæcus cæcũ ducẽs cadit grauius, dum ſub alio cadit, quàm ſi ſolus caderet: ita ignorans ignorantẽ regens, cadit grauius quàm ſi nullum regere præſumpſiſſet, quia propter animas & ſub animas, quas ſecũ ad perditionẽ trahit, cadit, & quod grauius magiſter ignorans, quàm diſcipulus ignorans puniendus ſit, oſtendit, cùm ſubdit: *Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum.* Liptotes eſt, id eſt, ſicut eſt minor gradu, ita eſt minor præmio, ſi ſit bonus: & minor pœna, ſi ſit malus. Et quare hoc? ſubditur: *Perfectus autẽ erit, ſi ſit ſicut magiſter eius.* Quoniã ſic æmulatur ſimplex diſcipulus magiſtrũ, qui putat ſe fore perfectũ, ſi ei valeat adæquari. Hinc eſt quod nihil plus nocet plebibus in Eccleſia, quàm magiſtri peruerſitas. Quæ enim vident facere magiſtrũ ſuum, volunt facere, dicentes: Nunquid ego ſum melior Sacerdote meo? non eſt diſcipulus ſuper magiſtrũ. Rurſus per ſimilitudinẽ oſtendit vitioſum non debere accipere magiſtrũ, cùm ſubdit: *Quid autẽ vides feſtucã in oculo fratris tui, trabẽ autẽ quæ in oculo tuo eſt, nõ conſideras?* Quaſi diceret, quo modo præſumis reprehendere alios de minori vitio, cùm tu maiori vitio labores? Quomodo audes reprehẽdere iram fratris, quæ eſt quaſi feſtuca in oculo mentis: cùm tu odiũ quod eſt quaſi trabes in mente tua, non reprehendas. *Hypocrita, eiice primò trabẽ de oculo tuo: & tunc perſpicies vt educas*

educas feſtucã de oculo fratris tui. Quaſi diceret, primùm teipſum corrige, ſi alios vis corrigere, primò teipſum mũda, ſi alios vis mundare. Oportet enim vt manus ſit munda, quæ alias vult mũdare: ne ſi fuerit immunda, tacta deterius coinquinet. Inde Dominus de muliere in adulterio deprehenſa, ait: Qui ſine peccato eſt, primus in eam lapidem mittat. Quaſi diceret: oportet quidẽ vt adulteri iudicentur, ſed à caſtis: vt malitioſi damnẽtur, ſed ab innocẽtibus: vt rei corrigantur, ſed à iuſtis. Itaq; fratres, ſi quem volumus reprehendere, primo videamus ſi ſimiles ei ſumus. Quod ſi ſumus pariter ingemiſcamus, & non eum nobis obtemperare, ſed eum pariter nobiſcum emendari moneamus. Quod ſi non ſumus ſimiles: quia tamẽ olim fuimus, vel eſſe potuimus, ei condeſcendamus: & non ex odio, ſed ex miſericordia arguamus. Raró enim & nõ ſine magna neceſſitate ſunt obiurgationes adhibendæ, & non niſi reſpectu Dei, & remota ab oculo trabe. Itaque fratres mei, miſericordiæ operibus inſiſtamus: iudicare & dãnare alios euitemus. Dimittamus vt nobis dimittatur: demus vt nobis detur, vt menſuram bonam & confertam, & coagitatam, & ſuperfluentem, id eſt, æternam beatitudinem recipere mereamur. Quod nobis concedat, qui eſt ſuper omnia benedictus Deus. Amen.

DOMINICA V. POST TRINITATEM.

CHariſsimi omnes vnanimes in oratione eſtote, compatientes, fraternitatis amatores, miſericordes, modeſti, humiles, &c. Quadripertita eſt hæc lectio fratres mei. 1. Pet. 3. Primò enim exhortatur nos Apoſtolus ad ſex, quas enumerat virtutes. Secundò ad meliorẽ retributionẽ. Tertiò oſtẽdit bonis emulatoribus neminẽ poſſe nocere. Quartò nos monet Deum in nobis ſanctificare. Primò igitur hortatur nos ad ſex virtutes dicens: *Omnes vnanimes in oratione eſtote.* Porrò vnanimes aliqui eſſe nõn poſſunt, niſi ſint boni & amici. *Qui vnanimes eſſe poſſunt.* Mali enim vnanimes eſſe non poſſunt, quum vitiis ſeruiant contrariis. Quomodo auarus & prodigus eſſent vnanimes? Quomodo crudelis & negligens eſſent vnanimes? Quomodo impetuoſus & formidoloſus eſſent vnanimes? At boni quia colũt virtutes, quæ nũquã contrariæ, ſed ſemper concordes, & ſeſe coadunantes

ſunt, vnanimes eſſe poſſunt, ſi affectuoſe ſeſe diligũt. Omnes quidem boni in volendo communia bona, vnius voluntatis ſunt. Sed circa alterius bona propria, alter friget aliquando. Quando autẽ aliqui boni ita ſeſe diligũt, quod alter vult bona alterius ſicut ſua, illi proculdubio vnani-
Act.4. mes ſunt. Multitudinis credentium, inquit, erat cor vnũ, & anima vna. Et vnum quidem cor eis, quoniam bona æquè volebant. Vna verò anima erat eis, quoniam vnus diligebat alium, ſicut animam ſuam. Hortatur igitur Apoſtolus nos, vt ſimus vnanimes, præcipuè in oratione, id eſt, in optando & petendo bono. Vna enim oratio plurium fidelium, ſi ſit vnanimis, inefficax eſſe non poteſt. Simus ergo fratres mei, in oratione vnanimes, non ſolum cæteris fidelibus, ſed etiam vnuſquiſq; ſibiipſi. Sicut enim ille qui male petendo, ab vnanimitate Eccleſiæ diſcordat, indignus eſt exaudiri: ita & ille, qui à bono quod poſtulauit in oratione per reprobam vitam diſcors eſt. Et quoniam vnanimitas per compaſſionẽ maximè dignoſcitur, hortatur ſubſequenter nos Apoſtolus, vt ſimus compatientes patientibus, non fictione, vt faciunt adulatores, ſed vera mentis affectione, noſtrorũ fratrum dolores & dam-
2. Cor.10. na faciendo noſtra, vt faciebat Paulus, qui dicebat: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non vror? Oſtendamus per compaſſionem nos verè eſſe membra Chriſti & Eccleſiæ. Vt quemadmodũ in humano corpore, dolente vno membro, condolent cætera membra: ſic & nos proximorum noſtrorum paſſionibus compatiamur. Nec in eo quod proximos noſtros afflictos videmus, eos tanquam inferiores & miſeros contẽnamus, vt faciunt quidam, qui licèt dent multa pauperibus, tamẽ hoc faciunt potius ex mandati coactione, quàm ex fraternitatis dilectione. Propter hoc adiungit Apoſtolus: *Fraternitatis amatores*, vt ſcilicet ſuper eos non ſuperbè nos extollamus, ſed potius in æquum deſcendentes, eos tanquam fratres nobis coæquemus. Sed & erga illos qui noſtri auxilii indigere non videntur, fraternitatis amatores ſimus, eis noſtra communicãtes: eis officia charitatis exhibentes, eos tanquam fratres Chriſto diligentes. Non ſimus de numero illorum qui ſoli ſibi viuunt, nulli fami-

liari-

liaritatem, nulli charitatis officium exhibentes, & quaſi homines non eſſent, cum nullo homine aliqua vinciuntur affectione. Hos tepidos homines, vocat Apoſtolus ſine affectione, ſine fœdere, ſine miſericordia. Hos etiā ipſa bruta animalia damnant, quę ſui generis animalia quadam fraternitate diligere ſolent. Equus ſocium ſuū ſubſequentem expectat, præcedentem libentius ſubſequitur, abſentem deſiderat, & hinnit. Quid ergo debet facere rationalis creatura? Et quoniam quidam, licèt compaſſionē & fraternitatem quibuſdam exhibeant, tamen in eos qui ſe læſerunt, immiſericordes ſunt: addit, *miſericordes*, videlicet ad dimittendas iniurias nobis illatas. Hac enim conditione aſtringit nos Dominus, vt ſi volumus nobis dimitti, dimittamus. Aliter nihil a Deo nobis dimittetur. Vnde Dominus in oratione Dominica ſub hac conditione præcipit nos poſtulare, hoc modo: Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Deinde ſubcontinuat dicens: Si non remiſeritis peccata fratribus veſtris ex cordibus veſtris, nec Pater veſter cœleſtis dimittet vobis. Si ergo fratres mei, volumus ſummum iudicem miſericordem inuenire, ſimus & ipſi in eos qui nos læſerunt miſericordes. Nam iudicium ſine miſericordia fiet ei, qui non fecit miſericordiam. Et quomodo quidam nimis ſunt miſericordes in ſubiectos peccantes, addit: *Modeſti*. Modeſtia fratres mei, eſt libera, condimentum, & temperātia cæterarum virtutum: & ſine ea, non virtutes, ſed vitia ſunt. Modeſtia enim temperat miſericordiam, ne cadat, vel in laxitatem, vel in duritiā: temperat etiam ſapientiam ne cadat vel in calliditatem, vel in hebetudinem: temperat fortitudinem, ne cadat vel in audaciam, vel in timiditatem: temperat iuſtitiam, ne cadat vel in credulitatem, vel in negligentiam: temperat largitatem, ne cadat vel in prodigalitatem, vel in auaritiam. Amemus ergo fratres mei, modeſtiam, vt per eam inter contraria vitia, mediā eligamus & teneamus virtutem. Et quomodo cæteris vitiis fugatis, demū nos impugnant ſuperbia, ad extremū nos monet hic ad humilitatem, cùm ſubdit: *Humiles*. Humilitas quippè eſt cōſeruatrix virtutū. Et qui ſine humilitate cæteras virtutes cōgregat, quaſi puluę-

Rom. 1.
Mat. 6.
Mar. 11.
Modeſtia.
Humilitas virtutum conſeruatrix.

puluerem in ventum portat. Multis quippè vitia cõculcaſſe & virtutes acquiſiſſe, occaſio ſuperbiæ fuit: & quia gloriãtur ſe vitia deuiciſſe, deuincũtur. Quod bene ſignificatur, per Eleazarũ, qui ſub Elephãte quẽ occidit, occubuit, quaſi enim ſub proſtato hoſte, proſternitur, qui de victoria vitiorũ eleuatur. Proinde fratres mei propriã recognoſcamus infirmitatẽ, qui nihil ex nobis boni, ſed tantũ peccata poſſumus. Si quid boni habemus, nõ nobis, ſed Deo attribuamus. Nunquam de viribus, nunquam de meritis noſtris, ſed de ſola Dei miſericordia cõfidamus. Dumque ſumus in lubrica huius ſeculi via, ſemper timeamus, & quàm magni ante nos ceciderunt, recogitemus.

Propria infirmitas recognoſcenda.

Sequitur pars ſecunda, in qua monet nos Apoſtolus ad meliorem retributionem, dicẽs: *Non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, ſed è contrario benedicẽtes.* Porrò quatuor ſunt retributiones. Reddere malum pro bono: reddere bonũ pro malo: reddere malũ pro malo: & reddere bonum pro bono. Prima eſt diaboli, & membrorum ſuorum. Secũda eſt Chriſti & membrorum ſuorum: Tertia mediocriter malorum: Quarta mediocriter bonorum. Dominus in Euangelio oſtendit non ſufficere ſi bonum pro bono reddiderimus, niſi etiam bonum pro malo reddamus, dicẽs: Si diligitis eos qui vos diligũt, quam mercedem habebitis? Nonne & Ethnici hoc faciunt? Sed diligite inimicos veſtros, & benefacite his qui oderunt vos, & orate pro perſequentibus & calumniantibus vos. Hoc idẽ dicit hic Apoſtolus. Et quod ita faciendum ſit, probat ſubdẽns. *Quia in hoc vocati eſtis, vt benedictionem hæreditate poſſideatis.* Ac ſi apertè dicat, nõ maledicatis, ſed potius benedicatis: quia ad æternam benedictionem vocati eſtis. Non enim de malo ſemine bona ſeges, nec de malo merito bona merces colligetur. Quæ enim (vt ait Paulus) ſeminauerit homo, hæc & metet. Si ergo fratres mei, æternam benedictionem conſequi volumus, nunquam malè, ſed ſemper benedicamus. Si æterna bona conſequi volumus, nunquam mala, ſed ſemper bona faciamus. Scriptũ eſt enim de reprobo: Dilexit maledictionem, & veniet ei: Et noluit benedictionem, & elõgabitur ab eo. Hoc idẽ probat auctoritate Pſalmiſtæ dicẽtis:

Mat. 5. *Gal. 6.* *Pſal. 108.*

Qui

Qui enim vult vitam diligere, & dies videre bonos, id eſt, qui diligit, & vult videre vitam æternam, *coërceat linguam ſuam à malo*, ſcilicet cogitando, & labia eius ne loquãtur dolum. *Declinet autem à malo*, ſubaudis opere: id eſt, nec cogitet, nec loquatur, nec faciat malum. Et quia hoc non ſufficit, addit: *& faciat bonum*. Et ita viuendo inquirat pacem æternã. Et quia non poteſt hic illa ſumma pax haberi, ſequatur eam, habẽdo pacem ſecũ, pacem cum proximo, pacẽ etiam (quantũ in ipſo eſt) cũ inimico: & ita poterit conſequi pacem ſempiternam. *Quia oculi*, id eſt, reſpectus miſericordiæ, *Domini ſuper iuſtos, & aures eius ad preces eorum audiendas. Vultus autem iræ Domini ſuper facientes mala.*

Sequitur pars tertia, in qua oſtendit Apoſtolus bonis æmulatoribus neminem poſſe nocere. Sunt autem æmulatores boni, qui nunquã malum, ſed ſemper bonũ æmulantur: vitas bonorũ viuentium curioſius perſcrutantur, & mortuorum legunt: & quod melius in eis inueniunt, æmulantur, & imitari conãtur. Quod tendẽtibus ad perfectionẽ, perutiliſſimum eſt. Vnde legimus de ſancto Antonio, quod iunctus ſtudioſis vitas æmulabatur vniuerſorũ. Hinc Apoſtolus, æmulamini, inquit, chariſmata meliora. Ait ergo de eis Apoſtolus: Et quis eſt qui vobis noceat, ſi boni æmulatores fueritis? Ac ſi diceret nullus. Quia Deus non vult, imò tales amat & tuetur. Diabolus vel homo non poteſt, imò etiam dum putat eis nocere, eis prodeſt: quia eos perſequendo, vexando, etiam occidẽdo, reddunt glorioſiores, ſic diabolus Iob: ſic Decius Laurentiũ: ſic Decianus Vincẽtium: dum putat extinguere, facit glorioſum. Hinc Dauid de diabolo ad Dominum loquitur, dicens: Draco iſte quem formaſti ad illudendum ei, ſanè enim in hoc diabolus illuditur, quod quando intendit electis nocere, ſibiipſi nocet, & illis auxiliatur. Hinc ſubditur: *Sed etſi quid patimini propter iuſtitiam beati*. Quare? Quia teſte Domino, Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnũ cœlorum. Timorem autem eorũ ne timueritis (inquit) vt non conturbemini. Timor nimius ita quorũdam rationem turbare ſolet, vt ſtupidi & perturbati quid facere debeant, non

S. Antonius.

aduer-

Non creatura ſed Deus in creaturis timendus. aduertant. Cæterùm nos fratres mei, non creaturam aliquam, ſed Deũ in creaturis timeamus. Timeamus inquã, cum dilectione, & diligamus cum amore: qui timor non infert tribulationẽ, ſed potius conſilium & conſolationẽ.

Quomodo Chriſtum in cordibus noſtris ſanctificamus. Sequitur pars quarta in qua Apoſtolus nos monet Dominũ noſtrum Ieſum Chriſtũ ſanctificare in cordibus noſtris. Porrò Chriſtum in cordibus noſtris ſanctificamus, quãdo corda noſtra in eo ſanctificare ſtudeamus: Quod vtiq; fit, ſi vitã & mores eius imitari ſatagimus: ſi doctrinam eius ſequimur. Sed ſimus mũdi prò modulo noſtro, ſicut ipſe mundus eſt: miſericordes, ſicut ipſe miſericors eſt: iuſti, ſicut ipſe iuſtus eſt: Sancti, ſicut ipſe ſanctus eſt: vt tandem mereamur eſſe vbi ipſe eſt: quod ipſe præſtare dignetur, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA V. POST TRINITATEM.

Luc. 5. *Cum turba irruerent ad Ieſum, vt audirẽt verbũ Dei: ipſe ſtabat ſecus ſtagnum Geneſareth.* Quinque capitulis diſtinguitur hæc lectio fratres mei. Primo enim docemur cum quanta auiditate ad audiendũ Dei verbum feſtinare debeamus. Secundò, per fruſtrationem piſcationis, ſignificatur ſæpè accidere fruſtrationem prædicationis: Tertiò, Domini exẽplo inſtruitur prædicator: Quartò, per capturam piſcium, ſignificatur Petrũ & ſocios eius futuros piſcatores animarum: Quintò, Petrum ſtupẽtem conſolatur, & ei promittit officium prædicationis. Docemur igitur primo hic fratres cum quanta auiditate ad verbum Dei debeamus feſtinare, cùm dicitur: *Cùm turbæ irruerent ad Ieſum vt audirent verbum Dei:* Quid enim aliud eſt irruere, niſi cum deſiderio currere? Cum magno ergo deſiderio, cum magna auiditate, ad audiendũ verbũ Dei currebant, qui hac de cauſa ad Ieſum irruebãt. Quod ex hoc fratres mei, præcipuè oſtenditur, quòd nec indigẽtiæ, nec temporis, nec loci neceſſitate retardabantur, quin eum ſequerentur. Ingruit fames, cum iam triduo illum ſuſtinerent, & tamen eum ſequuntur. Ingruit nox, & tamen eum ſequuntur. Ingruit loci anguſtia, & tamẽ eum ſequũtur. Ita etiam, vt propter turbam anguſtiantem nauẽ conſcendere, & mare intrare compulſus ſit. In quo frates mei

(quod

(quod ſine gemitu dicere non poſſim)confunditur tepor & tarditas noſtra, qui ad audiendum verbum Dei vix cõuenimus: conuenientes vix audimus: audiẽtes vix aliquid inde opere exequimur. Vbi fratres mei eſt illa fames, de qua Propheta, imò Deus per Prophetam, dicit: Mittam famem in terra, non famem panis aut vini, ſed famem audiendi verbum Dei. Vbi eſt illa dulcedo diuini verbi, qua guſtata exclamat Propheta: Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua ſuper mel ori meo? *Amos. 8.* *Pſal. 118.*

Sequitur pars ſecũda, in qua per fruſtrationem piſcationis, ſignificatur fruſtratio prędicationis, cùm ſubditur: *Et vidit duas naues ſtantes ſecus ſtagnum.* Videt autẽ Dominus miſerando duas naues: id eſt circunciſionis & præputij Eccleſias, adhuc bonis piſcibus vacuas. Et quare vacuas? Piſcatores enim per totã noctem laborantes nihil cœperant, & ideò deſcendebãt, & lauabãt retia. Hoc quod tunc accidit eis in piſcatione, accidit frequenter in prædicatione: Piſcatorès, id eſt, prædicatores, ſæpè prædicando laborant, & tamen neminem verbi dulcedine capiũt, neminem Deo acquirunt. Quare? quia per noctem laborãt, & non in verbo Ieſu. Duo quippè ſignificantur eſſe impedimenta, ne prædicatio auditores capere poſſit: vel quia auditores indigni ſunt quibus proficiatur: vel quia prædicator indignus eſt qui proficiat. Quando auditores indigni ſunt, fruſtrà laborat prædicator per noctem: quia abſente ſole iuſtitiæ, nullus poteſt illuminari ab homine. Niſi enim intus ſit qui doceat, in vanum lingua doctoris laborat. Quando verò prædicator indignus eſt, qui vel ſibi vel aliis proficiat, in vanum ſæpe laborat, quia nõ prædicat in verbo Ieſu, id eſt, ſalutis: ſed in verbo oſtentationis: quia non prædicat vt proſit, ſed vt appareat, quia pręſumit de ſua eloquentia, non de Chriſti gratia: quia deinde non in verbo, id eſt, in præcepto Dei prædicat. Deus enim indignos arcet à prędicatione, dicẽs: Quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamẽtum meũ per os tuũ? Propterea fratres mei quando prædicatio non capit in vobis, flendum eſt vobis: ne fortè occulto iudicio Dei à gratia repellamini. Flendum eſt quoque & nobis prædicatoribus, ne fortè indigni ſimus, qui vel nobis vel vobis *Duo impedimẽta ne prædicatio capiat auditores.* *Pſal. 49.*

profi-

proficiamus. Et tunc iuxta id quod hîc legimus, debemus deſcendere, id eſt, nos humiliare, & leuare retia, id eſt, prędicationem noſtrã reuoluendo, ſi quid per inanem gloriã, ſi quid per duriorem increpationem, ſi quid per molliorẽ, ſi quid per inſipientiam exceſſerimus, lachrymis abluere.

Sequitur pars tertia, in qua Domini exemplo eruditur prædicator, cùm ſubditur: *Aſcendens autem in vnam nauẽ, quæ erat Simonis, rogauit eum vt à terra reduceret puſillum. Et ſedens docebat de nauicula turbas.* Inſtruit igitur hic exemplo ſuo Dominus prædicatorẽ in quinq, oſtẽdens ſcilicet quem locum debeat prædicator tenere, quid prædicare, quid rogare, quomodo viuere, vnde docere.

Quem locũ tenere debeat, oſtenditur cùm dicitur: *Aſcẽdens*. Prædicator quippè debet aſcendere, vt altus ſit, ſicut gradu, ita ſcientia & vita. Vnde Propheta: ſuper montem excelſum aſcende tu qui Euangelizas Sion. Quid debeat tenere & prædicare oſtenditur cùm dicitur: *In vnam nauem quæ erat Simonis.* Dicitur autẽ nauis in quam aſcendit, & vna, & Simonis, id eſt, obedientis: vt ſcilicet intelligat ſe præcipuè debere & tenere & prædicare vnitatem & obedientiã: Eccleſiæ vnitatem, & mandatorũ obedientiam. Quid debeat rogare oſtenditur, cùm ſubditur. *Rogauit eum vt nauem à terra reduceret puſillum.* Rogare ſiquidem debet prædicator Simonẽ, id eſt, Chriſtum qui obediens fuit Patri vſq; ad mortem, vt reducat puſillũ Eccleſiam à terra in mare: vt videlicet in ſtatu tali ſit, quod nec nimiã habeat quietem & ſecuritatẽ in terrenis proſperitatibus: nec nimiam inquietudinem & timorẽ in aduerſitatibus. Ne ſcilicet per nimiam ſecuritatem & quietem torpeſcat & diſſoluatur: vel per nimium timorẽ & inquietudinẽ perturbetur & conquaſſetur. Quomodo autẽ debeat viuere oſtenditur, cùm ſubditur: *Et ſedens*: ſedere enim magiſtrorum eſt. Sedens quippè in parte inferiori requieſcit, in ſuperiori erigitur. Sic quoque in prædicatore, inferior pars interioris hominis, id eſt ſenſualitas, debet quieſcere à ſollicitudine temporaliũ: & ſuperior pars, id eſt, ratio, per contemplationem erigi ad cœlum. Vnde debeat prædicare oſtenditur, cùm dicitur: *Docebat de nauicula turbas.* Prædicator enim ſiue ad exteriores, ſiue ad interiores

Eſa. 40.

Sedere magiſtrorum eſt.

tiores loquatur, ipſe tamen ſemper de nauicula debet docere. Ipſe enim ſemper debet eſſe in nauicula, non ſolum numero, ſed etiam merito & doctrina.

Sequitur pars quarta, in qua per capturam piſcium, ſignificatur Petrum & ſocios eius futuros; piſcatores fore animarum, cùm ait ad Simonem Ieſus: *Duc in altum, & laxate retia veſtra in capturam.* Porrò Petro ſoli (quia futurus erat dux verbi) dicitur: *Duc in altum*, id eſt, in profundum mundanorum hominum. Tam ipſi quàm cæteris (quia communiter futuri erant prædicatores) dicitur: *Laxate retia veſtra in capturam.* Sanè ſi retia rigidè tendantur, piſces reſiliunt, nec capiuntur. Laxius verò tenſa, piſces illaqueant & retinent. Præcipitur ergo diſcipulis vt laxent retia prædicationis, vt ſcilicet peccatores per nimiũ rigorem & duritiam non repellant, ſed potius per relaxationem & veniam eos retineant. Hinc eſt quod nouitiis & rudibus, primùm vita laxior indulgetur. Cæterùm Petrus expertus ſe neminem per ſe poſſe ad Deum trahere; iam nihil de ſe, ſed de verbo Dei totũ præſumit, dicens: *Præceptor, per totam noctem laborantes nihil cepimus: in verbo autem tuo, laxabo rete. Et cùm hæc feciſſent, concluſerunt piſcium multitudinem copioſam.* Ecce fratres mei, quid valeat in verbo Dei omnia facere, & de ſe nihil præſumere. Ipſe quippè qui nutu ſuo traxit piſces, ad rete Petri, ipſe ſolus per miſericordiam ſuam trahit & capit peccatores in rete prædicationis. Vnde Dominus: Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater meus traxerit eum. *Rumpebatur autem rete eorum: & annuerunt ſociis qui erant in alia naui, vt venirent & adiuuarent eos. Et venerunt & impleuerunt ambas nauiculas, ita vt penè mergerentur.* Ioan. 6.

Porrò rete prædicationis rumpitur, cùm vnitas Eccleſiæ per hęreſes & ſchiſmata ſuperfluę multitudinis ſcinditur. Sed nullus piſcis cadit, quia de electis nullus perit. Sed non ſufficiente Eccleſia Iudæorum, impletur pariter de electis Eccleſia gentium. Et ambæ ita ſunt populis repletæ, vt penè inter huius tumultuoſi mundi tẽpeſtates mergerentur, nec tamen ſunt merſæ, Domino illas gubernante. Numeroſitas quippè malorum, quæ in Eccleſia excreſcit ſuper numerũ, penè ſecũ iuſtos trahit in perditionem:

niſi Dominus eis extenderet ſuſtentationis manum.

Sequitur pars quinta, in qua Petrum ſtupentem conſolatur Dominus, & ei officium prædicationis pollicetur. Stupens enim Petrus ad miraculum piſcium, procidit ad genua Ieſu, dicens: *Exi à me Domine, quia homo peccator ſum.* Indiſcrete loquitur Petrus, dum ſe peccatorem recognoſcit, & veniæ fontem à ſe excludit. Tale eſt ac ſi diceret æger medico: recede à me medice, quia infirmus ſum: imò ſi infirmus es, medicum à te non ſepares. Si peccator es, medicum peccatorum Deum à te non elonges. Petro adhuc ſic infirmo, quidã hodie ſunt ſimiles, qui dum ſe peccatores conſiderant, viam vitæ arripere trepidant: & tamen iacere in ſui corporis ignauia non reformidant: & quaſi in perturbatione conſilium non habent. dum mouentur & vitam timent, qui ſtulti & timidi ſunt. Vera quippè humilitas, & ſi de ſe diffidit, tamen ſe omnia poſſe in Deo confidit. At ſtuporem Petri Dominus conſolans ait: *Nolite timere,* cõſortium ſcilicet meum: quia te non grauabit, imò ſubleuabit: non tibi nocebit, imò iuuabit. *Ex hoc,* inquit, *iam homines eris capiens.* Ac ſi dicat, de piſcatore fies prædicator: pro naue, reges eccleſiam: pro rete, prædicationem: pro piſcibus, capies homines. Ac Petrus & ſocij eius tracti miraculo, tracti promiſſione, tracti interna inſpiratione, mox Dominum ſequuntur. Nam ſubditur, *Et ſubductis ad terram nauibus, ſecuti ſunt eum.* Sequentes Dominum ad prædicationem, abrenuntiant omnibus: quia non rectè officium prædicationis aſſumitur, niſi amor temporalium relinquatur. Itaque fratres mei, quamuis peccatores, quamuis infirmi ſimus, non debemus diuinorum grauedinem mandatorum refugere: ſed cum ſpe diuini auxilij fortiter inchoare: ſcientes quoniam Deus dat poſſe & perficere. Qui ſicut fecit de opilione Regem: de piſcatore prædicatorem: de perſecutore paſtorem: ita faciat nos de infirmis fortes: de inobedientibus, obedientes: de contemptoribus, ſui amatores: vt inde eum benedicamus in æternum. Amen.

DOMINICA VI. POST TRINIT.

Rom. 6. QVicunq; baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus. In hac lectione fratres mei,

mei, oſtendit Apoſtolus nos Chriſtianos, qui in Chriſto Ieſu baptizati ſumus, debere ſicut in baptiſmo promiſimus, vitæ munditiā & nouitatem tenere. Facit itaq; tria. Primò oſtendit eos qui baptizati ſunt in Chriſto Ieſu in morte ipſius eſſe baptizatos. Secūdò, oſtendit qua vtilitate: Tertiò, exponit quæ dixerat obſcurè. Ait igitur primū: *Quicunque baptizati ſumus*. Sed quoniam ſunt baptiſmata Iudæorum, & Gentilium, & Hæreticorū, qui non mundant interius, addit *in Chriſto Ieſu*, id eſt, in virtute Ieſu Chriſti qui ſolus habet auctoritatem baptizandi. Vnde & Ioanni per Spiritum ſanctum dictum eſt: Super quem videris Spiritum ſanctum deſcendentem & manētem ſuper eum, hic eſt qui baptizat. Cæteri enim non auctoritatem, ſed ſolum miniſterium habent baptizandi. Hinc eſt quod baptiſmus non traditur à bono miniſtro melius, nec à deteriore deterius: quoniam non ipſi, ſed Deus baptizat, ipſi fundunt aquam, ſed Deus mūdat. Porrò in hoc quod ait, *baptizati ſumus in Chriſto Ieſu*, nō intēdit Apoſtolus demonſtrare formam baptiſmi, quę in nomine patris, & filij & ſpiritus ſancti, à Domino in Euangelio prouulgata eſt. Licèt quidam eam dicant fieri poſſe in nomine Chriſti: eo quòd in Chriſto, id eſt, in vncto, & vngēs pater, & vnctio, id eſt, Spiritus ſanctus intelligatur. *In morte*, inquit, *ipſius baptizati ſumus*. Porrò in morte Chriſti dicimur baptizati tripliciter, aut in morte, id eſt, in fide mortis: quoniā ſine fide mortis Chriſti, nihil prodeſt baptiſmus, Sicut enim Iſraëlitę ab ignitis ſerpētibus non liberabātur, niſi reſpiceret ad ſerpentē æneum in palo erectum: ita nec nos liberamur à peccatis vel à diabolo, niſi fide, & ſpe, reſpiciamus ad crucifixum: aut in morte, id eſt in efficacia mortis Chriſti. Totā quippè efficaciā ſuam baptiſmus aſſumpſit à morte Chriſti: niſi enim Chriſtus moreretur, non ablueretur reatus originalis peccati, ſanguine, & aqua, quę de latere eius profluxerunt: nec flāmeus gladius ab introitu paradiſi tolleretur. Aut certè in morte Chriſti baptizati ſumus, id eſt, in ſimilitudine mortis Chriſti, Vnde & ſubdit, *Cōſepulti enim ſumus cū Chriſto per baptiſmum in mortem*. Similitudinem aſſignat Apoſtolus inter baptiſmum noſtrum & mortem Chriſti. Sicut enim Chri-

Ioan. 1.

Tripliciter in morte Chriſti dicimur baptizari.

ſtus per mortem ſepultus eſt, vt amplius non viueret vita carnali, & mūdana, ſed potius ſpirituali & cœleſti, ita nos per baptiſmum morimur & ſepelimur peccato, vt de cætero non viuamus carnali vita & mundana, ſed potius ſpirituali & cœleſti: Quod bene ſignificatur per hoc, quod ille qui baptizatur, prius extenditur ad modū Chriſti pendentis in cruce. Deinde quaſi crucifiguntur manus & pedes eius, dum operibus & pompis diaboli ſe abrenuntiare confitetur. Poſtea totus peccato moritur & quaſi ſepelitur, dum ad ſimilitudinem triduanæ ſepulturæ, in fonte ter immergitur. Sicut fratres mei, quando baptizamur, quaſi cum Chriſto ſepelimur in mortē, id eſt, ad ſimilitudinem mortis eius. Si tamen fratres mei pactum baptiſmi tenemus, ſi peccato mortui ſumus, ſi ad opera & pompas diaboli nō redimus. Nam qui baptizatur à mortuo & iterum tangit illum, quid proficit illi lauatio eius?

Eccle. 34. Sequitur pars ſecunda, in qua oſtenditur qua vtilitate baptizemur, cùm ſubditur: *Vt quemadmodū Chriſtus reſurrexit à mortuis in gloriā patris: ita & in nouitate vitæ ambulemus.* Hac enim vtilitate in morte Chriſti baptizamur, vt quemadmodum Chriſtus reſurrexit à mortuis, & viuit in æternum noua vita & glorioſa cum patre: ſic & nos per baptiſmum reſurgamus à morte peccatorum, & de cætero viuamus ad gloriam Dei, noua & glorioſa vita virtutū. Quod benè ſignificatur per hoc quod puer poſtquam à fonte (quaſi à ſepultura reſurgit) noua alba veſtitur, & cereo ardēte illuſtratur. Et quod hoc per baptiſmū nobis conferatur, probat Apoſtolus ſubdēs: *Si enim complantati facti ſumus ſimilitudini morti eius: ſimul & reſurrectionis erimus.* Quaſi diceret: Si ſimiles ei ſumus in morte, ſimiles ei erimus in reſurrectione. Si ſimiles ei ſumus in labore, ſimiles ei erimus in glorificatione. Proinde fratres mei, imitemur quantum poſſumus laborem & paſſionem Domini, etſi non ſit qui nos crucifigat & occidat, ſaltem nos crucifigamus per ieiunium, laborem & abſtinentiam corpus noſtrum, cum vitiis & concupiſcentiis. Occidamus in nobis vitia & peccata vt reſurgere mereamur, & hic in anima ad nouam vitā, & in futuro in anima ſimul & corpore ad gloriā. Porrò pulchrè ait: *complātati ſimilitudini*

tudini mortis eius. Chriſtus quippè in morte & in ſepultura ſua, quaſi complantatus eſt ad ſimilitudinē grani, quod in terra ſepultum & mortuum, in melius reſurgit: creſcit & renouatur. Sic & Dominus noſter Ieſus Chriſtus, in morte & ſepultura quaſi plantatus eſt, & vnde perire viſus eſt, inde magis auctus & renouatus eſt. Vnde ipſe comparans ſe grano frumenti, ait: Niſi granū frumenti cadens in terram mortuū fuerit, ipſum ſolū manet, Si autē mortuum fuerit, multū fructum affert. Et alibi: Simile eſt regnum cœlorum grano ſinapis, quod cùm ſit minimū inter omnia grana, abſconſum in terra excreſcit in magnam arborē, ita vt aues cœli requieſcāt in ramis eius. Ita fratres mei, Chriſtus qui prius reputatus eſt minimus, opprobriū hominum & abiectio plebis, mortuus & ſepultus, quaſi plantatus reſurrexit, & creuit nomen eius per vniuerſum mundū, ita quod in virtutibus eius & doctrinis ſpirituales viri requieſcunt. Ita & ſancti martyres, qui in hoc mundo viles, & quaſi purgamentū & peripſema reputati ſunt in paſſione & morte quaſi plantati in melius renouati ſunt, & excreuit nomē eorū longè lateq́; per virtutes & miracula, ita quod & ſpirituales viri in moribus & virtutib⁹ eorū per imitationē immorentur. Ita & nos fratres mei, amemus eſſe viles, pauperes, & abiecti in hoc ſeculo propter Deum: vt quaſi plantati per baptiſmū & pœnitentiā, mortificationes & paſſiones, reſurgamus, renouemur, & fructificemus, & hic & in futuro: vt homines cœli amatores, etiam in noſtrarum exemplis virtutum delectentur. *Ioan. 12.* *Mat. 13.* *Mar. 4.* *Luc. 13.* *Pſal. 21.*

Sequitur pars tertia, in qua quæ obſcurè dixerat Apoſtolus, explanat, dicēs: *Scientes quia vetus homo noſter, ſimul cū Chriſto crucifixus eſt: vt deſtruatur corpus peccati: vt vltra non ſeruiamus peccato.* Dicitur autem vetus homo noſter, hominis noſtri vetuſtas, id eſt, concupiſcentia & rebellio carnis. Quæ quidem vetuſtas vocatur, vel quia à vetere patre noſtro Adam in nobis inueterata eſt: vel quia vetuſtati ſimilis eſt. Vetuſtas verò tria facit, corpus incuruat, ſenſus hebetat, ad mortē trahit. Sic & originalis illa concupiſcentia, animam à rectitudine ſua incuruat, rationem, cæteraſq́; animæ vires hebetat, & ipſam animam ad mortem trahit. Hæc autem concupiſcentia, debet in nobis

eſſe exemplo & virtute crucifixi, crucifixa, per baptiſmum & macerationes carnis, Quomodo? *Vt deſtruatur corpus peccati.* Nō ait ſimpliciter, vt deſtruatur corpus: quoniam corpus nō eſt frangendū, ſed regendū: vt natura per mediocritatē ſuſtentetur, & vitiū deſtruatur. Pariter ergo peccant, vel qui per nimietatē macerationis corpus deſtruūt: vel qui per nimiū luxum, illud in vitiis nutriūt. Tria enim debemus corpori tanquā iumento, vt ſeruiat ſpiritui, pabulum, virgam, & onus. Pabulum ſuſtentationis, virgam correctionis, onus diuini ſeruitij. Sic ergo fratres mei, paſcamus corpus noſtrū ne luxuriet: ſic illud caſtigemus, ne deficiat. Propterea ergo ait: Nō quidem vt deſtruatur corpus, ſed vt deſtruatur peccati, id eſt, peccato. Quod exponens ſubdit, *Vt vltra non ſeruiamus peccato.* Non autem ait, vt non peccemus: quoniā vt ait Ioannes, Si dixerimus quia peccatum non habemus, noſmetipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. Quia enim homo cùm poſſet reſiſtere pecchato, noluit: inflictū eſt ei vt cùm velit non poſſit. Vnde Apoſtolus. Video, inquit, aliam legem in membris meis, reſiſtentem legi mentis meę, & captiuantē me, &c. Propter hoc ergo ait, non, vt nō peccemus, ſed vt non ſeruiamus peccato. Quoniam primi motus concupiſcentię, in noſtra nō ſunt poteſtate; ſed ſi ſtatim eis reſiſtimus, peccato non ſeruimus. Qui autem, & ſi primo mouetur motu concupiſcentiæ, tamen eam ſtatim refrenat, ne vel ad delectationem, vel ad conſenſum, deſcendat, ſecurè poteſt dicere cum Apoſtolo. Si quod nolo, hoc ago: non pecco ego, ſed quod habitat in me peccatum. Nos ergo fratres mei, quando ad concupiſcendum mouemur, ſtatim motum illum cohibeamus, pectus noſtrum percutiamus, diuinumq; auxilium inuocemus, Sequitur: *Si enim mortui ſumus cum Chriſto: credimus quia etiā viuemus cū Chriſto,* Quidam moriuntur in Chriſto, quidam etiam cum Chriſto, quidam pro Chriſto. In Chriſto moriuntur etiam illi, qui etſi in vita ſua fuerunt peccatores, tamen in pœnitentia & in confeſſione Chriſti moriuntur. Cum Chriſto enim moriuntur, qui in vita ſua ęmulatores Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt, & mortificauerunt cum vitiis & concupiſcentiis. Pro Chriſto verò moriuntur, qui ſanguinem

Tria debemus corpori.

Rom. 7.

Rom. 7.

Qui moriuntur cū Chriſto.

guinem ſuum pro Chriſto fuderũt. Nos ergo fratres mei, & ſi non poſſumus mori pro Chriſto, vt Martyres, moriamur ſaltem cum Chriſto vt confeſſores, corpora noſtra peccato mortificantes. Quoniam vt ait Apoſtolus, Si mortui ſumus cum Chriſto, credimus quia etiam viuemus cum ipſo, in hac vita ſpirituali, & in futuro æterna, *Scientes*, inquit, *quia Chriſtus reſurgens ex mortuis, iam nõ moritur, mors illi vltra nõ dominabitur*: Sicut ei dominata eſt voluntate, tamen non neceſſitate. *Quod enim mortuus eſt peccato* (ſubaudi alieno tollendo) *mortuus eſt ſemel. Quod autem viuit, viuit Deo*, id eſt, ad gloriam Dei patris. Ita & vos fratres qui in Chriſto baptizati eſtis, exiſtimate vos mortuos quidem eſſe peccato, viuos autem Deo, id eſt ad gloriam Dei quærendam, & ad voluntatem eius faciendam. Itaque fratres mei, ſi veri Chriſtiani ſumus, mortem & vitam Chriſti æmulemur. Crucifigamus mẽbra noſtra cum vitiis & concupiſcentiis. Crucifigamus cor noſtrum, ne vnquam malè, ſed ſemper bene cogitet: linguam noſtrã, ne vnquã malè ſed ſemper bona loquatur: Manus noſtras, ne vnquam mala, ſed ſemper bona opera faciãt: Pedes noſtros, ne vnquam malam viam, ſed ſemper bonam ambulent: Aures noſtras, ne vnquã malis verbis, ſed ſemper bonis pateãt: vt ita cum Chriſto nouo homine renouati, ſimul cum eo beatè viuere valeamus. Quod ipſe præſtare dignetur, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA VI. POST TRINIT.

Mat. 5.

D*Ixit Ieſus diſcipulis ſuis. Amẽ dico vobis, niſi abundauerit iuſtitia veſtra pluſquã Scribarũ et Phariſæorũ, nõ intrabitis in regnũ cœlorũ.* Tribus capitulis diſtinguitur hæc lectio fratres chariſ. Primò enim oſtẽdit Dominus iuſtitiam Scribarũ & Phariſæorũ non ſufficere ad habendũ regnum cœlorũ. Secundò ſupplet quod lex minus videbatur continere. Tertiò oſtendit quomodo ſit Deo offerendum: ait ergo, *Amen dico vobis, niſi abũdauerit iuſtitia veſtra pluſquã Scribarũ & Phariſæorum, &c.* Porrò Scribæ & Phariſæi tunc putabant ſe eſſe iuſtos, quando præcepta legis ſolo opere adimplebant: putantes de ſolis operibus, non de cogitationibus eſſe iudicandum. Aeſtimabant

 quippè

quippè homicidium, adulterium, & furtum operis, tantum in lege eſſe prohibitum. Homicidium vero, adulterium & furtum voluntatis, vel nullũ, vel veniale eſſe peccatum. Sed hæc falſa iuſtitia ad ſalutem non ſufficiebat. *Luc.2.* Sicut enim ſola bona voluntas, ei qui plus non poteſt, ſufficit ad ſalutem, iuxta illud: Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Ita ſola mala voluntas, ei qui plus non poteſt, ſufficit ad damnationem. *Mala voluntas eſt dãnabilis.* Eſt ergo ſola mala volũtas, tam apud homines quàm apud Deum, damnabilis. Eſt enim apud homines reus mortis, qui regem prodere voluit: & ſi proditionem implere non potuit. Apud Deum quoque adulter vel homicida habetur, qui ea crimina implere voluit, etiam ſi non potuit. *Mat.5.* Vnde ipſe Dominus ait: qui viderit mulierem ad concupiſcendam eam, iam mœchatus eſt in corde ſuo. Et Poeta: Et ſi ſeruetur bene corpus, adultera mens eſt. Requirit ergo Dominus à ſuis non ſolum innocentiam corporis, ſed etiam mentis. Vnde idẽ *Apoc.1.* filius Dei & hominis, oſtendit ſe in Apocalypſi Ioannis, præcinctũ ad mamillas zona aurea. Quare? Quia Dominus in Euãgelio non ſolùm opera, ſed etiã fluxas cogitationes, quæ a pectore ſurgunt, reſtringi iubet. Itaque fratres mei, non ſolùm mala opera, ſed etiam malas voluntates euitate, eas deflete, & in iudicio Sacerdotũ per con- *Apoc.2.* feſſionem ſupponite. Iudicate eas, antequam iudicẽtur ab *1.Cor.4.* illo qui ſcrutatur renes & corda, id eſt occultas voluptates & cogitationes: qui veniens illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit cõſilia cordium. Nã fratres mei, quanto melius eſt hic ad horam erubeſcere coram Sacerdote, quàm erubeſcere in vniuerſali iudicio coram Deo & Angelis & Sanctis eius? Quàm melius eſt hic ad horam flere & triſtari, quam in æternum plorare & cruciari?

Sequitur pars ſecunda, in qua Dominus ſupplet quod lex minus continere videbatur, cùm ſubditur: *Audiſtis quia dictum eſt antiquis: Non occides. Ego autem dico vobis, quia omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio.* Cũ litera legis ſolum homicidium operis videatur prohibere: Dominus ſupplet etiam homicidium voluntatis dãnabile eſſe. Hæc tamẽ fratres chariſſimi, & cæteræ adiectiones, à Domino ſunt in lege, quantũ ad literam, & ad ſequaces

 literæ

literæ additiones vel ſuppletiones dici poſſunt. Quantum verò ad ſpirituale ſenſum & ad ſpiritualiter intelligentes, nō ſunt adiectiones, ſed potius expoſitiones. Euangelium enim nihil aliud eſt, quam lex ſpiritualiter intellecta. Itaq; ſi ſpiritualiter intelligis hoc mandatū, Non occides, intelligis in hoc mādato prohibitū eſſe non ſolū homicidium operis, ſed etiā homicidiū voluntatis, & cætera genera homicidij. Sunt enim ſex genera homicidij. Primū eſt homicidium operis, quod in lege apertè prohibetur. Secundum eſt volūtatis. Vnde Ioānes: Omnis, inquit, qui odit fratrē ſuum, homicida eſt. Tertiū, mali exēpli. Vnde Dominus: Qui ſcandalizauerit, inquit, vnū de puſillis iſtis, qui in me credunt: expedit ei vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Quartū, prauæ doctrinæ. Vnde Dominus: Si cæcus cæcū duxerit, nónne ambo in foueā cadunt? Quintū, ſubtractionis alimēti corporis. Vnde ſcriptū eſt: Qui pereunti ſuccurrere poteſt, & nō ſuccurrit, occidit. Sextū, ſubtractionis verbi Dei. Vnde Dominus per Prophetā: Si nō annuntiaueritis impio, vt cōuertatur à via ſua mala, ipſe quidē in iniquitate ſua morietur, ſanguinē autem eius de manu tua requirā. Oſtēdit igitur hîc Dominus nō ſolùm homicidiū operis, ſed etiā homicidiū voluntatis reum eſſe iudicio, cùm ait: *Ego autē dico vobis, quia omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio.* Sciendū eſt tamen fratres mei, quòd nō omnis ira culpabilis eſt: nec omnis ira culpabilis, damnabilis eſt. Qui enim iraſcitur nō aduerſus naturā, ſed cōtra vitium fratris vt illum corrigat: illa ira laudabilis eſt, niſi modū excedat. Hac ira motus eſt Moſes, Phinees, Ioſue, Petrus, cæteriq; ſancti cōtra peccatores. Vnde dominus iſtos prędicatores, qui nō iraſcuntur nec obiurgāt vitia peccantiū, canes mutos vocat per Prophetā: Canes, inquit, muti nō valētes latrare. Quando verò iraſcitur aliquis non bono zelo cōtra fratrē, ſi primus motus mox refrenetur, ira quidē culpabilis eſt, ſed venialis & propaſſio vocatur. De hac dicitur: Iraſcimini & nolite peccare. Et Sol nō occidat ſuper iracundiam veſtrā. Tunc fratres mei, ſuper iracundiā noſtrā Sol occidit, quū propter eam Sol charitatis in nobis occūbit. Quando verò primus malæ iræ motus nō refrenatur, ſed

Sex genera homicidij.
Ioan. 3.
Mat. 18.
Mar. 9.
Mat. 15.
Luc. 6.
Ezech. 3.
Nō omnis ira culpabilis.
Eſa. 56.
Pſal. 4.
Ephe. 4.

vſq; ad cõſenſum nocendi extẽditur: ira damnabilis eſt,& digna iudicio,id eſt,accuſatione.Si verò ira interior efferatur in fratrẽ per aliquã indignationis vocẽ,digna erit cõſilio,id eſt,ſententia dãnationis. Eſt autẽ Racha interiectio indignãtis apud Hebræos,ſicut apud Latinos heu,ſolã ſignificans indignationẽ. Quod ſi illius iræ feruor proferat in fratrẽ vocẽ certũ cõuitium ſignificantẽ, vt ſi vocet eum fatuũ vel inſanũ, digna erit gehennę ignis. Porro gradus peccatorũ,exigit gradum pœnarũ. Sicut enim ira in mẽte minus damnabilis eſt,quam excita per vocem indignationis:& excita per vocem indignationis minus eſt dãnabilis quàm per vocem conuitij:ita oportet hîc minorem pœnã & iudicium intelligi q̃ per cõſilium:& minorem per cõſilium,quàm per gehennã. Sicut minus timetur accuſatio, quàm ſententia:& minus ſententia q̃ pœna. Igitur nos fratres mei,omninò euitemus cõuitia fratribus noſtris inferre,& etiã indignari,vel iraſci contra illos:& diſcamus diſcernere naturã à vitio: diſcamus diligere in omnem hominem naturã noſtrã,& vitiũ odio habere: diſcamus ſemper pacatæ eſſe naturæ:& cõtra vitiũ iraſci,tamen cum modo & manſuetudine. Quoniã manſueta correctio peccatores emendat: intemperans verò,etiã emendandos perturbat. Sed etiam ſi quando fratres mei,cõtigerit nos ſine ratione iraſci vel indignari,vel etiã contumeliã vel iniuriam facere cõtra fratres noſtros,nõ occidat Sol ſuper iracundiã noſtram: ſed quàm citò fratrib' noſtris nos humiliemus, veniam & pacem poſtulemus, aliàs, quotidianæ orationes, oblationes,& eleemoſynæ noſtræ, Deo acceptabiles non poſſunt eſſe. Vnde & ſubditur, *Si ergo offers munus tuum ad altare,et ibi recordatus fueris,quia frater tuus habet aliquid aduerſum te,relinque ibi munus tuũ ad altare,et vade prius recõciliari fratri tuo: et tũc veniẽs offeres munus tuũ.*

Ephe.4.

Eſt autem hęc pars tertia,in qua oſtenditur quomodo debeat fieri oblatio. Hanc enim debes facere de tuo,non de alieno. Qui enim offert ſacrificiũ de rapina pauperũ,quaſi qui victimat filiũ ante conſpectũ patris ſui. Vnde & hîc dicitur,munus tuũ,nõ alienũ. Debes etiã eã offerre ad altare,vt ſcilicet totam intentionem dirigas ad altare,id eſt,ad Deũ. Hoc cõtra illos eſt, offerentes,qui nõ dirigunt intentionem

Quomodo oblatio fieri debeat.

tionem ſuam ad Deum, imò ad oculos hominum. Debes etiam eam facere cum munda conſcientia: vt ſcilicet mun̄dam tuā cōſcientiam primò Deo offeras. Non enim offerens propter oblata, imò oblata propter offerentem Deo placerent. Vnde Dominus reſpexit ad Abel & ad munera eius, quaſi primò ad eum, poſteà ad munera eius. Ad Cain verò & ad munera eius non reſpexit: quaſi diceret: Quia Cain Deo diſplicebat, ideò & munera eius ei diſplicuerūt. Si ergo cùm offers, recordatus fueris, quòd frater tuus habet aliquid aduerſum te, id eſt, ſi conſcientia tua te remordeat, te fratrem in aliquo læſiſſe, vel ira, vel indignatione, vel contumelia, vel iniuria, vel huiuſmodi: Et ideò ille habet cauſam querelæ aduerſum te, relinque ibi munus tuū ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo. Quod ſi fortè remotior fuerit à te frater, relinque ibi munus tuū, id eſt, ſeriem offerendi quaſi interrumpe, & ſponde te fratri inuento, per omnia ſatisfacturum: & tunc incœptum proſequens, offeres munus tuum. Si verò frater nō habet aliquid aduerſum te, ſed tu aduerſus eum: non iuberis munus tuum relinquere, & eum poſtulare: ſed tantum odium & rancorem animi tui contrà eum habitum deponere, & ita munus offerre. Legimus fratres mei, de S. Ioanne Alexandrino Patriarcha, quod cùm quadam die Miſſam celebraret, & cantando Dominicam orationem veniſſet ad illam petitionem, in qua rogamus dimitti nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris: meminit de querela quadam, quæ erat inter eum & quendam clericum. Tacens igitur mandauit clericum illum: factaq́ cum eo reconciliatione, rediens ad proprium, cantauit, dicens: Dimitte nobis debita noſtra, ſicut nos dimittimus debitoribus noſtris. Itaq; fratres mei, ſi volumus orationes, oblationes, & eleemoſynas noſtras Deo placere: illis quibus debemus, ſatisfaciamus, & illis qui nobis debent, dimittamus: Cor noſtrum ab omni mala voluntate mundemus: mundatū humiliemus, humiliatū cum lachrymis ſuperni deſiderij, & ardore pij amoris, Deo offeramus. Quoniam ſacrificium Deo, ſpiritus contribulatus: Cor contritum & humiliatum Deus non deſpicies. Quod ſacrificium nobis facere tribuat, qui eſt benedictus in ſecula. Amen.

Mat. 6.

Pſal. 50.

DOMI-

DOMINICA VII. POST TRINIT.

Rom. 6. H*Vmanū dico propter infirmitatē carnis veſtræ.* In hac lectione fratres chariſſ. præcipit nobis Apoſt. relinquere peccata, & ſequi iuſtitiā: & hoc modo: Primò dicit ſe pręcipere humana & leuia. Secundò pręcipit nobis vitia relinquere, & iuſtitiā facere: tertiò oſtendit quid ſequatur peccatum. Quartò quid ſequatur iuſtitia. Quintò oſtēdit mortē æternā pro peccato iuſtè deberi, vitā vero æternam gratis dari. Ait ergo primò, *Humanū dico, propter infirmitatē carnis veſtræ.* Ac ſi apertè dicat: quoniā adhuc infirmi & carnales eſtis, nō exhortor vos ad grauiora & perfectiora: ſed potius ad leuiora & humana Non enim præcipio vobis omnia relinquere propter Chriſtū, & dare pauperibus, & nudos ſequi Chriſtū. Neq; pręcipio vobis, vt occurratis perſequutoribus, & fundatis ſanguinē pro Chriſto, aut quod relinquatis cōiugia, & caſtimoniā profiteamini, & cætera huiuſmodi, quæ perfectorū ſunt. Sed tantū hoc nunc vobis pręcipio, vt relinquatis peccata & vitia veſtra, & opera iuſtitię faciatis: quę etiā imperfectorū ſunt. Vnde & ſubditur: *Sicut exhibuiſtis mēbra veſtra ſeruire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatē: ita nunc exhibeatis ea ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationē.* Eſt autē hæc pars ſecūda. In qua præcipit nobis relinquere peccatū, & ſequi iuſtitiam. Porro hic inſinuat nobis Apoſtolus breuiter, quomodo peccator proficiat de malo in peius: & quomodo bonus proficiat de bono in melius. Primò enim aſſuefacit ſe peccator immunditię mētis & corporis, vt ingluuiei, luxurię, cæteriſq; turpitudinibus. Deinde vt habeat vnde ſuæ immunditię ſatisfacere queat, aſſuefacit ſe operibus iniquitatis. Eſt enim immūditia in ſe, iniquitas in proximū. Vt igitur queat ſufficere ingluuiei, luxurię, cęteriſq; turpitudinibus inuidet, cōcupiſcit, furatur, rapit, fallit, acquirit per fas & per nefas. Et ex his proficit ad iniquitatem. i. in malitia cōſummatur, Ecōtrariò quoq; bonus primò aſſuefacit ſe operibus iuſtitiæ: videlicet vt reddat vnicuiq; quod ſuum eſt: Deo religionē, ſibi munditiā, parentibus honorē, domeſticis prouidentiā, maioribus obędientiā, minorib9. gubernationē, æqualibus ſocietatem, bonis dilectionē, malis correctionē, oppreſſis miſericordiā, omnibus æquitatē. Ex quo-

Quomodo reddendū vnicuique quod ſuū eſt.

quorũ aſſuefactione proficit in ſanitatẽ,id eſt,in bonitatis perfectionẽ.Itaq; fratres mei, iuxta mandatũ Apoſtoli,ſicut exhibuiſtis mẽbra veſtra ſeruire immunditię & iniquitati: ita exhibete ea ſeruire iuſtitię & ſanctitati.Non enim dedit Deus vel redemit corpus & mẽbra nobis ad ſeruiendũ peccato,ſed ad ſeruiẽdum ſibi. Vnde Apoſtolus,Corpus,inquit,nõ fornicationi,ſed Domino.Et iterũ: Neſcitis,inquit,quia membra veſtra Chriſti ſunt,& nõ eſtis veſtri? empti enim eſtis pretio magno,glorificate & portate Deũ in corpore veſtro.Heu fratres mei,quàm graue pręiudiciũ creatori noſtro facimus,quãdo corpore & membris noſtris,quę ipſe creauit & redemit ad ſeruiendũ ſibi in ſeruitio peccati & diaboli abutimur.Tollens,inquit Apoſtolus,membra Chriſti,faciẽs mẽbra meretricis? Abſit.Abſit ergo à nobis fratres, vt mẽbra noſtra Deo ſanctificata, de cætero in immũditiã diaboli cõtaminemus.Nullatenus enim poſſunt mẽbra noſtra ſimul ſeruire diabolo & Deo. Vnde & ſubditur: *Cùm enim ſerui eſſetis peccati,alieni eratis à iuſtitia.* Et quæ fratres mei,quæ ſeruitus miſerior & miſerabilior eſt,quàm ſeruire peccato & diabolo? Et quæ libertas peior,quàm liberũ eſſe à iuſtitia,quę eſt iugũ Domini ſuaue,& onus eius leue? In quo (vnde dolendũ eſt) cõfunduntur quidã habẽtes velamen malitiæ,libertatem. Qui,quia ſunt liberi genere,volunt eſſe liberi à iugo obedientiæ & iuſtitię,malentes eſſe ſubditi criminibus quàm ſenioribus,& dicẽtes: Diſrumpamus vincula eorũ & proiiciamus à nobis iugũ ipſorũ? Sed quid ſequitur? Qui habitat in cœlis,irridebit eos,& Dominus ſubſannabit eos.

1.Cor.6.

Ibidem.

Seruitus miſerrima ſeruire peccato et diabolo.

Pſal.2.

Sequitur pars tertia, in qua oſtenditur quæ peccatũ ſubſequatur,cùm ſubditur: *Quẽ ergo fructũ habuiſtis tunc,in quibus nunc erubeſcitis?* Ac ſi diceret malũ: nã finis illorũ mors eſt. Porrò immundi,& iniqui deſiderij adimpletio, videtur peccatoribus eſſe quaſi quidã fructus ſuauis: eò ꝙ in eius vſu ad horã delectãtur. Sed quod peſſimus ſit talis fructus, probat Apoſtolus ex conſequentibus, quoniã ex tali fructu ſequitur pudor & mors. Non enim ex bono & honeſto,ſed tantũ ex turpi & inhoneſto,neceſſe habemus erubeſcere.Iſte ergo pudor,perpetratę turpidinis teſtis eſt. Adeò quippè dãnabilis immunditia & iniquitas eſt, quod

etiam

etiā ab ipſo immūdo & iniquo cōdemnatur. In ipſa enim mente iniqui, eſt mala conſcientia, quæ eum accuſat. Sed etiam memoria & pudor teſtes qui contra eum teſtificantur. Et etiā ipſa ratio, quæ eū iudicat & damnat. Eſt etiam & timor qui eum punit & torquet. Vnde ſcriptū eſt, Nemo nocens, ſe Iudice abſoluitur. Eſt tamē fratres, quędam animi confuſio vtilis peccata ſua reſpicientis: reſpiciendo, horrentis: horrendo, erubeſcentis: erubeſcendo, corrigentis. Et ſi iniquitas ab ipſo etiam agente, & etiam in fructu ſuo ita hîc dānatur, quantū putatis fratres mei, paſſura eſt in futuro a ſummo Iudice damnationem? *Nā finis illorū*

Ierem. 17. *mors eſt.* Mors ſcilicet duplex. Vnde Propheta: Duplici cō tritione contere eos. Prima eſt mors animæ in peccatis ſepultæ. Secunda eſt mors animæ pariter & corporis in gehenna, perpetuo cruciatu. Finis ergo, id eſt, conſummatio illorum peccatorū eſt mors animæ, quoniā per illa à vero bono, à vera luce & à vera vita priuatur, brutificata, excæcata, mortificata, vinculis peccatorū obuoluta, ligata, tumulo vitiorū ſepulta, arenoſę cōſuetudinis cumulo ſuper aggrauata. Finis quoq; illorū, mors gehēnalis eſt. Quoniā quorū vita mortua & finita eſt in culpa, eorū mors viuet

Pſal. 48. in pœna. Nam iuxta Pſalmiſtā mors depaſcet eos, nō conſumet. Nam ſicut bos nō radicitus comedit herbā, ſed ita eam comedit, vt eam quotidie comedere poſſit: ita reprobi à morte ſemper cruciabūtur, nec tamen adnihilabūtur, vt ſemper ſint & ſemper moriantur. Vnde Ioānes in Apo

Apoc. 9. calypſi, Optabūt mori, ſed mors fugiet ab eis. Cruciabuntur autem quatuor generibus pœnarum, verecundia, timore, pœnitentia, & dolore. Sed verecundia illa erit ſine termine: timor ille ſine ſpe: pœnitentia illa, ſine vtilitate: dolor ille ſine compaſſione & ſine morte: mors ſine ſine: finis ſine defectu.

Sequitur pars quarta, in qua oſtēditur quæ ex iuſtitia ſequantur, cùm ſubditur, *Nunc autē liberati à peccato*, per baptiſmū ſcilicet & pœnitentiā, *Serui autē facti Deo*, per iuſtitiam, id eſt, ipſius iuſtitię, *Habetis fructū in ſanctificatione: finē verò illorū, vitā æternā.* Ex operibus quippè & vſu iuſtitię proficimus in fructificationem, quia nihil melius, nihil pulchrius, in hac vita poteſt haberi. Quid enim

fratres mei, quid melius, quid pulchrius, q̃ omni turpitudine, omniq; vitio carere, mundũ mente & corpore eſſe, diabolũ ſub pedibus habere, omnia mũdana vilipendere, modico contentũ eſſe, indigentibus piũ & omnibus amabilẽ eſſe, ad cœleſtẽ patriam toto deſiderio feſtinare: nec etiam ipſam mortẽ timere, ſed potius eam ſecurè expectare: & quando cæteri timent, in Deo ſecurè & lætũ eſſe? Et ſi tantiſper dulcis eſt fructus iuſtitiæ in hac vita, q̃ dulcis putatis fratres mei, erit eius præmiũ in alia vita? *Finẽ verò*, inquit, *vitã æternã*. Et verè illa vita erit vita, in qua nihil mortale, nihil erit corruptibile. Non corrũpetur amplius anima peccatis: ſed potius omnibus virtutib⁹ coruſcabit. Non variabitur perturbationibus, ſed potius ſemper lęta, ſemper ſecura, ſemper pacifica, ſemper cõcors erit. Nõ minorabitur defectibus, ſed omni ſapiẽtia, omni gratia, omni perfectione abũdabit. Non corrumpetur corpus vitiis, ſed omni integritate, omni pulchritudine, omni honeſtate, decorabitur. Non afficietur indigẽtia, ſed omni ſaturitate & affluentia cumulabitur. Nõ grauabitur defectibus, ſed ſanitate, iuuentute, viribus & agilitate ditabitur.

Sequitur pars quinta, in qua oſtenditur mortẽ æternam pro peccato iuſtè deberi, cùm ſubditur. *Stipendia enim peccati mors eſt*, id eſt, diabolicæ militiæ debitum eſt mors. Quia enim peccator ex ſe noluit bonũ, & fecit peccatum, ex ſe meruit mortem: vnde & mors, tanquã merces ei debetur. Non ergo habet damnatus vnde murmuret contra Iudicem: ſed potius vnde ſæuiat in ſeipſum, qui ſpõtè deſeruit vitam, & elegit mortem. Iuxta illud, Deus non fecit mortẽ, id eſt, cauſam mortis: ſed homines pedibus & manibus accerſierunt ſibi mortem. Deinde oſtenditur vitam æternam tantùm gratis dari, cùm ſubditur: *Gratia autem Dei vita æterna.* Homo enim nec ex ſe voluit, nec potuit, nec fecit bonum, ſed ex ſola Dei gratia, quæ præuenit hominem & ſubſequitur, dans velle & perficere. Gratia ergo Dei ſunt, tam noſtræ iuſtitiæ quàm merces. Solam enim gratiam ſuã coronat in nobis Deus. Non habent ergo iuſti vnde ſeſe iactitent, vnde aliquid ſibi adſcribant, ſed ſoli gratiæ Dei, quæ nos gratis prædeſtinauit, gratis vocauit, gratis iuſtificauit, gratis etiã coronabit per Ieſum Chriſtũ redem-

Damnatus non habet vnde murmuret.

redemptorem noſtrum, qui cum eo & Spiritu ſancto viuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA VIII. POST TRINIT.

Mat. 8. *Cvm turba multa eſſet cū Ieſu, nec haberent quod mādu carent, cōuocatis diſcipulis ſuis ait illis, miſerior ſuper turbā, &c.* Quadripartita eſt lectio iſta fratres chariſſ. Primò, demōſtratur inedia eorū qui erant cū Ieſu: Secundò, Domini cōpaſſio: Tertiò, diſcipulorū imperfectio: Quartò, quatuor milium hominū de ſeptē panibus repletio, & ſuperabundantiū ſublatio. Demōſtratur ergo primū inedia eorū qui cū Ieſu erāt, cùm dicitur, *Cū multa turba eſſet cum Ieſu.* Sed quare fratres mei, Dominus qui panis eſt ſaturitatis, ſuos ſequaces inediā pati voluit? Duplici de cauſa, vt fidē ſuā in cordibus ſuorum roboraret, dum ſcilicet eſurientes miro & inaudito modo ſatiaret: & vt ſequacibus ſuis exēplum præberet: vt ſcilicet ſi quandoq; inediam paterentur, nō deſperarent, ſed recordarētur etiā illos, qui Ieſum Chriſtum corporaliter ſequebātur, inediam fuiſſe paſſos, & ſubitò glorioſè ſatiatos, & ſperarent ſe quoq; ab eo potenter viſitādos. Ipſa nimirum inedia frequenter ſanctis perutilis eſt, dum cogit eos cōtemnere temporalia, & ſuſpirare ad æterna: dum maculas eorū purgat: dum virtutes nutrit: dum eos modico contentos facit. Sicut econtrariò quotidiana multos corrumpit abundantia. Vnde Ezech. 16. Dominus per Prophetam, Hęc, inquit, fuit iniquitas ſororis tuæ Sodomæ, ſaturitas panis & abundantia.

Sequitur pars ſecūda, in qua cōpaſſio Domini demōſtratur, cùm ipſe dixit diſcipulis ſuis: *Miſereor*, inquit, *ſuper turbā, quia iam in triduo ſuſtinēt me: nec habent quod māducent. Et ſi dimiſero illos ieiunos, deficient in via. Quidam enim ex eis de lōge venerūt.* Cùm miſerationē & cōpaſſionem Dominus oſtēdit in ſe, in duobus nos inſtruit, in fide videlicet & moribus. In fide quidē nos inſtruit, quoniam cùm oſtēdit ſe habere humanā cōpaſſionem, oſtēdit ſe verè ſuſcepiſſe noſtræ humanitatis infirmitatē. In moribus verò nos inſtruit, quoniā nos exemplo ſui, ſuper afflictos debere eſſe pios & miſericordes oſtēdit. Vnde & hanc cōpaſſionem, nō interius hìc celauit, ſed potius cōuocatis diſcipulis ſuis, eam oſtendit, dicens: *Miſereor ſuper turbam.*

Quaſi

Quaſi diceret, miſericordiā, quā me videtis ſuper afflictos habere, habere mementote. Super quibus verò præcipuè miſereri debeamus, oſtendit cùm ſubdit: *quia iā triduo ſuſtinent me*. Et cum omnibus fratres mei, miſereri & ſubuenire debeamus, tamē præcipuè eis qui Dominū ſequūtur, qui eius mādata portādo laborāt: vnde Apoſtolus, Faciamus bonū ad omnes, maximè autē ad domeſticos fidei. *Gal. 6.* Sed & in hoc quod Dominus nō dimittit eos ieiunos in domū ſuā, ne deficerēt in via, oſtēdit ſe eſſe pium & fidelē ſuper fideles ſuos. Iuxta quod Apoſtolus ait, Fidelis dominus, qui nō patietur vos tentari ſuper id quod poteſtis: ſed ſed faciet cū tētatione prouentū, vt poſſitis ſuſtinere. Nos ergo fratres, exemplo Domini, viſcera miſericordiæ ſuper afflictos ſemper habeamus, ſciētes quoniā quali menſurā mēſi fuerimus aliis, remetietur nobis. Si miſericordes fuerimus: miſericordē Iudicē inueniemus. Si immiſericordes erimus aliis, & Deus immiſericors erit nobis: vndè Iacobus: Iudiciū ſine miſericordia fiet ei, qui nō fecerit miſericordiā. *Iacob. 2.* Vnde fratres, plāgo quóſdā ſolo nomine Chriſtianos, qui quaſi ferrei aut ſaxei eſſent, ſuper afflictos nulla mouētur pietate. Sed & ſi quādo trāſire eis ſit neceſſe iuxta mendicū, iuxta leproſum, iuxta nudū & miſerū, faciem auertūt: eos nec aſpicere queūt, quaſi humanæ fragilitatis conditionē obliti ſunt. Qui tamē ſi viderint aſinū vel porcum ſuū infirmū, cōdolent, medelā adhibēt, plangunt pereuntē. Vt quid hoc fratres, niſi quia charitate Dei & proximi carent, cui præponunt aſinum vel porcum ſuum?

Sequitur pars tertia, in qua oſtenditur imperfectio diſcipulorū, cū Domino reſpōdentes dicunt: *Vnde quis poterit hos ſatiare panibus in ſolitudine?* Imperfectionem enim ſuā diſcipuli oſtēdunt, dum in preſentia domini turbā pane ſatiari, vel impoſſibilè vel difficilè dicunt. Humanā etiā tentationē ſe paſſos demonſtrant, dum ſeptē panes turbis ſuffecturos in Domini præſentia deſperāt. Hanc imò maiorē, peioremq́; tentationē frequēter patimur fratres mei. cum famelico clamāte ad ianuā, cauſamur nos modicum annonæ habere in horreo, modicum panis in arca: & per auaritiā mentis bonis à Deo nobis data diminuimus vel negamus cùm per amplitudinē ea multiplicare debemus:

Deponamus igitur fratres hanc puſillanimitatem, & de Dei largitate ſemper præſumamus, qui cùm etiam abundanter adminiſtret perfidis & ſceleratis: quãtò magis ſuis fidelibus diſpẽſatoribus, materiã benè agendi ſuperabundanter adminiſtrabit. Ad memoriam reuocemus Sanctorum largitatẽ, qui ſuper facultatem ſuam indigẽtibus erogabant. Et tamen Deo prouidente, ſemper abundabant, ita vt contendere viderentur, Deus eis miniſtrando, & illi
Prou.11. diſtribuendo. Hinc Salomõ ait, Quidam ſemper rapiunt, & ſemper indigent. Quidam ſemper tribuunt, & ſemper abundant. Et Pſalmiſta, Diſperſit, dedit pauperibus, iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus paſcit de ſeptem panibus & paucis piſciculis, quatuor millia hominũ, ſublatis fragmentorũ ſeptem ſportis. In quo inſtruit nos tripliciter. in fide, in myſterio, in moribus. In fide, quoniam dũ mirabiliter de ſeptẽ panib' tot homines ſatiat, quibus ſi particulariter panes diuiderentur, vix vnuſquiſq; micam vnam conſequeretur. Et dum reliquias ſic multiplicat, vt ſeptuplo plus fuerit ſublatũ, quàm fuerit appoſitũ, verã ſe probat habere diuinitatẽ: ſicut per humanã cõpaſſionem, veram ſe demonſtrauit habere humanitatẽ. Et ita hac in lectione ſe verũ Deũ & verũ hominẽ demonſtrat. In myſterio nos inſtruit: quoniam per hoc opus ad myſticũ ſenſum nos mittit. Per ſeptem ergo panes ſanctarũ vniuerſitas ſcripturarũ deſignatur, in quibus ſeptiformis gratiæ ſatietas continetur. Per piſciculos verò paucos, ſanctorũ Patrum, qui in reſpectu malorũ pauci & humiles ſunt, exempla ſignificantur. Sicut enim piſces panẽ melius mãducari faciunt: ita ſanctorũ Patrũ exempla, ſacrã ſcripturã melius intelligi & ſequi faciũt. Panes ergo & piſces recũbentibus ſuper terram diſtribuuntur: quoniã myſteria ſanctarũ ſcripturarum, & exempla ſanctorũ Patrũ à ſolis humilibus
Mat.11. capiuntur. Vnde Dominus, Gratias ago tibi Pater, quia
Luc.10. abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis. Dominus ſuper panes gratias primò agit, pòſt frãgit, pòſt tradidit diſcipulis vt apponãt. Spiritualis quoque magiſter exẽplo Domini ſuper conſequutas ſanctarũ ſcripturarũ eſcas, Domino gratias agere debet, poſteà frangere,

gere, id eſt, exponere: deinde docēdo eas diſcipulis ſuis tradere, vt eas auditoribus exponant. Et ſatiantur ex eis quatuor millia hominū, id eſt, quatuor partiū orbis multitudines hominū. Et de reliquiis ſeptē ſportę ſuperſunt: quia ſuper capacitatē auditoru ſpirituales intellectus abundāt. Et plus ex eis ſemper relinquitur, quàm capiatur. In moribus etiā in hoc ipſo nos inſtruit: quia dum famelicis cōpatitur, & inter eorum multitudinē quot panes habebat, partitur, exemplo ſui nos monet, vt idem faciamus. Pręcipit ergo Dominus turbæ recūbere ſuper terrā, ſicut & ipſe ſæpè cum diſcipulis faciebat. In quo damnat illorū ſuperfluitatē, qui niſi in pictis thoris, & elaboratis mantilibus neſciunt mādu care. Super panes gratias agit: nos inſtruēs, vt vel manducaturi, vel eſcā daturi, gratias agamus Deo, qui nobis vel refectionē, vel eleemoſynę largitur materiā, pariter & voluntatē. Iuxta id quod Petrus ait, Si quis miniſtrat, tanquā ex virtute quam adminiſtrat Deus. Panes frāgit Dominus, nos docēs, vt ſi integros panes dare non poſſumus, frangamus, & fractos diſtribuamus. Vnde ipſe per Prophetam: Frange eſurienti panem tuum. Diſcipulis ſuis dat panes vt diſtribuant: nos inſtruens vt filios & familiares noſtros doceamus eleemoſynas facere, & per eas dādo, ipſos ad dandū aſſuefaciamus. Paſcit autē turbas de panibus & piſciculis: nec mentio fit vini vel ſalſamenti, vt moneret nos, ſimplices cibos & ſimpliciter paratos quærere, & pręſentibus contentos eſſe. Eſurientes ſatiantur: & plus eſt ſublatum quàm fuerit appoſitū, vt oſtendatur gratiā eleemoſynarū ſemper ſuperabundare: dum & hic Dominus viris eleemoſynariis ſemper miniſtrat abundè quod tribuant: & in futuro eis retribuet, pro terrenis cœleſtia, & pro tēporalibus æterna. Vnde Salomō: Fœneratur domino qui miſeretur pauperis. B. Nicolaus cōpatiens plebi fame pereunti, cùm propria dediſſet, mutuat à nautis centū modios frumēti, & populū recreat famelicū, & nautæ remetientes non minus inuenerunt. Vir quoq; eleemoſynarius, nomine Sanctolus, Eccleſiā S. Laurentij reſtaurans, artificibus quęrentibus cibū, cùm eos verbis conſolaretur, & nō haberet quid eis apponeret, vadēs anxius huc & illuc, venit ad furnū in quo vicinæ mulieres pridie

1. Pet. 4.

Eſa. 58.

Prou. 19.

panes coxerāt: inuentū ibi maximū & candidiſſimū panē, circumtulit ad vicinas mulieres, quæ cùm panē illū ſuum negarēt, panē appoſuit operariis. Quibus ſatiatis, plus de fragmētis ſuſtulit quam appoſuerat: quæ iterum ſecunda die appoſuit, & multiplicata ſuſtulit. Et ita per dies decem illo pane ſatiati ſunt, ac ſi panis creſceret comedēdo. Deponamus ergo fratres mei, puſillanimitatē, & de diuina ſecu-

Pſal. 111. ri largitate, eleemoſynę faciēdę nos aſſuefaciamus: Et qui multū habet, multum tribuat: qui verò modicū, etiā illud

Ibidem. libenter impartiatur. Quoniā, vt ait Pſalmiſta, Iucūdus homo qui miſeretur & cōmodat: Diſponit ſermones ſuos in

Prou. 36. iudicio, quia in æternum non cōmouebitur. Et alibi: Tota die miſeretur & cōmodat, & ſemē illius in benedictione erit. Deus autem miſericordiarum det vobis miſericordiæ meritum pariter & præmium. Cui eſt honor & gloria & imperium, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA VIII. POST TRINIT.

D*Ebitores ſumus nō carni, vt ſecundū carnē viuamus, &c.* Bipertita eſt hæc lectio fratres chariſſimi. Primò enim nos monet Apoſtolus, vt non ſecundū carnē, ſed ſecundùm ſpiritum viuamus. Secūdò oſtēdit viuētes ſecundùm ſpiritum eſſe Dei filios & hęredes. Monens ergo nos Apoſtolus, vt nō ſecundùm carnē, ſed ſecundùm ſpiritum viuamus, ait: *Debitores ſumus*, ſubaudi ſpiritui: nō carni. Vt noſtis fratres chariſſ. tunc patrisfamiliâs domus benè ordinata eſt, cùm vir eſt ſubiectus & obediens Deo, & dominatur & regit totā familiā & vxorē: & vxor cum tota fa-

Ephe. 5. milia ei famulatur & obedit. Vnde Apoſtolus, Vir, inquit,

Caput mulieris vir. eſt caput mulieris: Chriſtus autē viri. Cùm verò mulier & familia nō ſunt ſubditi viro, ſed potius vir eius, domus malè ordinata eſt. Porrò hæc inordinatio fuit in hoſpitio primi parētis, qui obedientiā quā debebat Deo, ei nō reddidit, ſed potius mulieri ſeductæ (cui nō obedientiā, ſed regimē & correctionē debebat) obediēs fuit, propter quod in inordinationē ſui ipſius cecidit. Quia ſenſualitas propriæ carnis cum ſenſibus ſuis, ſuo capiti, id eſt, ſpiritui, plerunq; nō obedit, ſed potius cōtradicit, & eū ad cōſentiendum, nō capiti ſuo Deo, ſed ſuis ſerpētinis ſuggeſtionibus trahit: Vt relicto Deo & cęlo, ad quod creatus eſt, ſola inferiora,

ſerioꝛa, terrena ſcilicet, cogitet, appetat, & quærat, & ita viuat, nō ſpiritualiter, ſed carnaliter. Cū itaq; fratres mei, tāta & talis inordinatio à primo parēte in omnes nos deriuata eſſet, venit filius Dei factus homo, vt exēplo & gratia amiſſam ordinationē in nobis reſtitueret: pręcipiens vt de cætero mens noſtra Deo ſeruiret, ſenſualitatē cum ſenſibus ſuis ſibi cōſentire cōpleret, vt ita viueremus ſecundū ſpiritum, & nō ſecundū carnē. Et hoc eſt quod ait Apoſtolus, Debitores ſumus ſpiritui, nō carni. Et quia quædā debemus carni, vt correctionē, regimen, & prouidentiā: exponit in quo nō ſimus debitores carni, cùm ſubdit: *Vt ſecundū carnem viuamus.* Quāuis enim fratres mei, in carne viuamus: tamen ſecundùm carnē, id eſt, ſecundùm voluntatem carnis viuere nō debemus. Ille enim viuit ſecundùm carnē, qui quantumcunq; poteſt voluntati pariter & voluptati carnis ſatisfacit: qui ſcilicet fertur effrenis more pecoris in ingluuiē, in luxuriā, in irā, in incredulitatē, in ſuperbiā, cæteraq; vitia, quæ ex carne partim oriuntur, & homines carnales efficiunt & animales. Talis enim nihil ſpirituale, nihil cœleſte, nihil diuinum ſapiunt, ſed ſolā carnē & terrā. Vnde Apoſtolus, Animalis homo non percipit ea quæ ſpiritus Dei ſunt. Quid autē tales ſequantur, oſtendit Apoſtolus, cùm ſubdit: *Si enim ſecundùm carnē vixeritis, moriemini:* Et hic morte animæ in peccatis, & in futuro, morte animæ pariter & corporis in gehenna. Nónne fratres, etiā hic malè moritur ille qui amiſſo honore in quo ad imaginē Dei creatus fuerat, factus eſt brutus & curuus more pecudis ſuper terrā: Vt de eo meritò dicatur, Homo cum in honore eſſet nō intellexit: cōparatus eſt iumentis inſipiētibus, & ſimilis factus eſt illis. Nónne etiā hic malè moritur qui vita & vera luce (quæ Deus eſt) hic priuatur, & tenebris interioribus inuoluitur? Nónne in futuro peſſimè morietur qui tenebras exteriores, vbi erit fletus & ſtridor dentiū ſemper patietur: quē ſemper cruciabit ignis qui nunquā extinguitur, & vermis qui nunquā moritur? Si autē, inquit, ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Poſſet quidē Apoſtolus, ſicut dixerat, ſi ſecundū carnē vixeritis, moriemini: ita ecōtrariò dicere: Si autē ſecundùm ſpiritū vixeritis, viuetis. Sed quoniā quidam ſine abſtinen-

Secundum carnē viuere quis dicatur.

1. Cor. 2.

Pſal. 48.

tia & maceratione carnis, ſe ſpiritualiter viuere poſſe in hac vita putant, vigilanter ait, *ſi facta carnis ſpiritu mortificaueritis, viuetis*. Quaſi diceret: Si ſpirituſancti virtute vel etiam virtute ſpiritus veſtri, a ſpirituſancto illuminati, per abſtinētiam vitia & peccata in carne veſtra mortificaueritis, viuetis: & hic vita ſpirituali, & in futuro vita cœleſti. Cùm enim fratres mei, ſpiritus & caro adinuicē ſemper luctētur: quanto eſt debilior caro, tantò fortior eſt ſpiritus. Et quāto fortior eſt caro, tanto debilior eſt ſpiritus.

2.Cor.12. Vnde Apoſtolus: Quando, inquit, infirmor, tunc fortior

Galat.2. ſum & potens. Et alibi: Viuo, inquit, ego, iā non: viuit verò in me Chriſtus. Ac ſi apertè dicat, Viuo quidē, ſed non vita carnaliū vitiorū, qua prius viuebā, ſed vita ſpirituali.

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtendit Apoſtolus viuentes ſecundū ſpiritū eſſe filios Dei & hæredes: dicens, *Qui enim ſpiritu Dei agūtur, hi filij ſunt Dei*. Spiritu Dei aguntur, qui nō à carne, vel a ſpiritu maligno, ſed a ſpiritu ſancto ipſi carni præſidente, ad bene cogitandū, loquendum, agendumq; aguntur. Non autē ait reguntur, ſed q; maius eſt, aguntur. Non enim ſolū, vt eques equū, nos regit ſpiritus: ſed etiā latente energia, id eſt, operatione, interius in nobis operatur Agit enim in nobis vt agamus. Ipſe enim,

Philip.2. vt ait Apoſtolus, operatur in nobis & velle & perficere. Quod apertè cōtra illos eſt, qui ſe per ſe aliquid agere poſ-

Ioan.15. ſe putāt: Cùm Dominus dicat in Euāgelio, Sine me nihil poteſtis facere. *Qui enim*, inquit, *Spiritu Dei aguntur, hi ſunt filij Dei*. Quales vos eſſe debetis. *Nō enim accepiſtis*, in baptiſmo ſcilicet & cōfirmatione, *ſpiritū ſeruitutis iterū in timore: ſed accepiſtis ſpiritū adoptionis*. Vnus & idē fratres mei, eſt ſpiritus: qui ex aduerſis, quæ cōfert donis, diuerſis nominibus vocatur. Vocatur enim ſpiritus iræ Aegyptiis, quia eis intulit vindictā peccati. Vocatur ſpiritus ſeruitutis & timoris Iudæis: quoniā in lege eis timorē incuſſit, vnde ex timorē potius q̄ ex amore ei ſeruiebant. Vocatur nūc ſpiritus adoptionis fidelibus: quoniā eis filialē cōferr dilectionē, per quam eos in filios adoptat. Vos ergo fratres, ſi nō ex cōſcientia peccati, nec timore gehennæ, ſed ex amore ei ſeruiatis, ſpiritū adoptionis vtiq; accepiſtis, *in quo clamatis Abba Pater*. Abba Hebræum, pater

verò

verò eſt Græcũ & Latinũ. Omnes fideles, Hebręi, Gręci & Latini, ſi Deũ filialiter diligimus & imitamur, eum ſecurè patrẽ vocamus. Ecce fratres mei, quãta eſt pietas & benignitas Dei, qui cùm eſſemus indigni ſerui, vt viſcera pietatis ſuæ erga nos demonſtraret, & vt nos nõ ad ſe timendum, ſed potius ad ſe diligendũ inuitaret, præcepit nobis, vt eũ potius Patrẽ, quam Dominũ, vocaremus: & vt nullum patrẽ in cõparatione eius reputaremus, dicens: Patrẽ nolite vocare vobis ſuper terrã: vnus eſt enim pater veſter qui in cœlis eſt. Pater enim terrenus vel nos derelinquit, vel nos nõ diligit, vel malè diligit: cùm pater cęleſtis ſuos obliuiſci non poſſit. Vnde Pſalmiſta: Pater meus & mater mea dereliquerũt me: Dominus autẽ aſſumpſit me, *Ipſe ſpiritus reddit teſtimoniũ ſpiritui noſtro*, id eſt, confirmationẽ ſpiritui noſtro, quod ſumus filij Dei. Hoc autẽ facit tribus modis, per ſcripturas vocãs nos filios: vt quãdo dicit, Venite filij, audite me, timorem Domini docebo vos. Per admirabilẽ operũ mirificentiã, nos filios Dei manifeſtans. Ex his fratres mei, argumẽtis, ſpirituſſanctus ſpiritũ noſtrũ, in fide, & ſpe, & charitate, firmatum ſecurè reddit: quod filij Dei ſumus. Si enim hæc habemus, iam nõ Deũ timemus, ſed potius eum tanquã patrẽ diligimus: benè de eo ſperamus, ad eũ ſecurè cõfugimus. *Quòd ſi filij ſumus, & hæredes.* Tria conſtituunt hominẽ hæredẽ: Natiuitas, meritũ, & voluntas. Nos quoq; fratres mei, hæc tria nos conſtituunt hæredes æternæ hæreditatis. Primò ſiquidem libera voluntas Dei ab æterno hæredes prædeſtinauit. Secundò ſpiritualis baptiſmi natiuitas, nos ad cœleſtem hæreditatẽ vocauit: Tertiò meritũ noſtrũ, gratia adiutũ, nos illius dignos efficit. vnde Apoſtolus, Quos, inquit, prædeſtinauit, hos & vocauit: Quos vocauit, hos & iuſtificauit. Cæterùm in hoc differt cœleſtis hæreditas à temporali: quoniam hæres non niſi poſt mortem teſtatoris hic conſequitur hæreditatem. Deus verò nos ita hæredes conſtituit, vt etiam cum eo æternam ſortiamur hæreditatem. Rurſus temporalis hæreditas per multos hæredes diſtributa minoratur. Cœleſtis verò hęreditas, nullã nouit pati diminutionẽ. Rurſus ex temporali hæreditate inter cohæredes naſcitur inuidia. Nam iuxta Poetã, omnis poteſtas

Pietas Dei in nos.

Mat. 23.

Pſal. 26.

Pſal. 33.

Tria conſtituunt hominem hæredem.

Rom. 8.

impatiens cõſortis erit. Ab illa verò æterna hęreditate om nis inuidia relegabitur. Nam vnuſquiſq; ſic gaudebit de proximi gloria, ſicut de ſua. Vnde & ipſe vnicus Patris, nõ ſolus hæres eſſe, ſed ſecum voluit cohæredes habere. Nos itaq; fratres mei, ſpreta temporali & vana hęreditate, ad il lam cœleſtem toto deſiderio tendamus hęreditatem: ęter nam ſine ſucceſſione: diſtributã, ſine diminutione: communem, ſine inuidia: ſufficientem, ſine indigẽtia: iucundam, ſine triſtitia: beatã, ſine omni miſeria. Ad quã perducat nos vnus Deus, Pater & Filius & Spiritusſanctus. Cui eſt honor & gloria per infinita ſeculorum ſecula. Amen.

DOMINICA VIII. POST TRINIT.

Mat. 7. *Attendite à falſis Prophetis qui veniũt ad vos in veſtimentis ouiũ, intrinſecus autẽ ſunt lupi rapaces.* Dominus & Redemptor noſter fratres chariſſ. pręuidens perſecutiones diſcipulis ſuis euenturas, eas eis prædicere, & cõtra eas, eos pręarmare curauit. Prędixit ergo duo genera perſequutionũ eis euẽtura. Vnũ apertũ, de quo alibi dicit, *Luc. 12.* Trademini autem à parentibus & cognatis, & amicis in mortem, & morte afficient ex vobis. Alterum occultũ, contra quod hic nos munit: & hoc modo: Primò monet nos cauere à falſis Prophetis: Secũdò quibus ſignis cognoſcantur generaliter & per ſimilitudinẽ oſtẽdit. Tertiò ſpiritualiter, quib⁹ diſcernãtur vel nõ diſcernãtur, aperit, ait ergo: *Attẽdite*, id eſt, attendentes cauete à falſis Prophetis. Porrò illã perſequutionẽ occultã pręcipuè monet nos attentè cauere, quoniã peior eſt quàm aperta: tũ quia plus nocet occidens etiã animas: tum quia difficilius præuidetur: facilius quippè nos ſupplãtat qui ſub ſpecie amicitiæ & obſequij, fraudem occultat. Propriũ enim doli, eſt ſe diſſimulare. Veneficus ſub melle tegit venenũ. Proditor ſub obſequio fraudem. Hypocrita, ſub religione malitiã. Hęreticus *Falſi prophetæ hæretici.* ſub veritate falſitatem. Cùm autẽ hic per falſos Prophetas quoſlibet hypocritas, qui aliud occultant, & aliud ſimulant, poſſemus intelligere: tamen de hęreticis ſpecialiter dictũ eſt: qui quum exterius ſimulent religionem, interius celant hęreticam rapacitatem, per quam animas ſimpliciũ iugulare feſtinãt. Per veſtimenta igitur ouiũ, ouinã intelligimus ſimplicitatem: qua hæretici & omnes doloſi ſuam pal-

palliant iniquitatẽ: Vt verbo, veſtimẽto, obſequio, cibo, & huiuſmodi exterioribus. De verbo taliũ ait Dauid: Molliti ſunt ſermones eius ſuper oleũ, & ipſi ſunt iacula. De veſtimento dicitur hic: *Attendite à falſis Prophetis qui veniũt ad vos in veſtimẽtis ouium.* Et Apoſtolus: Satanas, inquit, transfigurat ſe in Angelũ lucis. De obſequio dicit Poeta: *Pſal. 54.* *2. Cor. 11.*

Obſequio vincit meretrix & proditor omnis.

De ſimulata abſtinentia & continẽtia, dicit Apoſtolus ad Timot. Spiritus manifeſtè dicit, quod in nouiſſimis tẽporibus diſcedẽt quidã à fide, attendentes ſpiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorũ, in hypocriſi loquentiũ mẽdaciũ, prohibentiũ nubere, abſtinere a cibis, quos Deus creauit ad percipiẽdum cum gratiarũ actione fidelibus, quia omnis creatura Dei bona eſt. Tales ſunt hodie fratres mei, hæretici Manichæi, qui ſua hæreſi patriã Agennenſem maculauerunt, qui mẽtiuntur ſe vitã tenere Apoſtolorũ. Dicentes ſe nõ mentiri, nec omnino iurare, ſub prætextu abſtinentiæ & cõtinentiæ, eſcas carnium & nuptias damnãtes. Dicunt enim tãtum flagitium eſſe accedere ad vxorẽ, quãtum ad matrem vel ad filiã. Damnant etiam vetus teſtamentum. De nouo verò quædã recipiunt, quædã non. Et quod grauius eſt, duos prædicãt rerum auctores: Deũ inuiſibilium, diabolũ viſibilium auctorẽ credentes. Vnde & occultè adorant diabolũ, quẽ ſui corporis credũt creatorem. Sacramentũ verò altaris purum panẽ eſſe dicunt. Baptiſmũ negant: neminẽ poſſe ſaluari, niſi per ſuas manus prædicant: Reſurrectionem etiam corporum negant. Hos diabolicos homines fratres mei, vitate: quia ſicut Dominus prædixit: Veniunt in veſtimentis ouium, cùm intrinſecus ſint lupi rapaces. Vos ergo ad cauendas eorũ verſutias, eſtote prudentes ſicut ſerpentes. *1. Tim. 4.* *Manichæi Agennenſes.* *Mat. 7.*

Sequitur pars ſecũda, in qua Dominus oſtendit generaliter & per ſimilitudinẽ, quomodo dignoſcantur, dicens: *A fructibus eorũ cognoſcetis eos*, id eſt, ab operib⁹, loquitur autẽ hic metaphoricè Dominus: quoniã ſicut à ſapore fructus dignoſcitur, cuius humoris ſit truncus & radix arboris: ita ex operibus exterioribus perpenditur cuius voluntatis ſit cor hominis. Quis autẽ ſit fructus malorum, Apoſtolus ad Galatas oſtẽdit; Manifeſta, inquit, ſunt ope- *Gal 5.*

Opera carnis. ra carnis: quæ ſunt fornicatio, immunditia, luxuria, auaritia, idolorum ſeruitus, veneficia, inimicitię, contentiones, æmulationes, rixę, diſſentiones, hæreſes, inuidiæ, homicidia, ebrietates, commeſſationes, & his ſimilia, quæ prædico vobis, ſicut iam prædixi: quoniã qui talia agunt, regnũ Dei non conſequentur. Qui verò ſint fructus bonorum oſtẽdit, ſubdens: *Fructus ſpiritus.* Fructus aũt ſpiritus eſt charitas, gaudiũ, pax, patientia, lõganimitas, manſuetudo, fides, modeſtia, continentia, caſtitas. *Nunquid*, inquit, *colligunt de ſpinis vuas, aut de tribulis ficus?* id eſt, nunquid de peccatoribus, malitia, & de vitiis ſpinoſi, poſſunt exire fructus dulcedinis & benignitatis, & vuæ feruidæ charitatis. quaſi dicat, non. Malus quidem opera virtutis ſimulare poteſt, facere omnino non poteſt, ſed ſi ſimulauerit, quomodo poterit diſcerni? Quia ſimulator, & ſi quædã, tamen non poteſt omnia ſimulare. Et quia quod eſt ſimulatũ, non eſt firmũ, ſicut nec color mutuatus: & quia ſimulatio laceſſita detegitur. *Diſſimulator quomodo cognoſcendus.* Qui ergo verè diſſimulatorem deprehendere vult, inquirat non quid palam, ſed quid clàm faciat, vel dicat: Præterea ſi attentè & aſſiduè inſpicias opera ſimulatoris, paulatim tibi vileſcet. Virum verò bonũ quanto plus obſeruaueris, tantò plus eũ miraberis. Sic non poteſt mala arbor bonos fructus facere: nec arbor bona fructus malos facere, id eſt, homo exiſtens malus, nõ poteſt facere opera Deo placentia, & æternæ retributionis digna. Nec homo exiſtens bonus, poteſt facere opera mala & æternæ damnationis digna: facit tamen homo malus quandoq; quædam minima bona: quia quandoque naturali ductus pietate paſcit eſurientem, veſtit nudũ, hoſpitatur peregrinũ: quod ei in alleuiationẽ pœnæ poteſt valere, non ad vitam æternam. Ipſe enim non bene facit, ſed de eo bene fit. Et econtrario bonus facit quandoque quædã minima peccata, naturali victus fragilitate: per quæ non æternã pœnã meretur, ſed temporalẽ. Quid autẽ mala arbor mereatur, oſtendit cũ ſubiungit: *Omnes arbor quæ non facit fructũ bonũ, excidetur et ignẽ in mittetur.* Notate fratres, notate: non enim ait: Omnis arbor quæ facit fructum malũ excidetur, quod vtique cõſtans eſt. Sed ait, Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur. Non enim ſufficit

hominį

non facere malum, niſi etiam faciat bonum. Scriptum eſt enim. Declina à malo, & fac bonum. In hoc enim quod vitas malum, vitas tantùm pœnam, nec acquiris præmiũ. Si dicis mihi, non furtum feci: Loris non vteris, aio. Non hominem occidi, non paſcis in cruce coruos. Diues quippè purpuratus legitur in inferno cruciari, non quia rapuerit aliena, ſed quia non dedit ſua: quid ergo patietur, qui rapuit aliena? Itaque fratres mei, cùm vitaueritis mala, facite bona: quia iam ſecuris ad radicem arboris poſita eſt, non ſolùm malæ, ſed etiam ſterilis. *Pſal. 36.*

Sequitur pars tertia, in qua oſtẽdit Dominus ſpiritualiter quibus operibus boni à malis nõ diſcernãtur, & quibus diſcernantur. Quibus operibus nõ diſcernantur, oſtẽdit cũ ſubdit: *Nõ omnis qui dicit mihi Domine Domine, intrabit in regnũ cælorũ*: Sunt autẽ tria genera operũ: Vnũ quod eſt propriũ bonorũ: vt dilectio Dei & proximi, benefacere etiam inimicis: obſeruare pacẽ, concordiam, ſapientiam, iuſtitiam, & cæteras virtutes. Aliud eſt quod eſt propriũ malorum, vt vitia, & eorum opera. Tertium verò eſt commune tam bonorũ quàm malorum: vt quędã media opera, vt orare, ieiunare, indui cilicio, dare eleemoſynam, refrenare luxuriam, & huiuſmodi. Hæc enim ſecundum intentionẽ agentis nomen aſſumunt. In benè vtentibus ſunt bona: in malè vtẽtibus mala. Oſtendit ergo Dominus ꝙ propter iſta communia, non habebitur regnum cælorũ cùm dicat: *Non omnis qui dicit mihi Domine Domine, intrabit in regnũ cælorum*. Similiter nec omnis qui ieiunat, nec omnis qui dat eleemoſynam, & huiuſmodi. Deinde oſtendit quo opere diſcernãtur boni à malis, ſubdens: *Sed omnis qui facit voluntatem patris mei qui in cælis eſt, ipſe intrabit in regnũ cælorum*. Voluntatẽ Dei facit, qui verè credit, rectè ſperat, firmè diligit: voluntatem Dei facit, qui quod vult Deus, & vt vult, facit. Voluntatẽ Dei facit, qui eam, etiã ſuæ & omnibus aliis præponit, dicens: Non mea Domine, ſed tua volũtas fiat. Nos ergo fratres mei, in omnibus quæramus & faciamus voluntatẽ Dei: diligentes eũ toto corde, tota anima, & totis viribus pluſquam nos. Diligamus amicos noſtros in Deo, & inimicos propter Deũ; non reddentes malũ pro malo, ſed bonum

Tria genera operum.

Mat. 26. *Mar. 14.*

pro malo: benedictum pro maledicto: ſicut Dominus Ieſus fecit & præcepit, quod ipſe nos adimplere cōcedat, cui eſt honor & gloria per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA IX. POST TRINITATEM.

1. Cor. 10. *Non ſimus concupiſcentes malorū, ſicut & illi concupierūt, &c* Quadripartita eſt lectio iſta fratres mei. Primò enim nos diſſuadet à vitiis exēplo antiquorū: Secundò demonſtrat caſus antiquorum in figurā & cautelā noſtrā ſcriptos eſſe. Tertiò nos monet, ne apprehendamur à tentatione. Quartò dicit Deum non permiſſurum nos tētari vltra noſtrū poſſe. Primò igitur nos diſſuadet à quinque vitiis, ſcilicet à concupiſcentia mala, ab idololatria, à fornicatione, à tentatione Dei, & à murmuratione. Porrò à concupiſcentia mala nos dehortatur, cùm dicit *Non ſimus concupiſcentes malorū: ſicut & illi concupierūt*. Ideò autem adiunxit *malorū*, quoniā eſt concupiſcentia bona: eſt & concupiſcentia mala. Niſi enim concupiſcētia bona

Pſal. 118. eſſet, non dixiſſet Propheta: Concupiuit anima mea deſiderare iuſtificationes tuas in omni tempore. Et niſi con-

Exod. 20. cupiſcentia mala eſſet, non eam Dominus in lege prohibuiſſet dicens: Non concupiſces rem proximi tui. Habet quippè anima à creatione, vt naturaliter ſit concupiſcibilis, iraſcibilis, & rationalis. Proinde neceſſe eſt vt anima noſtra aliquid concupiſcat, vel Deū vel mundum. Nō poteſt autem concupiſcere Deum quin contemnat ſeculū: Nec poteſt cōcupiſcere ſeculum, quin contemnat Deum. Nos ergo fratres mei, totam noſtrā concupiſcentiam vertamus à mundo in Deum, à malo in bonum. Vt ſcilicet Deū & omne bonum cōcupiſcamus, & mundum cum omni malo fugiamus. A concupiſcentia verò malorum nos dehortatur exēplo Iſraelitarum, cùm ſubdit: *Sicut illi concupierunt*. Illi enim poſt tranſitum maris, in deſerto manna faſtidientes, carnes & delicias Ægyptiacas concupierunt, & deſiderio in Ægyptū redierunt. Ideoque plaga magna à Domino percuſſi ſunt. In quo figuratum eſt, nos quoque, ſi poſt baptiſmum, cœleſtiſq́; panis alimentum, ad abrenuntiatas mundi, & diaboli cōcupiſcentias, deſiderio redierimus, æterna animaduerſione percutiendos. Ab idololatria nos dehortatur cùm ſubdit: *Neque efficiamini idololatræ.*

dolatræ. Idololatra eſt qui cultum debitũ creatori exhibet creaturæ.Sũt autẽ duę ſpecies idololatrarũ: Alij enim ſunt idololatræ opinione, vt illi qui opinione attribuunt Soli vel Lunæ,vel alicui creaturę,diuinitatem.Alij ſunt idololatræ moribus, vt illi qui præponunt creaturam creatori: quod enim quiſq; plus diligit,hoc ſibi Deũ cõſtituit. Qui ergo ventris ingluuiẽ Deo præponit, ventrem ſibi Deum cõſtituit.Qui vinum Deo præponit,Bacchum ſibi Deum cõſtituit. Qui Venerẽ ſuã Deo prępoit,Venerẽ ſibi Deũ conſtituit.Quales hodie(quod ſine gemitu dicere nõ poſſum) ſunt multi, vitiis & peccatis ſuis potius quam Deo ſeruientes. Qui quamuis ore dicãt ſe credere in Deũ, tamẽ operibus & moribus eum abnegant. Vnde Paulus,confitentur,inquit, ſe verbis noſſe Deũ, factis autẽ negãt. Hic etiã ne hoc vel illo modo efficiamur idololatræ, dehortatur nos exẽplo Iſraëlitarũ ſubdẽs: *Sicut quidã ex ipſis,quẽadmodum ſcriptum eſt. Sedit populus mãducare & bibere:* ſubaudis idololatita vitulo ſacrificata, *& reſurrexerũt ludere*, id eſt,pſallere vitulo,& ipſum adorare.Vnde & pręcipiente Moyſe gladio puniti ſunt. In quo præfiguratum eſt,nos quoq;,ſi vel opinione,vel morib᷒,idololatræ fuerimus,æternaliter puniendos. A fornicatione nos dehortatur,cũ ſubdit: *Nec fornicemur*. Eſt autẽ fornicatio,omnis cõcubitus, præter nuptialẽ maris & fœminæ cõmixtionẽ.Huius ſunt multę ſpecies,vt ſimplex fornicatio innupti cũ innupta.Mæchia:nupti cum inupta. Adulteriũ:innupti cũ nupta,vel nuptæ cũ innupto.Inceſtus:qui fit cũ matre,vel ſorore,vel cognata Sodomitica libido: maſculorũ adinuicẽ,vel mulierũ adinuicẽ.Innominabile ſiue abominatio, quæ fit, quãdo vir vel mulier coit cũ bruto animali. Omnes autẽ iſtæ fornicationis ſpecies criminales & damnabiles ſunt: à quibus omnibus nos dehortatur Apoſtolus exẽplo Iſraëlitarum cùm ſubdit: *Sic quidã ipſorum fornicati ſunt*, cum Madianitis:quas conſilio Balaã miſerat Balach cum cibariis obuiam eis, ad animas ipſorũ decipiẽdas: & ceciderunt ex ipſis gladio Balach viginti tria milia. In quo figuratum eſt fratres,nos quoq;, ſi hoc vel illo modo fornicati fuerimus,æternaliter perituros. A tẽtatione Dei nos dehortatur cùm ſubdit: *Neque tentemus Chriſtum.*

Species fornicationis.

Christian. Ille Deum tẽtat, qui Dei vel potentiã, vel erga ſe dilectionẽ experimento probat. Naſcitur autẽ talis tentatio vel ex defectu fidei, vel ex gloria vana. Porrò duobus modis tentat Deũ, cũ ad ꝓbandã Dei vel potentiã, vel erga ſe dilectionẽ, aut ſpõte ſe in pericula præcipitat, aut miracula ſibi fieri poſtulat. In apertã pericula per vanã gloriã ſe præcipitauit quidã Eremita, vt legimus in vitis patrũ. Cui cũ apparuiſſet diabolus in ſpecie boni angeli, & ei perſuaſiſſet eũ ita eſſe ſanctũ & Deo charũ, quod ſi etiã ſe dimitteret in puteũ profundiſſimũ, non læderetur: ſed ab angelis cuſtodiretur, præcipitauit ſe in puteũ, & vix ſemiuiuus à fratrib⁹ extractus eſt. Et quod peius eſt, nullatenus potuit ei perſuaderi, q̃ diabolicã paſſus eſſet illuſionẽ: & ita miſerrimè mortuus eſt. Hoc etiã modo tentauit diabolus Dominũ, cũ ſtatuens eũ ſupra pinnaculũ templi, dixit ei: Si filius Dei es, mitte te deorſum. Cui Domin⁹, qui pulchrè eũ nouerat, dixit: ſcriptum eſt. Nõ tentabis Dominũ Deũ tuũ. Miracula verò ſibi fieri ad probandã Dei potentiã, poſtulauerũt increduli Iudæi in deſerto. vnde Pſalmiſta: Et tentauerunt Deũ in cordibus ſuis, vt peterent eſcas animabus ſuis. Et malè locuti ſunt de Deo, & dixerunt: Nunquid poterit Deus parare nobis menſam in deſerto? Quia percuſſit petrã, & fluxerunt aquæ, & torrentes inũdauerũt. Nũquid & panẽ poterit dare? Et non ſolũ ſemel, ſed etiã pluries tentauerũt Deũ in deſerto. Propterea à ſerpentibus ignitis, qui ſcilicet ardore & ſiti perimebant, perierũt. In quo præfiguratũ eſt nos quoq;, ſi tentauerimus Deũ, in æternũ perituros. Non eſt autẽ fratres mei tentare Deũ, ſi fidelis, ingruente periculo, & humano deficiente conſilio, ſe Deo totũ in periculo cõmittit: vel ſi ad laudẽ Dei & vtilitatẽ proximi, quando videt oportere, à Deo fieri miracula poſcit. A murmuratione nos dehortatur, cũ ſubdit, *Neque murmuraueritis*. Eſt autẽ murmuratio nec omnino aperta, nec omnino occulta reprehenſio, media inter detractionem & obiurgationẽ: Et eſt propriè inferioris ſuũ ſuperiorem per impatientiã ferre nõ volentis, nec tamen eum apertè obiurgare audentis. Eſt autem hoc vitium maximũ, ſeditiones, diſcordias & lites generans. Porro probi viri eſt non murmurare, ſed potius, ſi reprehenſibilis

Duobus modis Deus tentat.

Mat. 4.

Pſal. 77.

Murmuratio.

bilis eſt, vel ſeorſum arguere, vel apertè obiurgare. Ab hoc autem vitio nos dehortatur exemplo Iſraelitarum: quorum quidam contra Moyſen & Aaron murmurauerunt de ſacerdotio, & etiam contra Deum de labore itineris per deſertum: & ideo perierunt ab exterminatore, id eſt, quidam ab incendio & alij ab hiatu terræ: & alij ab Angelo percutiente exterminati ſunt à terra viuentium. In quo figuratum eſt nos quoque ſi contra Deum vel contra ſuperiores noſtros murmurauerimus. (vt quidam faciunt) a vita æterna exterminandos.

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtendit Apoſtolus caſus antiquorum in figuram præceſſiſſe, & ad cautelam noſtrã ſcriptos eſſe, cũ ſubdit. *Hæc aũt in figura contingebãt illis.* Temporales quippè pœnæ quibus primi præuaricatores puniebantur, ſignificabant æternas pœnas quibus omnes præuaricatores in inferno puniendi ſunt. Primã enim ingluuiem & obedientiã damnat Deus in primis parẽtibus pœna mortalitatis, vt demonſtret oẽs guloſos & inobedientes æterna morte puniendos. Primã quoque filiorũ Dei cum filiabus hominũ libidinẽ dãnat Deus diluuio: ſignificans fornicatores oẽs aquis niuiũ æternaliter perituros. Primos quoq; Sodomitas igne & ſulphure Deus percutit ſignificans oẽs Sodomitas, æterno ardore & fœtore percutiendos. Primam quoque ad abrenuntiata reſpicientem vxorẽ Lot, lapideo rigore & inſenſibilitate dãnat ſignificans oẽs ad abrenuntiatas mundi concupiſcentias reſpicientes, æterno rigore & excæcatione feriendos: & ſimiliter in aliis. *Scripta autem*, inquit, *ſunt hæc ad correctionem noſtram*. Ruinæ enim priorũ ſcriptæ ſunt ad cautelã poſteriorũ. Stultus quippe eſt fratres mei, qui præcedentem cadere videt, & nõ cauet. *In quos*, inquit, *fines ſeculorũ deuenerũt*. Id eſt, qui in fine ſeculorũ nati ſumus, & ideo ſi trãſgredimur, magis puniẽdi ſumus. Priorũ enim tã virtutes quã ruinæ, quàm doctrinæ in noſtrũ ſcriptæ ſunt erudimentum. Si ergo priores ſine lege peccantes: & magnitudinem peccatorum ignorantes, tam grauiter ſunt puniti, quantò grauius nos in tẽpore gratiæ & ſcripturis eruditi, ſi tranſgredimur, ſumus puniendi? *Itaque*, inquit, *qui ſe ſtare exiſtimat, videat ne cadat*. Ac ſi apertè dicat, Via

huius

huius mundi lubrica eſt, & multi tam priores, quàm ſequentes corruunt. Propterea omnis etiam qui ſibi videtur ſtare, timeat, dum poteſt cadere.

Sequitur pars tertia, in qua nos monet Apoſtolus, ne apprehendamur à tentatione, cùm dicit: *Tentatio vos nō apprehēdat niſi humana*. Non autē ait, ne tentemini: quia hominē in hac vita tētari eſt neceſſe & vtile, ſed ait, *Tentatio vos nō apprehendat*, id eſt, non vos ſuperet. Et quia rurſus hoc impoſſibile eſt, dum in hac vita ſumus, adiungit: *Niſi humana*. Et humana quidem tentatio eſt, quæ prouenit ex ignorantia aut ex fragilitate, aut ex neceſſitate. Ex ignorantia prouenit tentatio, quando aliquis ignoranter peccat: vt quando aliquis putat ſe dicere verū, & dicit falſum: Et quando putat ſe benè alij conſulere, & tamen non conſulit benè, & huiuſmodi. Ex fragilitate verò prouenit tentatio, vt quando poſt nimiam ſitim, nimis bibimus, & huiuſmodi. Ex neceſſitate verò tentatio prouenit, quando primis motibus, quos euitare non poſſumus, tentamur. Dirigitur autē hoc modo tentatio humana: quia ita tentari, eſt humanū, & pro peccato primi parentis inflictum. Si verò fratres mei, non ex ignorantia, ſed ex induſtria peccamus, aut ex contumacia, aut ex libera voluntate imus poſt concupiſcentias noſtras, proculdubiò non eſt tentatio humana, ſed potius diabolica, & ideò damnabilis.

Sequitur pars quarta, in qua oſtendit Apoſtolus Deū nō permiſſurū nos tentari vltra poſſe noſtrū, cùm ſubdit, *Fidelis eſt Deus, qui nō patietur vos tentari ſupra id quod poteſtis*. Dicitur autē Deus fidelis, id eſt, verax in promiſſis: quoniā ſemper præſtò eſt fidelibus ſuis, ſicut ipſe promiſit dicēs: Ecce ego vobiſcū ſum omnib' diebus vſq; ad cōſummationē ſeculi. Et ideò non patietur, inquit, vos tentari ſupra id quod poteſtis. Hic apertè illos confutat, qui peccata ſua excuſantes, & Deū accuſantes, dicūt: Deus nos dereliquit: & importabili pondere præceptorū & tentationum nos opprimit, cùm nobis naturam dederit imbecillem, & reſiſtere vitiis impotentem. Prô nephas, de infidelitate, de crudelitate, de ignorātia accuſatur Deus. De infidelitate, quaſi derelinquat nos antequā derelinquatur à nobis: De crudelitate, quaſi præcepta importabilia nobis dederit, quę

face-

facere non valeamus: & tentationes nobis venire permittat, quibus reſiſtere non poſſumus. De ignorantia, quaſi ignoret quid humana natura facere, aut ferre valeat. Sed fratres mei, Deus neminem prior deſerit, quia fidelis eſt: nec importabilia nobis imponit, quia pius eſt. Nec vires quas dedit nobis, ignorat: quia omniſciens eſt. *Sed faciet*, inquit, *cum tentatione prouentum*, id eſt lucrum, *Vt poſſitis ſuſtinere*. Quaſi dicat: Cū tentatione faciet nobis duo: & prouentum proficiendi, & potentiam ſuſtinendi. Itaque fratres, tentationes diabolicas omnibus viribus à nobis excludamus: humanas verò quantum poſſumus, refrenemus, perpetratas lachrymis pœnitentiæ & operibus miſericordiæ redimamus: Ad æternam patriam vbi nulla tentatio eſt, toto deſiderio feſtinemus. Ad quā peruenire concedat nobis omnipotens & miſericors Deus: Qui viuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA IX. POST PENTECOSTEN.

Luc.

D*Ixit Ieſus diſcipulis ſuis: Quidā homo diues habebat villicum, & hic diffamatus eſt apud illū, quaſi diſsipaſſet bona ipſius* Nō omnia fratres mei, quæ in hac audiuimus parabola iuxta literā, ad exēpli trahere debemus imitationē. Non enim facienda eſt in aliquo fraus Domino temporali, ſed potius iura ſua ei ſunt reddenda, iuxta Apoſtolum dicentē. Cui honorem, honorem: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal. Vnde & Dominus in Euangelio, Reddite inquit, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ ſunt Dei, Deo. Vnde & ipſe cùm eſſet rex regū & Dominus dominantiū humilitatis, exemplíq; cauſa reddidit Cæſari tributū. Sed à contrarijs parabola hæc intelligenda eſt, vt videlicet ſi ille qui per fraudis calliditatē de rebus ſibi à Domino ſuo cōmiſſis prouidit, in poſterū laudatur: maximè ille qui per verā ſapientiā de rebus ſibi à Deo commiſſis, prouidet ſibi in aliā vitā, à Deo laudandus eſt. Illud quoq; notandū eſt, ꝙ hîc dicitur quia filij huius ſeculi, prudētiores filiis lucis in generatione ſua ſunt. Quod dupliciter intelligi poteſt, vel quia prudētiores ſunt in ſecularibus mali quàm boni, Quod inde contingit, quoniā in eis curioſiores ſunt: vel quia prudētiores ſunt mali in malo, quàm boni in bono. Sed quare? Cur ſunt prudentiores mali in

Rom 13.

Mat. 22.

operibus diaboli,quàm nos in operibus Dei?Cur nō plus poteſt apud nos amor Dei,dulcedo cæleſtis præmij, ſecuritas puræ conſcientię,quā apud malos amor ſeculi,& lucrū tēporale,cū tormento conſcientiæ malæ? Expergiſcamur ergo fratres mei,pigritiā noſtrā,& erubeſcamus ſi viderimus malos vigilātiores,ſi prōptiores,ſi callidiores, ad faciendū opera diaboli quā nos ad opera Chriſti.Myſticè verò in hac parabola quinq; proponūtur nobis intelligenda.Primò,ꝙ rerū noſtrarū non Domini,ſed diſpenſatores ſumus:Secūdo , quomodo res Domini male diſpenſam⁹. Tertiò , quomodo Dominus exigit à nobis de rebus ſuis rationē.Quartò,quantū timor eſt vtilis ad conſiliū inueſtigandū. Quinto, quomodo de rebus Domini Dei noſtri nobis amicos poſſumus cōparare.Primò igitur fratres chariſ.oſtenditur in hac parabola, quod Deus omnipotēs homo factus pro nobis, Diues in oēs qui inuocāt eū:habet villicū,oēm hominem ſcilicet cui bona ſua commiſit. Cōmiſit quippè homini tria bonorum genera, exteriora corporalia,ſpiritualia:horū bonorū non Dominū,ſed villicū.i.cuſtodē & diſpenſatorem eū fecit:vt videlicet ſecundum voluntatē non ſuā,ſed Domini, ea cuſtodiret & diſpenſaret.Cui etiā dedit legē & mādata,quomodo & quibus,& quantū,& quando ea deberet erogare ad Domini ſui lucrū & honorē . Sed vt ſecundo loco in hac parabola demonſtratur,homo bona Domini ſui diſſipat, cū eis iuxta voluntatē Domini ſui nō vtitur,nec erogat . Bona exteriora diſſipat,cū de eis nō pauperibus, nō infirmis diuidit,non dominū honorat,nō eccleſias,nō domos pauperum fabricat,nō patriæ proficit: ſed vel per auaritiā ea intacta abſcondit,vel per ſuperfluitatē luxurioſè,vanè,& arroganter ſpargit:& vnde Deo ſeruire deberet, vitiis & diabolo ſeruit. Vnde per Prophetā Dominus, Dedi enim eis inquit,lanā,& linum,frumentū,vinū & ordeum argentū & aurum meū,quę ipſi fecerunt Baalim.Bona corporalia diſſipat,cū corpus ſuū facit ſeruire fornicationi nō Domino:cū lingua,quā dedit & Deus ad benedicendū,abutitur ad maledicendū,mentiendū,periurandum, detrahēdum. Cùm oculis ſibi ad bonum vſum datis à Deo, abutitur ad concupiſcendum mulierem,& ad videndum vanitatē.Cū auri-

Bona exteriora quomodo diſſipantur.

Oſe.2.

Bona corporalia quomodo diſſipātur

auribus ſibi datis ad audiendum Dei verbum, abutitur ad audiendũ mendacia, detractiones, vanitates: Cùm naribus abutitur ad odorandũ luxurioſos odores, & vnguẽta meretricia, non ad odorandũ odorẽ virtutũ: Cùm manibus abutitur, ad percutiendũ de pugno impiè, ad effundendũ ſanguinẽ, ad nocendũ, non ad benè agendum. Cùm pedibus abutitur ad currendũ ad malũ, nõ ad ſequendum viã Domini: Cũ guſtu abutitur, ad comeſſandũ, inebriãdum, non ad comedendũ & bibendũ ad ſobrietatẽ ſpiritus. Bona verò ſpiritualia diſſipat, cũ libero arbitrio abutitur ad eligendũ mala, non bona: ad ſeruiendũ mundo non Deo: carni non ſpiritui. Cũ intelligentia abutitur ad inueſtigandum quomodo poſſit nocere, nõ prodeſſe. Cũ memoria abutitur, ad reminiſcendũ mala, non bona. Cũ prouidentia abutitur, ad parandũ proximo laqueum, nõ auxilium. Omniũ iſtorum fratres mei, diſſipatio, abuſus, & infamis cõſuetudo, diffamat hominẽ villicũ apud Deũ dominum ſuũ. Vnde Dominus vt tertiò in parabola demonſtratur, vocat villicũ, & ait illi: *Quid hoc audio de te? Redde rationẽ villicationis tuæ.* Bis ponit rationẽ Dominus Deus cũ homine villico ſuo. Primùm in hoc ſeculo, poſtea in iudicio, Sed diſſimiliter. Nã hìc ponit cum homine rationẽ, ad incutiendum ei timorẽ & emendationẽ. In iudicio verò ponet cum eo rationem ad inferendum pro meritis pœnam. Hìc ad exercendum miſericordiam, ibi ad exercendum iuſtitiam. Ponit ergo hìc Dominus rationem cum homine villico ſuo, quem vult corrigere, non perire. Vocat ergo eum & citat ad reſpondendum, cùm ei aliquam infert infirmitatem, interrogatque eum vel interius per diuinam inſpirationem, vel exterius per ſacerdotem: vel per aliquam correctionem ei dicentem. Frater Dominus vocat te: & exigit à te rationem de omnibus quæ contra eum operatus es. Tibi citò conſule, quia iam non poteris villicare. Iam enim per mortem auferetur tibi temporalium diſpenſatio rerum. His itaque interius inſpiratis, vel exterius dictis, commouetur interius villicus homo & timet. Qui timor intus eum hìc illucque concutiens trahit eum ad deliberandum quid facere debeat, vt in parabola quartò ſignificatur, cùm ſubditur: *Ait autem villicus intra ſe,*

Quomodo ſpiritualia bona diſſipantur.

Quid faciam, quia Dominus aufert à me villicationẽ? fodere non valeo: Quia in alia vita non erit tempus merendi, ſed recipiendi: non ſerendi, ſed metendi: non laborandi, ſed quieſcendi. *Mendicare*, inquit, *erubeſco*. In alia enim vita, mendicãs ſemper patietur pudorẽ: nec inueniet adiutorẽ: ſicut in alia Euangelii parabola demonſtratur, cùm fatuæ
Pro. 20. à prudentibus oleum petunt, nec accipiant. Vnde & Salomon, propter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo æſtate & non dabitur ei. *Scio quid faciam*. Penſate fratres, penſate quàm ſit vtilis timor. Nunquam enim villicus iſte de ſalute ſua cogitaſſet, niſi eum timor interius concuſſiſſet, ſed timore eum interius perurgente, deliberat, quærit,
Eſa. 26. & inuenit conſilium: iuxta illud Prophetæ, A timore tuo Domine, concepimus, parturiuimus & peperimus ſpiritũ ſalutis. Concepimus benè cogitando, parturiuimus laborando, peperimus bene faciendo.

Sequitur quintò quomodo de rebus Domini ſui poſſit ſibi villicus amicos præparare. Vnde & ait, *Scio quid faciã, vt cùm amotus fuero à villicatione, recipiant me in domos ſuas*. Conuocatis igitur ſingulis debitoribus Domini ſui dicebat primo. *Quantũ debes Domino meo? Cẽtum, inquit, choros tritici. Vade accipe cautionẽ tuam, & ſedens ſcribe octoginta, &c*. Cũ omnia quæ habemus fratres mei, non noſtra, ſed domini noſtri ſint: cũ accõmodamus res domini noſtri accõmodamus. Et qui nobis debẽt, Domino debẽt. Villicus ergo de bonis domini ſui amicos ſibi præparat, cũ pauperib' Chriſti cõpatitur, & alij debita, vel ex parte, vel ex toto relaxat: alij ſupererogat, aliũ orando, alium corrigendo, aliũ inſtruendo iuuat, aliũ verbo, aliũ conſilio aliũ patrocinio, aliũ rebus ſuſtentat: cõmunicans aliis carnalia, vt eorũ ſpiritualia metere poſſit. Quod verò Dominus concludens parabolã, ait: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis*. Nõ ita eſt intelligendũ, quòd de diuitiis iniuſtè acquiſitis eleemoſynã facere poſſit: prꝗſertim cùm
Eccl. 34. ſcriptũ ſit. Qui offert ſacrificiũ de rapina pauperum, quaſi qui immolat filiũ in cõſpectu patris ſui. Sed intelligendũ eſt de diuitiis iniquitatis, id eſt, retentis iniquè: quia multos iniquos, ſuperbos & vanos efficiunt. Illud verò fratres ſemper memoriæ commendandum eſt, ꝙ Dominus ſubiunxit.

iunxit. *Cùm defeceritis*, per mortẽ temporalẽ: ſcilicet, cùm defeceritis de meritis veſtris, *recipiant vos in æterna tabernacula*. Non ait, propter eos recipiamini, ſed ipſi recipiãt vos. Ecce fratres, quanta eſt dignitas pauperũ Chriſti: qui iudices & ianitores regni cælorũ eſſe merẽtur, vt quos voluerint, recipiãt, vel excludant. Itaq; fratres mei, pauperes Chriſti veneremur, foueamus & diligamus, & omnibus contemptis, & ipſi pauperes Chriſti eſſe ſtudeamns, vt ab ipſis, & cum ipſis mereamur in æterna tabernacula recepi. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. Amen.

DOMINICA X. POST TRINITATEM.

F*Ratres, ſcitis quòd cùm gẽtes eſſetis, ad ſimulachra muta prout ducebamini euntes, &c.* Hæc loquitur fratres chariſſimi, Apoſtolus ad Corint. qui nunc ab eo conuerſi gentiles extiterãt, & ſimulachra mutã adorauerãt. Facit ergo tria: Primum oſtendit idololatriã & blaſphemiã à ſpiritibus malignis induci. Secundò dicit verã fidei confeſſionẽ, à ſpiritu ſancto eſſe: Tertiò enumerat diuerſa dona Dei, quæ omnia aſſerit ab eodem ſpiritu ſancto dari. Oſtendẽs igitur primũ homines duci à malignis ſpiritibus, malignis ad idololatriã & blaſphemiã ait, *Fratres, ſcitis cùm gentes eſſetis, eratis euntes ad ſimulachra muta, prout ducebamini*, à ſpiritibus malignis. Dicuntur autem fratres mei, gentes à ge, quod eſt terra, ſiue à gignendo: quia ſcilicet non purgati per aliquod ſacramentum, nec eruditi per legem tales manent quales geniti ſunt. Immundi geniti ſunt, & immundi manent. Filij iræ nati ſunt, & filij iræ manent. Nihil cæleſte, nihil ſpirituale, ſed ſolam terram de qua nati ſunt ſapientes. Qui ſine contradictione permittunt ſe duci à ſpiritibus malignis ad diuerſos errores: vt ſcilicet relicto vno vero creatore, adorent non ſolùm vnius generis, ſed etiam diuerſorum generum ſimulachra: vt imagines hominum, quadrupedum, & ſerpentium, quę omnia ſunt muta. Quoniam iuxta Pſalmiſtam: Simulachra gentiũ argentũ, & aurũ, opera manuũ hominũ. Os habent & nõ loquẽtur, oculos habẽt & nõ videbũt: Manus habẽt & non palpabũt, pedes habẽt & nõ ambulabũt, nõ clamabũt in gutture ſuo. Similes illis fiãt qui faciũt ea: & oẽs qui cõfidunt in eis. Quod quidẽ verũ eſt, quoniã qui idola facit,

1. Cor. 12.

Pſal. 113.

aut qui eis deitatē attribuit, ille vtiq; ſimilis fit ipſis ſimulachris: quoniā os habet tanquā homo, nec tamē ratiocinatur: oculos habet tanquā homo, nec tamē vt homo veritatē contēplatur: aures habet vt homo, nec tamē vt homo veritatē intelligit. Quorum (quod ſine gemitu dicere non poſſum) ſunt hodie ſimiles quidā falſi Chriſtiani, qui quāuis ore fateantur vnū ſolum creatorē, tamen à ſpiritibus malignis ita decipiuntur & trahuntur, ꝙ moribus & operibus non ſolū ſimulachra, ſed etiā (ꝙ eſt maius) ſua-uia colunt & venerantur. Iſte enim à ſpiritu luxuriæ ducitur, vt Venerē colat. Ille à ſpiritu ebrietatis ducitur, vt Bacchu colat. Ille à ſpiritu Mammonæ ducitur, vt pecuniam colat. Qui oēs tantò magis dānandi ſunt, quantò contra conſcientiam ſuam, creaturam creatori præponunt. Qui & ſi non ore, tamē opere Chriſtum abnegant. Quod vtiq; non fit in ſpiritu Dei, ſed potius in ſpiritu maligno. Vnde & ſubditur, *Notū autem vobis facio, quod nemo in ſpiritu Dei loquēs dicit anathema Ieſu.* Idololatria enim, apoſtaſia & blaſphemia, cæteraq; vitia, à ſpiritibus malignis introducta ſunt. Dico ergo ego cū Apoſtolo, illis qui blaſphemant, qui peierant, vel deierāt nomē Ieſu, ꝙ nemo in ſpiritu Dei loquens, blaſphemat, vel peierat, vel periurat nomen Ieſu, ſed potius in maligno ſpiritu loquens.

Idololatria.

Sequitur pars ſecunda, in qua dicit Apoſtolus verā confeſsionē à ſpiritu ſāncto eſſe, cùm ſubdit, *Et nemo poteſt dicere Dominus Ieſus, niſi in ſpiritu ſancto.* Hoc loquēs Apo. non eſt contrarius Domino dicenti in Euangelio: Nō omnis qui dicit Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum. Quoniā dicere poſuit hìc pro profiteri. Ille autē verè confitetur, qui ꝙ habet in corde, ore, & opere confitetur. Quæ confeſsio nullatenus haberi poteſt, niſi à ſpiritu ſancto. Nec enim benè cogitare, nec benè loqui, nec benè operari ex nobis poſſumus, niſi à Spirituſancto præueniamur, qui operatur in nobis & velle & perficere. In quo illi damnantur, qui vel de ingenio, vel de eloquentia, vel de viribus ſuis gloriantur dicētes: labia noſtra à nobis ſunt. Quis noſter dominus eſt? & manus noſtra excelſa, & non Dominus, fecit hæc omnia. Cùm Dominus in Euangelio dicat, Sine me nihil poteſtis facere.

Mat. 7. *Phil. 2.* *Pſal. 11.* *Ioan. 15.*

Sequi-

Sequitur pars tertia, in qua Apoſt. enumerat donorum diuerſitatē, oſtendens ea a Spiritu ſancto dari. Primū ergo donorū dei tria genera ponit, ſcilicet; gratias, miniſtrationes, & operationes: oſtendens vnūquodq. iſtoru in ſpecies plures ſubdiuidi, cū ſubdit: *Diuiſiones gratiarū ſunt* Cùm autē omne donū Dei gratia ſit, quia gratis datur: tamen antonomaticè hic gratiæ virtutes appellantur, eo ꝙ habētem gratum faciunt & gratioſum. Quales ſunt fides, ſpes, charitas, ſapiētia, iuſtitia, fortitudo, temperantia, cæteræq; virtutes, quæ homines amantes & amabiles Deo & hominibus reddunt. Hæ autē tantæ in ſe ſanctitatis & honeſtatis ſunt, ꝙ non ſolum dona ſpiritusſancti, ſed etiā ſpiritus ſanctus nuncupātur ab Eſaia, dicēte, Et deſcendet ſuper eū ſpiritus Domini, ſpiritus ſapiētiæ & intellectus, ſpiritus cōſilij, &c. Et à Ioāne, hi, inquit, ſunt ſeptē ſpiritus Dei miſsi in oēm terram: id eſt, ſeptem dona ſpiritus ſancti. Diuerſa enim ſunt dona, ſed vnus eſt dator. Vnde & hic cū dixiſſet, diuiſiones gratiarū ſunt, ſubdit: *Vnus autem ſpiritus.* Hæc enim dona ita comitātur ſpiritū ſanctū inſeparabiliter, ꝙ nēmo poteſt habere hæc dona, quin habeat ſpiritū ſanctū: nec habere ſpiritū ſanctum, quin habeat hæc dona. Hæc ergo dona fratres mei, omni ſtudio & vigilantia acquirere ſatagamus, per quæ ſpiritum ſanctū mereamur in nobis perpetuum habitatorē retinere. Deinde ſecundū genus donorū ponit cùm ſubdit, *Et diuiſiones miniſtrationum ſunt, vnus autē Dominus.* Plures enim ſpecies adminiſtrationū ſunt in Eccleſia vni Domino ſeruientes: vt officiū prædicandi, officium ſacerdotij, & huiuſmodi. Quæ ſi cum ſupradictis virtutibus habeantur, magni meriti & vtilitatis ſunt in Eccleſia Dei. Alias non ſolum non proſunt, imò & nocent, Quod eſt contra quoſdā noſtri ordinis, qui magis affectant prædicationis vel ſacerdotij officium, quàm meritum. Magis appetunt ab hominibus honorari quàm honorabiles eſſe. De quibus Dominus in Euangelio, dicunt & non faciunt. Amant enim primos accubitus in cænis, & primas cathedras in ſynagogis, & ſalutationes in foro, & vocari ab hominibus rabbi. Deinde tertium genus donorum ſupponit, dicens. *Et diuiſiones operationum ſunt: vnus autē Deus qui operatur omnia in*

Eſa.11.

Mat.23.

omnibus. Plures quippe operationũ ſpecies dantur à Deo hominibus, vt operationes miraculorũ, operationes laborum neceſſariorum, operationes eleemoſynarũ, & huiuſmodi. Sed cùm quæcunq; dantur à Spirituſancto, dantur à patre, dantur & à filio. Quare Apoſtolus ita hic diſtinxit, vt loquens de gratijs, diceret vnus ſpiritus: loquens de miniſtrationibus, diceret vnus Dominus: & loquens de operationibus, diceret vnus Deus? Vt ſignificaret nobis quia gratiæ non niſi per amorẽ Dei (qui ſpirituſſanctus eſt) obtinentur: & quia miniſtrationes à domino ſunt & ei exhibẽtur: & quia Deus auctor per nos operationes operatur. Vnde & hic dicens, vnus Deus adiunxit, *Qui operatur omnia in omnibus*, diſtribuẽs videlicet ſingula in ſingulis. Ad quid aũt Deus dona ſua nobis tribuat, oſtendit cũ ſubdit: *Vnicuique aũt datur manifeſtatio ſpiritus ad vtilitatẽ*. Vocat autẽ donũ Spirituſſancti, manifeſtationem ſpiritus: eò ꝙ per donum Spirituſſancti, ipſe Spirituſſanctus in nobis eſſe manifeſtatur. Huiuſmodi verò dona dãtur ad vtilitatẽ tam noſtri quã aliorũ. Qui verò dona Dei inutiliter recipiunt, & inde nec ſibi, nec aliis proſunt, damnantur: & talento inutiliter abſconſo iuſtè priuantur. Deinde de tribus donorũ generibus exẽpla ſubdit, dicens: *Alij enim per ſpiritũ datur ſermo ſapientiæ*, quæ eſt de cæleſtibus: *alij ſermo ſcientiæ*, quæ eſt de terrenis rectè diſpẽſandis; *alij fides*, in eodẽ ſpiritu. Sapiẽtia quippè, ſcientia, & fides, ſi cũ charitate habeãtur, virtutũ gratiæ ſunt. Sermones verò ſapiẽtiæ, ſciẽtiæ, & fidei, & docere miniſtrationes ſunt: *alij gratia ſanitatũ*, & infirmis cõferẽdarũ, quæ vtiq; miniſtratio eſt. Deinde ponit exẽplũ de operibus ſubdẽs, *alij operatio virtutũ*, id eſt miraculorũ: vel bona opera virtutum, *alij Prophetia*. i. occultorũ reuelatio, *alij diſcretio ſpirituũ*, vt ſcilicet ſciat diſcernere quis ſpiritus ſit ex Deo, & quis ex diabolo, *alij genera linguarum*: vt ſcilicet loquatur varijs linguis, *alij interpretatio ſermonum*, obſcurorũ. *Hæc aũt & ſimilia, omnia operatur vnus atque idem ſpiritus*. Ac ſi apertè dicat: non eſt verũ quod opinabamini: quando ad adorãdum ſimulachra muta ducebamini: videlicet quod ſecundum diuinitatem donorum, ſit diuerſitas deorũ, vt ſcilicet Minerua det ſapientiã, Pean medicinã, Mercurius eloquen-

eloquentiã, Mars virtutẽ, & huiuſmodi. Sed potius vnus atq; idẽ Spiritusſanctus hęc omnia operatur diuidens ſingulis, nõ omnia tribuẽs vni, ne ſuperbiret, nec alicui nulla, ne deſperaret: ſed potius ſingula ſingulis: Vt ſcilicet nullus aliũ cõtemneret: ſed vnuſquiſq; alio indigens ei quoq; ſubuenire diſceret. *Diuidens*, inquit, *ſingula prout vult*: & quib⁹ vult, & quantũ vult, nõ meritis noſtris aſtrictus, nec aliqua neceſſitate coactus, ſed ſola ſua libera & gratuita volũtate ductus. Nos ergo fratres mei, quia dona ſpiritusſancti gratis accepimus: gratis ea nõ habẽtibus cõmunicemus. Qui habet ſapientiã, inſipientes erudiat. Qui habet ſubſtantiã temporalẽ, indigentes ſuſtineat. Qui habet potentiã, imbecilles defendat. Qui habet eloquentiã, pupillis & viduis ſe aduocatũ exhibeat. Qui habet gratiã orandi, pro peccatoribus exoret: quatenus vnuſquiſq; de cõmiſſa ſibi gratia, tã ſibi quàm aliis, profectũ acquirens, æternam mereatur accipere retributionem. Amen.

DOMINICA X. POST TRINIT.

CVm appropinquaret Ieſus Hieruſalẽ, videns ciuitatẽ fleuit ſuper illã, dicens: Quia ſi cognouiſſes & tu Prælibatã fratres chariſſ. expoſituri lectionẽ, primũ ea quæ ad literã, deinde ea quæ ad myſticũ ſenſum pertinent, videamus. Porrò iuxta literã, Dominus in hac lectione demonſtrat quatuor res ſe habere verã ſcilicet humanitatẽ, verã diuinitatẽ, veram iuſtitiã, & veram charitatẽ. Verã humanitatem ſe habere oſtendit, cùm tanquã verus homo plorat. Flere enim humanitatis eſt. Sed quid eſt fratres mei, quod nunquã Dominus legitur riſiſſe, ſed legitur ploraſſe: niſi quia omnis riſus ex vanitate eſt: & fletus nobis vtilis eſt? de riſu quippè Salomon ait, In ore ſtulti ſemper riſus. Et alibi: Riſus dolore miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Et Dominus in Euang. Vę vobis qui ridetis, quia plorabitis. Fletus qui prouenit nõ ex damno temporaliũ, ſed ex deſiderio cœleſtis patriæ: vel ex compunctione peccatorum: vel ex pietate alienæ miſeriæ, nobis fratres, perutilis eſt. Vnde Salomon, Melius eſt, inquit, ire ad domũ luctus, quàm ad domũ cõuiuij. Et Dominus: Beati qui lugent, quoniã ipſi cõſolabuntur. *Cùm ergo appropinquaret Ieſus*, per cõpaſſionem, *Hieruſalem videns*, id eſt, præ-

Luc. 19.

Prou 14.

Luc. 6.

Fletus qualis bonus.

Eccle. 7.

Mat. 5. præuidens mala euentura ciuitati, fleuit ſuper illã. Fleuit autem ob tres cauſas, vt ſe veram habere carnem demonſtraret, vt ſe veram habere pietatis cõpaſſionem aperiret: vt nobis exemplũ ſimiliter flẽdi proponeret. Et ſi ipſe, qui nihil in ſe flendũ habet, propter aliena peccata fleuit, quid debemus facere nos peccatores, qui in nobis multa flenda habemus? Et ſi ipſe qui Deus eſt, ſic humanæ miſeriæ compatitur, quomodo nos homines aliis hominibus, fratres confratribus, cõpati & miſereri debemus? Itaq; fratres, ploremus peccata noſtra, ploremus etiã exemplo domini, aliena. Non faciamus, vt quidam faciũt, qui peccantes irrident, & de alieno caſu ſubſannant, ſimiles Phariſęis qui in peccatores mouetur, non per cõpaſſionem, ſed per deriſum vel indignationem, ſed nunquã peccatorum veniam merentur, qui alienis nunquam compatiuntur. Imitemur potius Præabum Philoſophũ, qui vt legitur in vitis Patrum, cùm videret theatralem mulierem, fleuit. Et cùm quæreretur quare fleret, ait: Duæ res me flere cogũt: vna huius peccatricis perditio, altera quia non tantũ cupio placere Deo, quantum hæc populo. Veram diuinitatem ſe habere demonſtrat, dum futura tanquam præſentia videt & narrat. *Quia*, inquit, *ſi cognouiſſes & tu*: id eſt, ſi mala tibi imminentia cognouiſſes, tu quoq; fleuiſſes. *Et quidem in hac die tua quæ ad pacẽ tibi*. ac ſi dicat: Nunc quidem habes tempus tuum, & pacem tuam: nunc gaudes & delectaris tempore proſperitatis & pacis tuæ: nunc autem abſcõdita ſunt ab oculis tuis, mala ſcilicet tibi ventura. Quæ ſubiungit: *Quia circumdabũt te inimici tui vallo: & circumdabunt te vndique: & ad terram proſternent te, & filios tuos qui in te ſunt, & non relinquent in te lapidem ſuper lapidem*. Hæc omnia fratres mei, quę Dominus prædixit, impleta ſunt per Romanos Principes Titum & Veſpaſianũ, quadrageſimo anno à paſſione Domini, & in eadem ſolennitate, in qua Dominũ crucifixerant, ſubuerſa eſt ciuitas: & de ipſis occiſi, tum ferro, tum fame, decies centũ milia. Cæteri per nationes captiuati & venditi, triginta vno denario, qui Chriſtũ triginta argenteis vendiderant. Hanc autem ſubuerſionẽ teſtatur ipſe ſitus ciuitatis, continentis in ſe nunc Caluariæ locũ, qui prius extra portam

tam erat. Quare autẽ hæc mala euenerunt eis, oſtendit Dominus,cùm ſubdit: *Eò quod nõ cognoueris tempus viſitationis tuæ*. Ideò enim hæc mala eis erant euẽtura, quia Chriſtũ viſitatorẽ ſuũ & redemptorẽ cognoſcere noluerunt. Vnde Propheta, Miluus in cœlo cognouit tempus ſuũ, turtur, hirundo, & ciconia tempus aduẽtus ſui: populus autẽ meus nõ cognouit iudiciũ Dei. Hanc autẽ excæcationẽ veniſſe ſuper populũ illũ ex peccato ſuorũ ſacerdotũ, Dominus oſtẽdit, cùm ſubdit. *Et ingreſſus templũ, cœpit eiicere vendẽtes & emẽtes in illo.* In quo fratres mei, veram ſe habere demõſtrat iuſtitiã Dominus. Verã enim iuſtitiã nõ haberet, ſi peccãtes nunquã puniret. Itaq; Dominus nunc miſeretur, nunc punit: vt nos inſtruat habere pariter pietatẽ cum iuſtitia, & iuſtitiã cum pietate. Vt ſcilicet ita ſimus pij in naturã hominum, vt tamẽ non parcamus peccatis eorũ. Eiecit ergo Dominus vendẽtes & emẽtes de tẽplo, dicens: *Scriptum eſt, quia domus mea domus orationis vocabitur*. Quaſi diceret, domus mea ſtatuta eſt ad orandũ, nõ ad vendendũ, vel emendũ, vel aliud ſeculare negotiũ agendũ. Hoc apertè contra illos eſt, qui Eccleſiam Dei cellariũ faciunt, in ea granaria & dolia ponẽtes: vel eam faciunt forũ, in ea tabernas rerũ venaliũ, vel cauſas exercentes: vel eam faciunt refectorium, in ea comedentes & bibentes, cùm Eccleſia ſit locus ſpiritualis refectionis, non corporalis. Hoc itaq; fratres mei, deuitantes, nihil faciamus vel dicamus in oratorio, niſi quod ad oratinẽ pertinet: vnde & nomen accepit. *Vos autẽ*, inquit, *feciſtis illam ſpeluncã latronũ*. Sacerdotes qui ob cupiditatẽ, forum in templo fieri permittebant, latrones erant, dum ſub prætextu religionis latenter cupiditatẽ exercebãt. Venditores etiã & emptores, latrones erant, dum alter alterũ in negotiatione latenter circũueniebãt: negotiatio quippè vel vix vel nunquam exercetur ſine fraude. Vnde Apoſtolus prohibet ne quis ſupergrediatur vel circũueniat in negotio fratrem ſuum, quoniam Deus vindex eſt talium. Veram ſe demonſtrat Dominus habere charitatẽ, dũ nec indignis gratiã ſubtrahit prædicationis. Vnde & ſubditur, *Et erat quotidie docẽs in tẽplo*. Quos enim obiurgauerat, & extra Eccleſiã pepulerat, ꝑ iuſtitię rigorẽ: hos reuocarę

Ierem. 8.

Iuſtitia Dei peccatores punit.

Eſa. 56.

1. Theſ. 4.

ad ſalutē quærit per prędicationē, dans exemplū Doctoribus S. Eccleſiæ, vt quamuis excōmunicent & obiurgāt peccatores, tamen interius ſemper eos diligant, & omnibus modis eos ad Eccleſiam reuocare feſtinent. Quod autem ſemel Dominus hiſtorialiter fecit, ſpiritualiter quotidie facere non deſiſtit. Per electos quippè ſuos qui ſpiritualiter oculis præuident futurā malorū reprobationē, plāgit eos qui neſciunt cur plangantur: qui lætantur cùm malè fecerint, & exultant in rebus peſſimis. Qui ſi damnationē ſuā preuiderent, ipſi quoq; flerent, & ſeipſos cum electis plangerent: qui hic habent diem ſuam quia hìc in bonis ducūt dies ſuos. Hic etiam habent pacem ſuam, quia proſperantur in via ſua mala, ſed ventura ſupplicia abſconduntur ab oculis eorū. Quia dum nolunt mala præuidere, quæ lætitiam perturbent temporalem, quaſi clauſis oculis ad mortem feſtinant, quia venient dies, quando animas de corpōribus exeuntes, dæmones inimici, circundabūt vallo, perpetrata ſcilicet mala opponētes, & vndiq; circundabunt, & coanguſtabunt: quia nō ſolùm operis, ſed etiā locutionis & cogitationis iniquitates ante oculos eorum replicabunt: & ad terrā proſternent, cùm caro in puluerem redigetur. Filij etiam eorū proſternentur, cùm in illa die peribunt omnes cogitationes eorū. Quę cogitationes etiā per lapides ſignificantur, cùm ſubditur, *& nō relinquent in te lapidem ſuper lapidem*. Peruerſa enim anima cùm peruerſę cogitationi peruerſiorem adiicit, quaſi lapidē ſuper lapidem ponit. Et cùm peruerſa anima ad damnationē rapitur, talis cogitationū conſtructio diſſipatur: & hoc ideò, quia non cognouerit tempus viſitationis ſuæ. Peruerſam enim animā Deus viſitat, aliquādo flagello, aliquādo miraculo, ſemper autē præcepto. Sed quia nec per hoc reſipiſcit, in extremo tradetur inimicis, cum quibus æternaliter cruciabitur. Si autē quælibet anima ſecularis ſic punietur, quātò magis Eccleſiaſtica perſona, quæ non ſolùm ſe, ſed etiā alias malè viuēdo perimit? Et hoc eſt quod ſequitur, quod ingreſſus Ieſus in templo cœpit eiicere vendentes & ementes in illo. In templo vendit vel emit, qui Eccleſiaſticas adminiſtrationes quæ ſolo Deo debēt dari, pro pretio præbet vel accipit. In templo vendit, qui iuſtitiam pro munere

Vendunt in templo qui.
Qui emūt in tēplo.

nere facit. Emit in templo, qui ne faciat quod debet, dato precio à Iudicibus emit. In templo vendit, qui bona, quæ pro ſolo Deo facere debet, pro humana laude vendit. In templo emit, qui ab adulatoribus vt bonus dicatur, muneribus emit. Quibus omnibus dicitur, Feciſtis domũ meã ſpeluncam latronũ. Quoniã dum peruerſi locũ tenent religionis, ibi per malitiã occidunt, vbi per orationẽ viuificare debuerunt. Sed quia cõtra omnẽ peruerſitatẽ Dominus per ſcripturas indeſinenter inſtruit, rectè ſubditur: *Et erat docens quotidie in templo.* Itaq; fratres mei, nos qui quotidie peccamus, peccatorũ ventura ſupplicia, ante oculos noſtros ſemper habeamus. Scriptũ eſt enim, In die bonorũ non immemor ſis malorum. Et alibi, Beatus vir qui ſemper eſt pauidus. Cogitemus ergo dæmones in exitu animæ noſtræ nos circũdaturos, & à nobis omnia peccata noſtra requiſituros. Si enim ad Chriſtũ venit diabolus, (ipſo dicente) quia venit Princeps mundi huius, & in me nõ habet quicq̃: ſi ergo ad eũ venit, in quo nihil habuit, quãto magis ad nos veniet, in quib⁹ multa habet. Itaq; fratres dulcedo huius vitæ nobis amareſcat: peccata quæ diabolus in nobis cognoſcit, fletus pœnitẽtię diluat: ieiunia, eleemoſynæ, orationes, & cætera bona, perpetrata mala redimãt: vt quãtò nũc magis ſum⁹ de anima noſtra formidoloſi, tãto in exitu animę noſtrę valeamus magis eſſe ſecuri: largiẽte domino noſtro Ieſu Chriſto, q̃ cũ Patre & Spiritu S. viuit & regnat Deus, p oĩa ſecula ſeculorũ. Amen.

Eccle. 11. *Prou. 28.* *Ioan. 12.*

DOMINICA XI. POST TRINIT.

Notum vobis facio Euangelium quod prædicaui vobis, quod & accepiſtis, in quo & ſtatis, per quod & ſaluemini. Tripertita eſt hæc lectio fratres mei. Primò enim predicationẽ ſuam Apoſtolus cõmendat. Secundò Chriſti paſſionẽ, ſepulturã, & reſurrectionẽ affirmat. Tertiò ſe humiliat. Primũ igitur prædicationẽ ſuam cõmendans, ait: *Notum vobis facio Euangeliũ quod prædicaui vobis.* Ac ſi apertè dicat, nõ ſicut error & incõſtantia pſeudoprædicatorũ ſolet nunc quędã, modò alia vobis prędico: ſed illud idem quod vobis prędicaui, nunc etiã vobis notũ facio, id eſt, illud quod vobis prædicaui, præſens voce, moribus, & virtutibus, cùm ſim abſens, notum vobis facio ſcripto.

1. Cor. 15.

Adeò quippè erat ſollicitus Apoſtolus in eruditione gentiũ,quod nõ ſolũ præſentes voce,moribus & virtutibus cõfirmabat,ſed etiã abſentes & naſcituros ſcripto inſtruebat. In quo me..,meiq; conſimiliũ prędicatorũ cõfunditur negligentia,qui nec abſentes ſcriptis,nec etiã præſentes verbis informamus, talentũ prædicationis nobis cõmiſſum occultantes. Qui & ſi quandoq; aliquid boni verbis prædicamus,illud moribus & operibus deſtruimus. Commendat igitur Apoſtolus prædicationẽ ſuã Corinthiis, quibus ſcribit,perſuadens eis multis modis, vt in ea perſeuerent.

Euangelium. Primo nomine eam cõmendat, cùm eã vocat Euangeliũ. quod interpretatur bonũ nuntium, de fide ſcilicet & moribus in vitã æternam. Et quod nuntiũ fratres mei, poteſt eſſe meiius,quàm illud quod per fidei veritatẽ,& morum honeſtatẽ ducit nos in vitam æternã? Deinde auctoritate ſui Apoſtolatus,*qui à Deo ad prædicandũ miſſus erat*,commendat prædicationẽ ſuam,cùm dicit, *quod prædicaui vobis*. Suſceptione etiã ipſorũ Corinthiorũ,(qui relictis erroribus veritatẽ ſuſceperant) cõmendat eam,cùm ſubdit, *Quã & accepiſtis*. Quaſi diceret,turpe eſſet vobis cognita veritate apoſtatare. Virtute eam cõmendat, cùm ſubdit, *in quo & ſtatis*, viriliter in virtutibus, qui anteà per vitia diffluebatis. Vtilitate eam commẽdat,cũ ſubdit: *per quod et ſaluemini*,qui anteà æternæ dãnationi deputati eratis. Et quid fratres mei, quid magis audire, quid magis retinere,quid magis diligere debemus,quàm nuntium illud, quod à Deo per Apoſtolos eſt nobis miſſum, & quod ſuſceptũ non debet mutari, & quod facit nos in virtute ſtare, & ad æternã nos ducit ſaluationem? Itaq; fratres ſemper auribus Euãgelium captemus: corde teneamus: operibus exerceamus: verbis prædicemus. Certa quippè eſt damnatio eorum,qui relicto Euangelio fabulas & vanitates legunt & diligunt. *Qua ratione*,inquit,*prædicauerim vobis,ſi retinetis, niſi fruſtrà credidiſtis*. Alia fratres mei,

Ratio naturæ. eſt ratio naturæ,alia ratio fidei. Ratio quippè naturæ eſt, quod ſi mulier cõcepit,cum viro concubuit. Si Deus eſt,

Ratio fidei. mori non poteſt: Si homo eſt,gradiri ſuper aquas nõ poteſt,& huiuſmodi. Ratio verò fidei eſt, quod ille qui eſt auctor naturæ,nõ ſubiacet naturæ,ſed potius cõtra ratio-

nes

nes & curſus naturę agere poteſt, videlicet vt virgo pariat, æternus fiat temporalis: immortalis moriatur, & ſuper aquas ab homine ambuletur, & huiuſmodi. De hac igitur ratione intelligit hîc Apoſtolus, cùm ait, *qua ratione prædicauerim vobis ſi retinetis: niſi fruſtrà credidiſtis.* Fruſtrà credidit, qui primò credidit, & poſteà vel dubitat, vel non credit. Fruſtrà credidit, qui malè viuendo fidei contradicit: fruſtrà credidit, qui vel negat vel tacet, quando neceſſarium eſt confiteri. *Fruſtrà credere.*

Sequitur pars ſecunda, in qua Apoſt. Chriſti paſſionē, ſepulturā, & reſurrectionē cōfirmat. Primò teſtimonio ſcripturarū, deindē teſtimonio Apoſtolorū & ſuo. Teſtimonio autē ſcripturarū eas cōfirmat, cùm dicit: *Ego enim in primis tradidi vobis quod & accepi*, non ab homine: vnde ipſe alibi, Ego, inquit, non ab homine accepi illud, neq; didici, ſed per reuelationē Ieſu Chriſti, *quoniā Chriſtus mortuus eſt pro peccatis noſtris ſecundū ſcripturas. & quia ſepultus eſt, et quia reſurrexit ſecundū ſcripturas.* Porrò paſſio, ſepultura, & reſurrectio Chriſti ſignificatę ſunt in ſcripturis, nō ſolū verbis, ſed etiā factis. Et verbis quidē ſignificatę ſunt: quoniā de paſſione eius prædixit Eſaias, dicēs: Sicut ouis ad occiſionē ductus eſt. Itē illud: Ipſe autē vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra. De ſepultura prædixit idem in perſona Patris, Propter ſcelus, inquit, populi mei, percuſſi eum: & dabit impios pro ſepultura, & diuitem pro morte ſua. De reſurrectione quoq; eius prædixit Oſeas: Viuificabit nos, inquit, poſt duos dies, & die tertia ſuſcitabit nos. Et Pſalmiſta in perſona ipſius Chriſti: Exurge, inquit, gloria mea, exurge pſalterium & cithara, exurge diluculo. Factis quoq; præfiguratæ ſunt: proiectio enim Ionæ in mare, Chriſti paſſionem: ſuſceptio eiuſdē in ventre Ceti, Chriſti ſepulturā: redditio eius viui in littus, Chriſti reſurrectionem, apertè pręfigurauit. Porrò fratres mei, Chriſti paſſio pro peccatis noſtris, ſepultura & reſurrectio, non tantùm à peccatis noſtris nos redemerunt, ſed etiam eius amorem nobis ingeſſerunt, & exemplū nobis præbuerunt: & à peccatis quidē noſtris nos redemerūt: quoniā nec originalia, nec actualia, nobis imputantur, ad pœnā, ſi crucifixi fidē

Eſa. 53. *Ibidem.* *Oſeæ. 2.* *Pſal. 56.*

&

& ſacramenta tenemus. Nobis quoq; amorē Chriſti ingerunt, quia in hoc quod Chriſtus mori, ſepeliri, & reſurgere voluit pro nobis: quantū nos diligeret nobis demonſtrauit, & nos ad ſe reamandū arctius inuitauit. Si enim tātus & talis Dominus tot & tanta fecit pro nobis ſeruis, quid nos facere pro eo debemus? Exemplū etiā nobis p̄buerūt: quoniā Chriſtus paſſus eſt pro nobis ſexta feria: ſabbato quieuit in ſepulchro: octauo die reſurrexit: vt nos quoque per ſex dies huius ſeculi pro eo laborare & pati debere demonſtraret: & ita ab hoc ſeculo tranſeuntes, in ſabbato, id eſt, in ſeptima ętate, ſecundū corpus in ſepulchris, & ſecundum animā in Paradiſo requiē habituros: & in octauo, id eſt, in generali reſurrectione, in æterna glorificatione reſurrecturos. Deinde teſtimonio Apoſtolorū Chriſti confirmat reſurrectionē, cùm ſubdit: *Et quia viſus eſt Cephæ*, id

Luc. 24. eſt, Petro ipſo die reſurrectionis. Vnde Lucas, Surrexit dominus verè, & apparuit Simoni: *Et poſt hoc vndecim*, ianuis clauſis, vt Ioannes & Lucas oſtendunt. *Deinde pluſquā quingentis fratribus ſimul, ex quibus quidā manēt vſque adhuc, quidā autē dormierunt. Deinde viſus eſt Iacobo, deinde Apoſtolis omnibus.* Has duas apparitiones in textu quatuor Euangeliorū non inuenimus. Vnde aduertimus Dominum pluries apparuiſſe quàm à quatuor Euāgeliſtis deſcribatur. Tradit autē B. Hieronymus, quod Euāngeliū Nazarenorū deſcribit Iacobū fratrē Domini ſe deuouiſſe non cōmeſturum, vſq; dum videret Dominū reſurrexiſſe. Vnde & ei ipſa die reſurrectionis Dominus apparens, ait: Pone mēſam & comede, quoniā filius hominis à mortuis reſurrexit. Deinde, inquit, viſus eſt Apoſtolis omnibus in Galilęa, ſcilicet & in mōte Olíueti in die Aſcenſionis. Eandem verò reſurrectionē ſuo confirmās Apoſtolus teſtimonio, ſubdit: *Nouiſſimè autem viſus eſt & mihi*, ſcilicet in via, quando ibam Damaſcum.

Eſt autē pars tertia, in qua Apoſtolus ſe humiliat in quatuor, videlicet in coacta cōuerſione: in extenuitate, in indignitate, in nulla de ſe præſumptione. Per coactā cōuerſionem ſe humiliat, cùm dicit: *Nouiſſimè tanquā abortiuo et mihi*. Dicitur autem abortiuū quando ante tempus natiuitatis imperfectū de vtero extrahitur, de cuius vita deſperatur-

ratur. Talis erat Apoſtolus, qui tempore creationis cæte-
torũ Apoſtolorũ, creatus Apoſtolus nõ eſt ad prædicatio-
nem Chriſti, ſed quaſi violenti manu de vtero Synagogæ
extractus & conuerſus eſt. De cuius ſalute deſperatũ erat,
niſi gratia Dei ſubueniſſet. Et quidẽ fratres mei, ſpõtanea
conuerſio dignior eſt quàm coacta. Et tamẽ ex coacta cõ
uerſione, multi viri perfecti claruerunt. Per extenuitatẽ ſe
humiliat, cũ ſubdit: *Ego enim ſum minimus Apoſtolorũ*,
hoc eſt, vocatione ſum extremus: qui ſcilicet cum cæteris
Apoſtolis nõ interfui familiari cõſortio & colloquio Chri
ſti: ſed poſteà eis fui adiectus. Per indignitatem ſe humi-
liat, cùm ſubdit: *Qui non ſum dignus vocari Apoſtolus*. Et
quare? *Quia perſequutus ſum Eccleſiam Dei.* Ecce fratres
mei, Paulus vas electionis & doctor Gentiũ, qui plus om-
nibus laborauit, nõ cõſiderat ad magna merita ſua, quę in
lucro infinitarũ animarũ, & in ſcriptione Euangelicæ do-
ctrinæ, & in multis laboribus & paſſionibus acquiſierat,
ſed ad peccatũ quod fecerat, & ad aliorũ Apoſtolorũ me-
rita ſemper oculos tenebat, vt ita ſemper ſibi humilis eſ-
ſet, & alios ſibi præponeret. Quẽ, nos pro viribus noſtris
imitãtes fratres chariſſ. nunquã ad bonum, ſi quod habe-
mus, in nobis aſpiciamus: ſed ſemper peccata noſtra &
aliorũ bona ante oculos noſtros ponamus, vt ita ſemper
nos humiliemus, & alios nobis præponamus. In nulla de
ſe præſumptione ſe humiliat, cùm ſubdit, *Gratia Dei ſum
id quod ſum*. Ac ſi dicat, ex me fui malus, ex me autẽ vel ex
meritis meis, nec bonus ſum, nec eſſe poſſum, ſed ſola Dei
gratia, ex qua etiam habeo quod ſum, ſcilicet quod gratia
eius in me vacua nõ fuit. In eo eſt vacua Dei gratia, qui *In quo Dei*
vel Deo ingratus exiſtit, vel talentũ abſcondit, vel nõ per- *gratia*
ſeuerat: & talis nõ fuit Apoſtolus, Ingratus enim nõ fuit, *vacua.*
qui dixit: Gratia Dei ſum id quod ſum. Talentũ enim non *1.Cor.15.*
abſcõdit, qui viuus & mortuus ſemper prędicauit. Perſeue
rauit, qui nec morte, nec vita, à charitate Dei ſeparari po-
tuit. Nos ergo fratres, exẽplo Apoſtoli inſtructi: nihil no-
bis aſcribamus, nunꝙ de meritis noſtris cõfidamus: quic-
quid boni habemus, Dei gratię attribuamus: Deo auctori
ſemper gratias agamus: talentũ nobis cõmiſſum, ad vtili-
tatẽ aliorũ erogemus, & ſemper in bono pſeuerare cõten-

damus, vt ad æternã beatitudine peruenire valeamus. Per Dominũ noſtrũ Ieſum Chriſtũ, qui cũ patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorũ. Amẽ.

DOMINICA XI. POST TRINIT.

Luc. 18. DIxit Dominus ad quoſdã qui in ſe confidebãt tanquã iuſti, et aſpernabãtur cæteros, parabolã iſtã duos homines, etc. In hac S. Euãgelij lectione fratres chariſſ. demõſtratur quid ſuperbia habeat in ſe mali: & quid humilitas habeat in ſe boni: & hoc modo: Primò deſcribitur quorundã ſuperbia: ſecundò ponitur cõtra eos parabola. Tertiò demonſtratur quid ſuperbia mereatur, & quid humilitas. Deſcribens igitur primò Euãgeliſta quorundã ſuperbiam, ait, *Dixit dominus ad quoſdã qui in ſe cõfidebant*, &c. Sũt autẽ fratres mei, quatuor ſpecies ſuperbię: Prima eſt cũ quis bonũ quod habet, nõ à Deo, ſed à ſe æſtimat ſe habere: & ita diuinã ſibi arrogãdo auctoritatẽ, ſe idolũ & idololatriã ſimul cõſtituit. Talis fuit apoſtata Angelus, q. diuinitate ſibi voluit arrogare. Tales fuerũt gẽtiles Philoſophi, & multi etiã falſi Chriſtiani, q de libero arbitr. pręſumentes, putãt ſe ingenio, viribus, & labore ſuo, ea quæ habent cõſequutos fuiſſe, dicentes: Manus noſtra excelſa, & nõ Deus fecit hæc omnia. Talis erat Horatius, q. dixit, *Æquũ animũ ipſ parabo*. Tales erãt & illi de quibus ait

Quatuor ſpecies ſuperbiæ.

Pſal. 11. Dauid, Labia noſtra à nobis ſunt, quis noſter Dominus eſt? Et hæc propriè dicitur arrogãtia. Porrò huic ſpeciei ſuperbiæ, contraria eſt humilitas illa, quæ ſe nullũ bonũ à ſe habere credit. Secũda eſt, cùm quis bonũ quod habere credit, ſe habere à Deo, ſed ex meritis ſuis. Tales, vnde dolendum eſt, ſunt hodie pleriq;, quibus ſi cõferantur à Deo diuitiæ, vel honores, vel dignitates, putãt ſe pro meritis ſuis hæc à Deo accepiſſe, & hæc propriè præſumptio dicitur.

2. Cor. 15. Huic contraria eſt humilitas illa quę dicit, Gratia Dei ſum id quod ſum. Tertia eſt, cùm quis iactat ſe habere bonum quod non habet, quæ propriè eſt hypocritarũ, & hęc propriè iactãtia dicitur, cui illa ſpecies humilitatis cõtraria eſt, quæ nunquã vult dici melior quam ſit. Quarta eſt, cũ quis deſpectis ceteris, ſingulariter appetit videri quod habet, & hęc propriè ſuperbia dicitur. Superb⁹ erat Põpeius, qui habere nolebat æqualẽ. Cæſar verò arrogans erat, qui nolebat

bat pati ſuperiorē: huic cōtraria eſt illa humilitas, quę etiā bonū quod habet, diſſimulat & tegit, vt vilior cæteris habeatur, ſicut legimus de quadā ſanctimoniali, quę cū religioſiſſima eſſet, ſe quaſi ſtultā ſimulabat. Has quatuor ſpecies tumoris innuit Euāgeliſta illos habuiſſe, contra quos Dominus hîc loquebatur. Nā cōfidebant in ſe, nō in Deo, nō ex Deo, ſed ex induſtria propria ſe bonū habere putantes: nec erāt iuſti, ſed tanquam iuſti cæteros aſpernabantur.

Sequitur pars ſecunda, in qua ad confundendā eorū multiplicem ſuperbiā, inducitur parabola Domini de ſuperbo iuſto, & humili peccatore, cum dicitur, *Duo homines aſcenderunt in templū vt orarēt: vnus Phariſæus, & alter Publicanus*. Aſcenderunt, inquit, in templū, quod ad literā in eminētiori loco ſitū erat. Et moraliter, quicunq; rectè vult orare, debet ima viuorū deſerere, & deſiderio ad alta conſcendere. *Aſcenderunt*, inquit, *vt orarent*. Ecce quomodo recta fuerit eorū intentio. Si ergo opus vtriuſq; fuerit bonum in genere, & rectū intentione: quare non acceptum fuerit vtrunque? quia opus vnius fermento ſuperbiæ fuit vitiatū, & opus alterius cōdimento humilitatis fuit commendatum. Tanta eſt enim fratres, labes ſuperbiæ, quod quantumcunq; fuerit opus bonū, per eam corrumpitur. *Superbiæ labes.* Hoc eſt enim illud modicum fermentum, quod totā maſſam corrumpit. Et ecōtrariò tantum eſt bonum humilitatis, quod quantumcunq; fuerit opus malū, per eam emendatur. *Phariſæus*, inquit, *ſtās hæc apud ſe orabat*. Phariſæus iſte iuſtus erat nomine: quia iuſtus opere, iuſtus etiā intentione, niſi eā vitio ſuperbiæ corrupiſſet. Iuſtus erat nomine: quia Phariſęi dicebātur quidā religioſi, qui ob religionis obſeruantiā, à ſeculari vita ſe ſeparabāt, vnde & Phariſæi, id eſt, diuiſi vocabātur. Iuſtus erat opere, quia vitia vitabat, rapinā, iniuſtitiā, adulterium: & bona faciebat, ieiunās & decimas donans. Iuſtus etiā erat intētione, quia bona quę faciebat, propter Deū faciebat: & ei cuncta, nō ſibi attribuebat: vnde & ei gratias agebat. Verùm cùm cætera vitia cauiſſet, ſolam ſuperbiam, quæ vltima ſolet iuſtos expugnare, non benè cauit. Sed quid valet, ſi ex cæteris partibus hoſtes excludas, cùm per vnam eos recipias? Hinc Salomon ait: Omni cuſtodia ſerua cor tuū. Ezechiel *Pro. 4.*

Ezech.10. quoq; ſcribit ſancta animalia oculis vndiq; plena: quia ſancti ſemper & omni ex parte debẽt vigilare. *Gratias, inquit, ago tibi Domine, quia non ſum ſicut cæteri hominum, raptores, miuſti, adulteri*. Ecce fratres quàm peruerſe loquutus eſt Phariſęus ille. Si enim gratias Deo ageret de bonis ſibi collatis, benè vtiq; faceret. Ipſe autẽ agit gratias non tam de ſuo bono, q̃ de alieno malo. Gratias agit, nõ tam quia ipſe benè egiſſet: quantũ quia alius peccaſſet. Gratias agit, non tam quia ipſe eſſet bonus: quantũ quia ſolus. Peccauit igitur multipliciter, tum quia in bonis ſuis nimis ſibi placuit: tum quia alios cõtempſit: tum quia ſe eis cõparans, ex eorũ depreſſione ſibi gloriã quæſiuit: tum quia ſe laudauit: tum quia aliorũ vitia nõ cõpatiendo, ſed potius inſultando numerauit: tum quia in generalibus vitiis, in ſingularẽ detractionẽ deſcendit: & cùm deberet multitudinẽ peccatorũ fratris ꝑ charitatẽ orãdo ante Deũ operire, viſus eſt apud Deũ eum accuſare, dicens, *Velut etiã hic Publicanus*. Quaſi diceret, huic Publicano, qui non eſt ſimilis mihi, nõ debes parcere. *Et Publicanus à longe ſtans, nõ audebat oculos ad cœlũ leuare* Ecõtrariò fratres, hic Publicanus peccator erat nomine, peccator erat opere, peccator erat cõſcientia. Nomine quia Publicani dicũtur, q̃ implicãtur publicis criminib⁹, vel negotiis, quæ vix vel nunquã ſine peccato poſſunt miniſtrari. Peccator erat opere, quia erat talis qualẽ deſcribit Phariſæus: videlicet, raptor, iniuſtus, adulter. Peccator erat cõſcientia, ſeipſo de ſe teſtimoniũ perhibẽti, cũ ait: *Deus propitius eſto mihi peccatori*. Cùm ergo talis & talis eſſet: tamẽ quia ſe deſpexit & ſe humiliauit, veniã meruit. Phariſęus ſuas virtutes & aliorũ vitia cõſiderando ſe extulit, & alios contẽpſit. Ecõtra Publicanus ſua vitia & aliorũ virtutes cõſiderans ſeipſum deſpexit, & alios ſibi prætulit: dũ ſe & ab omnibus & à ſanctuario ſeparãs à lõge ſtetit ſe omnib⁹ viliorẽ, & ſanctuario indignũ iudicãs. Habuit igitur maximã humilitatem, habuit & comitem eius pudorẽ & cõfuſionem, vnde nec oculos ad cœlũ attollere auſus eſt: Habuit igitur & maximam ex prædictis natã cordis cõtritionem. Vnde & percutiebat pectus ſuum, ſeipſum accuſans, ſeipſum iudicãs, ſeipſum puniens. Cùm enim cor noſtrum ſit in pectore, qui

Publicanus (margin)

percu-

percutit pectus ſuum, oſtendit quod cor ſuum eum accuſat, iudicat & torquet. Habuit & veram cōfeſſionem, cùm ait: *Deus propitius eſto mihi peccatori.* Sine excuſatione ſe accuſat: ſine exceptione ſe humiliat; ſine aliqua ſui præſumptione de ſola gratia veniam ſperat.

Sequitur pars tertia, in qua demōſtratur quid ſuperbia, quidve humilitas mereatur, cùm ſubditur: *Amen dico vobis, deſcēdit hic iuſtificatus in domū ſuā ab illo.* Hanc enim ſummus Iudex, q. falli nō poteſt, nec fallere vult, promulgat ſententiā ſuper merita glorioſi iuſti & humilis peccatoris dicēs, *Deſcendit hic iuſtificatus in domū ſuā ab illo*, id eſt, cōparatione illius. Simile legitur in Propheta, Iuſtificata eſt Sodoma à filiis tuis Hieruſalē, id eſt, in cōparatione filiorū tuorum, ô Hieruſalē, Sodoma eſt iuſta. Ecce fratres, iudicium quod iudicauit qui ſcrutatur corda & renes Deus, qui nō ſecundum intuitum hominū, iudicat. Quis enim hominū, iuſtū, & nomine, & opere, & cōſcientia, nō præferret peccatori & nomine, & opere, & cōſcientia? Nemo. Sed terribilis in cōſiliis ſuper filios hominum Deus, peccatorē ſeſe deſpicientē & humiliantē prępoſuit iuſto ſe iactāti, & ſe peccatori pręferenti. Timeat ergo fratres chariſſimi, quantūcunq; iuſtus, & ne deſperet quantumcunq; peccator. Itaq; fratres, cùm in Eccleſia cōuenimus, & ante nos aliquā perſonā infamem videmus, ne eum deſpiciamus, nec nos ex comparatione eius bonos æſtimemus: quia Deo operāte, poteſt illi enormitas peccatorum fieri occaſio maioris humilitatis & pœnitētię: ita vt exeat magis iuſtificatus q̄ nos, qui de noſtrorū quaſi ſecuri remiſſione peccatorum, nō ſatis humiles vel pœnitētes ſumus. Nā proculdubiò quātò quis magis humiliatur, tantò magis exaltatur apud Deū. Vnde & generalis ſentētia ſubditur. *Nā omnis*, inquit, *qui ſeipſum exaltat, humiliabitur: et qui ſe humiliat, exaltabitur*. Seipſum exaltat q. ſe ſuper ſe æſtimat: qui ſe maiorē q̄ ſit, appetat dici vel videri. Et ecōtrà ſe humiliat, qui infra ſe, ſe reprimit: nec maiorē ſe q̄ ſit æſtimat: nec maior appetit videri vel dici. Itaq; fratres, quia ſuperbia eſt ruina etiā iuſtorū: & humilitas eſt exaltatio etiā peccatorum: ſemper noſmetipſos humiliemus: ſemper ante oculos noſtros peccata noſtra habeamus:

Ezech. 16.

Exaltari ſe ipſum.

Seipſum humiliare.

ſemper infirmitatẽ noſtrã cogitemus. Et econtrà ſemper aliorũ bona, præcipue, quę nondũ cõſequuti ſumus, admiremur. Ne cogitemus quibus ſimus maiores, ſed quibus minores. Illos etiam qui nobis minores videntur, nos per humilitatem præceſſuros penſemus: Vt ita ſemper humiles, timidi, & cunctis ſubiecti viuamus, vt exemplo domini noſtri Ieſu Chriſti, magis ſtudeamus miniſtrare quam miniſtrari; magis famulari quam dominari: magis obedire quam imperare, vt mereamur cum humilibus habere gratiam & præmium, per Dominum noſtrũ Chriſtum qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA XII. POST TRINIT.

2.Cor.3. *Fiduciam talem habemus per Chriſtũ ad Deũ, nõ quòd ſufficiẽtes ſimus cogitare aliquid ex nobis quaſi ex nobis, ſed ſufficiẽtia noſtra ex Deo eſt, &c.* Tripertita eſt hęc lectio fratres mei. Primò enim oſtendit qualẽ fiduciã ipſe & cęteri Apoſtoli, habeãt in Deũ. Secundò cõmendat miniſteriũ ſibi a Deo cõmiſſum. Tertio probat magis noui quam veteris teſtamẽti miniſteriũ glorificandũ. Primũ igitur oſtẽdens qualẽ fiduciã ipſe & cæteri Apoſtoli habeant in Deũ, ait, *Fiduciã talẽ habemus per Chriſtũ ad Deũ.* Tria dicit: in quem habeat fiduciã: & per quem: & qualẽ fiduciã. In que habeat fiduciã, oſtendit cũm dicit, *ad Deũ.* In Deũ ſe habere fiduciã dicit Apoſtolus, & vt nos ſimiliter habeamus, exemplo ſuo docet: quoniã ſolus Deus & ſaluare poteſt, vt verè diligit, & verax eſt. Reges autẽ, Principes, parẽtes & amici ſeculares, nec ſe, nec nos ſaluare poſſunt. Vnde Pſalmiſta: Nolite cõfidere in Principibus nec in

Pſal.145. filiis hominũ, in quibus nõ eſt ſalus. Exibit ſpiritus eius, & reuertẽtur in terrã ſuã, &c. Sed neq; verè diligunt: quoniã omnes amici ſeculares non diligũt nos propter cõmoda noſtra, ſed propter ſua. Deus verò diligit nos, nõ propter cõmoda ſua, ſed propter noſtra. Rúrſus nec veraces ſunt,

Pſal.115. cũm ſcriptũ ſit, Omnis homo mendax: Deus autẽ verax. In Deũ ergo ſolũ non in temporalia, totã fiduciã noſtram ponamus fratres mei, quoniam parentes, amici, & omnia temporalia fefellerũt. Deus autẽ ſolus nõ derelinquit ſpe-

Eccle.2. rantes in ſe. Vnde ſcribitur, Quis ſperauit in Domino, &

con-

confuſus eſt? Et Dauid: Mihi, inquit, adhærere Deo bonum eſt, ponere in Domino Deo meo ſpē meā. Per quem habeat fiduciā oſtendit, cùm dicit, *per Chriſtū*. Per Chriſtū enim ſolùm habemus acceſſum ad Patrem, qui eſt reconciliator & mediator Dei & hominū, qui ſemper interpellat pro nobis, inquantū eſt homo, & ſaluat nos æquè cum Patre, inquantum eſt Deus. Illum erga fratres mei, totis viſcerib' diligamus, quoniā, vt ait Apoſtolus, nō eſt aliud nomen in cœlo, nec in terra, in quo oporteat nos ſaluari. Qualem verò fiduciā habeat in Deū, oſtendit cùm dicit, *non quòd ſufficientes ſimus aliquid cogitare à nobis*. Ac ſi dicat, nec de toto, nec de parte (vt quidam ſolent) in nobis fiduciā habemus, ſed totam & de omnibus in Deum. Talem enim in Deum habemus fiduciā, quod nec etiam cogitandi, nec dum loquendi, vel faciendi aliquid, fiduciā à nobis habemus, ſed à Deo. In quo confundit illos qui præſumunt de libero arbitrio, vel de ingenio, vel de viribus, vel de diuitiis ſuis cùm ſcriptū ſit: Non ſaluatur Rex per multam virtutem: & Gigas non ſaluabitur in multitudine virtutis ſuæ. Et alibi: Qui confidit in diuitiis, corruet. Quia verò ſecundū loquendi vſum dicimus aliquando nos cogitare aliquid à nobis, id eſt, ex propria ratione, ſine adminiculo alterius creaturæ, adiungit Apoſtolus, *quaſi ex nobis*, ſubaudis auctoribus. Et ſi enim aliquid à nobis aliquando cogitamus, tamen ex noſtra auctoritate aliquid cogitare non valemus: præſertim cùm nec ipſam rationem, nec per eam aliquid cogitare habeamus ex nobis, ſed ex Deo: vt ait Paulus, in quo viuimus, mouemur & ſumus. *Sed ſufficiētia noſtra ex Deo eſt*, in omnibus ſcilicet bonis. In nullis enim bonis, nec in corporalibus, nec in ſpiritualibus, nec in cœleſtibus, niſi per ipſum, valemus abūdare. Qui niſi per nos operetur, & labor noſter ad temporalia, & ſtudiū ad ſpiritualia: & meritū ad cœleſtia obtinenda, inefficax eſt. Vnde ipſe diſcipulis ſuis: Sine me, inquit, nihil poteſtis facere. Et Apoſtolus, Neq; volentis, neque currentis eſt, ſed miſerētis Dei. Et alibi: Neq; qui plantat, neq; qui rigat, aliquid eſt, ſed q incrementū dat Deus.

Pſal. 72. *Act. 4.* *Homo ſuis viribus non ſaluatur.* *Pſal. 32.* *Prou. 11.* *Ioan. 15.* *Rom. 9.* *1. Cor. 3.*

Sequitur pars ſecunda, in qua Apoſtolus ſibi à Deo commiſſum miniſterium commendat, cùm ſubdit, *qui idoneos*

nos fecit miniſtros noui teſtamenti: nō *litera, ſed ſpiritu* In tribus ergo nobis cōmendat ſuū, cęterorumq; Apoſtolorū miniſteriū, cùm oſtendit a quo & quales, & cuius miniſtri facti ſunt. A quo? à Deo. In quo dānat eos, qui nō à Deo, ſed à ſe ſibi miniſteriū aſſumunt. De qualibus Dominus:

Oſe.8. Ipſi, inquit, regnauerunt, ſed non ex me. Quales? idonei. Porrò tria faciūt miniſtrū idoneū, bona vita, bona fama, bona prædicatio: quorū vnū ſine reliquis nō ſufficit. Cuius? noui teſtamēti, id eſt, Euāgelij. Sanè S. ſcriptura vocatur teſtamentū triplici de cauſa. Quia eſt quaſi cartha teſtificans fœdus inter Deū & hominē factū: quia teſtificatur nobis diuinā voluntatē quam facere debeamus: quia eſt quaſi teſtamentū hęreditatis, à Deo promiſſę nobis: Euangeliū quoq; dicitur teſtamentū nouū triplici de cauſa: vel quia eſt à nouo homine Chriſto datū. vel quia cōtinet doctrinā nouā, in reſpectu Moſaicę legis, vel quia obſeruatū, hominē interius facit nouū. *Noui*, inquit, *teſtamenti*, ſubaudis cōſtituti: nō in litera, ſed ſpiritu. In S. ſcriptura fratres mei, ſunt duo: ſenſus ſuperficialis literæ exterior, & intellectus ſpiritualis interior. Senſus verò ſuperficialis literæ exterior, multos fecit errare: vt Iudæos & hæreticos: nō attendentes ex quo ſenſu, vel ex qua cauſa fuerint verba prolata, ſed quid exterius ſonare viderentur. Vnde & ſubdit: *Litera enim occidit, Spiritus autē viuificat* Hoc eſt

Quid & quare ſcriptura vocetur.

Ioan.6. quod Dominus in Euāgelio ait, Spiritus eſt qui viuificat: caro autē non prodeſt quicquā. Vocans carnē, ſenſum literæ exteriorem: qui quandoq; nō ſolùm non prodeſt, imò etiam nocet. Omnia enim figuralia veteris teſtamenti ad literā tantùm intellecta, litera occidens ſunt. Sed & etiam ipſa moralia, ſi quis penes ea, cauſam iuſtitiæ ſuæ conſtituat, litera occidens ſunt. Sed & etiam quædam in nouo

Luc.22. teſtamēto ad literam tantùm intellecta, vt illud: Qui non habet gladium, vendat tunicam ſuam, & emat gladium, Litera occidens ſunt. Legant ergo & intelligant miniſtri noui teſtamēti ſacras ſcripturas, nō ex ſenſu quem faciūt: ſed ex ſenſu ex quo fiunt: attēdentes quæ hiſtorialiter, quę myſticè, quæ tropologicè, & quæ anagogicè dicantur: vt mereantur eſſe cū Paulo idonei miniſtri noui teſtamenti, nō litera, ſed ſpiritu. In quo fratres mei, plango quoſdam

no-

noſtri ordinis, qui, non dicam, ſpiritualem intelligētiam, ſed nec etiam ipſam literæ craſſam legere norunt, cæci & duces cæcorum, qui tot animarum rei ſunt, quot per ſtultitiæ ſuæ cæcitatem in perditionem trahunt.

Sequitur pars tertia, in qua probat Apoſtolus magis noui quam veteris teſtamenti miniſterium eſſe glorificandū, dicens: *Quod ſi miniſtratio mortis, literis in lapidibus deformata fuit in gloria, ita vt non poſſent filij Iſraël intendere in faciē Moyſi propter gloriā vultus eius quæ euacuatur, quomodo non magis miniſtratio ſpiritus erit in gloria?* Ac ſi dicat: Si miniſtrationē literæ legis occidentis, ſcriptæ in lapide ad tempus, glorificatio ſubſecuta eſt: ita vt Iſraëlitæ faciem Moyſi non poſſent aſpicere: quomodo miniſtrationem ſpiritus literæ viuificantis, non magis glorificatio ſubſequetur? ac ſi dicat: imo ſubſequetur. Eſt autem hæc probatio a minori, minus eſt enim litera: & maius eſt ſpiritualis intelligentia. Subſequēter idem dicit, ſed aliis verbis: Si enim, inquit, *miniſtratio damnationis in gloria eſt: multò magis abundat miniſterium iuſtitiæ in gloria.* Porrò legem vocat mortem & damnationem: triplici de cauſa quia iuxta literam intellecta, occidit: quia prohibens peccatum magis irritat ad peccandum. Vnde Apoſtolus, Cōcupiſcentiam neſciebam niſi lex diceret: non concupiſces, Rom. 8. & quia ſine miſericordia reddebat animam pro anima. Euangelium vero vocat ſpiritum & iuſtitiam quia viuificat & iuſtificat. Fuit autem lex data Iudæis in lapide ſcripta: in quo ſignificatum fuit, quod ſicut lapis vix ſuſcipit literas: & cùm ſuſcipit, ſuſcipit brutas, ſed tales non de facili perdit: Ita Iudæi duri & lapidei, legalium ceremoniarum aſſuefactionem vix ſuſceperunt, ſuſceptas brute tenuerunt: ſed talem nec etiam veniente Euangelio, derelinquere voluerūt. Vnde idem Apoſtolus: ſed vſque, inquit, 1. Cor. 3. hodie, cùm legitur Moyſes, velamen eſt ante oculos eorum. Hoc tamē velum in paſſione Chriſti ſciſſum eſt Apoſtolis & cæteris ſpiritualibus viris. Non autem ſolum miniſterium Euangelij præcellit miniſterio legis, ſed etiam ipſi doctores, & ipſi executores Euangelij præcellunt doctoribus & executoribus legis. Nec illud fratres mei dico, quin quidam doctores & executores legis, quibuſdam do

ctoribus & executoribus Euangelij pacificari, vel etiā præcellere potuerint: ſicut quidā Diaconi, quibuſdam ſacerdotibus: ſed in genere miniſterij & rei miniſtratæ excellentia demonſtratur. Gratias itaque agamus fratres Domino Deo noſtro, qui excellentiā Euangelicæ doctrinæ, nobis qui in extrema ætate viuimus, dedit: orantes eū vt ipſe nobis quibuſcunq; doctoribus. Euangelium & recte intelligere, & vtiliter docere cōcedat: vobis quoq; auditoribus bene audire & retinere præbeat, tam nobis vero quā vobis, moribus, & operibus, & vita illud adimplere tribuat, quatenus & in præſenti vita iuſtificari, & in futura glorificari mereamur, per Dominū noſtrum Ieſum Chriſtū filiū Dei qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus. Amen.

DOMINICA XII. POST TRINITATEM.

Mat. 7. *Egreſſus Ieſus de finibus Tyri venit per Sidonē ad mare Galilææ, inter medios fines Decapoleos.* In hac ſancti Euangelij lectione fratres chariſs. iuxta literam quinque nobis proponuntur: Sollicitudo Domini, miſeria ſurdi & muti, rogantium charitas, virtus Domini curantis: & contra mandatū diuulgatio miraculi. Primò igitur ſollicitudo Domini, quā habet pro ſalute humani generis demōſtratur, cùm dicitur: *Egreſſus Ieſus de finibus Tyri, &c.* Magnam quippè ſollicitudinē de ſalute hominum habebat, qui terras, vrbes, & caſtra in quibus ſe nouerat aliquibus profecturum peragrabat. Quem nos imitantes chariſſ. nō expectemus vt quæramur: ſed etiā ipſi quæramus, quibus proficiamus. Secundò verò miſeria curandi deſcribitur cū ſurdus & mutus vocatur. Multum quippè miſer erat, qui ſurdus ſimul & mutus erat. Qui enim mutus eſt, nec ſuā miſeriam alij indicare: nec conſilium, nec auxilium poteſt poſtulare. Qui verò ſurdus eſt, conſilium ſalutis ſuæ audire non poteſt. Multum ergo fratres miſer & miſerabilis erat, qui ſuæ miſeriæ, opem nec petere, nec etiam ſi daretur, poterat audire: inde eſt quod mutorū & ſurdorū miſeriæ magis miſerandū eſt. Ceteri enim miſeri, & ſi magnā habent miſeriā, tamen illam poſſunt manifeſtare, & auxiliū poſtulare: Surdus verò & mutus, quantò eſt inſenſibilior, tantò eſt miſerabilior. Propterea cōpatitur ei charitas miſerorū hominum, qui adducūt eum ad Ieſum, & quod

ille nō poterat, pro eo rogant. Poterant quidē eū non adducere, ſed tantùm pro eo rogare: ſed ideo eum adducunt vt manifeſta præſensq; miſeria, magis moueat Deū ad miſerendum. Inde quoq, maiorem ſuam demonſtrant charitatē, cùm pro miſero non ſolùm rogāt, ſed etiam ipſum adducunt & demonſtrant. Quòd eſt contra quoſdā duros & immiſericordes, qui fraterni miſeriæ compati neſciunt, imò q̄ peius eſt, derident & maledicunt ſurdo, quia audire nō poteſt: & offendiculū ponunt cęco, quia videre non poteſt, cùm Moyſes dicat: Non maledices ſurdo, nec corā cæco ponens offendiculum. Nos ergo fratres, omnem duritiam, omnem exuamus inhumanitatē, & diſcamus habere viſcera miſericordiæ ſuper egenos & afflictos, & eis pro poſſe noſtro ſubuenire, & in aliena miſeria, noſtrā quam habuimus, aut habere poſſumus, lugeamus, imitatores Dei & Domini noſtri, qui nō ſolùm ſuper iuſtos, ſed etiā ſuper iniuſtos, miſericors eſt. Vnde & hic non ſolū ad miſeriā muti & ſurdi, ſed etiā ad miſerantium precem pietate commouetur. Vnde & ſubditur, *Et educens eum de turba ſeorſum*. Oſtenditur autem quarto loco virtus Domini in tribus: in doctrina, in humilitate, in potentia. In doctrina, cùm dicitur, *& educens eum de turba ſeorſum*. Hìc enim exēplo ſui nos docet, vt cùm volumus facere miſericordiā & eleemoſynā, turbā & frequētiam hominum fugiamus: vt eleemoſyna noſtra ſit tanto Deo magis grata, quantò magis ab aſpectibus hominum occulta. Vnde Dominus, Cùm facis, inquit, eleemoſynam, noli tuba canere ante te ſicut hypocritæ faciunt, in vicis & in plateis. Te autem faciente eleemoſynā, neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua: & Pater tuus qui videt in abſcondito, reddet tibi. Et alibi, Abſcondite eleemoſynā in ſinu pauperis, & ipſa orat pro vobis ad Dominū. In humilitate oſtēditur virtus Domini, cùm ſubditur: *Miſit digitos ſuos in auriculas eius, & expuens tetigit linguam eius*. Ecce magna humilitas Domini, qui ſuos ſanctos digitos in aures ſurdi feculētas mittere, & immundam muti linguam cum ſua ſancta ſaliua tangere (cum ſolo verbo ſalutem conferre poſſet) non aſpernatur. In quo dat nobis exemplum, vt ſi ipſe qui ipſa munditia & ſanctitas eſt, immunditias & infirmitates homi-

Leuit. 19.

Mat. 6.

Eccl. 29.

Humilitas Domini.

hominum non abhorruit, imo pie tractauit, præcipuè homo homines: vermis vermes: putredo putredines, nō abhorreat attractare. Rurſus in doctrina virtus Domini oſtēditur, *cum ſuſpiciens in cælū ingemuit*. In quo nos inſtruit fratres mei, vt oraturi, ſiue miſericordiā, vel aliquod aliud bonū facturi, ſemper in cælum magis mēte quam oculis
Pſal. 120. ſuſpiciamus, iuxta illud Prophetę: Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxiliū mihi. Deo cuncta attribuentes: de eo & in eo totū ſperantes: de nobis verò & in nobis ingemiſcentes, qui ex nobis nihil poſſumus boni. In potentia demonſtratur virtus Domini, cū ad eius imperiū ſurdo & cæco vſus audiendi donatur & loquēdi, cū dixit: *Effeta, quod eſt adaperire. Nam ſtatim aperta ſunt aures eius, & ſolutū eſt vinculū linguæ eius, et loquebatur rectè.* In quo demonſtrat Dominus ſe eſſe illū eundem, qui in principio tantū dixit, & facta ſunt vniuerſa. Quintò contra mandatū, diuulgatio miraculi demonſtratur, cū ſubditur: *Et præcepit eis, ne cui, quæ vidiſſent, narrarēt, &c.* Sed quare fratres mei, Dominus ea quę fecerat prohibuit enarrari? ad exemplū. Exemplū quippe præbuit nobis vanam gloriā euitandi: vt ſimiliter nos quādo facimus alij miſericordiā, ab eo noſtri operis exigamus taciturnitatem: nę ſcilicet illud corrumpat aura popularis, ſed ſit tantò Deo magis gratū, quātò magis occultū. Quod verò illi eo magis mirabātur & loquebātur dicētes: *Bene omnia fecit, etc.* Oſtendit illam virtutē magis eſſe mirabilē quę latere quęrit, cū latere non poſſit. Gloria enim ſui appetitores fugit, & ſequitur ſui contemptores. Sed nunquid fratres mei, illi qui iuſſi non tacuerunt, rei inobedientiæ æſtimādi ſunt? Minime: quia non ex contēptu, ſed ex dilectione hoc fecerunt. Virtus enim, & ſi celari quærat, nō tamen celari debet. Et ſi ille, qui eā operatur, eā occultet, ille cui fit, eam occultare nō debet. Nec Dominus miracula ſua ideo pręcepit celari, quod vellet ea celare: imò ad ſalutē pluriū latius propalari, ſed prohibuit tantū ad exemplum. Myſticè verò egreſſus Ieſus de finibus Tyri (quę anguſtia interpretatur) venit per Sidonem, id eſt, venationem, ad mare Galileæ inter medios fines Decapoleos, quando propter infidelitatem dereliquit anguſtias Iudææ, & per venationem prædi-

Tyrus anguſtia interpretatur.

prædicationis iter tenens per decalogum legis, tranſiit ad mare gentilitatis. Sic enim præuiſum erat à Domino, vt nõ niſi per Iudææ deſertionem, gentilis populus reciperẽtur ad fidem. Vnde Propheta. Coanguſtatum eſt ſtratum vt alter decidat, & breue eſt pallium, vt vtrunq; operire nõ poſſit. Erat autẽ tunc gentilis populus ſurdus ad intelligẽdum Dei verbũ. Quales hodie ſunt multi in eccleſia, qui ex vitio peccati & negligentiæ ſuæ aurem cordis ad intelligendum Dei verbum habent ſurdã: Iuxta illud. Noluit intelligere vt benè ageret. Et os habent mutum ad laudãdum Deum, iuxta illud: Non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. Qui cùm dignè pro ſe rogare nõ poſſint, deuotio fidelium debet eos precibus Deo offerre ad curandum, ad quorum preces Deus ſæpè illos curat, ita quod de ſurdis & mutis eos verbi Dei intelligentes faciat & loquentes. Porrò ſurdũ & mutũ curaturus Dominus de turba ſeorſum educit, oſtendẽs quod qui vult de vitijs ſuis integrè curari, debet declinare vitioſorum turbam, & peccandi occaſionem. Scriptum eſt enim: Cum ſancto ſanctus eris, & cũ peruerſo peruerteris. Et alibi, Ecce elongaui fugiens & manſi in ſolitudine. Digitos verò ſuos in aures ſurdi Dominus mittit, cùm in cor ſurdum dona ſancti Spiritus infundit. Vnde Propheta, Dominus aperuit mihi aurẽ. Saliua verò linguam muti tangit, cum ſapientia, quæ à ſummo capite, id eſt, à Deo Patre defluit, hominẽ mutũ facit diſertum, facundumq; ad prædicandum Dei verbũ. Vnde & de eadem dicitur, quod linguas infantiũ facit diſertas. Effeta (id eſt adaperire) dicit, quando iuſſu potentiſſimo cor ad intelligendũ, & linguã ad eloquendũ Dei verbũ iubet aperiri. Vnde & hæc verba in cathechiſmo baptizãdorum dicuntur, cũ de ſaliua aures eorũ & nares tanguntur. *Et ſtatim apertæ ſunt aures eius, & ſolutum eſt vinculum linguæ eius: & loquebatur rectè.* Deo enim intus viſibiliter operante, qui fuerat ſurdus & mutus, fit ſtatim verbi Dei intelligens & eloquens. Et recognoſcens priſtinam ſurditatẽ & taciturnitatẽ ſuã, ſuũ creatorẽ intelligit, & benedicit. Nos ergo fratres, ſi per gratiã Dei iã habemus aures cordis apertas ad intelligendũ, & os ad proferendum Dei verbum, diuinã bonitatẽ magnificemus, & fratres noſtros

Eſa. 28. *Pſal. 35.* *Eccl. 15.* *Pſal. 17.* *Pſal. 54.* *Eſa. 50.*

ſtros adhuc ſurdos & mutos, domino curãdos offeramus: deprecantes eũ vt manu miſericordiæ ſuæ eis imponat: & eos ſuũ ſanctũ verbũ intelligere, proferre & exequi faciat, quatenus ſimul cũ eis diuinã maieſtate in ęternũ cõtẽplari & laudare mereamur, ipſo præſtãte, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorũ, Amẽ.

DOMINICA XIII. POST TRINIT.

Gal. 3. *Abrahæ dictæ ſunt promiſsiones, & ſemini eius, &c.* In hac lectione fratres chari, diſputat Apoſt. cõtra quoſdã Iudæos, qui ex operibus legis ſe habere iuſtitiã & ſalutem opinabantur. Quorum etiã hodie (vnde dolendũ eſt) ſunt ſimiles quidã falſi Chriſtiani, qui ex hoc, quod quędã vitia fugiunt, & opera bona faciunt, putãt ſe eſſe iuſtos & conſecuturos ſalutẽ. Vtroſq; confundit Pſalmiſta cũ erãdo clamat, Nõ intres in iudiciũ cũ ſeruo tuo domine, quia nõ iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuẽs. Et Propheta, Oẽs, inquit, iuſtitiæ noſtræ ſunt, quaſi pannus mẽſtruatæ ante te Domine. Itaq; fratres mei, ſi veri Chriſtiani eſſe volumus, hanc fidẽ firmiter teneamus, ꝙ ex nullis operibus noſtris iuſtificari vel ſaluari valemus, ſed ex ſola Dei gratia, qui gratis iuſtificat impiũ. Non enim quia bona fecimus, iuſtificamur, ſed potius quia gratis a Deo iuſtificamur, bona agimus, & bona agendo ſaluamur. Oſtẽdit igitur Apoſt. tria. Primò, ꝙ nõ eſt nobis ſalus, niſi ex gratia: Secundò, ꝙ per Ieſum Chriſtum eſt hæc gratia. Tertiò, ꝙ non ex lege. Oſtendens ergo ſalutẽ eſſe ex gratia ait, Abrahæ dictæ ſunt promiſſiones & ſemini eius. Ac ſi apertè dicat, nõ ex operibus legis, vel aliquibus præcedentibus meritis, ſed potius gratis promiſſiones vel Abrahæ factæ, & gratis exhibitæ. Promiſſiones enim iſtæ propriè dicuntur, quæ tantũ gratis fiũt, præſertim ſi attẽdas à quo & quę, & cui promiſſiones iſtæ factæ ſint. A quo? à Deo, qui nec aliqua neceſſitate, nec propria vtilitate, nec aliquo debito cõſtringi poteſt. Neceſſitate quippè aſtringi nõ poteſt, qui liber penitus, imò ipſa libertas eſt: nec propria vtilitate, qui nullius indigẽs eſt: nec debito, qui nulli obnoxius eſt. Qui quãuis promiſerit, tamẽ ex hoc vinculo promiſſi nõ aſtringitur: quoniã nõ promiſit niſi dignis, quod nullus poteſt eſſe, niſi quẽ Deus dignũ gratis voluerit facere: vt ita ge-

Pſal. 142.

Eſa. 64.

neraliter & ꝙ promiſit, & quod dignũ facit, & quod promiſſa tribuit totũ gratia fecit, quæ aũt promiſſiones dictæ ſunt Abrahæ a Deo, in Geneſi legitur, ſcilicet ꝙ in ſemine eius benedicentur oẽs gẽtes, plus ſpiritualem & æternam, quàm corporalem & temporalẽ intelligens benedictionẽ. Et ꝙ ei daret terram ſcilicet lacte & melle manantem: figurans terrã viuentium, quæ lacte veræ ſapientiæ, & dulcedine cæleſtis gratiæ manet in æternũ. Cui factæ ſunt iſtę promiſſiones? Abrahę & ſemini eius, id eſt illis qui patres ſunt multarũ gentium fide & doctrina & exemplo, & illi qui ſunt imitatores fidei, & doctrinæ, & exempli illorũ. Si ergo fratres mei ſanctarum promiſsionũ, quæ Abrahæ dictæ ſunt participes eſſe volumus, ſimus ſancti & imitatores Abrahæ cæterorumq; ſanctorum patrũ, ſimus in fide fortes, Deo in omnibus obedientes, Deũ cunctis præponentes, in ſpiritualibus & cæleſtibus eruditi, vita præclari, charitate feruidi, hoſpitalitate præcipui: exemplo patres aliorũ: vita & moribus lux orbis terrarũ. Secundò demonſtrat Apoſtolus quod per ſolum Ieſum Chriſtum gratia facta ſit, cũ ſubdit, *Non dicit et ſeminibus, quaſi in multis, ſed quaſi in vno, in ſemine tuo quod eſt Chriſtus*, id eſt quod Dominus dixit Abrahæ, in ſemine tuo benedicentur oẽs gentes. Singulariter dixit, nõ pluraliter in ſeminibus, ſed ſingulariter in ſemine, ſignificans nõ per plures perſonas de ſtirpe natas Abrahæ, ſed per ſolum Ieſum Chriſtum, diuinam benedictionẽ ad omnes gentes deriuandã. Nõ enim in Patriarchis, in Prophetis, non in ſacerdotibus, nõ in rebus Iſraëliticis, ſed in ſolo Chriſto oẽs gentes dixit benedicendas. Iuxta quod prædixit Iacob. Non auferetur ſceptrũ de Iuda, nec dux de fœmore eius, donec veniat qui mittendus eſt, & ipſe erit expectatio gentium. Ipſe enim duos populos Iudæorum ſcilicet & gentium, in ſe caput & angularem lapidem vniens, de plenitudinę gratiarum & benedictionum, quibus ſine menſura vnctus eſt, in omnes deriuauit, Quod ſignificatum eſt per vnguẽtum effuſum ſuper caput Aaron, quod deſcendit in barbam, & vſque in oram veſtimenti eius. Vtinam fratres mei, & in nos vltima membra dignetur Chriſtus de ſuarum plenitudine gratiarum & benedictionum aliquid diſtillare: vt quemadmodum

Gen. 12.

Gen. 49.

modum dedit nobis Christianis, nominis ſui denomina-tioné: ita & tribuat ſuæ vnctionis & benedictionis immẽ-ſæ aliquã nobis deriuationẽ. *Hoc aũt dico teſtamentũ con-ſirmatũ a Deo* Quod teſtamentũ? teſtamentum gratuita-rum promiſſionu, ſiue promiſſarum gratiarũ: dico confir-matum eſſe a Deo patre in tẽpore gratiæ, per mortẽ teſta-toris Ieſu Chriſti, quod nouũ teſtamẽtum vocatur. Quod ſi vere ſequimur & tenemus fratres chariſſi. pignoramur hic gratia iuſtificationis nouę, & in futuro hęreditabimur æterna beatitudine. Tertio demõſtrat Apoſto. quod ſalus nõ eſt ex lege. Primo eſt hoc, ꝙ cum promiſſiones futuræ ſalutis factæ ſunt Abrahæ, nondum erat data lex, nec poſt fuit data, niſi poſt quadringẽtos & triginta annos. Et hoc eſt ꝙ dicit, *Quæ poſt quadringẽtos et triginta annos facta eſt lex non irritã facit ad euacuandã promiſsionẽ* Ac ſi diceret, Si lex neceſſaria eſſet ad cõſequendã promiſſam hæ-reditatem, cũ ipſa ſimul promiſſione debuiſſet dari, vt de-terminaret promiſſionem: ꝙ ſcilicet, niſi per legem pro-miſſa hæreditas nõ poſſet obtineri. Sed hoc nõ fuit: quo-niã facta promiſſione, Abrahã, Iſaac, & Iacob ante legem datã mortui ſunt, qui tamen conſecuti ſunt hæreditatem. Ex hoc ergo ꝙ poſt tantum tempus poſt promiſſionẽ da-ta eſt, conſtat quia lex non irritat, nec euacuat promiſſio-nem, id eſt, opera legis, non deſtruunt gratiam promiſſio-nis. Similiter fratres mei, poſtquam gratis ad fidem voca-ti ſumus, ſi poſtea aliqua bona opera facimus, non pro-pterea gratia Dei euacuatur, nec Deus propterea tanquã ex debito præmiare tenetur, ſed qui gratis vocat, gratis iu-ſtificat, & gratis præmiat. Secundo probat per indirectam ratiocinationem, quod ſalus non ex lege eſt, cum ſubdit: *Nam ſi ex lege hæreditas, iam non ex promiſsione* Eſt au-tem argumentum ab oppoſitis: nam merita & gratia op-poſita ſunt. Eſt ergo ac ſi diceret, Si ex merito legalis ob-ſeruationis datur hæreditas, iam non ex gratia promiſſio-nis. Et ſtatim aſſumit per deſtructionem cõſequentis, ſub-dens. *Abrahæ autem per repromiſsionem donauit Deus.* Ex his tacita concluſio ſubintelligitur: ergo non eſt ex le-ge hæreditas. Similiter poſſumus colligere: ſi ex meritis & operibus noſtris eſt nobis ſalus, iam non ex gratia: ſed cõ-

ſtans

ſtans eſt quia ſalus datur nobis ex gratia, ergo non datur nobis ex meritis & operibus noſtris. Quæſtionē quā videbat Apoſt. poſſe fieri, facit & ſoluit, ſubdens: *Quid igitur lex? propter tranſgreſsiones poſita eſt*, cauēdas & vindicandas. Ac ſi dicat, non fuit lex poſita ad euacuandā gratiam, ſed potius ad euacuandū & corrigendum peccatum. Non enim fratres mei, ideo mandata veteris & noui teſtamenti data ſunt, quod ex obſeruantia eorū tanquā ex cauſa daretur ſalus, ſed vt per ea corrigeremur & inſtrueremur, quomodo conſequi ſalutē valeremus. Multi enim ante legem iuſti fuerunt & ſalutē conſecuti ſunt. Vnde Apoſt. Lex inquir non eſt poſita iuſtis, ſed iniuſtis, impiis & peccatoribus. Poſita, inquit, nō ſemper, ſed donec veniret ſemē, Dominus ſcilicet noſter Ieſus Chriſtus, in quo ꝓmiſerat ſubaudis Deus benedicendas omnes gentes. Fuit autē lex ordinata, id eſt, ordinatè ſtatuta medio tempore inter tēpus legis naturalis, & tempus gratiæ. Primò enim fratres mei, conuincenda erat ſuperbia humana per naturalē legem & ſcriptam: vt videlicet poſtquam intelligeret homo ſe de viribus liberi arbitrij, nec per legem naturalem, nec per ſcriptam poſſe iuſtificari vel ſaluari, ad gratiam confugeret: & de ſe deſperans, totum de gratia Dei præſumeret. Fuit autem lex ordinata *per angelos*, id eſt, per miniſteriū angelorum, per quos loquebatur Dominus ad Moyſen. Vel certè angelos, id eſt, nūtios Dei vocat Moyſen & Aaron, cæteroſq; doctores legis, & tamen intantum legis miniſtri erant non auctores: quia lex erat *in manu*, id eſt, in poteſtate & auctoritate *mediatoris*, Dei & hominum Ieſu Chriſti, qui tanquam omnium Dominus poteſtatem habuit legem ſtatuendi quando vellet. Per quem ſolū (quod per legem fieri non poterat) fit gratia, pax, & reconciliatio Dei & hominum. Quod inde patet, quia *mediator autem vnius non eſt: Deus autem vnus eſt*. Ac ſi apertè dicat, cùm propriè mediator dicatur, qui participando & conueniendo inter duos oppoſitos, eos adinuicem cōponit, ſi Chriſtus tantum diuinæ naturæ, vel tātum humanæ eſſet, mediator Dei & hominum non eſſet. Sicut enim fratres mei aliquando videtis in ſecularibus, quod quādo duæ tribus adinuicem ſibi inimicantur, datur vir vnius tribus vxori

Quare præcepta veteris & noui teſtamenti data.

1. Tim. 1.

Mediator.

alterius tribus: vt illo matrimonio mediãte, fiat duarũ tribuũ recõciliatio. Ita cũ inimicitię eſſent inter deũ & hominẽ, placuit altiſſimo, vt hominẽ fugitiuũ & inimicũ ſuum ſibi recõciliaret, coniungens filiũ ſuũ naturæ humanæ, vt eſſet ſimul Deus & homo, vt eo mediãte, deus homini, & homo deo recõciliaretur. Cũ igitur lex poſt Dei promiſſionẽ & ad tẽpus fuit poſita, nunquid inquit Paulus, *lex aduerſus promiſſa Dei? Abſit.* Aduerſus quidẽ ꝓmiſſa Dei eſſet lex, ſi ex lege & non ex gratia ꝓmiſſionis, iuſtitia & vita proueniret. Sed hoc nõ eſſe oſtedit Apo. dicẽs: *Quod ſi data eſſet lex, quæ poſſet viuificare, verè ex lege eſſet iuſtitia:* ſubaudi & cõſequẽs eius vita. Sed hoc nõ eſt. Vniuerſaliter enim fratres mei, verũ eſt, ꝙ nec ex libero arbitrio noſtro, nec ex obſeruãtia legis, nec ex aliquibus operibus vel virtutibus noſtris, iuſtificari vel ſaluari valemus, ſed ex ſola Dei miſericordia, quæ gratis iuſtificat impiũ. Nec ſolũ lex Iudęos non iuſtificauit, ſed etiã peccatũ auxit. Vnde & ſubditur, *Sed cõcluſit ſcriptura omnia ſub peccato:* quoſdã enim per occaſionẽ ad peccatũ magis irritauit. Iuxta illud Poeticũ. Nitimur in vetitũ ſemper, cupimusq́; negata. Sic interdictis imminet æger aquis, quoſdã quoq; ꝑ occaſionẽ de operibus legis gloriari & ſuperbire fecit. Omnes verò ſub peccato concluſit. i. concludi oſtendit, dum non concupiſcere prohibuit. Dũ enim quantumcunq; iuſtus aliquando nõ concupiſcere nõ poſſit, oẽs ſub peccato concludi & tranſgreſſores eſſe legis lex demõſtrauit. Et quare hoc? *Vt promiſsio ex fide Ieſu Chriſti, daretur credentibus.* Ac ſi dicat, Ideo permiſit Domino oẽs cõcludi ſub peccato, vt appareret quod ex ſola gratia (quæ eſt in fide Ieſu Chriſti) promiſſio æternæ hæreditatis, daretur credẽtibus. Propterea fratres mei, oẽm glorificationẽ oẽm ſuperbiã mentis noſtræ deponamus: & malum quod in nobis eſt, ex nobis habere cognoſcamus, Si quid verò boni habemus, non ex nobis, ſed ex ſolo Deo, & gratis nos accepiſſe intelligam*, Et iuxta mandatũ Domini, cũ omnia nos feciſſe putabimus, dicamus quia ſerui inutiles ſumus: inutiles quidẽ ex nobis, ſi verò in aliquo vtiles ſumus, ex Deo eſt, qui per ſolam miſericordiam ſuam cùm eſſemus filij iræ & perditionis, gratis in filios nos vocat: vocatos gratis iuſtificat,

iuſtifi-

iuſtificatos gratis beatificat, ſi tamen de gratia eius nō ingrati fuerimus: ſi gratiam eius non otioſam, ſed operantē habuerimus: ſi talentum nobis commiſſum multiplicauerimus: & cum multiplici lucro ad Dominū reportauerimus. Quod ipſe nobis præſtare dignetur, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, per omnia ſecula. Amen.

DOMINICA XIII. POST TRINITAT.

Dixit Ieſus diſcipulis ſuis, Beati oculi qui vident, quæ vos videtis. In hac lectione fratres chariſ. tria demōſtrantur. Primū oſtenditur beatos eſſe qui vident quæ Apoſtoli viderunt. Secūndò exponitur legiſperitus quærēs & exponens quomodo poſſit haberi æterna beatitudo. Tertio ad interrogationē eius, oſtendit Dominus quis vel qualis debeat eſſe proximus. Ait ergo Dominus diſcipulis ſuis. *Beati oculi qui vidēt, quæ vos videtis.* Porrò quidam viderunt Chriſtū tantū corporaliter, vt Iudæi perſecutores, alij tantū ſpiritualiter vt poſteri Chriſtiani, alij & corporaliter & ſpiritualiter vt Apoſtoli & diſcipuli. Sed Iudęi, qui tantum corporaliter Chriſtū viderunt, non ideo beati, imo peiores effecti ſunt. Quia enim virtutes & opera Chriſti viderūt, & eius prædicationē audierunt, & tamen nō credere, ſed detrahere curauerunt, deteriores facti ſunt. Vnde Dominus, Si nō veniſſem, inquit, & locutus eis nō fuiſſem, peccatum non haberēt, nunc autē excuſationē non habent de peccato ſuo. Nos verò ſequaces, qui tantū ſpiritualiter & oculis fidei Chriſtū videmus, beati proculdubio ſumus, ſi fidei vitam tenemus. Sed beatiores diſcipuli, qui Chriſtū & oculis corporis, & oculis cordis ſimul eū viderunt, audierunt, tractauerunt, cū eo māducauerūt & biberūt. Quid putatis fratres mei, quid dulcedinis, quid amoris, quid firmitatis cōtulerit pręſens & corporea cōuerſatio Chriſti diſcipulis? Per exteriores enim virtutes latentē aduertētes deitatem, tātò eū firmius crediderūt & prædicauerunt, quantò eum expreſſius viderunt. Vnde Ioann. Quod fuit, inquit, ab initio, quod vidimus, quod audiuimus, ꝙ manus noſtræ cōtrectauerunt de verbo vitæ, vobis annuntiamus. At dices: Nónne Dominus ait Thomę, quia vidiſti me Thoma, crediſti: beati autē qui non viderūt & crediderunt: Et ſuper hoc Gregorius, fides, inquit, nō habet meritū cui humana

Luc. 10.

Ioan. 15.

1. Ioan. 1.

Ioan. 20.

ratio præbet experimentū. Videntur ergo beatiores qui Ieſum in carne non viderunt, & tamen crediderunt. Et quidem ſi fides ſine viſione tāta eſſet, quāta illa quæ fuit corroborata viſione corporali, vtique non minoris meriti eſſe videretur, ſed maioris Sed vix fratres poteſt fieri, vt aliquis qui non viderit Dominum, niſi ſpiritualiter, tam firmam fidem habeat, quātum ille qui eum vidit ſimul corporaliter & ſpiritualiter: aliter enim deguſtata, aliter tantum odorata creduntur. *Multi enim Reges & Prophetæ voluerunt videre quæ vos videtis, & non viderunt, & audire quæ audiſtis, & nō audierunt.* Quantū fratres putatis habebant deſideriū antiqui ſancti, qui in ſpiritu nouerant Chriſtum venturū, quanta ſuſpiria, quantā admirationē? Horū quippe deſideria, ſuſpiria & admirationes, deſignātur per ſeptē antiphonas, quæ ante natale Domini per ſeptem dies cantantur, incipientes ab ô deſideratiuo & admiratiuo aduerbio: vt quando per ſecundum tonū, quaſi plangendo cantatur, O ſapientia, ó Adonai, quaſi quando venies? quando te videbimus? quando te audiemus?

Sequitur pars ſecunda, cùm ſubditur: *Et ecce quidā legiſperitus ſurrexit tentans eū, & dicens: magiſter quid faciendo vitam æternā poſſidebo?* Huius legiſperiti oculi, & ſi videbant Dominū exterius, tamen non videbant in eo ea quæ diſcipuli videbant. Non videbant in humanitate diuinitatē: in humilitate, maieſtatem: in ſtultitia, ſapientiam. Habebat enim in oculo albuginem, id eſt, in ſcientia ſuperbiā: talis à miniſterio Dei reprobatur. Humilis quippè ſcientia videt, ſuperbia non videt. Et ſuperba ſciētia legiſperiti eum inflabat, non autem ædificabat. Oſtenditur igitur ex ſcientia, quā ſine humilitate & charitate habuit, elatus, iactator, & contemptor. Elatus quum dicitur, *ſurrexit*. Plus enim mente quā corpore ſe eleuaſſe intelligendus eſt, iactator & contemptor, cùm ea quæ nouerat, quærebat, non vt addiſceret vel doceret, ſed vt ſcientiam ſuam iactitaret, & alterius ſimplicitatem derideret. Quales (vnde dolendum eſt) ſunt hodie plerique magiſtri, qui de ſciē-
Rom. 1. tia ſua inflati, legunt & diſputant, non vt ſibi vel aliis proficiant, ſed vt ſe oſtenderent, & ſimplices confundanr. Sed hi profectò licèt multas literas nouerint, tamen quia albugi-

buginē habent in oculo, diuinā in humilitate ſapientiam non vident. De quibus dicitur: Quia dicentes ſe eſſe ſapiētes, ſtulti facti ſunt, dum ſapientiæ verba non ſaporem habent. At Dominus qui nouerat eũ cauſa tentādi hoc quęſiuiſſe, ait: *In lege quid ſcriptum eſt? quomodo legis?* Occaſionem magiſtrandi Dominus legiſperito donat, q̄ maximè affectare eum ſciebat. Cùm enim ſuperbia ſciētia, etiā non interrogata, multotiens docere præſumat, tunc maximè gaudet cùm interrogatur: quia locũ magiſtrandi, & ſe oſtentandi inuenit, quod maximè deſiderabat. *Diliges*, inquit, *Dominum Deum tuum*. In hoc mandato demonſtratur, quare ſit diligendus Deus, & quātum. Quare? Ob tres cauſas. Prima eſt, quia eſt bonus in ſe. Quod innuit in hoc quod ait, *Deum*. Secunda, quia meruit diligi à nobis nos creando, nutriendo, redimendo, quòd innuit cùm ait, *Dominum*. Tertia, quia ſeipſum in præmium diligētibus ſe tribuit. Quod innuit in hoc quod dicitur, *tuum*. Quantũ verò diligendus ſit, oſtendit, cũ ait, *Ex toto corde & ex tota anima, & ex tota mēte, & ex totis viribus tuis*. id eſt, ex toto q̄ ſcis, ex toto q̄ viuis, ex toto quod potes: ac ſi dicatur, oēs potentias, vires, virtutes, motus, & actus tuos diriges ad Deũ diligendum. Sed quid vult ſibi fratres mei, tanta verborũ inculcatio? Nónne ſi dixiſſet tantũ ex toto corde, ſatis dixiſſet? Ad maiorem fratres expreſſionē dictum eſt: & ſi expreſſius poſſet, expreſſius hoc dixiſſet, quoniā nunquā ſatis dicitur, quod nunquam ſatis agitur. Nũquā enim ſatis diligi poteſt Deus à nobis. Nemo enim eum tantũ diliget quantũ meruit, & quantũ amari dignus eſt. *Et proximũ*, inquit, *tuum ſicut teipſum*. Non enim ait quantũ teipſum (hoc enim à nullo exigitur) ſed ſicut teipſum. Noſmet enim diligere non debemus niſi in bonũ & ad bonũ, id eſt, vt efficiamur boni. Similiter proximũ noſtrũ non debemus diligere niſi in bono, & ad bonũ, id eſt, in bono quod iam habet, vel vt habeat: vt ſcilicet bonum quod nobis ipſis volumus, proximis velimus. Diſcretè igitur fratres mei, tā nos quā proximos noſtros diligamus, Nam ſicut peccat qui nō diligit bonũ in proximo, ita peccat qui non odit malũ in eo, *Hoc*, inquit, *fac & viues*. Ac ſi dicat, non ſufficit tantum ſcire, vnde tu gloriaris.

Quomodò nos & proximum diligere debemus.

Sequitur pars tertia, in qua legiſperitus, ſciens quod pluribus modis dicitur proximus, vel cognatione, vel familiaritate, vel fide, vel mente, vel loco: quærit qui, in hoc loco proximus intelligatur. *In hoc Volēs iuſtificare ſeipſum*, id eſt, ſe oſtentare inquiſitorē prudentē & iuſtum. *Et ſuſpiciens in cælum Ieſu*, in quo ſignificabat ſe magna & ſpiritualia dicturū, ait: *Homo quidā deſcendebat a Ieruſalem in Iericho, & incidit in latrones, &c.* In hac parabola fratres mei, oſtēdit Dominus quis ſit proximus noſter: Quia omnis qui naturæ particeps eſt: & qualis debeat eſſe proximus erga proximū: quia benignus & miſericors per charitatē & compaſſione. Iuxta myſticum verò ſenſum, oſtendit Dominus ſe præ cæteris proximum eſſe humani generis, non tantū ſecundū carnem, ſed etiam ſecundū charitatem, compaſſionē, & redemptionē, quam nobis immeritis exhibuit. Iuxta q̄ ipſe ait: Maiorē hac dilectionem nemo habet, vt animā ſuam ponat quis pro amicis ſuis, Oſtē-

Ioan. 15. duntur autē in hac parabola quatuor, ruina generis humani, perſecutio diaboli, inſufficiētia legis, miſericordia Chriſti, ruina generis humani oſtenditur, cū dicitur: *homo quidam deſcendebat ab Ieruſalē in Iericho, & incidit in latrones.* Homo enim iſte humanū genus eſt: qui in primo homine dum per ſuperbiā aſcendere voluit, deſcendit: Scri-

Pro. 16. ptū eſt enim ante ruinā exaltabitur cor: Deſcendit igitur a Ieruſalē cœleſti ad quā creatus fuerat, *In Iericho*, id eſt, in defectum huius mundi. Iericho verò defectus ſiue luna interpretatur: *Et incidit*, peccando, *in latrones*, id eſt, in poteſtatem dæmoniorū, qui latenter inſidias ſuas ſub ſpecie ſerpentis rectiq; conſilij occultabant. Et mox aperta perſecutio diaboli oſtenditur, cū ſubditur, *qui etiā expoliauerūt eum*, gratuitis ſcilicet bonis, vt virtutibus & fructibus earum, *Plagis etiā impoſitis*, ſubaudis in naturalibus bonis: vt in intellectu, memoria, & huiuſmodi. Gratuitis quippè bonis eū penitus priuauerunt. Naturalibus verò bonis nō eum penitus priuauerunt: ſed ea in eo deteriorauerunt, *Et abierunt*, non lædere ceſſando, ſed latendo, *ſemiuiuo relicto*. A quo & cui? A Deo, ſibi homini. Fuit enim exigente peccato ſuo, à diuino auxilio deſtitutus, & ſuo arbitrio derelictus. Nō fuit tamen omnino mortuus, ſed ſemiuiuus.

Quo-

Quoniã non potuit diabolus auferre penitus homini ſcin tillã rationis in homine, quæ ei etiã cùm peccat, dicit, ma lefacis. Inſufficientia vero legis oſtenditur, cũ dicitur. *Accidit aũt vt Sacerdos quidã deſcenderet eadem via, & viſo eo præterijt. Similiter & Leuita cùm eſſet ſecus locũ & videret eũ, pertranſijt.* Porrò ſacerdos & Leuita deſcendentes eadẽ via, ſunt ſacerdotiũ & miniſteriũ legis: quorum mini ſtri in eandẽ quoq; miſeriã inciderunt. Et cùm eſſent ſecus eum, & viderent eũ, pertranſierunt: quia ſacerdotes & mi niſtri legis cognouerũt quidẽ miſeriã humani generis: & ſecus fuerunt per experientiã & compaſſionem, & non va lentes auxiliũ ferre, præterierunt. Lex enim peccata mon ſtrauit, non abſtulit. Miſericordia autem Chriſti oſtẽditur cũ ſubditur, *Samaritanus verò iter faciẽs, venit ſecus eum.* Sanè Samaritanus, qui interpretatur cuſtos, eſt Chriſtus, hominũ cuſtos. Qui iter faciens de cœlo in mundũ factus eſt vicinus homini per humanitatem, *Et videns*, miſerias eius, *miſericordia motus eſt. Et appropians*, per cõpaſſionem, *alligauit vulnera eius*, per correctionẽ & pœnitentiã *infundens oleũ & vinũ*: id eſt, ſuauitatẽ & ſpem veniæ, & auſteritatẽ minarum. Alligat vulnera eius, dum clamat, *Agite pœnitentiã*: infundit oleum dum addit, appropinquabit enim regnũ cœlorum, infundit vinum cùm dicit. Omnis arbor quę non facit fructum bonum, excidetur, & in ignẽ mittetur. Super iumentum ſuum poſuit: cùm pec cata hominis in corpore ſuo ſuper lignũ portauit. In ſtabulum tulit, cùm in ſinu ſanctæ Eccleſiæ, vt refoueretur, poſuit. Curam illius agit, cũ homini modò proſpera, modò aduerſa, prout nouit expedire, immittit: Altera die, id eſt, poſt Aſcenſionem, protulit duos denarios, dum notitiam vtriuſque Teſtamenti dat magiſtro Eccleſiæ, dicens illi, Curam illius habe, corripiendo, erudiendo, confortando, monendo. Et quodcunque ſupererogaueris, nouas ſententias, monitiones, & exempla addendo: Ego quum rediero reddere vnicuique ſecundum merita ſua, reddam tibi. *Quis horum trium videtur fuiſſe proximus illi qui incidit in latrones? Qui fecit*, inquit, *miſericordiam in illum*. In quo oſtenditur fratres mei, propinquitatẽ gentis vel carnis nullam eſſe in comparatione illius quę eſt charitatis &

Mat. 3.
Luc. 3.

compaſsionis. Quæ quia in Chriſto præ cæteris abũdauit, præ cæteris eſt magis proximus noſter & magis diligendus. Sed & poſt eum, quiſquis eſt magis imitator eius magis eſt proximus noſter, & magis diligendus. Vnde & ſubditur. *Vade & tu fac ſimiliter.* Videlicet vt quemadmodũ Chriſtus fecit pro nobis, ita & nos pro eo faciamus, eum ſuper omnia diligentes, nos & noſtra pro eo ponẽtes, omni etiam homini pro eo charitatẽ & compaſsionem exhibentes perſequentibus nos, iniurias noſtras dimittentes, prauos, Deo verbo & exemplo lucrifacientes, miſeros cõſolantes, hoſpites ſuſcipientes, nudos veſtiẽtes, famelicos reficientes, captiuos redimentes, cæteraſq; conſimiles pietates Chriſto in membris ſuis facientes, vt ab eo extremã & æternam conſequamur benedictionem. Amen.

DOMINICA XIIII. POST TRINIT.

Gal. 5. *SPiritu ambulate, & deſideria carnis non perficietis, &c.* Quatuor hic facit Apoſt. fratres mei. Primò monet nos viuere ſecundum carnẽ: ſecundo demonſtrat quanta guerra ſit inter carnẽ & ſpiritũ: tertio oſtẽdit quæ ſint deſideria carnis & quod damnũ afferant: quartò demõſtrat quę ſint deſideria ſpiritus, & quam vtilitatẽ conferant. Primò ergo nos monens Apoſtolus viuere ſecundum ſpiritũ, nõ ſecundum carnem, ait: Spiritu ambulate, & deſideria carnis non perficietis. Ac ſi apertè dicat, deſideria carnis non perficietis. Et eſt locus ab oppoſitis. Deſideria quippè ſpiritus & deſideria carnis oppoſita ſunt, adeò vt nemo poſſit in hac vita deſideria vtriuſque ſimul facere. *Deſideria ſpiritus.* Deſideria enim ſpiritus ſunt mundum contemnere, ad cæleſtia toto niſu anhelare, modico contentum eſſe, amare ieiunia, ſobrietatem, vigilantiam, caſtitatem, temperantiam, iuſtitiã, cæteraſq; virtutes. *Deſideria carnis.* Econtrario verò deſideria carnis ſunt, mundum amare, cæleſtia contemnere, in terrenis diuitiis abundare, comeſſari, inebriari, dormire, luxuriari, ſuperfluè viuere, atq; iniuſtè, & huiuſmodi. Porrò non ait Apoſtolus, ſpiritu ambulate & neceſſitates carnis nõ perficietis. Benè enim fratres mei, poſſimus ſimul & ſpiritualiter viuere, & neceſſitates carnis facere: vt modeſtè comedere, bibere, dormire, modeſtè poſſidere, & huiuſmodi. *Rom. 13.* Vnde Paulus ad Rom. ait, ne feceritis curã carnis, ſed ait

vigilāter, ne feceritis curā in deſideriis carnis, neceſſitatem concedendo, & ſuperfluitatē prohibendo. Rurſus non ait Apoſt. & deſideriis carnis nō mouebimini: præſertim cùm motus noſtri carnales in poteſtate noſtra nō ſint. Sed ait, & deſideria carnis nō perficietis, id eſt, ad effectū non ducetis. Spiritualiter enim viuere, & tamē aliquādo moueri deſideriis carnis poſſumus. Sed ſpiritualiter viuere, & deſideria carnis ad effectū ducere ſimul nō valemus. Proinde fratres mei, ſpiritualiter viuere conemur, vt turpia deſideria in nobis naſcentia, & ſi nō omnino amouere, tamē cōpeſcere & refrenare valeamus. Beatus enim, inquit Dauid, qui tenebit, id eſt, retinebit, & allidet paruulos ſuos, id eſt, naſcentes carnis ſuæ motus, ad petrā, id eſt, ad Chriſtum. *Pſal. 36.*

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtēditur quāta guerra ſit inter ſpiritū & carnē, cùm ſubditur: *Caro enim concupiſcit aduerſus ſpiritū: et ſpiritus aduerſus carnē: vt nō quæcunque vultis, illa faciatis.* Caro enim ſæpè impedit ne faciamus voluntatē ſpiritus. Et ſpiritus ſæpè impedit, ne faciamus voluntatē carnis. Videntur autem hic fratres chariſſ. quinq; inquirēda. Primò enim quare caro dicatur cōcupiſcere aduerſus ſpiritū, cū caro nihil poſſit niſi per ſpiritū. Caro hoc in loco fratres mei, nō vocatur ſola caro, ſed ſenſualitas cum carne. Duæ quippè ſunt vires ſiue potētiæ ſpiritus ſuperior & inferior. Superior eſt ratio, quæ cœleſtia cōtemplatur & quærit. Inferior verò eſt ſenſualitas, quæ per quinq; officinas corporis temporalia ſola deſiderat & quærit. Superior ergo pars ſpiritus vocatur interior homo, ſiue ſpiritus. Inferior verò pars cū carne, vocatur exterior homo ſiue caro: ideo quia à carne ſola habet quod tēporalia deſiderat & quærit. Hinc eſt quod homo, qui viuit ſecundū ſenſualitatē, homo carnalis, imò etiā totus caro dicitur. Sicut ecōtrariò ille q̄ viuit ſecundū ſpiritū, homo ſpiritualis, imò etiā ſpiritus dicitur. Secūdò quæritur vnde eſt tanta repugnantia inter ſpiritū & carnē, id eſt, inter rationē & ſenſualitatē, vt altera cōcupiſcat contra alterā. Ex culpa prothoplaſti. Ante enim culpā creatus ſic & ordinatus erat homo à Deo, vt nullā in ſe ſentiret rebellionē, ſed ſed ſpiritus ſuo creatori ſubditus & obediēs eſſet: caro verò ſiue ſenſualitas ſpiritus in omnibus ſine cōtradictione *Duæ potentiæ ſpiritus.*

pareret. Quia verò ſpiritus peccãdo inobediens Deo fuit, inde merito ſuũ inferius, id eſt, carnalitas cũ ſenſibus ſuis ei obedire cõtempſit. Hinc eſt q̀ Adã poſt peccatũ ſe nudũ vidit, id eſt, ſe gratia & dominio (quod habebat in mẽbris ſuis) ſpoliatũ cognouit. Eſt ergo hęc repugnãtia in homine, nõ ex natura, ſed potius ex peccato pœna inflicta. Tertio quęritur quare dominus à ſeruis ſuis hãc repugnantiã nõ tollit. Quia fratres mei, nouit Dominus, eã ſeruis ſuis eſſe vtile tribus modis. Reddit enim eos humiliores, ne ſcilicet de ſe præſumant: dũ internam rebelliõnẽ nõ ex ſe, ſed ex ſola gratia ſe poſſe ſuperare videt. Reddit eos erga alios miſericordiores: ex propria enim miſeria quomodo aliis miſereri debeãt, addiſcit. Reddit eos victorioſiores: quãtò enim maiorẽ ſentiunt & vincunt pugnã, tantò maiorem cõſequentur coronã. Quarto quæritur quomodo in hac interna & tam familiari guerra poterimus victoriã obtinere. Nõ per nos fratres mei, ſed per ſolã Dei gratiã. Vnde

Rom. 7. Apoſtolus, Infelix, inquit, ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Ieſum Chriſtum. Sed quoniam gratia Dei non præuenit dormitantibus, ſi volumus hanc rebellionem vincere in nobis, inſtandũ eſt vigilãter orationi, & carnis macerationi. Porrò fratres mei, ſuper motus cordis & carnis noſtræ, vigilare continuè debemus: malos, ſi ſurrexerint, omninò extinguendo: bonos, etiam ſi exceſſerint corrigendo. Non ſimus ſicut quidã carnales homines, q nullã in ſe cognoſcunt rebellionem: ſed omnem motũ ſurgentem recipiũt, & nulli tentationi obſiſtunt. Oremus etiam & cõtra prauos motus noſtros auxiliũ deſuper quęramus, dicentes cũ

Pſal. 25. Pſalmiſta, Domine, vre renes noſtros & cor noſtrũ, videlicet ne illi malè delectẽtur: vel illud malè cogitet, igne ſancti ſpiritus expurga. Carnem quoq; ieiuniis & orationibus atq; laboribus maceremus, & ſpiritui eã ſeruire cogamus: quia duorum rebellium, quorũ alter debilior, tantò alter

2. Cor. 12. fortior eſt. Vnde Apoſtol. Quando, inquit, infirmor, tunc fortior ſum & potens: ſubaudis ſecundũ ſpiritum. Quin-

Rom. 7. tò: ſi (vt ait Apoſtolus) non facimus ea quę volumus, vel ſi facimus ea quæ non volumus, quomodo ad præmium vel ad pœnã ſunt nobis imputanda. Duæ voluntates fra-

tres mei, cõtrariæ ſunt in homine, vna rationis, altera ſenſualitatis, ſiue carnis. Sed ſecundũ illã quę ſuperat nolẽtes iudicamus. Vult enim quilibet malus ſaluari, voluntate rationis, ſed voluntate carnis hoc nõ vult, dũ per eam voluntati cõtraria facit. Quia ergo volũtas carnis in eo ſuperat voluntatẽ mentis, magis nolens q̃ volẽs ſaluari, debet iudicari. Similiter aliquis bonus vult voluntate carnis cognoſcere alterius vxorem, ſed ſecundùm voluntatem ſpiritus hoc nolens, voluntatem carnis refrenat: hic magis nolens quam volens cognoſcere mulierem debet dici. Propter hanc duplicem voluntatem dicit Salomon, Vult & non vult piger. Omnia ergo quæ facimus fratres mei, ſecundum voluntatem quæ ſuperat, non ſecundũ eam quæ ſuperatur, nobis debent imputari. Propterà fratres, carnis voluntatem in nobis refrænemus, & bonã ſpiritus voluntatem in nobis nutriamus. *Quod ſi, inquit, ſpiritu ducimini, nõ eſtis ſub lege.* Carnales & peccatores ſub lege arctantur: Spirituales verò viri lege non indigent, cum propria ratione regantur. Vnde Apoſtolus, Lex, inquit, non eſt poſita iuſtis, ſed iniuſtis & peccatoribus.

Duæ voluntates in homine cõtrariæ.

Prou. 13.

Sequitur pars tertia, in qua Apoſtol. enumerat deſideria carnis, dicẽs, *Manifeſta autẽ ſunt deſideria carnis, quæ ſunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorũ ſeruitus, &c.* Dicitur autẽ fornicatio omnis coitus præter legitimũ. Immunditia verò eſt omnis coitus contra naturã. Impudicitia eſt omnis impudẽtia quæ fit vel in verbis, vel in motibus, vel in geſtibus diſſolutis. Luxuria eſt omnis luxus vel ciborum vel veſtiũ, vel quarumlibet ſuperfluitatum. Idolorũ ſeruitus, duplex eſt. Alter eorum qui cultum Deo debitũ exhibent creaturæ. Alter eorũ qui creaturam præponunt creatori, vt auarus, qui præponit nummum Deo, & luxurioſus meretricem. & guloſus ventrem. Veneficia ſunt quę per venena, vel magicas artes exercentur. Inimicitiæ ſunt quando non vitia, ſed ipſi homines odio habentur. Contentiones ſunt pugnę verborũ factæ vel de re inutili vel de vtili inutiliter. Aemulationes ſunt malorũ in proſperitate ſua. A quib⁹ nos dehortatur Dauid, dicẽs: Noli æmulari in malignãtibus, neq; zelaueris faciẽtes iniquitatem: quoniã tanquam fœnũ velociter areſcent, &c.

Idolorum ſeruitus duplex.

Emulatiò.

Pſal. 36.

Diſſentio ſectæ.

Iræ

Iræ. Iræ ſunt cõmotiones mentis cõtra hominẽ, non cõtra vitium, vel cõtra vitiũ immoderatè. Rixę ſunt alternæ & cõtumelioſæ lacerationes ad modum canũ, vnde & a ringo ringis, rixæ denominatæ ſunt. Diſſentiones ſunt, quando aliqui a veritate, vel ab vſu cõmuni pertinaciter diſſentiũt. Sectæ ſunt, quando aliqui vnitatẽ fidei, vel charitatis, vel
Inuidiæ. cõmunitatis ſcindunt. Inuidiæ ſunt, quãdo aliqui de bonis aliorũ vtuntur. De qua Poeta dicit, *Iuſtius inuidia nihil eſt, quæ protinus ipſum auctorẽ damnat, excruciatq; ſuũ.*
Homicidia. Homicidia dicuntur pluraliter: quoniã ſex ſunt ſpecies homicidiorũ. Et ebrietates ſunt frequẽtes & immoderatę po
Ebrietates tationes. Comeſſationes ſunt, frequentes, immoderatęq;
Comeſſationes, epulationes. *Et his ſimilia*, inquit, ſubaudis vitia, *quæ prædico vobis, ſicut prædixi*: vt ſcilicet caueatis ab his dum habetis tẽpus pœnitentiæ & emẽdationis. Nã hæc & ſimilia vitia, adeò ſunt dãnoſa: *quoniã qui talia agũt*, ſubaudi finaliter, *regnũ Dei nõ conſequẽtur*, id eſt, dãnabuntur: nullũ eſt enim mediũ. Propterea fratres mei, omni ſollicitudine, ab huiuſmodi cauete. Sed & ſi fortè aliquãdo talia feciſtis, dũ licet, pœnitẽtię lachrymis vos abluere memẽtote.

Sequitur pars quarta, in qua enumerat Apoſto. deſideria ſpiritus, dicens: *Fructus autẽ lucis ſunt, charitas, gaudiũ, pax, patientia, longanimitas, bonitas, fides, mãſuetudo, modeſtia, cõtinentia, caſtitas.* Sed quare Apoſtolus loquẽs de de vitiis, ait, *opera carnis*: loquens verò de virtutibus, ait, *fructus lucis*? Quoniã vitia tanquã opera caduca citò cadunt & tranſeunt: virtutes verò tanquã fructus multiplicantur, & mentẽ illuminãt, & ad lucẽ æternã trahũt. Charitatẽ autẽ, id eſt, dilectionẽ Dei & proximi, ideò cæteris præponit, quoniã ipſa eſt fons & origo omniũ virtutum: hac enim habita, cætera habẽtur: & qui hanc nõ habet, fa
Prou.14. ctus eſt omniũ reus. Gaudiũ, non ſeculare, cuius extrema luctus occupat: ſed ſpirituale, quod eſt in ſpe, vel in re ſpi
Mat.10. ritualis & æterni boni. Pax, nõ illa, de qua Dominus, Non veni, inquit, pacẽ mittere in terrã, ſed gladiũ: ſed illã qua pacificatur homo Deo, ſibi, & proximo. Patientia quæ eſt æquanimitas aduerſa ſuſtinendi. Longanimitas, quæ eſt virtus per quã ſine fatigatione lõgius aduerſa ſuſtinemus, & premia ſperamus. Fides, quę eſt perceptio inuiſibiliũ, ad

ſalutē pertinentiū cum aſſenſione. Bonitas,quæ eſt virtus omnē deteſtans malitiā. Benignitas,quæ eſt virtus prompta & expoſita ad benefaciendū. Manſuetudo,quę eſt virtus faciens nos tractabiles & humiles ad obediendū. Modeſtia, quæ eſt virtus refrenans in nobis prauos motus,& omnē intemperantiā. Continentia,quę eſt virtus etiam à conceſſis continens. Caſtitas,quæ eſt virtus caſtrans in nobis omnē libidinē. Et quā vtilitatē cōferunt iſta? Libertatem à iugo legis & vitiorū. Vnde & ſubdit, *aduerſus huiuſmodi nō eſt lex*,id eſt,tales nō dānat,neq; premit lex,ſicut Iudæos. *Qui autē*,inquit,*ſunt Chriſti,carnē ſuā crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis*, id eſt,qui ſupradictas virtutes Chriſti habent, vitia & carnales concupiſcentias in ſe mortificauerunt,& Deo viuunt. Propterea vitia & carnis petulantiam per ieiunia,vigilias,labores,& orationes,in nobis mortificemus. Charitati,paci,patientiæ, temperantiæ,caſtitati, cæteriſq; virtutibus inſiſtamus, vt mortui mundo,viuamus Deo: & hic vita ſpirituali,& in futuro vita cœleſti. Per Dominū noſtrū Ieſum Chriſtum, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus. Per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA XIIII. POST TRINIT.

CVm iret Ieſus in Hieruſalē,trāſibat per mediā Samariā & Galilæā. Et cùm ingrederetur quoddā caſtellū, occurrerunt ei decē viri leproſi. Luc.17. In hac S. Euāgelij lectione, fratres chariſſ. primò iuxta literā ſex ſunt cōſideranda. Domini circa ſalutē hominū ſollicitudo, eiuſdē prona miſeratio,legis obſeruatio,leproſorū fides & obedientia: diuina in Chriſto potentia: quantum ſit bonū gratitudinis,& quantū malū ingratitudinis. Porrò ſollicitudo Domini circa ſalutē hominū in hoc apparet, quoniā cùm pro ſalute hominū de cœlis deſcendiſſet ad terras,dum fuit in terra, ſemper circa eandē rem fuit ſollicitus eundo in labore & ſiti, & per inſidias de loco ad locū circumeundo vrbes & caſtella, & loca,in quibus pręſciebat aliquē ad vitā prędeſtinatum ſe inuenturū: vt ita filios Dei (ſicut ipſe ait) qui erant diſperſi,congregaret in vnū. *Ioan.11.* In quo paſtoribus S. Eccleſiæ exemplum dedit,idem faciendi. Hoc ſequentes fecerunt Apoſtoli: hoc & reliqui Patres preponentes quietem

ſuam

ſuam per labores, penurias, & inſidias, pergebant Deo lucrum facere animarũ. Heu quid dicam ſuper pigritiã modernorum Paſtorum, qui ſpernentes ſalutem animarũ, de quiete ſua nunquã exeunt, niſi fortè trahat eos lucrũ pecuniarum. Quos ſi fortè pauper decubans in grabbato ad ſe vocauerit, ſuper anima ſua ab eis conſiliũ quæſiturus, indignantur & cõtemnunt ire, vbi ſciunt lucru pecuniarũ deeſſe: vel ſi fortè timentes auctoritatẽ maiorẽ inuiti eant, cauſantur tempora & vias, & maledicũt infirmis, pro quibus orare debuerant. Sed iſti in numero paſtorũ habendi non ſunt, ſed mercenariorũ. Miſeratio autẽ Chriſti in hoc apparuit, quoniã vt vidit decẽ leproſos, eorũ miſertus eſt. Dãs nobis exemplũ, vt ſemper erga miſerorũ afflictionẽ, viſcera miſericordiæ in nobis habeamus. Vnde ipſe alibi dicit, eſtote miſericordes, ſicut & pater veſter cœleſtis miſericors eſt. Quod apertè cõtra illos eſt, qui ac ſi ferrei eſſent, aliorũ miſeriæ nulla mouentur cõpaſsione. Sed, vt ait Iacobus, Iudiciũ ſine miſericordia fiet ei, qui nõ fecerit miſericordiã. Legẽ etiã ſe obſeruare Chriſtus demõſtrat, quãdo iuxta quod in lege ſcriptũ erat, leproſos mittit ad ſacerdotes. Porrò fratres, ſi ſubtiliter inſpiciamus, triplici de cauſa miſit Dominus leproſos ad ſacerdotes. Prima eſt, vt in hoc ſe nõ deſtruere legẽ, ſed adimplere demõſtraret. Secunda, vt ſacerdotes honoraret, & eos honorãdos eſſe, & offerendas eis faciendas demonſtraret. Vnde confutantur illi, qui Sacerdotes domini ob viliorem eorum vitã honorare & eis deferre detrectant, nõ conſiderantes quod non miniſtrũ in ſe, ſed Deum in miniſtro honoramus: & quod ſacerdoti, nõ propter ſe, ſed Deo, in eo ſupplicamus & offerimus. Tertia cauſa eſt, vt ſpiritualem lepram, id eſt, culpam criminalem, ſacerdoti per confeſsionem ſignificaret eſſe demonſtrandam. Fidem quoque & ſpem ſe habere leproſi teſtati ſunt, quãdo *Ieſu miſerere noſtri*, clamauerũt. Niſi enim eum miſericordiã talẽ ſibi poſſe conferre crederent, eum nunquã ſuper hoc rogarent: & niſi ſperarẽt, ſanitatem ab eo non poſtularent. Obedientiam etiam Domino exhibuerũt, cùm ad eius præceptũ mox ad ſacerdotes cucurrerũt. Sed cõſideremus fratres mei hic quanta ſit virtus obedientiæ fidelis. Non enim legitur hic quod vſque

Luc. 6. *Iacob 2.* *Quare Chriſtus leproſos miſit ad ſacerdotes.* *Confeſsio.*

que ad ſacerdotes peruenerint, ſed in cœpto & propoſito eundi mũdati ſunt, & voluntas pro facto reputata eſt. Hic fratres cõtendamus habere virtutem fidei & obediẽtiæ. Si enim habes fidẽ & obedientiã, & ſi nõ potes quod iuberis, fac quod potes: & pro facto reputabitur. Vt enim ait Samuel. Melior eſt obedientia quã victimæ. 3. Reg. 15. Legimus autẽ in vitis patrum, quod cùm quidã Abbas vellet obedientiã cuiuſdã nouitij tentare, præcepit ei vt in clibanum ardentẽ proſiliret. In quẽ cum ille dicto citius proſiliiſſet, incombuſtus exiuit. Maurus quoq; ad iuſſum ſancti Benedicti Placidum puerum de aquis extrahens more Petri ſuper aquas ambulauit. Quid plura? Quid boni obebientia habeat, malum inobedientiæ prothoplaſti demõſtrat. Diuinam verò ſe habere potentiam Dominus demõſtrauit, quando leproſos abſentes ſine alicuius facti vel dicti adminiculo, ſola voluntate ſanauit. Vt apertè demonſtraret ſe illum eſſe, de quo propheta canit: Dominus autẽ in cœlo, omnia quæcunque voluit, fecit. Pſal. 13. Quantum autem ſit bonum gratitudinis, & quãtum ſit malũ ingratitudinis, oſtẽditur, cum ſubditur, *Vnus autẽ vt vidit quia mũdatus eſt: reuerſus eſt cũ magna voce magnificans Deũ. Et cecidit in faciẽ ſuã ante pedes Ieſu gratias agẽs.* Cõſideremus autẽ fratres mei, quod dicitur: Vt vidit quia mũdatus eſt: & quod cum magna voce magnificans Deum, & quia cecidit in faciem ſuam ante pedes Ieſu gratias agens. Vidit, quia mundatus, id eſt videns de ſe tali prius per culpã, talem factum eſſe per gratiã, reuerſus eſt non ſolùm corde: ſed etiã opere, ad ſuum mundatorem, magnificans diuinã potentiã: *magna voce,* nõ tam clamoſa quàm deuota: *cecidit in faciem ſuã:* de meritis ſuis ſe cadere cognoſcens: & emendationẽ ſuam olim auctori adſcribens: & de gratuito bono illi gratias agẽs. Benè autem hic Samaritanus, id eſt cuſtos erat, quia collatũ ſibi beneficiũ in memoria cuſtodiebat. Et hoc cõtra illos qui beneficij immemores fuerunt. Quantum verò ſit malum ingratitudinis, oſtenditur cùm Dominus ait, *Nonne decẽ mundati ſunt, & nouẽ vbi ſunt?* Ac ſi apertè dicat: quia ad agendas gratias non reuerſi ſunt, idcirco, vt debuerunt, per malum ingratitudinis deuoluti ſunt ad priſtinam lepram, imò peiorẽ quam

ante-

anteriorem, *Non eſt*, inquit, *inuentus qui rediret & daret gloriã Deo, niſi hic alienigena.* Ac ſi dicat, nonne & cognati mei, more ſuo ſemper mihi ingrati exiſtunt. Cumq; multi diuina ſint experti beneficia, nõ inuenitur qui Deo gratus exiſtat, niſi vnus, amator charitatis & vnitatis. Nam etiam ipſi Iudæi indignè mihi de collatis ſibi beneficiis ingrati exiſtunt, ſed Gentilis alienigena, qui per legem ad agẽdas gratias inſtructus non eſt, mihi ſolus gratus eſt. *Fides*, inquit, *tua te ſaluũ fecit*. Quare Dominus in huiuſmodi dicere ſolitus erat, *fides tua te ſaluum fecit*, quam ſpes vel charitas tua? Sicut enim illa: ita & hæc ad ſalutẽ ſunt neceſſaria. Sed tunc cùm eſſent ferè omnes infideles, primò fides quærebatur, quæ eſt fundamẽtum omniũ virtutum. Nec tamẽ intelligenda eſt hic fides ſola, ſed fides cum ſpe & dilectione. *Vade*, inquit, *in pace*: id eſt, in pacẽ mẽtis profice, vſq; in pacem æternitatis. Iuxta myſticũ vero ſenſum, quatuor nobis cõſideranda ſunt. Primò quo & per quã viam debeamus ire. Quò? in Hieruſalẽ. Per quã viam? Per mediam Samariã & Galilæã, id eſt, per cuſtodiã mandatorum Dei, ita pergere debemus, vt nec ad minus, nec ad nimis declinemus. Ita mediocritatẽ virtutum teneamus, vt nec ad vlteriora, nec ad citeriora vitia appropiemus. Ita teneamus largitatem, quod nec ad prodigalitatẽ, nec ad auaritiam declinemus: ita iuſtitiã, quod nec ad credulitatẽ, nec ad laxitatem, appropiemus: & ſimiliter in cæteris. Debemus etiã deſiderio trãſmigrare ad cœleſtia, & ſurſum habitare mẽte: vt dicamus cum Propheta, Portio mea hęc in terra viuentiũ. Et illud, Quid enim mihi eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terrã? Qui enim hîc mente habitãt, ad cœleſte Hieruſalẽ nõ pergunt. Secundò inſinuatur nobis ab iſtis decẽ leproſis, quomodo debeamus poſtulare à domino intus mundari. Illi enim domino occurrerunt, à longè ſteterunt, vocem ſuã leuauerunt, & dixerunt, *Ieſu præceptor miſerere noſtri.* Per decem leproſos ſignificãtur illi, qui quãuis decalogũ legis profeſſi, per aperta crimina notabiles ſunt. Quales (quod ſine gemitu dicere nõ poſſum) pleriq; noſtrũ ſunt. Si ergo fratres, peccatis leproſi ſumus, exemplo horũ Domino per gratiã venienti, occurrere debemus ꝑ deſideriũ. Nec eſſe graues oportet ad ſurgendũ,

Pſal. 141.
Pſal. 72.

ſicut quidã ſunt, qui vix flagellis & tribulationibus emendari volunt. Stemus etiã à longè, vt ſcilicet propriæ lepræ conſcij nos humiliemus, iudicantes nos indignos, qui vel accedamus cõſortio hominũ, vel ſanctuario Dei, ſicut Publicanus feciſſe legitur. Leuemus etiã vocẽ noſtrã magis deuotione quàm clamore: nõ alienam vocẽ, ſed de affectione intimi cordis procedentẽ. Et dicamus fide & deuotione, Ieſu præceptor, cuius ſcilicet præcipere eſt facere, miſerere noſtri, nos à leprã peccatorũ abluẽdo. Tertiò inſinuat nobis dominus, quomodo ipſe criminoſos à peccatis emundet, cũ ait: *Ite, oſtendite vos ſacerdotibus*. Cùm enim quotidiana & leuia peccata, qualibet leui ſatisfactione, etiam ſine expreſſa cõfeſſione nobis dimittantur, leprã, id eſt, maiora crimina præcipit nobis Dominus ſacerdotibus oſtendere, & iuxta eorũ mandatũ ſatisfacere. Sed quare cũ per ſe Dominus ea mundare poſſet, ſacerdotibus cõfiteri præcepit? Et triplici ratione. Vt ſcilicet nemo propter peccata deſperaret, dũ Medicũ peccatorũ iuxta ſe inuenire poſſet. Vt etiã in hoc quiſq; mereretur, quod homini æquali ſcilicet ſuo ſe humiliaret: vt etiã alter alterius onera portaret. Sed quid eſt quòd leproſi anteq̃ perueniãt ad ſacerdotes mundantur in via: niſi quòd peccatores dũ pœnitẽdo eunt, vel ire volũt cõfiteri ſacerdotibus, in hoc propoſito à peccatis mundãtur? Hinc Dauid, Dixi cõfitebor aduerſum me iniuſtitiã meã domino: & tu remiſiſti impietatẽ peccati mei. Quaſi diceret, deliberaui apud me peccatũ meũ cõfiteri, & tu domine remiſiſti. Tamẽ nõ idcirco ſpernãt peccatores peccata ſui ſacerdotibus cõfiteri: quoniã ex contẽptu tenerentur rei. Et ſi enim in cordis cõtritione peccata dimittantur, nõ tamẽ Eccleſiæ eſſe dimiſſa oſtẽduntur, Deus quippè, vt auctor, ſoluit vel ligat. Sacerdos verò vt miniſter, ligatũ vel abſolutũ eſſe demõſtrat. Hinc eſt quòd Lazarũ, quẽ per ſe in tumulo ſuſcitauerat, diſcipulis dominus iubet vt abſoluant, & abire ſinant. Quartò demõſtratur nobis quomodo ingratitudinẽ fugiẽtes, de emũdatione aut gratiarũ collatione gratias Deo agere debeamus. Eſt aũt triplex ingratitudo. Prima, illorũ, qui de collato beneficio gratias Deo nõ referunt. Secunda illorũ, qui ad vomitũ redeũt. Tertia eorũ, qui talentũ cõmendatum inutiliter abſcõdunt. Quibus om-

Quare dominus præcepit cõfiteri.

Pſal. 31.

Triplex ingratitudo.

nibus nō ſolū ꝓ ingratitudinē gratiæ ſubtrahūtur, & vitia
Mat.12. redeūt, ſed etiā peiores efficiuntur, Domino alibi atteſtan
Luc.11. te. Et fiūt inq̃ nouiſſima hominis illius peiora prioribus.
Nos ergo fratres, exēplo decimi leproſi cōſideremus, qua-
les fuerimus ex culpa noſtra : & quales ſumus ex gratia.
Reuertamur corde ad Deū emundatorē noſtrū : eius mi-
ſericordiam magna cordis deuotione laudemus: & cada-
mus ante pedes eius, nō retro vt Heli in mortē, ſed in fa-
ciē, id eſt, in proprię fragilitatis cognitionē, nobis peccata,
& deo bonū q̃ habem' attribuētes, & inde ei gratias sēper
referentes. Nec ſolū fratres de bonis nobis collatis ei gra
tias referamus, ſed etiā de dānis & flagellis, dicētes cū bea-
Iob.1. to Iob. Si bona ſuſcepimus de manu Domini, mala etiam
quare nō ſuſcipiamus? Dominus dedit, Dominus abſtulit,
ſicut Domino placuit ita factū eſt, ſit nomē Domini bene-
dictū. Agere.n.in proſperis gratias etiā quorundā malorū
Pſal.48. eſt. Vnde Dauid, Cōfitebitur, inquit tibi cū benefeceris ei.
Agere etiā in aduerſis gratias: tantū bonorū eſt: q̄ ipſa ad-
uerſa, magna dona eſſe intelligūt: ꝓ quę pius pater filios,
quos magis diligit, corripit. Inter quos fratres, hîc corripi
à Deo diligamus, vt cū eis cōſolari mereamur. Amen.

DOMINICA XV. POST TRINITAT.

Galat.5. *Si ſpiritu viuimus, ſpiritu & ambulemus, &c.* Triperti-
ta eſt hęc lectio, fratres chariſſ. Primò enim nos horta-
tur Apoſt. ad ſpirituale vitā. Secūdo oſtēdit quę vita ſit ſpi
ritualis. Tertiò præcipit, vt ſubditi magiſtris ſuis ſpiritua-
libus omnia bona ſua cōmunicēt. Hortās ergo nos Apo-
ſtolis primò ad ſpirituale vitā, ait: *Si ſpiritu viuimus, ſpi-
ritu & ambulemus.* Quatuor modis, fratres mei, accipi-
tur hoc nomē Spiritus in ſacra ſcriptura. Quandoq; enim
ponitur ad ſignificandū ſpiritū humanum: vt quādo dici-
tur, quod homo cōſtat ex corpore & ſpiritu. Quādoq; ve-
rò ponitur ad ſignificandum partem ipſius ſpiritus : ſupe-
riorem ſcilicet rationem, vt ibi, Spiritus quidē promptus
eſt, caro autem infirma. Quandoq; verò ponitur ad ſigni-
Mat.26. ficandum interiorem literæ intellectum : vt ibi, litera oc-
Luc.24. cidit, ſpiritus autem viuificat. Quandoque etiam poni-
2.Cor.3. tur ad ſignificandum ſpiritum ſanctum. Spiritus ergo ſe-
cundum primam acceptionem, cōfert nobis, vt etiam vi-

Quatuor modis in ſcriptura accipitur ſpiritus.

uamus corporaliter. Secūdum verò ſecundam & tertiam & quartám acceptionem, confert nobis, vt viuamus ſpiritualiter. Ait ergo Apoſtolus, *Si ſpiritu viuimus, ſpiritu & ambulemus.* Ac ſi apertè dicat, ſi nec ſpiritualiter, nec etiam corporaliter poſſumus viuere, niſi ex ſpiritu, ſecundum ſpiritus, non ſecundum carnis voluntatem operemur. Non ſimus ergo fratres mei, ſimiles Adæ, qui abiit in cōſilio impiorum, ſuggeſtionibus ſcilicet vxoris & ſerpentis conſentiendo, ſed potius tentationes diaboli repellentes, carnem noſtram ieiuniis & macerationibus cogamus conſilio ſpiritus obedire.

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtendit Apoſtolus, quæ vita ſit ſpiritualis: ea ſcilicet quæ vitia fugit, & virtutes ſequitur, Vnde & ſubdit; *Non efficiamur inanis gloriæ cupidi,* ſubaudis nec cæterorum vitiorum. Sed ideo hîc potius ponit vanam gloriā: quoniam ea præcipuè viros ſpirituales ſolet impugnare, qui habēt multa bona vnde glorientur. Eſt enim vana glória, quādo aliquid de bono quod habet vel habere videtur, nō Deo, ſed ſibimet gloriā tribuit, vel quærit, vel recipit. Ideo autē dixit de bono quod habere videtur, quoniam hypocrita etiam de bono quod ſimulat humanā gloriā captat. Cæteri, ſi gloriantur de bono quod habēt, (de bono dico ſpirituali vel corporali) ſed de corporali bono gloriantur & ſuperbiunt, tantū ſeculares & bruti homines. De ſpirituali verò bono, plerunque ipſis magnis & ſpiritualibus viris accreſcit gloria & elatio. Sed iſtorum omnium, alij de bono quod habent, ſibimet attribuunt gloriam, à ſe, vel ex meritis ſuis illud ſe habere putantes. Alij verò exterius humanam captant gloriā, & ſi non ſit qui eos laudet, ipſi ſeipſos laudare nō erubeſcūt. Alij autē ſunt, qui etſi de bono ſuo laudem humanā non quærunt, tamen ab alijs oblatam recipiunt. Qui quamuis ad laudē ſibi oblatam erubeſcant, & ſe fateātur indignos, tamen intus ad auditam laudem animus gaudet & gloriatur. Hæc autem gloria inanis ſiue vana dicitur: quia à gloria vera æternæ retributiones caſſatur. Vnde Dominus de huiuſmodi ait: receperunt mercedem ſuam, gloriam ſcilicet temporalem quam quæſierunt, non æternam. *Inuicem, inquit, prouocantes, inuicem inuidentes.* Matt. 6.

Proprium eſt glorioſorum hominum, vt alios prouocent ad contentionem & certamen: vt in ipſo certamine appareant ſuperiores. Quod ſi eos ſuperare non valent, inuident, & de bono eorũ cruciãtur. Nos ergo fratres chariſſ. de bono ſi quod facimus: nec intus in nobis gloriemur: nec exterius ventulũ humanę gloriolæ captemus, nec oblatum recipiemus: ſed laudantis verba interrumpamus, dicentes: Non laudaueris hominem in vita ſua, lauda poſt mortem. Tunc enim nec laudans adulatur, nec laudatus tentatur. Sed quoniam non ſufficit vitia cauere, niſi etiam bona faciamus, addit Apoſtolus: *Fratres, ſi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto; vos qui ſpirituales eſtis, inſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis.* Hortatur autem hic nos ad cõpaſſionem, & ad inſtructionem delinquentium: quod maximi meriti eſſe teſtatur Iacobus, dicens: Si quis conuerti fecerit peccatorẽ ab errore viæ ſuæ, ſaluabit animam eius a morte, & operit multitudinem peccatorum.

Iacob. 5.

Porrò aliter corripiendi ſunt fortiores & ſapientiores, quando peccant: aliter fragiliores & rudiores: aliter qui peccant ex præconſideratione: aliter qui ex præoccupatione: aliter qui in pluribus: aliter qui in vno: aliter qui faciunt quod non deberent: aliter qui non faciunt quod deberent, quod eſt delictũ. Qui enim fortior & ſapientior eſt: vel qui peccat ex præconſideratione: vel qui peccat in pluribus: vel qui facit cõtra præceptũ manifeſtè, grauius arguẽdus eſt. *At ſi homo,* id eſt, fragilis, *fuerit præoccupatus* ſubitò, nõ in pluribus, ſed in aliquo delicto: *vos qui ſpirituales eſtis,* ad quos ſcilicet pertinet peccantes corrigere: *inſtruite huiuſmodi;* & hoc *in ſpiritu lenitatis:* non eos ſcilicet deridendo vel execrando, vel ad deſperationem prouocando (vt quidã ſolent) ſed potius ad pœnitentiã exemplo peccatorũ conuerſorũ trahẽdo, & veniã promittẽdo. *Conſiderans,* inquit, *teipſum, ne & tu tenteris.* Ac ſi dicat, cùm cõſideras homines, cõſidera quoq; teipſum, qui homo & fragilis es, & ſimiliter potes tentari, vel iam tentatus es. Et in te addiſce, qualis inter cæteros eſſe debes. Nihil enim fratres chariſſ. plus mouet hominẽ ad pietatẽ & compaſſionem, quàm proprij periculi conſideratio. Hinc eſt quod Dominus Petrũ principem Apoſtolorũ, primùm

per-

permiſit cadere; vt videlicet in ſeipſo diſceret quomodo cæteris miſereri deberet. *Alter*, inquit, *alterius onera portate, & ſic adimplebitis legē Christi.* Eſt onus peccatorum, & eſt onus neceſſitatum: eſt & onus moleſtiarum. Onus ergo fratres mei, peccatorum proximi portemus, pro eis orando, eos corripiendo, & ad emendationem vocando. Sic enim fecit Chriſtus: qui non ſolùm peccata noſtra tulit, orando, corripiendo, & ad emendationem vocãdo, ſed etiã pœnã pro eis in ſuo corpore portando. Ipſe eſt agnus qui tulit peccata mundi. Onus quoq; neceſſitatum proximi portemus, eius indigentiis & afflictionibus cõpatiendo, conſulendo, & ſubueniendo. Sic enim fecit & docuit Chriſtus, qui indigentiis & afflictionibus humanis cõpaſſus eſt, cõſuluit & ſubuenit. Onus etiã moleſtiarũ proximi noſtri portemus: indignationes, cõtumelias, & iniurias ab illis nobis illatas æquanimiter patiendo, & pro eis affectuoſe orãdo. Sic enim fecit & docuit Chriſtus, qui perſequutorũ odia, cõtumelias & iniurias paſſus & cõpaſſus eſt: reddens pro odio dilectionem: pro cõtumeliis orationem: pro iniuriis beneficẽtiam. *Si quis autẽ*, inquit, *exiſtimat ſe aliquid eſſe (cùm nihil ſit) ipſe ſe ſeducit.* Generaliter fratres mei, hoc verũ eſt: Quia ſi quis ſe exiſtimat aliquid eſſe, in quo nihil eſt, ipſe vtiq; ſe ſeducit. Si quis æſtimat ſe non egere aliorum auxilio, ipſe ſe ſeducit. Si quis æſtimat ſe ex meritis ſuis aliquid eſſe, vel reſpectu aliorũ, ipſe ſe ſeducit: Et huiuſmodi, *Opus ſuum probet vnuſquiſque: & ſic gloriam in ſeipſo tantũ habebit, & non in altero.* Porrò opus probũ & probatũ eſt, quando & in genere eſt bonũ, & in intentione, & à vana gloria vel ſuperbia eſt incorruptũ. Multi quippè faciunt opus bonũ in genere, ſed diſtortum intentione: vt ille qui facit eleemoſynã propter vanam intentionẽ. Multi quoq; faciunt opus bonũ in genere, & rectũ intentione: ſed corruptum à vana gloria vel ſuperbia, vt quando ſcilicet ex latere ſe adiungit vana gloria in faciendo, vel poſt factum. Quando autem in ipſa intentione eſt vana gloria, facti ſunt hoſtes in capite: quãdo verò ſe adiungit rectæ intentioni noſtræ: iuxta iter, ſcandalum poſuerunt nobis, quando verò ſequitur poſt factũ, calcaneo noſtro inſidiati ſunt. Qui ergo opus ſuũ probat

Ioan. 1.

Pſal. 139.

in genere, & in intentione, & in cōſeruatione. ille, inquit, gloriam in ſeipſo tantùm habebit: Non ait à ſeipſo, quia à Deo tantùm gloria vera eſt. Sed in ipſo, id eſt, in conſcientia ſua: non extra. Quod exponens ſubdit, *& nō in altero*: id eſt, non ex malorum, vel minus bonorū cōparatione, vel ex adulatorū laudatione, vt pleriq; faciunt, ſibi gloriā attribuentes: Qui enim ita gloriatur, decipitur. At qui de bono ſibi à Deo dato, gloriatur in Deo, apud ſeipſum bene agit. Vnde Apoſtolus, Gloria, inquit, noſtra, teſtimonium eſt conſcientiæ noſtræ. Nunquid maius malum vel minus bonum aliorū eſt laus noſtra? minimè. *Vnuſquiſque enim onus ſuum portabit.* Non eſt autem fratres, hoc cōtrarium ei quod ſuperius dictū eſt, Alter alterius onera portate. Hoc enim dictū eſt contra illos, qui ex alieno peccato, ſe vel laudari vel maculari putant. Vnuſquiſq; enim onus, id eſt, pœnā ſuſtinebit pro peccato ſuo, nō alieno: niſi fortè alienum peccatū per cōſenſum vel per incuriam faciat ſuum. Illud verò dictum eſt, contra illos qui adeò duri ſunt, quod neſciunt cōpati proximorū indigentię vel fragilitati: Nos quoq; fratres ita compatiamur peccatoribus, quod eorū peccatis per conſenſum non inuoluamur: & ita refugiamus proximorum peccatis inuolui, quod eis per compaſſionem approximemus.

2. Cor. 8.

Sequitur pars tertia, in qua præcipit Apoſtolus, vt ſubditi omnia bona ſua communicēt ſpiritualibus magiſtris ſuis, dicens: *Communicet autem is qui catechizatur*, id eſt inſtruitur *verbo, ei qui ſe catechizat in omnibus*, quod etiam Dominus in Euangelio præcipit. Quare? Triplici ratione. Primò quia debitū eſt. Vnde Dominus, Edentes, inquit, & bibentes quæ apud illos ſunt. Dignus eſt enim operarius cibo ſuo. Et Apoſtol. Si vobis, inquit, ſpiritualia ſeminauimus: magnum eſt ſi veſtra carnalia metamus. Et Dominus in lege, Non alligabis, inquit, os boui triturāti. Secundò quia expediens eſt. Si enim neceſſe eſſet ſpiritualem magiſtrum eſſe ſollicitum pro neceſſariis corporis, impediretur à lectione, & oratione, & prædicatione, & à cæteris ſpiritualibus ſtudiis, in quibus propter ſubditos debet vigilare. Propterea vt eſſet expeditus ad ſpiritualia, præcepit Dominus, vt à ſubditis acciperet neceſſaria. Vnde

Luc. 10. 1. Cor. 9. Deut. 25.

de & in eo ſuperfluitas capillorũ & barbę reſecatur: ne viſum vel auditũ, vel cęteros eius ſenſus impediat: vt p hoc intelligat à ſe debere reſecari exterioru curaru ſuperfluitatẽ. Tertiò, quia vtile eſt. Vtile eſt enim ſecularibus perſonis, vt per ſubminiſtrationẽ temporalium, ſe participes faciant meritorũ ſpiritualiũ virorũ. Vnde Dominus, Qui recipit, inquit, Prophetã in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet. Non ait mercedem pro Propheta recepto, ſed mercedẽ Prophetæ: Qui enim Prophetã vel prædicatorẽ ſuſtẽtat, ne à ſpirituali opere deficiat: quodãmodo mercedẽ Prophetæ facit ſuam. Hinc Dominus per ſignificationẽ inter vtiles vel fructiferas arbores etiã vlmũ ponit, dicens, per Eſaiã: Dabo in ſolitudine Cedrũ, & ſpinam, & mirtũ, & lignum oliuæ: ponam in deſerto abietẽ, vlmum, & buxũ ſimul. Quãuis enim vlmus ſit ſterilis, tamen vitem cum fructibus ſolet ſuſtinere. Per quod ſignificatur, quod inter ſpirituales viros in Eccleſiã Gentiũ Dominus ſeculares perſonas ponit, qui quanuis nõ habeant fructum ſpiritualium virorũ, tamen ſpirituales viros cum fructibus ſuis, beneficiis temporalibus ſuſtẽtant. Sed quia quidam ſubditi auari ſolent ſe excuſare per inopiam, ſubdit, *Nolite errare, Deus non irridetur*; quaſi dicat excuſãdo, vos hominem fallere poteſtis, non Deum. Et proptereà bona quæ poteſtis, facere debetis: Quia qui in hac vita non ſeminat bona, in alia vita non poteſt metere bona. Vnde & ſubdit: *Quæ enim ſeminauerit homo hæc & metet.* Nam *qui ſeminat in carne*, id eſt, qui carnalia & mala opera facit, *de carne metet corruptionẽ*, id eſt, pœnã. *Et qui ſeminat in ſpiritu*; id eſt, qui ſecundũ voluntatem ſpiritus operatur, *de ſpiritu metet vitã æternã*. Bonũ ergo facientes nõ deficiamus. *Tempore enim ſuo metemus nõ deficientes*: quaſi dicat, q nõ deficit in ſatione, nõ deficiet in meſſione. *Faciamus ergo*, inquit, *bonũ ad omnes*: ſupple quod poſſumus: & cuius vnumquemq; egere vedemus. Quod autem legitur: benefac iuſto, & non dederis impio: non naturæ, ſed impietati auxiliũ denegat faciendũ. Sed cum omnibus benefacere debeamus *maximè tamẽ ad domeſticos fidei*. Cũ enim & Iudæis & Paganis bonũ facere debeamus, tamẽ præcipuè Chriſtianis, & inter ipſos Chriſtianos, eis q

Mat. 10.

Eſa. 41.

Luc. 14.

magis fraternitate, ſanguine, familiaritate, nobis cōiuncti ſunt: ordinatā enim debemus habere charitatē. Itaq; fratres, viſcera benignitatis & pietatis erga omnes habeamus, iuuantes hunc re, hunc verbo, hunc protectione, hūc conſilio, hunc correctione, hunc admonitione, omnes vero voluntate & oratione quatenus hic largè ſeminantes, in æterna largius metere mereamur: per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA XV. POST TRINIT.

Mat. 6. NEmo poteſt duobus dominis ſeruire. Sicut ex hac ſancti Euāgelij lectione fratres chariſſ. nobis innuitur, tres ſunt hominū ſpecies. Alij enim ſeruiūt Deo: alij mundo: alij vtriq; ſeruire volūt, ſed nō poſſunt. Porrò Deo ſeruiunt, qui ei toto corde & principaliter adhærēt, & ei obſequuntur, quæ ſeruitus beata & deſiderabilis eſt & benedicta: nam ſcriptū eſt, Deo ſeruire, regnare eſt. Mundo verò ſeruiunt, qui ei principaliter adhærent, & cupiditatibus obſequuntur: quæ ſeruitus infelix eſt & miſera. Nam ſcriptū eſt, Qui facit peccatū, ſeruus eſt peccati. Et quot vitiis peccator famulatur, tot dominiis dæmonis ſubiugatur. Deo autē & mundo ſeruire volūt ſimul, qui volunt ſequi partim iuſſa Dei, partim cupiditates ſeculi. De quilib' Salomon, Væ, inquit, homini ingredienti duabus vijs. Duabus vijs graditur, qui vult gaudere cum ſeculo, & cū Deo: qui vult facere quæ ſunt mundi, & quæ ſunt Dei. Cùm dico mundū, mundi concupiſcentiā intelligo. Contra quos primò hic oſtēdit Dominus neminē poſſe duobus dominis ſeruire. Secūdò ſollicitudinē mundanā prohibet. Tertiò quid quærere debeamus, oſtēdit. Ait ergo, *Nemo poteſt duobus dominis ſeruire*, contrariis. *Aut enim alterum odio habebit*, id eſt, diabolum ſiue mundum: *& alterum*, id eſt, Deum, *diliget*, *aut alterum*, id eſt, diabolum, *ſuſtinebit*: *& alterum*, id eſt, Deum, contemnet. Eleganter loquutus eſt ſuſtinebit. Nemo enim diabolum diligit, quamuis eius faciat voluntatē. Sed ſicut aliquis amās ancillam alicuius tyranni, non tyrannū diligit, ſed propter amorē ancillæ, duram eius patitur ſeruitutē. Ita homines mundani non diligunt diabolū, ſed propter amorē mūdanæ voluptatis,

Tres homin̄um ſpecies.

Ioan. 8.

eius

eius ſuſtinent tyrannidē. Non autem ait, *Deum odio habebit*, quia vix conſcientia alicuius Deū poteſt odiſſe, à quo habet eſſe viuere & ſapere. Sed propter amorē mūdi eum contēnit. Qui autē ſint illi duo Domini, exponit, cū ſubdit: *Nō poteſtis Deo ſeruire & Mammonæ*, i. diuitiis. Mammon enim dicitur dæmō, qui ſuggerit hominibus, amorē diuitiarū, Non autem ait, non poteſtis Deo ſeruire, & dominari diuitiis, nā hoc fideles poſſunt. Vos ergo fratres, qui habetis mundanas poſſeſſiones, diuitias, vxores, & liberos, notate quæ hîc dicūtur: pēſate in animo veſtro quę hic dicuntur: Si enim principaliter Deo adhæretis, & eum diuitiis, vxoribus, liberis, & honoribus præfertis, malētes omnia perdere quā Deū offendere, Deo ſeruitis, & rectè viuetis. Sin autē (quod abſit) amorē diuitiarū, honorum, coniugii, & liberorū, Deo præfertis: eligentes potius offendere quā illa dimittere, nō Deo, ſed mūdo ſeruitis, facti ſerui miſeri & miſerabiles, nō ſolùm mundi, ſed etiam diaboli.

Sequitur pars ſecunda, in qua prohibet Dominus ſolicitudinē temporaliū, dicens: *Nō ergo ſoliciti ſitis animæ veſtræ quid manducetis; aut corpori veſtro, quid induamini.* Non autē ait, nō ſitis prouidi, nō enim prouidentia temporalis, ſed ſollicitudo prohibetur. Porro ſollicitudo eſt quæ amorem & intentionem æternorum, in nobis ſuffocat & extinguit. Vnde alibi in parabola dicit, quod exortę ſpinæ ſuffocauerunt verbū Dei. Prouidere verò ſecundū Deum vnde tribuamus nobis & noſtris & etiā pauperibus neceſſaria, bonū eſt. Quod verò alibi dicitur, Nolite cogitare de craſtino; cogitare ponitur pro futuro remoto, vel pro ſolicitum eſſe: contra illos, qui neceſſaria in multos annos coaceruant. Quod verò de cibo vel veſtimēto ſoliciti eſſe non debemus, probat à maiori ſubdens. *Nonne anima, i. vita, plus eſt quā eſca: & corpus plusquā veſtimentū?* Ac ſi diceret: Deus qui dedit nobis maiora, i. vitā & corpus: dabit quod minus eſt, id eſt, victum & veſtitum. Rurſus probat à minori nos de victu non debere ſolicitos eſſe, cum ſubdit: *Reſpicite volatilia cæli, quoniam non ſerunt, neque metunt, neq; congregant in horrea: & Pater veſter cæleſtis paſcit illa, nonne vos pluris magis eſtis illis?* id eſt, maioris pretii apud Deum. Ac ſi diceret, Si Deus dat volatilibus

Luc. 8.

Mat. 6.

cibum ſine ſollicitudine eorũ, quantò magis dabit cibum vobis, qui vtiq; eſtis rationabiles, ad imaginem Dei facti. Myſtice verò per volatilia, vani & mali homines huius mundi accipiuntur, qui volitant per curioſitatẽ: eleuãtur per ſuperbiã, deponuntur in terrã per cupiditatem: nõ de labore ſuo viuunt, ſed de alieno per rapacitatem. Quibus ſi Dominus ſui contẽptoribus dat cibum, quanto magis fidelibus ſuis? Rurſus quod de veſtitu non debeamus eſſe ſolliciti, probat à minori, dicẽs: *Conſiderate lilia agri, quomodo creſcunt: nõ laborãt neque nent. Dico aũt vobis, quod nec Salomõ in omni gloria ſua coopertus eſt ſicut vnum ex iſtis.* Ad literã nulla purpura vel ſericũ, quo Salomon, vel aliquis glorioſus in mundo veſtitus eſt, poteſt floribus cõparari. Quid enim ita candet vt liliũ? Quid ita rubet, vt roſa? *Si aũt*, inquit, *fœnũ agri quod hodie eſt, & cras in clibanũ mittitur, Deus ſic veſtit, quãtò magis vos modicæ fidei:* ſubaudis veſtiet: & hîc veſte temporali, & in futuro ſtola immortalitatis? Myſticè verò per lilia accipiutur potentes & glorioſi huius mundi homines qui in craſſitudine mũdi nati, creſcunt in mundo per altitudinẽ honorũ: florent per proſperitatẽ temporalẽ: non laborãt, neq; nent: quoniã in labore hominũ non ſunt, & cũ hominibus non flagellabũtur: ideò tenuit eos ſuperbia, operti ſunt iniquitate ſua, &c. Et ſi Deus ſuperbos & glorioſos homines huius ſeculi ſic veſtit, qui vtiq; fœnũ ſunt: quia omnis caro fœnum, omnis gloria eius, tanquã flos agri. Et cras in clibanum æternæ dãnationis mittentur, quantò magis vos cultores ſuos? Sed valdè penſandum eſt fratres mei, quod eos qui ſolliciti ſunt de victu, vel de veſtitu, dicit eſſe minimę fidei. Qui enim magnæ fidei ſunt, ſciunt proculdubio Deum omnia neceſſaria prouiſurum. Ergo fratres, ſi timetis neceſſaria defore vobis, minimæ fidei eſtis.

Pſal. 72.

Eſa. 40.

Sequitur pars tertia, in qua oſtendit Dominus quid petere debemus, cũ ſubditur, *Primùm quærite regnũ Dei et iuſtitiã eius.* Primùm enim, id eſt principaliter regnũ Dei, quod quotidie in oratione dominica rogamus venturum, tanquã præmiũ & merã petere debemus. *Et iuſtitiã eius:* i. virtutes & bona opera quæ ſunt viç eũdi ad regnũ Dei. *Et hæc*, inquit, *omnia*, videlicet tẽporalia vitę pręſenti neceſſaria,

ceſſaria, *adiicietur vobis*, ſcilicet tanquã incidẽtia: nõ enim propter ſe, ſed propter æterna ſunt petenda. Sicut enim ſatellites Regis ſtipendia militiæ, non reputant in laboris remuneratione, ita nec nos fratres, neceſſaria vitæ tẽporalis debemus reputare in remuneratione præmij: quis enim (teſte Paulo) militat ſuis ſtipendiis vnquã? Si ergo fratres Chriſto militamus, non de ſtipendijs, ſed de promerendo præmio ſolliciti ſimus. Ipſe enim rex regẽ prouidet & hîc ſtipẽdia militibus ſuis, & in futuro reſeruat ęterna pręmia Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui cũ patre & S. ſancto viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen. 1. Cor. 9.

DOMINICA XVI. POST TRINITAT.

O*bſecro vos ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis, quæ eſt gloria veſtra, &c.* In hac lectione fratres chariſ. hortatur Apoſtolus Epheſios, & per eos quoſlibet noſtrûm, ad conſtantiã & fortitudinem fidei, ſpei, & charitatis, & hoc modo. Primò obſecrat eos ne deficiant in tribulationibus. Secundò oſtendit ſe orare pro fortitudine & perfectione eorum. Tertiò gratias agit Deo, qui põtens eſt dare ſuis melius quàm ipſi ſciunt poſtulare. Apoſtolus igitur propter Euangelium poſitus in vinculis, timens ne tribulationes illatæ magiſtro, fierent timor & debilitas diſcipulorum: quos non poterat verbo, confortat ſcripto. In quo certè fratres oſtenditur mira charitas Apoſtoli, qui de conſtantia diſcipulorum, magis quàm de vinculis ſuis ſollicitus erat. Ait ergo, *Obſecro vos*, & de vobis, *ne* ſcilicet *deficiatis in tribulationibus meis*. i. propter tribulationes meas, quæ vtiq; ſunt pro vobis, id eſt, propter fidem vobis prædicatam mihi illatæ, *quæ eſt gloria veſtra*, id eſt, non deficere in tribulationibus, vel meis, vel veſtris, eſt gloria veſtra. Fortes enim in certamine milites ſunt apud Deum glorioſi. Et econtrario formidoloſi & deficientes erunt inglorij. Sicut enim fornax aurum, ita tribulatio probat iuſtum. Vnde non debetis mirari fratres mei, ſi Dominus ſinit tribulari & flagellari ſuos in mundo. Aurũ enim purum eſſe nequit, quod caminus nõ excoquit. Obſecrò ergo & ego vos cum Apoſtolo fratres mei, ne deficiatis in tribulationibus: ſi quę mihi vel vobis vel etiã ſanctioribus viris cõtingãt: quoniã cœleſtis fabri Ephe. 3.

vaſa electionis cum multa tribulatione cõſueuit climare.

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtendit Apoſtol. ſe orare pro conſtantia diſcipulorũ, dicens: *Huius rei gratia*, ſcilicet ne deficiatis, *flecto* nõ genu vnũ: ſicut faciebant Iudæi ante Ieſum: vel ſicut hypocritæ, qui corpore non mente humiliantur, ſed *genua mea*, id eſt, ſupplico mente & corpore, *ad Patrem Dei & Domini noſtri Ieſu Chriſti: ex quo omnis paternitas in cælo & in terra nominatur*. Sicut cùm Deus ſit ſolus bonus: ſolus ſit Dominus, ſolus ſit rex: tamen voluit participatione bonitatis ſuæ homines dici & bonos, & dominos atq; reges. Sic cùm ipſe ſolus ſit pater, voluit tamẽ homines ex ſe vocari patres. Porrò Deus, pater dicitur, quatuor de cauſis. Pater generatione, creatione, doctrina vel exẽplo, adoptione. Et quidẽ generatione eſt pater ſolius filij. Creatione verò eſt Pater omniũ creaturarum, doctrina vel exẽplo, tantũ rationaliũ: adoptione tantum bonarũ. Quicunq; aũt dicitur pater in cælo vel in terra; ſiue hoc, ſiue illo, ſiue tertio, ſiue quarto modo, à Deo Patre habet hoc. In cælo enim, & filius & S. Spiritus dicitur Pater, & omniũ rerũ creatione, & rationaliũ doctrina & exemplo, & bonarũ adoptione, ſed à Patre hoc habent. Sicut enim nõ ex ſe, ſed ex Patre: ita nec ſunt Deus, nec pater, niſi ex patre. In terra verò dicuntur homines patres filiorum ſuorũ per generationẽ: Et minorũ per doctrinæ & exempli auctoritatẽ: & etiã alienorũ filiorũ per adoptionem. Sed ſiue hoc, ſiue illud, ſiue tertiũ, non ex ſe, ſed ex ſummo Patre habẽt. Itaq; ex deo Patre omnis paternitas, id eſt, omnis modus dicendi patrem, & eſt, & nominatur. Qua de cauſa flectis genua tua ad Patrẽ? *Vt det vobis*, inquit, *ſecundum diuitias gloriæ ſuæ*. Cũ Deus habeat oẽs diuitias, quæ ſunt in cælo, & quæ ſunt in terra, tamẽ diuitiæ gloriæ, dicũtur hic virtutes & earũ opera: ideò quia hominem faciunt vere glorioſum, & ad æternam gloriã perducunt. Et quid det? *Virtutẽ corroborari in vobis*, id eſt, vos corroborari in virtute. Vt ſcilicet habeatis virtutẽ fortitudinis & conſtantiæ in interiorẽ hominẽ. Magna enim fortitudo corporis nõ eſt neceſſaria Chriſtianis: quia magna fortitudo & pinguedo corporis opprimit animam. Cùm enim caro & ſpiritus ſibi adinuicẽ aduerſentur, quãtò alterum

Deus dicitur pater ob quatuor cauſas.

terũ eſt fortius, tantò reliquũ eſt debilius. Vnde Apoſtol. Quando ego infirmor, tuc fortior ſum & potẽs. Exponit quod dixerat, det inquã virtutẽ. Et quam? *Chriſtũ* qui ſcilicet eſt Dei virtus & ſapiẽtia, *habitare per fidẽ in cordibus veſtris*, quẽ qui habet, omnẽ virtutẽ & gratiam habet. Det etiã vt ſitis *in charitate radicati & fundati*: vt ſcilicet nec euelli, nec moueri à charitate poſſitis. Electi & ſi quãdoq; aliquantulũ moueantur, non tamẽ euelluntur. Dauid qui peccauit, motus fuit, ſed nõ euulſus, & ideo non aruit. *Vt poſſitis*, inquit, *comprehendere cum omnibus ſanctis*. Quia ſoli ſancti cõprehendere poſſunt, quorũ eſt noſſe miſteriũ regni Dei. Et quid? *Quæ ſit longitudo, latitudo, ſublimitas, & profundũ*. Quia charitas patiẽs eſt & benigna: quia omnia credit, oĩa ſperat, oĩa ſuſtinet. Ipſa charitas eſt longanimis in patientia: ipſa eſt lata in dilectione amici ſcilicet & inimici: ipſa eſt lata in ſpe æternorũ ſcilicet pręmiorũ: ipſa eſt profunda in fide, & euitatione ęternorũ ſuppliciorum. Qui enim charitate non habet radicatã, in patientia laceſcit, & in dilectione deficit: & in ſpe æterni præmij langueſcit, in fide æterni ſupplicij ambigit. Et quia non poſſumus eſſe firmi in fide & charitate Chriſti, nõ nouimus quantã charitatẽ ipſe erga nos habuit, addit: *Det etiam vobis ſcire ſupereminentẽ ſcientiæ charitatẽ Chriſti*. Chriſtus quippè habuit ſupereminentẽ charitatẽ: quia poſuit animã ſuam pro ſeruis & inimicis, vt eos faceret filios & amicos. Habuit etiã charitatem ſcientię & ſcientiam charitatis: id eſt, habuit ſapientẽ dilectionem, & ſapiẽtiam diligentẽ. Quidam enim habent charitatẽ, ſed non ſecundũ ſapientiam. De qualibus Apoſt. Zelum Dei habẽt, ſed non ſecundum ſcientiam. Alij habent ſcientiã, ſed non ſecũdum charitatem. De qualibus Apoſtolus, Scientia inflat, charitas verò ædificat. Nos ergo fratres ſtudeamus ſcire èminentẽ ſcientiæ charitatem Chriſti, vt quemadmodum ipſe ſapienter nos dilexit: ita & nos eũ diſcamus diligere ſapienter, *Vt impleamini*, inquit, *in omnem plenitudinem Chriſti*. Vt videlicet & hic habeamus ſecundum modum viæ, plenitudinem ſapientiæ & virtutis: & in futuro plenitudinẽ æternæ retributionis: vbi nõ iam per ſpeculum & in ænigmate, ſed plenariè & ſciemus & diligemus.

2. Cor. 12.

1. Cor. 13.

Rom. 10.

1. Cor. 8.

Sequi-

Sequitur pars tertia, in qua Apoſt. agit gratias Deo, oſtẽdens ipſum eſſe potente facere oĩa ſuperabundãter quam petimus aut intelligimus: ſupereminet enim potẽtia Dei & petitionẽ & intellectũ noſtru. Ecce fratres Apo. ſupplicans & rogãs Deum, primò vocauit eũ patrem, ideo, quia patris eſt velle bonũ filiorũ. Secundò oſtendit eum eſſe diuitẽ in donis, cũ ait. Secundum diuitias gloriæ ſuæ. Modo tertio oſtendit eum eſſe potentem in omnibus, in quibus perpetratio petitionis cõſiſtit. Qui enim vult dare, & abũdat donis, & poteſt dare, proculdubio dabit. Itaq; fratres Deũ piè & cõſtanter rogemus: qui cũ velit, & abundet, & poſſit, profectò iuſta petita noſtra nobis eſt daturus. *Secũdum*, inquit, *virtutem quæ operatur in nobis*, potẽs eſt omnia facere. i. illa virtute qua facit nos de iniuſtis iuſtos, de inſipientibus ſapientes: de impotentibus potentes, *Ipſi in Eccleſia & in Chriſto Ieſu*, id eſt, in ipſis appareat glorioſus in oẽs generationes. i. in æternum. Itaque fratres ſicut Apoſt. quoſdã Corint. ita nunc & vos obſecramus, ne deficiatis in tribulationibus, vel noſtris, vel veſtris. Oportet enim lapides qui collocandi ſunt in cœleſti ædificio, hìc quadrari & poliri. Qui enim hìc nõ quadratur, vel politur correctionibus & diſciplinis, inter lapides ſummi ædificij nõ eſt ordinandus. Quod benè ſignificatur per hoc ꝙ ligna & lapides tẽpli exterius poliebãtur tantũ nõ interius. Non enim auditus fuit in tẽplo ſonus mallei vel dolabri. Quia videlicet in mundo vapulãtur ſancti nõ in cœlo, flectimus ergo fratres, ſicut Apoſtol. faciebat, genua noſtra ante Deũ pro conſtãtia fidei noſtræ. Quod vos quoq; pro veſtra ſalute debetis facere, Vt & nos & vos pariter ad æternã beatitudinem peruenire mereamur. Per Dominũ noſtrum Ieſum Chriſtum, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA XVI. POST TRINITAT.

Luc. 7. *IBat Ieſus in ciuitatẽ quæ vocatur Naim: Et ibant cũ eo diſcipuli eius, & turba copioſa. Cũ autẽ appropinquaret portæ ciuitatis, ecce defunctus efferebatur filius vnicus matris ſuæ.* In hac ſancti Euãgelij lectione fratres chariſſimi, oſtenditur primò iuxta literã, domini & redẽptoris noſtri Ieſu Chriſti circa ſalutem hominũ ſollicitudo, miſericordia,

dia, humilitas, & omnipotentia. Et ſollicitudo quidē oſtēditur, cùm dicitur: *Ibat Ieſus in ciuitatem*, *&c.* Sollicitus quippe erat circa ſalutem hominū, qui huc & illuc pergebat, vbi occaſionē benè agendi hominibus ſe inuenturum prævidebat. Pergebat ſiquidem vbi ſciebat eſſe conuentus hominum, vt eis verbum vitæ annuntiaret. Pergebat vbi ſciebat infirmos: vt eos miſericorditer curaret. Pergebat vbi ſciebat eſſe pauperes & miſeros: vt eis conſolationem exhiberet. In quo exemplu itidem operādi ſuis propoſuit, cōfundens duritiā eorum qui declināt loca vbi ſciunt eſſe pauperes & miſeros: ne forte eorū præſentia & importunitate, eis cōpati, & ſubuenire cogātur. Nemo autē putet quod fortuitu acciderit, quod Domino appropinquante ad portā, defunctus efferretur. Non enim hoc cauſaliter, ſed diuina ordinatione procuratū eſt. Miſericordia Domini oſtenditur, cùm cōpatitur viduæ, quæ triplici infortunio miſera & miſerabilis erat. Quia erat vidua: quia filiū defunctum efferebat: quia aliū non habebat. Et quia tam miſerabilis erat: turba ciuitatis eius miſerās, eā comitabatur, cōſolabatur, & funus curabat. In quo diſcamus & nos fratres mei, mœrentes comitari & conſolari, & funera curare, quoniā opus humilitatis & miſericordiæ eſt, cōſolari mœſtos, & ſepelire mortuos. Tobias enim quia ſepeliebat mortuos, meruit à Domino miſericordiā & illuminationē. Dominus etiā, vt daret nobis exemplū miſerandi & conſolādi afflictos, miſericordia motus viduā conſolatur verbo & facto. Verbo, cū ei dicit, *noli flere*: facto, cùm reddit ei filiū rediuiuum. Humilitas verò Domini oſtenditur, cùm loculū mortui quem ſolo nutu reſuſcitare poterat; tāgere nō veretur. Porrò ſi ſubtilius inſpiciamus, illū tetigit ob tres cauſas: ob humilitatis exemplū: ob legis intelligentiā: ob figuræ myſteriū. Ob humilitatis exemplū tetigit Dominus loculū: vt ſi ipſe qui vita æterna eſt, mortuum tangere voluit, nos qui ſumus cadauera & ſanies, tangere, lauare, & ſepelire nō reformidaremus. In quo cōfundit quoſdā inhumanos & duros, qui quaſi non eſſent morituri, mortuos reformidāt & abhorrēt. Ob legis intelligentiā tetigit loculū vt demōſtraret mortui contactū in lege prohibitum, nō carnaliter, ſed ſpiritualiter eſſe intel-

ligādum: præſertim cùm ipſe, qui ipſa munditia eſt, & qui inquinari non pôteſt, mortuum tetigit. In contactu enim mortui, ſpiritualiter prohibeatur cõſenſus peccati. Ob myſterium etiā tetigit loculum, vt deſignaret in reſurrectione à peccato operis criminalis, neceſſariā eſſe ſatisfactionem operis, vt pòſt dicetur. Omnipotētia Domini demõſtratur, cùm ad ſolū eius imperium mortuus ſuſcitatur. In quo oſtendit ſe illū eundem eſſe, qui in principio tantùm
Gen. 1. dixit, & omnia facta ſunt. Mira virtus fratres in verbo Domini, ad cuius vocē mox aperitur infernus: & anima quā detinebat, egreditur: recaleſcit frigidus, & recedit qui erat mortuus. *Accepit autem omnes timor* vt ſcilicet timerent ſimul & diligerent, quem tam potentē in opere & ſermone videbant: *& magnificabant Deū.* Quos nos quoq; imitantes, Deū in ſanctis & miris operibus ſuis, diſcamus timere ſimul & laudare. Myſticè verò per mortuū, mortuus in peccato deſignatur. Cū aūt Dominus multos mortuos ſuſcitauerit, tres tantùm ponunt Euangeliſtæ, certi cauſa myſterij. Significant quippè tres mortui, tria genera peccatorū in peccatis mortuorū: id eſt mortuum, peccato voluntatis, mortuū peccato operis, & mortuū peccato conſuetudinis. Suſcitauit igitur Dominus primò filiam Archiſynagogi in domo priuatim cū paucis verbis. Per ꝙ ſignificatur quòd quando peccat aliquis in ſola mente, quaſi in ſecreto, facilius & cū minore ſatisfactione, à Domino ſuſcitatur. Suſcitauit & ſecundò Dominus (vt hic legimus) filiū viduæ in porta, tangēs loculū, & plura dicens. In quo ſignificatur ꝙ quando peccatum exit foras per impletionem operis, eget maiori ſatisfactione, & operis, & orationis. Tertiò verò ſuſcitauit Lazarum quatriduanū à monumento, flendo, clamando, lapidē tollendo. In quo innuitur quòd quando aliquis premitur peccato conſuetudinis & iam per putridam vitam & infamiam fœtet: adeò eſt ligatus & preſſus conſuetudinario peccato, ꝙ vix reſuſcitatur. Magna tamen miſericordia Dei eū reſpiciente, quandoq; reſurgit: ſed opus eſt lachrymis magnis, confeſſionibus, orationibus & labore magnę ſatisfactionis. Quartus verò mortuus domino nūtiatur: ſed ab eo reſuſcitatus eſſe nō legitur: ſed ait nuntiāti: Sine mortuos ſepelire mortuos

tuos ſuos. Mortuus ſepelit mortuũ: quãdo peccator peccatorẽ adulãdo, fouet & demulcet. Hunc dominus nõ reſuſcitat: quia quãdo laudatur peccator in deſideriis animæ ſuæ, & iniquus benedicitur: Ita hinc ligatur vinculo conſuetudinis, & inde fouetur oleo adulationis, quod nõ ſurgit ad veniã emẽdationis. Itaq; fratres mei, adultores deuitate. Illos qui vos corrigũt, diligite. Cauete ne dormiatis in peccato cõſuetudinis. De peccato operis vel volũtatis celeriter ſatisfacite, ne præueniamini repentina morte: quia qua hora nõ putatis, filius hominis veniet, ad vocãdũ & ad iudicandũ vos. Propterea fratres, mortem noſtrã ſemper ante oculos noſtros habeamus: quàm terribilis vẽturus ſit iudex ſupernus, ſemper recogitemus: ſuſpiriis & lachrymis & bonis operibus ſordes peccatorũ noſtrorũ tergamus: quatenus venientẽ Chriſtũ iudicẽ ſecuri videre mereamur: ipſo præſtãte, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorũ. Amen.

Pſal. 9. *Luc. 12.*

DOMINICA XVII. POST TRINITAT.

OBſecro vos ego vinctus in Domino, vt dignè ambuletis vocatione qua vocati eſtis, &c. In hac lectione fratres chariſſimi, intẽdit confirmare Epheſios, & per eos omnes credẽtes in vnitate charitatis, & huiuſmodi. Primò obſecrat eos perſeuerare in fide, ad quã vocati erãt. Secũdò monet eos habere virtutes, quæ efficiũt & conſeruant pacem & charitatẽ. Tertiò monet eos, vt per charitatem ſint vnum corpus, & vnus ſpiritus. Ait ergo, *Obſecro vos ego vinctus in Domino.* Triplici cathena fratres mei, vinctus erat Apoſtolus: cathena ſcilicet ferri, cathena corporis, cathena charitatis. Porrò cathena ferri erat vinct⁹ propter Chriſtum, quando hæc ſcribebat. Vnde ipſe alibi ait, ego quidẽ vinctus ſum, ſed tamen verbũ Dei nõ eſt alligatum. Cathena quoq; corporis ſe eſſe alligatũ recognoſcit, nõ ſolũ Apoſtolus, ſed etiã omnis verus Chriſtianus, qui intelligit ſe in corpore grauari, exulare, & peregrinari à Deo. Vnde idẽ Apoſtolus, cupio inquit, diſſolui, & eſſe cũ Chriſto. Et Pſalmiſta: Educ inquit, de carcere animã meã vt confiteatur nomini tuo. Cathena etiã charitatis Dei & proximi, nõ ſolũ Apoſtolus, ſed etiã quilibet fidelis debet ſemper vinciri: aliàs fidelis nõ eſt. Porrò Apoſtolus ſic per

Epheſ. 4. *Philip. 1.* *Pſal. 141.*

dilectionem vinctus erat cũ Deo & proximo, vt poſitus & in cathena ferri, & in cathena miſeriç corporalis, plus erat ſollicitus de ſalute animarum & proximorũ, quam de duplici miſeria, qua circũdatus erat. Vnde & obſecrat eos de eorũ vtilitate, ſciens vtiq; profectũ diſcipulorũ, gaudium & coronã eſſe Magiſtri. Vnde idem alibi dicit: Itaq; amantiſſimi & deſideratiſſimi mei, gaudium meum, & corona mea, ſic ſtate in domino chariſſimi. De quo nos obſecrat? *Vt digne*, inquit, *ambuletis vocatione qua vocati eſtis.*

Philip. 4.

Duplex vocatio fidelium. Eſt aũt duplex vocatio fideliũ. Prima eſt qua vocantur ad fidem: ſecunda qua vocantur per fidẽ ad vitam æternam, digne ergo ambulat vocatione qua vocatus eſt, qui & fidẽ recte tenet, & per eam digne ambulat bene operando, in vitam æternam. Sed multi ſunt hodie (vnde magis dolendum eſt) qui ad fidẽ vocati ſunt: & per eam nõ digne ambulant: dũ bene operando nõ proficiunt, ſed magis retrogradi ſunt, & cùm Deum ore cõfiteantur, factis negant.

Sequitur pars ſecunda, in qua Apoſtolus monet nos habere virtutes per quas retinetur & obſeruatur charitas & pax, cum ſubdit: *Cum omni humilitate & mãſuetudine & patiẽtia, ſupportãtes inuicem in charitate.* Itaq; humilitas, mãſuetudo, patientia, & mutua ſupportatio, ſunt virtutes quç efficiunt & cõſeruant charitatem & pacem. Quod patet per vitia illis cõtraria, quç charitatẽ & pacem deſtruũt. Hæc autem ſunt, ſuperbia, ira, impatientia, & cõtemptus proximorum.

Superbia pacem diſſipat. *Prou. 13.* Quod ſuperbia pacem diſſipet, oſtendit Salomon dicẽs, Inter ſuperbos ſemper iurgia ſunt. Vbi enim vnuſquiſq; per ſuperbiam vult dominari, charitas & pax eſſe nõ poteſt. Ecõtrario verò humilitas pacẽ nutrit: quia humilis cõtendere nequit, ſed ſemper cedere & ſubdi quçrit.

Ira pacem deſtruit. Quod verò pacem deſtruat, ex hoc apparet: quia ſicut motus maris vel aëris diſturbat tranquillitatem & ſerenitatem, & generat tempeſtatem: ita ira turbat quietẽ mentis, & parit perturbationem & furorem. Vnde Poeta: Ira breuis eſt furor.

Manſuetudo. Econtrario vero mãſuetudo eſt pax aëris. Qui autem manſuetus in ſe & tranquillus eſt, alios etiam pacificare poteſt. Quod impatientia turbet pacem, ex hoc apparet: quia qui ſeipſum pati non poteſt, alios pati non poterit. Et qui ſibi diſcors eſt, nemini concors erit. Econtrario

trario verò patiens, quum omnium iniurias patiatur patienter, cum omnibus pace habere poteſt, quãtum in ipſo eſt: Iuxta illud Apoſtoli, Cum omnibus hominibus, quod in vobis eſt pacē habentes. Quod verò cõtemptus pacem & charitate deſtruat, inde patet, quia qui cõtemnit offendere, nõ timet. Et vt Sapiens ait, vbi cõteptus ibi frequēs iniuria. Et vbi frequens iniuria, frequens inquietatio, & frequēs perturbatio. Econtrario vero ſupportatio alienorum onerum & infirmitatũ, charitatem & pacem nutrit: Obſequium enim parit amicos. Itaq; fratres, ſuperbia de maioritate cõtendit: Ira cõtra negantem iraſcitur: Impatientia iniuriat: Cõtemptus ſe iniuriaſſe cõtemnit. Et ecõtrario humilitas nõ cõtendit, imò cõtendenti libens ſubiicitur. Modeſtia etiã nõ iraſcitur, imò iratũ mitigat. Patientia nõ repercutit, imò inferientem æquanimiter ſuſtinet. Supportatio mutua nõ cõtemnit, imò contemptos iuuat. Has ergo fratres virtutes habere cõtendite, ſi veram charitatem & pacem inter homines vultis habere. *Patiens.* *Rom. 12.* *Modeſtia.* *Patientia.* *Supportatio.*

Sequitur pars tertia, in qua monet Apoſtol. vt ſimus per charitatem vnum corpus, & vnus ſpiritus ſubdēs. *Solliciti ſeruare vnitatē ſpiritus*, id eſt, charitatem qua operatur Spiritus ſanctus *in vinculo pacis*: vt ſcilicet coniungamur & vinciamur in vnũ per cõfœderationem. *Vnum*, inquit, *corpus & vnus ſpiritus*: ſubaudi ſitis, *ſicut vocati eſtis in vna ſpe vocationis veſtræ, vnus Dominus, vna fides, vnũ baptiſma, vnus Deus & pater omniũ, qui eſt ſuper omnia, & per omnia, & in omnibus nobis*. Ordo literæ eſt: Sicut eſtis vocati in vna ſpe vocationis veſtræ, ſicut vobis eſt vnus Dominus, vna fides, vnũ baptiſma, & vnus Deus & pater omniũ: ita ſitis vnũ corpus, & vnus ſpiritus. Sumus quippe fratres mei, vocati per fidē in vna ſpe eiuſdē æternæ retributionis. Eſt & nobis vnus Dominus, qui nobis dominatur, & iure creationis, & iure reſtaurationis. Vnde quãuis dicãtur in terra multi Domini, tamē vnus eſt principalis in cœlo & in terra. Cæteri non Domini, ſed diminutiuè Domini dicuntur. Eſt etiã nobis vna & eadē fides, id eſt, idem credimus de Deo: & iidem ſunt articuli fidei apud omnes fideles. Eſt etiam apud omnes fideles idem baptiſma: quia in eadem fide & in eodem elemento, & in *Baptiſmus.*

eadẽ forma celebratur apud omnes. Similiter & cætera ſacramenta, apud oẽs fideles eadẽ ſunt. Vnus eſt etiã Deus & Pater omniũ: ſcilicet Pater & Filius & Spiritusſanctus. Qui cũ ſit Deus, timẽdus eſt & adorandus. Cùm ſit Pater, diligẽdus eſt & imitandus. Hic autẽ eſt ſuper omnia præſidendo, per omnia operãdo, in omnibus implendo, in omnibus quidẽ rebus eſt ſubſtantialiter implẽdo: Sed in omnibus fidelibus eſt ſpecialiter, per gratiã inhabitãdo. Sicut ergo fratres in his omnibus ſumus vnũ: ita ſimus vnũ corpus & vnus ſpiritus. Dicũtur aũt omnes fideles metaphoricè vnũ corpus quod eſt Eccleſia. Cuius corporis, Chriſtus dicitur caput, triplici ratione. Sicut enim caput cũ ſit vnius naturæ cũ corpore, tamẽ ei præeminet, ita Chriſtus

Coloſ. 2. cũ ſit eiuſdẽ naturæ cũ Eccleſia, ei præcellit. Et ſicut caput (in quo ſunt omnes ſenſus) excubat pro ſalute omnium membrorũ: ita Chriſtus, in quo ſunt omnes ſapientiæ & ſciẽtię theſauri, prouidet toti Eccleſię. Tertiò, ſicut ex cerebro capitis deſcẽdit medulla & vigor in omnia mẽbra: ita quod membrũ in quo ceſſat defluere, areſcit, & fit inutile: ita de Chriſto deſcẽdit omnis gratia in omnes fideles: ita quod ſi in aliquẽ nõ defluit, areſcit à bonitate, & fit inutilis. Fideles quoq; dicũtur vnũ corpus, triplici ratione. Primò quia Chriſto capiti & ad inuicẽ colligũtur neruis charitatis. Secũdo quia more mẽbrorũ, ſibi inuicẽ ſubſeruiũt, & ſe coadiuuãt. Tertiò, quia vel vno lętãte, cęteri lætãtur: vel vno dolẽte (more mẽbrorũ) cæteri cõpatiuntur. Vnus quoq; ſpiritus dicũtur omnes fideles: id eſt vnũ ſpirituali dilectione: & etiã quia idẽ ſapiũt, & idẽ volũt. Itaq; fratres mei, ſicut ſumus vnũ in fide & ſpe: vnũ in ſeruitio Dei, & in cõmunione eorundẽ ſacramentorũ, & vnũ æternę beatitudinis ſumus percepturi prẽmiũ: ita ſimus vnũ corpus: vt ſcilicet tanquã fidelia membra, Chriſto capiti, & cæteris mẽbris per charitatẽ cohæreamus. Et alter alteri ſubſeruiamus, nos adinuicẽ coadiuuãdo: Et alter alterius onera & infirmitates portãdo: In bonis adinuicẽ cõgaudẽdo, & in aduerſis cõpatiendo. Vt ita pariter nos monẽtes, nos ſupportantes, nos coadiuuãtes, nos cõſolantes, nos adinuicẽ exhortãtes, ad deſiderabilem æternitatis beatitudinẽ pariter peruenire mereamur: per Dominum noſtrum Ieſum

Fideles triplici ratione dicuntur vnum corpus.

Chri-

Chriſtum filiũ tuum, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus in æternum. Amen.

DOMINICA XVII. POST TRINITAT.

Cum intraret Ieſus in domũ cuiuſdam principis Phariſæorũ ſabbato mãducare panẽ: & ipſi obſeruabant eũ. Luc. 14.

Tria facit in hac lectione fratres chariſſimi, Dominus & redẽptor noſter: primò apud inſidiatores ſuos manducaturus intrat. Secundò eos cõfutans hydropicũ curat. Tertiò, vbi inuitatus recũbere debeat, demõſtrat: in omnibus magna nobis trades documenta. In hoc enim quod apud principes & ſuos inſidiatores, nõ ſolùm declinare & mãducare nõ refugit, imò etiã eos corrigit & inſtruit, magnitudinẽ ſuæ benignitatis & miſericordiæ oſtendit, & nobis exẽplo ſui quid facere habeamus, innoteſcit: vt videlicet inimicis noſtris nõ odiũ pro odio, ſed potiùs pro odio dilectionẽ exhibeamus, & eis ꝓdeſſe ſtudeamus: Et ob hoc apud principes & prauos homines manducemus, vt ipſis ſpiritualẽ correctionis & doctrinæ panẽ offeramus, *Quare apud prauos manducandum.* Proponit etiã Dominus hic in cõmeſſatione ſua, exẽplũ frugilitatis & abſtinentiæ, cùm in domo principis, & in Sabbato panẽ mãducat. Tria quippè ponit Euangeliſta, mãducare panẽ, & in Sabbato, & in domũ principis, non autem ait mãducare carnes vel piſces, vel delitias, ſed ſolùm panẽ. Cùm omnia hęc & maiora tanq̃ Dominus omniũ, ſi vellet, ad manũ haberet: Sed hoc in ſe oſtẽdere voluit ꝙ alibi præcepit, dicẽs, Ne feceritis curã in deſideriis carnis. Erubeſcãt ergo guloſi, q̃ neſciunt mãducare niſi delitias & lenocinia habeãt. Hoc enim deſiderãt, & ob hoc laborãt, aëra, ſyluas & aquas venãdo fatigãtes. Adiunxit etiã *in Sabbato*, feſto ſcilicet Iudæorũ die. Ad confutãdũ eos, qui & ſi in profeſtis diebus parcè viuãt, in feſtis tamen delitiosè procurant, nõ reputãtes feſtum niſi carnibus & lenociniis repleãtur. Sed ſtultum eſt ſolennitates Dei vel Sãctorum conuiuiis honorare, quos ſcimus Deo ieiuniis placuiſſe. Addidit etiã *in domũ principis*, ad reprehẽdendũ eos, q̃ & ſi domi parcè viuunt, venientes apud principes delitioſis principũ cibariis capiũtur & ineſcantur. Itaq; fratres Dominus pane ſuſtentatur, & in Sabbato, & apud principẽ, vt nos modico contentos debere eſſe, & in feſtis, & apud Rom. 13.

principes demonſtraret. Attamen quia inuidia neſcit ob beneficia, mitigari, quamuis Dominus Phariſæis amorem & doctrinā offerret, ipſi tamen ei inſidiabantur. Vnde & ſubditur, *Et ipſi obſeruabāt eū*, id eſt, cōtra ſeruabāt, id eſt, maligne ſeruabant, vt ſi curaret ægros, vel aliquid aliud faceret in Sabbato, cum accuſarent. Quod Euangeliſta innuens ſubdit: *Et ecce quidam homo hydropicus erat ante eū*. Sic fratres mei, ſic ſemper obſeruāt impij pios: iniuſti iuſtos: vt poſſint inuenire occaſionem eos accuſandi,

Pſal. 36. & eorum opera deprauandi. Vnde ſcriptum eſt, Obſeruabit peccator iuſtum, & ſtridebit ſuper eum dentibus ſuis.

Sequitur pars ſecunda, in qua Dominus eorum malitiā confutat, & hydropicum curat, cùm ſubditur: *Si licet Sabbato curare? At illi tacuerūt*. Oſtendit autē hic Dominus ſe verū Deum eſſe, dum malis eorum cogitationibus reſpōdet: & eos in cordibus ſuis vrget, & cōcludit ita vt præ cōfuſione taceant. Vidèbant quippè quia ſi vtrūlibet dicerent, Rhetorica cōplexione capiebantur. Nam ſi dicerent ꝙ liceret Sabbatò curare, diceretur eis à Domino: Ergo nō debetis me reprehendere, ſi in Sabbato curo. Si verò dicerent quòd nō liceret, diceret eis: quare ergo vos curatis animalia veſtra in Sabbato. Tacēt ergo more cōuictorum, qui cōſcientias ſuas vident deprehenſas. Sed Dominus hydropicum curat nō ſolo verbo (cùm hoc poſſet) ſed etiam tangendo, vt oſtenderet in Sabbato nō ab omni opere feriandum (malè enim Sabbatū celebrat, qui à bono opere vacat) ſed ab opere ſeruili, quod maximè peccatum intelligitur. *Cuius veſtrū*, inquit, *bos aut aſinus in puteū cadat; & non continuò extrahet eū die Sabbati?* Oſtendit autem Dominus eos grauiori hydropiſi auaritiæ laborare: dum curando animalia ſua (ſecūdum opinionem ſuam) Sabbatum nō violant: & per auaritiā ſuam, curam animaliū, curationi hominum præponunt: & in vtroq; legē tranſgrediuntur, & Deum offendunt. Porrò myſticè ipſi erant & hydropicus aquis tumidus, & bos aquis ſubmerſus. Per fluxum quippè aquarū, fluxus diuitiarū ſignificatur. Sicut aūt hydropicus plus bibit, & plus ſitit: ita ipſi cū plus habebant, plus ſitiebant. Et ſicut bos in ſuperabundantia aquarū ſubmerſus perit; ita ipſi in abundantia diuitiarū

ſubmerſi

ſubmerſi peribant. Fugiamus ergo fratres vitium Phariſæorum, ne ſcilicet à bonis operibus in feſtis vacemus: ne curam iumentorum noſtrorum, curæ hominum, quod multi (vnde dolendum eſt) faciunt, præponamus: ne hypocriſi auaritiæ tumeamus vel ſubmergamur.

Sequitur pars tertia, in qua Domin⁹ in reprehẽſione Phariſęorũ, q̃ primos recubitus in cœnis diligebãt, vbi inuitatus recũbere debebat, oſtẽdit cũ dicit: *Cum inuitatus fueris ad nuptias, noli recubere in primo loco, &c.* Quæ parabola cũ ſit ad literã cõſeruanda, ſpiritualiter magis obſeruãda eſt, Oẽs enim quotquot Chriſtiani ſum⁹, ad nuptias cœleſtis cõuiuij inuitati ſumus. Null⁹ aũt in eccleſia ſe debet vel cogitatione, vel prę‍latione alij pręferre: ne fortè ille alius maior ſit apud Deũ: & ei pręponatur vel ſanctitate, vel dignitate. Ecce fratres mei, quàm multi reges, multi principes, multi epiſcopi, & multę apud ſeculũ alię perſonę, ſe nũc præferũt aliis dignitate, opinione, & poteſtate. Sed certe cũ venerit, q̃ merita ſingulorũ ſol⁹ diſcernit, prefert eis aliquã viduã, aliquẽ paupere, aliquã in hoc ſeculo vilẽ ꝑſonã. Et tũc nõ ſine quodã rubore, incipiẽt nouiſſimũ locũ tenere, poſtpoſiti eis, quib⁹ in hoc ſeculo prępoſiti fuerũt. Itaq; fratres vnuſquiſq; in eccleſia ſe vilem putet, cũctis ſe humiliter reputet, cuctis ſe humiliter ſupponat, ſola humilitate cõtendat: vt cùm venerit, q̃ oẽs fideles ad nuptias ſuas ęternas inuitauit, dicat: Amice aſcẽde ſuperius, quia quãtò fuiſti ꝓpter me humilior cæteris, tãto eris mecũ ſublimior cæteris. Hanc humilitatẽ fratres habere poſſumus, ſi peccata noſtra ſemper ante oculos noſtros ponamus, ſi aliorũ virtutes, maxime q̃bus caremus, inſpiciamus: ſi fragilitatẽ noſtrã pẽſemus: ſi aliorũ ſanctitatẽ admiremur. Si quippè in cõſpectu noſtro incipiemus vileſcere, & alios nobis pręponere. Quã humilitatẽ nobis inferere dignetur, qui ꝓ nobis humiliauit ſemetipſum Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui cũ Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorũ. Amen.

DOMINICA XVIII. POST TRINITAT.

Gratias ago Deo meo ſemper pro vobis omnibus, &c. 1. Cor. 1.

In hac lectione fratres chariſſimi, oſtendit Apoſtolus quantũ gratuletur de profectu Corinthiorum, ſuorũ ſci-

licet diſcipulorum. Veri nam magiſtri gaudium eſt, profectus diſcipulorum: & non immeritò. Nouit enim meritorũ diſcipuli ſe vt ſuggeſtorē, ita quoq; eſſe participē. Vnde idem Apoſtolus alibi ait, itaq; amantiſſimi & deſideratiſſimi mei, gaudiũ meum & corona mea, ſic ſtate in Domino chariſſimi. Ecōtrario quoq; ruina diſcipuli fletus eſt magiſtri. Vnde idē Apoſtolus dicit ſe lugere eos qui corruerũt. Vnde & alibi dicit, Quis infirmatur, & ego nō infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego nō vror? Itaq; fratres, ſi ego verus magiſter ſum, nō debeo erga vos durus & frigidus eſſe: ſicut quidā mercenarij & falſi magiſtri, qui nō ad ſpiritualia lucra, ſed etiā ad temporalia docent: ſed per verā dilectionem, animarũ veſtrarũ, lucrũ querere, & non ſolũ mea, ſed etiā meipſum pro vobis ſi opus fuerit, impēdere. Vos quoq; ſi veri diſcipuli, ſi veræ oues eſtis, erga paſtorē veſtrũ nō debetis, vt quidā peruerſi diſcipuli duri & frigidi eſſe, ſed eũ tanquam ſpiritualē patrē amare, & ei nō ſolũ veſtra, ſed etiā voſmetipſos per charitatē cōmunicare: vt inter vos & paſtorē veſtrũ, nō ſolũ ſpiritualiũ, ſed etiā temporaliũ bonorũ habeatur cōmunio: vt ſcilicet magiſter diſcipulorũ, vel diſcipuli magiſtri, profectũ vel detrimentũ ſuũ putēt. Oſtendens igitur doctor gentium, ſe de profectu diſcipulorũ gaudere, primò gratias agit Deo de profectu eorũ. Secundò oſtendit quę gratiæ ſint eis collatæ. Tertiò demōſtrat quod præmiũ inde expectet. Ait ergo. *Gratias ago Deo meo.* Gratias agere eſt auctorē gratiarum de collata gratia benedicere. Quia enim nihil de noſtro habemus, vnde Deo retribuere valeamus, ſaltē ſemper debemus nos debitores eius confiteri. Eſt autē fratres chariſſimi, hoc valde neceſſarium. Si enim qui de collata gratia ſemper Deo gratus exiſtit, nō ſolùm datā obtinere, ſed etiā maiorē adipiſci meretur, ita qui de collato beneficio ingratus exiſtit, nō tantum cōferendis, ſed etiā collato meretur priuari. Hinc eſt quod antiqui Patres pro diuinis beneficiis cantica quaſi gratiarũ actionem cecinſſe legũtur: vt cāticum Mariæ, canticum Moyſi, canticum Annæ. Hinc tradunt Hebræi Ezechiā regem, quia pro victoria à Deo ſibi data canticum domino non cecinit, incurriſſe infirmitatē. Hinc etiā eſt quod nouē leproſi à Domino mũdati,

Philip. 4.

2. Cor. 11.

Gratias agere quid.

dati, quia cum decimo ad reddendum Deo gratias redire contēpſerunt, per reprobationē neſciūtur, dicēte domino, Nónne decē mundati ſunt, & nouem vbi ſunt? Tales ſunt hodie (vnde magis dolēdum eſt) multi qui de diuinis beneficiis ingrati ſunt, & ea quæ habent, vel ſuæ rationi, vel ſuis viribus, vel ſuo labori, nō Deo attribuūt, Sunt & alij qui & ſi in proſperis deo gratias agāt, in aduerſis tacēt: de quibus ſcriptum eſt, Cōfitebitur tibi cū benefeceris ei, ſed certè contemptibilis eſt vox laudis, quæ procedit ex lętitia proſperitatis. Nos ergo fratres, de omnibus bonis gratias agamus, nec ſolùm de proſperis, ſed etiā de aduerſis. Quę (ſi rectè ſapimus) ad correctionem vel probationē a Deo nobis inferuntur, iuxta illud. In die mandauit Dominus miſericordiam ſuam, & nocte canticū eius. Præcepit enim Dominus vt in die proſperitatis, ſuæ miſericordię memores & beneficij ſimus: & vt in nocte aduerſitatis, ei gratiarum actionem decantemus. Hinc Iob, Dominus dedit, Dominus abſtulit: ſicut Domino placuit, ita factum eſt, ſit nomen Domini benedictum. Philoſophicum quippè eſt in proſperis timere, & in aduerſis cantare.

Luc. 17.

Pſal. 48.

Pſal. 41.

Iob 1.

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtēdit Apoſtol. de quibus gratias agat, cū ſubdit: *In gratia*, id eſt pro gratia, *quæ data eſt nobis in Chriſto Ieſu.* Dicitur aūt gratia, quaſi gratis data. Itaq; fratres, quia quicq̄d habemus: quia à Deo nobis gratis datū eſt, totū gratia eſt. Sed tamē antonomaſicè virtutes & dona S. ſancti quę ſunt propria bonorū, gratię dicuntur. Temporalia verò bona, quia cōmunia ſunt & bonis & malis, & ſi gratis à Deo dentur, tamen gratię nō ſolēt dici. Gratiarū autē, alia eſt gratia ad gratiā: alia gratia ꝑ gratia: alia eſt pro gratia ad gratiā. Gratia ad gratiā tātum eſt prima gratia, quæ omnino gratis datur: nō pro aliqua pręcedēti gratia tanq̄ merito, vt fides. Gratia ꝑ gratia eſt (teſtę Ioāne) ęterna beatitudo, quæ ꝑ præcedētibus gratiis tanq̄ meritis iuſtis cōfertur, nec ꝑ ea, alia expectatur. Gratię verò medię inter primā & extremā gratiā, ſunt gratiæ pro gratia ad gratiā: quoniam pro præcedenti gratia tāquam pro merito conferuntur ad alias gratias promerendas. Ne miremini fratres, ſi merita iuſtorum gratias voco: teſte enim Apoſtolo, nihil habemus quod nō à

Gratiæ mediæ.

Merita iuſtorū quare gratiæ.

Deo & gratis acceperimus. Sed quoniã per vnã gratiã peruenimus ad aliã, meritò dicitur & impropriè. Teſte enim Auguſt. ſolã gratiã ſuã coronat in nobis Deus. Hæc autem

Fides prima gratia. gratiæ dicitur datæ in Chriſto Ieſu. i. in fide Ieſu Chriſti. Fides enim eſt prima gratia & fundamentum omniũ gratiarũ. Deinde gratiã expones ſubdit: *Quia in omnibus*, inquit, *diuites facti eſtis*, in omnibus ſcilicet gratiis ad vitam æternã promerendã neceſſariis: quas qui habet, veras diuitias habet, & verè diues eſt. Has ergo diuitias fratres, deſiderate & quærite, quę hominẽ ad veram ducunt ſufficientiã, & ſemper habẽtes comitantur. Tẽporales verò diuitias ſi nõ habetis contẽnite: ſi verò habeatis, pauperib[9] erogate. Has enim diuitias Domin[9] in Euã. fallaces appellat: quia hominẽ decipiunt, cũ nec felicẽ nec ſufficientẽ fa

Pſal. 78. ciãt & cũ homine manere nõ poſſunt de quibus Dauid. Dormierũt, inquit, ſomnum ſuũ, & nihil inuenerunt oẽs

Pſal. 48. viri diuitiarũ in manibus ſuis. Et alibi, Et relinquẽt alienis diuitias ſuas. Hinc eſt ꝙ Dauid cum tẽporalibus diuitiis abundaret, quia ſpirituales diuitias nõ ita abundanter habebat, vt vellet, ſe pauperẽ vocat & egenum, dicens. Ego

Pſal. 61. egenus & pauper ſum, Deus adiuua me. Itaq; fratres ſi verè diuites eſſe vultis, illas ſpirituales & æternas diuitias amate, ad illas toto deſiderio feſtinate. Si verò temporales diuitiæ affluũt, nolite cor apponere, ſed pauperib[9] erogate. In quibus vero diuites ſint, oſtendit cùm dicit, *in omni verbo*, ſcilicet prædicationis veteris & noui teſtamenti: *Et in omni ſcientia* diuina, tam diuinarũ rerum quàm humanarum. Quæ vtiq; ſi cum charitate habeatur, virtus eſt, *ſicut teſtamentũ Chriſti confirmatũ eſt in vobis*. Teſtamentum vocat ſcripturam, quia eſt teſtis æternæ hæreditatis. Euangeliũ ergo eſt teſtamentum, quo Chriſtus moriens, æternam hæreditatẽ, ſi eũ dilexerimus nobis teſtatus eſt. Teſtamentum autẽ hoc erat confirmatum in Corinthiis: qui ipſi in hoc teſtamento per fidẽ, ſpem & charitatẽ ita confirmati erãt, vt neq; mors, neq; vita, neq; gladius poſſet eos ſeparare ab amore Chriſti teſtatoris, & ab amore hæreditatis. *Vt nihil*, inquit, *deſit vobis in vlla gratia*, ſubaudi quæ neceſſaria ſit in via. Vnde patet ꝙ quidam Corinth. iam perfecti erãt modo viæ, Excutiamus fratres im-

perfectio-

perfectionem & tepore noſtrũ, quotidie cum ſuſpiriis flagitantes teſtatorem Chriſtũ, vt ipſe in ſuo teſtamento & gratia nos cõfirmet, quatenus ab eo nullatenus diuelli valeamus. Sequitur pars tertia, in qua oſtendit Apoſt. quid Corinthii per prædictas gratias, expectent, dicens: *expectãtibus reuelationẽ Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Expectare, eſt cũ deſiderio ſperare, Corinthij autem cũ deſiderio ſperabant & præſtolabantur reuelationem Ieſu Chriſti. Iniqui verò nõ expectant, imò timent aduentũ Chriſti, more mulieris adulteræ, quę aduentũ ſui viri formidat. In vobis fratres hoc ꝓ dico animaduertere poteſtis: quia qui ſibi nullius eſt cõſcius, & Deũ ſincere diligit, eius aduentum tanquã Patris & amici ſui cũ deſiderio expectat, dolens inter miſerias huius ſeculi, ab eius viſione differri: Iuxta illud Pauli, Cupio diſſolui & eſſe cũ Chriſto. Nos ergo fratres nos tales præparemus, quibus ſit hîc mundus exiliũ, & reuelatio Chriſti deſiderabilis. Dicitur autẽ aduentus Chriſti reuelatio, triplici de cauſa: ſiue quia ſeipſum manifeſtabit in potentia qui primò venit occultus: Iuxta illud ſicut fulgur exit ab oriente & paret vſq; in occidentẽ, ſic erit & aduentus filij hominis. Siue quia occulta cordium reuelabit. iuxta illud, Nolite iudicare ante tempus quoaduſque veniat Dominus, qui & reuelabit abſcõdita tenebrarũ, & manifeſtabit conſilia cordium: Siue quia tunc reuelabitur qui ſunt electi, & qui reprobi. Iuxta illud, filioli nondũ apparuit quid erimus: ſed cũ apparuerit, tunc ſimiles ei erimus. Quia verò de noſtra virtute non poſſimus ſecurè expectare aduentũ Chriſti, ſubiungit: *Qui & cõfirmabit vos vſq; in finẽ, ſine crimine:* nõ ait ſine peccato Sine enim peccato ſaltẽ veniali, in hoc mũdo viuere nõ poſſumus. Vnde Ioan. Si dixerimus, inquit, quia peccatũ non habemus: noſmetipſos ſeducimus, & veritas in nobis nõ eſt. Sed iſta venialia, quę quotidie fiũt, vt in vano verbo, in riſu, in tarditate eũdi ad Eccleſiã, vel dandi eleemoſynã, quotidianis ſatisfactionibus del[illegible]tur, vt in cõtunſione pectoris, in eleemoſyna, in oratione, & huiuſmodi. Sed ait, *ſine crimine.* i. in criminali peccato, qualia peccata ſeparãt hominẽ à deo Et ita confirmati à Deo, erimus ſecuri in die iudicij, Qui vocatur dies, vel à charitate magna & cõtinua, vel a reuelatione

Phil. 1.

Triplici de cauſa aduẽtus Chriſti dicitur reuelatio.

Mat. 24.

1. Cor. 4.

1. Ioan. 3.

1. Ioan. 1.

tione gloriæ Chriſti: vel à reuelatione cordium, & glorificatione iuſtorum. Qui tame dies, cùm ſit dies electis, qui illuminabuntur, erat nox reprobis, qui in tenebris æternis recludentur: vt ſint ſine vero ſole, ſine calore boni, ſine
Ioan. 9. oportunitate bene agendi: Iuxta illud, Venit nox in qua nemo poteſt operari. A qua nocte nos conſeruet omnipotens dominus, & det nobis videre ęternam & beatã ſuam claritatem per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA XVIII. POST TRINITAT.

Mat. 22. *Conuenerunt Phariſæi in vnum, & interrogauit Ieſum vnus ex eis legis doctor tentans eũ.* Textus huius Euãgelicę lectionis fratres chariſ. tantò auidius eſt audiẽdus, quanto doctrinã continet neceſſariam noſtris animabus. Sunt autẽ eius partes quatuor. Primũ enim conuenientes Phariſæi, per vnũ illorũ Ieſum interrogant. Secundò Ieſus reſpondet eis. Tertiò eos cõfutat. Quartò ſimplices informat. Conuenerunt igitur Phariſæi in vnum. Mali quippè, quamuis nõ ſolũ ab aliis, ſed etiã inter ſe diuiſi ſint: q̄ inde cõtingit, quia contrariis vitiis famulantur, tamẽ in perſecutionẽ bonorũ conueniunt. Sic Herodes & Pilatus cũ inimici eſſent, in morte Chriſti cõueniunt. Sic quoq; Phariſæi & Saducæi cũ diuiſi eſſent & diſcordes in accuſandũ Paulum cõueniunt. Sic quoq, potentes & malitioſi huius ſeculi, quamuis cõtrariis vitiis ſeruiant, tamen ſeſe coadiuuant & cõfœderant cõtra iuſtos. Quorũ coadunatam malitiam fratres mei, ſtudeamus ſuperare per ſapientiam, per patientiam, & per orationẽ, dicentes cu Propheta: Præcipita Domine, diuide linguas eorũ: videlicet vt quẽadmodum in turre Babel pręcipitata eſt malitia per diuiſionem linguarũ, ita & nunc præcipitetur per diuiſionẽ animorũ.
Pſal. 54. Conuenerunt ergo Phariſæi in vnũ contra Dominum, vt quẽ nõ poterant ratione, ſuperarent multitudine. Et per vnum, illum interrogant, vt ſi vinceret, oẽs victores viderẽtur. Et ſi vinceretur, ſolus victus videretur. *Interrogauit,* inquit, *eũ vnus ex eis legis doctor.* Doctor legis contra legis auctorem ſe erigit. Vnde patet, quoniam ſcientia ſine charitate nocet: iuxta illud Pauli, Scientia inflat, charitas verò ædificat. Huic doctori legis ſunt ſimiles hodie multi hæretici, qui per verba charitatis impugnant veritatem.

Similes

Similes etiam ſunt eis qui per diuitias, potentias, & hono res à Deo ſibi datas, ipſum Deũ & Eccleſiã perſequũtur. Quia vero interrogatio fit vel cauſa dicendi, vt quãdo diſcipulus interrogat magiſtrũ: Vel cauſa fallendi, vt quãdo malignus interrogat ſimplicẽ, determinat Euãgeliſta qua intentione doctor legis Chriſtũ interrogaret, cùm ſubdit. *Tentans eũ*. Tentabat ergo eum, nõ vt probaret, vt Deus tentauit Abraham: nec vt doceret, vt magiſter tentat diſcipulũ, ſed vt falleret: vt diabolus tentat Chriſtianum, dicens: *Magiſter, quod eſt mandatũ magnũ in lege?* Sub ſimplicitate verborũ, ponit laqueos inſidiarum. Iuxta illud, Molliti ſunt ſermones eius ſuper oleũ, & ipſi ſunt iacula. Interrogat autẽ nõ vt inſtruat, aut inſtruatur: ſed vt ſuam oſtentet peritiã, & alterius derideat ſimplicitatem. Tales (vnde dolendum eſt) ſunt hodie plures, qui quærunt & diſputant de ſcripturis, nõ vt faciant, ſed vt appareant: & vt Philoſophus ait, voluit ſcire, vt ſciantur. Magiſter verò veritatis, veritatem tentanti nõ tacet, oſtendens vt quacũque intentione veritas interrogetur, ſi oportunum eſt, eã aperiamus. Sequitur pars ſecunda, in qua Dominus reſpondens Phariſæis, inſtruit nos de dilectione Dei & proximi, & de ordine diligẽdi, Et quia per hoc tota lex & Prophetæ adimplentur, de dilectione Dei nos inſtruit, cũ dicit: *Diliges Dominũ Deũ tuũ ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mẽte tua.* In quo mandato demonſtrat quare & quantũ ſit Deus diligendus. Quare? Ob tres cauſas: quia bonus eſt in ſe, ꝙ innuit in hoc ꝙ ait, *Deum*: quia meruit diligi à nobis, nos creando, nutriendo, redimendo, ꝙ innuit in hoc quod ait, *Dominũ*, quia ſeipſum in præmiũ diligentibus ſe tribuit, ꝙ innuit in hoc ꝙ ait, *tuũ*. Quantũ verò ſit diligendus oſtendit, cũ ait, *& ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente* i. ex toto ꝙ ſcis, ex toto ꝙ viuis, ex toto ꝙ meminis. Oẽs enim motus noſtri, ſicut ſunt à Deo, ita ad Deũ ſunt dirigẽdi. Sed fratres mei quid ſibi vult hæc inculcatio verborum, ex toto corde, ex tota anima, ex tota mẽte tua? Nõne ſi dixiſſet ex toto corde ſatis dixiſſet? vtiq;. Sed tot inculcata ſunt verba ad maiorẽ expreſſionẽ: quia nunquam ſatis dicitur, ꝙ nunquam ſatis agitur. Sed quis hoc mandatũ poteſt implere? Nullus

1. Cor. 8.

Pſal. 54.

in

in via. Quare ergo datum eſt? Vt agnoſcat homo ſe ſemper in via imperfectum eſſe, & tendat ad patriam, vbi hoc poſſit implere. Sed nec in patria ſtatu poterit amari Deus, quãtũ eſt dignus. De dilectione vero proximi nos inſtruit cùm dicit: *Diliges proximũ tuũ ſicut teipſum.* Innuitur autẽ hic in quo ſit diligẽdus proximus, & qualiter & quare. In quo? in hoc ꝙ eſt proximus nobis natura vel fide, vel cognatione, vel beneficio, vel loco, vel familiaritate coniunctus. Oẽm ergo hominem diligere præcipimur, tã notum quàm ignotum, tam amicũ quam inimicũ, tam bonũ quam malũ. Non quidẽ inquantũ eſt malus vel inimicus, ſed inquantũ eſt proximus nobis natura, vel fide, vel virtute: vel ſi nõ eſt, vt ſit. Qualiter proximũ diligere debes? ſicut teipſum. Nõ ait quantum teipſum, ſed ſicut teipſum: id eſt bene te, & bene proximũ. Nam qui ſe malè diligit, ſe odit. Sic ergo proximũ diligamus ſicut nos, tanta bona ei optemus, quanta nobis. Quare verò proximus diligendus ſit, ex hoc nobis innuitur, ꝙ in primo mandato oẽs motus animi & corporis noſtri, ad Deũ diligendum dirigere præcipimur. Vnde nobis conſtat ꝙ etiã ipſos motus amoris, quibus vel nos vel proximos diligimus, ad Deum tanquã ad cauſam & ad finẽ dirigere debemus, vt ſcilicet & nos & proximos, non niſi in Deo, & propter Deũ diligamus. De ordine verò diligẽdi, nos inſtruit, in hoc ꝙ illud mandatum maximũ & primũ vocat: & iſtud, ſecundum. Mandatũ enim de dilectione Dei, eſt maximũ, quantum ad dignitatem: & primũ quantum ad ordinẽ. Deum igitur ſuper omnia diligere debemus: deinde animã noſtrã, tertio loco animã proximi, quarto corpus noſtrũ. Patrem verò & matrẽ inter proximos primũ debere diligi, oſtendit Dominus, cũ de dilectione eorum primum ſecundę tabulæ mandatum dedit. Poſt illos, diligenda eſt vxor, quoniam & ſi propter vxorem relinquẽdi ſunt pater & mater corpore, non tamen mente. Poſt vxorẽ, filij: poſt filias, fratres, poſt hos nepotes. Poſt, magis diligendus eſt, qui magis eſt coniunctus nobis carne, familiaritate, beneficio: & ad vltimum, inimici. Hinc eſt quòd mãdatum de dilectione dicitur à Propheta, latum mandatum tuũ nimis: quoniam extẽditur à dilectione Dei vſque ad dilectionẽ inimici.

Dilectio proximi.

Omnis homo diligendus.

Ordo in dilectione ſeruandus.

Pſal. 118.

mici. Quod verò per hęc duo mādata tota lex impleatur, oſtendit dominus, cū ait, *in his duobus mādatis tota lex pē det & Propheta*. Qui enim Deū diligit, mandata eius cuſtodit: Qui verò proximū diligit, in nullo vult lædere, ſed potius prodeſſe. Vnde nec eū occidit, nec eius vxorē mœchatur, nec res eius furatur, nec cętera quę prohibita ſunt, operatur. Si ergo nō potes oēs ſcripturas ſcire, ſaltē de dilectione Dei & proximi mandatū tene. Quoniā ille tenet, & ꝙ patet, & ꝙ latet in diuinis ſermonibus, qui charitatē tenet in moribus. Qui hanc habet, oīa habet: & qui in hac offendit, factus eſt omniū reus. Hinc Propheta, oīs, inquit cōſummationis vidi finē: latū mandatum tuum nimis. Et Apoſt. plenitudo legis eſt dilectio. Dilectionē ergo fratres ſuper omnia teneamus: quoniā dilectio legem conſeruat, Deū ſibi appropiat, proximos ſibi amicat, inimicos reconciliat, diabolū ſuperat, mortē ignorat, aduerſa æquanimiter portat, proſperè ſapienter tēperat, oīa cōmunicat, nunquā excidit, aliorū bona ſua facit, ſola Deum videt & cognoſcit. Sequitur pars tertia, in qua Dominus Phariſęos cōgregatos confutat, interrogando eos hoc modo: *Quid vobis videtur de Christo, cuius filius eſt*, Interrogat autem eos, non vt ipſe ab eis erudiretur, qui omnia nouerat: ſed vt eos erudiret, qui erudiri nolebant: ſed vt oſtendens eorum ignorantiā, eorum confutaret ſuperbiam, qui ſcientia legis inflati erāt, & vt de æterna Chriſti natiuitate nos erudiret, & vt garrulitati Phariſæorū ſilentiū imponeret. Horum igitur ſuperbiā confutat, cum eos oſtendit ignorare, quomodo Chriſtus dicatur a propheta Dominus Dauid Putabant enim, & adhuc putant Iudei, Chriſtum purū hominē forè ex ſemine Dauid, & ideò rectè ſecundum eos quærit Dominus quomodo Dauid vocet Chriſtū Dominum ſuum: cum ſit ſecundum eos antiquior tempore, & pater generatione. Nam ſi Chriſtus eſt filius Dauid, quomodo eius eſt Dominus? Vel ſi eius dominus, quomodo eius eſt filius? Nos aūt inſtruit dominus de æterna ſua generatione per verba Prophetę, introducentis patrē ad filiū loquentem ita: *Sede à dextris meis* Nam in ſequentibus verſibus ſtatim oſtenditur Chriſtus eſſe coæternus patri qui ei dicit: Tecum principium in die virtutis tuæ, ſubaudis

Rom. 13.

dis eſt mihi. Et eſſe ex eo natus, cùm ſubiungitur: Ante lu ciferum genui te. Itaque fratres mei, quod Iudęi ignorãt, nos intelligimus duas Chriſti natiuitates, vnã de Patre ante ſecula, ſecundum quam eſt vnus Deus & Dominus cũ patre. Vnde & Dauid vocat eum Dominum: Et alteram in tempore de virgine, De ſemine ſcilicet Dauid: vnde & filius Dauid dictus eſt. Silentium etiam imponit Phariſęis vt tam euidenter ignorantia natiuitatis Chriſti confuſi, nõ amplius audeant eum de ſcientia legis aggredi, quem videbant noſſe omnia ſecreta legis. Sequitur pars quarta, in qua Dominus diſcipulos & ſimplicẽ turbam moraliter inſtruit dicens. *Super cathedram Moyſi ſederunt ſcribæ & Phariſæi, &c.* Sicut ex hoc & ex aliis ſancti Euangelij locis, colligimus fratres mei, tres ſunt. Paſtor, mercenarius, & fur ſicut nomine, ita & intentione diuerſi. Paſtor enim eſt, qui ex charitate oues Chriſti exemplo & verbo paſcit. De quo Dominus, Paſtor, inquit, bonus, animam ſuam ponit pro ouibus ſuis. Mercenarius vero eſt, qui pro temporalibus oues Chriſti paſcit verbo, & non exemplo. Vnde Dominus, Mercenarius, inquit, fugit, quia mercenarius eſt: & non pertinet ad eũ de ouibus. Fur eſt hęreticus, qui nec exẽplo, nec verbo oues Chriſti paſcit: imò eas occidit, cũ ſe illas paſcere mẽtiatur, De quo dominus: fur, inquit, nõ venit, niſi vt mactet & perdat. Mactat enim malo verbo, perdit malo exẽplo. Ait igitur Dominus in hac Euangelij lectione de mercenariis ſub nomine Scribarum & Phariſæorũ. Et hoc modo. Primò deſcribit quales ſunt, & quomodo ſe habeãt. Secundò oſtendit quid eis à populo debeatur, Tertio deſcribit vitia eorum: Quarto prohibet diſcipulis ne eos imitentur. Quales igitur ſint oſtendit, quum eos vocat Scribas & Phariſæos. Scribæ ſunt, quia ſciunt legem. Phariſæi verò ſunt, quia ſe diuidunt ab aliis per ſuperbiam & inanem gloriam, habentes ſcilicet ſcientiam ſine charitate, quæ iuxta Apoſtolum inflat, non ædificat. Quomodo ſe habent? Super cathedram Moyſi ſedent: Eſt autem cathedra doctorũ, ſicut tribunal Iudicum, thronus regum. Per cathedram ergo doctrina legis vel Euangelij intelligitur. Bonus ergo Paſtor ſedet in cathedra: quia intra doctrinam legis ſeſe coërcet: nec eam

Duas Chriſti natiuitates. *Ioan. 10.* *Ibidem.* *1. Cor. 8.* *Cathedra*

eam trãſgreditur. Mercenarius verò ſedet ſuper cathedrã, quia doctrinã legis malè operando tranſgreditur & cõcul cat. Hæreticus verò ſedet extra cathedram: quia nec facto, nec verbo doctrinã legis tenet. Secũdò quid oues debeant mercenariis, oſtendit cũ ſubdit: *Quæcunque ergo dixerint vobis, ſeruate & facite: ſecundũ verò opera eorũ nolite facere.* Ac ſi apertè dicat: quia doctrinã legis prædicãt, audiendi ſunt: ſed quia eã malè viuendo tranſgrediũtur, ſequẽdi nõ ſunt. Bonus ergo paſtor, quia & doctrina & vita legem tenet, audiẽdus & ſequẽdus eſt. Vnde Dominus, Vocẽ, inquit, eius oues audiunt, & ſequũtur. Mercenarius verò, quia nõ vita, ſed ſola doctrina legẽ tenet, eſt audiẽdus, & nõ ſequendus. Vnde & hîc dicitur: *Quæcunq; dixerint vobis, ſeruate & facite.* Secundũ verò opera eorũ nolite facere. Fur verò, quia nec doctrina, nec vita tenet legẽ, nec audiendus, nec ſequendus eſt. Vnde Dominus: Nõ audierũt inquit eos oues, quia nõ nouerũt vocẽ alienorũ. Nouerat quippè Dominus quoſdã ſubditos fore, qui vidẽtes prauã vitam doctorũ eos audire contẽnerent. Et propter hoc ait hîc. *Quæcunque dixerint vobis, ſeruate & facite.* Et nouerat quoſdã fore, qui etiã prauam doctorũ vitã ſequerẽtur dicẽtes: Nõne hoc & hoc facit ſacerdos, facit & Epiſcopus meus? Quomodo ego ſanctior eſſem illis? Ideo ſubiũgit Dominus: *ſecundũ verò opera eorũ nolite facere*: quia in doctrina ſunt ſequendi, nõ in vita. Tertiò ſubiũgit ſex vitia mercenariorũ, ſcilicet tranſgreſſionẽ, crudelitatẽ, remiſſionem, vanã gloriã, crapulã, honoris & gloriæ ambitionem. Porrò de trãſgreſſione legis eos redarguit, quũ dicit: *Dicunt enim, & nõ faciunt.* De ſummo paſtore ſcriptũ eſt, Cœpit Ieſus facere & docere. Neq; enim ſufficit doctrina ſine vita. Si enim dicis & non facis, dicetur tibi: Quare tu ipſe hoc quod præcipis, nõ facis? Quare prædicas nõ furãdum & furaris? Hinc ait Pſalm. Peccatori autẽ dicit Deus: Quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meũ per os tuũ? Tu verò odiſti diſciplinã, & proiecisti ſermones meos retrorſum. Hinc eſt quod baculus pontificalis in ſeipſum reflectitur: vt ſcilicet quod aliis prædicat, in ſe oſtendat. Rurſus nec ſufficit vita ſine doctrina. Vnde Propheta clamat: Væ mihi quia tacui. Et alius: Si non an-

Hæreticus ſedet extra doctrinam.

Ioan. 10.

Act. 1.

Rom. 2.

Pſal. 49.

Eſa. 6.

Ezech.3. nunciaueris,inquit,impio vt ab iniquitate ſua cõuertatur, ipſe quidẽ in iniquitate ſua morietur:quia nõ annuntiaſti ei: ſanguinẽ aũt eius de manu tua requiram. Heu fratres mei,quàm ſunt hodie rari veri Paſtores. Nã nos,ꝗ Paſtores plebis vocamur,tã in vita,quàm in doctrina claudicamus.Nã quãta differẽtia eſt inter paſtorẽ & ouẽ:tãta differentia debet eſſe inter vitã paſtoris,& vitã ſubditi:vt videlicet reſpectu excellẽtiæ paſtoris, ſubditi grex dicantur. Debet enim ſacerdos eſſe in populo velut lux in obſcuro, velut ſtella in throno, vt ad claritatẽ vitæ eius, cæteri viã
Mat.4. ſequãtur. Vnde & Dominus ait: Vos eſtis lux mundi,vos eſtis ſal terræ: vt ſcilicet per claritatẽ vitæ veſtræ,populus illuſtretur:Et per ſapientiã veſtrã inſulſi & idiotæ erudiãtur.Sedꝙ ſine gemitu dicere nequeo,nos qui debuimus, eſſe lux mũdi,facti ſumus tenebrę: & eſt ſicut populus ſic
Oſe.4. ſacerdos.In doctrina etiã claudicamus: tũ quia ſumus pigri ad prædicandũ, niſi nõ attenderimus tẽporale emolumẽtũ:tũ quia perſonas accipimus,durius pauperes increpantes,& potentũ vitia vel palpantes vel tacentes. Et hoc vnde fratres,niſi quia pauperes cõtemnimus, & potentes formidamus: cadẽtes hinc à charitate,illinc à iuſtitię rigore? De crudelitate verò Phariſæos arguit,cùm ſubdit: *Alligãt enim onera grauia importabilia, & imponũt in humeros hominũ.* Quod grauia imponũt,auſteritatis: ꝙ importabilia, crudelitatis & impietatis erat. Hoc faciunt etiam hodie quidam falſi paſtores,qui neſcientes cõpati infirmitatibus ſubditorum, alij imponunt onus,vt per totã vitã ſuam ieiunet in pane & aqua. Alij, vt ſemper in cilicio & cinere ſuper terram recumbet. Alij,vt ſemper nudo pede exulet.Alij,vt omnia relinquat,& heremum intret. Quæ infirmi importabilia reputãtes,quaſi de venia deſperãdo, omnem deſerunt ſatisfactionẽ, & in peccatis permanent. Scriptum eſt enim, Aſellus ſequens matrem nimis oneratus diuertit. Non autem attendunt qui hoc faciunt,quod Samaritanus ſauciato adhibuit oleum & vinum. Oleum
Gal.6. miſericordiæ, & vinum correctionis. Vnde & Paulus, Si præoccupatus,inquit, fuerit homo in aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis inſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis: conſiderans teipſum ne & tu tenteris. Alter alterius

onera portate,&ſic adimplebitis legē Chriſti. Bonus ergo Paſtor accedat ad peccatorē more Samaritani, & miſericordia moueatur ſuper eū. Cum infirmatur per cōpaſſionem, poſtea infundat oleū, cōſolando & veniam promittendo. Tertiò infundat vinum, modeſtè corrigēdo. Quartò eum ſubleuet in iumentum ſuum, eius onera portado per orationes, ſacrificia, & oblationes: Vt imitetur illum verū Paſtorem qui languores noſtros ipſe tulit,& peccata noſtra ipſe portauit. De nimia remiſſione Phariſęos redarguit, cū ſubdit: *Digito autē ſuo nolūt ea mouere.* Quaſi dicat: grauiora mandata, quæ alijs imponūt, ipſi nec in minimo aggredi volūt: Et ita cùm in alijs ſæuiant, ſibi nimis indulgent. Cùm ecōtrario officium boni Paſtoris ſit, vitiis ſuis nunquam indulgere, ſed ſe aſperius iudicare & tractare: & aliis indulgentiorē eſſe. Multum in hoc fratres mei, quotidie peccamus: qui aliis grauiora onera ſatiſfactionis imponētes, nos remiſſe tractam': aliorū vitia iudicamus, & noſtra excuſamus. Aliis dura & longa ieiunia imponimus: & nos cōmeſſationibus & ebrietatibus vacamus. Aliis caſtitatē præcipim', & nos renibus indulgemus. Alios veſtiri cilicio, & iacere in ſacco & cinere pręcipimus, & nos mollibus veſtimur, & in mollitia recubamus. Alios omnia relinquere & pauperibus erogarę monemus, Et nos auari in terra theſauriſamus, faciētes duplex iudiciū, aliud proximo, aliud nobis. Et quod in aliis damnamus, in nobis excuſamus: cū ſcriptū ſit. Statera & ſtatera, pōdus & pondus, vtrūq; abominatio eſt apud Deū. De vana gloria eos redarguit cùm ſubdit: *Omnia ſua opera faciūt vt videantur ab hominibus.* Sed ſicut alibi dicit dominus, receperūt mercedē ſuam, laudē ſcilicet humanam quam quęſierūt. Faciunt certè & boni paſtores aliquando bona in publico corā hominibus, ſed inde nō quęrūt gloriā ſuam, ſed Dei, & vtilitatē proximi. Iuxta quod Dominus alibi præcipit, Sic luceant, inquit, opera veſtra coram hominibus, vt glorificēt patrem veſtrum qui in cœlis eſt. Deinde in quibus Phariſæi quærebant vanam gloriam, exponit cum ſubdit: *Dilatant enim phylacteria ſua, & magnificāt fimbrias.* Præceperat ſiquidem Dominus in lege, Habebis præcepta mea tanquam aliquid ſemper appenſum ante ocu-

Officium boni paſtoris.

Prou. 20.

Mat. 5.

Mat. 6.

los tuos. Huic literæ Phariſæi adhærentes, ſcribebant decem mandata in pictatiolis, & in fronte ſua ſuſpendebāt, vt præ cæteris, legis obſeruatores viderentur. Vnde & hęc pictatiola vocat hic philacteria: à philaſſe, quod eſt obſeruare. Præceperat etiam Dominus fieri fimbrias in angulis veſtimentorum: vnde & eas Dominus habuit in veſtimentis, de quibus Emorroiſſa vnam legitur tetigiſſe. At Iudæi amatores vanæ glorię faciebant ſibi grādiores fimbrias, in quibus ſpinas ligabant: ad quarum punctionem, legis diuinę recordarentur. His ſimiles pleriq; noſtrū ſunt hodie fratres mei, qui vt videātur ab hominibus, religioſius ſe veſtiunt, parcius viuunt, pſalmos frequentius murmurāt, prolixius orant, genua crebrius flectunt, in choro primi incipiūt, & extremi finiūt. Sed quotquot tales ſunt, proculdubio miſeri ſunt: qui pro vento fauoris, præmiū vendūt virtutis: miſeri in hoc ſeculo, miſeriores in futuro. De crapula eos reprehendit cū ſubdit, *Amās enim primos recubitus in cœnis*. Ac ſi apertè dicat: ideò volūt videri glorioſi, vt honorētur ab hominib⁹, & inuitatione & priori & ampliori epulatione. Tales ſumus & nos fratres mei hodie, vnde dolendū eſt, qui gaudemus quando principes & potētes nos inuitāt, nos in primo loco collocāt, nobis varia fercula & vina apponūt. Medullā terrę comedimus, comeſſamur & inebriamur vino, in quo eſt luxuria, paupere foris famæ & ſiti pereūte. Porrò bonus paſtor nunq̃ extra domū ſuā eat manducandū, tantū gratia comedendi, pręter quā gratia aliis proficiendi, vt inuitatores ſuos, à quibus paſcitur corporaliter, paſcat ſpiritualiter. Declinet autē in ſede ſuperbiā, in cibo ſaturitatē, in potu hilaritatē, in verbo leuitatē, vt ſuos ædificet cōuiuas, nō ſolū verbo, ſed etiā grauitatis exēplo. De ambitione eos redarguit, cū ſubdit: *Et primas amant cathedras in ſynagogis*. Heu quantū excreuit hodie hæc ambitio prelationū inter nos: Ambiūt fieri magiſtri, antequā didicerint eſſe diſcipuli: ante præcipere, quam obedire. Alij ſimulāt ſanctitatē: Alij principibus ſeruiunt: Alij congregant pecunias: Alij frequentant curiam: vt quā meritis nō aſſequuntur, hypocriſi, pretio, violentia, prece aſſequantur, cathedrę dignitatem. Sed intelligat ſe non eſſe epiſcopū, qui mauult præeſſe quā prodeſſe.

deſſe. Nemo præſumat defendere ambitionē ſuā illo Apoſtoli dicto: Qui epiſcopatū deſiderat, bonū op' deſiderat. *1. Tim. 3.* Opus enim dicit: nō honorē, opus, nō opes: laborem, nō requiē: miniſteriū, nō, dominatū: ſolicitudinē, nō gloriā: aliorum onera portare, nō portari: quærere non quæ ſua ſunt, ſed quę Ieſu Chriſti. Qui ergo ita epiſcopatū deſiderat, bonū opus deſiderat. *Epiſcopatus quomodo deſiderandus.* Sed quàm rarus eſt hodie talis fratres chariſſimi, quin potius ferè omnes oſtendunt cùm ad dignitatē perueniunt, qua intentione eam ambierunt: malè aſcendunt, peius viuunt. Aſſumunt ſibi numerum ęquorū, vt iam non videantur Epiſcopi, ſed tyranni. Præmittunt in quadrigis & ſummariis multam & pretioſam ſuppellectilem, quaſi caſtra tranſportarent. Incedunt trabeatis frenis, & ędificiis deauratis. Nō eſt modus veſtibus, non cibariis, non palaciis, nō argenteis ſcutellis, & cyphis aureis. Elati in cathedra, obliuiſcuntur ſe eſſe mortales, diuitum perſonę aſſumuntur: pauperes abiiciuntur ordines eccleſiæ & iuſtitiæ venundātur: & quæ carè mercati ſunt, carius vendere cōcupiſcunt. Lectio & contemplatio contemnitur, & lucroſæ cauſæ agitantur. De vana gloria iterum eos reprehendit, cùm ſubdit, *Amant ſalutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi.* Cùm diabolus opera quorundam nec in principio operis, nec in executione per intentionē vanæ gloriæ vitiare potuerit, poſtea per oblationem fauoris & laudis eos aggreditur, iuxta illud quod Domin' ſerpēti dixit, Et tu inſidiaberis calcaneo eius. *Gen. 3.* Inducit ergo eis adulatores, à quibus ſalutātur, beatificātur, & decipiuntur, iuxta illud Eſaię, Popule meus, qui te beatum dicunt, ipſi te decipiunt. *Eſa. 3.* Quamuis enim exterius rubeant, & indignos laude ſe dicant, tamen interius anima ad laudem lætatur & delectatur, & ita maculatur. Pugnā quippè vanæ gloriæ nemo aduertit, niſi qui ei bellum indicit, & qui eam ſubtiliter inquirit. Quartò prohibet Dominus diſcipulis, ne Phariſęos imitentur, cùm ſubdit. *Vos autē nolite vocari Rabbi.* Aliud eſt fratres mei vocari, aliud velle vocari Rabbi. Velle vocari Rabbi, ſemper eſt ambitioſi & glorioſi: Vocari verò, eſt tam boni quā mali. Sed bono magiſtro nō nocet vocari magiſtrum, imò prodeſt Cùm enim vir bonus audit ſe magiſtrum vocari, hinc in-

telligit neceſſitatẽ ſibi indictã: vt quod dicitur nomine, ſit & re. Hinc ſtudet & laborat verbo & exemplo ſe verũ magiſtrũ aliis exhibere. Peruerſo verò magiſtro nocet, ſi vocetur magiſter. Nam cùm audit ſe vocari magiſtrũ, magis alij credit quàm ſibi: & inde inſtigatur nõ ad ſeipſum corrigendũ, ſed magis ad ſuperbiẽdum. *Omnes enim*, inquit, *fratres eſtis*. Ac ſi dicat, licet officio & excellẽtia ſitis aliis magiſtri, tamẽ per charitatẽ & humilitatẽ ſubditos vobis coęquãtes, magis fratres quàm magiſtri velitis vos appellari. Nec putetis fraternitatẽ ſpiritualẽ, quæ eſt inter vos, eſſe minorẽ carnali fraternitate. Nulla quippè eſt carnalis fraternitas in reſpectu ſpiritualis. Vnde & ſubdit. *Et Patrẽ nolite vocare vobis ſuper terrã: vnus eſt enim Pater veſter qui in cœlis eſt*. Homo enim dicitur pater filij, non quia eũ creet, ſed quia generationis eius tantũ eſt miniſter. Deus verò ipſe eſt creator corporis & animæ: ipſe eſt auctor generationis tã primę quàm ſecũdę, ipſe nutritor, doctor, & ſaluator. *Nec vocemini magiſtri: quia magiſter veſter vnus eſt Chriſtus*: q ſolus oẽs docet, & ſine quo nullus docetur. ipſe enim eſt magiſter & auctoritate & officio. Ipſe docet exterius & interius. Exterius verbo & exẽplo: Interius inſpirãdo. Niſi aũt ſit intus q doceat, in vanũ lingua doctoris laborat. homo enim tãtũ miniſterio exteriori magiſter dicitur. *Qui maior eſt*, inquit, *veſtrũ erit miniſter veſter*. Ac ſi apertè dicat: nõ erit cõtẽtio inter vos de magiſterio, ſed de miniſterio, nõ de prælatione, ſed de humilitate. Sicut enim filius Dei venit in hũc mundũ, nõ vt ei miniſtraretur, ſed vt ipſe oĩbus miniſtraret, & animã ſuã prò oĩbus poneret: Sic debet aliquis ad officiũ paſtorale accedere, nõ vt ditetur: nõ vt honoretur: nõ vt ei miniſtretur, ſed potius vt ipſe miniſtret, & animã ſuã ponat pro ſubditis animabus. *Nã qui*, inquit, *ſe exaltat*, tẽporaliter: *humiliabitur* æternaliter. Nos ergo fratres chariſſimi, ſequẽtes verũ & ſummũ magiſtrũ, quęramus in hoc ſeculo, nõ ditari, nõ honorari, nõ delectari, nõ miniſtrari, ſed potiꝰ miniſtrare, docere & prodeſſe, cũ paupertate, cũ humilitate, cũ patiẽtia & labore, quatenus in cœleſti regno mereamur ditari, honorari & delectari. Per Dominũ noſtrũ Ieſum Chriſtũ, qui cũ Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA XIX. POST TRINITAT.

Renouamini ſpiritu mẽtis veſtræ, & induite nouũ hominẽ qui ſecundũ Deũ creatus eſt, in ſanctitate, & iuſtitia veritatis, &c. In hac lectione fratres chariſſimi, nos hortatur Apoſtol. ad nouitatẽ innocẽtis vitæ. Et hoc modo. Primò monet nos mutari de malo in bonum: ſecũdò ponit partes vetuſtatis, quas fugere debemus, & opera nouitatis, quę facere debemus. Primò igitur monet nos mutari de malo in bonũ, cùm dicit. *Renouamini, &c.* Porrò renouatio fit quãdo vetuſtas exuitur, & nouitas amiſſa recuperatur. Nos aũt fratres, fuimus noui formati in Adã: ſed ipſo peccãte, cum ipſo incidimus in vetuſtatẽ. Sanè ꝙ nouũ eſt, purũ, firmũ, & forte eſt. Quod verò vet⁹ eſt corruptũ, infirmũ, & debile eſt. Eſt autẽ Adã creatus nouus: quia purus: quia firmus: quia fortis. Purus ſine peccato, firmus ad reſiſtendũ vitio, fortis ad perſeuerãdũ in bono. Sed quia ſpõte peccauit, vetuſtatẽ incurrit, factus impurus, infirmus, & debilis. Impurus quia corrũpitur vitio: infirmus ad reſiſtendum vitio. Quia enim cùm euitare poſſet peccatũ, noluit, inflictũ eſt, vt cùm velit, nõ poſſit. Debilis etiã fuit ad bene agendũ, ꝑ ſe enim benè agere nõ poteſt, niſi gratia Dei adiutus. Dicitur igitur Adã vetus homo. Vetuſtas eius eſt illa corruptio & infirmitas, q̃ peccãdo incurrit: quæ languor naturæ, ſiue ſtimulus carnis, ſiue pronitas ad peccandũ vocatur. Hęc eſt originale peccatũ. Hoc etiã peccãs peccatũ dicitur, quia per eã velimus nolimus, peccamus. Propter hãc exclamat Apoſtol. infelix, inquit, ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Ieſum Chriſtũ. Chriſtus verò ecõtrario dicitur nouus homo: quia nõ ex cõcupiſcentia cõceptus eſt; ſed ex Spiritu ſancto. Et purus, firmus, & fortis creatus eſt, & permãſit. Et eius innocẽtia, & ſanctitas nouitas appellatur. Oẽs igitur ſicut naſcimur ex corrupta maſſa Adę, ita naſcimur ex corrupto corrupti: ex vetere veteres: ſed per gratiã noui hominis Chriſti renouamur, dũ in fide & baptiſmo eius, originale peccatũ nobis dimittitur, & innocẽtia nobis cõfertur: & iuxta Apoſtol. de die in diẽ magis ac magis renouamur, cùm magis ac magis Chriſtũ imitando, in ſanctitate proficimus. Hac nouitate Apoſtol. renouatus

Ephes. 4.

Quomodo fit renouatio.

Rom. 7.

Gal. 2.

nouatus ait, viuo ego, iam nō ego, viuit autē in me Chriſtus. in quo autem hęc renouatio, & quomodo, & per quē fiat, & ex quibus cōſiſtat, ſubſequenter oſtendit Apoſtol. In quo fiat oſtendit cùm ait. *In ſpiritu mētis veſtra*, id eſt, in ſpiritu & mente veſtra: Per ſpiritum, inferiorem vim animę, id eſt, ſenſualitatē: & per mentem, ſuperiorē intelle-

Senſualitas. ctū intelligens. Eſt autem ſenſualitas illa vis animæ, quæ per officinas corporis, corporalia cōprehendit. Monet igitur nos Apoſtolus vt in ſenſualitate noſtra, innouemur, vt ſenſus noſtri nō exārētur vt prius ad vetera, ſed potius ad opera noui hominis facienda. Vt ſcilicet oculus nō videat tēporalia ad cōcupiſcendùm, ſed potius ad cōtemnendū: & pauperes nō ad ſpernendū, ſed potius ad cōpatiendū. Aures non audiant illicita, ſed ſacra Domini verba. Nares nō oderēt meretricales odores, ſed potius ſpiritualiū virtutū ſuauitatem. Geſtus nō irretiatur lenociniosis ſaporibus, ſed ieiunio, & omni verbo ꝙ procedit de ore Dei. Tactus nō delectetur illicito cōtactu, ſed caſtimonia. Intellectum quoq; præcipit innouari, vt iam nō ſtudeat in malitiis, in dolis, in fraudibus, in malis cōſiliis, & malis artibus, ſed potius in ſpiritualibus ſtudiis, & in ſanctis lectionibus. *In ſapiētia Dei*, in cōtemplatione cœleſtium: vt ita imago Dei in nobis deformata reformetur. Quomodo verò hæc reformatio fiat, oſtendit cùm ait. *Et induite nouū hominē*, id eſt, nouitatem noui hominis Chriſti: vt ſcilicet quantum poſſumus, ſimus innocentes: ſicut ipſe innocēs eſt: ſimus ſancti, ſicut ipſe ſanctus eſt: ſimus miſericordes, ſicut ipſe miſericors eſt: & quantū ipſe dederit, ſimus eius imitatores. Per quem autem fiat hæc renouatio, oſtendit cū ſubdit, *qui ſecundū Deū creatus eſt*, id eſt, nouitas eius ſecundū Deum creata eſt. Ac ſi diceret: Hęc nouitas nō po-

Apoc. 21. teſt eſſe in nobis ex nobis, ſed ex eo qui ait, Ecce noua facio omnia. Quam nouitatē mentis propheta petēs à Deo

Pſal. 50. ait, Cor mūdum crea in me Deus, & ſpiritū rectum innoua in viſceribus meis. Sed & nos fratres mei, qui nihil ex nobis, niſi peccatū habemus, oremus cū gemitu, oremus quotidie cū lachrymis & ſuſpiriis, oremus inquam cum Propheta, vetuſtatem peccati, aufer à me Domine, & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis. Ex quibus verò

hæc

hæc renouatio conſiſtat, oſtendit cùm ait, *in ſanctitate & iuſtitia veritatis*. In ſanctitate in nos, & in iuſtitia in proximos: & vt tã ſanctitas quàm iuſtitia ſit veritatis: & veritate ſcilicet operis, & veritate finis. Sunt enim (vnde dolendum eſt) quidã ſimulatores, qui nec ſancti, nec iuſti ſunt opere, ſed ſimulant. Alij verò, & ſi opera ſanctitatis vel iuſtitiæ habeant, tamẽ in fine degenerant, cũ de eis gloriam ſecularẽ expectant. Sequitur pars ſecunda, in qua ponit Apoſt. partes vetuſtatis, quas nos fugere docet: & partes nouitatis, quas nos ſequi iubet, dicẽs: *Propter quod abiicientes omne mẽdaciũ, loquimini veritatẽ, &c.* Tres partes vetuſtatis ſunt: vetuſtas oris, vetuſtas cordis, vetuſtas operis. Tres quoq; econtrario partes nouitatis ſunt: nouitas oris, nouitas cordis, et nouitas operis. Vetuſtatẽ igitur oris nos præcipit abiicere, cũ ait, *propter quod abiicientes omne mendaciũ*. Eſt autẽ mendaciũ falſa ſignificatio vocis cum intentione fallendi. Mẽtiri verò dicitur, quaſi contra mentẽ. Iuxta illud, Labia doloſa ex corde, & corde locuti ſunt, .i. ex duplicitate cordis. Sunt aũt ſex ſpecies mendaciorũ. Primùm eſt, ꝙ prodeſt & nemini nocet, vt quãdo aliquis mentitur, pro vita alterius cõſeruanda. Secundũ eſt, ꝙ nec prodeſt nec obeſt, vt quando iocando quis mentitur. Tertium eſt, ꝙ alicui prodeſt, & alicui nocet: vt quando mentitur vẽditor emptori. Quartũ eſt, ꝙ alicui nocet & nulli prodeſt, vt quando aliquis vult decipere inimicum ſuum. Quintũ eſt, quod fit ſola libidine mentiẽdi, quod mirum peccatũ eſt. Sextum eſt mentiri in veritate fidei, quod eſt hæreticorum. Comprehenduntur autẽ ſub mendacio detractio, adulatio, ſuſurratio, incuſatio: Quæ & ſi quandoque habeant vitæ veritatem, quia tamen malo fine dicuntur, mendacia ſunt. Eſt autẽ omne mendacium fugiendũ: Vnde & hic ait, *proiicientes omne mendaciũ*. Et Propheta, perdes, inquit, omnes qui loquuntur mendacium. Nemini igitur licet mentiri. Licet tamẽ ei verum tacere, vel modali propoſitione, malitiam eludere. Epiſcopus quidam vt refert beatus Aug. nomine & fide firmus, quendam reum apud ſe abſcondit. Qui cùm quæreretur, ait. Non licet mihi nec prodere, nec mentiri. Tractus ante regẽ Gentilem, cùm in hoc ipſo vſque ad mortem perſeueraret, factus eſt

Mendaciũ quid.

Pſal. 11.

Multiplex mẽdacium.

Pſal. 5.

mirabilis in veritate & iuſtitia: liberatur gratia eius etiam reus. Ecce fratres quomodo veritas & iuſtitia etiam apud infideles habentur admirabiles. Propoſitione verò modali inquirētē eludere licet: vt cū quærit gladiator, vbi eſt ille? Reſpondemus. Neſcio, ſubintelligentes, tibi. Tales enim

Eſa. 38. locutiones in ſacra ſcriptura inuenimus, vt ibi, Morieris tu & nō viues, ſubintelligitur enim niſi fleueris. Hæc eſt duplicitas quæ neminē decipit, ſed potius iuuat. Ad nouitatem verò oris nos inuitat Apoſt. cū ſubdit: *Loquimini veritatē vnuſquiſque cū proximo ſuo*. i. cū omni homine. Veritas enim eſt vera ſignificatio vocis cū fine debito: & vera quidē eſt ſignificatio, quando quod corde concipitur, voce ſignificatur, quomodocunque ſe habeat rēs. Inde eſt quod Paulus, quando promiſit ſe iturum ad Corinthios, quia vt mente habebat, ita locutus eſt, verū dixit, quamuis non iuerit. Et econtra, ſi quis dicat cōtra mentē ſe aliquid facturum, & poſt illud faciat: tamen quia contra id quod ſentiebat, dixit, mentitus eſt. Si autē & quòd ſentit, dicat: ſed non ſine debito, id eſt, nō propter Deum, mendax eſt. Hinc eſt quod teſtis, ſi verum teſtificetur propter pecuniā, mendax eſt. Ecce fratres, vnde dolendū eſt, quàm rari ſunt hodie veraces: quoniam & ſi ſunt aliqui qui dicant, quod ſentiunt: tamen ferè oēs non ad Deum, ſed ad temporalem finem intentionē dirigunt. Quòd verò adiunxit Apoſtolus, *quoniam ſumus inuicem membra*, ita intelligēdum eſt: Omnes fideles ſumus mēbra Chriſti: & debemus nos tanquā membra coadiuuare. Cū ergo frater fratri mentitur, quid aliud quàm ſiniſtra mentitur dexteræ? Et cùm ſiniſtra dexteræ mentitur, quid aliud eſt quàm cōtra ſe operatur? Ita eſt proculdubio fratres mei, quicunq; mentitur alij, primùm nocet ſibiipſi. Vetuſtatem verò mentis abiicere, & nouitatem induere nos monet, cùm ſubdit. *Iraſcimini & nolite peccare*. Quòd hìc Apoſt. de ira dicit, de cæteris paſſionibus, ſiue perturbationibus mentis intelligit, quę ſunt timor & triſtitia, cupiditas & gaudiū, ira & odiū, Hæ verò paſſiones naturales ſunt, & à bonis benè vtuntur, & à malis malè. Qui enim timet offendere Deum benè timet. Et qui offenſo triſtatur, benè triſtatur. Et econtra, qui timet ne nō poſſit ſuam malam implere voluntatem,

tem, malè timet. Et qui triſtatur, quia non impleuit, malè triſtatur. Similiter qui iraſcitur contra peccatum ſuum vel alienum, benè iraſcitur. Hortatur igitur nos Apoſtol. (ſed præpoſtere) induere nouitatē mentis, cùm ait, *iraſcimini*, ſubaudis contra vitia. Hortatur & nos abiicere vetuſtatem mentis cū ait, *Nolite peccare*, ſubaudis per iram, vel alium mentis motū. Vel certè (vt quidam volūt) primus motus iræ, qui in noſtra poteſtate nō eſt, permittitur nobis cū dicitur: *iraſcimini*. Ira verò poſt illum motū, tāquā graue peccatum prohibetur, cū dicitur, *nolite peccare*. *Sol*, inquit, *nō occidat ſuper iracundiā veſtrā*. Hoc vel ad literā legitur, vt ſcilicet tā breuis ſit ira ꝙ vſq; ad occaſum ſolis nō perduret. Vnde in vitis patrū legimus de duobus, quorum alterum ſol nunquā viderat iraſcentē: alterum nunquam viderat comedentem. Vel ſol. i. charitas Dei & proximi, non occidat in cordibus veſtris, propter nimiam iracundiā: vt ſcilicet ita iraſcamur contra vitium fratris, quòd charitatem eius naturæ debitam non amittamus. Cùm enim ſuperat ira, charitatem mētis perturbat, vt iam nō poſſit diſcernere quid deceat. Vnde Poeta, Ira, inquit, breuis furor eſt, *Et Salomon* Ira, inquit, viri iuſtitiā Dei non operatur. Liptotes eſt. i. operatur iniuſtitiam. Non enim nouit iuſtè iudicare, quē ira conturbat. Propterea cū Theodoſius imperator ex impetu iræ, pluſquam decem millia hominum occidi iuſſiſſet, reprehenſus à beato Ambroſio, dedit legē vt de cætero cùm Imperator vel iudex contra aliquem reū eſſet commotus, non ſtatim eum iudicaret, ſed per triginta dies eſſet reus in cuſtodia, vt mitigatus animus iudicis, tunc melius poſſet iudicare. *Nolite*: inquit, *locum dare diabolo*. Qui dat locum peccato, dat locum diabolo. Sicut qui dat locū virtuti, dat locum ſpiritui ſancto. Vetuſtatē operis nos præcipit Apoſt. abiicere cùm ſubdit. *Qui furabatur iam non furetur*. Per furtū intelligens & rapinam, & dolū & fœnus, & oēm exactionem. De quibus idem alibi, Ne quis circūueniat vel ſupergrediatur in negotio fratrē ſuū: quoniam vindex eſt Dominus eorum qui talia agunt: Si enim fratres mei damnatur qui nō dat propria: quid fiet de eis qui rapiunt aliena? Nouitatem verò operis nos præcipit aſſumere, cùm ſubdit: *Magis autem laboret vnuſquiſque* 1. Theſ. 4.

quiſque manibus ſuis quod bonũ eſt. i. honeſtam & vtilem operationẽ, per q̃ accipit quodlibet genus laboris, vel artis honeſtæ, vt agriculturã, ſutoriam, fabrilem, & cæteras huiuſmodi artes, de quibus poteſt aliquis ſibi & alijs honeſtè prouidere. Quod fratres mei, contra quoſdã eſt, qui otioſe & curioſè viuentes, ad manus ſemper reſpiciũt alienas: Non attendentes ſe plura inde vitia incurrere, videlicet otioſam deſidiã, & inexcuſabilem mendicitatem, turpem impudentiã, atq; debitam alienorũ peccatorum ſupportationem. Contra quos Apoſt. ait, Qui nõ laborat, nõ
2.Theſ.3. manducet: & lex Imperatorum præcipit vt fortes mendicantes ſeruituti mancipentur. Ecõtrario fratres mei, quã honeſtus eſt modus viuẽdi labore manuali, ſi iuſtè fiat & recta intentione, & cùm multa bona habeat in ſe. Primò, quia de ſuo iuſto labore viuit. Secundò, quia debitas oblationes de ſuo, Deo reddit. Tertiò, quia habet vnde poſſit peccata redimere. Quarto, quia iuxta q̃ dicitur, hic habet vnde tribuat neceſſitatem patienti. Hanc igitur fratres chariſ. triplicẽ oris, cordis & operis nouitatem habere ſtudeamus: vt noui hominis Chriſti noua membra eſſe mereamur, ipſo largiente, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA XIX. POST TRINITAT.

Mat.9. *AScendens Ieſus in nauiculã, transfretauit, & venit in ciuitatẽ ſuã.* Iuxta literam fratres chariſ. oſtendit Dominus in hac S. Euãgelij lectione, ſe & veram humanitatem, & veram diuinitatẽ habere. Et veram quidem humanitatem ſe habere demõſtrat, dum more hominũ nauem aſcendit & transfretat, & patriam terrenam viſitat. Poſſet quidẽ omnipotens & ſummus Dominus, vtpote cui vniuerſa famulantur elemẽta, mare diuiſiſſe, vel ſuper aquas, ſicut aliquando fecit, ſiccis pedibus ambulaſſe: ſed aſſumptæ humanitatis vera in ſe demonſtrare voluit argumẽta. Cùm enim legimus Chriſtum eſuriiſſe, ſitiiſſe, fatigatum fuiſſe, nauis vehiculo transfretaſſe, patriam & parentes habuiſſe, credimus eum verè noſtram humanitatem & infirmitatem ſuſcepiſſe. Cæterum quoniam tam de diuinitate quã humanitate eius eramus inſtruendi, nec ſuper aquas vadit vt Deus, nunc naue transfretat vt homo, nunc de

paucis

paucis panibus multa millia paſcit vt Deus, nunc eſurit & ſitit vt homo, nunc alios ſanat vt Deus, nūc patitur vt homo. Veram verò ſe habere diuinitatem hic demoſtrat in quatuor: Primò in alterius fidei cognitione. Vnde & hic dicitur, *videns Ieſus fidē illorū.* Poſſent quidem nō ex fide, ſed potius ex tentatione & deriſione ei paralyticū curandum offerre, ſed Dominum qui ſcrutatur renes & corda, fallere non potuerunt. Secundò in peccatorū dimiſſione. vnde & dicit, *Confide fili, dimittuntur tibi peccata tua.* Vbi notandū eſt fratres mei, quoniā non ait Euangeliſta. Videns fidem paralytici, ſed fidē illorum qui eū offerebant. Si ergo tantū valuit paralytico fides aliena, vt mēte & corpore ſanaretur, quantum putatis valet vnicuiq; fides propria? Sed dices, Nunquid homini infideli Chriſtus peccata dimiſit? Nequaquā. Sed Dominus propter fidem offerentium, fidē Paralytico inſpirauit: & ita credenti peccata dimiſit. Tertiò ſe veram diuinitatē oſtendit habere, in alienarū cogitationum cognitione. Vnde Scribis intra ſe dicentibus, hic blaſphemat, dixit: vt quid cogitatis mala in cordibus veſtris? Quartò in paralytici per ſolū imperium curatione. Sunt enim fratres mei hic quatuor: ſcilicet cognitio alterius fidei, peccatorū dimiſſio, alienarū cogitationū inſpectio, ſolo nutu facta ſanatio, ꝓpria ſolius Dei. Quæ tamē per miniſtros, quādo vult vt auctor operatur. Sed quoniā prima tria inuiſibiliter, operaturus erat, ideo per quartū viſibile ſignū ea cōfirmat. Vnde & dixit, *Vt autē ſciatis quod filius Dei habet poteſtatē in terra dimittendi peccata*, ſubaudis & cognoſcēdi fides & cogitationes cordiū: Ecce vobis hoc per viſibile ſignū demōſtro. Vnde & ſubdit Euangeliſta, *Tunc ait paralytico, Surge, tolle lectum tuū, & vade in domū tuā. Et ſurrexit, et abiit in domū ſuā.* Iuxta tropologiam verò erudimur in hac lectione in quatuor. Primò enim in hoc ꝙ Dominus nauem aſcendens, transfretauit, & venit in ciuitatem ſuā: erudimur exēplo eius, vt nos quoq; nauiculā aſcendamus, & ab huius mundi exilio ad æternā transfretemus. Nauicula quippè ſignificat ſanctam Eccleſiā, quæ quāuis in hoc ſeculo malignis ſpiritibus infeſtetur, quamuis tribulationum vndis cōcutiatur, quamuis nunc per proſperitatem eleuetur, nūc per aduer-

aduerſitatem penè ſubmergatur, tamē deo regente, & ſpiritu ſancto impellente, eos qui in ea ſunt per fidei & charitatis vnitatem, ad portū ſalutis æternæ tranſportat. Sed quod ſine gemitu dicere non poſſum, plures ſunt hodie, qui cùm in eccleſia videātur eſſe numero: extra ſunt, merito plures, qui nolunt ad illā patriā transfretare: ſed potius in huius mundi naufragio amant manere, & nollent pręſentē finiri miſeriam, ſed ſemper hîc durare. Plures etiā qui (quod grauius eſt) ipſam eccleſiæ nauiculam qua poſſent transfretare, hęreſibus, cōtentionibus, inſidiis, & perſecutionibus perſequuntur & ſcindunt, & quantū in ipſis eſt ſubmergunt: ſed ipſi vt meruere ſubmerguntur. Nauicula verò cū fidelibus ſuis ad portum ſalutis applicatur. Transfretemus ergo fratres, ſpe & deſiderio, & tendamus

Ephe.2. in ciuitatē noſtram: noſtrā vtiq;, quoniā vt ait Apoſt. Iam non ſumus hoſpites & aduenæ, ſed ſumus ciues ſanctorū, & domeſtici Dei: hæredes quidem Dei, cohæredes autem

Rom.8. Chriſti. Secundò verò, quia nō ſolū ſalutem noſtram, ſed etiam proximorum quærere debemus: inſtruimur ab eis qui Paralyticum in lecto iacentē Domino ſanandū offerebant: vt nos quoq; infirmis, ſiue mente ſiue corpore, & cōpatiamur: & eos domino ſanādos per orationē & deſiderium offeramus, Nō ſimus de numero illorum, qui quaſi ſaxei vel ferrei eſſent, ſuper afflictiones & dolores proximorū, nulla cōpaſſione mouentur, ſed potius imitemur illū, de quo loquimur Ieſum Chriſtum, qui viſceribus miſericordiæ ſemper affluit ſuper infirmos & peccatores: ſi-

Eſa.53. cut de eo per Prophetā dicitur, Verè lāguores noſtros ipſe tulit, & peccata noſtra ipſe portauit. Imitemur etiā imita-

1.Cor.9. torē eius Paulum, qui de ſe dixit, factus ſum infirmis, infir-

2.Cor.11. mus, vt eos lucrifacerem. Et alibi, Quis infirmatur, & ego nō infirmor? Tertiò quoq; in hoc Dominus reſpexit ad fidem offerentiū Paralyticū, inſtruimur quod ſi pro nobis & aliis ſupplicantes à Domino exaudiri volumus, fidem perfectam. i. per charitatem operātem habere ſtudeamus.

Galat.4. Impoſſibile eſt enim orationē vel aliud aliquid, ſine fide

Iacob.1. placere Deo, Vnde Iacobus, Si quis indiget ſapientia, poſtulet à Deo qui dat omnibus affluēter, & nō improperat. Poſtulet aūt in fide nihil hęſitans. Nam qui hęſitat, ſimilis eſt flu-

eſt fluctui maris,qui à vento circunfertur. Nõ æſtimet antem ille homo ſe aliquid accepturũ à Deo,Si ergo, nec ille qui ſupplicat,nec ille pro quo ſupplicatur,eſt Deo cognitus,quomodo audiuntur ? Scimus enim quia peccatores Deus nõ audit:Sed ſi quis eſt verus Dei cultor,hunc exaudit Deus. Quin potius ſi ille qui per infidelitatẽ vel impietatem ſuã eſt Deo odioſus, pro reo ſupplicare præſumit, nõ ſolum Deus nõ placatur,ſed etiã exacerbatur. Itaq; fratres mei, ſtudeamus per veram fidẽ nos notos & familiares Deo facere: vt ita locũ interceſſionis apud eum habere mereamur. Quartò etiã in hoc quod dominus paralytico, non ob fidem ſuam, ſed ob fidem offerentium peccata dimittit: oſtendit quantum locum intercedendi habeant fideles apud ipſum,nõ ſolùm pro ſe,ſed etiam pro aliis: & quantũ ipſe ſit pronus ad audiendũ preces eorũ, Vos ergo fratres,qui verè fideles eſtis, qui locũ familiaritatis & interceſſionis apud Deũ obtinetis,nolite diſſimulare vel negare auxilium interceſſionis veſtræ, reis & peccatoribus: qui etſi vos nõ petant,tamen vos pro eis petere nõ contẽnatis,talentũ vobis cõmiſſum non abſcondatis: ſed orate pro omnibus,orate pro ſingulis, quoniam Deus preces fidelium ſuorũ ſpernere non poteſt: ſed ob preces noſtras, nos qui in lecto torquentis conſcientiæ infirmi iacemus, qui paralytici.i.membris diſſoluti,& impotentes ſumus: qui nec benè velle,nec benè loqui, nec benè operari valemus,per miſericordiam ſuã ad benè agendum erigat: vt grabbatum.i.carnem infirmitatis noſtræ,poſſimus à vitio ſubleuare, & ad cœleſtẽ dominum ſupportare: quòd ipſe præſtare dignetur,qui cum patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA XX. POST TRINITAT.

Videte quomodo cautè ambuletis, &c. In hac lectione fratres chariſ. hortatur nos Apoſtolus vt cautè ambulemus viam mundanæ peregrinationis vt ita per eam ad æternam patriã peruenire mereamur. Sunt autẽ huius lectionis quatuor partes. Primò enim nos monet vt cautè ambulemus. Secundò, vt ab impedimentis temporalibus nos redimamus. Tertiò, vt non mundana, ſed ſpirituali ebrietati inebriemur. Quartò vt propter Chriſtum ſubiecti *Ephe. 5.*

cti nos inuicem ſupportemus. Monens igitur nos Apo. vt viā huius mundi ſapienter ambulemus, ait: *Videte quomodo cautè ambuletis*. Cautè fratres chariſſ. ambulat, qui ambulat quò debet, & qua via debet: & quō debet. Quò debemus, ambulamus, ſi ad æternā patriā toto deſiderio feſtinamus, vt ibi videamus Deū deorū in Sion: quoniā iuxta Apo. Nō habemus hic manentē ciuitatē, ſed futuram inquirimus. Semper ergo fratres, ad Chriſtū qui nos præceſſit, oculos erigamus, & qua via ipſe preceſſit, eū ſequamur. Oculi enim ſapiētis in capite eius. Via qua debemus ambulamus, ſi in fidei via de bono in melius proficimus. Non enim prodeſt fides ſine operibus habenti tēpus: nec opera ſine fide. Habent enim Iudæi & gentiles bona opera pietatis: ſed quia fide non habent, per ea ad æternā patriā peruenire nō valent. Habēt fratres mei, & aliqui falſi Chriſtiani viā fidei, ſed quia malè operantur, per viā fidei nō ambulant, imò reuertūtur. Nos ergo fratres, ſi per fidē ad Deū peruenire volumus, de bonis operibus ad meliora nos extendamus. Quomódo verò debemus, ambulamus, ſi rectè, ſi planè, ſi modeſtè ambulamus. Rectè, ſi nō declinamus ad dexteram per proſperitatē, nec ad ſiniſtram per aduerſitatē. Planè, ſi euitamus mōtes ſuperbiæ & præſumptionis, & valles triſtitiæ & deſperationis. Modeſtè, ſi nec nimis citò nec nimis lentè eamus. Qui enim nimis in principio feſtinat, ante tēpus laſceſcit & deficit. Quod faciunt quidam, qui in principio conuerſionis ſuæ tantum onus ſuſcipiunt, quod ante tempus ſit neceſſe eos deficere. Qui verò nimis lentè graditur, pigreſcit, & ad metam in tempore non peruenit. Quod faciunt qui vel parum, vel nihil in operando proficiunt. Nos ergo fratres, cū moderatione de minoribus ad maiora nos extendamus vt nunquā deficiamus: ſed vſque ad perfectum proficiamus. Sed quoniam ſunt quidam qui ſub prætextu eleemoſynæ ſe ingerunt ſollicitudinibus, & negotiis ſecularibus, ſubdit Apoſtolus: *Non quaſi inſipientes, ſed quaſi ſapientes.*

Heb. 13.

Non prodeſt fides ſine operibus.

Eſt autem hæc pars ſecunda, in qua Apoſtol. monet nos expediri & redimi à temporalibus ſollicitudinibus, quas quidā inſipienter amplectuntur, dicentes ſe hoc facere vt habeant vnde erogent pauperibus. Sed Apoſt. vult ſeruos

Dei eſſe expeditos, Vnde ipſe alibi ait: Nemo militans Deo implicat ſe ſecularibus negotiis. Vnde & hic ſubiungit, *Redimentes tempus quoniam dies mali ſunt*. Tempus redimit, qui vt tranquillè & pacificè tranſire poſſit, etiam de ſuo derelinquit. Vnde idem Apoſt. Corinthios reprehendens, quia in iudicio contendebant, ait: Quare nõ magis iniuriam patimini? Et Dominus in Euangelio: Si quis, inquit, vult tecum contendere & tunicam tollere, da ei & pallium. Et alibi: Si quis quòd tuũ eſt, tulerit, ne repetas. Hoc tamen eſt conſilium non præceptum. Nam omni homini licet ſua repetere, ſed nulli cum contentione. Sub iudicio verò ſua repetere, licet minus perfectis: magis verò perfectis, non licet. Diuinum ergo conſilium eſt, vt ne aliquando in contentionem decidamus, contendenti cedamus: & etiam quod noſtrum eſt fratres mei, dimittamus. *Quoniã*, inquit, *dies mali ſunt*, nõ in ſui eſſentia, ſed in prauè vtentium malitia: qui eos quos in via huius mũdi cernunt diuitiis honoratos perſequuntur. Nos ergo fratres, ſolis neceſſariis ſumus contenti, vt pacificè & expeditè viã latronibus & prædonibus obſitã tranſeamus. Hinc ſubditur, *Propterea eſtote prudẽtes, intelligentes quæ ſit volũtas Dei*. Vult enim Deus ſeruos ſuos contemptores eſſe mundi, & ſic expeditè ad eum feſtinare. Inde eſt quod cupientibus ditari, gloriari, & delectari hoc ſeculo opponit Deus aduerſarios & impedimenta: vt cùm viderint ſe non poſſe proſperari in hoc ſeculo, ad Deum conuertantur. Vnde Dominus ſub ſpecie vxoris fornicantis loquitur ad Iudæã dicens: Sepiam viam tuam ſpinis, quæres amatores tuos, & non inuenies, Et dices: Reuertar ad virum meum priorem, quia melius erat tunc mihi quàm nunc.

2.Tim.2. *1.Cor.6.* *Mat.5.* *Luc.6.* *Oſee 2.*

Sequitur pars tertia, in qua, vt alacrius viam Dei pergamus, monet nos Apoſt. inebriari, non ebrietate mundana, ſed ſpirituali dicens: *Nolite inebriari vino in quo eſt luxuria, ſed impleamini ſpiritu ſancto, &c.* Sunt enim tres ebrietates. Prima eſt vinoſa, ſecunda mundana, tertia ſpiritualis. Prima eſt vini immoderati: ſecũda immoderatæ cupiditatis: tertia abundãtis charitatis. Prima igitur ebrietas mala eſt, quia ſenſus hominis diſturbat, mentem alienat, ad inhoneſta & turpia excitat. Vinum quippè genitalia Noe nudauit: Loth, filiabus ſuis miſcuit. Væ vobis, dicit

Tres ebrietates.

Propheta,qui fortes eſtis ad potandũ vinũ,& ad miſcendã ebrietatẽ. Ebrietas verò ſecũda eſt peſſima: quia ꝑ amorẽ ſeculi ſenſus diſturbat à ſeruitio Dei, mentẽ alienat à ſapitia & amore Dei,ad flagitia & facinora trahit. Hic eſt calix Babylonis, de quo inebriãtur omnes peccatores terræ. Tertia ebrietas eſt ſanctiſſima: quia per amorẽ Dei, ſenſus retrahit ab operibꝰ malis: ſenſus alienat ab amore mũdi: deſiderio ad cœleſtem patriã trahit. Hac ſancti inebriãtur.
Pſal.35. Vnde Propheta· Inebriabuntur ab vbertate domus tuę: &
Pſal.22. torrente voluptatis tuę potabis eos. Et alibi Dominus per Prophetã, Calix meus,inquit,inebrians, quàm præclarus eſt. Nobis igitur fratres,in via huius mundi,inter aduerſitates laſſeſcentibus,neceſſariũ eſt vt inebriemur,nõ ebrietate mundana, quæ facit Deum & proximũ obliuiſci,ſed ſpirituali,quæ faciat nobis obliuiſci mundana,& toto deſiderio feſtinare ad æterna. Impleamini ergo fratres,ſpiritu ſancto,qui nobis in via Dei multas cõſolationes & auxilia præſtabit: quoniã ipſo inſpirante,eritis loquentes vobiſmetipſis in Pſalmis: Sic faciunt viatores, quia vario ſermonę laborẽ viæ alleuiãt. In via enim huius exilij, Pſalmi debent eſſe colloquutiones,& alleuiationes terræ. Vnde & in eis cãtamus,Cantabiles mihi erãt iuſtificationes tuę, in loco peregrinationis meæ. Simus etiã cãtes voce & pſal
Pſal.118. lentes in cordibus noſtris Domino, in hymnis & canticis ſpiritualibus, more peregrinorũ,qui ſuperata parte labo-
Quid hymnus. ris cantant. Eſt autẽ Hymnus,laus Dei cum cantico. Canticũ verò eſt exultatio mentis habita de æternis, prorumpens in vocem. Spiritualis ergo ebrietas confert fidelibus in aduerſis, non ſolũ conſolationes in pſalmis, ſed etiam cõgratulationes in hymnis vocalibus,& canticis ſpiritualibus in corde. Facit etiam agere eos gratias Deo,ſicut faciunt nautæ poſt naufragium palinodias.

Sequitur pars quarta,in qua monet nos Apoſtolus, vt dum ſumus in via huius ſeculi,ſimus ſubiecti inuicẽ in timore Chriſti,vt ſcilicet de ſola humilitate & obſequio cõtendamus; ſupportantes inuicẽ,more viatorũ: fortis debilem,leuis grauem: velox tardũ. Vt impleamus illud Apo-
Gal.6. ſtoli, Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legẽ Chriſti: qui lãguores noſtros ipſe tulit,& dolores noſtros ipſe portauit. Cuius timore pariter & amore,nos quoque alio-

aliorũ infirmitates debemus portare. Et ſi ſic fratres mei, cautè ambulauerimus, ſi nos ab impedimentis ſecularibus redimerimus, ſi per ſpirituale ebrietatẽ obliuiſcẽtes tẽporalia, ad æterna cum toto deſiderio feſtinauerimus: ſi per charitatẽ alter alterius onera portauerimus, proculdubiò ad æternã cũ triumpho perueniemus, per Dominũ noſtrũ Ieſum Chriſtũ, qui cum Patre & Spirituſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA XX. POST TRINITAT.

Similefactũ eſt regnũ cœlorũ homini Regi, qui fecit nuptias filio ſuo. Rex iſte fratres chariſ. Deus pater eſt, qui eſt Rex regnũ, & Dominus dominantiũ: q. habet filiũ Regem ſecũ conregnãtẽ: Iuxta quod Pſalmiſta ait, Deus iudiciũ tuum Regi da, & iuſtitiã tuam filio Regis. Deus ergo Pater, filio ſuo nuptias fecit, quia eum noſtrã ſibi aſſumere naturã cõſtituit. Et hoc non quia ipſe indigeret, ſed quia nos indigebamus. Hoc enim fecit ob ſuã miſericordiã, vt noſtrã releuaret miſeriã. Videte ergo tria, cauſam nuptiarum, dotalitiũ, & prandiũ. Et cauſa quidẽ, eſt reconciliatio hominis cum Deo. Sicut enim fratres mei, frequẽter videtis, quod quando inimicitiæ ſunt inter duas familias, coniugiũ ſit cauſa reconciliationis, inter virũ vnius familię, & mulierem alterius: ita & hic factum eſt. Diſcordia quippè grãdis erat inter Deum & hominem. Homo verò, per primam prȩuaricationem in hoc detruſus exilium, Deum non cognoſcebat, imò per praua opera eum impugnabat: Deus verò excelſus hominem propter inobedientiã odiebat. Quia tamẽ non obliuiſcitur miſereri Deus, placuit ei vt ſuum fugitiuum recõciliaret ſibi. Et vnigenitum ſuum huius reconciliationis mediatorem fecit, qui ſibi noſtram coniungens humanitatem, hominem Deo, & Deum homini, reconciliauit. Dotalitia quoque eſt largitus filius Dei ſponſæ ſuæ: conferens ei hic anulum fidei, & cæterarum arram virtutum & gratiarum: & pollicens, quòd ſi in eius amore perſeueraret, daret ei dotem cœleſtium præmiorum. Prandium etiam fecit Deus in nuptiis filij ſui in Eccleſia per ſacramentorum communionem, apponens panem de cœlo quod confirmat, & vinum quod lætificat cor hominis. Apponens etiam per exemplorum informationem, tauros, id eſt, ſanctos Patres veteris teſtamenti,

Mat. 22.

Pſal. 71.

ſtamenti,qui cornu talionis referebãt: Et altilia i.ſanctos patres noui teſtamenti,qui pinguedine gratiarum alti, & pẽna contẽplationis ad cœlũ ſubleuãtur, quorũ videlicet exemplis & verbis paſcerentur. Apponitur autẽ in his nuptiis ad imitandum innocentia Abelis, Iuſtitia Noe,fides Abrahæ,caſtitas Ioſeph,mititudo Moyſi,mãſuetudo Dauid,patientia Iob,perfectio Apoſtolorũ, conſcientia Martyrum,ſobrietas confeſſorũ,munditia virginum. Ad has igitur nuptias(teſte Domino)multi ſunt vocati,pauci vero electi. Nam multi ſunt inuitati & ſæpè vocati, & tamẽ nõ veniunt. Multi quoq; ſunt vocati & veniũt, ſed tamen eiiciuntur. Pauci vero ſunt reſpectu aliorũ, qui cũ ſponſo & ſponſa in æternum epulentur. Ecce tres diſtinctiones. Porrò inuitati & pluries vocati ſunt Iudæi: nã primò inuitati ſunt per Patriarchas: vocati ſunt poſtea per Prophetas & Apoſtolos: & tamen venire contẽpſerunt. quin potius abiit alius in villam.i.in amorem terrenæ poſſeſſionis, timens amittere locũ & gentem. Alius in negotiationẽ ſuã, .i.in obſeruationem ſuarũ taxationũ,præponens eis mandatis Dei. Contra quos loquitur Pſalmiſta, Quoniam nõ
Pſal. 70. cognoui,inquit,negotiationẽ,vel ſecundũ aliã tranſlationem,literaturã,introibo in potentias Domini. Reliqui verò tenuerunt ſeruos eius.i. Apoſtolos & ſequaces eorum: & cõtumeliis affectos occiderunt: alium lapidantes vt Stephanum, aliũ decollantes vt Ioannem Baptiſtam, & Iacobum Zebedæi, aliũ præcipitantes, vt Iacobum Alphæi, & huiuſmodi. Deus autẽ pater iratus, miſſis exercitibus ſuis, per miniſteriũ Romanorum, perdidit homicidas illos, & Ciuitatẽ illorum ſuccendit: Et etiam per miniſterium Angelorum damnauit animas eorum & ciuitatẽ, id eſt, corpora eorum igne perpetuo ſuccẽdit. Multi quoque vocati ſunt & veniunt, ſed tamen quidam eorum eiiciũtur. Hi ſunt fratres mei, gẽtiles, nos videlicet qui de exitibus viarum.i.de diuerſis erroribus idololatriæ, cæterorumq; vitiorum vocati ſumus: & per prædicatores tã boni quàm mali, conuocati ad nuptias Chriſti cõuenimus. Vnde Pſalmiſta. Annuntiaui, inquit, & loquutus ſum, multiplicati ſunt ſuper numerum. Sicut enim in area, ſuper numerum granorum ſuperexcreſcit numerus palearũ: ita in Eccleſia ſuper numerũ electorũ ſuperexcreſcit numerus reprobo-

rũ:in Eccleſia numero nõ merito,nomine nõ numine cõtentorũ.Nuſquam quippè boni ſoli ſunt, niſi in cœlo . Et nuſquam mali ſoli ſunt niſi in inferno.In mundo verò voluit Dominus permixtim eſſe bonos & malos triplici ratione : Quoniã mali ſunt cum bonis ad purgationem,ad probationem,ad manifeſtationem.Ex perſecutione enim malorũ boni purgãtur à peccatis. Vnde ſcriptũ eſt.Quod caminus auro,hoc confert tribulatio iuſto. Ex tentatione quoq; malorũ,iuſti in patientia, cæteriſq; virtutibus probantur.Vnde ſcriptum eſt,Beatus vir qui ſuffert tentationem,quoniã cùm probatus fuerit,accipiet coronã vitę.Ex comparatione malorũ,ſanctitas iuſtorũ manifeſtatur clarius: Vnde ſpõſus in Canticis canticorũ,Sicut lilium inter ſpinas,ſic amica mea inter filias.Propterea fratres mei,patienter ſuſtinete malos:quoniã oportet iuſtos ſemper habere,Cain & vnum Iudã.Abel quippè eſſe non poteſt,quẽ malitia Cain nõ exercet. *Intrauit autem*, inquit, *Rex vt videret diſcumbentes*, Hoc fratres mei,quotidie facit Deus, Quia dũ in Eccleſia ſedemus , dum corpus & ſanguinem ſuum cæteraq; ſacramenta participamus,qui,quo animo, qua deuotione nos habeamus,diſcernit & ſpeculatur: Iuxta illud , Speculator aſtat déſuper qui nos diebus omnibus,actuſq; noſtros proſpicit. *Vidit*, inquit, *hominẽ nõ veſtitũ veſte nuptiali.* Veſtis nuptialis,qua diſcernũtur digni ab indignis,eſt charitas. Quæ dicitur veſtis,quia omne frigus mali excludit,& retinet oẽm calorẽ boni. Dicitur nuptialis,quia Chriſtus ſponſus veniens ſibi coniungere Eccleſiã, hac indutus venit, Hæc eſt tunica Chriſti inconſutilis,nõ diuiſa per odiũ vel inuidiã,nec ſciſſa per hæreſim vel ſciſma.Hæc eſt tunica Ioſeph talaris.i.perſeuerãs:quia charitas nunquã excidit.Eſt & polimita propter virtutum varietatẽ,quæ in ea continentur. Hæc & eadem eſt tunica ſponſæ,quæ adſtitit à dextris ſponſi , in veſtitu deaurato: Quia vera charitas fulgore ſapientiæ eſt ornata,& circundata varietate virtutũ. Qui hanc veſtem habet: ſecurus in nuptiis diſcũbit.Non habenti verò dicit Deus, vel per ſcripturas,vel per prædicatores,vel interiorem rationẽ. Quomodo huc intraſti cũ fidelibus , qui ab eis es diſcolor per malitiam, & diſcolor per odiũ, & inuidiam ? Quomodo talis & talis ad menſam altaris,& ad cætera ſacramẽta ac-

Iac.1.

Cant.2.

Veſtũ nuptialis.

1.Cor.13.

Pſal.44.

cedere præſumis? *At ille obmutuit.* Obmuteſcit quē propria cōſcientia redarguit. Obmuteſcit qui ſilet à peccatorū ſuorū confuſione & emendatione. *Et dixit Rex miniſtris ſuis*, ſcilicet Angelis, *ligatis manibus & pedibus, mittite eū in tenebras exteriores*. Et hoc meritò, quia noluit vitare interiores. *Ibi erit fletus & ſtridor dentium.* Sicut ſingula membra, ſingulis vitiis delectata ſunt, ita ſingulis pœnis cruciātur. Pedes quippè qui ad malū currebant, & manus quæ ſcelera patrabāt, igneis cathenis vinciūtur. Oculi, qui luce diuina ad malè agendum abutebantur, exterius tenebris excęcātur. Et qui in viſione deſiderabiliū gaudebāt & delectabantur, æternaliter flebunt. Dentes quoq;, qui edacitate gaudebant, prę nimietate frigoris ſtridebūt. Lingua etiam, quæ detrahere & maledicere gaudebat, ſicut de diuite purpurato legis, in ęternū ſine vllo refrigerio ardebit. Guſtus quoq; qui in comeſſationibus & ebrietatibus delectabatur, famem & ſitim ſicut in Euangelio, & in Apocalypſi legis, æternaliter patietur. Nares quoq;, qui in luxurioſis odoribus delectabantur, fœtore intollerabili in æter-
Apoc.20. num afficientur, in Apocalypſi enim legis de ſtagno ignis & ſulfuris, in quod reprobi iacientur. Aures quoq; quæ ad ſonū cithararū & luxurioſarū cantilenarū delectabantur, ſtridore pœnarum, rugitu dæmoniorū, & vlulatu miſerorum vexabūtur, ſicut in Prophetis, & in Apocalypſi legis.
Pſal.66. Membra etiā quæ luxurioſis & ſuauibus cōtactibus dele-ctabātur, vermibus & incēdio in ęternū puniētur. Vnde in
Mar.9. Propheta & in Euangelio legis: Quia vermis eorū nō moritur, & ignis non extinguitur: & ſic corpora impiorum ſecundùm omnes ſenſus & actus ſuos torquebuntur. Nihilominus & anima interius ſecundū paſſiones ſuas, cæcitate & ignorantia, conſcientia mala & pœnitentia inutili, dolore & pudore, ira & inuidia vexabitur in æternū. Inter
Apoc.9. hęc & tanta mala (vt tradit Ioan. in Apocalypſi) optabūt miſeri mortem, & mors fugiet ab eis. Pauci verò ſunt electi, qui in nuptiis Chriſti in æternū epulabuntur. De qui-
Pſal.138. bus Pſalmiſta, Nimis, inquit, honorati ſunt amici tui Deus, nimis confortatus eſt principatus eorum. Sed cùm ſubiungatur, Dinumerabo eos, & ſuper arenam multiplicabuntur, quomodo ſunt pauci? quia electi, quia pretioſi, quia chari. Electi de multitudine malorum, ſicut grana de multi-

multitudine palearum,aurum de multitudine arenarum, margarita de multitudine lapidum: Pretioſi,pretio virtutum,pretio ſanctorum operum, pretio æternorũ premiorum:Chari,quia amici,quia filij,quia hæredes Dei,cohęredes autem Chriſti. Cohæredes videlicet Chriſti gloriæ, Chriſti honoris, Chriſti beatitudinis, & Chriſti gaudij. Nos ergo fratres,laboremus eſſe de numero paucorũ electorum. Induamus charitatem Dei & proximi: vniamur cœleſti ſpõſo & ſpõſæ:ſicut ſacramentorũ participatione: ita dilectionis & puritatis vnione:quatenus ad ęternas nuptias ſecuri ſemper recumbere valeamus, largiente Deo & domino noſtro Ieſu Chriſto,cui eſt honor & gloria per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA XX. POST TRINIT.

COnfortamini in Domino, & in potentia virtutis eius. *Ephe.6.* In hac lectione fratres chariſſ. monet & docet nos Apoſtol.quomodo inimicis noſtris reſiſtere valeamus: & hoc modo. Primò monet nos cõfortari in Deo, & armari armatura eius.Secundò oſtendit contra quos hoſtes pugnare debeamus. Tertiò oſtendit quibus armis poſſumus eis reſiſtere,& eos impugnare.Primo ergo hortatur cõfortari nos in Deo,cũ ait:Cõfortamini in domino,Ac ſi diceret,Fratres,nolite cõfidere in vobis, nec in aliqua re tẽporali:ſed in ſolo Deo.In quo fratres,cõfundit mũdanos homines, q in ſuis vel amicorũ ſuorũ viribus,vel in diuitiis, vel in ſapiẽtia ſua cõfidunt,& ideò decipiũtur & pereunt. Vos aũt fratres,ſi veri Chriſtiani eſtis,in Deo,nõ alio,ſpẽ habeatis,nõ cõfidatis in viribus veſtris: Scriptũ eſt enim: *Prouer.32.* Gigas nõ ſaluabitur in multitudine virtutis ſuę.Non cõfidatis in ſapiẽtia veſtra:quia ſcriptũ eſt: Perdã ſapientiã ſapientiũ,& prudentiã prudentiũ reprobabo. Non cõfidatis *1.Cor.1.* in diuitiis veſtris,quia ſcriptũ eſt: Qui confidit in diuitiis *Prouer.11.* ſuis,corruet. Nõ cõfidatis in homine:nã ſcriptũ eſt:Maledictus homo qui cõfidit in homine,& ponit carnẽ brachiũ *Ierem.17.* ſuũ.Non cõfidatis in viribus liberi arbitrij,vos poſſe man data Dei adimplere. Scriptum eſt enim, Iuraui & ſtatui *Pſal.118.* cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ. Sed ſe in hoc præſumpſiſſe oſtendit, cùm ſubdit: Humiliatus ſum vſquequaque. Idem quoque ait: Ego dixi in abundantia mea, non mouebor in æternum. Sed auertiſti faciem tuam à me, & fa- *Eſa.29.*

ctus ſum conturbatus. Petrus quoq; nimis de ſe præſumpſit, dicens. Et ſi oportuerit me mori tecum, non te negabo, ſed tamen negauit. Iudas quoque Machabęus dum in ſolo Deo confiſus eſt, ſemper victor extitit: vt autem confidit in Romanis, corruit. Itaque fratres in ſolo Deo ſpem & confortationem noſtram habeamus: & cum Propheta dicamus. Diligam te Domine virtus mea, dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus. Et illud, Mihi autem adhærere Deo bonum eſt, & ponere in Domino Deo ſpem meam. Quoniã vt ſcribitur, Quis ſperauit in Domino & confuſus eſt: Spes enim iuxta Apoſtolum, non confundit. Quare autem in Domino ſperare & confortari debeamus, oſtendit Apoſt. cùm ſubdit, *& in potentia virtutis eius*. Potentia eſt in exterioribus · virtus verò in interioribus. In Deo verò idem eſt potentia & virtus. Quare ergo ait, *in potentia virtutis eius*? Quoniã multi habent potentiam ſine virtute. Habent potentiam exterius, ſed non interius. Exterius dominantur hominibus, ſed interius ſibi non poſſunt dominari. Sunt exterius domini hominum, ſed interius ſunt ſerui vitiorum. Vincunt exterius homines, ſed vincuntur interius ab ira, à cupiditate, à ſuperbia, & à cæteris vitiis. Inde eſt quod dominantur exterius, ſed ſine ratione iudicant, ſed ſine iuſtitia imperant, ſed ſine diſcretione: poteſtatiuè agunt, ſed ſine modeſtia. Ne verò aliquid tale ſuſpicaretur de omnipotentia Dei, adiunxit, virtutis: quoniam omnipotentia eius virtus eſt. Quicquid enim agit, ſapienter, iuſtè, fortiter & modeſtè agit. Quomodo autem in Deo fortes eſſe poſſimus, oſtendit, cùm ſubdit. *Et induite armaturam Dei.*

Mat. 26. Mar. 14. Pſal. 17. Eccl. 2. Rom. 5.

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtendit Apoſtolus contra quos hoſtes pugnare debeamus, cùm ſubdit, *aduerſus inſidias diaboli. Non eſt enim nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinē*, ſubaudis tantū. Sunt enim nobis tres inimici, contra quos nobis eſt pugnandū. Caro noſtra, mundus, & diabolus. De carne dicit Apoſtolus, Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum. Eſt igitur colluctatio nobis, nō aduerſus naturam, ſed aduerſus vitia carnis & ſanguinis. Naturam enim noſtram non deſtruere, ſed nutrire debemus: ſiue in perſona noſtra, ſiue in proximo. Vnde Apoſtolus. Nemo carnem ſuam odio habuit, ſed nutrit & fouet eam.

Gal. 5.

In

In quo cõfunduntur illi qui naturam, vel in ſe, per nimiã macerationem, vel in proximo per odiũ perſequũtur: vel qui ecõtrario propter naturam, vel ſuis vel alienis vitiis ni mis indulgẽt. Sic enim fratres mei diligenda & nutrienda eſt natura, vt vitia deſtruantur: & ſic ſunt vitia deſtruẽda, vt natura nutriatur. Vitia verò carnis & ſanguinis: ieiunãdo, laborando, & operando ſuperamus. Secundus hoſtis eſt mundus, id eſt, malitia mundanorum hominũ: de quo Dominus: Si mũdus vos odit, ſcitote quia me priorẽ vobis odio habuit. Et ſi de hoc mundo eſſetis, mũdus quod ſuum erat, diligeret: ſed quia de hoc mundo nõ eſtis, propterea odit vos mũdus. Et Ioannes: Nolite inquit diligere mundum, neq; ea quæ in mundo ſunt. Quia quicquid eſt in mundo, aut eſt cõcupiſcentia oculorum, aůt cõcupiſcẽtia carnis, aut ſuperbia vitæ. Hunc hoſtem notat hìc Apo. cùm dicit, *aduerſus huius mundi rectores*. Per hunc mundum malitiam mundanorũ hominum, quæ à dæmoniis regitur intelligens, Contra mundi malitiã pugnandũ eſt per patientiã, per contemptum mundi, & deſideriũ cœleſtis regni. Tertius verò hoſtis eſt malignorũ ſpirituũ exercitus: cõtra quẽ nos monet Apo. Petrus, dicẽs: Eſtote prudentes, & vigilate in orationibus: quia aduerſarius veſter diabolus, tanquã leo rugiẽs circuit, quærens quẽ deuoret, cui reſiſtite fortes in fide, de quo hìc Apoſt. largius proſequitur, dicens: *Aduerſus principatus & poteſtates, aduerſus huius mundi rectores tenebrarũ harũ: contra ſpiritualia in cœleſtibus*, His verbis fratres mei, malitiã malignorum ſpirituum exaggerat Apoſt. vt quantò hoſtes noſtri ſunt peiores ad nocendũ, tãtò efficiamur promptiores ad reſiſtendũ. Vocat ergo eos principatus: quia nec ſinguli, nec diuiſi, nos perſequuntur: ſed ad exemplũ ſanctorum angelorũ & archangelorũ alij ſunt maiores, alij ſunt minores Principes: qui cũ omnibus ſuis ſubiectis, nos vnanimiter perſequuntur. Vocat etiã eos poteſtates, quoniam ex natura ſuæ originis, magni vigoris & poteſtatis ſunt, nec homo eis reſiſtere poſſet, niſi Deus malitiã eorũ refrenaret. vnde & legimus quòd angelus vna nocte primogenita Aegypti occidit. Sed vt ait idem Apo. Deus fidelis eſt, nec patietur aliquem tentari ab eis, vltrà quam poteſt. Vocat etiam eos rectores mundi tenebrarũ harum, non qui-

Ioan. 15.

1. Ioan. 2.

1. Pet. 4.

 dem

dem mundanæ machinæ, quam ſolus Deus & cōdidit & regit: ſed tenebrarū iſtud mundi, id eſt, mūdanæ malitię, cæcitatis & ignorantiæ, quam in hominibus & per homines prauos exercet. In quo demōſtrat nimiam corū calliditatē: quoniā tum ex ſpirituali ſua origine, tū ex vſu longe experientiæ, viuaci callent acumine, per quod magicas artes, incātationes, fraudes, & inſidias, inueniūt ad decipiē dum. Vocat etiam eos ſpiritualia nequitiæ, id eſt, ſpiritus nequitiarū. Quia enim ſpiritus ſunt inuiſibiles nobis, ideo facilius nos decipere poſſunt: quia melius viſibiles quàm inuiſibiles hoſtes cauemus. In eo autē, quod ait nequitiæ, innatā dæmonū notat malignitatē. Nequam enim eſt, qui naturaliter malitioſus eſt. Non quia malitia naturalis ſit, ſed quia vitiū pro natura inoleuit. Diabolus autē exigētibus meritis ſuis, ita in malitia ſua eſt obſtinatus, vt nō niſi malū velit & poſſit. Sēper enim vult nocere: non quod inde ſibi aliquid cōmodi ſperet, ſed quia ſemper nocere conſueuit. Conuerſantur autē dæmones in cœleſtibus, id eſt, in aere: vnde & poteſtates aërię vocātur. Sed quidam eorū in aquis, alij in nemoribus, alij inter nos cōuerſantur: qui quāto ſunt nobis loco magis proximi, tāto magis timēdi.

Sequitur pars tertia, in qua oſtendit Apoſtolus, quibus armis prædictis hoſtibus reſiſtere valeamus, & eos expugnare. *Propterea*, inquit, *aſſumite armaturā Dei*: quæ ideo dicitur Dei, quia nō ab homine, ſed à ſolo Deo nobis confertur. *Vt poſsitis*, inquit, *reſiſtere in die malo*, id eſt, malitiæ prauorū: qui nūc habent diē ſuum. *Et in omnibus perfecti ſtare*, id eſt, vndiq; muniti ad reſiſtendū. Sicut autem ſpirituales ſunt hoſtes: ita ſpiritualis eſſe debet armatura. Maligni quippè ſpiritus ſagittis vitiorū machinantur noſtrā vitiare & vulnerare naturā: & nos ecōtrario munimine virtutū eā munire debemus. Ipſi enim inuiſibiliter impugnant nos, vel per illicitā voluptatē, vel per illicitā cogitationē. Primò enim nos per illicitā voluptatē impugnāt: cum voluptate, ingluuie & libidine nos cupiūt vulnerare: cōtra quæ Apoſtolus monet habere abſtinentiam & cōtinentiam, cùm ait: *Eſtote lūbos veſtros præcincti*, in lūbis
Iob 38. enim libido dominatur. Vnde Dominus loquens ad Iob
Luc. 12. de diabolo ait, Virtus eius in lūbis eius, & in Euangelio, Sint lūbi veſtri præcincti. Cùm ergo præcipit nos lumbos

accingere, iubet nos per abſtintiã & continẽtiam luxuriam refrenare. Sagittant etiã nos maligni ſpiritus tẽtationibus, vt ita malignis cogitationibus nos vulnerent, contra quas monet nos Apoſtolus, vt induamur lorica iuſtitiæ: quæ cuſtodiat nos, ne malis cogitationibus vulneremur. Porrò cõtra hæc duo vitia præcepit Dominus per Moyſen, vt ſacerdos lũbos cãdidis fœmoralibus, & pectus rationali muniretur. Solent enim nos ſagittare in pedibus, id eſt, in affectibus: vt ſcilicet ſolis terrenis nõ cœleſtibus faciant nos inhærere. Contra quos docet nos Apoſtolus ſandaliis calciari: vt ſcilicet exẽplo mortuorũ iuſtorum muniti, nõ terrenis inhæreamus, ſed ad cœleſtia tendamus: cũ dicit, *calciati pedes in præparatione Euangelij pacis*. Illi quippè ſoli euãgelizare ſunt præparati, qui prædicto modo ſunt calciati. Solẽt etiã nos maligni ſpiritus per incredulitatẽ vulnerare, vt ſcilicet nos faciant, vel de pœnis reproborũ, vel de glorificatione iuſtorum dubitare: vt ita nos faciant in labore iuſtitiæ laſſeſcere. Contra quod nos docet Apoſtolus habere ſcutũ fidei, in quo poſſimus inimici ignea tela extinguere: fortitudo quippe fidei, qua firmiter credimus Deum remuneratorẽ bonorum, & vindicem malorum, extinguit in nobis iacula libidinum & concupiſcentiarum. Sed ſolent adhuc firmiter credentes iaculo nimij timoris & veſperationis vulnerare. Contra quod nos monet Apoſtolus galeã ſpei ſalutis aſſumere, quo caput noſtrum, id eſt, fides Chriſti in nobis, & iuſtitia inuiolata ſeruetur. Poſtquam autẽ Apoſtolus muniuit nos armis protectionis, munit etiam nos gladio: quo nõ ſolùm nos defendere, ſed etiam hoſtem impetere valeamus: cùm docet nos aſſumere gladium ſpiritus, id eſt, ſpiritualẽ: quod eſt verbũ Dei. Gladius enim quo Deus pater aërias poteſtates expugnauit, Chriſtus eſt, qui cõſtat ex manubrio & ferro: id eſt ex humanitate, per quã fide tenetur & diuinitate, quæ quidẽ ex vtraq; parte incidit: quia corpus & animam poteſt occidere. Hęc eſt ſecuris quę ad radicẽ arboris poſita eſt: quę non ſolũ infructuoſos homines, ſed etiã dęmones dãnat. Nihilominus & verbũ Euangelij gladius dicitur. quem ſi teneamus manu, id eſt operatione: poſſumus in verbo & in nomine Chriſti dęmones exorcizãdo deiicere, & malitiã eorũ mortificare. Sed etiã malos homines ex- *Epheſ. 6.*

commu-

cõmunicando occidere, vel certè eorum malitiã occidere: dum per Euangeliũ facimus eos, peccato mori & Deo viuere. Sic itaq; fratres mei, ſi talibus armis muniti fuerim⁹, poterimus non ſolũ ſecuri viuere, ſed etiã malitias dæmonum euacuare, & à faucibus eius captiuos eripere. Quod concedat nobis Deus & Dominus noſter, qui in trinitate perfecta viuit & regnat deus, ꝑ oĩa ſecula ſeculorũ. Amẽ.

DOMINICA XXI. POST TRINITAT.

Erat quidam regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaũ Ex hac S. Euãgelij lectione fratres char. aduertere poteſtis, quàm ſit homini neceſſaria aduerſitas tẽporalis. Niſi enim filius iſtius reguli infirmaretur, ad Chriſtũ accedere non cogeretur. Voluit ergo benignus & miſericors Dominus hac de cauſa filium reguli infirmari, vt ſic eum ad ſe venire cogeret. Scriptum eſt enim, Cũ occideret eos, quærebant eum, & reuertebantur. Sunt autẽ huius lectionis tres partes. Primò enim regulus poſtulat à Domino, ſed indiſcretè: ſecundò corripitur à Domino iuſtè: Tertiò exauditur benignè. Accedens itaq; regulus ad Dominum, propter infirmitatem filij poſtulat ab eo, ſed indiſcretè. Et indiſcretè quidẽ poſtulat: primũ in hoc quod prætermiſſa ſalute animæ, ſolam corporis filio ſuo petit ſanitatem. Si enim diſcretè peteret, primò animæ ſuæ, & animæ filij ſui

Luc.12. ſalutem poſtularet: Scriptũ eſt enim. Primùm quærite regnum Dei. Secundò verò in hoc indiſcretè poſtulat, quod Dominũ deſcendere ad ſanandũ filium ſuum rogat: quaſi Dominus impotens eſſet alicui conferre ſanitatẽ, niſi corporaliter præſens eſſet. In quo apertè demonſtrat, quod eũ verum Deum eſſe non credebat. Si enim eum verum Deũ eſſe crederet, eum vbique per diuinitatem præſentem eſſe ſciret. Tertiò etiam in hoc indiſcretè poſtulat, quod poſtquam à Domino de incredulitate correptus eſt, tamẽ adhuc in eodem perſtat, dicens: *Domine, deſcende priuſquam moriatur filius meus*, ac ſi Dominus mortuum reſuſcitare non valeret. Propterea à Domino iuſtè corripitur. Eſt autem hæc pars ſecunda, in qua Dominus incredulitatẽ eius corripit, dicens: *Niſi ſigna & prodigia videritis, non credetis*. Hinc eſt quod alibi ab eo ſignum poſtulant fieri Iudæi dicentes, Quod ſignum facis vt videamus & credamus tibi? Porrò cùm eadem poſſint eſſe prodigia & ſigna: tamẽ

ſigna à ſignificatione: & prodigia ab admiratione dicun-tur. Ea quippè opera fieri a Domino poſtulabant, quæ eſſent prodigia.i.præter conſuetum naturæ curſum admirabilia: Et ſigna, id eſt, eum Deum eſſe ſignificantia. Erãt enim Iudæi duri, & de numero eorum qui difficilè conuertuntur. Quatuor quippè modi ſunt, quibus diuina miſericordia ad ſe trahit peccatores. Alium enim vocat ſolummodo per interiorem inſpirationẽ, vt Magdalenam & latronem: alium per prædicationẽ, vt Samaritanam: alium per miraculorum oſtenſionem, vt Centurionẽ: alium per aduerſitatis neceſſitatem, vt Paulum. Oẽs tamen per interiorem illuminationẽ ad ſe trahit, ſecundum illud: Nemo venit ad me, niſi Pater meus traxerit eũ. Iſtũ autem regulũ ad ſe vocauit per neceſſitatẽ pariter & miraculũ. Per neceſſitatẽ, quia niſi filius eius infirmaretur, ad Chriſtũ non veniret. Per miraculum, quia vt ipſe ait, niſi regulus ſigna & prodigia vidiſſet, nõ credidiſſet. Contingit tamẽ, quod illi qui fuerunt ad cõuertendũ difficiliores, ſint in fide firmiores, & quãtò difficilius potuerũt remoueri ab infidelitate, tantò difficilius poſſunt remoueri à fide, vt in Paulo apparet. Sequitur pars tertia, in qua regulus benignè à Domino exauditur, cũ ei dicitur, *Vade, quia filius tuus viuit.* Sane duo poſtulauerat regulus à Domino, & vt deſcenderet, & vt filium ſuũ ſanaret. In hoc ergo, in quo non benè poſtulauerat, nõ exaudit eũ Dominus. In quo verò benè, & ſi nõ plenè poſtulauit, eũ plenius audit. Deſcẽdere quippè in domum eius noluit, ob tres cauſas, vt videlicet vbique ſe eſſe per diuinitatis potentiam demonſtraret: vt abſentẽ infirmum mirabilius ſanaret, vt ſe non eſſe acceptorẽ perſonarum demonſtraret. Propter hoc quippè ad filium reguli etiam rogatus ire noluit, qui tamen ad ſeruum Centurionis ſponte ſe iturum promiſit, in quo fratres mei confundit peruerſitatem noſtrã, qui diuites propter diuitias ſuas honoramus: & pauperes propter paupertatem ſuam aſpernamus. Qui plus penſamus in omnibus honorẽ ſecularem, quàm naturam. Super hoc eodem uos arguit Iacobus, dicens: Nolite fratres habere in acceptionẽ perſonarũ fidem gloriæ Ieſu Chriſti Et enim ſi quis vir in veſtitu candido aureũ habens annulum introierit in conuentũ veſtrum, diceretis: ſede hic bene. Si autẽ introierit pauper in ſordi-

Ioan. 6.

Iacob. 2.

ſordido habitu,diceris: ſta illi, caut ſede ſub ſcabellū pedū
Rom.13. meorum.Sed ſi hoc peccatum eſt,quid eſt quod dicit Pau-
1.Tim. 5. lus.Cui honorem,honorem: cui vectigal vectigal? Et ali-
bi.Presbyteri boni duplici honore ſunt digni.Sed aliud eſt
iuſtificatio,aliud perſonarum acceptio . Iuſtificatio enim
eſt,reddere vnicuiq; quod ſuum eſt propter Deū . Vt ſicut
Apoſtolus iubet,cui honorē,honorē: cui tributum,tribu-
Acceptio tū: cui vectigal,vectigal. Acceptio ergo perſonarū eſt abu-
perſonarū ſus reuerētiæ ex priuata cauſa,vt quādo quis honorat ali-
quid. quā perſonam non propter Deum, ſed propter aliquam
tēporalem cauſam.Itaq; omnes homines, inquantū ſunt
homines,æqualiter ſunt venerandi & amandi. Boni verò
magis honorandi ſunt quā mali.Sicut verò homines,non
ſunt propter diuitias & potentias honorandi, ſed propter
Deum,ita nec ſunt ſpernendi propter paupertatem ſuam,
ſed honorandi propter Deū. Si autem declinauerint apud
me vnus diues,& vnus pauper eiuſdē bonitatis : debeóne
eos æqualiter venerari? vtiq; ſi fieri poteſt ſine ſcandalo di-
uitis. Sed quia diuites facilius ſcandalizātur quàm paupe-
res , & vt ait ſanctus Benedictus ipſe timor potentum ſibi
exigit honorem: ad euitandum peccatum ſcandali præfe-
rimus diuitē pauperi: cùm tamen in mēte non minus pau
perem diligamus , & ſeorſum non minus ei deferamus.
Itaq; fratres mei, quātum poſſumus redemptorem noſtrū
imitemur, perſonarumq; acceptionem euitemus, paupe-
res honoremus,& infirmos deuotè viſitemus. In quo re-
gulus bene,& ſi non plenè poſtulauit,eum Dominus ple-
nius quā poſtulauerat, audit. Ille enim ſolā ſanitatem filij
corporalem poſtulabat, & Dominus dat etiam ei ſalutem
animæ,id eſt,fidem: Et nō ſolùm illi,ſed etiam ipſi patri,
& familiæ toti. Viſo enim triplici miraculo, videlicet quia
Dominus abſentē ſanauerat,& quia ſolo verbo,& quia in
eodē puncto in quo ibi dixit, & filiū ſanauit, credidit ipſe
& domus eius tota.Credamus & nós in eū firmiter fratres
mei, fide per charitatem operante: eū tota deuotione dili-
gentes,voluntatem eius noſtræ præponētes, eius manda-
ta facientes,nos immaculatos cuſtodiētes, proximos no-
ſtros in Deo,& inimicos propter Deum diligētes, paupe-
res per cōpaſſionem & eleemoſynā viſitantes, terrena om
nia vilipendētes, ad cœleſtia toto deſiderio feſtinātes, ipſo
largiente

largiente qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA XXII. POST TRINIT.

Confido de vobis in Domino, quia qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet vſque in diem Ieſu Chriſti, &c. *Philip. 1.*
In hac lectione fratres chariſſimi, tria facit Apoſtolus: primò oſtendit ſe confidere in Deo de ſalute noſtra: Secundò oſtendit quem affectum habeat erga nos. Tertiò orat nos proficere magis, vt ad præmij æterni fructum perueniamus. Oſtendens ergo ſe confidere de ſalute noſtra ait, *Confido de vobis in Domino.* Non autem ait cõfido in vobis: quia maledictus qui confidit in homine, vt in præcedenti dominica expoſuimus. Demonſtrat autẽ in quo cõfidat, & de quo. In quo? in Deo. De quo? de vobis perficiendis. In quo dat fratres mei exẽplum nobis, vt nunquã confidamus in amicis noſtris, ſed in Deo. De amicis noſtris nunquã confidamus in nobis: ſed in Deo de nobis, dicentes cũ Pſalmiſta: Mihi autem adhærere in Deo bonum eſt, & ponere in Domino Deo ſpẽ meam. De quo Paulus, in Deo cõfidis? *Quia qui cœpit bonum opus in vobis, perficiet vſq; i n diẽ Ieſu Chriſti.* Tria ponit Apoſtolus, cępit bonũ opus in vobis, & perficiet, & in diem Ieſu Chriſti. Per quæ tria notantur tres gratiæ. Prima eſt incipiens, Secũda perficiens, Tertia, ſaluans & coronans. Per primã gratiam iuſtificat Deus gratis impiũ, quãdo dat ei cordis contritionem: per ſecundã eum perficit in bonum: per tertiã reddit ei præmiũ. Prima dicitur gratia operans. Vnde Apoſtolus, Deus operatur in nobis & velle & perficere. Secunda dicitur cooperans: vnde idẽ. Non ego inquit ſolus, ſed gratia Dei mecum. Tertia dicitur ſaluans: Vnde idem, Non ex operibus, inquit, iuſtitiæ quæ fecimus nos, ſed ſecundum ſuam miſericordiam ſaluos nos fecit. Itaque fratres, tam prima, quã ſecũda, & quàm tertia: dicitur gratia, quia gratis data. Sed primã agit Deus in nobis ſine nobis: per ſecundã agit nobiſcũ: per tertiam remunerat Deus in nobis quod erat in nobis ex Deo, nõ ex nobis, Vnde Gregorius. Primo inquit, agit Deus in nobis ſine nobis, vt poſtea agat nobiſcum: & per immenſam miſericordiam remunerat in nobis illud ac ſi ſolum proceſſiſſet ex nobis. Multũ ergo fratres errant, qui putant ſe peccatum ſuũ poſſe per ſe deſerere,

Pſal. 72. *Philip. 2.* *1. Cor. 15.* *Tit. 3.*

ſerere, qui putant ſe aliquid boni poſſe incipere per ſe. Contra hos loquitur Iacobus, dicens: Ecce dicitis cras ibimus in villam, & ibi faciemus annum. Et quæ eſt vita noſtra? Vapor ad modicum parens, pro eo vt dicatis, Si voluerit Dominus, faciemus. Nihilominus & illi ſtulti ſunt, qui in bono ſibi collato ſe per ſe putant ſtare poſſe vel proficere.

Pſal. 29. Vnde & Dauid: Ego, inquit, dixi in abundantia mea non mouebor in æternū, quod inde ſe reprehendens, ait: Auertiſti faciem tuam a me, & factus ſum conturbatus. Ad te Domine clamabo, &c. Similes enim ſumus fratres mei, puero paruulo, qui ſurgere per ſe non poteſt, niſi a pędagogo erigatur. Erectus etiā nec ſtare poteſt per ſe, nec proficiſci, niſi manu pædagogi ſuſtentetur. Sic quoq; fratres, homo iacens in peccato, ſurgere à peccato non poteſt, niſi à gratia Dei præueniente erigatur. Erectus etiam à peccato, nec ſtare, nec proficere in bono poteſt, niſi gratia cooperante ſuſtentetur. Itaq; fratres mei, noſtram infirmitatem cognoſcamus, & nil poſſe nos ex nobis, niſi peccatū, intelligamus, & oremus, dicentes: Tua nos Domine gratia ſemper & præueniat & ſequatur, Et miſericordia tua ſubſequatur me omnibus diebus vitæ meę. Et ad quid? Vt inhabitem in domo Domini in longitudinem dierum. Et hoc eſt quod hic dicitur, *In diem Ieſu Chriſti*. Dicitur autem dies iudicij, dies Chriſti: quia tunc gloriam ſuam manifeſtabit: quia tunc occulta cordium reuelabit: quia tunc fideles ſuos æterna luce glorificabit.

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtendens Apoſt. affectum ſuum erga illos, probat quia æquum eſt eum confidere de ſalute illorum, per duo: Per hæc, quia eos diligit: & quia habet eos ſocios in defenſione & confirmatione Euangelij, de eis enim quos diligimus, & quos in bono ſtatu videmus, de eorum perſeuerantia & ſalute in Deo confidimus. Et hoc eſt quod dicit. *Sicut*, inquit, *æquum eſt me ſentire pro omnibus vobis, eò quòd habeam vos in corde meo, in vinculis meis, & in defenſione & confirmatione Euangelij, ſocios gaudij mei omnibus vos eſſe.* Ac ſi dicat: Sic de vobis in Deo confido, ſicut eſt æquum me ſentire pro omnibus vobis, id eſt, me ſentiendo de omnibus vobis, confidere omnes vos eſſe ſocios gaudij mei, vel æterni, vel etiā nunc ſpiritualis. Et quare ſic de nobis confidis, Eò quòd

habeam

habeam vos in corde meo per amorē,& hoc etiam in ipſis vinculis, In quo oſtendit ſe adeò diligere illos, quòd nec etiam in aduerſis poteſt eorum obliuiſci: aduerſitas enim verum amorem extinguere non poteſt. Eò etiam quòd habeam vos in vinculis, per compaſſionem, & in defenſione & confirmatione Euangelij: quia ſcilicet mecum defenditis Euangelium contra infideles, contra hæreticos, contra ſophiſticas cauillationes, & mecum etiam confirmatis: Prophetarum auctoritate, rationũ veritate, miraculorum atteſtatione, & boni exempli exhibitione. Æquum vtiq; eſt fratres chariſ. vt qui in via ſocij ſunt charitatis, perſecutionis, prædicationis, ſocij etiam ſint in patria æterni gaudij. Hinc ſumamus exemplũ & nos prædicatores, etiam & vos ſubditi. Habeamus nos erga vos ſicut Paulus erga diſcipulos ſuos. Paulus etiã in vinculis in corde ſuo habebat diſcipulos per amorem: nos quoque fratres debemus vos habere in corde noſtro ſemper, ſiue quando oramus, ſiue quando eleemoſynam damus, ſiue quando ſacrificiũ altaris accedimus. Hinc eſt quod Dominus præcepit, quod pontifex legalis haberet in pectore rationale inſcriptum, nomina duodecim filiorum Iſraël, quando ſacrificabat. Nos quoq; quando patri filium ſacrificamus, nomina noſtra in corde noſtro ſcripta habere debemus, orãtẽs fidem imperfectorum confirmari, fortitudinẽ ſanctorum magis augeri, delicta peccatorũ dimitti. Econtra diſcipuli Paulũ tanquam patrẽ diligebant, & ei in vinculis aſſiſtebant per compaſſionẽ & ſubminiſtrationem, & eum quantum poterant, in defenſione & cõfirmatione Euangelij iũuabãt. Ita & vos fratres, in orationibus & eleemoſynis veſtris, debetis nos habere, noſtris infirmitatibus compati, & noſtris proſperitatibus congaudere, & noſtram prędicationẽ verbo & exemplo defendere & confirmare. Ne autem aliquis putaret Apoſtolũ, non per varietatem hæc dixiſſe, ſed per aſſentationẽ producit Deum in teſtem, dicens: *Teſtis eſt mihi Deus, quomodo cupiã vos in viſceribus Ieſu Chriſti*, id eſt, in Chriſto. In viſceribus ſiquidem eſt vita, & ipſa viſcera intima ſunt, & in viſcera noſtra cibum traiicimus. Ille ergo in viſceribus Chriſti eſt, qui in eo viuit: qui ei per charitatem intimus eſt, & qui per vnionem ei incorporatur, quod maximè ſignificatur per communionem Eucha-

riſtiæ. Quando enim corpore Chriſti communicamus, nõ Chriſtus nobis, ſed nos Chriſto incorporamur.

Sequitur pars tertia, in qua orat Apoſtolus eos proficere vſq; ad præmij perceptionẽ, dicens. *Et hoc oro, vt charitas veſtra magis ac magis abundet*. Charitas enim otioſa & frigida eſſe non poteſt: ſed more ignis in altũ & in augmentũ ſe ſemper tendit. Sed quoniã quidam habent charitate, ſed non ſecundũ ſcientiam, cum videlicet hominẽ diligũt, in quo eũ diligere nõ deberent, adiungit *in ſcientia*, ſcilicet ſpiritualium beneficiorũ & corporaliũ: quia in vtriſq; qui diligit verè proximũ, debet eũ iuuare. *Vt ſitis*, inquit, *ſinceres & ſine offenſa*. Sinceres ſunt quorum vitam nulla admixtio vanæ gloriæ vel ſiniſtræ intentionis corrumpit. Sine offenſa ſunt, qui proximi infirmitatẽ, nec per peccatũ, nec per indiſcretum bonũ offendunt. Ide ergo eſt quod ait ſinceres & ſine offenſa illic, quod alibi ait. Prouidentes

Rom. 12. bona, non tantũ coram Deo, ſed etiam corã omnibus hominibus. Et ita fratres viuentes, venitis ſecurè in diem iudicij: & tũc eritis repleti fructu iuſtitiæ per Ieſum Chriſtũ in laudem & gloriam Dei. Sicut ſtipendia peccati mors; ita fructus iuſtitiæ eſt vita æterna: qua iuſti futuro erũt repleti: quia vnumquemq; ſufficienter replebit illud modicũ quod habebit: præſertim cum gloria ſingulorum per amorẽ ſit cõmunis vniuerſorum: Et hoc per Ieſum Chriſtũ auctorem & remuneratorem, in laudem & gloriã Dei, vel qua Deus glorificabit in anima & corpore, & laudabit ſuos: vocans eos benedictos, & etiam filios: vel qua electi

Pſal. 83. glorificabunt & laudabũt Deum in æternum. Iuxta illud, Beati qui habitant in domo tua Domine, in ſecula ſeculorum laudabunt te. Cuius beatitudinis & laudationis faciat nos participes, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA XXII. POST TRINIT.

Mat. 18. *Simile eſt regnum cœlorum homini regi, qui voluit rationem ponere cum ſeruis ſuis*. Quis eſt iſte rex, fratres chariſſimi, niſi Rex regum & Dominus dominantiũ, qui vniuerſa creat, poſſidet, & gubernat? Qui rectè rex dicitur: quoniam ita cuncta regit, quod nihil inordinatũ reliquit. Et ſi enim mala vel in mundo, vel in inferno fieri permittit, tamen ad finẽ, vel miſericordiæ, vel iuſtitiæ ſuę, ea dirigit.

git. Quod enim legitur, quòd in inferno nullus eſt ordo, de ordine renouationis intelligendũ eſt. Non enim ſicut in mundo, ita & in inferno laborũ ſuccedit requies: miſeriæ felicitas: nocti dies: dolori refrigerium: ſed continuus labor, cõtinua miſeria, cõtinua nox, continuus ibi habetur cruciatus. Huius autem ſummi regis ſerui, ſunt homines: quoniã ad hoc eos creauit vt ei ſeruirent, & ſuam facerent voluntatẽ. Hi autem omnes, illius ſunt debitores, quoniã in multis offendimus omnes. Quæ quidem debita nobis dimitti rogamus, cùm quotidie in oratione dominica dicimus: dimitte nobis debita noſtra. Oſtenduntur igitur in hac lectione nobis quatuor: quomodo Deus ponit rationem cum ſeruis ſuis, & eis cõmunicatur: quomodo promittentibus emendationem facilè miſeretur: & quanta ſit immiſericordiæ noſtrę crudelitas, & quanta ſit contra nos diuinæ iuſtitiæ ſeueritas. Ponit igitur Deus rationem cum nobis ſeruis ſuis: quando nos diiudicat & diſcernit. Sunt autem duo iudicia Dei: vnum diſcretionis meritorum: alterum diſcretionis præmiorũ. Primum quotidie fit in Eccleſia, dum Deus hũc per miſericordiam illuminat: illum per iuſtitiã excæcat: hunc facit de virtute in virtutẽ aſcendere, illum permittit de vitio in vitium ruere. Secundum iudicium fiet in extremis: quando mali ibunt in ignẽ ęternum: Iuſti verò in vitã æternam De primo dicitur: Iudica me Deus, & diſcerne cauſam meam. De ſecundo autẽ dicitur, Deus in iudicio reddet vnicuiq; ſecundum opera ſua. *Et oblatus eſt, inquit, vnus qui debebat ei decẽ milia talẽta.* Decem milia talenta Deo debet, qui de decalogo non impleto ſatisfactionẽ Deo debet: quales ſumus nos ferè omnes, fratres mei. Nam quis audet dicere, ego legẽ impleui? Hic talis offertur Deo: vel per angelos, qui ſingulorum merita Deo dicuntur offerre: vel per clamorem pauperũ, quibus non ceſſauerat iniuriare. *Et cùm non haberet, vnde redderet, &c.* Nihil habet peccator vnde reddat: qui nihil compunctionis, vel correctionis in ſe habet, vnde ſatisfaciat. Hunc talem iubet Dominus venundari, & vxorem, & filios, & vniuerſa quæ habet, & reddi. Quoniã qui de perpetratis peccatis non vult ſatisfacere, iubet Deus & ſpiritũ eius, & vxorem, id eſt, carnem (cuius mollitie vtebatur) & filios, id eſt, ſenſus: qui ex ſpiritu & carne procreantur:

Duo iudicia Dei.

Mat. 25.

Pſal. 42.

& omnia membra pro peccatis, æternæ pœnæ tradi, & ita dignam vltionẽ de eo reddi. Ecce fratres quàm terribiliter Deus minatur illis, qui nõ conuertuntur. Sequitur pars ſecunda, in qua oſtenditur quam facilè Deus pœnitẽtibus miſereatur, cũ ſubdit. *Procidens autẽ ſeruus ille, rogabat eũ dicens: patientiã habe in me, & omnia reddã tibi. Miſertus autẽ dominus ſerui illius, dimiſit eũ: & debitum dimiſit illi.* Porrò peccator intelligens pro peccatis cõmiſſis ſibi gehennam parari, procidit & rogat Dominũ, vt patientiã in eum habeat: & omnia reddit ei, quando peccatum ſuum recognoſcens ſe humiliat: & ſpatium pœnitentiæ ſibi dari poſtulat: & plenam promittit ſatisfactionẽ. Quod ſi fuerit vera humilitas, & vera compunctio, Deus dimittit eũ: vt in melius viuat, & peccata indulget ei: Iuxta quod ipſe
Ezech. 18. per Prophetam ait. Nolo ego mortem peccatoris, ſed vt magis conuertatur & viuat. Quis ſufficiat penſare fratres mei, viſcera diuinæ miſericordiæ, qui ad hoc minatur aſperius, vt citius parcat. Qui mox vt emẽdationem ei promittimus, ipſe veniam nobis præſtat.

Sequitur pars tertia, in qua noſtræ miſericordiæ crudelitas demonſtratur, cùm ſubditur: *Egreſſus autem ſeruus ille, inuenit vnum de conſeruis ſuis, qui debebat ei centũ denarios, & tenens ſuffocabat eum, dicens: Redde quod debes, &c.* Porrò egreſſus peccator ab humilitate cõpunctionis, & quaſi ſecurus factus, inuenit vnum de cõſeruis ſuis, qui debebat ei centũ denarios. Quanta differentia eſt inter centum denarios, & decem milia talenta, & in quãtitate & in numero, tanta eſt differentia inter peccata quæ fecimus in Deũ, & inter peccata quę fecit proximus in nos. Ferè enim nulla ſunt quæ fecit proximus in nos ad comparationem eorũ quæ fecimus in Deũ. *Inuenit*, inquit, *vnum de cõſeruis ſuis*, Pondus eſt in verbis: quaſi cuius deberet magis miſereri: quia plus eſſe miſericors debet in miſeros, qui ipſam miſeriam expertus eſt. Et contra, dignus eſt miſer redigi in miſeriã, qui in miſeros nõ habet miſericordiã. *Et tenens ſuffocabat eũ*, id eſt, crudeliter & violẽter exigebat. Qui enim alium ſuffocat, vocẽ ei aufert, ne poſſit rogare vel miſericordiã implorare. Hoc faciunt quidã duri & immiſericordes, qui iniurioſis ſuis non ſolũ veniam denegãt, ſed etiã à Deo denegari vellent, timentes ne implorent vel impe-

impetrent Dei miſericordiā. Et procidens conſeruus ille, rogabat eū, dicens: *Patientiā habe in me, & omnia reddam tibi*. Si omnibus malefactoribus noſtris dimittere tenemur, fratres mei, maximè humiliatis, & veniā poſtulātibus & emendationē promittentibus, tenemur dimittere. Vnde qui talibus nō miſeretur, miſericordiā proculdubio non cōſequetur. *Ille autē noluit, ſed abiit, & miſit eū in carcerem*. Ille mittit debitorem ſuū in carcerem: qui iniurioſum ſuū deſiderio mittit in gehennam. Quales ſunt hodie plures (vnde magis dolendū eſt) qui etſi nō poſſunt opere, ſaltē quod poſſunt deſiderio & imprecatione, læſores ſuos dānant. *Videntes autem cōſerui eius*, id eſt, angeli, vel homines religioſi, quæ fiebāt, nuntiauerunt quærimoniis Domino ſuo quæ facta fuerāt. Nihil eſt enim fratres mei, quod plus exacerbet Angelos, & Sanctos Dei in nos, quā ſi odium obſtinatum habuimus in proximos noſtros.

Sequitur pars quarta, in qua oſtenditur quanta ſit contra immiſericordes diuinæ iuſtitiæ ſeueritas: cùm ſubditur. *Tunc vocauit eum Dominus ſuus*. Tunc vocat Dominus peccatorē, cùm ab hac vita facit eū tranſire ad aliā. *Serue nequam*, inquit, *omne debitū dimiſi tibi*, per baptiſmum & pœnitentiā, *quoniā rogaſti me*, humiliatus per cōpunctionem. *Nōne oportuit & te miſereri conſerui tui, ſicut & ego tui miſertus ſum?* Non enim improperabit Dominus in iudicio reprobis, eos ſic peccaſſe: ſed eos miſericordiā, per quā peccata ſua redimere poterant, non habuiſſe: & quia nō fuerūt tales erga proximos, qualis Deus extiterat erga ipſos: hæc enim & ſimilia dicturus eſt Dominus reprobis in iudicio. Ego ſatiaui vos, quare & vos nō ſatiaſtis me in meis: Ego veſtiui vos: quare & vos nō veſtiſtis me in meis? Ego miſertus ſum vobis: quare & vos non miſerti eſtis mihi in meis? *Et iratus iuſſit eū tradi tortoribus, quouſq; redderet vniuerſum debitum*. Iratus dicitur Deus, fratres chariſſimi, non à cōmotione iræ, quæ in Deum nunquam cadit: ſed à pœnę irrogatione. Ira enim Dei, dicitur irrogatio pœnæ, tranſſumpto nomine antecedentis ad conſequens. Iuſſit, inquit eū tradi tortoribus, quoaduſq; redderet vniuerſum debitum. Hoc fiet fratres chariſſimi, quādo Dominus tradet impios æterno ſupplicio cum diabolo & angelis eius ſimul cruciādos: quoſq; reddant dignā vltionem

nem pro omnibus iniquitatibus quas fecerunt, id eſt, in æternū. Quorū enim vita mortua eſt in culpa, eorū mors viuit in pœna. *Sic, inquit, Pater cœleſtis faciet vobis, ſi non remiſeritis fratribus veſtris de cordibus veſtris.* Sed dices, nunquid Dominus iuſtus iudex, peccata in baptiſmo vel cōfeſſione dimiſſa, iterū in inferno exiget, cùm ſcriptū ſit, nō iudicabit Dominus bis in idipſum? Sed ſciendū eſt fratres chariſſimi, quod peccata nō plenè dimittuntur niſi in pœnitentia & in emēdatione perſeuerantibus. Vnde ſcriptū eſt, Vade & amplius noli peccare. Pœnitētia quippè eſt cōmiſſa mala plangere, & plangēda non cōmittere. Ergo eis qui in pœnitentia non perſeuerauerint, omnia peccata redeunt: vel tantum pro ingratitudine & incuria puniuntur, ac ſi perpetrata redirēt vniuerſa. Hoc itaq; fratres mei, cogitemus, hoc timeamus. Propoſita eſt nobis veniæ cōditio: Si non dimitimus, nō dimittetur nobis: quia vt ait Iacobus, iudiciū ſine miſericordia fiet ei, qui nō fecit miſericordiā. Hoc etiam pacto in oratione dominica quotidie nos cōſtringimus cū oramus: Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Legimus de ſancto Ioāne patriarcha Alexādriæ, quod cū quidā clericus eū offendiſſet, cantabat quadā die Miſſam: cumq; cantans orationē Dominicam ad ſupradictam petitionem veniſſet, memor querelæ quā habebat aduerſus clericum, eū mandat, & per veniā eum ſibi conciliat: & tūc rediens ad propoſitū ſuū ait, Et dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Faciamus & nos ſimiliter, fratres mei. Dimittamus vt dimittatur nobis. Miſericordiā faciamus, vt miſericordiam inueniamus. Simus pij & clementes erga offenſas proximorum, vt ſummum iudicem, pium, & clementem nobis inuenire mereamur, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum: qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat in æternum. Amen.

DOMINICA XXIII. POST TRINIT.

Philip. 3. *IMitatores mei eſtote, & obſeruate eos qui ita ambulant, ſicut videtis formam noſtram, &c.* Hac in lectione fratres chariſſimi, quinq; facit Apoſtolus: primò monet eos quibus ſcribit, & nos pariter cum eis, ad ſui, & ſui ſimiliū imitationem: Secundò ad contrariorū euitationem: Tertiò oſtendit quò debeamus tēdere, & quid ſperare: Quartò monet

monet ad perſeuerantiam: Quintò ad ferēdum auxilium his qui pro Euangelio laborant. Ait ergo, *Imitatores mei eſtote, & obſeruate eos qui ita ambulant, ſicut videtis formam noſtram, &c.* In quo fratres tria notanda ſunt, Apoſtoli confidentia, quid imitatio cōferat, & in quo fieri debeat. Confidentia quippè Apoſtoli in hoc apparet, quod præcipit vt imitemur eū. In quo demonſtrat ſe imitatione dignū. Et verè fratres, imitatione dignus erat, qui Chriſti verus imitator erat, ſicut idē alibi ait: Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti. Talis enim debet eſſe prædicator, qui Chriſtum expreſſe imitetur, & quē minores inoffenſè ſequātur. In quo fratres (quod ſine gemitu dicere nequeo) præſumptio noſtra cōfunditur, qui paſtores dici volumus, & tamen veri paſtoris imitatores nō ſumus. Honorem diligimus, vitam nō tenemus. Vnde quid cōtingit, niſi quod nos, & noſtri imitatores pariter trahimus ad ruinam? Scriptū eſt enim: Si cæcus cæcum duxerit, nónne ambo in foueam cadunt? Vos ergo fratres, per imitationem noſtri, nolite deuiare: ſed quod videtis in nobis reprehēſibile, deuitate: & quod imitabile, imitari ſatagite. Habetis enim caput & ducem Ieſum Chriſtum, & imitatorē eius Paulū: quos ſequentes nequaquam deuiabitis. Eſt autem imitatio multum efficax, ſiue in bonū, ſiue in malum. Eſt enim imitatio ex admiratione & deſiderio exemplaris naſcens aſſimilatio. Primum fratres, admiramur aliquam virtutē in aliquo: exinde, inardeſcimus deſiderio ad eam adipiſcēdam: & incipimus quoad poſſumus, eum imitari. Eſt autem imitatio tam in bono quàm in malo. Nam multi admirantur diuitias, honores, & glorias ſecularium, & inde inardeſcentes ad illa adipiſcenda, imitātur malitias ſecularīū, per quas diuitię, honores, & gloriæ ſeculares adipiſcūtur. Contra quos nos hortatur Dauid, Noli, inquit, æmulari in malignātibus, neq; zelaueris facientes iniquitatem: quoniam tanquam fœnum velociter areſcent, &c. Item illud. Noli æmulari in eo qui proſperatur in via ſua, & in homine faciēte iniuſtitias, &c. Vos ergo fratres, nolite mirari temporales diuitias, honores, vel glorias. Si enim non admiramini, non concupietis. Hinc Poëta, Nihil admirari (ſubaudi temporale) propè res eſt vna, quæ poſſit ſola facere & ſeruare beatum: Solas virtutes fratres cha-

1. Cor. 4.
1. Cor. 11.
Ephe. 5.
Mat. 15.
Luc. 6.
Pſal. 36.

tiſſimi, & bonos mores, & bona opera ſanctorum imitamini. Et iuxta præceptum Philoſophicum, aliquando virũ honeſtum vobis in exemplũ aſſumite, ad cuius exemplum mores veſtros regatis. Et ſi nunc aliquam vſquequaq; iuſtum & honeſtũ inuenire non poteſtis, tamẽ quod in vno quoq; laudabile videritis, imitamini: quod reprehẽſibile, deuitate: more pictoris, qui multas exẽplares formas ante oculos ſuos habet: & quod in vnaquaq; cõuenientius cernit, aſſumit. Debemus autẽ fratres mei, imitari in Sanctis, nõ excellentias honorũ & dignitatũ: ſicut fecit lucifer, & primus homo: qui per rapinam voluerũt rapere diuinã altitudinẽ: & ſicut Simon magus, qui pecunia voluit emere Apoſtolorum poteſtatẽ: Sed potius virtutes, vt humilitatẽ, patientiã charitatẽ, cæteraſq; virtutes, quas Chriſtus nobis in exẽplum reliquit: & quas Paul⁹, cæteriq; Apoſtoli in Chriſto imitati ſunt. Nõ enim ait Dominus: Diſcite à me omnia ſcire, vel mundũ creare, ſed ait: Diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde, *Et obſeruate,* inquit, *eos qui ita ambulant, ſicut videtis formã noſtrã.* Forma Apoſtolica eſt recta fides, & recti mores. Quos ergo videmus tenere formã apoſtolicã, id eſt, rectã fidẽ, & rectos mores, eos ſequamur. Quos autẽ videmus deuiare: vel à recta fide, vt hæreticos: vel à rectis moribus, vt falſos Chriſtianos: euitemus. Sequitur pars ſecunda, in qua nos docet Apoſtolus, quos euitare debeamus, dicẽs. *Multi enim ambulãt,* ſubaudis, non ſecundũ formam noſtrã, ſed malè; *quos ſæpe dicebã vobis,* quãdo erã vobiſcum. Bene autẽ ait multos: quoniam multi ſunt, quorũ mores euitare debemus. Pauci verò ſunt imitatione digni. *Sed & nunc,* inquit, *flens dico.* In quo fratres eſt notãdus mirabilis affectus, & charitas Apoſtoli, quam habebat erga omnes; qui non ſolũ fratres delinquentes, imò etiã inimicos plorabat, imitator magiſtri ſui dicentis. Pater dimitte illis, quia neſciunt quid faciũt. Hoc nobis fratres in exẽplum reliquerunt, quod nos malè ſeruantes, inimicis noſtris maledicimus, imprecamur: & de ruina eorũ lætamur: cùm Iob dicat, ſi lætatus ſum ſuper inimico meo, eò quod inueniſſet eũ malum, quaſi hoc & hoc mihi cõtingat. Quod ſi hoc fecerunt homines, qui fuerunt ante legẽ, vel ſub lege, quid nos debemus facere, qui in tẽpore gratiæ ſumus? Vincamus ergo fratres, duri-

Iob.31.

riam cordis noſtri, & diſcamus inimicos noſtros diligere, eorũ dico naturã non vitiũ: iuxta quod David ait, perfecto odio oderã illos. Perfectum odiũ eſt nõ naturã odiſſe, ſed vitium. *Inimicos*, inquit, *crucis Chriſti*. Porro inimici crucis Chriſti ſunt, qui crucem Chriſti ſcandalum, vt Iudæi: vel ſtultitiam, vt Gentiles: opinãtur. Inimici etiam crucis Chriſti dici poſſunt, qui & ſi credunt Chriſti crucẽ, tamen eam ferre recuſant. Quales, vnde dolẽdum eſt, ſumus hodie nos, ſolo nomine Chriſtiani, qui crucem prædicamus, & per crucem ſaluari volumus: & tamen crucem ferre nolumus, carnem noſtram cum vitiis & concupiſcentiis non crucifigimus, non hîc amara pati, ſed dulcia quærimus: non triſtari, ſed proſperari: Iniurias illatas patienter non ferimus, ſed potius malum pro malo, maledictũ pro maledicto reddimus: Cùm Magiſter noſter dicat, Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucẽ ſuam, & ſequatur me: Et qui me erubuerit, & ſermones meos, hunc filius hominis erubeſcet. *Quorum*, inquit, *finis interitus, quorum Deus venter eſt, & gloria in confuſione eorum qui terrena ſapiunt*. Ordo. Inimicos crucis, qui terrena ſapiunt, quorum finis interitus, &c. Qui enim crucem Chriſti, vel non credunt, vel non portant, terrena ſapiunt non cœleſtia: & ideò illorũ finis eſt interitus. Non enim credunt reſurrectionẽ, vel futurũ iudicium: ſed finem hominum credunt eſſe interitum animarũ. Inquiunt enim, Quis eſt regreſſus ab inferis, qui nobis nuntiet aliam eſſe vitam? Moriuntur enim homines, nec reſurgunt: ſic fuit, ſic erit ſemper: alij moriuntur, & alij naſcuntur. Fallit nos litera, promittens neſcio quæ bona futura. Sed certè ſtultum eſt perdere pręſentia bona quæ videmus & tenemus, propter quædam bona fortè nunquam futura. Dum ergo viuimus, comedamus & bibamus, cras enim moriemur. Quod, ſi quidam hoc verbis non dicant, tamen ſe ita credere operibus demonſtrant: dum ſola terrena quærunt & amant, gulæ & ventri ſatisfacientes. *Quorum*, inquit Apoſtolus, *Deus venter eſt*. Quod enim quis plus diligit, hoc ſe colere oſtẽdit. Auarus colit nummũ pro Deo: luxurioſus Venerẽ: guloſus ventrẽ, & ebrioſus vinũ. Nónne enim ventrẽ pro Deo colit, qui plus ventri quàm Deo obedit? qui plus pro ventre quàm pro Deo facit? qui frequentius

Pſal. 138. *Mat. 16.* *Luc. 6.* *Verba. Atheorũ.*

viſitat coquinam q̃ eccleſiã? Qui plus delectatur in odore carnium quàm incenſorum & orationum? Nos ergo fratres, hoc grande vitiũ fugiamus: non gulæ, ſed naturæ ſatisfaciamus. Iuxta illud Philoſophi, Sint epulæ viciſſe famem. *Et gloria*, inquit, *in confuſione eorum*: ſupple gloria quã nunc habent, erit in confuſione. Gloria quippè quam nunc habent in pinguedine & nitore carnis, & abundãtia pulchrorũ & ſuauiũ, tunc erit in confuſione eorum. Quo-
Sap. 5. niam iuxta librum ſapientiæ dicturi ſunt in inferno. Nos inſenſati vitam illorũ æſtimabamus inſaniam & ecce quomodo reputati ſunt inter filios Dei: Errauimus, & Sol iuſtitiæ non illuxit nobis. Magna fratres, erit confuſio reprobis, quãdo amiſſa gloria temporali, erunt inglorij: videntes ſuper ſe eos honorari, quos habuerunt aliquando in deriſum: quando eorũ omnia peccata, & omnes turpes cogitationes patebunt. Ordo etiã notandus eſt. Qui enim ſunt inimici crucis Chriſti, ſapiunt terrena: & ideò putant finem interitum: & ideò indulgent ventri, & gloriæ carnis, & ex his prouenict damnatio confuſionis.

Sequitur pars tertia in qua oſtendit Apoſtolus quò tendere, & quid ſperare debeamus dicens, *Noſtra autem conuerſatio in cœlis eſt*: quaſi diceret: Diligant alij terrena, ſed noſtra conuerſatio ſpe in cœlis eſt. Si enim viri Chriſtiani ſumus, mente, ore, & opere, ad cœlũ tendimus: & ibi deſiderio habitamus: Et quãuis ex neceſſitate aliquãdo tractemus terrena, tamẽ ſemper ad cœleſtia mente reuertimur, & in eis cõuerſamur. Per quẽ verò & quomodo ad ea peruenturi ſimus, oſtẽdit ſubdẽs. *Saluatorẽ enim expectamus Dominũ noſtrũ Ieſum Chriſtũ, qui reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratũ corpori claritatis ſuæ*. Vtinã fratres, & nos cũ Apoſtolo hoc verè dicere poſſimus, quod Saluatorẽ noſtrũ expectemus. Quid enim aliud eſt expectare quàm cum deſiderio ſperare? Expectãt ergo eum ſuſpiriis Dominũ, qui ſibi cõſcij ſunt hîc toto corde eum diligere, eiusq; mandata implere. Alij enim eum non expectant venturũ, ſed timẽt. *Qui reformabit*, inquit, deformatũ propter peccata, *corpus*, ad primã, imò maiorẽ immortalitatem. Quia quod creatum fuit immortale, id eſt, potens nõ mori, fiet à Domino immortale, id eſt, non potẽs mori. Corpus dico, *humilitatis noſtræ*, id eſt, quod modò

eſt vile,& expoſitum pœnæ & miſeriæ: Vel cauſalis poteſt eſſe genitiuus : quia enim nunc nos ſponte humiliamus, tunc glorificabimur. *Secundũ poteſtatẽ, qua ſibi ſubiicere poteſt omnia.* Qui enim in primo aduentu apparuit ſubiectus & humilis,in ſecundo aduentu apparebit habere poteſtatẽ tantã,quod poſſit ſubiicere ſibi omnia,id eſt, cœleſtia,terreſtria,& inferna. Cœleſtia reſtaurãdo,terreſtia glorificando,inferna damnãdo. Subiectã quippè tunc oſtẽdet ſibi vitã & mortẽ, vitã cõferendo & mortem deſtruendo.

Sequitur pars quarta, in qua hortatur Apoſt.ad perſeuerantiam. Et quia exhortationem amici magis ſuſcipimus, quam alterius : ideò primò oſtẽdit affectũ Apoſtolus quẽ habet erga filios prædicationis ſuæ. *Itaque fratres mei charisſimi, & deſideratiſsimi, gaudium meũ & corona mea, ſic ſtate in Domino charisſimi.* Fratres chariſſimos eos vocat, quoniã eos feruẽtiſſimè diligebat, non ſolùm propter naturam,ſed propter fraternæ charitatis abundantiã,quæ in ipſis erat. Deſideratiſſimos eos vocat,quoniã eorum profectũ valdè deſiderabat. Gaudiũ ſuum eos vocat,quoniam bonum quod in eis erat,erat ei cauſa vnde ipſe gaudebat. Coronam ſuam eos vocat,quoniam futuri erant ei cauſa coronæ. Sunt autẽ duo poſteriora, cauſæ duorum præcedentium. Ideò enim eos charos habebat: quia erant ei cauſa gaudij. Ideò eorum profectum deſiderabat, quia erant ei futuri cauſa coronæ. Proficiente quippè diſcipulo, creſcit merces magiſtro. In Paulo diſcant paſtores Eccleſiæ, quales debent erga ſubditos eſſe. Bonum eorum chariſſimè diligant, eorum profectum valde deſiderent: de bono eorum valde gaudeant, profectum eorum coronã ſuam putent. Propterea in eorum correctionem, inſtructionem, & exhortationem, tanquã in propriæ coronæ acquiſitione ſemper inuigilent. *Sic ſtate,* inquit, *in Domino,* ſic ſtate, ſicut & ego prædicaui vobis, ſicut vos ſuſcepiſtis, ſicut & vos incepiſtis. State firmi, ſicut ſtetit Moſes corã Pharaone: Et ſicut ſtetit Phinees rigidus inter fornicatores. State firmi, vt quadrus qui in quamcunque partem cadat, ſtabilis ſtat. Superbia non eleuet vos ſurſum : deſperatio non abſorbeat vos deorſum : ventus adulationis non moueat vos à dextris, nec ventus detractionis à ſiniſtris. Retro non moueant vos occultæ tentationes, nec ante apertæ

per

perſecutiones. Et hoc totū non in vobis, ſed in Domino, qui ſolus lapſos erigit, & erectos cōfirmat. *Euchodiā rogo, inquit, & Sintecem deprecor, idipſum ſapere in Domino.* Hę duæ perſonæ, quia vel à cæteris, vel ab inuicē inde, vel charitate diſſentiebāt, ideò monentur nominatim ab Apoſtolo, vt vnū idē in fide, & charitate, & cum cæteris & inter ſe ſentiant. Nullum quippè bonū eſſe poteſt, vbi diſſentio fidei charitatis eſt. Sequitur pars quinta, in qua monet vnā perſonā nominatim, & in ea cæteras, vt auxiliū ferant his qui in Euangelio laborant, dicens: *Rogo etiā & te Germane cōpar, adiuua illos qui mecū laborauerunt in Euangelio, cum Clemēte, & cæteris coadiutoribus meis.* Sanè cùm omnes in neceſſitatibus ſuis adiuuādi ſint, maximè miniſtri Chriſti & in miniſterio Chriſti laborantes, & in cōmuni omniū ſalute. Sunt enim prędicatores Euangelij miniſtri Chriſti. Et etiā Euangeliū Chriſti miniſteriū eſt & prędicatio, cōmunis ſalus eſt. Illos ergo fratres mei, qui laborant cum Paulo, & ad ſimilitudinem Pauli in Euangelio: vel prædicādo, vel pro eo patiendo, maximè iuuare debetis, eos ſuſcipiendo, & eis neceſſaria miniſtrādo, defendendo & cōmendando. Si enim redemptor noſter in quolibet paupere propter cauſam ſuſcipi dicitur: maximè in miniſtris Chriſti & propter cauſam, & propter miniſterium, & propter ſanctitatē ſuſcipitur. *Quorū nomina ſunt in libro vitæ*, per prædeſtinationem aſcripta. Vos ergo fratres, qui neſcitis prædicare vel docere, nec orationi, vel cōtemplationi, vel cæteris ſpiritualibus intēdere, ſaltem eos qui hoc poſſunt iuuate, ſuſcipite, & temporalibus beneficiis ſuſtinete. Si non poteſtis eſſe in eccleſia Dei, vitis, vel oliua, vel ficus, per ſpirituualē fructificationē, ſaltem eſtote in eccleſia Dei vlmus, per ſpiritualiū virorum ſuſtentationē. Vt ſicut hic eorum coadiutores eſtis, ita & in futuro æternæ retributionis, cōparticipes eſſe mereamini. Quod concedat nobis vnus & verus Deus Pater, Filius & Spirituſſanctus, cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

Nullū bonū vbi diſſentio fidei & charitatis.

DOMINICA XXIII. POST TRINIT.

Mat. 22. *Abeuntes Pharisæi conſiliū inierunt, vt caperent Ieſum in ſermone.* Duæ ſunt partes huius Euāgelicæ lectionis, fratres chariſſ. primò enim malitia, verſutiaq; Phariſæorū demonſtratur: ſecundò, quomodò à domino diſſoluta

luta ſit, aperitur. Primũ igitur malitia Phariſęorũ deſcribitur, cùm dicitur: *Abeuntes Phariſæi, conſilium inierunt, etc.* Si omnes veterũ hiſtorias, & totũ mundanæ vitæ curſum cõſideremus, fratres mei, ſemper inueniemus quod falſitas perſequitur veritatẽ, malitia bonitatẽ, impietas pietatem. Et Deus cùm ſit omnipotẽs & iuſtus, quare hoc patitur? Vt mali exigẽtibus ſuis meritis fiant deteriores: & ſanctiores, iuxta illud Apocalypſeos, Iuſtũ eſt vt qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc: & iuſtũ eſt vt qui ſanctus eſt, ſanctificetur adhuc. Multæ enim tribulationes iuſtorũ, & de omnibus liberabit eos Dominus. Et ecõtrariò, in inſidiis ſuis capientur iniqui. Et iterũ, Foderunt, inquit Propheta, ante faciẽ meam foueã, & inciderũt in eam. Ecce fratres, quomodo ab initio Cain perſequutus eſt fratrẽ ſuũ Abel, in eius gloriã & ſui confuſionẽ. Eſau perſequutus eſt fratrem ſuũ Iacob in eius gloriã & ſui confuſionẽ. Saul perſequutus eſt Dauid in eius gloriã, & ſui confuſionẽ. Idololatræ perſequuti ſunt Prophetas, in eorũ gloriã, & ſui confuſionẽ. Iudæi Chriſtũ, in eius gloriã & ſui confuſionem. Vnde & hìc legitur, *quòd Phariſæi abeũtes, conſiliũ inierũt vt caperent Ieſum in ſermone.* Vnde abeũtes? vel quò euntes? A bonitate ad malitiã, à vero ad falſum: à conſilio iuſtorũ ad conſiliũ impiorũ. Et cùm beatus ſit vir, qui non abiit in cõſilio impiorũ, iſti econtra miſeri ſũnt, quoniam abierũt in conſiliũ impiorũ. Ad quid? *Vt caperẽt Ieſum in ſermone.* Quia nec in vita, nec in moribus, nec in operibus eũ reprehẽdere poterãt, tentant, ſi vel in ſermone eũ capere poſſent. Sic fratres, ad huc quotidie mali bonis inſidiantur. Cũ enim pupullus, vel vidua, vel ſimplex aliquis aduocatũ nõ hábens in cauſa ſua, ſuã ſimpliciter loquitur veritatẽ, impij eis inſidiãtur: vt capiãt eos in ſermone, vt poſſint eos ſuis rebus ſpoliare. *Et mittunt*, inquit, *diſcipulos ſuos cũ Herodianis.* Quare ipſi non venerunt? Vt per alios malitiã exercentes, ipſi innoxij viderẽtur. Quare vel ſolos diſcipulos ſuos, vel ſolos Herodianos nõ mittũt? Vtroſq; mittunt, vt ſi timore mundanæ poteſtatis diceret contra legẽ, ab iſtis accuſaretur. Et ſi timore iſtorũ diceret contra ſecularẽ poteſtatẽ, ab illis teneretur. *Magiſter*, inquiũt, *ſcimus quia verax es, & viã Dei in veritate doces, & nõ eſt tibi cura de aliquo. Non enim reſpicis perſonam hominum.*

Apoc. 22. *Apoc. 22.* *Pſal. 33.* *Prou. 12.* *Pſal. 56.* *Pſal. 1.*

Non

Non ex corde, ſed ex dolo, ſic magiſterium Chriſti laudāt: vt ita eum ad loquendum liberè pro lege cōtra ſecularem poteſtatem excitent, vt ita teneretur ab ea. Quamuis autem ſiniſtra intentione, tamen ſufficienter deſcribunt magiſterij perfectionem. In his quippe quatuor perfectio magiſtri continetur. Primò quod ſit verax in vitę puritate: ſecundo quod ſit verax in legis eruditione: tertio quòd non ſit ei cura de aliquo: id eſt, non ſit ſollicitus in curioſitate rerum temporalium: quartò ne ſit acceptor perſonarum. Sed fratres mei, pauci (vnde dolendum eſt) tenent hodie hanc magiſterij perfectionem. Nam quidam, & ſi in ſe vitæ puritatem teneant ad exemplum, tamen non habent veritatem doctrinæ ad erudiendum. De quibus Propheta, Ipſi, inquit, ſacerdotes ignorauerunt intelligentiam: qui
Mat.15. tamen quamuis in ſe purè viuant, tamen quia cæci in ſcripturis, cæcos ducere præſumunt, ſimul cum eis in foueam cadunt. Alij verò ſunt, qui & ſi rectè docent, non tamen
Mat.23. rectè viuunt. De quibus Dominus, Dicunt enim & non faciunt. Tales, quod ſine gemitu dicere nequeo, ſumus nos hodie indigni prædicatores, qui vitia quæ voce damnamus, facere non erubeſcimus: ſimiles candelæ ardenti, quæ alijs quidem miniſtrat lucis beneficium, ſibi autē detrimentum. Alij autem ſunt, qui & ſi in veritate, & viuere & docere videntur: tamen in hoc peccant, quod in rebus ſecularibus ſolliciti ſunt magis quàm deberent. Quales (vnde dolendum eſt) nos hodie ſumus, qui orationi, lectioni, contemplationi, prædicationi, cæteriſque ſpiritualibus ſtudiis, vel paruam, vel null[illegible] operā damus: & cauſis, negotiis, ſollicitudinibusq; ſecularibus vacamus: non attendētes quod Dominus hanc ſollicitudinē nobis pro-
Mat. 6. hibeat, dicens: Nolite ſolliciti eſſe dicentes, quid māduce-
1.Tim.6. mus, &c. Et Apoſtolus, Victū, inquit, & veſtitū habentes, his contenti ſimus. Alij verò ſunt, qui & ſi nec hoc, nec illo vitio tenentur, tamen acceptores ſunt perſonarū, dum palpant vel molliter, vel nunquā arguunt diuites. Et hoc propter timorem, vel propter fauorem. Vnde canes muti
Eſa.26. non valentes latrare à Propheta vocātur, & interim nimis purè corrigunt pauperes propter contemptū. Vnde Do-
Ezech.34. minus per Prophetā, Cum auſteritate, inquit, imperabatis & cum potentia. *Licet, inquiunt, cenſum dari Cæſari, an*

non?

non? Cornuto ſophiſmate intendunt capere Dominum. Tunc enim inter Iudæos ſuper hoc erat cõtentio, aliis dicentibus tributa deberi Romanis, eò quòd pro pace & ſalute omnium militabant: Aliis tributa dari Cæſari prohibentibus: eò quòd in lege ſoli Deo ſeruire, & ei primitias & decimas dare iubebantur. Si ergo affirmaret tributa deberi Cæſari, doctores de lege eum accuſarent: Si verò negaret, Herodiani eum tenerent. Sed Chriſtus cordium inſpector, cognita eorum nequitia, ait, *Quid me tentatis hypocritæ*. Eſt autem hæc pars ſecunda, in qua Dominus eorum inſidias diſſoluit. Primò duplicitatem eorum arguendo, cũ dicit: *Quid me tentatis hypocritæ*? hypocritas enim eos vocat, quia in verbis oſtendebant ſimplicitatem, & in corde tegebant duplicitatem. Sophiſma eorum diſſoluit, cùm ſubdit: *Oſtẽdite*, inquit, *mihi numiſma cenſus*? *Et cũ obtuliſſent ei denarium*: *cuius eſt*, inquit, *imago hæc & ſuperſcriptio*? Interrogat autẽ quod ſciebat, vt ex ipſa eorum reſponſione, eis concludat. *Dicunt ei, Cæſaris. Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ ſunt Dei, Deo.* Ita reſponſum temperat: vt nec contra legem nec cõtra ſecularem poteſtatem dicat. In quo præcipit quod tributa poteſtatibus reddi debẽt: ſicut decimæ & oblationes Deo. Ipſe quippè ordinauit poteſtates & iura regnorũ. Vnde & præcepit Samuëli, vt diceret Iſraëlitis ius regni. Quin ipſe etiã cum Petro reddidit tributum Cæſari: cùm propter vitandum ſcandalum: tum propter exemplum: oſtendens benè reddere eos qui debent, cùm ipſe reddidit, qui non debebat. Et Apoſtolus: Qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit. Et alibi: Reddite cui honorem, honorem: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal. Eſt enim officium iuſtitiæ, vnicuique quod ſuũ eſt, reddere: Deo religionem: ſibi munditiam, parentibus honorem, familiaribus prouidentiam, filiis correctionem, fratribus amorem, dominis ſubiectionem, ſubiectis benignitatem, omnibus æquitatem. Cùm autem Cæſari ſua reddimus propter Deum, in hoc etiam Deo reddimus ſua, dum hoc facimus propter eius mandatum. Sicut verò Cæſari reddimus denariũ eius imaginem habentem: ita Deo debemus afferre & reddere animam noſtram, ad eius imaginem & ſimilitudinem factam. Sunt autem in denario tria imago & ſimilitudo

Rom. 9. & 13.

Officium iuſtitiæ.

Re-

Regis, inſcriptio nominis, forma rotũditatis. Anima quo-
que eſt ad imaginẽ & ſimilitudinem Dei creata, nomine
ſuo inſcripta, vt a bono bona, à Chriſto Chriſtiana: Iuxta
Apoc. 22. illud, Habẽtes nomen eius & nomen patris eius ſcriptum
in frontibus ſuis. Rotunda, id eſt, perfecta creata, videlicet
ſine fractura vitij: & ſine flexura peccati. Vnde Propheta:
Pſal. 4. Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine. Vultus
Dei ratio eſt, per quam voluntas Dei cognoſcitur: lumen,
diuina gratia eſt, quam ratio illuſtrat. Hæc eſt ſignata ſu-
per nos, quia quanto ſumus puriores & ſanctiores, tantò
magis ratio illuſtratur, & Deo ſimiliores efficimur. Vnde
fratres, toto ſtudio, totiſque viribus ad hoc laboremus, vt
imago & ſimilitudo Dei in nobis per vitium deformata,
per ſtudium virtutum reformetur. Ac ipſo in nobis ope-
rante, ſimus ſancti: ſicut ipſe ſanctus eſt: Veraces, ſicut ip-
ſe verax eſt: miſericordes, ſicut ipſe miſericors eſt. Vt cum
Pſal. 26. Pſalmiſta dicamus, Tibi dixit cor meum, exquiſiuit te
facies mea, faciem tuam Domine requiram, vt
tandem eam nobis facie ad faciem con-
templari tu ipſe concedas; Qui
cum Patre & Spiritu ſancto
viuis & regnas Deus,
per omnia ſecula
ſeculorum.
Amen.

FINIS.

ANTVEPIAE,
Typis Theodori Lyndani. 1571.

7-2-2-